Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Dostojewskij, F. M.; i uforkortet Oversættelse ved A. Henry Heymann.
Titel | Title:	Raskolnikow : Synd og Bod : Roman
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : Kunstforlaget "Danmark", 1913
Fysiske størrelse | Physical extent:	357 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

58,-406

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 58 8°

1 1 58 0 8 13972 9

+REX

F. M. DOSTOJEWSKIJ: RASKOLNIKOW

Mp3. 2. 3525

RASKOLNIKOW

(SYND OG BOD)

ROMAN

AF

F. M. DOSTOJEWSKIJ

I UFORKORTET OVERSÆTTELSE

VED

A. HENRY HEYMANN

»LITTERATURENS MESTERVÆRKER«
KUNSTFORLAGET »DANMARK«
KØBENHAVN 1913

Centraltrykkeriet — København C.

Fedor Dostojewskij.

Ligesom i sidste Halvdel af det forrige Aarhundredes norske Literatur beherskes af de tre store Digtere Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson og Jonas Lie, er der i den omtrent samtidige russiske Literatur tre Navne, der ikke alene i Hjemlandet men over hele den civiliserede Verden hørtes og spurgtes fremfor alle. Som fremhævet i Forordet til Tolstoys skønne Roman »Opstandelse«, spillede disse tre nyere russiske Digtere — Ivan Turgenjev, Leo Tolstoy og Fedor Dostojewskij — ogsaa en fremragende Rolle i vor hjemlige Oversættelseslitteratur fra Halvfjerdserne og Firserne. Og vilde man føre Sammenstillingen mellem den norske og den russiske Literatur videre, kunde man sige, at ligesom Alexander L. Kielland og jævnaldrende fulgte efter det store Trekløver, fortsatte i Rusland bl. a. Anton Tschéchof og Maxim Gorki det af de større Forgængere begyndte Værk.

Baade Turgenjev, Tolstoy og Dostojewskij er typiske russiske Aander. Gennem deres Forfatterskab lærer man imidlertid ikke alene det mægtige Verdensrige at kende. Deres Betydning for andre Lande og Literaturer vilde ikke have været saa indgribende, saafremt der ikke tillige i deres Bøger havde været noget almenmenneskeligt og almengyldigt, der anslog beslægtede Strænge viden om. Ivan Turgenjev fik vel nærmest literær Indflydelse i Vest- og Nord-Evropa, ligesom han ogsaa selv henlevede en stor Del af sit Liv i Frankrig, hvor han stod adskillige af Samtidens ledende Aander i den literære Verden personlig nær. Leo Tolstoy, der oprindelig vandt sig et Verdensry som Romanforfatter, endte som den store Samfundsreformator og Moralist. Men selv naar han i sin Bondebluse gik bag sin Plov, var og blev han dog Herren til det rige Jasnaja Poljana, hvortil der valfartedes fra alle Lande og Folk. Maalt med disse sine to samtidiges Livsvilkaar og Tilskikkelser, staar Dostojewskij som en mørk og tragisk Skikkelse. Der faldt dybe Skygger ind over hans Liv. Hans Forfatterskab er ikke mindre alvorligt og truende. Men hans Menneskekundskab, hans Sjæleanalyse, hans gribende Fremstillingsevne gav ham en fremskudt Plads mellem Datidens store Virkelighedsskildrere. Som Russer er han ikke mindre national end Tolstoy. Han hørte til den Falanx af Digtere og Seere, som drømte om, at deres Fædreland skulde blive en Verdensmagt, ikke alene i politisk og social Forstand, men først og fremmest som »Lyset fra Østen«, Albarmhjærtighedens og Næstenkærlighedens forjættede Rige.

Fedor Michaelowicz Dostojewskij er født 1811 i Moskva, hvor hans Fader var Læge paa et Fattighospital. Fra sin Barndom var han saaledes fortrolig med Fattigdom og Sygdom, og selv led han hele sit Liv af Epilepsi. Det var Tanken, at han skulde gaa den militære Vej, og han naaede ogsaa saa vidt, at han blev Løjtnant. Men allerede i sit toogtyvende Aar tog han sin Afsked fra Hæren og optraadte som Forfatter. Hans første literære Arbejde, Fortællingen »Fattigfolk« fra 1846, var ved sine Skildringer fra Embeds- og Smaaborgerpro-

letariatet karakteristisk for ham. Bogen vakte stor Opsigt, men faa Aar efter afbrødes pludselig hans Virksomhed. Regeringen mistænkte de Studenterkredse, hvori han færdedes, for radikale Tendenser og socialistisk Agitation. Sammen med flere af sine Kammerater blev Dostojewskij dømt til Døden. Først paa Exekutionspladsen, hvor han skulde skydes, blev han benaadet med — tiaarigt Straffearbejde i Sibirien. Ti Aar af den unge Digters bedste Ungdoms- og Arbejdstid slettedes ud. Men trods alle sine Lidelser, trods Fattigdom og Miskendelse optog han efter sin Tilbagevenden til Hjemmet og Livet sin literære Virksomhed, og efter en Række gribende Skildringer af Rædslerne i Sibirien vandt han med sit Hovedværk »*Raskolnikow*« fra 1867 Berømmelse langt ud over sit Fædrelands Grænser. Denne mærkelige Roman om Mordet paa en gammel Pantelaanerenke vakte saavel ved sin stedlige Farve som særlig ved sin psykologiske Analyse den største Opmærksomhed og blev i mange Lande Udgangspunktet for en levende Meningsudvexling om ethiske Spørgsmaal.

Af Dostojewskijs øvrige Forfatterskab kan nævnes Fortællingen »Idioten« fra 1868, hvori Hovedpersonen ligesom Forfatteren selv er Epileptiker. Endvidere Romanen »De besatte«, der gaar imod Nihilisterne og Revolutionen, samt Tidsskriftet »En Forfatters Dagbog« med baade aktuelle Artikler og Noveller. Mod Slutningen af sit Liv havde Dostojewskij planlagt en større Romancyklus »Brødrene Karamazov«, atter en Fortælling om menneskelige Lidelser, men kun første Del saa Lyset i 1881. Den 9. Februar samme Aar døde Digteren.

Det blev hans Landsmand og samtidige Leo Tolstoy forundt at leve det meste af en Menneskealder efter Dostojewskij. Paa sin Vis fortsatte han, som ovenfor berørt, sin Forgængers Kamp for de lidende og de — baade sjælelig og legemlig — forkomne. Dostojewskij blev mere Skildreren af den sørgelige Virkelighed, Realisten og Sjælekenderen. Tolstoy blev tillige Seeren og Evangelisten. Haand i Haand staar de nu som et Broderpar blandt baade Ruslands og hele Verdens store og ædle Menneskevenner.

Otto Borchsenius.

Første Del.

1.

Det var i Juli, i den allervarmeste Tid. Henimod Aften forlod en ung Mand sit Værelse, som han havde lejet hos en af Beboerne i en Sidegade, S-Strædet, og gik langsomt, han syntes ubeslutsom, ned mod K-Broen.

Lykkeligt undgik han et Møde paa Trappen med sin Værtinde. Hans Kammer laa lige under Taget paa et femetages Hus og lignede mere en Hule end et Beboelsesrum. Værtinden, som han havde lejet dette Kammer hos, og hos hvem han havde Kost og Forplejning, boede en Etage længere nede i en anden Lejlighed, og han maatte altid, naar han vilde ned, forbi dennes Køkken, hvortil Døren næsten altid stod aaben paa vid Gab. Hver eneste Gang, den unge Mand gik forbi, følte han en pinagtig og ængstelig Følelse, som han skammede sig over, og som fik ham til at rynke Panden.

Han sneg sig sidelængs forbi, han var bange for at træffe Konen.

Aarsagen hertil var ikke den, at han var menneskesky eller indesluttet, nej tværtimod; men han havde allerede i nogen Tid befundet sig i en forbitret Sindsstemning, der grænsede nær op til Hypokondri. Derfor havde han ogsaa trukket sig tilbage fra alle, lukket sig inde hos sig selv og undgaaet at møde ethvert Menneske, ikke blot sin Værtinde. Han var fattig, men selv Armoden havde ikke i den sidste Tid formaaet at trykke ham. Sin daglige Beskæftigelse havde han ganske opgivet, han vilde ikke mere arbejde. Han frygtede aldeles ikke sin Værtinde, hvorledes hun saa end maatte være ham sindet, men at skulle blive staaende paa Trappen for at høre paa hendes Vrøvl om alle mulige betydningsløse Dagligdagsheder, som aldeles ikke berørte ham, eller lytte til hendes Opfordringer til at betale Lejen, hendes Besværinger og Klager og saa endog være nødt til at undskylde sig og gribe til alskens Nødløgne — nej, saa vilde han hellere liste sig ned ad Trappen som en Kat og fare af Sted, for at ingen skulde faa Øje paa ham.

Alligevel var han, da han kom ud paa Gaden, ganske ophidset af de Bekymringer, han havde gjort sig, for ikke at møde sin Skyldnerinde.

— Jeg — hæ, jeg staar i Begreb med at udføre et mægtigt Vovestykke, og desuagtet skælver jeg for latterlige Smaating, tænkte han ved sig selv og smilede helt uhyggeligt: — Hm, ja, alt ligger i vore egne Hænder og kan flyve vor Næse forbi, hvis vi er fejge. Det er utvivlsomt. Jeg gad kun vide, hvad Menneskene er mest bange for? Et nyt Forehavende, en eller anden ny Idé frygter de vel mere end alt andet. Men — jeg vrøvler meget for meget, derfor handler jeg heller ikke, — ja, jeg snakker for meget. Og jeg snakker vel ogsaa saa meget for ikke at være nødt til at handle. Det har jeg lært i den sidste Maaned, naar jeg Dag og Nat har ligget i Krogen og drømt. Men hvorfor skynder jeg mig nu videre? Er jeg allerede rustet til mit Forehavende? Er det i det Hele taget Alvor med det? Aldeles ikke. Jeg lader mig nøje med Fantasier; Naragtigheder — ja, kun Taabeligheder.

Paa Gaden var Heden endnu utaalelig, og dertil kom en frygtelig kvalm Luft; rundtom intet andet end Kalk, Træbjælker, Tegl og Støv, og ovenikøbet den Lugt, som føles om Sommeren, og som enhver Petersborger, der ikke kan bo paa Landet i den varme Tid, kender meget godt; alt dette indvirkede knugende paa Ynglingens — i Forvejen angrebne Nerver. Den modbydelige Stank fra Skænkestuerne, som findes i særlig stort Antal i denne Del af Staden, og Drukne, som undertiden krydsede hans Vej, skønt det endnu var Arbejdstid, fuldendte det sørgelige Billede.

Et Udtryk af den inderligste Afsky gled momentvis over den unge Mands sarte Træk. Han var paafaldende køn, han ejede smukke, mørke Øjne, brunt Haar og var temmelig høj af Vækst, slank og velbygget. Han var atter hensunken i dyb Eftertanke, en vis Slags Selvforglemmelse, og vandrede fremad uden at tage ringeste Notits af sine Omgivelser, ja uden endog at nære noget Ønske derom. Undertiden mumlede han noget hen for sig, vant som han var til Monologer, i hvilke han kritiserede sig selv. Men han opdagede, at hans Tanker begyndte at forvirres og følte sig meget udmattet; han havde jo nu i to Dage ikke spist noget.

Han var iført en saa daarlig Frakke, at endog mange, der maaske havde vænnet sig til daarlige Klæder, vilde have betænkt sig paa at gaa ud med den ved højlys Dag — paa aaben Gade i rene Pjalter. Dette Kvarter var imidlertid af den Slags, at man ikke brugte at undre sig over noget i den Retning. En Masse Fabriker, der laa i Nærheden, og en Befolkning, der næsten udelukkende bestod af Haandværkere, som boede tæt sammenpakkede i St. Petersborgs indre Gyder og Sidestræder, gav Omegnen hele dens Liv, og det var ofte saadanne Skikkelser, at det vilde være umuligt mere at undre sig over en ny Figur.

Den menneskefjendtlige Forbitrelse havde ædt sig saa dybt ind i den unge Mands Sjæl, at han trods al sin ungdommelige Forfængelighed bekymrede sig om intet mindre end om de Pjalter, som han gik i paa Gaden. Rigtignok blev dette noget anderledes, naar han mødte Bekendte eller tidligere Kammerater, med hvem han heller ikke ønskede at træffe sammen.

Men da pludselig en drukken Mand blev kørt forbi ham, ingen ved hvorfor eller hvorhen, i en stor Vogn forspændt med en ligesaa stor halt Hest, og Manden raabte, idet han pegede paa Ynglingen: — Halløj, du der med det tyske Hattefutteral! og samtidig lo af fuld Hals, tog den unge Mand, uvilkaarligt og forskrækket, til sin Hovedbeklædning. Hans Hat var høj og rund, af den Slags som Arbejdere oftest bærer, men tillige aldeles luvslidt og falmet, fuld af Huller og Pletter, uden Puld og paa Siderne bøjet i alle Kanter. Det var ikke nogen Skamfølelse, som greb ham, men snarere en Slags Skræk.

— Jeg tænkte det nok, mumlede han bestyrtet: — Jeg har allerede tænkt paa det; det er ingenting, denne Dumhed, men en saadan Ubetydelighed kan ødelægge hele Sagen. Hatten er altfor paafaldende; den er latterlig og falder i Øjnene. Jeg har overhovedet snarere Brug for en Hue til mine Pjalter, selv om den ogsaa ligner en gammel Pandekage, men ikke dette Uhyre. Der er ikke nogen, som bærer saadan en, man ser den i en Wersts Afstand og bider Mærke i den. Man vil kunne kende mig mig igjen paa den; den bliver min Forræder. Vi maa altsaa opspore noget mindre paafaldende; det er kun en lille Ting, men Smaatingene fordærver oftest alt. —

Han havde ikke langt at gaa endnu og vidste allerede nøjagtigt, hvor mange Skridt der var til Gadedøren, lige syvhundrede og tredive. Han havde allerede én Gang talt dem op og vel overvejet det. Han havde den Gang endnu ikke villet tro sine egne Tanker og var geraadet i Raseri over disses Haardnakkethed og forførende Dumdristighed. Nu, en Maaned senere, saa han allerede med et helt andet Blik paa dem; han havde ganske vist gennem opmuntrende

Tale til sig selv ligeoverfor sin Modløshed og Ubeslutsomhed, næsten uden selv at ville det, vænnet sig til sin Plan; men han formaaede endnu stadig ikke fuldstændig at tro paa den. Og netop nu gik han for at anstille en Prøve paa sit Forehavende; for hvert Skridt, han gjorde, blev hans Sindsbevægelse stærkere og stærkere.

Medens Hjærtet næsten stod stille og med en Skælven over hele Kroppen nærmede han sig en stor, grim Kaserne, hvis ene Side grænsede op til Kanalen, medens den anden vendte ud mod Gaden. Dette Hus bestod af lutter Smaalejligheder og var beboet af Haandværkere af alle Fag, Snedkere, Skræddere, Smede, Kokkepiger, et stort Antal Tyskere, enligtstillede Piger, som skulde sørge for sig selv, smaa Bestillingsmænd og andre. De, der kom og gik, passerede to Døre eller skraaede over Husets to Gaarde, i hvilke tre, fire Portnere holdt Opsyn. Den unge Mand var meget tilfreds over, at ingen mødte ham, og steg nu op ad Trappen tilhøjre for Indgangsporten. Der var mørkt, snævert og smudsigt; men han kendte det i Forvejen og var fortrolig med Interiøret; netop disse Egenskaber var heldige nu for ham. — Hvis jeg allerede nu er saa ængstelig, hvad skal det saa blive til, naar det gælder om at skride til selve Værket? tænkte han mismodigt, i det han gik op til fjerde Etage.

Her mødte han en Del hjempermitterede Soldater, som fungerede som Flyttefolk og bar Møbler ud af en Bolig. Han vidste i Forvejen, at her boede en gammel Tysker, en Embedsmand. — Han flytter sandsynligvis, og nu er maaske den Gamle foreløbig alene paa fjerde Etage. Det er godt saaledes — i alle Tilfælde, tænkte han og bankede paa den Gamles Bolig. Klokken klang mat, som var den af Bly, ikke af Kobber. I den Slags Huse findes der næsten kun saadanne Klokker. Han havde allerede atter glemt Dørklokkens Klang, da det var ham, som om pludselig en ganske besynderlig Tone trængte til hans Øren, som om noget skærende, skrigende udløste sig fra ham selv — han foer skrækslagen sammen; hans Nerver var virkelig alvorligt angrebne.

Et Øjeblik senere aabnedes Døren saa meget som en Tommes Bredde. Beboersken saa gennem Spalten med øjensynlig Mistro paa den Besøgende; kun hendes smaa Øjne lyste i Tusmørket. Da den Gamle opdagede Flyttefolkene i Gangen, aabnede hun helt. Den unge Mand traadte over Tærskelen ind i det mørke Forrum, som ved en Væg var skilt fra Køkkenet, der laa bagved. Den Gamle stod tavs foran ham og saa spørgende paa ham, det var en lille, indskrumpet Kvinde paa omtrent treds Aar, med stikkende, onde Øjne, en lille, spids Næse og blottet Hoved. Det sparsomme hvide Haar glindsede fedtet af Pomade. Om hendes tynde, lange Hals, der ikke lidt mindede om et Hønseben, var der bundet et Flonelstykke, og over Skuldrene bar hun trods Heden en slidt og gulligfalmet Kaabe. Undertiden hostede eller kræmtede hun, den Gamle. Om det nu var, fordi den unge Mand saa med et mærkeligt Udtryk i Blikket paa hende — eller ikke, vist er det, at den tidligere Mistænksomhed atter glimtede i hendes Øjne.

— Raskolnikow, Student, begyndte den unge Mand og bukkede, da han følte, at han her maatte vise sig venligere: — Jeg var hos Dem, det er allerede en Maaned siden.

— Ja, jeg erindrer vel, Herre, rigtig vel endda, at De var her, svarede den Gamle høfligt, efter Sædvane uden at vende sit spørgende Blik fra hans Ansigt.

— Naa, godt; jeg kommer her atter i et bestemt Anliggende, fortsatte Raskolnikow, der var bragt noget ud af Fatning og undredes over Kvindens Mistro.

— Hvis hun blot altid vilde være saadan, tænkte han ved sig selv, ubehagelig berørt: — Men saadan syntes jeg dog ikke, hun var den Gang.

Den Gamle vedblev at være tavs, som var hun hensunken i Tanker, men saa traadte hun til Side, pegede paa Stue-

døren, og sagde, i det hun lod den Besøgende gaa foran: — Træd ind, Herre!

Det var et temmeligt lille Værelse, beklædt med gult Tapet, som den unge Mand traadte ind i; Geranier og Musselinsgardiner pyntede Vinduerne, som blev klart oplyste af den nedgaaende Sol.

— I det Øjeblik vil Solen maaske ogsaa lyse saadan, foer det uvilkaarligt Raskolnikow gennem Hjærnen og med et snart Blik oversaa han Værelset for om muligt at blive klar over Terrænet. Men der var ikke noget ejendommeligt ved det. Møblerne, gamle og af gult Træ, bestod af en Sofa med uhyrlig høj Ryg af Træ, foran denne et gammelt, ovalt Bord, et Toilettemøbel med Spejl paa den ene Sidevæg, Stole langs Væggene og to eller tre tarvelige Billeder i gule Rammer, Billeder, der forestillede tyske Damer med Fugle paa Hænderne — det var hele Møblementet.

I Hjørnet brændte der en lille Lampe foran et Helgenbillede. Overalt herskede stor Properhed, Møblerne og Gulvet var poleret skinnende blankt, saaledes at alt straalede.

— Det skyldes Lisabeths Haand, tænkte den unge Mand; der var ikke saa meget som et Støvfnug at opdage i hele Rummet: — De onde gamle Enker plejer altid at være saa propre; — nysgærrigt bøjede han sig frem under Kattunsforhænget for Døren, der førte ind til det andet Kammer. Her stod den Gamles Seng og hendes Kommode; han havde endnu aldrig kastet et Blik ind i dette Rum. De to Kamre udgjorde hele Lejligheden.

— Hvad er til Tjeneste? spurgte Konen i en tør Tone, der var fulgt efter ham ind i Stuen og nu som før saa ham forskende ind i Øjnene.

— Jeg har et Pant, her er det! — Han tog et gammelt Sølvlommeur op af Lommen. Paa Bagsiden af det var der indgraveret en Globus, Urkæden var af Staal.

— Og De vil vel forny det forrige? Det er i Forgaars en Maaned siden, det er forfaldent.

— Jeg skal ogsaa bringe Dem Renter for denne Maaned, hav blot Taalmodighed.

— Det skulde kun være min gode Vilje, Herre, naar jeg endnu havde Taalmodighed og ikke solgte Eders Pant.

— Giv mig noget ordentligt for Uret her, Aljona Iwanowna?

— Aah — hvad er det for noget Skrammel, I kommer med, Herre, det er jo slet ikke noget værd; for Ringen har jeg allerede forrige Gang givet Jer to Papirrubler, skønt man kan købe en splinterny hos enhver Juveler for halvanden.

— Giv mig fire Rubler, og jeg slaar til; det er min Faders. Jeg vil nok snart faa Penge.

— En og en halv Rubel og Procenterne forud; hvis I vil.

— En og en halv Rubel! udbrød den unge Mand.

— Naa, som det behager Jer! — Den Gamle rakte ham Uret tilbage; Ynglingen rev det til sig; han var saa opbragt, at han stod i Begreb med at skynde sig bort; men han betænkte sig; han vidste, at han ikke kunde gaa igen, og at han var kommen her i en anden Hensigt.

— Værsaagod, her er det! svarede han i en brutal Tone.

Konen tog i Lommen efter sine Nøgler og gik ind i Sideværelset bagved Forhænget. Da den unge Mand var blevet alene, gav han sig til spændt at lytte og iagttage. Han hørte, hvorledes Kvinden lukkede sin Kommode op. — Det maa være den øverste Skuffe, — tænkte han: — Nøglerne bærer hun nok i den højre Lomme, alle samlede i en Staalring. Den ene af dem er større end de øvrige; tre er med takket Kam, de hører sikkert ikke til Kommoden. Der er sandsynligvis endnu et Chatol eller en Dragkiste. Det maa man faa at vide. Til Dragkister har man ofte saadanne Nøgler. — Ha — hvor er det dog elendigt altsammen. —

Den gamle vendte tilbage.

— Her, Herre; naar vi altsaa regner ti Kopeker pr. Rubel om Maaneden, saa udgør det for halvanden Rubel femten

Kopeker — en Maaneds Rente forud. Og før de to Rubler fra før bliver det efter den samme Beregning tyve Kopeker; i det Hele altsaa femogtredive Kopeker. I skal altsaa i alt for Eders Ur have en Rubel og femten Kopeker. Her er Pengene!

— Hvadfornoget? Saa faar jeg nu kun en Rubel og femten Kopeker?

— Ja, saadan er det.

Ynglingen mælede ikke et Ord mere og modtog Pengene. Han saa paa den gamle Kvinde og skyndte sig aldeles ikke med at forføje sig bort. Han følte sig saa stærkt fristet til at svare eller gøre noget, men han var ikke selv klar over, hvad han egentlig vilde.

— Jeg vil sandsynligvis en af de nærmeste Dage bringe Eder endnu et Pant, Aljona Iwanowna, et af Sølv, et meget godt — et Cigaretetui. Jeg skal have det af en Bekendt.

Han fortrak Ansigtet og tav.

— Naa ja, saa vil vi tale om det, Herre!

— Lev vel. Sidder De da altid saadan alene hjemme, er Deres Søster der ikke? spurgte han som i Forbigaaende, i det han gik ud gennem Forstuen.

— Vil I hende noget, Herre?

— Aldeles ikke, jeg spurgte kun saadan, fordi — — — I er dog nu — — — naa, lev vel, Aljona Iwanowna! —

Raskolnikow gik derfra i en fuldkommen Forvirring, og denne Forvirring tog stadig og stadig til. Da han steg ned ad Trappen, blev han flere Gange staaende, som om der pludselig faldt ham et eller andet besynderligt ind; og da han var naaet næsten ud paa Gaden, udbrød han: Aah Gud! hvor er dog alt dette afskyeligt! Som om jeg — som om jeg — men nej, nej, det er jo Daarskab, det er Vanvid, føjede han til i en bestemt Tone. — Skulde virkelig en saa forfærdelig Tanke kunne opstaa i mit Hoved! Til en saa gemen Forbrydelse er jeg skikket — og alligevel har jeg Hjærtelag! Usaligt er det, modbydeligt, afskyeligt, og ikke desmindre — en hel Maaned igennem har jeg allerede —

Han formaaede ikke at give sin Opfattelse Luft i Ord eller Udraab. Den Følelse af grænseløs Modbydelighed, som allerede paa Vejen hen til den Gamle havde begyndt at pine ham og knuge ham om Hjærtet, havde nu naaet en saadan Højde og var blevet saa voldsom, at han ikke vidste, hvad eller hvor han skulde gøre af sig selv — for Pine.

Som en Drukken vaklede han ud paa Fortovet uden at se paa de Forbigaaende, som han stødte sammen med, og han kom først lidt efter lidt til sig selv i den næste Gade. Da han saa sig om, opdagede han, at han stod foran en Ølknejpe, som man kom ind i ved at gaa nogle Trin ned. I denne saas just i samme Øjeblik to Berusede, som klavrede op ad Trappen, medens de holdt fast paa hinanden og smaastredes. Uden at betænke sig længe, steg Raskolnikow ned. Han havde indtil denne Stund aldrig været paa en Ølknejpe, men nu summede det i hans Hjærne, og ovenikøbet plagedes han af en usædvanlig Tørst. Han længtes efter det kolde Øl, saa meget mere, som han forklarede sin pludselige Svaghedstilstand derudfra, at han var oversulten.

Han satte sig i et mørkt og snavset Hjørne ved et Bord af Lindetræ, forlangte Øl og slugte begærligt det første Glas. Det beroligede ham, og hans Tanker begyndte at komme i Orden igen. — Det er dog aldeles dumt, sagde han til sig selv, mere fortrøstningsfuldt: — jeg behøver dog ikke at lade mig bringe ud af Fatning for ingenting. Det stammer alene fra denne fysiske Forstyrrelse. Et Glas Øl, et Stykke Rugbrød og Tankerne bliver øjeblikkelig klare igen, Fornuften kommer tilbage, og Beslutningerne fæstner sig. Føj — hvad det dog er for en Ynkelighed! — Trods sine Foragtens Udbrud saa han sig nu muntert omkring, som følte han sig pludselig befriet for en forfærdelig Byrde, og rettede venligt sit Blik mod dem, der var i Lokalet. Men alligevel havde han en svag Anelse om, at ogsaa denne friere Stemning var sygelig.

I Ølstuen var der kun faa Folk. Foruden hine to Berusede, som var væltet

om paa Trappen, forlod nu pludselig en Skare Gæster, fem i Tallet, sammen med en ung Pige og en Harmonika, Kælderen, og efterat de var gaaede, var det blevet mere stille. Der var endnu en Mand tilbage, det saa ud til at være en Borgermand, og han sad noget anløben med sit Glas foran sig; hans Fælle, en svær Mand af uhyre Omfang, i en varm Jakke og med graat Skæg, var allerede fuld og laa, saa lang han var, henad Bænken. Kun af og til, som i Drømme, knipsede han med Fingrene eller strakte Armene ud eller løftede paa den ene Side af sit Legeme, uden at rejse sig op fra Bænken, medens han med Møje forsøgte at synge nogle Strofer af en Vise:

— Det ganske Aar har min Kone jeg elsket,
det gan—ske Aar har min Kone jeg el—sket.

Efter at han derpaa havde hvilet sig en Stund, begyndte han at synge en ny Vise. Men ingen andre deltog i det, den tavse Drikkebroder optog øjensynligt disse Udbrud meget unaadigt. Manden var af Udseende meget lig en afskediget mindre Embedsmand; han sad stille ved sit Glas, drak undertiden og saa sig om. Han syntes at befinde sig i en vis ophidset Tilstand.

2.

Raskolnikow var ikke vant til Mennesketummel; han skyede, som sagt, al Omgang, især i den sidste Tid. Men nu var der et eller andet, som drog ham mod Mennesker. Der syntes at ske et nyt Omslag i hans Sind, og samtidig med det følte han Længsel efter Selskab. Han var saa udmattet efter denne Maaned fuld af den dybeste Kval og de mørkeste Vildfarelser, at han attraaede, om end blot for en Stund, at aande op i en anden Verden, den kunde saa være, som den være vilde; og uden at tage Hensyn til alt det smudsige befandt han sig nu helt vel i denne Ølkælder.

Dennes Indehaver opholdt sig oppe i et Sidelokale, men kom ofte ind i Hovedværelset, til hvilket et Par Trin førte ned; derved kom særlig hans kokette, fedtglindsende Støvler med store, røde Stropper til Syne. Han var højst simpelt klædt, i en frygtelig fedtet, snavset Vest, uden Halstørklæde, og hans Ansigt glinsede, som var det lig en Jærnlaas indsmurt i Olje. Bagved Skænken stod en Knøs paa fjorten Aar og en, der var endnu yngre, og som rakte den anden, hvad der blev forlangt. Der forefandtes Agurker, skaarne i Strimler, tørt Rugbrød og nogle Stumper Fisk, alt lugtede det rædselsfuldt. Der var saa kvalmt i Rummet, at det blev uudholdeligt at sidde derinde, hele Atmosfæren var desforuden opfyldt af Brændevinsdunster, saa at man alene af den Grund i Løbet af fem Minuter kunde blive beruset.

Ethvert Menneske kender dette at møde fuldkommen ubekendte Folk, for hvem vi allerede ved første Øjekast interesserer os. Det sker ganske pludseligt, uventet, og med Mennesker man i Forvejen ikke har vekslet et Ord med. Hin Gæst, som ikke sad saa langt borte fra ham, og som lignede en afskediget Embedsmand, gjorde et saadant Indtryk paa Raskolnikow. Den unge Mand mindedes senere hen ofte dette første Indtryk og tilskrev det en Anelse. Uophørligt saa han paa Embedsmanden, vel ogsaa allerede af den Grund, at denne paa sin Side stirrede paa ham og øjensynlig havde megen Lyst til at indlede en Samtale. De øvrige Tilstedeværende i Ølstuen, Værten ikke undtaget, betragtede Embedsmanden nedladende og overlegent, som var de Mennesker af en lavere Stand og lavere Dannelse, med hvilke man ikke kunde pleje Samvær. Han var en Mand paa omtrent halvtreds Aar, af Middelvækst og tæt bygget, med graa Haar og et opsvulmet, af Vanedrikkeri blakket,

næsten grønliggraat Ansigt, tykke Øjenlaag, mellem hvilke to smaa, blodunderløbne Øjne kiggede frem som mellem to Spalter.

Der laa imidlertid noget sælsomt i Blikket, noget som en Slags Henrykkelse, men ogsaa Forstand og Intelligens, skønt der dog undertiden lyste noget ligesom Vanvid frem. Han bar en gammel, fuldstændig udslidt, sort Kjole, besat med Knapper; en af disse sad endnu temmelig fast og med denne var Klædningsstykket tilknappet. Han ønskede øjensynlig at holde sig afsondret fra de øvrige. Frem fra Nankingsvesten kiggede en flosset, snavset og overplettet Mansjetskjorte. Ansigtet var raget paa Embedsmandsvis, men sikkert for lang Tid siden, thi Skægstubbene var tilstede i rigelig Mængde og gav Hage og Kinder et blaaligt Skær. Hans Manerer tydede virkelig noget hen paa Anstanden hos Embedsmænd.

Han var aabenbart meget urolig, strøg sig gennem Haaret, og støttede undertiden — som hensunken i Drømme — Hovedet i begge Hænder, idet han stemmede de hullede Albuer mod det snavsede Bord. Endelig saa han Raskolnikow frit ind i Ansigtet og begyndte højt og med fast Stemme:

— Er det mig tilladt, højstærede Herre, at jeg henvender mig til Dem til gensidig behagelig Underholdning? Selv om heller ikke De viser Dem i et just fornemt Klædebon, saa siger min Erfaring mig dog, at jeg i Dem træffer et dannet Menneske, der ikke er hengivent til Drik. Jeg har altid agtet Dannelsen, naar den forenes med Hjærtets Følelser, — forøvrigt er jeg Titularrat*) og hedder Marmeladow, det er mit Familjenavn, Titularrat. Tør jeg spørge Dem, om De ogsaa har gjort Tjeneste?

— Nej, jeg studerer, svarede den unge Mand, noget forundret og i en ejendommelig Tone, da den anden talte saa umiddelbart til ham. Trods det lige i Forvejen nærede Ønske om at komme i levende Tankeudveksling med hvemsomhelst, følte han dog i første Øjeblik, efter at der i Virkeligheden blev rettet et Ord til ham, atter sin tilvante, fjendtlige og udeltagende Sindsstemning mod ethvert menneskeligt Væsen, som blot gjorde Mine til at vende sig mod ham.

— Student maaske, eller forhenværende Student, sagde Embedsmanden: Jeg tænkte mig nok noget saadant! Jeg har Erfaring, ærede Herre, megen Erfaring. — For at illustrere denne gode Egenskab lagde han sine Fingre paa Panden. — Ja — De var Student — eller hørte til den dannede Klasse! Dog — tillad mig, — han rejste, vaklede lidt hid og did, greb sin Flaske og sit Glas og satte sig skraas overfor den unge Mand. Han var beruset , men talte dog flydende og let, kun sjælden svigtede Talen ham og blev lallende. Han bemægtigede sig Raskolnikow med en vis Begærlighed, aldeles som om han i en hel Maaned ikke havde talt et Ord med nogen.

— Ærede Herre, tog han fat og med megen Salvelse: — Armod er ingen Last, det er sandt; jeg ved, at Drikkesyge ikke er nogen Dyd, og det er meget værre. Men Tiggeriet, kære Herre, Tiggeriet, det er en Last. Skønt elendig kan man bevare sine egne Følelsers Renhed, men som Tigger — aldrig. Tiggeren jager man endnu ikke bort med en Stok, han bliver fejet ud af det menneskelige Selskab med Fejekosten for ikke at berede ham en dybere Smærte; og det er fuldkommen rigtigt, thi Tiggeren er parat til at nedværdige sig for alle. Deraf opstaar Drukkenskaben. Ærede Herre, for en Maaned siden har Herr Lebesjatnikow slaaet min Kone, og min Kone er ikke saa slet som jeg! Forstaar De? Tillad mig et Spørgsmaal, selv om det kun ser ud som Nysgærrighed: Har De allerede overnattet paa Newaen i Høbarkerne?

— Nej, det har jeg ikke, svarede Raskolnikow: — Men hvortil det Spørgsmaal?

*) »Tschin« — er den tiende Klasse i den russiske Rangforordning. Det er til denne, han hører, og den bestaar af personlig Adel. O. A.

— Naa, jeg kommer netop derfra, har allerede paa femte Nat selv —

Han skænkede sit Glas fuldt, tømte det og faldt i Tanker. Man saa virkelig ogsaa paa hans Klæder og endog i Haaret enkelte Straa, og det syntes meget troværdigt, at han i fem Dage ikke havde været vasket eller af Klæderne. Særlig hans Hænder var snavsede, fedtede og røde og med sorte Rande om Neglene.

Mandens Fortælling vakte en almindelig, men ikke udelt Opmærksomhed. Knøsene bagved Disken begyndte at le, Værten kom tilsyne fra Sideværelset, aabenbart i den Hensigt at høre paa »Klovnen« og satte sig tungt ned i Nærheden, i det han med vigtig Mine gav sig til at gabe. Øjensynlig var Marmeladow allerede længst velkendt her. Hans Tilbøjelighed til at tale maatte han vel have erhvervet paa Grund af sin Vane at føre Værtshussnak med Ubekendte. Denne Sædvane bliver til en Nødvendighed for mangen Drukkenbolt og især for dem iblandt dem, som bliver strængt behandlede i Hjemmet, og som man plejer at have til Bedste. Derfor anstrænger disse sig i Selskab med Drikkebrødre for at komme til Orde saa meget som muligt og skaffe sig en Slags Indflydelse paa dette Felt.

— Løjerlig Snegl, sagde Skænkeværten højt: — hvorfor arbejder man da ikke, hvorfor er De ikke mere i Embedstjenesten?

— Hvorfor jeg ikke mere er i Tjenesten, ærede Herre? — fortsatte Marmeladow, idet han udelukkende henvendte sig til Raskolnikow, som var det *denne*, der havde stillet ham Spørgsmaalet: — Hvorfor jeg ikke mere er i Tjenesten? Ak — lad ikke mit Hjærte pines end mere over, at jeg forgæves har ligget i Støvet. Da Herr Lebesjatnikow i forrige Maaned egenhændigt slog min Kone, og jeg laa der drukken, hvad led jeg da ikke? Tillad, unge Mand, har De allerede en Gang — men — forgæves søgt om et Laan?

— Aa ja, men jeg forstaar ikke — forgæves —

— Fuldstændig haabløst, vidende i Forvejen, at man intet vilde opnaa? De ved for Eksempel — i Forvejen og aldeles vist — at den Mand der, en meget agtværdig og dygtig Borger ikke for nogen Pris vil give Dem Penge, og bad jeg ham, hvorfor skulde han da give det? Han ved jo, at jeg ikke vil tilbagebetale ham Beløbet. Maaske af Medlidenhed? Men, Herr Lebesjatnikow, som følger med alle nye Ideer, har erklæret, at Medlidenhed i vor Tid endog bliver forbudt af Videnskaben, og at det ogsaa er Tilfældet i England, hvor selve den politiske Økonomi regerer. Hvorfor altsaa, spørger jeg, skulde han give noget? Og nu, skønt De ved alt dette i Forvejen, begiv De Dem nu paa Vej og —

— Men hvorfor gaa? — indskød Raskolnikow.

— Til hvem gaar man ikke, naar man ikke mere ved hvorhen? Rigtignok skulde hvert Menneske vide, hvorhen han har at henvende sig. Det er netop nu en Tid, hvor man ufejlbarligt burde vide, hvorhen man kan henvende sig! Da min Datter for første Gang kom med *den gule Seddel*)*, gik jeg ogsaa — min Datter er nemlig med den gule Seddel, — bemærkede han ligesom i Forbigaaende, men betragtede dog med nogen Uro den unge Mand. — Naa, det gør ikke noget, kære Herre, gør ikke noget, skyndte han sig at tilføje, idet han blev roligere, da han bemærkede, hvorledes Drengene bag Skænken brød ud i Latter og selv Skænkeværtens Ansigt fortrak sig: — Det gør ikke noget! Jeg lader mig ikke bringe ud af Fatning, fordi man ryster paa Hovedet. Alle ved det jo, og enhver Hemmelighed kommer for Dagens Lys! Og jeg bemærker det ikke med Foragt, men med Ro. Det gør ikke noget! Dette Menneske her, tillader De, unge Mand, kan De vel — eller nej, Betegnelsen maa være stærkere og udtryksfuldere — vover De vel, naar De nu ser

---

*) Prostituerede Kvinder i Rusland faar af Politiet en gul Seddel, et Indskrivningspas. O. A.

mig, uden Skrupler at hævde, at jeg ikke er et Svin?

Den unge Mand tav.

— Nu, fortsatte Taleren, med en paatagen Værdighed afventende Slutningen paa Latteren, som paa ny var brudt ud i hele Stuen: — Selv om jeg ogsaa er et Svin, hun vedbliver dog at være Dame! Jeg ser ud som et Bæst, men Katharina Iwanowna, min Hustru, er en dannet Person og Datter af en Stabsofficer. Jeg kan være en Elendig, hun besidder et ædelt Hjærte og en Sjælsfylde sammen med en god Opdragelse. Og dog — hvis hun bare vilde have Medlidenhed med mig; kære Herre, det er dog nødvendigt, at enhver af os har *et* Sted, hvor han finder Medynk, men Katharina Iwanowna er alligevel, omendskøndt hun ejer en stor Sjæl, ikke god. Og dog begriber jeg, at hun, naar hun river mig i Haaret, alene gør det af Medlidenhed. Thi, jeg gentager det uden at lægge nogen Skjul paa det, hun trækker mig i Haaret, unge Mand, — bekræftede han med fordoblet Værdighed, da han atter hørte Latteren: — Men, oh Gud, hvad gjorde saa det, om hun blot en eneste Gang — dog, nej, nej, det er altsammen til ingen Nytte og ikke værd at tale om! Ikke mere om det! Jeg har aldrig været Genstand hverken for nogens Længsel eller for Medlidenhed. Mit Ansigt viser det allerede, at jeg kun er født til at være Dyr. —

— Det er ikke umuligt, mente Værten gabende.

Marmeladow slog Næven djærvt i Bordet.

— Saadan ser jeg ud! Ved De, min Herre, ved De, at jeg endog har drukket hendes Strømper op? Ikke hendes Sko, nej, de hører til for at have Orden i Tingene, kun hendes Strømper, Strømperne har jeg drukket op! Hendes Halssmykke af Gedehaar har jeg ligeledes drukket op, hendes eget. Vi har ogsaa en meget kold Bolig, og sidste Vinter blev hun forkølet og hoster nu, mange Gange ogsaa Blod. Børnene er endnu smaa, vi har tre, og Katharina Iwanowna arbejder fra tidlig Morgen til ud paa Natten, hun skurer og vasker, hun holder Børnene rene, for hun er vænnet til Renlighed fra sin Ungdom af, men hun har et svagt Bryst og Tilbøjelighed til Brystsyge; det føler jeg mest! Hvorfor skulde jeg ikke kunne føle? Og jo mere jeg drikker, jo mere føler jeg! Det er jo netop derfor jeg drikker, thi i Drik søger jeg Medlidenhed og Følelse! Jeg drikker, thi jeg vil lide dobbelt! —

Han bøjede som i Fortvivlelse Hovedet mod Bordpladen.

— Unge Mand, fortsatte han saa, idet han atter rettede sig op: — Jeg læser nogen Rørelse i Deres Aasyn. Da De traadte ind her, bemærkede jeg Dem straks, og derfor har jeg øjeblikkelig henvendt mig til Dem. Naar jeg fortæller Dem min Livshistorie, saa er det jo ikke for derved at opføre et Skuespil for disse Dagdrivere, som jo desuden allerede kender det altsammen; jeg søger kun et medfølende dannet Menneske. Hør nu desuden, min Hustru er blevet opdraget i et adeligt Guvernementsinstitut, og ved sin Afgang har hun danset for Guvernøren og andre Herrer, for hvilket hun erholdt en Guldmedalje og et Æresbevis. Og Medaljen, Medaljen er blevet solgt; allerede forlængst, hm; men Æresbeviset ligger endnu den Dag i Dag i hendes Kuffert, og endnu for kort Tid siden har hun vist Værtinden det. Hun var jo rigtignok blevet Uvenner med Værtinden; men hun længtes dog efter at kunne bryste sig overfor nogen og at fortælle om den svundne Lykkes Dage.

— Jeg dømmer hende heller ikke derfor, nej, thi disse sidste er jo kun blevet tilbage i Erindringen, alt det andet er gaaet al Kødets Gang! —

— Ja, ja, hun er en meget hidsig Dame, stolt og ubøjelig; hun skurer selv Gulvene og nøjes med Rugbrød; men Ringeagt kan hun ikke taale. Derfor kunde hun heller ikke finde sig i Herr Lebesjatnikows Raahed; og da denne derfor slog hende, saa lagde hun sig til Sengs, mindre paa Grund af Slagene end af Harme. Jeg ægtede hende som Enke, med tre smaa Børn. Hendes før-

ste Mand var en Infanteriofficer, som hun havde ægtet af Kærlighed, og med hvem hun flygtede fra Forældrenes Hus. Hun elskede denne Mand usigeligt; men han begyndte at spille, kom for Æresretten og endte paa en sørgelig Maade. Han har mishandlet hende lige til han døde, og dog har hun ikke glemt ham, hvad jeg har sikre Beviser for. Men hun husker ham med Taarer i Øjnene lige til den Dag i Dag og stiller ham frem som et Mønster for mig; — men jeg, jeg glæder mig over det, jeg glæder mig, naar jeg ser hende lykkelig, om det saa blot er i Erindringen. Han efterlod hende med tre smaa Børn i et afsidesliggende Distrikt, hvor jeg selv ogsaa opholdt mig den Gang, og hun levede der i en saa haabløs Armod, at jeg ikke, selv om jeg ogsaa har set meget af saadant, formaar at beskrive den. Hendes Slægtninge havde alle slaaet Haanden af hende, og hun var stolt, altfor stolt. Og nu, kære Herre, nu bød jeg, der ogsaa var Enkemand med en fjortenaarig Datter efter min første Kone, hende min Haand; jeg kunde ikke se paa hendes Elendighed. Døm selv om, hvilken Grad af Fattigdom hun maatte være kommet i, naar hun dannet og af en bekendt Familje gik ind paa mit Forslag. Hun kom grædende og hulkende for at trykke mine Hænder; hun kom. Hun vidste jo ikke, hvorhen hun skulde gaa. Forstaar De, unge Mand, hvad det vil sige, naar man ikke aner hvorhen? Nej, det forstaar De endnu ikke! Et helt Aar igennem opfyldte jeg mine Pligter, saadan som det burde sig, og jeg tillod ikke, at man skulde kunne gøre mig nogen Bebrejdelse, thi jeg har Karakter; men jeg mistede min Stilling, ikke paa Grund af Brændevinen, men fordi der skete Forandring i Forvaltningen, og nu gik det ned ad Bakke.

Det kan vel nu være halvandet Aar siden, vi endelig efter lange Rejser og mangfoldig Elendighed naaede til denne herlige, med talløse Mindesmærker smykkede Hovedstad. Her opnaaede jeg igen en Stilling. Jeg fik den og mistede den. Forstaar De? Paa Grund af Brændevinen mistede jeg den. Nu lever vi her i et afsides Kvarter hos Værtinden Amalje Feodorowna Lippewechsel, men hvad lever vi af, hvorledes bestrider vi alle Udgifter — det ved jeg ikke selv. Der lever jo ogsaa mange andre foruden os. Men nu er min Datter vokset til, hende af mit første Ægteskab; hvad hun har maattet taale af sin Stedmoder, medens hun udviklede sig, det vil De lade mig være fri for at fortælle. Omend Katharina Iwanowna besidder en Rigdom af ædle Følelser, saa er hun dog en hidsig og varmblodig Dame og kommer hurtigt ud af sig selv. Naa, jeg vil ikke tænke paa det. Nogen Opdragelse har, som De vel kan tænke det, min Sonja ikke faaet. Jeg har gærne givet mig af med hende, endnu for blot fire Aar siden, og bibragt hende lidt Kundskab om Geografi og Historie; men da jeg selv ikke kender just alt for meget til de Sager og heller ikke havde nogle gode Lærebøger, thi hvad var det vel for nogle, som fandtes den Gang, hm, man har dem jo slet ikke mere nu, — saa fik Undervisningen snart Ende. Vi standsede ved Cyrus af Persien. Da hun saa var blevet noget mere moden, læste hun nogle Romaner og nu nylig ved Hr. Lebesjatnikows Mellemkomst en Bog «Fysiologi« af Lewis — kender De den? — Hun læste den med stor Interesse og forelæste endog nogle Afsnit af den for os. Dette er al hendes Viden. Men nu vender jeg mig til Dem, kære Herre, med et ganske privat Spørgsmaal: Kan efter Deres Mening en fattig, men ærbar ung Pige tjene meget ved ærligt Arbejde? Femten Kopeker om Dagen, Herre, kan hun næppe naa op til, hvis hun vil være ærbar og ikke besidder særlige Talenter, og selv da maa hun arbejde uden et eneste Øjeblik at kunne lægge Hænderne i Skødet! Statsraad Klopstock, Iwan Iwanowitsch, — kender De maaske ham? — har lige til den Dag i Dag ikke blot ikke givet hende Sylønnen for et halvt Dusin hollandske Skjorter, han har endog jaget hende bort med Fornærmelser, sparket hende og skældt hende ud under Foregivende af, at hun

ikke forstod at sy en Skjortekrave efter Maal i et Stykke. Og samtidig de sultende Børn derhjemme! Katharina Iwanowna gaar hændervridende op og ned i Kammeret, hun faar røde Pletter paa Kinderne, hvad der altid er Tilfældet med hendes Sygdom. — Hvorfor lever Du, Lediggænger, her hos os, siger hun. — spiser og drikker og sidder i Varmen? — og alligevel, hvad spiser og drikker man vel, naar Børnene ikke har haft en Brødskorpe i tre Dage! Saa lagde jeg mig, hvad skulde jeg gøre andet! Jeg laa i en Rus og hørte, hvorledes min Sonja — hun er saa blid og hendes kære Stemme saa blød, hun er blond, og hendes lille Ansigt blegt og udtæret — hvorledes hun sagde: — Mener du ikke Katharina Iwanowna, at jeg kunde gaa til det Arbejde? — Darja Franzowna, et ildeberygtet Fruentimmer, som Politiet allerede flere Gange har haft fat i, havde allerede tre Gange ladet spørge om hende hos vor Værtinde.

— Jo, hvad saa, svarede Katharina Iwanowna spottende: — Hvorfor skulde du gaa og skærme om den — din Skat? — — Men anklag hende ikke, anklag hende ikke; hun sagde ikke dette i klar Sindstilstand, men tynget af sine Følelsers Vægt, syg, og medens hendes udsultede Børn græd, hun sagde det snarere i Fortvivlelse end i Alvor! Thi Katharina Iwanowna har en saadan Karakter, at naar Børnene begynder at græde, selv om det er af den bare Sult, straks tugter hun dem. Jeg saa nu, det var ved Sekstiden, hvorledes Sonja stod op, kastede et Tørklæde om sig, trak en Burnus paa og forlod Boligen; først Klokken ni kom hun tilbage.

— Hun kom, traadte sporenstregs hen til Katharina Iwanowna og lagde tavs tre Sølvrubler paa Bordet. Hun sagde ikke et eneste Ord under dette, saa heller ikke paa nogen, men greb kun vort store grønne Overtæppe — det bruges af os allesammen — indhyllede Skuldre og Ansigt og lagde sig paa Sengen med Ansigtet vendt mod Væggen. Kun hendes Skuldre og hendes Legeme skælvede krampagtigt. Men jeg laa der i min sædvanlige Forfatning. Men da saa jeg, unge Mand, da saa jeg, hvorledes Katharina Iwanowna, ligeledes uden at mæle et Ord, traadte hen til min Sonja's Leje, og hele Natten laa hun paa Knæ ved hendes Fødder og kyssede dem. Hun vilde ikke rejse sig, og tilsidst sov de begge ind, inderligt omfavnende hinanden, begge to, begge to, ja — — — men jeg — — jeg laa der i min Rus! — —

Marmeladow tav, som om Tungen pludselig var skaaret af ham, derpaa skænkede han pludseligt og hastigt i, drak og sukkede dybt.

— Siden hin Tid, min Herre, fortsatte han efter en Pause: — siden hin Tid maatte min Datter, Sofia Semenowna, paa Grund af en ulykkelig Hændelse og efter ildesindede Personers Angivelser — særlig Darja Franzowna var det om at gøre, at hun mistede den almindelige og tilbørlige Agtelse — modtage den gule Seddel og maatte fra nu af ikke mere blive boende hos os, thi Værtinden, Amalja Feodorowna vilde ikke taale dette (hun havde allerede i Forvejen bistaaet Darja Franzowna); og Herr Lebesjatnikow — hun — han erfarede Historien om Sonja gennem Katharina Iwanowna. Først efterstræbte han selv Sonja, men saa blev Herren pludselig ømfindtlig: — Hvadfornoget, jeg, en dannet Mand, skulde leve under Tag med en saadan Person! — udbrød han, Katharina Iwanowna lagde sig imellem, og saaledes gik det til. Sonja kommer nu kun til os i Skumringen og plejer Katharina Iwanowna og bringer hende styrkende Medicin. Hun bor hos Skrædderen Kapernaumow, hun har lejet en Stue hos ham. Kapernaumow er lam og stammer, hele hans talrige Familje stammer; hans Kone ogsaa. De bor alle i et Værelse, men Sonja har et særskilt, adskilt ved en Skillevæg. Hm, tja — de Folk er meget fattige og stammer. — Men jeg stod nu op den næste Morgen, tog mine Pjalter paa, løftede Hænderne mod Himlen og begav mig saa til Hans Excellence Iwan Athanasjewitsch. Kender De Hs. Excellence,

Herr Iwan Athanasjewitsch, nej? Naa, saa kender De ikke en gudsvelsignet Mand. Det rene Voks. Han smeltede, som Voks, han græd endog, han vilde høre det altsammen.

— Naa ja, Marmeladow, sagde han: — Du har rigtignok allerede en Gang skuffet mine Forventninger, men jeg vil dog atter ansætte dig paa mit personlige Ansvar. — Saa sagde Excellencen: — Gaa i dig selv, og nu nok om det! — Jeg kyssede Støvet for hans Fødder, ganske vist kun i Tankerne, thi i Virkeligheden vilde Excellencen ikke have tilgivet mig det; han er en fornem Embedsmand og en Mand af det nye Regimente med rene Anskuelser.

Jeg begav mig hjem, og da jeg meddelte, at jeg nu igen skulde indtræde i Administrationen og modtage Gage, oh Gud, hvad herskede der ikke for en Fryd! —

Paa ny tav Marmeladow i hæftigt Sindsoprør. I dette Øjeblik kom der en hel Skare berusede Mennesker ind fra Gaden; samtidig med deres Ankomst lød Tonerne fra en lejet Lirekasse og et syttenaarigt Væsens barnlige, hæse Stemme begyndte at synge en Vise. Nu var der blevet Liv rundtom, og Værten og hans Hjælpere beskæftigede sig kun med de nyankomne. Marmeladow fortsatte med sin Fortælling uden at værdige dette sin Opmærksomhed. Han var, syntes det, allerede meget angrebet, men jo mere han drak, des snakkesaligere blev han. Erindringerne om sit sidste Forsøg i Embede oplivede ham og udbredte ligesom en virkelig Glans over hans Træk.

— Dette, kære Herre, skete fem Uger senere, ja. Næppe havde de bægge to, Katharina Iwanowna og Sonja erfaret dette, før jeg blev ligefrem løftet til Himlen. Hidtil var jeg blevet behandlet som et Kreatur, det var ikke andet end stadig og bedrøvelig Kiv! Men nu! De listede af Sted paa Tæerne, Børnene blev sendt ud af Stuen: — Semen Zacharitsch er træt efter Tjenesten, han hviler sig, hys, hys! — Jeg blev nu opvartet og styrket med Kaffe, førend jeg gik paa Kontoret, der blev kogt Blommer til mig; de havde nu altid Blommer i Forraad, og hvorfra de fik den for mig nødvendige gode Mundering, ved jeg ikke! Støvler, Kalikoskjorter, dejlige, en Reservemundering, alt det for elleve og en halv Rubel og i fortræffelig Tilstand. Men hvor de fik Pengene fra — nej?

Saa kom jeg da den første Dag tidlig fra Tjenesten; Katharina Iwanowna havde tilberedt to Retter, Suppe og Saltmad med Surkaal; jeg forstaar endnu ikke, hvordan det har været muligt. De havde ikke flere Klæder, virkelig ikke nogle, og dog klædte de sig paa som til Visit — og alligevel havde de aldeles ikke noget; men man forstaar netop undertiden at faa noget ud af ingenting. Man kommer sig, anlægger en lille hvid Krave, Mansjetter og et helt andet Syn møder os, vi er blevet yngre og kønnere.

Sonja, min Yndling, havde anstrængt sig for at skaffe Penge, men hun sagde, at det nu ikke mere sømmede sig for hende at komme paa Besøg, det var dog i Skumringen, hvor ingen opdagede det. Hører De, hører De det? Kom jeg hjem ved Middagstid for at faa en Smule Hvile, saa holdt Katharina Iwanowna det ikke ud. Blot en Uge i Forvejen havde hun skændtes med Amalja Feodorowna paa en hæslig Maade, nu bød hun denne til en Kop Kaffe. To Timer sad de sammen og hviskede: Semen Zacharitsch er nu i Embede og faar Gage, han har fremstillet sig for Excellencen og Hans Excellence kom ud, lod alle andre vente og førte ham ved Haanden ind i sit Kabinet. Hører De, hører De?

— »Jeg mindes vel dine Fortjenester. Semen Zacharitsch, havde Excellencen sagt, — og da du nu vil overvinde din letsindige Svaghed, saaledes som du nu lover det, saa kan jeg sige, at det heller ikke er saa godt hos os uden dig — — — hører De — — — og saa haaber jeg, sagde Excellencen: — saa forlader jeg mig paa dit Æresord! — — Det vil naturligvis sige, at alt, hvad jeg nu har sagt, har hun selv opspundet, og

maaske ikke af Letsindighed, men for at fremhæve mig! Hun selv troede paa det altsammen, hun lod sig narre af sine egne Ideer, ved Gud! Jeg vil ikke fordømme hende for det, nej, det vil jeg ikke. Da jeg seks Dage derefter bragte hel og holden min første Lønning — treogtyve Rubler og femogtyve Kopeker — hjem, kaldte hun mig ved de sødeste Kælenavne; hvad var jeg ikke da for en herlig Mand, hvilken Ægtefælle!

Marmeladow tav, han forsøgte at smile, men pludselig begyndte det at trække om Hagen; men han beherskede sig. Brændevinsskænken, Omgivelsernes Lastefuldhed, overnatte fem Nætter i Høbarken, og tillige en saadan sygelig Kærlighed til sin Hustru og dennes Børn, bragte Tilhøreren ganske ud af Fatning; og Raskolnikow angrede nu, at han var kommet herhen.

— Kære Herre, kære Herre! udbrød paa ny Marmeladow, idet han atter vendte sig mod ham: — Alt dette forekommer Dem maaske latterligt, som saa mange andre, og jeg besværer Dem vel kun med mine Taabeligheder om disse smaa huslige Sorger fra min Livshistorie; — naa, for mig er det nu ikke latterligt! Thi jeg føler det altsammen bagefter. — Hin Aften hengav jeg mig til de flygtigste Drømme om Fortsættelsen af disse mine saligste Dage i mit Liv, hvorledes jeg skulde faa alt bragt i Orden, klæde mine Børn bedre, give dem Roen tilbage og udtage min Datter af hendes Ærerløshed og meget, meget andet, Herre, drømte jeg om.

Men da, min Herre, — Marmeladow syntes pludselig at skælve, han løftede Hovedet og saa stift paa sin Tilhører — — —: den næste Dag, efter alle disse Luftkasteller, henimod Aften, tog jeg Nøglen ud af Katharina Iwanownas Kuffert, i lav bedragerisk Hensigt, og som Tyven om Natten stjal jeg det, der var tilovers af den Lønning, jeg havde bragt hjem; hvormeget, det ved jeg ikke mere, — — og nu ser De paa mig, ja, her er jeg! I fem Dage har jeg været forsvunden fra min Bolig, de har nok spurgt efter mig der, det er færdigt med Embedet, og Munderingen ligger i Skænken ved den ægyptiske Bro; til Gengæld for den fik jeg denne Klædning — — nu er alt forbi! —

Marmeladow bankede med Haanden paa Panden, skar Tænder, lukkede Øjnene og hvilede sig tungt med Albuerne paa Bordet. I Løbet af et Minut forandredes pludselig hans Aasyn, han saa paa Raskolnikow med et Udtryk af observerende Snuhed og udpræget Frækhed, lo saa og sagde: — Nu i Dag var jeg hos Sonja og har bedt hende om Penge til at drikke for. Hahaha! —

— Har hun saa givet Jer nogle? — raabte henne fra Siden en af de Nyankomne og lo af fuld Hals.

— Dette Glas her er købt for hendes Penge, sagde Marmeladow og vendte sig mod Raskolnikow. — Tredive Kopeker bragte hun mig egenhændigt; det var hendes sidste, det var al hendes Ejendom, jeg saa det selv! Hun sagde ikke et Ord, hun saa kun tavst paa mig. Hun er ikke af denne Verden, men af hin — hvor sørger hun ikke over sine, med Taarer, men der kommer ikke en Bebrejdelse over hendes Læber! Og alligevel gør dette meget mere ondt, naar der ikke høres en eneste Bebrejdelse! Tredive Kopeker, ja! Maaske behøver hun dem selv? Hvad mener De om det, min dyrebare Herre? Hun maa nu være meget proper, det koster Penge, den Slags Renlighed, De forstaar? Pomade maa hun jo købe; nu kan hun det jo rigtignok ikke; desuden stivede Skørter og Halvstøvler, for at man kan se Fødderne, naar hun tripper over en Vandpyt. Forstaar De, Herre, hvad den Properhed koster? Og jeg, hendes kødelige Fader, har aftvunget hende tredive Kopeker til at drikke for. Men jeg drikker; jeg har allerede drukket dem op! Hvem skulde kunne faa Medynk med saadant et Menneske? Hvem? Gør det Dem ondt for mig, Herre, eller ikke? Sig det, ja eller nej? Hahahaha!

Han vilde atter skænke i, men der var ikke mere Brændevin tilbage; Flasken var tom.

Hvorfor have Medlidenhed med dig?

— udbrød Værten, der nu atter var kommet hen til dem.

Der udbrød en almindelig Latter, man begyndte med at skælde ham ud; man lo og skældte, ligegyldigt om man havde hørt paa ham eller ikke, alene Synet af den afskedigede Embedsmand var nok.

— Medlidenhed! Nej hvorfor Medlidenhed med mig? udbrød Marmeladow fast, idet han stod oprejst med udstrakt Haand, ligesom i en Slags Aabenbaring, og som om han kun ventede paa dennes Ord. — Hvorfor Medlidenhed med mig? Det er unyttigt; korsfæste mig skulde man, nagle mig til Korset, men ikke ynke mig. Korsfæst ham, Dommer, korsfæst ham, og saa først vis ham Forbarmelse! Jeg vil selv gaa min Korsfæstelse i Møde, thi jeg længes ikke efter jordisk Lyst, men efter Jammer og Taarer! Tror du maaske, din Blodsuger, at din Brændevin skaffer mig Glæde? Fortvivlelsen, Fortvivlelsen søger jeg paa Bunden af Flasken, og jeg har smagt den, fundet den! Forbarme sig over os kan kun han deroppe, som forbarmer sig over alle, der kender alt og alle, den eneste, Dommeren. Han vil komme, naar Timen er inde, og spørge: — Hvor er din Datter, som har ofret sig for den syge Moder og de forladte Børn; hvor er hun, som uden at lade sig afskrække af hans dyriske Laster har haft Medlidenhed med sin egen Fader, Drukkenbolten? Da vil han sige: — Kom til mig, jeg har allerede en Gang, ja, allerede én Gang tilgivet dig, jeg tilgiver dig ogsaa nu, fordi du saa saare elsker mig! — Og han vil forlade min Sonja hendes Fejl; ja, jeg ved, at han vil gøre det, for jeg har allerede følt det i Hjærtet før, da jeg var hos hende. Han dømmer Ret og Uret, de Hoffærdige og de Fredsommelige. Og naar han saa er færdig med det altsammen, saa vil han tale saaledes til os: — Kom ogsaa I til mig, I Drukkenbolte og Svage, I Lastefulde! — Og vi kommer, allesammen, uden Bæven træder vi frem for hans Aasyn, og han vil sige: — I er Dyrenes Lige, dog, kom alligevel her! — Og de Vise og Kloge udbryder: — Herre! Hvorfor tager du ogsaa dem til dig? Men Gud vil svare: — Hvorfor jeg tager disse i mit Skød, I Vise og Kloge? Alene fordi ingen iblandt dem har troet, at han var værdig dertil! Og han vil velsigne os, og vi vil falde til Jorden, græde og komme til Erkendelse. — Saa vil vi forstaa alt, og enhver vil blive forstaaende, ogsaa Katharina Iwanowna — ogsaa hun vil begribe. Herre, dit Rige komme til os! ! ! —

Han faldt ned paa Bænken, udmattet og afkræftet, og uden at lægge Mærke til nogen, som om han havde glemt sine Omgivelser og var hensunken i dybe Tanker. Hans Ord havde gjort et vist Indtryk; en Stund var der Tavshed, men saa aandede atter den forrige Lystighed op og gav sig Udslag i Haansord.

— Han har fundet ud af det!

— Fordrukkent Sludder!

Saadan lød det mellem hinanden.

— Kom, Herre, tog Marmeladow pludselig fat igen: — Før De mig hjem. Jeg bor i Kozels Hus, over Gaarden. Nu er det Tid — — at gaa hjem til Katharina Iwanowna! —

Raskolnikow havde allerede længe haft til Hensigt at gaa og at være den anden til Hjælp. Marmeladow viste sig at være langt mindre sikker paa Benene end paa sine Ord og støttede sig stærkt til den unge Mand. De havde kun to—trehundrede Skridt at gaa; og jo mere de nærmede sig Hjemmet tiltog Drukkenboltens Angst og Mangel paa Fatning.

— Jeg er nu slet ikke bange for Katharina Iwanowna, stammede han ophidset: — Selv om hun ogsaa vil trække mig ved Haarene. Hvad betyder mine Haar? Galskab — Haarene, hæ! Jeg maa endogsaa indrømme, at det var langt bedre, om hun vilde rive Haarene ud af mit Hoved, for det er jeg slet ikke bange for — nej — men — — men hendes Øjne — uff — dem er jeg bange for — hendes Øjne, ja, — og de røde Pletter paa Kinderne er jeg endnu mere bange for, og allermest — hendes Aandedræt! Har Du nogensinde hørt, hvordan de aander, de, der har den Sygdom — naar

de er ude af sig selv? — Jeg frygter ogsaa Børnenes Jamren; hvis Sonja ikke sørger for Maden til dem, saa ved jeg ikke — saa ved jeg sandelig ikke noget! Selv for Prygl nærer jeg ingen Frygt. Ved De hvad, saadanne Hug bereder mig aldeles ikke nogen Smærte, men er snarere til Tilfredsstillelse? Jeg kan ligefrem ikke undvære dem! Det er bedre saaledes. Ja, lad hende slaa, faa Luft, det er det bedste. Naa, men her er Huset; det tilhører Kozel, en Klejnsmed, en Tysker! Hold fast paa mig! —

De gik bægge over Gaarden og steg saa op til fjerde Etage. Jo højere de kom op, des skumlere blev det. Klokken var nu næsten elleve om Aftenen, men paa den Aarstid er det ikke fuldstændigt mørkt i St. Petersborg ved det Klokkeslet; alligevel henlaa den øverste Del af Trappen i et fuldstændigt Mørke.

En lille, tilrøget Dør stod aaben for Enden af Trappen. Et Vokslys oplyste sparsomt et ynkeligt Kammer paa ti Skridts Længde, man kunde fra Gangen overse det fuldstændig. Roderi og Uorden herskede derinde, navnlig laa gammelt Børnetøj rundt omkring; det bageste Hjørne var skjult bag et hullet Forhæng; bagved det maatte der befinde sig en Seng. I hele Rummet saas kun to Stole og en voksdugsbetrukket, meget defekt Sofa, foran denne stod der et gammelt, Fyrretræs Køkkenbord, uden nogen som helst Pynt eller blot Dug over. Paa Kanten af Bordet stod der et næsten nedbrændt Lys i en Jærnlysestage. Marmeladow havde ganske vist sin egen Stue længere inde, men denne her var en Gennemgangsstue. Døren til de næste Værelser, eller snarere Bure, som Amalie Lippewechsels Lejlighed var inddelt i, stod aaben. Der gik det larmende og støjende til. Man lo lystigt, syntes det, spillede Kort og drak The, af og til faldt der ogsaa nogle ikke absolut hofmæssige Ytringer.

Raskolnikow kendte straks Katharina Iwanowna. Det var en afskrækkende mager Kvinde, fin, høj af Vækst og slankt bygget med et endnu smukt, mørkt Haar; hun havde virkelig røde Pletter paa Kinden. Hun gik op og ned i det lille Rum med Hænderne presset mod Brystet, tørre Læber og aandende uregelmæssigt og stødvist. Hendes Øjne skinnede som i Feber, men hendes Blik var bestemt og fast, det lidende Drag i dette hektiske, ophidsede Aasyn traadte særlig stærkt frem i Lysets flakkende Skin. Hun forekom Raskolnikow at være en Kvinde paa tredive Aar, og hun var virkelig ogsaa betydelig yngre end Marmeladow. Hun mærkede og hørte intet til de to, da de traadte ind, hun syntes hverken at se eller høre i en Slags Selvforglemmelse. Der var en kvælende Luft i Rummet; men der stod ikke noget Vindue aabent, en daarlig Luft trængte ind fra Trappen, Døren, som førte ud til den, var imidlertid ikke lukket; gennem den aabentstaaende Dør ind til de indre Værelser bølgede Skyen af Tobaksrøg, hun hostede, men Døren blev ved at være aaben. Den mindste lille Pige paa seks Aar sov paa Gulvet i en halvt siddende sammenkrøben Stilling og med Hovedet lænet tilbage mod Sofaen. En Dreng, omtrent et Aarstid ældre, hulkede og græd henne i Hjørnet, han var vel lige blevet revset. Det ældste Pigebarn, der var ni Aar, slank og mager som en Stængel stod henne i Hjørnet ved Siden af den lille Broder og havde slynget sin slanke, magre Arm om Halsen paa ham. Hun havde en snavset og iturevet Chemise paa og havde kastet en gammel, Dameburnus over de nøgne Skuldre. Den maatte vel mindst være to Aar gammel, da den ikke en Gang naaede hende til Knæene. Hun beroligede ham og hviskede til ham, hun søgte fremfor alt at hindre ham i at hulke mere, samtidig med at hun fulgte Moderen med sine store, vidtaabnede, sorte Øjne, som blev endnu mere fremtrædende, fordi det lille Ansigt var udtæret og forskrækket.

Marmeladow blev uden at træde ind i Værelset liggende paa Knæ i Døren og stødte Raskolnikow ind i Stuen. Da Konen fik Øje paa den Fremmede, standsede hun forvirret foran ham, men kom hurtig til Besindelse, som om hun vilde spørge om, hvorfor han var kom-

men. Men i det samme maatte hun tænke paa, at han maaske vilde ind i det næste Værelse, og at hendes kun var en Gennemgangsstue. Derfor skænkede hun ham ikke nogen videre Opmærksomhed og traadte hen til Entrédøren for at lukke den. Pludselig gav hun et Skrig fra sig, hun saa sin Ægtefælle ligge knælende paa Tærsklen.

— Ak! — udbrød hun forbavset: — Er du vendt tilbage, din Tugthuskandidat! Uhyre! Hvor er Pengene? Vis mig, hvad du endnu har i Lommen! — Selv din Frakke har du ikke mere! Hvor er Pengene? — naa tal? —

Hun kastede sig over ham for at undersøge ham. Marmeladow satte straks lydigt og ydmygt Hænderne i Siden, for at hun saa meget desbedre kunde gennemsøge Lommerne.

Der var ikke en Kopek tilbage.

— Hvor er Pengene? skreg hun: — Oh, Gud, skulde han have drukket dem op allesammen! Der laa toogtyve Sølvrubler i Kufferten! — og pludselig, aldeles rasende, greb hun ham ved Haarene og trak ham ind i Stuen. Marmeladow gjorde det selv lettere for hende, idet han skød sig frem paa Knæene.

— Det er mig en Trøst! Det gør ikke ondt, det er min Trø—ø—ø—st —, hø—ø—jst—æ—æ—ærede—! skreg han, da han blev trukket ved Haarene, idet han endog en Gang stødte Panden mod Gulvet. Barnet, som sov ved Sofaen, vaagnede og gav sig til at græde. Drengen henne i Hjørnet formaaede ikke længere at tie, han skælvede, skreg op og løb hen til Søsteren i største Skræk og Forfærdelse, Det ældste Pigebarn bævede som et Æspeløv.

— Han har sviret dem op allesammen, allesammen, allesammen drukket op! — skreg den stakkels Kvinde i Fortvivlelse: — Og ikke en Gang sit Tøj har han mere, medens de der sulte! — Hændervridende viste hun hen paa Børnene. — Oh, trefoldigt forbandede Liv! Og De — De skammer Dem ikke, vendte hun sig nu hidsigt mod Raskolnikow: — for at komme herhen fra Værtshuset! Du har drukket med ham? Du ogsaa? Her ud! —

Den unge Mand gik sin Vej uden at svare et Ord. Nu aabnedes den indre Dør helt og flere Nysgærrige kiggede ind. Frækt leende Ansigter med Cigaretter, Piber og Kalotter saa der ind, Skikkelser i Hjemmefrakker, som stod helt aabne foran, i Sommerdragt, fuldstændig tvangløst, nogle endog med Spillekort i Haanden. I særlig Grad morede de sig, da Marmeladow, medens han blev revet i Haaret, udbrød, at det var ham en Trøst. De kom nu ind i Rummet; pludselig lød en høj Fløjten; Amalie Lippewechsel trængte nu selv frem for at bringe Orden i Huset og for hundrede Gang hensætte den stakkels Kone i Skræk med den forhadte Befaling, at hun i Morgen skulde rømme Lejligheden. Da Raskolnikow skyndte sig bort, stak han forinden Haanden i Lommen, tog, hvad han fandt af Kobberpenge, der var blevet givet tilbage paa den i Øl-knejpen vekslede Rubel og lagde dem ubemærket i Vindueskarmen. Ganske vist betænkte han sig paa Trappen og vilde nu atter vende tilbage.

— Hvad er det nu igjen for en Dumhed, jeg har gjort, tænkte han: — de har jo Sonja, men jeg har sletingen! — Han indsaa imidlertid, at han umuligt kunde tage Pengene tilbage igjen, og at han heller ikke vilde have gjort det; han slog ud med Haanden og begav sig til sin Bolig. — Sonja bruger Pomade, tænkte han, idet han bittert smilende gik hen ad Gaden: — hendes Renlighed koster Penge. Men, Sonja er jo rigtignok bankerot i Dag, fordi det jo altid er en uvis Sag med den Jagt efter den røde Dæmon, Pengegeschæften, og i Morgen maatte de maaske uden mine Penge sulte allesammen. Den stakkels Sonja! Man kan ogsaa tømme en Brønd! Og de benytter den! Ja, det er sikkert, de benytter den! De er blevet vant til det, de har grædt og saa har de taget den i Besiddelse. Mennesket vænner sig til alt, det Dyr! —

Han tænkte efter.

— Men hvad, hvis jeg nu havde Uret, udbrød han pludselig og uvilkaarlig: — hvis i Virkeligheden Menneskets Lavhed, hvis dennes hele Oprindelse, det vil sige det menneskelige Samfund og alt andet — var at opfatte som forudbestemt, som et nødvendigt Skræmmemiddel, for hvilket der ingen Beskyttelse gives, saa — ja, saa maa det jo ske! —

3.

Han sov meget længe den næste Dag efter en meget urolig Nat. Søvnen havde ikke styrket ham. Mismodig, i slet Lune og gnaven, vaagnede Raskolnikow og saa sig fortrædelig om i Kammeret. Det var kun et lille Rum, seks Fod langt, som med sine falmede, støvede Tapeter, der paa mange Steder var gaaet fra Muren, gjorde et temmeligt ynkeligt Indtryk; tilmed var der saa lavt til Loftet, at et stort Menneske knapt kunde staa derinde uden at støde Hovedet mod Loftet. Udstyrelsen svarede til Rummet; den bestod af tre Stole, som stod tilfældigt mellem hverandre og et malet Bord, paa hvilket der laa nogle Hæfter og Bøger, henne i et Hjørne; men allerede derpaa, at de var dækkede af Støv, kunde man forstaa, at de i lang Tid ikke var blevet berørt af nogens Hænder. En stor, anmassende Sofa, som næsten fyldte den ene Væg og Halvdelen af hele Værelset — en Gang maatte den have været betrukket med Kattun, nu var det bare Pjalter — tjente Raskolnikow som Seng. Mange Gange havde han sovet Natten væk paa den, ganske som han gik og stod uden at have taget Klæderne af sig, uden Overdyne, kun tildækket med en gammel udslidt Studenterkappe og med en lille Pude under Hovedet. Ind under denne stoppede han alt hvad han besad af rent eller snavset Linned for at kunne ligge højere. Foran Sofaen stod endelig et lille Bord.

Det vilde vel være vanskeligt at udpønske større Usselhed og Forkommenhed og alligevel var netop dette Raskolnikow en Behagelighed i hans nuværende Sindstilstand. Han havde fuldstændig trukket sig tilbage fra Verden, som Skildpadden i sine Skjolde, og endog Tilsynekomsten af den Pige, som skulde betjene ham og gøre ryddeligt i hans Værelse, opvakte en Følelse af Uvilje og nervøs Utaalmodighed hos ham. Man finder noget lignende hos mangen en Eneboer, som har forset sig alt for meget paa en enkelt Ting. Hans Værtinde havde allerede for to Uger siden ophørt med at sende ham Mad, og han tænkte ikke en Gang paa at komme til en Forklaring med hende, skønt han sad uden Middagsmad. Nastasja, Værtindens Kokke- og Enepige, var i og for sig glad over Lejerens Sindsstemning, thi det fritog hende for at rydde op og feje, saaledes at hun slap med en Gang om Ugen at fare Gulvet over med en Riskost. Hun vækkede ham nu.

— Staa op, hvorfor sover du endnu? raabte hun til ham: — Klokken er ti, jeg har bragt din The, vil du have den? Du er blevet meget mager .

Lejeren slog Øjnene op og genkendte Nastasja.

— Er Theen fra Værtinden? spurgte han, idet han langsomt og med et lidende Udtryk i Ansigtet satte sig op i Sofaen.

— Fra Værtinden? Hvor falder du paa det?

Hun stillede sin egen, meget bulede Thekande hen foran ham og lagde to Stykker gult Sukker ved Siden af.

— Her, Nastasja, tag dem, sagde han, idet han tog i Lommen — han havde atter sovet fuldt paaklædt — og halede en Haandfuld Kobberskillinger frem: — Gaa hen og køb Simler til mig, tag ogsaa noget Pølse med fra Pølsemageren, det er billigt.

— Jeg skal straks hente Simler til dig, men vil du ikke hellere i Stedet for Pølse have Schtschi? Schtschi'en er fra i Gaar, den er meget god. Jeg havde

stillet noget af til dig, men du kom først saa sent hjem. Schtschi'en er meget god.

Efterat have bragt Maden, og medens han gjorde sig til Gode med den, satte Nastasja sig ved Siden af ham i Sofaen og begyndte at snakke. Hun var fra en Landsby, og alle Landsbypiger er sladderlystne.

— Praskowja Pawlowna vil klage over dig til Politiet, sagde hun.

Han fik et mørkt Udtryk i Ansigtet.

— Til Politiet? Hvad skal det betyde?

— Du betaler jo ikke, du maa dog vide, hvad du skal udrede.

— Naa, dertil har dog Djævlen endnu ikke bragt det, hviskede han mellem Tænderne: — men — næh — det maa jeg — nu kan jeg ikke — hun er en Nar; endnu i Dag skal jeg gaa til hende og tale med hende.

— Nar og ikke Nar, hun er det ligesaa godt som jeg, saa; men du, der er et dannet Menneske, ligger her som en Sæk, og det er ikke muligt at faa en Smule af dig! Tidligere gik du i det mindste ud og gav Børnene Undervisning, men nu bestiller du aldeles intet mere.

— Jeg arbejder, snærrede Raskolnikow forbitret.

— Hvad arbejder du da paa?

— Paa et Værk.

— Paa hvilket?

— Jeg tænker, svarede han alvorligt og tav.

Nastasja bristede i Latter. Hun var af de lattermilde, og naar man spøgte, lo hun saa ovenud voldsomt, vaklede frem og tilbage og rystede over hele Kroppen, saaledes at hun selv fik helt ondt af det.

— Har du saa udtænkt rigtig mange Penge? fik hun endelig sagt.

— Uden Støvler kan jeg dog ikke give Undervisning; men jeg kan jo faa Held med mig.

— Hvis du bare ikke faar en lang Næse!

— For at undervise Børn faar jeg kun Smaapenge, men hvad skal jeg stille op med nogle faa Kopeker? — fortsatte han, fuld af Uvilje og og som om han besvarede sine egne Tanker.

— Og er det da hele din Formue?

— Ja, alt, fortsatte han i en fast Tone og tav.

— Saa har du ikke meget; men skal jeg saa hente Simler eller ikke?

— Som du vil?

— Aah, det havde jeg næsten helt glemt. I Gaar, da du ikke var hjemme, kom der et Brev til dig.

— Et Brev? Til mig? Fra hvem?

— Fra hvem, det ved jeg ikke. Men jeg har betalt Postbudet tre Kopeker; vil du betale mig dem tilbage?

— Men bring mig det dog, for Guds Skyld bring mig det, udbrød Raskolnikow i voldsom Ophidselse: — Aah Gud!

Efter et Minuts Forløb var Brevet der! Ja vist saa: fra Moderen, fra det K—ske Gouvernement.

Han blegnede, da han modtog det; allerede i lang Tid havde han ikke modtaget noget Brev. Men nu snøredes hans Hjærte sammen paa Grund af en anden Følelse.

— Nastasja, gaa, for Guds Skyld! Her er dine tre Kopeker, men gaa, hurtigt, jeg besværger dig: gaa! —

Brevet rystede i hans Hænder, han vilde ikke aabne det for hendes Øjne, han vilde være alene med denne Skrivelse. Da Nastasja var forsvundet, førte han Brevet til sine Læber og trykkede et Kys paa det. Derpaa dvælede hans Blik en Tid lang paa Adressens Skrifttræk, paa Moderens kære, sarte og skraa Skrift, som han kendte saa godt; hun, som selv en Gang havde lært ham at skrive og at læse. Han tøvede, han fornam næsten Ængstelse for et eller andet. Endelig brød han Brevet, det var en stor, vægtig Skrivelse, to omfangsrige Ark var fuldstændigt og tæt beskrevne.

— Kæreste Rodja! skrev Moderen: — det er allerede to Maaneder siden, vi har skrevet sammen, og det har smærtet mig meget; thi mangen Nat har jeg tilbragt søvnløs og i mørke Tanker. Men du vil ikke gøre mig Bebrejdelser paa Grund af min tvungne Tavshed, du ved dog selv, hvor kær du er mig. Du er

den eneste for mig og Dunja, du er vort alt, vort Haab, vor Støtte. Hvor blev jeg ikke bedrøvet, da jeg hørte, at du allerede for nogle Maaneder siden havde forladt Universitetet paa Grund af Mangel paa det nødvendigste til at leve for, og at ogsaa dine Timer og andre Indtægter var blevet afkortede. Hvorledes skulde jeg kunne hjælpe dig med mine tohundrede Rubler i aarlig Pension? De femten Rubler, som jeg sendte dig for fire Maaneder siden, har jeg, som du selv ved, laant paa min Pension hos den forhenværende Købmand Wasil Iwanowitsch Wachruschin. Han er en meget god Mand og var en Ven af din Fader. Da jeg nu havde givet ham en Fordring i min Pension, maatte jeg vente, indtil Gælden var blevet tilbagebetalt, og dette er først nu Tilfældet, hvorfor jeg hidtil intet har kunnet sende dig.

— Nu, Gud være lovet, vil jeg atter kunne sende dig noget, men desuden er der i al Almindelighed sket en lykkelig Forandring i vore Forhold, og jeg skynder mig med at give dig Meddelelse om det. Først og fremmest hør saa, at din Søster, kære Rodja, allerede for halvanden Maaned siden, atter bor hos mig og at vi i Fremtiden aldrig mere vil skilles. Gud være lovet er det nu forbi med Prøvelserne, — men jeg vil fortælle dig det hele i Rækkefølge, for at du kan forstaa, hvorledes alt har forenet sig, og hvad vi hidindtil har holdt hemmelig for dig. Da du for to Maaneder siden skrev, at der var nogen, som havde fortalt dig, at Dunja maatte lide meget under Raaheden i Herr Swidrigailows Hus, og forlangte nøje Oplysninger om det af mig — hvad skulde jeg saa kunne svare dig? Havde jeg tilskrevet dig den utilslørede Sandhed, saa vilde du have ladt alt andet i Stikken for at komme til os, selv om det saa var til Fods, thi jeg kender din Karakter og dit Væsen, som ikke tillader, at nogen krænker din Søster. Jeg var fortvivlet, men hvad skulde jeg gøre? Og den Gang kendte jeg endog ikke selv hele Sagen, som den forholdt sig. Den vanskeligste Omstændighed laa jo deri, at Dunja, efter at hun forrige Aar var kommen som Gouvernante i det Hus, straks optog som Forskud en Sum paa hundrede Rubler paa den Betingelse, at de skulde afbetales med et maanedligt Fradrag i hendes Løn, og at der nu ikke var Mulighed for hende at opgive Pladsen, førend Gælden var udlignet. Summen — jeg kan nu godt sige dig den hele Sandhed, min egen, kære Rodja — havde Dunja optaget særlig af den Grund, at der af den kunde blive sendt dig tredsindstyve Rubler, som du den Gang havde saa stærkt Brug for, og som du ogsaa fik fra os forrige Aar. Vi narrede dig under Foregivende af, at Pengene var opsparede af Dunja fra tidligere Tid, det forholdt sig imidlertid slet ikke saaledes; men nu siger jeg det ganske aabent til dig, fordi Forholdene saa uformodet har vendt sig til det bedre efter Guds Styrelse, og for at du ret kan værdsætte, hvor meget Dunja elsker dig, og hvilket ædelt Hjærte hun ejer.

Sandt er det, at Herr Swidrigailow begyndte med at behandle hende meget hensynsløst; han gjorde hende ofte uværdige Tilbud, han forhaanede hende ved Bordet. Jeg vil imidlertid ikke gaa nærmere ind paa alle disse sørgelige Enkeltheder, for ikke at ophidse dig til ingen Nytte, da alt nu dog er ovre. For at fatte mig kort: — trods al den gode og venlige Behandling fra Martha Petrownas, Swidrigailows Hustrus, Side og fra alle de andre i Huset, blev det Dunja mere og mere utaaleligt at være der, saa meget mere som Swidrigailow efter sin Militærsædvane fra gamle Dage ofte befandt sig under spirituøse Drikkes Paavirkning. Hvad maatte saa vel Følgen blive? Tænk dig, denne Vanvittige har allerede længe næret en Lidenskab for Dunja, men har skjult den under Grovhedens Kaabe, har dækket den ved aabenlyst at vise Foragt mod hende! Han har maaske skammet sig over den, og er derefter blevet forskrækket over, at han i hans Alder og som Familjefader nærede en saadan letsindig Tilbøjelighed, og er af den Grund blevet ond imod Dunja. Maaske vilde

han ogsaa gennem sin Opførsels Raahed og sin Spottesyge skjule sine sande Følelser for Dunja. Men i hvert Fald formaaede han tilsidst ikke at bevare Skinnet og vovede at gøre Dunja et aabent og smudsigt Forslag, idet han lovede hende de mest forskelligartede Belønninger; ja, han vilde endog forlade alt og flygte med hende til en eller anden afsides By — eller endogsaa til Udlandet. Forestil dig hendes Fortvivlelse! Straks at opgive sin Stilling formaaede hun ikke, ikke alene paa Grund af Gælden, men ogsaa for at skaane Martha Petrowna, som da kunde have fattet Mistanke pludselig, og det var vel saa kommet til en ægteskabelig Strid, hvorudaf Resultatet kun vilde være blevet en Skandale for Dunja. For din Søster var der forskellige Grunde til, at hun ikke mente at kunne tage bort fra det forfærdelige Hus førend efter seks Ugers Forløb. Du kender jo Dunja og ved, hvor selvstændig og karakterfast hun er. Hun kan taale meget og finder ogsaa i de værste Tilfælde saa megen Tillid hos sig selv, at hendes Mod ikke stækkes. Selv til mig har hun ikke skrevet noget om Sagen, for ikke at ophidse mig, og vi skrev dog hyppigt til hinanden.

Bruddet indtraadte hurtigt for Resten. Martha Petrowna hørte sin Mand, da han forsøgte at overtale Dunja i Haven, og skønt hun erkendte hans Usselhed, skød hun al Skylden paa hende og ansaa hende for Aarsagen til hele Skandalen. Nu udspilledes der en hæslig Scene i Haven, Martha Petrowna slog Dunja, vilde intet høre, græd en Tid og befalede sluttelig, at Dunja skulde vende tilbage til Byen paa en simpel Bondevogn, hvor alle hendes Sager blev pakkede op paa, Linned, Garderobe, alt imellem hinanden, ikke ordnet eller lagt sammen. Saa begyndte det at regne i Strømme, og Dunja maatte nu i Jammer og Skam, kørt af en Bonde, tilbagelægge sytten Werster i aaben Vogn. Tænk nu blot selv paa, hvad jeg skulde have skrevet til dig som Svar paa dit Brev, som jeg fik for to Maaneder siden? Jeg selv var fortvivlet; Sandheden evnede jeg ikke at meddele dig, fordi du saa vilde være blevet ulykkelig over den, og hvad skulde jeg ellers gøre? Jeg havde maaske nok kunnet sige et eller andet usandt; men Dunja forbød mig det, og hvorledes kan man ogsaa fylde et Brev med alskens tomt Pjat, naar ens Sjæl er opfyldt af Kummer. En hel Maaned igennem levede Rygterne om det, der var forefaldet, i Byen, og det kom saa vidt, at jeg ikke en Gang kunde gaa i Kirke med Dunja paa Grund af alle de foragtelige Blikke og den Hvisken, ja, endog Ord, som tydeligt fandt Vej til mine Øren. Alle vore Bekendte havde vendt sig fra os, alle ophørte at hilse paa os, og jeg erfarede hemmeligt, at Købmandens Svend og nogle Kontoristen havde den Hensigt at tilføje os en offenlig Fornærmelse, i det de vilde besmøre vore Dørstolper med Fedt, for at vor Vært derved skulde føle sig foranlediget til at opsige os Lejligheden.

Aarsagen til alt dette var Martha Petrowna, som bestræbte sig for at bagvaske Dunja og vanære hende i alle Familjer. Hun var jo meget kendt i Byen og kom i den Maaned temmelig ofte kørende ind. Hun var meget snakkesalig og holdt især meget af at snakke om sine Familjeanliggender, men i endnu højere Grad af at nedsætte sin Mand, hvad der dog er meget upassende; og saaledes fortalte hun hele det forefaldne i Løbet af kort Tid ikke alene til Byen, men ogsaa til hele Omegnen. Jeg blev syg, men Dunja var fastere end jeg; om du havde set, hvorledes hun bar alt, hvorledes hun trøstede og opmuntrede mig! Hun er en Engel! Men takket være Guds Barmhjærtighed fik vor Elendighed endelig en Ende. Herr Swidrigailow gik i sig selv og angrede, af Medynk med Dunja gav han sin Hustru de fuldstændigste og mest aabenbare Beviser paa hendes Uskyldighed, særlig et Brev, som Dunja, før det Tidspunkt hvor de blev overraskede i Haven, havde skrevet til ham og tilstillet ham for at vægre sig mod de hemmelige Sammenkomster og personlige Erklæringer, som han sta-

dig ønskede. Dette Brev var efter Dunjas Afrejse forblevet i Swidrigailows Hænder. Paa indtrængende Maade og med stærk Uvilje dadler hun ham i det for hans Ønskers Ærefølshed overfor Martha Petrowna, forestiller ham, at han er Familjefader, og hvilken Synd han begaar, ved at ville gøre en ulykkelig og forsvarsløs ung Pige endnu ulykkeligere. Med et Ord, kæreste Rodja, det Brev var saa smukt og rørende skrevet, at jeg har læst det med Taarer i Øjnene og endnu den Dag i Dag ikke kan læse det uden at blive rørt til Taarer.

Men desuden fremtraadte nu ogsaa Tjenerne for at retfærdiggøre Dunja, og de havde været Vidner til og set og vidste mere, end Swidrigailow anede; saadan som det jo som oftest hænder!

Martha Petrowna blev meget bestyrtet, aldeles forbløffet, saadan sagde hun selv senere til os, og hun overbevistes fuldstændig om Dunjas Uskyld. Den næste Dag, en Søndag, kom hun da i Kirke, og paa Knæ med taarefyldte Øjne har hun der anraabt Jomfruen om at forlene hende med Styrke til at bære denne nye Prøvelse og opfylde sin Pligt. Derefter tog hun direkte fra Kirken uden at besøge nogen anden hen til os, fortalte os alt og græd bitterligt; i overvældende Anger omfavnede hun Dunja og besvor hende at tilgive hende. Endnu samme Morgen begav hun sig derefter — uden Tøven — lige fra os hen til de andre Familjer i Byen og overalt hævdede hun i de mest smigrende Udtryk og under Taarer Dunjas Uskyldighed, hendes Væsens og Vandels Renhed.

Der manglede kun lidt i, at hun havde vist og forelæst Dunjas Brev for Alverden og givet det fra sig til Afskrivning. Paa den Maade tilbragte hun flere Dage med at gøre sin Runde overalt i Byen; der var mange, som vilde have følt sig krænket, hvis hun havde indrømmet andre Fortrinsret, og derfor blev de tagne i Rækkefølge, men i hvert eneste Hus ventede man hende allerede, og alle vidste nok i Forvejen, at Martha Petrowna paa den og den Dag vilde forelæse dem Brevet. Men ved hver Forelæsning forsamledes ogsaa nogle, som allerede flere Gange havde hørt det baade hos dem selv og hos Bekendte. Efter min Mening var dette noget for meget, det var overflødigt, men Martha Petrowna er nu en Gang saadan. I hvert Fald har hun dog nu renset Dunjas Ære og fremstillet Begivenhedens hele Nederdrægtighed som Mandens utilgivelige Skændsel, fordi han har været den ene Skyldige — ja, saa meget, at jeg endog begyndte at føle nogen Slags Medlidenhed med ham. Man gik næsten altfor strængt til Værks overfor den ærefølse.

Nu blev Dunja straks anmodet om at give Undervisning i forskellige Familjer, men hun afslog det dog. Man begyndte at yde hende almindelig Agtelse. Hun kunde ikke undervise paa Grund af den uventede Hindring, som nu ogsaa skulde forandre vor hele Skæbne.

Tænk dig, kære Rodja, at Dunja har faaet en Frier, og at hun har modtaget ham! Derfor skynder jeg mig med at meddele dig det! Selv om det er fuldbyrdet uden din Meningstilkendegivelse, saa vil du jo ikke nære nogen Vrede hverken mod mig eller din Søster af den Grund, men selv indse, at det var umuligt at skrive til dig om Sagen og erfare din Mening; du vilde jo desuden ikke nøjagtigt kunne bedømme Sagernes virkelige Stilling. Det gik til paa følgende Maade: Han er Hofraad og en fjærn Slægtning af Martha Petrowna, han hedder Peter Petrowitsch Luschin, og hun har interesseret sig meget for Sagen. Han ytrede til at begynde med det Ønske at blive gjort bekendt med os, blev modtaget som det er Skik og Brug, drak Kaffe hos os og sendte den næste Dag et Brev, i hvilket han meget høfligt meddelte sin Hensigt og bad om et snarligt og bestemt Svar. Han er en meget energisk og meget optaget Mand og har til Hensigt at tage til St. Petersborg, saaledes at hvert Minut er ham kostbart nu. Vi var selvfølgelig først højst forbavsede, da alt kom saa hurtigt og uformodet, og vi raadslog

sammen hele Dagen og drøftede det. Han er en Mand med en stor Fremtid og i sikre Kaar, har to Embeder og ovenikøbet Formue. Ganske vist er han allerede halvtreds Aar, men af Ydre er han dog endnu meget behagelig og formaar endnu at tækkes Kvinderne, for Resten er han ogsaa en sat, anstændig Mand, kun en lille Smule sær og næsten noget hovmodig. Men det synes vel kun saa ved det første Blik.

Jeg forbereder dig altsaa, kære Rodja, for at du, naar du nu skal lære ham at kende i St. Petersborg, hvortil han kommer om kort Tid, ikke skal bedømme ham altfor hurtigt og strængt, saadan som det jo er din Sædvane, hvis der er noget hos ham, som du ved det første Øjekast ikke synes om. Jeg siger imidlertid kun dette i Forbigaaende, da jeg er overbevist om, at han vil gøre et behageligt Indtryk paa dig.

For at bedømme et Menneske, hvem det saa er, maa man nærme sig det langsomt og forsigtigt for ikke at begaa Fejltagelser eller blive ledet af forudfattede Meninger, som kun vanskeligt senere hen lader sig besejre igen. Peter Petrowitsch er i mange Enkeltheder en hæderværdig Mand. Under sit første Besøg hos os, sagde han, at han var en fornuftig Mand, men delte i meget, som han selv udtrykte sig, den nuværende Ungdoms Anskuelser, da han var en Fjende af alle Fordomme. Han sagde endnu meget andet, og syntes en Smule indtaget i sin egen Tale, han synes at sætte Pris paa, at man hører paa ham; men dette er jo ingen Fejl. Jeg forstaar ham rigtignok ikke helt, men Dunja forklarede mig, at han var en Mand af usædvanlig Dannelse og meget forstandig og, som det synes, ogsaa god; du kender jo, Rodja, din Søsters Karakter. Hun er en bestemt, forstandig, frimodig og højhjærtet ung Pige, uden at hun derfor mangler et varmt Hjærte, hvad jeg kun altfor godt ved. Ganske vist er der jo hverken fra hendes eller hans Side en virkelig Kærlighed til Stede, men Dunja er et fornuftigt Pigebarn, en ærbar Natur, ja en Engel og vil gøre sig det til en Opgave at værne om sin Mands Lykke, medens han paa sin Side vil sørge for hendes Tilfredshed, hvad vi heller ikke har nogen særlig Grund til at tvivle paa, selv om alting er gaaet meget hurtigt. Han er ogsaa en Mand med megen Dømmekraft og vil erkende, at hans egen ægteskabelige Lykke vil blive saa meget sandere, jo lykkeligere Dunja er med ham. Hvad imidlertid angaar Forskelligheder i Karakter, nogle gamle Vaner, ja endog Forskel mellem begges Grundanskuelser — noget som jo ikke maa forekomme i det virkelig lykkelige Ægteskab —, saa siger Dunja derom til mig, at hun stoler paa sig selv; der var ikke Aarsag til at ængstes, hun evnede at taale meget, naar blot hendes Livskaar var hæderlige og ordnede.

Det følgende syntes mig i Begyndelsen temmelig haardt, men det kan vel komme deraf, at han er en meget retskaffen Mand. Saaledes sagde han allerede under sin første Visit hos os, at han længe i Forvejen, førend han endnu havde lært Dunja at kende, havde foresat sig at ville ægte en ærbar, ung Pige, men som ikke skulde besidde nogen Medgift, og kun en saadan, som allerede havde lært Fattigdommens Tryk at kende. Han sagde, det var, fordi Manden ikke skulde føle sig altfor forpligtet overfor Hustruen, men at det var langt bedre, at hun betragtede sin Mand som sin Velgører.

Jeg bemærker imidlertid her, at han udtrykte sig noget finere og mere smigrende, end jeg skriver det, jeg har glemt hans egne Ord og husker kun Meningen. Han sagde det heller ikke velovervejet, men aabenbart i Hastighed, i Samtalens Iver, ligesom han ogsaa bagefter rettede det noget og ytrede sig mere forsonende, men alligevel syntes det mig for alvorligt, og jeg sagde det senere til Dunja. Men hun svarede mig ærgerligt, at et Ord ikke var en Gærning, og det er jo ogsaa rigtigt nok. Men førend Dunja besluttede sig, sov hun ikke den ganske Nat, og da hun troede, at jeg var faldet i Søvn, stod hun op og gik hele Natten igennem op og ned i Stuen. Endelig

faldt hun paa Knæ og bad længe og inderligt foran Helgenbilledet. Tidlig om Morgenen erklærede hun, at hun havde bestemt sig.

Jeg tror, at Peter Petrowitsch nu rejser til St. Petersborg. Han er overordentlig optaget og vil oprette et Sagførerkontor der. Allerede i lang Tid har han maattet rejse meget i Sager og Processer, og nu nylig har han igen vundet en betydningsfuld Sag. I St. Petersborg maa han nødvendigvis bo, fordi han beklæder en indflydelsesrig Post i Senatet. Paa den Maade, kære Rodja, vil han jo ogsaa kunne blive dig særdeles nyttig, og vi har allerede besluttet, at du fra i Dag af atter skal optage dine Studier og tænke paa Fremtiden, som ligger klar foran dig. Oh, om nu alt dette kunde blive til Virkelighed! Det vilde være en Lykke, for hvilken vi alene maa takke den Albarmhjærtiges Naade. Ogsaa Dunja mener dette, og vi har allerede vovet at tale med Peter Petrowitsch om det. Han svarede forsigtigt og sagde, at han i hvert Fald ikke kunde arbejde uden Sekretær, og at han naturligvis vilde betale en Slægtning bedre end en Fremmed, hvis han viste sig skikket til sin Opgave — du havde jo endnu ikke kunnet vise dette — men saa ytrede han ogsaa nogen Tvivl, om dine Universitetsstudier vilde ofre dig Tid nok til Arbejdet paa hans Kontor.

Dermed var Talen omme; men Dunja tænker nu ikke paa andet end det. Hun har i nogle Dage befundet sig i en vis Spænding og har allerede udkastet en Plan, som kunde føre til, at du senere blev Peter Petrowitschs Medhjælper, ja, endog Kompagnon i hans vanskelige Embedspligter, saa meget mere som du jo ogsaa tilhører det juridiske Fakultet. Jeg er aldeles enig med hende, Rodja, og deler alle hendes Planer og Forhaabninger, da jeg ser nogen Sandsynlighed i dem. Selv fraset den nu øjensynlige Eftergivenhed hos Peter Petrowitsch er Dunja fast overtydet om, at hun med sin Indflydelse vil kunne opnaa alt hos sin Mand i Fremtiden. Vi har naturligvis vogtet os vel for at sige Peter Petrowitsch noget om vore fjærne Forhaabninger, især da det, at du skulde blive hans højre Haand. Han er meget forsigtig og vilde kun optage det ret unaadigt, da den Slags kun synes ham Hjærnespind. Paa samme Maade har Dunja og jeg heller ikke vovet at lade falde et Ord om vort faste Haab om, at han skulde understøtte dig med Penge, medens du besøger Universitetet, for det første, fori det er noget, som vil følge ganske af sig selv, og dernæst fordi han nok, uden overflødige Ord, selv vil foreslaa det, — Dunja havde han sikkert afslaaet det — men ogsaa og saa meget mere fordi du, hvis du selv bliver hans højre Haand paa Kontoret, da ikke modtager Hjælpen som nogen Gave, men som velfortjent Løn. Saadan er nu Dunjas Hensigter, og jeg deler dem fuldstændig.

Vi har desuden intet sagt ham om det, fordi jeg ved den forestaaende Præsentation gærne vilde forestille dig, som stod du paa lige Fod med ham. Da Dunja talte til ham om dig og med Begejstring, saa indvendte han, at man først selv maa se et Menneske, maa lære Vedkommende nærmere at kende for at fælde sin Dom over ham, og at en saadan først stadfæstes, efter at man er blevet nærmere bekendt med ham, saa at man kan danne sig en fuldgyldig Mening om Mennesket.

Ved du, kæreste Rodja, at det efter min Mening — som for øvrigt ikke i nogen Maade refererer sig til Peter Petrowitsch, men er min egen, personlige, — om du vil, en gammel Kones, en gammel Kones Luner — at det synes mig, som gjorde jeg langt bedre i at blive alene, som nu, efter deres Bryllup i Stedet for at leve hos dem. Jeg er ganske vist fuldkommen overbevist om, at han er høflig og fintfølende nok til selv at indbyde mig, at foreslaa mig ikke at skilles fra min Datter, selv om han ogsaa endnu ikke har ytret sig om den Sag. Forstaaeligt nok kun fordi man ogsaa kan foreslaa saadan noget uden at sige et Ord. Alligevel vil jeg ikke gøre dette. Jeg har mere end en Gang

i mit Liv bemærket, at Svigermødrene ikke er Mændene velkomne, og jeg vil fremfor alting ikke blot i ringeste Grad være nogen til Besvær, men leve fuldstændigt frit, saalænge jeg har mit daglige Brød og to Børn som dig og Dunja.

Hvis det er muligt, vil jeg indlogere mig i Nærheden af Jer begge to; men det allerbedste, kære Rodja, har jeg dog gemt tilsidst i Brevet. Hør da, min kære Dreng, at vi maaske begge to temmelig snart vil komme over til dig, og at vi saa efter næsten tre Aars Adskillelse atter kan omfavne hinanden. Det er allerede bestemt, at jeg kommer til St. Petersborg med Dunja, naar, det ved jeg rigtignok ikke ganske, men meget, meget snart, maaske allerede i den kommende Uge. Det afhænger altsammen af Peter Petrowitschs Bestemmelser, han vil, saasnart han er indtruffet til Hovedstaden, meddele os det. Han ønsker af visse Aarsager at fremskynde Brylupet, om muligt allerede til Tiden nu, før Fasten, naar Kødspiser er forbudt, eller hvis dette ikke lader sig arrangere, saa dog saa snart som muligt, i hvert Fald lige efter Fasten før Maria Himmelfartsdag. Oh, med hvilken Jubel vil jeg trykke dig til mit Bryst, ogsaa Dunja er fuld af Glæde ved at kunne gense dig og sagde i Spøg, at hun alene af den Grund giftede sig med Peter Petrowitsch. Hun *er* en Engel! Hun skriver ikke selv til dig, men bad mig sige dig, at hun har saa meget at tale med dig om, saa meget, at hun ikke vil tage Pennen i Haanden, da man alligevel intet kan skrive i nogle faa Linier, og at det kun vilde forstemme. Jeg skal omfavne dig hjærteligt fra hende og sende dig utallige Kys. Men desuden vil jeg, skønt I meget snart skal hilse paa hinanden personligt, ufortøvet sende dig Penge, saa mange som jeg kan faa tilovers. Nu da alle ved, at Dunja skal giftes med Peter Petrowitsch, er min Kredit pludselig blevet betydelig bedre, og jeg er sikker paa, at Athanasius Petrowitsch nu vilde laane mig endog syvhundrede Rubler paa min Pension. Jeg kan dog kun sende dig en femogtyve, tredive Rubler. Jeg skulde gærne sende mere, men er bange for, at Udgifterne vil hobe sig stærkt op. Thi skønt Peter Petrowitsch var saa venlig at paatage sig en Del af vore Rejseomkostninger til Hovedstaden, han har selv opfordret os til at sende vor Bagage og den store Kuffert for hans Regning, saa maa vi alligevel være betænkt paa Opholdet i St. Petersborg, hvor man ikke kan leve — selv om det blot er for nogle Dage — uden Penge. Vi har allerede regnet alt nøje ud, og det viser sig, at selve Rejsen kun vil koste lidt. Til Jærnbanestationen er der ialt kun halvfems Werster, og vi har allerede for alle Tilfældes Skyld talt med en Fragtmand, vi kender. Derpaa vil vi stolt køre afsted paa tredie Klasse. Jeg vil sandsynligvis heller ikke sende dig femogtyve, men tredive Rubler.

Og nu nok for denne Gang; to Ark har jeg skrevet og skrevet over, der er nu ikke nogen Plads mere. Dette er vor hele Historie, hvor mange Tilskikkelser indeholder den ikke! Men nu, min dyrebare Rodja, omfavner jeg dig, paa snarligt Gensyn, og jeg giver dig min moderlige Velsignelse. Elsk din Søster, Rodja, elsk hende, som du elsker dig selv, og vid, at hun elsker dig grænseløst — mere end sig selv. Hun er en Engel, Rodja, men du er vort alt, vort Haab og vort Anker. Naar bare du er lykkelig, saa er vi det ogsaa; beder du endnu til Gud som før i Tiden, og har du stadig Tillid til hans Godhed? Skal jeg give Plads i mit Hjærte for Angsten for, at denne nymodens Gudløshed ogsaa har fundet Indpas hos dig? Hvis det skulde være Tilfældet, saa vil jeg bede for dig! Husker du, min Søn, hvordan du i din Barndom, endnu medens din Fader levede, lærte paa mine Knæ at fremstamme din Bøn, og hvorledes vi alle var saa lykkelige over det? Lev vel — eller bedre — paa Gensyn! Jeg favner dig tusind Gange og er med tusind Kys

din til Døden trofaste Moder
Pulcheria Raskolnikow.

— — —

Næsten i al den Tid Raskolnikow læste, lige fra Skrivelsens Begyndelse, var hans Aasyn badet i Taarer; men da han var naaet til Slutningen, syntes Ansigtet blegt og ligesom fortrukket i Krampe, og et tungt, bittert og ondt Smil gled over hans Læber. Han lagde Hovedet tilbage paa den ynkelige, forslidte Pude og tænkte efter, længe, længe. Hans Hjerte bankede stærkt, og i hans Hjærne bølgede det frem og tilbage. Endelig blev det ham for trykkende og snævert i hans tilrøgede Bur, der nærmest mindede om en Kasse eller en Ligkiste. Hans Tanker, hans Blik stræbte mod Friheden. Han greb sin Hat og gik hurtigt, denne Gang uden at ængstes for, at han skulde møde en eller anden paa Trappen. Han tænkte slet ikke paa det. Idet han slog ind paa en Vej, der førte i Retning af Wasiljewsky-Øen, gik han gennem W—Prospekt, som om han var stærkt optaget af Forretninger, men i Virkeligheden gik han uden at lægge Mærke til Vejen, idet han fløjtede hen for sig og talte med sig selv til Forundring for de Forbipasserende, der oftest antog ham for beruset.

4.

Moderens Brev havde hensat ham i Bestyrtelse; men om det væsentligste Punkt af det nærede han intet Øjeblik nogen Tvivl, ikke en Gang medens han læste Skrivelsen. Den vigtigste Beslutning stod allerede fast, den var endegyldigt fældet og lød: Ikke for nogen Pris dette Ægteskab, ikke saa længe jeg er i Live, til Helvede med denne Herr Luschin!

— Hvorfor er denne Sag saa klar som Dagen? mumlede han hen for sig, smilende og med et ondt Udtryk allerede glædende sig i Forvejen til sin Beslutnings gode Udfald: — Nej, kære Mor, nej Dunja, jeg skal ikke skuffe Jer! De undskylder sig endog, fordi de ikke har indhentet mit Raad og truffet Bestemmelsen uden mig! Saa sagte! De tror nu, at det ikke mere lader sig ændre; vi vil se, om det nu gaar eller ikke gaar! Det var en nydelig Affære, den! »Det er en saa erfaren Mand, den Peter Petrowitsch, en saa erfaren Mand, at han kun kan naa at gifte sig i en Postvogn, om ikke paa Jærnbanen«. Nej, kære Dunja, jeg ser og forstaar, hvad det er *saameget* du har at tale med mig om; jeg ved, hvad du hele Natten igennem har tænkt paa, hvorfor du er gaaet op og ned i Stuen, og for hvis Skyld du har anraabt den hellige Moder af Kasan, som staar i Moders Sovekammer. Det er tungt at gaa til Golgatha! Det betyder afgjort og udenfor al Tvivl: Et erfarent Forstandsmenneske vil gifte sig Jer, Awdotja Romanowna, han er i Besiddelse af Kapital — han har allerede en Kapital i Formue, det klinger solidere, mere indtagende —, han har to Embeder og deler den nuværende Ungdoms Anskuelser, som Moder skriver; — men tillige er det godt dette »synes« efter Dunjas Ord. Dette »synes« rager frem over alt det andet. Og denne Dunja, paa det »han« synes gifter hun sig raskvæk med ham! — Herligt, herligt!

Men jeg er alligevel nysgærrig efter at erfare, hvorfor Moder skriver til mig om den »nuværende Ungdoms« Meninger. Maaske blot for at karakterisere Personen, eller af en anden Grund — maaske den at indtage mig for Hr. Luschin? Den Listige! Jeg er ogsaa nysgærrig efter at faa en Omstændighed til opklaret; i hvor høj Grad de to Kvinder har været oprigtige overfor hinanden; paa en eneste Dag, paa en Nat, og saa hele den paafølgende Tid? Var alle hendes Ord uforbeholdne? Eller har de begge forstaaet kun at tale tomme Ord og ikke højt at udtale, hvad der boede i deres Indre og i deres Hoved? Det har sandsynligvis været saaledes; det kommer ogsaa til Syne i Brevet. Han synes for Moder at være

»haard«, »en lille Smule«, og den Naive kom med disse sine Bemærkninger til Dunja. Men denne er naturligvis blevet vred og svarede ærgerligt. Saa sagte! Hvem vilde ikke være blevet rasende, »naar Sagen ligger saa aabenlyst, uden at der behøves saadanne naive Spørgsmaal, og naar den allerede er afgjort, og der ikke behøves at tales mere om det.« Og hvad skriver hun til mig: Elsk Dunja, Rodja, hun elsker jo dig mere end sig selv!« Nager mon ikke allerede Samvittighedsnagene hende i al Hemmelighed, fordi hun har indvilliget i at ofre Datteren for Sønnens Skyld? »Du er vor Fremtid, vort alt!« Oh Mor! — Vreden, der stadig voksede, overmandede ham i den Grad, at han, hvis han i dette Øjeblik havde mødt Hr. Luschin, sandsynligvis vilde have slaaet ham ihjel.

— Hm! Det er sandt, fortsatte han, idet han gav sig sine Tankers Virvar i Vold: — Det er nødvendigt, at man langsomt og forsigtigt maa nærme sig et Menneske, naar man vil lære det at kende, men Hr. Luschin lader sig straks gennemskue. Hovedsagen er, at han er »en erfaren Mand og synes god.« Er det en Spøg, at han har overtaget Fragten for Bagagen og den store Kuffert? Der er han vel altsaa god? Og dog har de begge, Bruden og Moderen, tinget med en Fragtmand og lejet en Brædde-vogn; jeg har selv kørt i saadan en. »Nej! Kun halvfems Werster, og saa kører vi stolt paa tredie Klasse« — endnu tusind Werster. Naa, det var jo fornuftigt at sætte Tæring efter Næring; men Hr. Luschin, hvad vilde De? De er dog hendes Brudgom, ved De ikke, at Moderen maa laane paa sin Pension til Rejsen? Jovist, men her drejer det sig kun om en almindelig, forretningsmæssig Handling, et Fællesforetagende med fælles Udbytte og til lige Deling, det vil sige, at ogsaa Omkostningerne skal deles ligeligt: Gæstevenskabet er fælles, men Tobaken er for sig! saaledes siger et Ordsprog.

Og denne erfarne Mand har tudet dem Ørene dygtigt fulde. Bagagen koster ham mindre, end Rejsen dem. Hvorfor forstaar de ikke, hvad dette skal betyde, eller vil de forsætlig ikke forstaa det? De er tilfredse, helt tilfredse! Og desuden tænker de vel, at dette blot er Blomsterne, Frugterne skal nok komme. Men hvad der er det vigtigste, det er slet ikke Gærrigheden, nej, det er hele *Tonen!* Dette er allerede Tonen, der profeterer Fremtiden efter Bryllupet! Og hvad forestiller Moder sig ved alt det? Hvad vil hun komme til St. Petersborg med? Med tre Sølvrubler eller med to »Sedler«, som den — — Gamle siger, hm! Hvad vil hun leve af i St. Petersborg? Hun har dog erkendt af visse Omstændigheder at hun ikke *kan* leve sammen med Dunja efter Bryllupet, heller ikke i den første Tid! Den gode Mand har sandsynligvis en eller anden Gang røbet sig, ladet sig gennemskue, og Moder afværger nu med begge Hænder: — Jeg vil selv slaa den Tand ud! Hvad vil hun nu, hvad haaber hun paa? Paa sine hundrede og tyve Rubler i Pension, naar Athanasius Iwanowitsch har faaet sit? Saa kan hun jo lave Vinterkraver, sy Underærmer og ødelægge sine gamle Øjne. Paa Vinterkraver kan hun i et helt Aar tjene tyve Rubler og lægge dem til sine hundredeogtyve; jeg kender det nok! De haaber paa Hr. Luschin's ædelmodige Sindelag: Han vil selv stille Spørgsmaalet først, først forhøre sig! Gid de maa vogte sig vel! Men saadan er det altid med disse Schillerske skønne Sjæle: Lige til det sidste Øjeblik smykker de Mennesket med Paafuglefjedre, lige til det sidste staar han for dem som god, og de tiltror ham intet ondt! de aner maaske Medaljens Bagside, men de udtaler ikke for nogen Pris i Verden i Forvejen det skæbnesvangre Ord; de klynger sig til den ene Tanke, de holder begge Hænder for Ansigtet for ikke at se Sandheden, — saa længe, indtil endelig Fyren, de har taget i Forsvar, drejer dem en Næse. Jeg er ogsaa nysgærrig efter at vide, om Hr. Luschin har en Orden; jeg tør vædde paa, at han har den hellige Anna*)i Knaphullet og stil-

*) Den syvende af de otte russiske Ordner. Den tildeles kun den personlige, ikke den arvelige Adel. O. A.

ler den til Skue ved Festgilder sammen Leverandører og Handelsfolk. Maaske han ogsaa vil bryste sig med den paa sin Bryllupsdag. Naa — i hvert Fald: til Helvede med ham!

Ja, men lad nu Moder være, Gud bevare hende, hun er nu en Gang ikke anderledes, men Dunja? Dunja, min Yndling, jeg kender dig dog! Var du ikke tyve Aar gammel, da vi saa hinanden sidste Gang? Din Karakter kender jeg i hvert Fald. Moder skriver, at Dunja »kan taale meget«. Det har jeg vidst før; allerede for to og et halvt Aar siden — at Dunja endog kan udholde meget, meget! Alene det at hun har kunnet udholde Hr. Swidrigailow med alle Følgerne beviser, at hun virkelig formaar at lide. Men nu bilder hun sig ind, at hun sammen med Mor kan udholde Herr Luschin, som opvarter med Teorien om de Kvinders Fortrin, der bliver gifte ud af fattige Kaar og derfor maa være deres Mand taknemmelige. Ja, som endog under den første Visit forklarer denne Mening. Naa, lad os antage, at han har talt ubetænksomt, skønt han jo er en »fornuftig Mand«, (en saadan, der dog ellers aldrig fortaler sig, men langt snarere stræber efter at udtrykke sig klart!) — men hvad siger Dunja saa til det? Hun har forstaaet dette Menneske, kan hun leve sammen med ham? Hun skulde hellere spise tørt Brød og drikke Vand, men ikke sælge sin Sjæl og sædelige Frihed for Komfort! For Alverdes Rigdomme maa hun ikke gøre det og heller ikke for Herr Luschin! Nej! Dunja, som jeg kender, var ikke af den Slags, og — hun kan dog vel ikke have forandret sig saameget til nu. Men hvad skal jeg tro? Swidrigailow-Affæren har virket meget haardt! Bedrøvet har hun for tohundrede Rubler paataget sig og udført en Lærerindes Hverv, men jeg ved, at *min* Søster hellere tog til Negerne, til en Plantagebesidder eller til de tyske Østersøprovinser mellem Letterne, end at hun for personlig Interesse nedværdigede sin Aand og sin sædelige Følelse i Foreningen med en Mand, som hun ikke kan agte, og med hvem hun intet har tilfælles — aldrig i Evighed! Og selv om Herr Luschin var af det pure Guld, eller snarere en eneste ægte Brillant, selv da vilde hun aldrig kunne finde sig i at blive Hr. Luschins lovmæssigt anerkendte Sengekammerat! Men hvorfor indvilliger hun da? Hvor skal man finde Aarsagen? Gaadens Løsning? Sagen er aabenbar! For sig selv, for sin Komfort, selv for at redde sig selv fra Døden vilde hun ikke ofre sig; men for en anden gør hun det! For et elsket, forgudet Menneske ofrer hun sig, og her findes da Løsningen: for sin Broder og for sin Moder gør hun det, giver hun sig hen! Selv om hendes sædelige Følelser kvæles derved; sin Frihed, Sjælsro ja og Samvittighed, alt, alt slæber hun paa Torvet; lad hele Livet blive ødelagt! Naar blot disse elskede Væsner er lykkelige. Man kan jo gøre sig sine Tanker derved, man behøver jo kun at gaa i Jesuiternes Skole: med Tiden vil man beroliges, overbevises om, at det var nødvendigt, absolut nødvendigt for at naa til den gode Hensigt. Saaledes er man, og saaledes bliver alt klart som Dagen. Det er aabenbart, at det her ikke drejer sig om nogen anden end Rodion Romanowitsch Raskolnikow, han alene og udelukkende. Naa, sikkerlig kan hun ogsaa grundlægge hans Lykke, holde ham paa Universitetet, gøre ham til Medhjælper paa Kontoret, fæstne og sikre hele hans Fremtid; han kan ogsaa blive rig, agtet og anset, maaske endog ende sine Dage som en berømt Mand. Og Moderen! O, du er jo Rodja, den dyrebare Rodja, den eneste Yndling! Og hvorfor skulde man ikke ofre selv en saadan Datter for en saadan Yndling. Oh, I elskelige og dog uretfærdige Hjærter! Har vi ikke allerede før talt om Sonjas Lod? Sonja Marmeladowka, den Sonja bliver evig, saa længe Verden bestaar! Har I da begge helt overvejet den Skæbne? Helt? Dens Betydning, dens Nytte? Fuldstændig klart? Ved du, Dunja, at Sonjas Offer ikke paa nogen Maade staar lavere end det med Herr Luschin? »Kærlighed kan der jo ikke være Tale om« —

skriver Mor, men hvordan? — Naar foruden Kærlighed heller ikke Agtelse er mulig, men tværtimod Antipathi, Foragt og Lede melder sig — hvad saa? Og hertil kommer da, at hun maaske bliver i Stand til at bevare sin Renhed. Forekommer sligt ikke, og ved I ikke, hvad den har at betyde, en saadan Dyd? Forstaar I , at Luschins Hustrus Dyd ikke er af større Værdi end Sonjas, maaske endog ikke saa stor, den er hæsligere og lavere, fordi den hos dig Dunja bunder i Hensynet til Komfort og Overflod, medens Sultedøden var Drivfjederen for hende. Dyrt, dyrt vil denne Dyd komme til at staa dig, Dunja! Og naar saa Styrken ikke længere slaar til, kommer Angeren! Hvormegen Jammer, Græmmelse, Forbandelse og Graad vil da ikke følge, skjult for alle, fordi du ikke er Martha Petrowna! Og hvad skal saa Mors Skæbne blive? Allerede nu er hun urolig og bekymret; men hvorledes vil det saa ikke gaa, naar hun ser alting klart? Og hvad skal jeg saa gøre? Hvad har I da begge tænkt paa med Hensyn til mig? Jeg vil ikke have Jeres Offer, Dunja, jeg kan det ikke, Mor! Det skal ikke ske, saa længe jeg lever, det skal ikke ske, skal ikke ske; jeg modtager det ikke! — —

Han kom pludselig til Besindelse og standsede.

— Det skal ikke ske? Jamen hvad skal man gøre for at forhindre det? Skal jeg forbyde det? Hvad Ret har jeg til det? Paa hvilken Maade kan jeg paa min Side yde dem Garanti for, at jeg har Ret til at gøre et saadant Krav gældende? Ved at vie min hele Skæbne, al min Fremtid for dem — men naar kan jeg faa endt mine Studier og skaffe mig en Stilling? Nu maa der handles, men hvordan? Skal jeg endnu en Gang plyndre dem? Deres hele Formue bestaar i Pensionen, og i den har Swidrigailow Fordring og foran ham Athanasius Iwanowitsch Wachruschin; hvordan skal man beskytte dem derimod? Maaske træffe Afgørelse om deres Skæbne, som var man en fremtidig Millionær? Men der vil gaa ti Aar. I Løbet af ti Aar er Mor vel blevet blind af at sy Halskraver, eller maaske af Taarer, syg af Savn og Lidelser — — og min Søster? Tænk dig blot, hvordan det kan være gaaet med hende i Løbet af ti Aar eller endogsaa før dette Tidsrum.

Saaledes pinte og foruroligede han sig selv med den Slags Spørgsmaal, paa en vis Maade til sin egen Tilfredshed. Og dog var de ikke ny for ham, kom ikke uventede bag paa ham, thi allerede for lang Tid siden var de opstaaede. De havde i lange Dage og Nætter pint ham og sønderrevet hans Hjærte. Allerede længst var dette Tungsind kommet frem hos ham, det var tiltaget og i de allersidste Dage modnet og antaget Form af et skrækkeligt, vildt og fantastisk Spørgsmaal, som ødelagde hans Hjærte og Forstand og utrætteligt trængte sig paa til Afgørelse. Nu ramte da Moderens Skrivelse ham som et Tordenslag. Det var ham indlysende, at der nu ikke skulde granskes eller lides i Uvirksomhed, kun optaget af Overvejelser over det, som hans egne Spørgsmaal lod uafgjort; nu skulde der handles og det helst saa snart som muligt. Koste hvad det koste vilde, han maatte for enhver Pris fatte en Beslutning.

— Eller skal jeg sige Farvel til det Hele? — udbrød han pludselig og ude af sig selv: — tage Skæbnen saadan som den er, og en Gang for alle kvæle alt i mig, sige mig løs fra enhver Adkomst til at virke, leve og elske?

— Forstaar De, min kære Herre, hvad det vil sige, naar man ikke mere ved hvorhen? — mindedes han pludselig af Gaardsdagens Samtale med Marmeladow: — Det er dog nødvendigt for ethvert Menneske at vide, hvor han kan finde Støtte.

Han bævede pludselig; hin ene Tanke, der ogsaa den foregaaende Dag beherskede ham, levede atter op i hans Hoved, men han skælvede ikke, fordi den atter vendte tilbage. Han vidste jo, han følte det i Forvejen, at hin Tanke virkede videre i ham, han ventede den endog, men nu var det aldeles ikke den samme som i Gaar.

Forskellen laa deri, at den for en Maaned siden og lige til i Gaar kun havde

været en Idé, men nu — nu viste den sig pludselig ikke mere som en Idé, men i et helt nyt, truende, ham aldeles ubekendt Gevandt, og nu genkendte han den. Den hamrede i hans Hoved, den fordunklede hans Øjnes Syn.

Hurtigt saa han sig om, han søgte noget. Han vilde sætte sig ned og saa efter en Bænk. Paa K-Boulevarden, hvor han befandt sig, opdagede han en lige i Nærheden, omtrent hundrede Skridt borte. Raskolnikow gik hen til den, saa hurtigt han kunde, men undervejs tildrog der sig en lille Hændelse, som tog hans Opmærksomhed fangen for nogle Minutter.

Da Raskolnikow fik Øje paa Bænken, bemærkede han en kvindelig Skikkelse, som gik omtrent tyve Skridt foran ham. Dog i Begyndelsen ofrede han hende ikke mere Opmærksomhed end alle de andre Fremtoninger, der dukkede op inden for hans Synskreds. Han var allerede gaaet saa ofte hjemad uden paa Vejen at spilde blot den mindste Opmærksomhed paa dem han passerede forbi; han var aldeles vant til at gaa saaledes. Men ved det første Blik paa hin kvindelige Person opdagede han noget sælsomt og paafaldende, saaledes at hans Interesse for hende begyndte at vaagne lidt efter lidt — i Førstningen uden at han ønskede det, ja, næsten til hans Fortrydelse, men snart efter blev den stærkere og stærkere. Den forvandlede sig saa pludselig til en stærk Fristelse efter at erfare, hvad det var, der var ham paafaldende ved dette Møde.

Det maatte være en endnu temmelig ung Pige; hun gik trods den store Hede med bart Hoved, uden Parasol og Handsker og bevægede Armene saa underligt leddeløst. Hun var klædt i en Kjole af Silketøj, et let Stof, meget ejendommeligt syet, næppe tilknappet, og bag i Taljen, hvor Kjolelivet begynder, iturevet; den passede ikke til hende og slaskede løst om hende. En lille Krave af Gedehaar var kastet om Halsen, men den sad skævt ned til den ene Side. Ovenikøbet bevægede Pigebarnet sig usikkert, slentrende og snublende til Siden.

Denne Skikkelse havde vakt Raskolnikows Interesse. Han og Pigebarnet begav sig til den samme Bænk, men da han traadte hen til den, vaklede hun hen i Hjørnet, kastede Hovedet tilbage mod Rygstødet og lukkede, aabenbart i yderste Udmattelse, Øjnene. Ved det første Syn gættede Raskolnikow straks, at hun var aldeles beruset. Han saa frem for sig — underlig vildt og barskt — ved denne Opdagelse; han troede at tage fejl, et endnu overordentligt ungdommeligt Ansigt, maaske seksten Aar, eller endog først femten, lille, blondt, kønt, men stærkt blussende og ligesom opsvulmet. Det var det, han saa for sig. Pigebarnet var endnu temmelig sanseløs, hun havde lagt Fødderne overkors og atter strakt dem lige ud, som om det var mere sømmeligt, alligevel syntes hun ikke at være klar over, at hun befandt sig paa aaban Gade.

Raskolnikow hverken satte sig eller vilde gaa videre, han stod der ubeslutsom. K-Boulevarden er som oftest tom, og nu omkring ved Ottetiden og i en saadan Hede var den næsten som uddød. Imidlertid stod der noget til Siden for dem, vel en femten Skridt borte, en Herre, som aabenbart syntes at nære stor Lyst til at nærme sig Pigebarnet i en vis Hensigt. Han maatte vel have bemærket hende i det Fjærne og var fulgt efter hende, og Raskolnikow syntes at være ham til Ulejlighed. Han rettede et truende Blik mod denne, men anstrængte sig samtidig for ikke at lade det blive for tydeligt og ventede paa sin Side til den kedelige Forstyrrer vilde behage at fjærne sig. Herren kunde vel være omtrent tredive Aar, var kraftig, tyk, saa ud som Mælk og Blod, havde stærkt røde Læber og Overskæg samt var meget lapset klædt. Raskolnikow kom i den største Ophidselse, det var ham om at gøre at tilrettevise denne Nar. Efter et Øjebliks Forløb forlod han Pigen og traadte hen til den Fremmede:

— Halløj da, I der, Swidrigailow! Ønsker I noget? udbrød han og knyttede Næverne, idet hans af Raseri skummende Læber haanligt fortrak sig.

— Hvad skal dette betyde? spurgte Herren barskt, idet han rynkede Brynene og hovmodigt maalte den anden.

— Pil af med Jer!

— Hvad vover du, din Kanalje! Han hævede sin Stok; Raskolnikow kastede sig imod ham med begge Næver løftede, uden at tænke paa, at den stærke Fremmede vilde kunne gøre det af med to Personer af hans Slags; men i samme Øjeblik var der nogen, der greb ham i Nakken, en Politibetjent lagde sig imellem dem.

— Saa, saa, mine Herrer, jeg beder Dem om ikke at slaas paa offentlige Pladser. Hvad er der i Vejen? Hvem er det? sagde han og henvendte sig i en afmaalt Tone til Raskolnikow, idet han mønstrede hans Pjalter.

Raskolnikow saa gennemborende paa ham; han saa et grovt Soldateransigt, der var prydet af et graanet Overskæg og Bakkenbarter og oplystes af et indtagende Blik. — Jeg maa notere Dem, udbrød han og greb Raskolnikow om Haandleddet.

— Jeg er forhenværende Student og hedder Raskolnikow, I skal nok faa alt at vide, og han vendte sig mod den Fremmede: — Men I kommer med mig, jeg har noget at sige Dem.

Han greb samtidig Betjentens Haand og trak ham hen til Bænken.

— Her skal I se! Fuldstændig beruset; hun kom lige nu over Boulevarden. Gud maa vide hvad der har været i Vejen med hende, men nogen forretningsmæssig Virksomhed synes hun ikke at udøve. Sandsynligvis er hun blevet drukket fuld og saa forført; for første Gang, forstaar De mig? Saa har man smidt hende ud paa Gaden. Se blot her, hvorledes hendes Dragt er ituflaaet, og hvorledes Kjolen sidder. Man har klædt hende paa, hun har *ikke* selv gjort det, det er gjort af uvante Hænder, af Mandfolkehænder.

Aabenbart! Og nu sidder hun her! Den Nar der, med hvem jeg lige var ved at komme i Haandgemæng, er mig ubekendt, jeg saa ham lige nu for første Gang; han har iagttaget hende, den Drukne, paa Vejen, og det vilde vel være ham en stor Lyst at faa fat i hende, at tage hende — i den Tilstand — og føre hende et eller andet Sted hen. Det er ikke til at tvivle om. Vær De overbevist om, jeg tager ikke fejl. Jeg har selv set, hvordan han har iagttaget hende og fulgt efter hende; nu kom jeg i Vejen for ham, og han ventede blot paa, at jeg skulde gaa. Se, nu gaar han atter et Stykke bort og ruller sig en Cigaret. Hvorfor skulde man ikke give ham en Tilrettevisning? Skal vi ikke ledsage hende til hendes Bolig? Tænk selv over det!

Politimanden forstod alt og var ganske af den samme Mening. Den tykke Herre var tilstrækkeligt afsløret, og der stod nu kun Pigebarnet tilbage. Betjenten bøjede sig over hende, og hans Udtryk viste tydelig den dybeste Deltagelse.

— Ak, hvilken Skade! sagde han og rystede paa Hovedet: — Det er endnu et helt Barn. Man har forført hende. Hør Frøken, udbrød han: — Hvor bor I? — Den unge Pige aabnede sine trætte, gulligtskinnende Øjne, saa sløvt paa de Spørgende og vinkede afværgende med Haanden.

— Hør dog, sagde Raskolnikow: — her — han stak Haanden i Lommen og fik halet tyve Kopeker, som endnu fandtes i den, frem: — Her, tag en Vogn og lad hende køre hjem; man behøver jo bare at faa hendes Adresse!

— Frøken! Frøken! tog Politibetjenten fat igen, idet han puttede Pengene til sig: — Jeg vil straks lade hente en Vogn, der skal køre Dem hjem! Hvor skal De hen? Hvor bor De dog?

— Jeg gik — de sluttede sig — til mig — mumlede Pigebarnet og slog ud med Haanden.

— Aa ja, det er slemt! Hvor det er sørgeligt, Frøken! — Han rystede atter paa Hovedet, fuld af Medlidenhed, Vrede og Uvilje: — Det er en Opgave! — henvendte han til Raskolnikow og saa paa denne fra Hoved til Fod. Det forekom ham noget besynderligt, at dette Menneske i en saa pjaltet Dragt kunde give Penge ud!

— Har De truffet hende langt herfra? spurgte han ham.

— Jeg siger jo, at hun gik foran mig, vaklende hen ad Boulevarden her. Da hun naaede Bænken, faldt hun helt sammen.

— Ja, det er skændigt, som det gaar til her i Verden! Saa uerfarne og dog allerede beruset. Man har forført hende! Hendes Kjole er revet itu. Gud ved, hvor langt hun er kommet i Fordærvelsen! Maaske er hun endog en adelig, men fattig ung Pige, som der jo findes saa mange af! Det ser næsten ud, som om hun hørte til blandt de fine, anstændige unge Piger — og atter bøjede han sig ind over hende!

Maaske havde han hjemme en Datter, der ogsaa var »fin og anstændig«, velopdragen og moderne uddannet.

— Først og fremmest, mente Raskolnikow: — maa der findes Folk af den Slags som han den Slubbert derhenne. Han gør sig endog lystig over den Ulykkelige! Man ser kun altfor tydeligt, hvad han, den Elendige, har haft til Hensigt, han flytter sig ikke af Stedet.

Han talte højt og pegede hen paa den anden. Den Fremmede opfattede hans Ord og skulde atter til at blive vred; men han beherskede sig og nøjedes med et foragteligt Smil. Samtidig gik han atter en halv Snes Skridt videre og standsede derpaa igen.

— Naar hun bare vilde sige, hvor man kunde bringe hende hen, sagde Underofficeren eftertænksomt: — Frøken, Frøken! han bøjede sig ned over hende.

Pludselig aabnede Pigebarnet Øjnene, saa sig forbavset omkring, som blev hende nu alt klart, rejste sig op og gik lige frem i den samme Retning som hun var kommen fra. — Aah, de Skændige, de har overfaldet mig, sagde hun, idet hun afværgende strakte Haanden ud, og gik derpaa hurtigt, men som før stærkt vaklende bort. Udhaleren fulgte øjeblikkelig efter hende, paa den anden Side af Alléen, men uden at tabe hende af Syne.

— Vær ikke bange, jeg vil ikke tillade noget slet, bemærkede den skæggede Lovens Haandhæver og fulgte efter dem bægge.

— Aa, hvor den Udhaler skynder sig, tilføjede han pustende og stønnende.

I dette Øjeblik var det Raskolnikow, som en ny Tanke slog ned i ham og paa mindre end et Sekund fuldstændigt forandrede hans Opfattelse.

— Hør! raabte han efter Politibetjenten.

Denne vendte sig om.

— Bliv bare her! Hvad vedkommer de Jer? Lad dem løbe, som vil more sig, — han pegede paa den Fremmede: — hvad vil I bekymre Jer om det for?

Betjenten forstod ikke den Talende og stirrede forundret paa ham; Raskolnikow brast i Latter.

— Aha! udbrød Politimanden og vinkede med Haanden, hvorpaa han fortsatte at følge de to; han maatte vel anse den unge Mand for gal eller for noget endnu værre.

— Og mine tyve Kopeker tog han med sig, sagde Raskolnikow rasende, idet han blev staaende ene tilbage: — Naa, han kan jo saa faa lige saa meget hos den anden og overlade ham Pigen, saa er alt i Orden. Hvorfor er det i det Hele taget faldet mig ind at ville hjælpe her? Er der nogen, der hjælper mig? Har jeg Ret til at hjælpe nogen? Om de saa sluger hinanden levende, hvad kommer det mig ved? Hvordan turde jeg vove at give de tyve Kopeker bort af den Grund? Tilhører de maaske mig? —

Trods denne mærkelige Tale var han dog meget tung om Hjærtet, og han satte sig ned paa den tomme Bænk. Hans Tanker var i Uorden, han formaaede ikke i dette Øjeblik at tænke paa noget bestemt, helst vilde han glemme alt, alt, sove ind, dybt og længe, og derpaa begynde forfra, naar han var vaagnet.

— Stakkels Pigebarn, sagde han med Blikket rettet mod det forladte Hjørne af Bænken: Hun vil komme til Besindelse, blive fortvivlet, og saa vil hendes Moder faa det at vide. Man vil slaa hende, piske hende, straffe hende med Foragt, ja, maaske endogsaa forstøde

hende? Og bliver hun ikke forstødt, saa vil man i tilstrækkelig god Tid spore Darja Franzowna, og saa gaar det en, to, tre nedad og nedad, stadig dybere. Endelig kommer Hospitalet — saadan gaar det jo oftest dem, som for Moderens Ansigt lever meget ærbart og kun bag hendes Ryg er letfærdige — og derpaa igen Hospital, Brændevin, Værtshuse, atter Hospital, og saa efter to, tre Aar er det forbi med det hele, omtrent nitten Aar — eller kun atten fra Fødslen af. Har jeg ikke allerede lært det at kende? Og hvorledes var de sunkne saaledes? Ganske paa den samme Maade! Føj! Dog, det er nok. Netop saadan gaar det, siger Folk, og en Procent, en lille Procent gaar nok aarlig den Vej. Hvorhen? Til Helvede vel for at bringe de andre til Fornuft og ikke besvære dem. En Procent! Ja, i Sandhed, man har altfor kønne Ord; det lyder saa beroligende og videnskabeligt! Det hedder netop en Procent og saa behøver man ikke at bekymre sig mere om det. Fandtes der et andet Ord for det, ja saa — — det vilde maaske være mere uhyggeligt. Og hvis nu ogsaa Dunja skulde regnes med i den Procent, eller om ikke i den, saa i en anden. —

— Men hvor vilde jeg egentlig gaa hen? faldt det ham pludselig ind: — Besynderligt Jeg gik dog hjemmefra af en bestemt Grund; efter at jeg havde læst Brevet, forlod jeg Huset. Jeg gik til Wasiljewski-Øen, til Rasumichin, nu kommer jeg til Besindelse. Men hvorfor dog? Hvoraf kommer det, at jeg netop nu faar den Idé at gaa til Rasumichin?

Han undredes over sig selv. Rasumichin var en af hans tidligere Studiekammerater fra Universitetet. Det maa her omtales, at Raskolnikow, medens han var paa Universitetet, næsten slet ikke plejede Omgang med Venner, han undgik alle, kom ikke til nogen og saa kun med Uvilje nogen hos sig. Naturligvis trak saa ogsaa de andre sig bort fra ham. Han tog hverken Del i deres Sammenkomster eller i deres Samtaler eller Adspredelser eller i noget som helst andet fælles. Han arbejdede flittigt uden at skaane sig paa nogen Maade, og man agtede ham for det, men man holdt ikke af ham. Han var meget fattig og alligevel opfyldt af opblæst Stolthed og Utilgængelighed. Det saa ud som om han ligesom skjulte noget for sine Kammerater, og nogle af dem fandt, at han saa paa dem som paa Børn, fra oven og nedefter, som om han overgik dem alle i Dannelse og Viden og i Overbevisningens Kraft, og som om han betragtede deres Anskuelser og Interesser, som han vilde betragte noget, der stod langt under ham.

Med Rasumichin kom han mere sammen, dog ikke saa meget, at han følte sig stærkt forbunden med ham; han optraadte kun mere meddelsom og mindre tilbageholdende overfor ham. Det var desuden umuligt at staa paa nogen anden Fod med Rasumichin.

Denne var en usædvanlig munter og meget talende ung Mand, saa godmodig, at det grænsede til Enfoldighed, men bag denne Enfoldighed skjultes Dybde i Sind og menneskeligt Værd. De bedste af hans Kammerater forstod dette, og alle holdt af ham. Han var skarpsindig, men dog undertiden meget enfoldig. Hans Ydre var udtryksfuldt — høj, jævn, altid meget ubarberet og med sort Haar. Ofte var han trættekær, og han ansaas for en meget stærk Mand. En Nat havde han, da han var i Selskab med andre, med et eneste Slag slaaet en stor, mægtig Vægter ned. Han kunde drikke umaadeligt, men han forstod ogsaa helt at holde sig fra det. Han var vel mange Gange letfærdig lige til Strafbarhedens Grænse, men han kunde ogsaa fuldstændig lade al Letfærdighed fare. Rasumichin var endvidere ejendommelig ved at intet Uheld nogensinde afskrækkede ham, selv meget slemme Omstændigheder formaaede ikke, som det syntes, at nedslaa hans Mod.

Han kunde bo lige under Taget, døje den frygteligste Sult og den usædvanligste Kulde. Tilmed var han meget fattig og ernærede sig fuldstændig ved sin egen Gærning, idet han gennem mindre Arbejde søgte at tjene Penge.

Han kendte en Masse Kilder, af hvilke der lod sig tvinge Arbejde. En Gang havde han hele Vinteren igennem ikke haft sit Værelse opvarmet og hævdede, at dette alligevel var behageligere, da man jo sov bedre i Kulden. Nu havde ogsaa han været tvunget til at forlade Universitetet, men ikke for lang Tid, og af al Kraft stræbte han at forbedre sine Forhold, for at han atter kunde studere videre.

Raskolnikow havde ikke i fire Maaneder været hos ham, men Rasumichin vidste ikke, hvor han boede. En Gang, for to Maaneder siden, var de mødtes paa Gaden, Raskolnikow undgik ham og skraaede over paa den anden Side for ikke at blive bemærket af ham. Imidlertid opdagede Rasumichin ham dog, men spadserede alligevel videre for ikke at krænke »Vennen«.

5.

— Jeg vilde jo ganske vist blot for kort Tid siden gaa til Rasumichin og bede ham om Arbejde, maaske han kunde have anvist mig Timer eller noget andet, tænkte Raskolnikow: — men hvad skal han vel nu bistaa mig med? Lad os sige, at han skaffede mig Timer eller delte sine sidste Kopeker, hvis han endnu har nogle tilbage, med mig, saa at jeg kunde købe mig Støvler og lade min Frakke gøre i Stand for at kunne give Undervisning, hm, hvad saa? Hvad skal jeg stille op med et Par Femmere? Behøver jeg dem nu? Det er i Virkeligheden bare latterligt, naar jeg nu gaar hen til Rasumichin. — — — —

Spørgsmaalet om, hvorfor han gik hen til Rasumichin beskæftigede ham mere end han gad være ved. Urolig søgte han i sig selv efter en ond Aarsag til denne saa ligefremme Handling.

— Men vil jeg da sætte alt ind paa Rasumichin, se i ham Slutstenen paa det hele? spurgte han pludselig sig selv, næsten forundret.

Han samlede sig og gned Panden, besynderligt, ligesom ubevidst opstod der af sig selv og efter en lang Overvejelse en ejendommelig Idé i hans Hoved.

— Hen! — til Rasumichin, sagde han fuldstændig rolig, ligesom en, der har fattet en fast Beslutning: — jeg vil gaa hen til Rasumichin, absolut, men — ikke nu. Jeg vil besøge ham Dagen efter Gærningen, naar den er blevet fuldbragt og alt igen gaar, som det skal!

Atter fortabte han sig i Overvejelser.

— Ja, efter det hele, udbrød han, idet han sprang op fra Bænken. Bliver det da virkelig til noget? Vil det blive til Virkelighed?

Han forlod Bænken og gik næsten skyndsomt fra den; ganske vist vilde han vende tilbage, hjem, men dette syntes ham samtidig usigeligt modbydeligt. Der — i det Hummer, i hin forfærdelige Ligkiste var jo dette Foretagende modnet allerede for over en Maaned siden, og han fulgte blindthen sin Plan.

En nervøs Skælven, som havde betaget ham, steg til Feberkuldegysninger; han frøs i denne glødende Hede. Næsten med Besvær begyndte han, halvt bevidstløs, men ligesom drevet af en indre Trang, til skarpt at tage alle Genstande i Omegnen i Øjesyn ligesom for at opnaa en styrkende Adspredelse, men dette lykkedes ham ikke, og han hensank efterhaanden i dyb Grublen. Og naar han da, idet han for sammen, atter hævede Hovedet og saa sig om, havde han med et Slag glemt alt det, som han lige havde tænkt paa og endogsaa hvor han gik. Paa den Maade gennemvandrede han hele Wasiljewsky-Øen, kom over til Malaja-Newa, passerede Broen og gik ind paa Øen. Det grønne og friske her gjorde straks i Begyndelsen godt for hans Øjne, som kun var vant til Hovedstadens Støv, til Kalkbunkerne og til de kæmpemæssige, sammentrængte og overvældende Husmasser. Her fandtes ikke nogen kvælende Atmosfære eller Uddunstninger eller Værtshuse.

Men det varede ikke længe, førend disse nye, Velbehagets Følelser forvand-

lede sig til det sygelige og ophidsede ham.

Undertiden blev han staaende foran en Villa, der prangede i det grønne, saa paa Murene og henad Facaden, paa Balkonerne og Terrasserne, paa de pyntede Damer og paa Børnene, som sprang om i Haven. Men særlig Blomsterne fangede hans Opmærksomhed; han saa længe paa dem. Han mødte pragtfulde Ekvipager, Ryttere og Damer til Hest; han fulgte dem med nysgærrigt Blik, men glemte dem atter, før de endnu var forsvundne. En Gang standsede han og talte sine Penge; han ejede endnu omtrent tredive Kopeker: — »tyve til Politibetjenten og tre til Nastasja for Brevet — Marmeladows gav jeg i Gaar syvogfyrretyve Kopeker eller halvtreds« — tænkte han og regnede efter, men han havde snart glemt, hvorfor han havde taget Pengene op af Lommen. Han kom først i Tanker om det, da han kom forbi et Spisehus, en Slags Restauration, og opdagede, at han var sulten.

Da han var kommet derind, drak han et Glas Brændevin og nød en fyldt Postej, som han spiste Resten af paa Vejen. Det vår allerede lang Tid siden, han havde nydt Brændevin, og den gjorde derfor sin Virkning, skønt han kun havde drukket et Glas. Hans Fødder var pludselig blevet tunge, og han følte en stærk Tilbøjelighed til at sove. Raskolnikow vendte for at gaa hjem, men da han var naaet til Petrowsky Øen, overfaldtes han af en fuldstændig Kraftesløshed; han bøjede af fra Vejen, gik ind i Krattet, faldt ned i Græsset og var paa et Øjeblik sovet ind.

Under Sygdom plejer Drømmen hyppigt at karakteriseres ved en usædvanlig Dybde, ved Tydelighed og overordentlig Overensstemmelse med Virkeligheden. Man ser i Drømme et sælsomt Billede, men Emnet og alt, hvad der tildrager sig, plejer tillige at være saa sandhedstro og at opvise saa sarte, uanede, men med Drømmebilledets Hele fint harmonerende Enkeltheder, at det er den Sovende umuligt at udtænke sig dem i Virkeligheden, var han end en saadan Kunstner som Puschkin eller Turgenjew. Den Slags Drømme, Sygdomsdrømme, forbliver altid længe i Erindringen og gør et dybt Indtryk paa Menneskets angrebne og let bevægelige Organisme.

En frygtelig Drøm knugede Raskolnikow. Han drømte om sin Barndomstid i Fødebyen. I en Alder af syv Aar gik han en Gang paa en Helligdag henimod Aften en Tur udenfor Byen sammen med sin Fader. Vejret var mørkt og trykkende og Omgivelserne ganske saaledes, som de havde indpræget sig i hans Erindring. I Virkeligheden havde de dog været langt venligere, end de nu viste sig under Søvnen. Den lille By ligger ganske aabent og frit, i Omegnen kan man højst faa Øje paa nogle Piletræer; længere borte, i Himmelranden, skimtes dunkelt en Skov. Nogle Skridt fra den røde Bymur ligger et Værtshus, en stor Skænkestue, som altid havde gjort et ubehageligt Indtryk paa ham, ja, næsten fremkaldt Skræk, naar han var gaaet forbi den paa sine Spadsereture med Faderen. Denne Gang var der imidlertid forsamlet en hel Skare Mennesker udenfor den. Og de skreg og lo, kivedes eller sang, hver sin Melodi i hæse Toner, og slog om sig med store Fagter. I Nærheden af Skænkeboder opdager man altid den Slags drukne, frastødende Skikkelser. Da Drengen saa dem, trykkede han sig tæt ind til Faderen og skælvede. En Vej førte forbi Værtshuset og foran det laa en aaben Plads, som altid var opfyldt af Støv, og det Støv saa altid ud, som det var sort. Vejen slynger sig videre og fører omtrent trehundrede Skridt til højre ned til Byens Kirkegaard. Midt i denne staar en Stenkirke med grøn Kuppel, og to Gange om Aaret gik Drengen til Messe i den sammen med Fa'r og Mo'r. Det var, naar Sjælemessen for hans forlængst afdøde Bedstemoder, som han aldrig havde set, blev læst. Samtidig medtog de de sædvanlige Honninggryn i et hvidt Fad med en Serviet over. Men Honninggrynene var tilsukrede Risengryn og Rosiner, og Rosinerne lagt i Risen i Form som et Kors. Han elskede denne

Kirke, de gamle Helgenbilleder i den, den største Del af dem uden Indfatning, og den ældgamle Præst med det rystende Hoved. Ved Siden af Bedstemoderens Grav, paa hvilken der stod en Mindesten, var hans yngre Broders Grav, et lille Pus som var død i en Alder af seks Maaneder, og som han ligeledes ikke havde kendt. Man havde imidlertid sagt ham, at han havde haft en lille Broder, og hver Gang han besøgte Kirkegaarden, korsede han sig andægtigt og alvorligt foran den lilles Grav, bøjede sig nedover den og kyssede den. Og nu drømte han, at de atter gik med Faderen paa Vejen til Kirkegaarden og kom forbi Skænken. Han holdt fast paa Faderens Haand og saa med Skræk hen til Værtshuset. En paafaldende Omstændighed tilrev sig pludselig hans Opmærksomhed; der havde paa dette Sted samlet sig en Mængde Pak, en Hoben Kvinder og gamle Koner med deres Mænd. De var allesammen berusede og sang Viser; foran Værtshuset stod en besynderligt udseende Vogn. Det var et af hine store Køretøjer, som der bliver spændt meget store Trækheste for, og paa hvilke der transporteres Varer og Brændevinsfade. Drengen havde altid holdt af disse store Heste med deres lange Manker og stærke Ben; især naar de gik roligt fremad, i regelmæssig Gangart slæbende mægtige Byrder efter sig. De hvilte aldrig, som om de befandt sig bedre i Seletøjet end uden det. Men foran denne mægtige Vogn her var der besynderligt nok spændt et lille, magert, brunt Bondeøg, en af den Slags, som — han havde tidt nok bemærket det — ofte kørte fast med store Træ- eller Hølæs, især hvis Vognen var sunket i Morads eller i de dybe Spor. Og som saa bliver pisket paa det grusomste af Bønderne, tidt over Mulen og Øjnene. Naar han havde set det, havde det gjort ham ondt, saa forfærdeligt ondt, at han næsten maatte græde, og Moderen førte ham saa bort fra Vinduet.

Paa Pladsen blev der meget livligt; en Skare af drukne Bønder kom til i deres røde og blaa Skjorter og med Jakkerne kastede løst over sig, de skreg og brølte Visen til Balalaika'ernes Klange.

— Sæt Jer op! Allesammen op! skreg en ganske ung Knøs med Tyrenakke og lasket Ansigt, rødt som en Rødbede: — Jeg vil køre jer allesammen. Sid kun op!

Latter og Udraab hørtes rundtom.

— Skal den Skindmær der trække os?

— Er Du fra Forstanden, Mikolka? Saadan en Kleppert spænder du for den store Vogn!

— Den Brune der har vel mindst sine tyve Aar paa Bagen!

— Stig nu op, jeg vil køre jer allesammen! brølede Mikolka endnu en Gang, idet han sprang først op paa Vognen, greb Tømmerne og stillede sig bredbenet frem foran i Vognen.

— Fuks'en er allerede for længe siden væk, skreg han ned: — og den Krikke der, Brødre, ærgrer mig nu kun; lad hende derfor krepere, hun æder jo blot sin Havre til ingen Nytte. Altsaa, sid op, siger jeg! Vi vil køre i Trav, hun skal trave, skal hun.

Han greb Pisken og begyndte for sin nederdrægtige Forlystelses Skyld at piske paa Hesten.

Sid dog op, hvorfor venter I, lød det fra Hoben: — Hører I, det skal gaa i Trav!

— Det er saamænd over ti Aar siden, den Krikke har kunnet det!

— Den skal saa komme til det nu!

— Skaan den ikke, Kammerater, tag alle Piskene, gør jer parate.

— Slaa til!

Skaren kravlede op paa Mikolkas Vogn under Latter og daarlig Spøg; der var seks af dem oppe, men der var Plads til flere endnu, nu tog de en gammel Kone, tyk og med rød Ansigtsfarve, op til sig. Hun havde en Frakke paa af rødt Bucharastof, en Hovedpynt af Glaskoraller og Bondesko af Læder. Hun knækkede Nødder og lo ustandseligt.

Rundt om i Flokken lød der ligeledes lystige Glædesudbrud, og i Virkeligheden saa — hvorfor skulde man ikke le?

Denne ynkelige Hest skal trække en saa tung Vogn — og i Trav! To af Knøsene greb straks deres Pisk for at understøtte Mikolka. »Saa gaar det løs«, lyder det, Dyret trækker til af alle Kræfter, men det bliver næppe til en ganske langsom Gangart, endsige Trav. Den formaar knapt at faa Fodfæste, den stønner og synker sammen i Knæene under de forenede tre Piskes Slag, der suser ned paa Dyret med Smæld, som var det Ærter, der faldt. Overgivenheden i Vognen og rundt om den steg, men Mikolka blev rasende; ganske ude af sig selv slog han uafladelig løs paa Hesten med sit haardnakkede Forlangande om, at den skulde gaa over til en hurtigere Gangart.

— Lad mig gaa ned! udbryder en af de overmodige Fyre paa Vognen.

— Bliv siddende! Alle skal blive! brøler Mikolka: — Vi skal snart komme af Sted! Jeg skal nok gøre den Helvedet hedt! Og han slaar og slaar og ved snart i sit dyriske Raseri ikke, hvad han skal finde at slaa med.

— Fa'r, kære Fa'r, raaber Barnet: — Hvad er det dog de gør derhenne? Fa'r, de slaar den stakkels Hest.

— Kom, kom, svarer Faderen: — De er drukne og ved ikke hvad de gør, de Narre, kom med mig, se dig ikke om, — han vil føre Drengen bort, men denne slider sig løs fra Faderens Haand, og uden at sanse løber han hen til Hesten. Den var allerede i en sørgelig Forfatning; aandeløs er den standset, trækker dog til endnu en Gang, men styrter saa næsten sammen.

— Slaa den ned! raaber Mikolka: — det duer den da endnu til! Jeg skal piske den ihjel.

— Hvad beklager du dig over, naar du alligevel ikke vil have den mere, din Djævelshund, skriger en gammel Mand af Mængden til ham.

— Har man nogensinde set, at saadan en Kleppert kunde trække saaden en Vogn, udbrød en anden.

— Du skamslaar den! — en tredie.

— Vær ikke bange, det er min Ejendom, og jeg gør med den, hvad der lyster mig! Bliv kun siddende, allesammen! Jeg vil nu en Gang, at den Mær skal trave.

En Lattersalve brød ud og man kunde ikke forstaa mere. Hesten formaaede ikke længere at udholde de uopholdelige Slag og slog bagud. Selv den Gamle formaaede ikke længere at undertrykke et Smil, Hesten var dog virkelig en gammel Kleppert, men ikke desmindre slog den endnu bagud! To Fyre af Mængden greb netop nu ligeledes deres Piske og løb hen til Dyret for at bearbejde det fra Siderne af; — hver fra sin Side.

— Over Mulen, Øjnene skal den piskes over — ja, over Øjnene, stønnede Mikolka.

— Lad os synge en Vise, Kammerater! brølede en oppe i Vognen, og alle de andre gjorde ham Følge. Man stemte i med en Gadevise, hvortil nogle slog Tromme, Omkvædet blev fløjtet; den gamle Kone knækkede Nødder og lo i et væk.

Drengen iler hen til Hesten, han træder hen foran den og ser, hvordan den bliver slaaet, i Øjnene, lige over Øjnene! Han begynder at græde hæftigt, hans Hjærte oprøres, og Taarerne flyder i Strømme. En af de Piskende støder ham i Ansigtet; han føler det ikke, han vrider kun Hænderne og skriger, kaster sig ned for den Gamle med det graa Skæg, men denne ryster blot paa Hovedet og misbilliger det altsammen. En Kone griber ham ved Haanden for at føre ham bort, dog Drengen slider sig løs og løber atter hen til Hesten. Denne gør nu næppe nogen Anstrængelse mere, men begynder paany at slaa bagud.

— Det er til dig, din Djævel, raser Mikolka. Han kaster Pisken til Side, bøjer sig ned og tager den lange, tykke Vognstang frem fra Bunden af Vognen, fatter om dens ene Ende med bægge Hænder og løfter den for at slynge den ned over den Brune.

— Han smadrer den! lød det rundtom.

— Han slaar den ihjel!

— Er det min Ejendom? brøler Mi-

kolka og lader Vognstangen suse nedover Dyret.

Lyden af et tungt Slag.

— Slaa dog til! Slaa dog! Hvorfor er I begyndt? raaber flere i Mængden.

Mikolka løftede for anden Gang Stangen, og et nyt Slag smældede med fuld Kraft nedover det ulykkelige Dyrs Ryg. Den knækkede sammen i hele Bagpartiet, men endnu en Gang springer den op og trækker, slider med alle sine sidste Kræfter og til alle Sider for at faa Vognen af Stedet. Men overalt modtages den af seks Piske og Vognstangen løftes endnu en Gang og falder saa ned den tredie Gang, den fjerde, langsomt, men med en frygtelig Kraft. Mikolka skummer af Raseri, fordi han ikke formaaede at dræbe Dyret med et Slag.

— Den lever endnu, raaber nogle Stemmer.

— Den vil ligestraks falde, Kammerater, saa faar det Ende! skriger en animeret Tilskuer.

— En Økse! Hvorfor først pine den i lang Tid; gør det dog af med den med et Slag! raaber en anden.

— Pas du dine egne Sager, og lad mig om mit! raser Mikolka, idet han smider Vognstangen til Side og atter bøjer sig ned til Bunden af Vognen, hvorfra han nu henter et langt Brækjærn.

— Vogt dig nu! udbrød han og svang det saa med al den Kraft, han kunde opbyde, ned over det ulykkelige Dyr. Slaget faldt, Hesten vaklede, faldt sammen, vilde endnu en Gang rette sig, men atter faldt Jærnstangen paa dens Ryg, og den styrtede til Jorden, som var alle fire Ben pludselig skaaret af den.

— Slaa den ihjel! skreg Mikolka, idet han sprang af Vognen ganske ude af sig selv.

Nogle Fyre med ligesaa røde, fordrukne Ansigter, greb, hvad de kunde faa fat paa, Piske, Knipler, Vognstænger og kastede sig over det stønnende Dyr. Mikolka stod ved Siden og slog løs paa dens Ryg med Brækjærnet, den løftede Hovedet, drog det sidste Suk og udaandede.

— Han har slaaet den ihjel! skreg nogle.

— Ja, hvorfor vilde den heller ikke løbe! svarede andre.

— Det er min Ejendom, raabte Mikolka, endnu med Brækjærnet i Haanden og med blodunderløbne Øjne. Han syntes at være ked af, at der ikke var mere at slaa paa.

— Naa, sandt er det nu, at det hellige Kors ikke netop sværer over dig! udbrød nogle.

Men den lille Dreng var ude af sig selv; skrigende trængte han frem gennem Mængden og hen til Hesten, omfavnede dens livløse, blodstrimede Hoved og kyssede dens Mule, Øjne og Læber. Saa sprang han hurtigt op og kastede sig rasende med sine smaa knyttede Næver mod Mikolka. Men i dette Øjeblik greb Faderen, der allerede for længe siden var ilet efter, ham og bragte ham ud af Hoben.

— Kom, kom, sagde han til ham: — lad os gaa hjem!

— Kære Fa'r, hvorfor har de gjort det — den stakkels Hest, de har dræbt den! hulkede Barnet; dets Aandedræt blev kort og Ordene blev til Skrig fra det hamrende Hjærte.

— De er drukne, kaade, det vedkommer ikke os, kom nu, svarede Faderen ham. Drengen klamrer sig til ham med bægge Hænder, men Brystet var saa tungt, centnertungt. Han vilde trække Vejret, skreg op og — — vaagnede. —

Raskolnikow fandt sig selv helt badet i Sved, hans Haar var klæbet af Sved, han rejste sig stønnende og forfærdet.

— Gud være lovet, at det kun var en Drøm, sagde han, idet han satte sig under et Træ og aandede dybt. — Men hvad er der i Vejen med mig? Har jeg ikke Feber? Det var dog en hæslig Drøm.

Han følte sig som sønderslaaet, i hans Indre saa det mørkt og øde ud. Han støttede Albuerne mod Knæene og Hovedet i bægge Hænder.

— Aah Gud! — udbrød han: — skulde jeg i Virkeligheden kunne tage Øksen, slaa hende i Hovedet, knuse

Hjærneskallen — i Virkeligheden gaa i klæbrigt, varmt Blod, bryde en Laas op, stjæle og skælve i Angst; skjule mig, blodplettet, med Øksen i Haanden — Almægtige, skulde det være muligt?

Han rystede som Espeløv ved disse Ord.

— Men hvortil alt dette, fortsatte Raskolnikow, idet han rettede sig op som i umaadelig Forvirring: — Jeg ved jo, at jeg ikke vil kunne taale det, altsaa — hvorfor piner jeg mig da af den Grund? Allerede i Gaar, da jeg gik for at — gøre Prøve paa det, allerede i Gaar begreb jeg jo fuldkommen, at jeg ikke kunde udholde det, altsaa — igen hvorfor plager jeg mig med det? Tvivler jeg endnu i dette Øjeblik? Da jeg i Gaar gik ned ad Trappen, sagde jeg til mig selv, hvor gement, hvor forkasteligt, hvor lavt dette var — alene Tanken om, at det blev bekendt, gjorde mig ilde til Mode, ja forfærdet.

— Nej, jeg vil ikke kunne udholde det, nej! Lad saa ogsaa være, at der ikke var de ringeste Betænkeligheder tilstede efter alle mine Overvejelser, lad saa ogsaa alt det, som jeg har planlagt i denne Maaned, synes saa klart som Dagen, lad det stemme som i Aritmetiken — Gud, det er, som om jeg endnu ikke havde bestemt mig! Jeg kan ikke bære det, aldrig! Men hvorfor grubler jeg endnu i denne Time?

Han rejste sig op og saa sig forundret omkring, som forbavsedes han over, at han var kommet der; saa slog han ind paa Vejen, der førte til T-Broen. Den unge Mand var bleg, hans Øjne skinnede, hans Lemmer var helt afslappede, men pludselig blev han lettere om Hjærtet. Han følte, at han var blevet hin skrækkelige Byrde kvit, som saa længe havde knuget ham, og i hans Indre blev der paa en Gang klart og roligt. — Herre, du min Gud, bad han, vis mig Vej, saa at jeg kan blive befriet for disse mine ryggesløse Tanker.

Da han gik over Broen, saa han roligt ned paa Newaen og hen paa Solen, som skinnende rød var ved at gaa ned. Trods sin Svaghed følte han ingen Træthed. Byrden, som en hel Maaned igennem havde gjort ham syg, var pludselig taget fra hans Bryst og fri, fri var han til Mode nu. Han følte sig nu befriet for hin djævelske Forbandelse, hin Fristelse.

Siden, da han tænkte over denne Tid og alt det, som da var hændt ham, gennemgik det Minut for Minut, Punkt for Punkt, Træk for Træk, var der altid en Omstændighed, som forvirrede ham næsten til Overtro. Og skønt denne aldeles ikke havde noget særligt usædvanligt ved sig, syntes den senere bestandig ligesom et Vink af Skæbnen.

Han formaaede ikke at gøre sig klar over, hvorfor han, udmattet og udtømt, han, for hvem intet kunde være ønskeligere end at vende hjem ad den korteste og reelleste Vej, gik over S-Pladsen, som hans Vej slet ikke førte forbi. Det bevirkede nemlig en omend kun mindre Omvej for ham, men dog i hvert Fald en aabenbart ganske unyttig. Ganske vist havde han allerede ofte gaaet hjem uden at bekymre sig om de Gader, han gik ad. Men hvorfor, spurgte han altid sig selv, hvorfor havde han netop paa den Tid og paa den Plads et saa højst tilfældigt Møde, netop paa den Tid, i dette Minut af hans Liv, i denne Sindstilstand og under Forhold, hvor dette Møde kun kunde udøve en afgørende og bestemmende Virkning paa hele hans fremtidige Skæbne? Det var, som havde denne Hændelse ventet paa ham.

Omtrent ved Nitiden gik han over S-Pladsen. De Handlende pakkede allerede deres Varer ind paa Butiksbordene, i Forretningerne eller i Boderne, eller tog dem med sig og gik hjem ligesom Køberne. I Spisehusene i de nederste Etager, i de snavsede, ildelugtende Gaardspladser paa Torvet, men endnu mere i Ølknejperne trængtes brogede Masser af alle Slags Haandværkere og af tvivlsomt Pak. Raskolnikow holdt særlig meget af dette Kvarter, ligesom af de Sidegyder, der stødte ud til Pladsen, naar han uden Maal og Med slentrede op og ned ad Gaderne. Her tiltrak ikke hans pjal-

tede Klæder en eller anden, storsnudet Fyrs Opmærksomhed, her kunde man gaa ganske, som man selv brød sig om det, det vakte ingen Opsigt.

Nær ved K-Strædet, paa Hjørnet handlede en Mand og hans Kone fra to Borde med Varer. De solgte Baand, Traad, Kattun og andet. De stod ogsaa i Begreb med at gaa hjem, men var blevet forsinkede, fordi de var kommet i Snak med en Bekendt, der var passeret forbi. Denne Bekendt var Lisabeta Iwanowna, eller som hun slet og ret kaldtes, Lisabeta, den yngre Søster til selve hin Aljona Iwanowna, Registratorenke og Pantelaanerske, hos hvem Raskolnikow havde været Dagen i Forvejen for at sætte sit Ur og gøre en »Prøve«. Han kendte allerede Lisabeta, og denne ogsaa ham lidt. Hun var en høj, kantet Kvinde af et blidt, undseligt Væsen, en noget indskrænket gammel Pige paa omtrent femogtredive Aar, som udførte helt et Tyendes Gærning hos sin Søster, arbejdede Dag og Nat for hende, skælvede for hende og endog blev pryglet af hende. Hun stod med en Pakke foran Handelsmanden og hans Kone, helt optaget af at høre paa, hvad de bægge med udpræget Iver fortalte. Da Raskolnikow fik Øje paa hende, overfaldtes han af en sælsom Følelse lig en mægtig Forvirring, skønt der dog ikke var noget, som kunde forvirre ved dette Møde.

— I kan selv dømme, Lisabeta Iwanowna, sagde Handelsmanden højt: — Kom kun i Morgen ved Syvtiden, saa skal den anden ogsaa være her.

— I Morgen? svarede Lisabeta, tøvende og overvejende, som kunde hun ikke beslutte sig.

— Ah, I er vel bange for Aljona Iwanowna? — indflettede Handelsmandens Kone, en flink, lille Kvinde, livligt: — naar jeg ser paa Jer, saa synes I mig altid som et lille Barn. Hun er dog slet ikke en Gang Jeres kødelige Søster, men kun Plejesøster, hvad Magt har hun over Jer?

— Men denne Gang siger Aljona Iwanowna ikke noget, afbrød Manden: — Det tager jeg paa min Samvittighed, og kom bare hen til os uden først at spørge om det; det er en god Forretning; Søsteren vil nok selv kunne tænke sig det.

— Jeg skal altsaa komme?

— Klokken syv, i Morgen; saa er ogsaa den anden der, og I kan da selv afgøre det.

— Vi skal ogsaa nok have en Samowar varm, bemærkede Handelsmandens Kone.

— Godt, jeg skal komme, svarede Lisabeta, endnu betænkelig, og gik langsomt derfra.

Raskolnikow var lige gaaet forbi; han hørte intet mere. Sagte, lydløst havde han nærmet sig, anstrængende sig for ikke at gaa tabt af et Ord. Den forrige Forvirring havde lidt efter lidt veget Pladsen for en Skræk, det løb ham iskoldt ned ad Ryggen. Han havde pludselig, uventet og tilfældigt erfaret, at Lisabeta, den Gamles Søster og eneste Selskab, i Morgen Aften Klokken syv ikke vilde være hjemme, og at den Gamle paa Slaget syv, sandsynligvis vilde være ganske alene i Boligen.

Han havde nu kun nogle faa Skridt til sit Kammer; som en Dødsdømt steg han op ad Trappen; han tænkte ikke paa noget, han formaaede heller ikke at tænke, men af hele sin Sjæl følte han, at han ikke mere ejede nogen Dømmefrihed, ikke mere sin egen Vilje, og at alt pludselig var afgjort.

Det er sikkert, at selv om han ogsaa havde kunnet vente et helt Aar paa en bekvem Lejlighed til at udføre sit Forehavende, saa kunde han aldrig nogensinde haabe paa et tydeligere Vink om at virkeliggøre sin Plan, end det der nu pludselig frembød sig. I hvert Fald vilde det have været svært at faa at vide Aftenen i Forvejen, nøjagtigt, med fuldeste Tilforladelighed og uden at vække mindste Opsigt, uden farefuldt Spørgsmaal og Efterforskninger, at den Gamle, mod hvem Anslaget var rettet, vilde være muttersalene paa en bestemt Tid.

6.

Raskolnikow erfarede senere hen tilfældigvis, hvad det var, Handelsmanden og hans Kone havde indbudt Lisabeta til. Det drejede sig om en ganske harmløs Sag, som der ikke var noget besynderligt ved. En fremmed, forarmet Familje solgte deres Sager, Klæder og andre Ting; da dette ikke vilde være indbringende paa offentligt Torv, saa søgte de en Køber under Haanden, og Lisabeta befattede sig med det. Hun besørgede Kommissioner, var Mellemmand og havde en stor Virkekreds, fordi hun var meget ærlig og altid nævnte den nøjeste Pris; den Pris hun opgav, var den rette. Forresten talte hun kun lidt og var som sagt fredsommelig og sky.

Men Raskolnikow var blevet overtroisk i den senere Tid. Sporene af det blev tilbage hos ham endnu en rum Tid, næsten uudslettelige. Og i hele Sagen var han stedse tilbøjelig til at se en uforklarlig Hemmelighed, Tilstedeværelsen af visse særlige Paavirkninger og Indflydelser. Det var først sidste Vinter, at en Studiekammerat, Pokorjew, før sin Afrejse til Charkow under en Samtale havde meddelt ham den gamle Aljona Iwanownas Adresse for det Tilfælde, at han en Gang skulde komme i den Stilling at maatte pantsætte noget. I lang Tid havde han ikke henvendt sig til hende, da han gav Undervisning og med Besvær slog sig igennem. Endelig for seks Uger siden var hin Adresse atter faldet ham ind; han besad to Genstande, som egnede sig til at pantsætte, hans Faders gamle Sølvur og en lille Guldring med tre røde Stene, en Afskedsgave fra hans Søster.

Han besluttede at pantsætte Ringen. Efter at han havde forhørt sig om den Gamle, følte han i det første Øjeblik, han saa hende, og uden endnu at tænke noget særligt over det, en uovervindelig Afsky for hende. Han tog hendes to Papirrubler og gik paa Tilbagevejen ind i en jævn Restauration, hvor han forlangte Te, satte sig og henfaldt i dybe Grublerier. En besynderlig Tanke arbejdede i hans Hoved, som Kyllingen i Ægget, og beskæftigede ham stærkt — til hans egen Forundring.

Næsten ved Siden af ham ved et andet Bord sad en Student, som han ikke kendte, og en ung Officer.

De spillede Billard og drak Te. Pludselig hørte Raskolnikow, at Studenten fortalte Officeren om den gamle Aljona, Registratorenken, og meddelte denne Adressen. Allerede denne Omstændighed forekom ham paafaldende, han kom jo lige fra hende og skulde saa straks høre Tale om hende igen. Dette var jo vel et Tilfælde, men han evnede ikke at værge sig mod et ejendommeligt Indtryk; og ligesom for at indsmigre sig hos ham, fortalte nu Studenten sin Kammerat mange Enkeltheder om Aljona Iwanowna.

— Hun er ret god, sagde han: — Man kan altid faa Penge hos hende. Hun er rig som en Jøde og kan udbetale femtusind Rubler paa et Brædt, men forsmaar ikke et Pant paa en Rubel. Der er mange af os, der har været hos hende. Men hun er jo ganske vist et afskyeligt Fugleskræmsel.

Han fortalte nu videre om, hvor ond og lunefuld hun var, et Pant skulde blot ligge en Dag over hos hende, saa var det forfaldent. Hun gav mindre end en Fjerdedel af, hvad Pantet var værd, men tog fem, ja endog syv Procent om Maaneden. Studenten snakkede videre og fortalte ogsaa, at den Gamle havde en Søster Lisabeta, hvem hun, saa lille og hæslig hun var, stedse slog og holdt i fuldstændigt Slaveri, som et lille Barn, skønt Lisabeta dog var af Garderhøjde.

— Hun er ganske vist ogsaa en vidunderlig Fremtoning, udbrød Studenten leende.

De talte nu om Lisabeta, og Studenten fortalte med særlig Fornøjelse om hende, medens han lo, og Officeren med største Interesse hørte paa det hele, samtidig med at han anmodede den anden om at sende Lisabeta hen til sig en Gang for hans Linneds Skyld.

Raskolnikow gik ikke tabt af et Ord,

han opfattede alt ganske tydeligt: Lisabeta var endnu ung, havde haft en anden Moder end den gamle Aljona og var omtrent femogtredive Aar gammel. Hun arbejdede Dag og Nat for denne, var baade Kokke- og Vaskepige i Huset, syede desuden for andre Folk, vaskede ogsaa Kjoler og gav sin Søster alt, hvad hun tjente. Hun vovede ikke at paatage sig nogen Bestilling, noget Arbejde uden Søsterens Tilladelse. Men den Gamle havde allerede gjort Testamente, Lisabeta vidste det, der var ikke betænkt hende en Kopek, kun det rørlige Bohave, Stole og lignende. Alle Pengene havde hun betænkt et Kloster i N-Gouvernementet til evig Ihukommelse af hendes Sjæl. Lisabeta var Borgerinde, men ikke i »Tschin«*), hun var endnu ugift, saa meget ubehjælpsom ud, høj af Vækst, med lange, store Fødder, der saa ud, som var de drejede udad, og som næsten altid stak i Gedelædersko. Hun holdt sig meget ren. Hvad Studenten imidlertid mest beundrede, og hvad der syntes ham mest grinagtigt, var, at Lisabeta undertiden befandt sig i velsignede Omstændigheder.

— Du sagde jo, at hun var uhyrlig grim? — spurgte Officeren.

— Ja, skrækkelig, hun ser ud som en forklædt Soldat, imidlertid er hun dog ikke aldeles umulig; hendes Ansigt, hendes Øjne er godmodige, endog meget. Beviset her har vi allerede deri, at hun synes at tækkes mange. Hun er ogsaa meget rolig, blid, lydig og føjelig, føjelig til alt. Hendes Smil er endogsaa meget behageligt.

— Altsaa synes du ogsaa om hende? lo Officeren.

— For hendes Ejendommeligheds Skyld. Nej, men jeg vil endnu sige dig et, jeg gad dræbe og udplyndre den infame, gamle Kælling, og jeg forsikrer dig for, jeg skulde ikke føle det ringeste Samvittighedsnag af den Grund, udbrød Studenten ivrigt.

Officeren lo atter, Raskolnikow skælvede: hvor det dog var sælsomt!

— Lad mig stille dig et alvorligt Spørgsmaal, fortsatte Studenten ophidset: — Jeg har nu i hvert Fald kun spøgt, men betragt Sagen: Paa den ene Side en enfoldig, tankeløs, unyttig, ond og syg Gamling, som aldrig er nogen til Gavn, men snarere er alle fjendtlig stemt, som selv ikke ved, hvorfor hun lever og allerede kan dø i Morgen. Forstaar du mig — ikke? Jo?

— Aa jo, jeg forstaar dig ganske godt, sagde Officeren og betragtede opmærksomt den ophidsede Ven.

— Saa hør da videre. Paa den anden Side i tusindvis af ungdomsfriske Kræfter, der af Mangel paa det nødvendigste lægges øde Dag for Dag. Hundreder, ja Tusinder af gode Formaal, som vilde kunne fremmes ved Hjælp af den Gamles Penge, skal nu lide under, at Formuen bliver baandlagt i Klosteret. Hundreder, ja, maaske Tusinder af Existenser kunde være bragt i rette Vej, et Dusin Familjer vilde kunne udfries fra Elendigheden, fra Opløsning og Undergang, saavelsom fra Lastefuldhed — alene med hendes Penge! Dræbe hende, tage hendes Penge i den Hensigt at anvende dem til dig selv for at kunne stille dig til Tjeneste for Almenheden, for den samlede Menneskehed; hvad synes du? — skulde ikke en enkelt, ikke særlig stor Forbrydelse kunne sones med tusinde gode Gærninger? At ofre et eneste Liv for at redde tusinder fra Fordærvelse og Undergang? En Død for hundrede Liv — det er Eksemplet! Og hvad vejer denne hektiske, enfoldige og ondskabsfulde Gamles Liv paa Almenhedens Vægt? Ikke mere end et Krybdyrs, og ikke en Gang saa meget, fordi den Gamle er ond. Hun har formelig i Raseri bidt Lisabeta saadan i Fingeren, at det var nærved, at den maatte sættes af.

— Ja, hun er virkelig uværdig til at leve, svarede Officeren: — men saadan er nu en Gang Naturen.

— Ak, min Ven, Naturen lader sig dog rette og forbedre, ellers vilde man jo drukne i Fordomme; hvis det ikke var Tilfældet, kunde der ikke findes en eneste stor Mand. Man taler om Samvit-

*) Se foranstaaende Anmærkning. O. A.

tighed og Pligt, jeg vil ikke indvende noget derimod, men hvordan opfatter vi begge Dele? Pas paa, jeg vil forelægge dig et Spørgsmaal til. Hør en Gang!

— Nej, stop; jeg vil stille dig et, hør —

— Naa!

— Du snakker saa meget, men svar mig nu: Vil du selv myrde den Gamle, eller vil du det ikke?

— Jeg, selvfølgelig ikke; jeg holder paa Retfærdigheden, en saadan Gærning kunde jeg ikke udføre —

— Men efter min Mening findes der slet ingen Retfærdighed, naar du ikke selv kan overvinde dig til det! Kom, lad os faa et Parti til! —

Raskolnikow befandt sig i en uhyre Ophidselse. Rigtignok var disse Bemærkninger kun Udtryk for de almindeligste og hyppigste Ideer hos Ungdommen, højt regnet i en noget anden Form, og det var Ytringer, som hørtes om andre Emner ogsaa. Men hvoraf kom det sig, at han netop nu skulde overvære en saadan Samtale og træffe paa de Idéer, som først lige nylig var opstaaede i hans eget Hoved; ganske de samme Idéer? Hvorfor netop nu, da han efter at have forladt den Gamle stødte paa Kimen til dem i sit eget Indre? Hvorfor netop nu høre denne Samtale? Altid senere blev dette Møde ham gaadefuldt. Denne intetsigende Værtshuspassiar havde udøvet en overordentlig Indflydelse paa ham og særlig paa hans Forehavendes Videreførelse, ligesom om det havde været en Forudbestemmelse, en Vejviser.

— — — — —

— — — — —

Efter at Raskolnikow var vendt hjem, kastede han sig paa Sofaen og sad en lang Tid ubevægelig i den; det blev imidlertid mørkt, Lys havde han ikke, det faldt ham for Resten heller ikke ind at tænde et saadant. Han kunde ikke selv afgøre, om han i dette Øjeblik havde tænkt paa noget. Endelig følte han paa ny Feberen, han skælvede af Kulde, og da faldt det ham til hans Tilfredsstillelse ind, at han ogsaa kunde lægge sig paa den. Snart faldt han i en fast, dyb Søvn, der var dødlignende. Han sov usædvanlig længe og uden at drømme. Da Nastasja Klokken ti den næste Morgen kom ind til ham, formaaede hun knapt at vække ham, hun bragte ham atter Te og Brød i sit eget Service.

— Han sover ogsaa altid, udbrød hun uvilligt: — stadigvæk sover han dog!

Raskolnikow rejste sig op med Besvær, han havde Smærter i Hovedet, han stod ret op, vendte sig om og faldt saa atter paa Sofaen.

— Altid sove! udbrød Nastasja: — Er du da syg?

Han svarede ikke.

— Vil du ikke have din Te?

— Senere, svarede Raskolnikow anstrængt, idet han lukkede Øjnene og vendte sig om mod Væggen. Nastasja stod ved Siden af ham.

— Han er vist syg, sagde hun, vendte ham Ryggen og forlod Værelset. Klokken to kom hun atter til Syne med en Suppe; han laa hen som før, Teen stod urørt. Nastasja optog dette meget unaadigt og begyndte hæftigt at skælde ud.

— Hvorfor bliver du dog ved med at sove! udbrød hun fortørnet og saa paa ham. Han rejste sig op og satte sig til rette, men sagde ikke et Ord og stirrede ned paa Gulvet.

— Er du syg eller ikke? spurgte Nastasja uden at faa Svar.

— Du skulde gaa en Smule ud paa Gaden, fortsatte hun efter en Pause: — Du maa have frisk Luft. Vil du ikke spise noget?

— Senere, svarede han svagt: — Gaa blot! Han vinkede til hende med Haanden, men hun ventede dog endnu en Tid lang, idet hun fuld af Medlidenhed betragtede ham, førend hun gik ud.

Efter nogle Minuters Forløb løftede han Blikket og saa længe paa Teen og Suppen. Derpaa greb han Brødet og Skeen og begyndte at spise.

Han spiste ikke meget, og uden Appetit tog han tre, fire Skefulde Te, aldeles maskinmæssigt.

Hans Hovedpine tog af; da han var færdig med at spise, strakte han sig igen ud paa Sofaen, men han formaaede ikke

at sove ind, han laa ubevægelig med Ansigtet trykket ned i Hovedpuden. Fantastiske Billeder foresvævede ham, hyppigst saa han et Billede, hvor han befandt sig i Afrika, i Ægypten eller i en Oase. En Karavane holder Rast, fredeligt hviler Kamelerne, rundtom i vid Omkreds vokser oer Palmer, man holder Maaltid. Han drikker Vand af Bækken, som risler forbi derhenne til venstre. Det er køligt, og Vandet ser saa sælsomt — saa sælsomt blaat ud, medens det iskoldt løber henover de brogetfarvede Stene paa det snehvide, gyldent skinnende Sand. Pludselig hører han tydeligt et Ur der slaar. Han skælver, vaagner og løfter Hovedet for at se ud af Vinduet. Han tænker paa Tiden og pludselig springer han fuldkommen klar op fra Sofaen med en Hurtighed, som havde nogen revet ham væk fra den. Han lister paa Tæerne hen til Døren, aabner den lydløst og lytter ud paa Trappen; hans Hjærte banker voldsomt. Paa Trappen er der stille, som om alt sov. Det syntes ham helt besynderligt, at han havde kunnet sove som i en Afmagt ligefra den foregaaende Dag af og endnu ikke havde faaet gjort noget, intet forberedt! Imidlertid slog Klokken seks. En besynderlig Feber, en oprivende Uro bemægtigede sig ham nu i Stedet for den tidligere Sovetrang og Sløvhed.

Der var forøvrigt ikke mange Forberedelser tilbage. Han havde haft al sin Kraft rettet derpaa, udtænkt alt i Forvejen og intetsomhelst var glemt; men hans Hjærte slog og hamrede, saaledes at han næppe kunde trække Vejret. Tilbage var der nu at forfærdige en Slags Sløjfe og at sy den paa Frakken — det var et Øjebliks Sag. Han søgte i sine Puder og fandt i en af dem, der var stoppet med Vasketøj, en iturevet, gammel og uvasket Skjorte. Af Pjalterne forfærdigede han sig et Baand, der var en Werschok tykt og seks langt. Han lagde det dobbelt, derpaa afførte han sig sin tykke, solide, af stærkt Bomuldsstof forfærdigede Overfrakke — hans eneste Overklædning — og begyndte at sy begge Baandets Ender fast til Indersiden under den venstre Armhule. Hans Hænder skælvede under dette Arbejde, men han mandede sig op og syede det til saaledes, at man intet kunde se udefra, naar han igen tog Frakken paa sig. Naal og Traad havde han allerede længe holdt i Beredskab i en Tegnebog, der laa i Bordskuffen. Hvad selve Sløjfen angik, saa skyldtes den en ejendommelig Tanke, han havde faaet. Den var bestemt for Øksen; han kunde jo ikke gaa paa Gaden med en Økse i Haanden; og hvis han vilde skjule den paa almindelig Vis under Frakken, havde han jo dog maattet holde paa den med Hænderne, og dette vilde være paafaldende. Nu, ved Hjælp af denne Slynge, behøvede han kun at stikke den ind i den, og den hang saa roligt indenfor under hans Arm, medens han var undervejs. Stak han Hænderne i Sidelommerne paa Overfrakken, saa kunde han ogsaa holde Økseskaftets nederste Ende fast, for at det ikke skulde svinge frem og tilbage. Da hans Frakke nu var meget tyk og vid, den lignede næsten en Sæk, saa kunde man udefra aldeles ikke opdage, at han gennem Lommen holdt noget fast i Haanden. Denne Sløjfe havde han allerede for fjorten Dage siden faaet Idéen til.

Da han var færdig, stak han Fingrene ind i en lille Revne mellem den »tyrkiske« Sofa og Gulvet, søgte i det venstre Hjørne og fremtog derpaa Pantet, som allerede for lang Tid siden var forfærdiget og skjult her. Det var egentlig ikke noget Pant, men simpelthen et lille, glathøvlet Stykke Træ, ikke større eller tykkere end omtrent et Sølvcigaretetui. Han havde tilfældigvis fundet Stykket en Dag, da han gik over Gaarden, hvor der i en Sidebygning fandtes et Værksted. Han forsynede det med en Strimmel tyndt, poleret Staal, der stammede fra en eller anden Genstand, og som han ogsaa havde fundet paa Gaden. Idet han lagde begge Stykkerne, af hvilket det af Metal var langt mindre end det af Træ, mod hinanden, bandt han dem sammen med Traad og slog derpaa meget omhyggeligt et Stykke hvidt Papir om

det hele og paa en saadan Maade, at det ikke vilde være altfor let at pakke det op igen.

Han gjorde det saaledes, for at aflede den Gamles Opmærksomhed i nogle Minuter, og medens hun var beskæftiget med den lille Pakke, finde et gunstigt Øjeblik. Jærnstrimlen gjorde han fast til Træet, for at gøre Pakken tung, saa at den Gamle ikke lige straks skulde ane, at Genstanden var af Træ.

Raskolnikow havde lige faaet Pantet halvt frem, da en fremmed Stemme udenfor pludselig udbrød:

— Det er længe siden, den slog syv!

— Længe siden! Min Gud!

Han ilede hen til Døren, lyttede, greb derpaa sin Hat og begyndte forsigtig at stige ned ad de tretten Trin, saa lydløst som en Kat. Det vigtigste Arbejde forestod ham — at stjæle en Økse fra Køkkenet. At han behøvede en saadan til Udførelsen af sit Forehavende, havde allerede længe været ham klart. Han ejede ganske vist en sammenfoldelig Havekniv, men han formaaede ikke at forlade sig paa en Kniv eller især ikke paa sin Styrke, og han satte derfor sin Lid til Øksen. En særlig Egenskab ved alle de Beslutninger, som han allerede havde fattet, Planen vedrørende, faldt ham ind: — Jo bestemtere de nemlig tog Form hos ham, des mere kejtede og uskikkede syntes de i hans Øjne. Trods den oprivende indre Kamp formaaede han aldrig noget Øjeblik i denne Tid at tro paa Udførligheden af sine Planer.

Og selv om ogsaa det Tilfælde var indtruffet, at alt lige til den mindste Enkelthed var blevet fastslaaet og afgjort endegyldigt, saa at der ikke mere kunde eksistere mindste Tvivl — han vilde dog have betragtet det hele som et umuligt, sælsomt og vanvittigt Forehavende. En uendelig Masse af uafgjorte Omstændigheder og Tvivl blev tilbage hos ham. Hvad der angik Opnaaelsen af Øksen, saa bekymrede denne lille Ting ham slet ikke, der var intet lettere end at faa fat paa den; og særlig af den Grund, at Nastasja om Aftenen plejede at være borte fra Huset en god Stund. Hun var saa gaaet hen til Naboerne eller i Butikerne og lod altid Døren staa paa vid Gab. Hendes Herskab havde allerede ofte skældt hende ud af den Grund. Raskolnikow behøvede derfor kun, naar det rette Øjeblik var kommet, at snige sig ind i Køkkenet, og en Time senere, naar alt var forbi, at komme tilbage og stille den paa dens Plads. Men alligevel dukkede der Betænkeligheder op. Hvis han nu kom tilbage en Time senere, og Nastasja allerede var kommet tilbage? Naa ja, saa behøvede han jo blot at gaa forbi og at vente, til hun atter var gaaet sin Vej. Men hvordan — hvis hun nu paa samme Tid vil have Øksen, søger efter den og leder rundtom —, det vilde dog vække nogen Mistanke, eller i det mindste give Aarsag til det.

Men det var jo Smaating, som han hverken vilde eller kunde beskæftige sig med. Han tænkte blot paa det væsentlige og skød alle Biomstændigheder fra sig, indtil han selv havde naaet til Klarhed paa alt. Men selve Hovedsagen syntes ham endnu fuldkommen umulig, det troede han i det mindste selv. Han kunde ikke forestille sig, at han en Gang skulde ophøre med at tænke over det og rejse sig op — gaa derhen. — Hin Prøve for nylig, da han gjorde et Besøg med det Formaal at erkyndige sig om de stedlige Forhold, var just kun en Prøve, der var endnu langt fra den og til Virkeligheden, men nu gjaldt det om at gaa derhen og vise, hvad alle disse Grublerier egentlig havde betydet. Den Dag havde han ikke kunnet udholde det og var løbet derfra i dyb Forbitrelse mod sig selv. Alligevel var han færdig med hele Regnestykket og med moralsk at gennemgaa Spørgsmaalet: hans Kasuistik var skarp som en Ragekniv, og han selv formaaede ikke mere at finde nogle Indvendinger frem, der holdt Stik. Kun den sidste, allersidste Beslutning tiltroede han sig ikke, og saa søgte han slavisk og halsstarrig ind paa Sideveje mod den og med Følelsen af, at der var nogen, der tvang ham, og drev ham til Udførelsen. Fra Dagen i Forvejen, hvor han saa uformodet var skredet til at sætte Gærningen

i Værk og med et havde bestemt alt, virkede alt ganske mekanisk paa ham, som om man havde taget ham i Haanden og trukket af Sted med ham, uafviseligt, paa Lykke og Fromme og med en overnaturlig Kraft uden at den mindste Modstand var mulig. Det var ganske som om en Snip af hans Frakke var kommet ind i en Maskines Svinghjul, og at denne nu begyndte at drage ham ind til sig.

I Begyndelsen, for Resten allerede lang Tid i Forvejen, beskæftigede et Spørgsmaal ham. Hvorfor næsten alle Forbrydelser bliver opdagede og klarlagte saa let, og hvorfor Sporene af næsten alle Forbrydere plejer at være saa let kendelige. Han kom derved lidt efter lidt til flertydige og besynderlige Slutninger, og mente, at Hovedaarsagen til dette Forhold ikke laa deri, at det var en absolut Umulighed at skjule Forbrydelsen, men snarere hos Forbryderen selv. Næsten enhver Forbryders Vilje svigter ham i Gærningsøjeblikket ligesom ethvert Overlæg, der nu viger Pladsen for et fænomenalt, barnligt Letsind, især i det Øjeblik, hvor Overlæg og Omsorgsfuldhed er allermest nødvendigt. Efter hans Overbevisning forholdt dette sig saaledes, at hin svigtende Dømmekraft, hin Mangel paa Vilje som hos et Menneske, der er angrebet af Sygdom, udvikler sig lidt efter lidt og derpaa paa et Øjeblik, stiger til den højeste Højde, griber om sig just, naar Forbrydelsen fuldbringes. Den bestaar i Udøvelsens Øjeblik og hersker endnu en kort Tid derefter, alt efter Individualiteten; derefter svinder den bort igen som en Sygdom. Et Spørgsmaal bliver kun tilbage: Afføder denne Sygdom Forbrydelsen, eller bliver Forbrydelsen alt efter sin Natur altid ledsaget af noget sygdomslignende? Han formaaede endnu ikke at give sig selv nogen Forklaring paa det.

Under alle sine Overvejelser forsikrede han sig selv, at han personlig under sit Forehavende ikke vilde kunne blive hjemsøgt af den Slags sygelige Forhindringer, at Omsigten og Viljekraften altid vilde være ham til Hjælp under al den Tid, Planens Udførelse stod paa, ikke kunde glippe alene af den ene Grund, at hans Plan ikke var udtænkt som — — — Forbrydelse! Vi forlader imidlertid denne Udvikling, ved Hjælp af hvilken han naaede til den yderste Afgørelse, den er desuden allerede ført længere ud, end den er naaet til paa dette Punkt af Begivenhederne. Der er blot at tilføje, at de selve Gærningen vedrørende materielle Punkter virkelig hos Raskolnikow kun spillede en højst underordnet Rolle. Det gjaldt altsaa kun om at opsamle og bevare al Viljestyrke og det rolige Overlæg, saaledes at disse Egenskaber var til Stede, naar Timen var inde, naar Gærningen var blevet bestemt indtil den mindste Enkelthed og under alle Omstændigheder. Sine sidste Beslutninger stolede han nu endnu mindre paa, men da Stunden kom, gik det aldeles ikke efter dem, men paa en uanet næsten uventet Maade.

En ganske betydningsløs Omstændighed bragte ham ud af Fatning, endnu førend han var kommet ned ad Trappen. Da han kom forbi sin Værtindes Køkkendør, der som sædvanlig stod aaben paa vid Gab, skelede han ind i Rummet for i Forvejen at forsikre sig, om Værtinden ikke i Nastasjas Fraværelse selv var gaaet derud, eller om ikke Døren, som førte ind til hendes Stue, stod aaben, saa at hun gennem den kunde se ham, naar han traadte ind for at tage Øksen. Men hvor stor blev ikke hans Bestyrtelse, da han opdagede, at Nastasja denne Gang ikke blot var i Køkkenet, men endogsaa arbejdede inde i det. Hun tog Linned op af en Kurv og hængte det paa Snore. Da hun blev ham var, holdt hun inde med Arbejdet, vendte sig om imod ham og saa ufravendt paa ham, medens han gik forbi. Han saa til den anden Side og gik videre, som om han ikke havde bemærket noget. Men det ene stod nu fast: Med Øksen var der intet at gøre! Han befandt sig i en forfærdelig Raadløshed.

— Men hvem sagde ogsaa, tænkte han, idet han vilde gaa ud gennem Gadedøren:

— Hvem sagde, at hun absolut skulde være borte og udenfor Huset i dette Minut? Hvor i Alverden turde jeg forudsætte det som noget saa sikkert?

Han var nedtrykt, følte sig som tilintetgjort. Han havde opfyldt af Vrede kunnet le af sig selv; et afstumpet, dyrisk Raseri bemægtigede sig ham.

Eftertænksom blev han staaende i Døren. At træde ud paa Gaden, synlig for enhver, og at gaa videre, var ham imod, atter at vende tilbage til sit Kammer, endnu mere. — Det er en smuk Lejlighed jeg nu har mistet for stedse! mumlede han, idet han stod ubeslutsom i Døren, lige foran Portnerens mørke Rum, hvortil Døren ligeledes stod aaben. Da foer han pludselig sammen. Fra Kammeret, kun to Skridt fjærnet fra ham, under en Skammel, der tilhøjre, var der noget, som lyste for hans Øjne — han saa sig om — ingen at se! Paa Tæerne ind i Portnerlukaf'et, to Trin ned, og han kaldte halvhøjt paa Manden.

— Der er nok ingen her, men sandsynligvis er han ikke langt borte, ude i Gaarden vel, for Døren staar aaben!

Han styrtede lige hen til Øksen, tog den frem under Skammelen, hvor den laa mellem to Brændestykker, og gjorde den fast, førend han traadte ud, i Selen, stak saa bægge Hænder i Lommerne og forlod Værelset. Ingen havde bemærket ham. — Hvis jeg ikke er forsigtig, saa tager Fanden mig, tænkte Raskolnikow og smilede sælsomt. Denne Hændelse havde opmuntret ham ganske overordentligt.

Rolig, med afmaalte Skridt, uden Hastværk og uden at give Anledning til Mistanke gik han derhen. Han saa kun lidt paa de Forbipasserende, undgik snarere at se dem ind i Ansigtet og søgte at forblive saa ubemærket som muligt. Da kom han til at tænke paa sin Hat. — Ha! i Forgaars havde jeg Penge og kunde ikke bytte den bort for en Hue!

En Ed undslap hans Læber.

Da Raskolnikow tilfældigvis med et flygtigt Blik saa ind i en Butik, bemærkede han, at et Vægur allerede viste ti Minuter over syv. Han maatte skynde sig og samtidig gøre en Omvej, ad hvilken han kunde naa hen til Huset fra den anden Side.

Da han i sin Tid første Gang planlagde dette og udførte det i Indbildningen, da havde han tænkt, at han kun vilde kunne gøre det i Skælven og Angst. Men han følte nu kun ringe Frygt, næsten slet ikke. Han beskæftigedes endog i dette Øjeblik af fuldkommen ubetydelige Tanker, i hvert Fald kun forbigaaende. Da Raskolnikow kom forbi Iusup-Haverne, tænkte han endog meget interesseret paa, hvor høje Fontænerne maatte bygges, og hvor velegnede de var til at opfriske Luften over den store Plads. Derefter naaede han til den Overbevisning, at det, hvis man forlængede Sommerhaverne udover hele Marsmarken og forenede dem med Michailowskirken, vilde blive et meget nyttigt og for Byen forskønnende Foretagende. Derpaa optoges han pludselig af Spørgsmaalet om, hvorfor vel Mennesket i alle store Byer, ikke altid paa Grund af Nødvendigheden, men af særlig Tilbøjelighed just bor i saadanne Staddele, hvor der ikke findes Haver og Fontæner, men kun Smuds og daarlig Luft og Ubehageligheder af enhver Art. Sine egne Spadsereture kom han derved til at tænke paa, og for et Øjeblik besindede han sig: — Hvad er det for Galskab, tænkte han: — nej, det er dog bedre slet ikke at tænke paa noget. Jeg gør jo ligesom Forbryderne, der føres til Retterstedet. De fæstner ogsaa alle deres Tanker ved de Genstande, som de møder paa Vejen, — jog det ham gennem Hovedet, hurtigt som et Lyn. Han anstrængte sig for straks at kvæle disse Tanker. Men han kom nærmere, se, der stod Huset, nu saas Portaabningen. Et Ur slog i dette Øjeblik ét Slag. — Hvad for noget, allerede halvotte? Den maa gaa for stærkt!

Det var et heldigt Træf for ham, at der just nu hændte noget i Porten. Som sendt af Skæbnen kørte i det samme en højtlæsset Høvogn tæt forbi ham og ind gennem den. Vognen skjulte ham under dens Gennemkørsel, og næppe var den kørt ud af Porten og ind i Gaarden,

førend Raskolnikow lynsnart vendte sig tilhøjre. Paa den anden Side af Køretøjet hørte man flere Stemmer raabe og strides, men ingen bemærkede ham, og han traf heller ikke paa noget Menneske. En Masse Vinduer, som vendte ud mod den udstrakte, firkantede Gaard, var nu aabnede, men han løftede ikke Hovedet; Styrken brast i ham. Trappen op til den Gamle var tæt derved, til højre i Porten. Allerede var han oppe paa den

— — — —

Han trak Vejret dybt og stemmede Haanden mod det bankende Hjærte. Derfra følte han endnu en Gang til Øksen og rettede paa den, steg saa sagte videre op ad Trappen, idet han af og til stod stille og lyttede. Ogsaa Trappen var i dette Øjeblik aldeles tom, alle Døre var lukkede, og man mødte ikke et Menneske. I anden Etage stod en Lejlighed ledig, alle Døre aabnede, Maleren arbejdede derinde, men han saa ham ikke; Raskolnikow stod ligesom eftertænksom stille, saa gik han højere op. — Javist, det havde været bedre om de ikke arbejdede her, men — — det er jo dog to Etager højere. —

Nu befandt han sig paa fjerde Sal foran Døren, her var ogsaa en Lejlighed lige overfor, der stod tom. Paa tredie Sal syntes efter alt at dømme Lejligheden lige under den Gamle ogsaa at være ubeboet. Visitkortet, som havde været fastgjort til Døren, fandtes der ikke mere — man maatte være flyttet. Han trak atter Vejret; et Øjeblik fløj det Spørgsmaal ham gennem Hovedet, om han ikke hellere skulde vende om, han gav ikke sig selv noget Svar, men lyttede til den Gamles Køkkendør. Der herskede Dødsstilhed. Nu lyttede han nedad Trappen, han lyttede længe og anspændt, derpaa saa han sig omkring for sidste Gang, tog Mod til sig og rettede sig op, idet han endnu en Gang prøvede om Øksen hang godt i Stroppen.

— Ser jeg ikke bleg ud? Meget? tænkte han: — Mon jeg ikke er usædvanlig ophidset?

— Hun er mistroisk; jeg vil hellere vente, til mit Hjærte er blevet roligere.

Men hans Hjærte blev ikke roligere, tværtimod, som om det var med bestemt Hensigt, slog det stadig stærkere og stærkere. Dette kunde han ikke taale, langsomt løftede han Armen mod Ringeapparatet og trak i Klokkestrængen; et halvt Minut efter gentog han det, men hæftigere.

Der fulgte intet Svar; at ringe mere var der ingen Mening i. Den Gamle var naturligvis hjemme, men hun var mistænksom og alene. Han kendte allerede delvis hendes Sædvaner og lagde nu Øret til Døren. Om nu hans Sanser var saa fine — hvad der i Almindelighed er vanskeligt at afgøre — eller ikke, saa forholdt det sig virkelig saa, at en pludselig, forsigtig Støj af en Haand paa Dørlaasen og af en Kjoles Raslen hørtes tydeligt tæt ved Døren.

Der stod nogen ubeslutsom paa den anden Side Døren, ligesom han stod udenfor den, og lyttede gennem Nøglehullet — eller syntes i hvert Fald ogsaa at have Øret op til Døren.

Raskolnikow rørte forsætlig paa sig og mumlede noget lydt hen for sig for ikke at give det Udseende af, at han vilde skjule sig. Saa ringede han for tredie Gang, men sagtere og mere tilbageholdende uden nogen Utaalmodighed.

Naar han senere mindedes det, saa prægede disse Minuter sig for stedse klart og bestemt hos ham; han formaaede da ikke at forklare sig, hvor han havde faaet saa megen Dumdristighed fra, saa meget mere som i mangt et Øjeblik hans Sjælsstyrke truede med at svigte ham, og han længe egentlig slet ikke havde haft Omsorg for sit Legeme.

Et Øjeblik senere hørte han, hvorledes man skød Slaaen fra.

7.

Døren aabnedes som ogsaa ved hans tidligere Besøg kun paa Klem, derefter rettedes to skarpe, mistroiske Øjne fra Mørket ud mod ham. I dette Nu glemte Raskolnikow sig selv og gjorde sig skyldig i en vigtig Fejl.

I Ængstelse for at den Gamle skulde blive skræmt, fordi de begge var ganske alene, og da han ikke turde antage, at Synet af ham vilde berolige hende, greb han fat i Døren og trak den til sig, for at den Gamle ikke skulde faa den Idé atter at lukke den. Da denne bemærkede det, trak hun ganske vist ikke Døren til igen, men slap heller ikke Haandtaget paa Laasen, saaledes at han næsten havde trukket hende med ud paa Trappen sammen med Døren. Efterat han saa hende staa i Midten af Døren og saaledes hindre ham i at træde ind, gik han lige hen mod hende; forskrækket veg hun tilbage, vilde sige noget, men fik ikke et Ord frem og saa kun stift og med vidtopspilede Øjne paa ham.

— God Dag, Aljona Iwanowna, — begyndte Raskolnikow saa ligegyldigt som muligt, men han hørte ikke sin egen Stemmes Klang, stammede og begyndte at skælve: — Jeg — bringer — Jer — noget; men kom dog hellere herhen til Lyset, — og i det han trængte hende til Side, gik han uden at afvente nogen Opfordring lige ind i Stuen. Den Gamle løb bagefter ham; nu havde hun faaet Munden paa Gled.

— Retfærdige Gud! Hvad er der med Dem? Hvem er De og hvad vil De dog?

— Tilgiv mig, Aljona Iwanowna, jeg er en Bekendt af Dem, Raskolnikow, og jeg kommer med det Pant, som jeg lovede for nylig! —

Han holdt Pantet hen imod hende. Den Gamle saa paa det, men saa rettede hun straks igen Øjnene mod den ubudne Gæst; hun saa forskende, ondskabsfuldt og mistænksomt paa ham. Saaledes gik et Minut, og det syntes ham allerede, som der lyste noget spottende ud af hendes Øjne, ligesom om hun havde gennemskuet ham. Han følte, at han mistede Fatningen, blev forfærdelig til Mode, saa forfærdelig, at han, hvis hun endnu et halvt Minut var vedblevet med at stirre saadan paa ham uden at sige et Ord, maatte have grebet til Flugten.

— Hvorfor ser I saadan paa mig, — som om I ikke kendte mig? — sagde han endelig med Uvilje. — Vil I have det eller ikke — ellers henvender jeg mig andre Steder, det er ikke Adresser, jeg mangler. —

Han havde ikke haft til Hensigt at sige dette, men pludselig var Sætningen sluppet ham ud af Munden.

Den Gamle samlede sig, og den Besøgendes bestemte Tone beroligede hende aabenbart.

— Men hvorfor kommer du saa hastigt, Herre; — hvad er det der? — spurgte hun og saa hen paa Pantet.

— Et Cigaretetui af Sølv, jeg sagde det jo allerede forrige Gang.

Hun rakte Haanden ud.

— Hvor I ser bleg ud; og Jeres Haand ryster!

— Jeg har Feber, svarede han hæst: — Saa bliver man bleg uden selv at ville det, hvis man ikke er det i Forvejen, tilføjede han, men kunde knapt faa Ordene frem. Hans Kræfter forlod ham, men Svaret syntes at være overensstemmende med Sandheden, og den Gamle tog Pantet.

— Hvad er det? spurgte hun endnu en Gang Raskolnikow, idet hun gennemtrængende mønstrede ham og vejede hans Pant i Haanden.

— Et Cigaretetui af Sølv — se kun efter!

— Javist, men hvis det nu slet ikke er af Sølv; du har jo pakket det saa meget ind.

Hun anstrængte sig for at løsne Snoren og drejede sig samtidig om mod Vinduet for Lysets Skyld — alle Vinduerne var trods den kvælende Hede lukkede i, — nogle Sekunder havde hun overladt ham til sig selv og stod da med Ryggen til ham. Han knappede sin Frakke op, fik Øksen ud af Stroppen, tog den endnu ikke helt ud, men holdt

den med den højre Haand under Frakken. Hans Hænder var skrækkelig svage, det syntes ham, som om de for hvert Øjeblik blev mere og mere stive og visnede. Han var bange for at gøre Øksen helt fri og tabe den — pludselig drejede alt rundt for ham.

— Hvorfor har han ogsaa pakket det saadan ind, — udbrød den Gamle ærgerligt og vendte sig halvt om med ham.

Der var intet Øjeblik at miste længere; han trak nu Øksen helt frem, svang den med begge Hænder, og uden en Tanke i sit Hoved, næsten uden Anstrængelse, som en Maskine lod han den suse ned over hende. Det var ham, som følte han slet ikke mere nogen Styrke, men ikke saa snart var Øksen faldet, førend han fik fornyet Mod.

Den Gamle bar som altid Hovedet ubedækket. Hendes skiddentgraa, tynde Haar var efter hendes Vane rigelig gennemtrængt med Olje, flettet sammen i en Knude og fæstet op ved Hjælp af et Stykke af en Kam, der sad i Nakken. Slaget havde truffet midt i Issen, hvad der skyldtes hendes lille Skikkelse. Den Gamle skreg op, men kun svagt, og sank pludselig om paa Gulvet, idet hun endnu en Gang forsøgte at tage sig til Hovedet med Hænderne, i den ene af dem holdt hun Pantet. Nu tilføjede Raskolnikow hende af al sin Kraft endnu et Hug til, atter i Issen. Blodet løb ud som af et knust Glas, og hendes Legeme straktes ud paa Ryggen i de sidste Trækninger. Han holdt inde og bøjede sig ned over hendes Ansigt; hun var allerede død. Hendes Øjne var vidt opspilede, som vilde de springe ud af Hulningerne. Panden og hele Ansigtet var fordrejet og krampagtigt forvredet.

Han stillede Øksen paa Gulvet ved Siden af den Døde og greb straks i hendes Lomme, forsigtig for ikke at blive plettet af det strømmende Blod — i den samme Lomme, af hvilken hun den Gang havde taget sine Nøgler frem. Raskolnikow var ved fuld Klarhed, uden Bedøvelse eller Svimmelhed, men hans Hænder skælvede dog fremdeles. Han mindedes senere, at han havde været meget forsigtig og gjort sig Umage for at undgaa enhver Plet. Straks greb han Nøglerne, de sad allesammen i en Nøglering af Staal, og ilede med dem til Sovekamret, et lille Rum med et mægtigt Helgenskrin. Paa den anden Side stod der en stor Seng, som var meget ren og dækket af et Silkesengetæppe, besat med brogede Lapper. Paa den tredie Væg stod en Kommode. Mærkeligt, næppe havde han begyndt at stikke Nøglen i Kommoden, næppe hørte han dens Knirken, da en formelig Krampe bemægtigede sig hele hans Legeme. Det var ham, som maatte han kaste alt fra sig og ile bort. Men det stod kun paa et Øjeblik; det var for silde nu at gaa igen. Han smilte kun over sig selv, da pludselig en ny, skrækindjagende Tanke foer ham gennem Hovedet. Det forekom ham pludselig, at den Gamle maaske kunde leve endnu og atter komme til Bevidsthed. Han lod Nøgle og Kommode i Stikken og skyndte sig tilbage til Lejet, greb Øksen og svang den endnu en Gang over den Gamle, men lod den ikke falde mere, da der ikke var nogen Tvivl om, at hun var død. Han bøjede sig over hende og betragtede Liget tætved. Han saa, at Hjærneskallen var knust og aaben paa den ene Side. Han vilde berøre den med den ene Finger, men trak Armen tilbage; en stor Pøl Blod var flydt ud i Mellemtiden. Pludselig bemærkede han en Snor om hendes Hals, han rev i den, men den holdt og var helt gennemvædet af Blod. Han forsøgte at trække den frem fra Brystklædet, men der var noget, som hindrede det. Utaalmodigt vilde han atter gribe Øksen for at hugge Snoren løs fra Legemet, men han turde det ikke, og endelig efter to lange Minuters Møje, medens han fik Hænder og Økse plettet af Blod, lykkedes det ham at skære Snoren over, uden at han berørte Legemet med Vaabnet. Han trak Snoren til sig og havde ikke taget fejl — der fandtes en Pengepung ved den. Ved Snoren hang der desuden to Kors af Cypres og Kobber og et Helgenbillede af Emalje. Pungen var en lille,

fedtet Læderpung med en Staalring. Den var propfuld. Raskolnikow stak den i Lommen uden at kaste et Blik paa den, lagde Korsene paa den Gamles Bryst, tog Øksen og begav sig atter ind i Soveværelset.

Han skyndte sig, tog Nøglerne og begyndte at forsøge med dem. Men det vilde ikke lykkes; ingen af dem passede i Laasen. Hans Hænder rystede nok, men han tog tillige fejl, Nøglen var ikke den rette og spottede hans Besvær. Da indsaa han, at den store Nøgle med den takkede Kam mellem alle de andre mindre slet ikke hørte til Kommoden, men til et eller andet Chatol, og i det vilde alting ligge skjult. Han forlod Kommoden og søgte rundt omkring og under Sengen, da han vidste, at gamle Kvinder oftest skjuler deres Skatte i Sengen. Saadan var det ogsaa; han fandt her en temmelig stor Kiste, lidt mere end en Arschin i Længden med et Laag beklædt med rødt Saffian og beslaaet med Staalsøm. Den takkede Nøgle passede og lukkede op. Øverst under et hvidt Stykke Tøj laa en Hareskindspels med rød Besætning, under den en Silkekjole, saa et Sjal og endelig helt nede laa en hel Del Pjalter. Samtidig benyttede han det røde Stykke til at aftørre de blodbesudlede Hænder.

— Rødt paa rødt er ikke iøjnefaldende, tænkte han, men huskede pludselig: — Herregud, er jeg da fra Sans og Samling? og han blev skrækslagen.

Næppe havde han rodet Sagerne igennem, da der pludselig under Pelsen kom nogle Guldure til Syne. Han kastede atter alt hulter til bulter. Der laa virkelig Guldure under Pjalterne — sandsynligvis Panter, købte eller ikke indløste Armbaand, Urkæder, Ørenringe, Brystnaale og andet. Nogle var i Fuderaler, andre pakket ind i dobbelte Lag Avispapir og derpaa ombundet med Snore, omhyggeligt og omsorgsfuldt. Uden at tøve gav Raskolnikow sig til at stoppe Lommerne fulde, baade i Benklæderne og i Overfrakken, uden først at aabne Indpakningen eller Fuderalerne, men han var endnu ikke kommet langt med det, da han pludselig mærkede, at der gik nogen i det Værelse, hvor den Gamle laa. Han holdt inde, stivnede som en Død, men alt forblev stille, det flimrede for hans Øjne. Men nu hørte han et svagt Skrig, det var som om et Menneske stønnede og derpaa forstummede. Atter herskede den forrige Stilhed, et Minut eller to gik. Han sad paa Hug foran Kisten og ventede. Han aandede næppe. Men pludselig sprang han op, greb Øksen og ilede ud af Soveværelset.

Midt i Stuen stod Lisabeta med en stor Pakke i Haanden og saa som forstenet paa den myrdede Søster, bleg som Døden og som det syntes ude af Stand til at skrige.

Da hun saa ham, der kom ilende, bævede hun som et Espeløv og hendes Træk fordrejedes. Hun løftede Haanden, forsøgte at aabne Munden, men hun skreg ikke, derimod begyndte hun langsomt at trække sig tilbage i Hjørnet for ham, med Øjnene store og stift hæftede paa ham, tavst som manglede hun Luft for at udstøde et Skrig. Han kastede sig over hende med Øksen hævet. Hendes Læber fortrak sig saa ynkeligt, som hos helt smaa Børn, naar de bliver forskrækket for et eller andet og stift stirrer paa det, der har skræmt dem, og skal til at begynde at skrige.

Den stakkels Lisabeta var i den Grad ude af Fatning og forfærdet, at hun ikke en Gang løftede Armene for at skærme Ansigtet, skønt det utvivlsomt havde været den naturligste Bevægelse i dette Øjeblik, hvor Øksen var løftet lige foran hendes Ansigt.

Kun den venstre, frie Arm løftede hun en Smule, men ikke helt til Ansigtet og strakte den langsomt ud mod Raskolnikow, som om hun vilde flygte for ham. Hugget traf hende midt i Hjærneskallen med den skarpe Eg og spaltede hele den øverste Del af Panden næsten lige til Issen. Hun sank sammen. Raskolnikow havde fuldstændig mistet Besindelsen; han greb hendes Pakke, kastede den atter bort og løb saa ud i Forrummet.

Han blev mere og mere skrækslagen, især efter det andet, saa helt uventede Mord. Han vilde hurtigst muligt bort herfra.

Hvis Raskolnikow i denne Stund havde været i Stand til at se og dømme rigtigt, hvis han havde kunnet forestille sig alle Vanskelighederne ved sin Stilling, Fortvivlelsen, hans Forvorpenhed og Nedrighed, og hvormange Besværligheder og Synder der endnu var at overvinde og begaa, for at han kunde komme bort herfra og atter naa hjem, ja, da er det vel muligt, at han havde ladt alt i Stikken for at gaa hen og anklage sig selv, ikke af Frygt for sig selv, men snarere af Forfærdelse og Lede ved alt det, han havde gjort. Særlig Leden tog til og voksede i ham for hvert Minut. Ikke for alt i Verden havde han nu evnet at gaa tilbage til Kisten eller i Stuen. En Slags Adsprethed, noget som Betænkelighed begyndte at bemægtige sig ham; for Øjeblikket glemte han ganske sig selv, eller snarere glemte det vigtigste for at fortabe sig i uvæsentlige Biting. Da han saa sig om i Køkkenet, opdagede han en Spand, halvt fyldt med Vand. Han vilde vaske sine Hænder og Øksen i den. Hans Hænder var blodbestænkede; han stak Øksebladet ned i Vandet, tog et Stykke Sæbe, der laa paa et lille Fad i Vindueskarmen og begyndte saa at vaske Hænderne i Spanden. Efter at han havde besørget det, tog han Øksen op, vaskede Eggen og Haandtaget, hvor det var plettet med Blod. Han brugte Sæbe dertil, og det varede omtrent tre lange Minuter. Derefter tørrede han den af med et Stykke Linned, der hang til Tørring paa en Snor, som var trukket gennem Køkkenet, og synede saa længe og med Opmærksomhed henne ved Vinduet Mordvaabnet. Der var intet Spor tilbage, kun Træet var endnu fugtigt. Omhyggeligt skjulte han atter Øksen i Stroppen indenfor Frakken og undersøgte derpaa, saavidt Lyset i det nu noget mørke Køkken tillod det, saavel denne som Benklæderne og Støvlerne. Han fandt intet, kun paa Støvlerne var der Pletter. Han fugtede en Klud og gned dem af; han vidste desuden, at han ikke saa godt, og der kunde dog endnu være et eller andet paafaldende tilbage, som han ikke havde bemærket. Hensunken i Tanker stod han midt i Rummet.

En knugende, mørk Tanke vaagnede i ham — en Tanke om, at han blev vanvittig og mistede al Dømmekraft, al Evne til at undskylde sig selv, det var jo det, at ikke alt det, han havde gjort, havde været nødvendigt.

— Min Gud, jeg maa bort, bort! mumlede han og begav sig ud i Forstuen, men her ventede der ham en Forskrækkelse, saa stor som han endnu aldrig havde følt.

Han stod stille og stirrede, troede ikke sine egne Øjne; Døren, den ydre Dør, som førte fra Forstuen ud paa Trappen, den samme, som han før havde ringet paa, og gennem hvilken han var traadt ind, var uaflaaset, ja, stod endogsaa saa meget som en Haands Bredde aaben! Under hele dette Optrin havde den hverken været laaset eller haft Slaaen for! Den Gamle havde, sagtens af Forsigtighed, ikke lukket Døren til efter sig. Ja, saa maatte han jo faa Lisabeta at se! Hvordan formaaede han ogsaa at tænke sig, at hun ikke skulde komme hjem? Og kunde hun maaske gaa gennem lukkede Døre?

Han styrtede hen til Døren og skød Slaaen for.

— Nej, ikke saadan! Bort, bort!

Han skød atter Slaaen til Side, aabnede Døren og lyttede ud paa Trappen.

Længe lyttede han saaledes, i det fjerne langt nede, sandsynligvis ved Gadedøren, lød der højt to menneskelige Stemmer, som stredes og kivedes. — — Hvad kunde de ville? — Han lyttede taalmodigt, endelig blev alt roligt, de var gaaet. Han skulde allerede til at gaa ned, da Døren ud til Trappen i Etagen nedenunder blev aabnet paa en støjende Maade, og nogen kom ud, trallende en Melodi. — Hvorfor larmer de dog ogsaa allesammen saadan? — foer det ham gennem Hovedet; han lukkede atter sin Dør og ventede. Endelig her-

skede der fuldkommen Stilhed rundtom, ikke et Menneske hørtes. Han havde allerede sat Foden paa det første Trappetrin, da der paa ny lød Skridt. De kom langt borte, nede ved Foden af Trappen, men han vidste bestemt, ligefra den første Lyd kendtes, at disse Skridt ufejlbarligt var rettede mod den Gamles Bolig paa fjerde Sal. Hvorfor? Laa der da noget saa ejendommeligt og betydningsfuldt i Støjen? Gangen var tung, ligevægtig og uden Hastværk. Den Ubekendte var nu paa første Sal, han steg videre opad. Skridtene blev stadig tydeligere og tydeligere; en stærk Pusten begyndte at lyde tydeligt; nu begyndte den Fremmede at betræde Trappen over anden Sal. Han kom herop! Da syntes det ham, som han forstenedes, som om han sov og drømte, at man jagede ham for at dræbe ham; han ligesom voksede fast paa Stedet og formaaede ikke at røre en Haand.

Da den Fremmede forlod tredie Sals Afsats og steg videre opad, rystede Raskolnikow over hele Kroppen, hurtigt og adræt listede han atter fra Gangen ind i Boligen og lukkede Døren til efter sig. Saa greb han Øksen og hængte den sagte, uhørligt ind i Stroppen. Derpaa skjulte han sig tæt bag Døren og vovede knapt at aande. Den fremmede Besøgende var allerede naaet hen til Døren. De befandt sig nu lige overfor hinanden, som han og den Gamle før, da de kun var adskilt ved Døren.

Og han lyttede!

Den Fremmede pustede ud flere Gange og meget tungt. — Han synes at være tyk og stor, tænkte Raskolnikow, idet han greb fast om Øksen. Det var ham som en Drøm altsammen. Den Fremmede greb fat i Klokkestrængen og ringede stærkt.

Da Klokkens dumpe Klang lød, syntes det ham pludselig, som om der var noget, der rørte sig inde i Værelset; nogle Sekunder lyttede han anspændt. Den Fremmede ringede anden Gang og ventede igen; men pludselig begyndte han i irriteret Utaalmodighed at ruske af al Kraft i Dørens Haandtag. Fuld af Skræk saa Raskolnikow paa den brøstfældige Slaa, med dump Forfærdelse lurede han paa, om den vilde springe op. Det syntes virkelig meget muligt, i den Grad voldsomt blev der udefra taget i den. Han vilde med Haanden se at støtte Slaaen, men det havde man kunnet bemærke udenfor. Det var ved at løbe rundt for ham altsammen. — Jeg er fortabt, bankede det i ham; — — den Ubekendte begyndte nu at tale, og han kom atter til sig selv.

— Sover I derinde, eller er der nogen, som har kvalt dem? At de — brummede han vredt og opbragt: — Hæ! Aljona Iwanowna, gamle Heks! Lisabeta Iwanowna, ubeskrivelige Skønhed! Luk op! Gid Pokker eller en anden tage Jer; sover I maaske?

Atter begyndte han at ringe, mindst en halv Snes Gange og af alle Kræfter. Det maatte i hvert Fald være et Menneske, der havde noget at sige her i Huset. I dette Øjeblik hørtes lette, ilsomme Skridt paa Trappen. Der kom en anden Person til. Raskolnikow evnede ikke straks at høre noget.

— Der er vel ingen hjemme? sagde en fin og venlig Stemme, direkte henvendt til den første Besøgende, som endnu stadig vedblev at ringe: — God Dag, Koch!

— Efter Stemmen at dømme er den nye temmelig ung, — tænkte Raskolnikow.

— Djævlen maa vide det; jeg har snart revet Laasen i Stykker, svarede Koch: — Men kender De mig?

— Ja vist. I Forgaars vandt jeg jo tre Partier Billard fra Dem i Gambrinus.

— Aha! —

— Der er altsaa ingen hjemme? Det er besynderligt. Forøvrigt dumt, meget dumt. Hvor kan den Gamle være gaaet hen? Jeg skulde have noget besørget.

— Jeg i lige Maade, min Kære.

— Ja, men hvad er der at gøre ved det? Vi maa gaa igen! Ha! Og jeg, der tænkte at skulle faa Penge her! udbrød den unge Mand.

— Javel maa vi gaa igen; men hvad skal det dog betyde? Den Gamle har selv fastsat Tiden, det er en Streg i Regningen. Men hvor i Helvede hun kan være gaaet hen, begriber jeg ikke! Aar ud og Aar ind sidder den Heks hjemme med sit sure Fjæs og har daarlige Fødder — og nu er hun pludselig rendt ud for at spadsere!

— Skulde man ikke spørge hos Portneren?

— Efter hvad?

— Hvor hun er gaaet hen, eller naar hun vil komme tilbage?

— Hm! — for Djævlen ogsaa — spørge — det fører saamænd kke til noget —, atter greb han i Klokkestrængen: — Ha, der er ikke noget at stille op, vi maa gaa igen!

— Stop! — udbrød pludselig den unge Mand: — Se en Gang, hvordan Døren giver efter, naar I rusker i den.

— Naa? —

— Det betyder, at den ikke er laaset, men at bare Slaaen er sat for! Hører I, hvordan det klirrer i den?

— Jamen —

— Forstaar I det ikke endnu? Det vil sige, at en af dem er hjemme! Hvis de begge var gaaet ud, saa vilde de have lukket af udefra med Nøgle, men ikke indefra med en Slaa! Hører I dog, hvordan Stangen klirrer? For at skyde den Slaa fra, maa man være hjemme, det forstaar I nok? De er altsaa hjemme, men lukker ikke op!

— Bah! — — Men alligevel — ja, det er sandt, — udbrød Koch forundret: — Det er saadan, de er hjemme!

Opbragt begyndte han igen at ruske i Døren.

— Stop! udbrød den unge Mand: — Rusk ikke mere — der er noget her, der ikke er, som det skal være. De har ringet og rusket i Døren, og de aabner ikke; det betyder, at de begge ligger afmægtige, eller — —

— Hvad?

— Naa; kom, vi gaar ned til Portneren, han maa vække dem!

De steg begge ned.

— Vent! Bliv De her, jeg skal løbe ned til ham!

— Hvorfor skal jeg dog blive her?

— Kan I gøre noget dernede?

— Nej, men vær saa venlig —

— Jeg uddanner mig til Kriminalembedsmand! Det er aabenbart, ganske aabenbart, at her er noget i Vejen! udbrød den unge Mand ivrigt og løb hastigt ned ad Trappen.

Koch blev tilbage, endnu en Gang rørte han sagte ved Klokkestrængen, og denne klang atter med en ensformig Tone. Saa begyndte han atter let, som om han overtænkte og funderede, at rykke i Dørklinken, trak i den og gav slip, for endnu en Gang at overtyde sig om, at den kun havde Slaaen sat for. Derpaa bøjede han sig stønnende ned og forsøgte at skelne ind gennem Nøglehullet, men Nøglen sad i indvendig fra, og saaledes var der intet at se.

Raskolnikow stod og holdt fast om Øksen; han befandt sig som i en Feberdrøm. Han var allerede forberedt paa at kæmpe med dem, naar de traadte ind. Medens de bankede og snakkede sammen, havde han flere Gange faaet den Tanke at gøre Ende paa alt med et Slag og at svare bag Døren. Han var flere Gange fristet til at begynde et Ordskifte med dem og at drille dem med, at de ikke kunde aabne Døren. — Det gik hurtigere, — jog det ham gennem Hovedet. Der forløb en Stund, et Minut, to — der kom ingen. Koch blev urolig.

— Til Helvede med dem! udbrød han pludselig, idet han rasende utaalmodig forlod sin Post og ligeledes gik ned ad Trappen, idet han stampede med sine Støvler mod hvert Trin.

Hans Skridt forsvandt lidt efter lidt.

— Min Gud! Hvad skal jeg gøre! —

Raskolnikow greb om Øksen og aabnede Døren. Alt var stille. Pludselig, uden ringeste Omtanke, gik han ud, lukkede Døren til efter sig, saa fast han kunde og skyndte sig ned.

Han var allerede kommen ned ad tre Trapper, da hørte han pludselig en stærk

Larm nedenunder sig, — hvor skulde han skjule sig? Der var intet Skjulested at se. Han løb derfor atter tilbage ad Boligen til.

— Ha, den fordømte, den Pokkers Fyr! Stop ham!

Skrigende løb nogen ud af Boligen nedenunder og snarere styrtede end løb ned ad Trappen, brølende af fuld Hals:

— Mitka! Mitka! Mitka! Mitka! Fjols, slaa dog til!

Skrigeriet endte med Klynken; de sidste Lyde lød ude fra Gaarden, saa blev der atter stille. Men i dette Øjeblik kom der flere Mennesker, højt og livligt snakkende og støjende op ad Trappen. Der maatte være tre eller fire; Raskolnikow hørte ogsaa den unge Mands klare Stemme.

De kom!

I fuldstændig Fortvivlelse gik han nu lige imod dem. Lad saa ske, hvad ske vilde! Hvis de standsede ham, var alt tabt, lod de ham gaa forbi, var ogsaa alt tabt; thi saa vilde de senere komme til at huske paa ham.

Nu maatte de mødes, der var nu kun en Trappe imellem dem — — da viste den uformodede Redning sig. Nogle Trin nedenfor — til højre — laa den tomme Lejlighed med en helt aabenstaaende Dør; det var den Bolig paa anden Sal, hvor Arbejderne malede, disse var imidlertid nu — som var det med Hensigt — gaaet bort; det havde vel været dem, som var kommet ud med saa meget Rabalder. Gulvet var friskt strøget, midt i Værelset stod en Krukke og Potter med Farver og Pensler. I et Nu var han forsvunden gennem den aabne Dør og skjulte sig op ad Væggen. Det var paa højeste Tid, thi Folkene stod allerede nu paa Trappeafsatsen. Saa drejede de atter om og gik opad til fjerde Sal, idet de vedvarende talte støjende sammen. Han ventede, til de var væk, sneg sig saa ud paa Tærne og ilede ned. Der var ingen paa Trappen og ingen i Gadedøren. Hurtigt gik han gennem Porten og drejede til venstre ned ad Gaden.

Han vidste meget godt — kun altfor godt, at Folkene i dette Øjeblik var naaet til Boligen, at de med Forbavselse vilde finde Døren aaben, skønt den før havde været lukket, at de vel allerede betragtede Ligene, og at der ikke kunde gaa noget Minut blot, førend de vilde være helt inde og med Sikkerhed kunde slutte, at her lige havde været en Morder, som vel maatte holde sig skjult et eller andet Sted eller paa en eller anden Maade var undsluppet. De tænkte maaske paa, at han havde skjult sig i den tomme Lejlighed, medens de var steget opad. Men alligevel vovede han ikke at fremskynde sin Gang, skønt der endnu var omtrent hundrede Skridt til Gadehjørnet. Kunde man da ikke forsvinde i en Dør og finde en Udgang til en eller anden ubekendt Gade? Nej! Heller ikke kaste Øksen bort? Leje en Vogn? Det gik ikke an.

Endelig kommer der en Sidegade; halvt sindssyg bøjede han ned ad den. Nu var han allerede næsten reddet, nu var der kun liden Mistanke mulig mod ham, og han opslugtes i Mængden som et Sandskorn. Alligevel overvældede alle disse Pinsler ham saaledes, at han næppe formaaede at bevæge sig fremad. Sveden perlede frem i Draaber, hans Hals var helt vaad. — Men han der er jo dødrukken! — udbrød en Mand bagved ham, da Raskolnikow vandrede fremad i — Rendestenen.

Han evnede kun med Besvær at komme til Besindelse; jo længere han gik, des daarligere stod det til med ham; alligevel følte han, hvordan han pludselig foer sammen, fordi han gik i Rendestenen. Der var jo kun saa faa Mennesker paa Gaden og saa meget mere paafaldende maatte det derfor være. Han vilde igen dreje ind i en Sidegade, men skønt han næsten var ved at falde sammen, holdt han sig dog oppe og slog ind paa en helt ny Vej, der førte til hans Logis.

Halvt sanseløs traadte han ind ad Gadedøren. Han var allerede naaet hen til Trappen, da han kom til at tænke paa Øksen. *Der* stod endnu en vigtig Opgave tilbage at løse: at bringe Øksen

saa ubemærket som muligt tilbage paa dens Plads. Han var ikke længere ved saa klar Forstand, at han kunde betænke, at det maaske vilde være bedre overhovedet slet ikke at bringe Øksen tilbage paa dens tidligere Plads, men at bortskaffe den, selv om det bare var ind i en fremmed Gaard.

Alt gik imidlertid godt. Døren til Portnerens Lejlighed var lukket, men ikke i Laas. Det laa altsaa nær at antage, at Manden var hjemme. Men han havde allerede i den Grad mistet ethvert Overlæg, at han gik lige hen til Døren og aabnede den. Hvis nu Portneren havde spurgt ham, hvad han vilde, saa vilde han have afleveret Øksen til ham. Men denne var heller ikke nu til Stede, Raskolnikow lagde Øksen hen paa dens gamle Plads under Skammelen og tildækkede den endog med et Brændestykke, aldeles som han havde fundet den. Ingen var at se, intet Menneske mødte han, selv helt op til sin egen Dør, da Værtindens Køkken var lukket.

Da han kom ind, kastede han sig paa sin Sofa, saa lang han var. Han sov ikke, men hans Tanker var taagede. Hvis der var nogen som var traadt ind i Stuen nu, havde han maattet springe op fra Sofaen og skrige. Kun Brudstykker af usammenhængende Ideer hvirvlede rundt i hans Hjærne, men ikke en af dem formaaede han at gribe, han kunde ikke dvæle ved nogen af dem trods alle sine Anstrængelser.

Anden Del.

Længe laa Raskolnikow saaledes. En Halvslummer bemægtigede sig ham; da opdagede han, at det allerede længst var blevet Nat. Alligevel faldt det ham ikke ind at rejse sig.

Da han endelig saa den ny Dags Dæmring, laa han udstrakt paa sin Sofa, stadig ubevægelig som under Indfiydelse af en Bedøvning. Frygtopvækkende og fortvivlelsesfulde Lyde trængte op til ham fra Gaden, Lyde, som han for Resten hørte hver Nat ved Klokken tre. Nu vækkede de ham.

— Aha, — nu gaar altsaa Folk hjem fra Ølknejperne, tænkte han: — Klokken er tre! Pludselig sprang han op, som om han var revet bort fra Sofaen af en eller anden: — hvad for noget? allerede tre? — Han satte sig atter paa sit Leje, og i et Nu stod hele Erindringen om det skete for ham, paa et Øjeblik kunde han mindes og samle alt.

I de første Sekunder troede han, at han skulde miste Forstanden. En frygtelig Kuldegysning overrislede ham, men det var som den Feberkulde, som allerede i lang Tid plejede at begynde hos ham under Søvnen. Nu overfaldtes han af en saadan, at hans Tænder næsten klaprede i Munden, og han skælvede over hele Kroppen. Han aabnede sin Dør og lyttede ud; alt i Huset laa i dyb Slummer. Forvirret saa han sig omkring i Værelset uden at kunne forstaa, hvorledes han i Gaar ved sin Hjemkomst kunde have ladet Døren staa aaben, kastet sig paa Sofaen og endog hverken have skilt sig af med Klæder eller Hat. Den var faldet af ham og laa paa Gulvet ved Siden af Hovedpuderne.

— Hvis nogen nu kom herhen, hvad maatte han saa tro? At jeg havde været fuld, men — han ilede hen til Vinduet. Det var allerede lyst nok, og han kunde straks besigtige sig selv, alt, fra Hoved til Fod, sine Klæder — var der endnu ikke synlige Spor? Der kunde da ikke mere være nogle! Rystende i Feberkulde begyndte han at klæde sig af og endnu en Gang at se sig omkring.

Han vendte og drejede enhver Genstand lige til de mindste Baand, de sidste Lapper, om og om igen, uden at fatte Tillid til sig selv, og han foretog dette Gennemsyn tre Gange. Der fandtes imidlertid ingen Spor, som det syntes; kun der, hvor Benklæderne er sømmede for neden, og hvor de hos ham hang i Fryndser, var der blevet nogle tydelige Spor af størknet Blod tilbage. Han greb en stor Foldekniv og skar Fryndserne af. Udover det syntes der intet at være at opdage. Pludselig faldt det ham ind, at Pungen og de Genstande, som han havde taget ud af den Gamles Kiste, endnu var i hans Lommer. Han havde indtil nu ikke tænkt paa at tage dem frem og skjule dem. Heller ikke nu, medens han undersøgte sine Klæder, tænkte han paa dem. Hvad var det? I et Nu havde han taget alt frem og lagt det paa Bordet. Hver en Smule tog han og vendte endog Lommerne, for at være sikker paa, at der ikke blev noget tilovers; derpaa bar han hele Bunken hen i et Hjørne. Her i dette Hjørne var der forneden paa et Sted, hvor der endnu var Tapeter, der var flaaede, et Hul, og ind i dette skjult bagved Papiret stoppede han nu det Hele. — Der er det godt skjult — for alles Blikke, Rovet og Pungen! — Til-

freds sagde han dette til sig selv, rejste sig og saa nu sløvt hen i Hjørnet paa Hullet, som var blevet langt større nu. Pludselig foer han forskrækket sammen: — Min Gud, hviskede han fortvivlet: Hvad er der dog i Vejen med mig? Er det maaske skjult? Gemmer man det saaledes? —

Han havde virkelig ikke tænkt paa Sagerne; han havde været af den Mening kun at finde Penge og derfor ikke i Forvejen forberedt et Skjulested: — Og nu, hvad glæder jeg mig nu over? — spurgte han sig selv.

— Skjuler man da noget paa den Maade? Min Forstand lader mig aldeles i Stikken! Udmattet satte han sig atter paa Sofaen og straks gennemrystedes han paa ny af den utaalelige Feberkulde. Mekanisk trak han Studenterfrakken, en varm Vinterfrakke, der laa paa Stolen ved Siden af ham og næsten var de bare Pjalter, hen til sig og bedækkede sig med den. Søvnen og Fantasien bemægtigede sig ham ligesom før, og han faldt atter hen i fuldstændig Selvforglemmelse.

Men allerede fem Minuter efter sprang han paa ny op, dog kun for, forskrækket, at beskæftige sig med Klæderne. — Hvordan kunde jeg ogsaa sove ind nu igen, naar jeg ikke har gjort det allermindste? Der, se der, Slyngen under Ærmegabet har jeg endnu ikke fjærnet! Jeg har glemt det, det har jeg kunnet glemme! En saadan Forræder!

Han rev Stroppen af og skar den i Smaastykker, som han stak ind mellem Linnedet i Hovedpuden. — Smaa Stumper af iturevet Linned kan i hvert Fald ikke vække nogen Mistanke, synes det mig! sagde han, idet han stod midt i Kammeret og ransagede alt med en overanspændt Opmærksomhed. Han saa ogsaa paa Gulvet, overalt, om han heller ikke havde glemt noget? Bevidstheden om, at alt, ogsaa hans Hukommelse, ja, endog den simpleste Evne til Overlæg havde svigtet ham, begyndte at pine ham utaaleligt. — Hvorfor skal da allerede nu Henrettelsen begynde! Videre, videre! — Fryndserne, som han havde skaaret af Benklæderne, laa endnu paa Gulvet midt i Værelset, saaledes at enhver straks kunde faa Øje paa dem.

— Hvad gaar der dog af mig! — — skreg han højt som en, der er fortabt.

Da opstod en sælsom Tanke i hans Hoved, den at alle hans Klæder var helt fulde af Blod og Pletter, at blot han selv ikke kunde se dem og intet kunde opdage, fordi hans Sanser var svækkede, hans Forstand omtaaget. Pludselig faldt det ham ind, at der ogsaa var Blod paa Pungen.

— Ha! maaske der ogsaa kunde være Blod i min Lomme, da jeg jo har stukket Pungen ned i den, medens den endnu var vaad. —

Straks vendte han Lommen. Jo, det var Tilfældet, i Bunden af Lommen var der Spor, en Blodplet! — Maaske har jeg dog ikke ganske og aldeles tabt min Forstand endnu, maaske ejer jeg en Rest af Overlæg og Hukommelse, siden jeg dog kan finde paa at ransage mig selv, — tænkte han alvorligt og aandede atter lettet og trøstet op. — Det var kun en Slags Febersvaghed, et øjeblikkeligt Fantasteri — og med disse Ord rev han hele Foret ud af den venstre Lomme paa Benklæderne. I dette Øjeblik faldt Solens Straaler paa hans venstre Støvle. Paa den Del af Saalen, som stod frem under Overlæderet, syntes der at være Spor. Han trak Støvlen hen til sig. Ja, der var virkelig forræderiske Spor paa den; hele Spidsen af Støvlen havde været dyppet i Blod, han maatte uforsigtigt have traadt i hin Pøl. — Men hvad skal jeg nu stille op med det? Hvor skal jeg gøre af Støvlen, Fryndserne og Lommeforet?

Han holdt det altsammen i Haanden og blev staaende saadan med det midt i Værelset.

— I Kakkelovnen? Der vil man begynde at søge, førend noget andet Sted. Brænde det?

— Med hvad? Jeg har jo ikke en Gang en Tændstik! Nej, det er bedst, jeg gaar hen et eller andet Sted og kaster det altsammen bort! Ja! Det er

det bedste! gentog han og satte sig igen i Sofaen: — Og det vil jeg gøre straks, ikke vente et Minut! — Men i Stedet for sank hans Hoved ned paa Puden, atter overfaldtes han af den ulidelige Kulde, igen greb han Kappen og længe endnu, nogle Timer senere, foer det gennem hans Tanker i løsrevne Sætninger: — Straks, — ikke skjule det — bære det et eller andet Sted hen og kaste det væk; bort fra mine Øjne med Rovet — hurtigt, hurtigt! — Han væltede sig flere Gange paa sit Leje og vilde staa op, men han kunde ikke. Endelig vækkedes han ved en stærk Banken paa Døren.

— Luk op — er du levende eller ikke? Altid skal han da ogsaa sove! — udbrød Nastasja, idet hun med Haanden slog mod Døren. — Hele Dagen igennem sover han som en Hund! Luk dog op! Den er allerede elleve! —

— Maaske er han ikke hjemme? sagde en mandlig Stemme; det var Portnerens.

— Bah, hvad har han at udrette ude?

Raskolnikow sprang op og satte sig paa Sofaen. Hans Hjærte bankede saa stærkt, at han ligefrem fik ondt af det.

— Hvem er det, der lukker sig inde her? spurgte Nastasja: — Han har lukket sig inde. Der er saamænd ingen, der vil slæbe ham bort. Luk nu op, Kære, og hold op med at sove!

— Hvad kunde de ville? Hvad vilde Portneren? Det er sikkert — alt er opdaget. Skal man gøre Modstand eller aabne? Fortabt — — —

Han rejste sig halvt, bøjede sig forover og aabnede.

Kammeret var saa lille, at han kunde gøre dette uden at staa op fra sit Leje. Portneren og Nastasja stod ganske rigtigt udenfor.

Nastasja saa med et underligt Blik paa Raskolnikow, denne saa udfordrende og fortvivlet paa Portneren, som nu tavs rakte ham et graat, sammenlagt Ark Papir, som var forseglet.

— En Meddelelse fra Stationen, sagde han og rakte ham Papiret.

— Hvad for en Station?

— I bliver tilsagt af Politiet til at komme derhen. I ved nok selv hvilken Station!

— Af Politiet? Men hvorfor da —

— Hvordan kan jeg vide det. Man ønsker Jer bare, og I maa gaa derhen.

Han saa opmærksomt paa Raskolnikow, saa sig derpaa omkring en Gang og vendte sig for at gaa.

— Du er nok meget syg? fortsatte Nastasja medynksfuldt, da hun opdagede, at han trak Fødderne til sig. — Du er syg, gaa ikke derhen, det er nok ikke saa vigtigt. Men hvad har du dog der i Haanden?

Han saa paa den: i sin højre Haand holdt han de afskaarne Fryndser, Støvlesaalen og det pjaltede Foer til den udrevne Lomme; han havde sovet med det i Haanden. Under sine Overvejelser og halvt drømmende i Feber havde han presset fastere og fastere om disse Genstande og var saa sovet ind.

— Haha, han har samlet nogle Pjalter og er sovet ind med dem, ligesom det var en Skat! — Nastasja gennemrystedes af sin mægtige Mellemgulvs-Latter. Raskolnikow skubbede hurtigt alt ind under Kappen og hans Blik sugede sig ind i hendes. Han formaaede rigtignok kun med Besvær at tænke sammenhængende i dette Øjeblik, men han følte, at man ikke vilde behandle et Menneske, der skulde fængsles, saaledes. Og alligevel — Politiet!

— Vil du drikke The? Vil du? Jeg skal bringe dig den; der er endnu noget tilovers. —

— Nej! Jeg skal gaa, gaa straks, svarede han og stod op.

— Du naar ikke en Gang hen til Trappen.

— Men jeg vil nu gaa —

— Naa, for min Skyld — som du vil! — Hun fulgte efter Portneren, men Raskolnikow vendte sig straks mod Lyset for at betragte Støvlespidsen og det, han havde skaaret af Benklæderne.

— Der er jo nok en Plet, men den er næppe til at se, den er allerede halvt skjult af Snavs, skrubbet væk og afbleget. Den, som ikke har en Anelse i Forvejen, vil ikke bemærke noget. Nastasja

havde sikkert heller intet bemærket, da han fjærnede det; Gud være lovet. Saa brød han skælvende Tilsigelsen og begyndte at læse; han læste længe, førend han vidste, hvad det var han læste. Det var en Anmodning om den samme Dag Klokken halv ti at fremstille sig hos Kvarterets Politiassistent.

— Og hvis det alligevel var saadan? Jeg har dog slet intet med Politiet at skaffe. Hvorfor ogsaa netop i Dag? — tænkte han, foruroliget og tvivlende: — Herre, lad det faa hurtig Ende!

Han vilde kaste sig paa Knæ for at bede, men han smilede bare — ikke over Bønnen, men over sig selv. Skyndsomst begyndte han at klæde sig paa. — Er jeg fortabt, lad saa være! Det er ligegyldigt. Men Støvlen maa jeg dog tage paa, — foer det ham pludselig gennem Hovedet: — Ah og saa vil de blot blive endnu mere støvede, og Sporene vil forsvinde! — Men næppe havde han trukket den paa, før han atter fuld af Afsky og Skræk smøgede den af sig igen. Da han imidlertid besindede sig og indsaa, at han jo ikke havde nogen anden, greb han den paa ny og trak den paa nok en Gang, idet han smilede ad sig selv. — Det afhænger altsammen af Forholdene, det er bare Formerne — tænkte han flygtigt, og alligevel skælvede han over hele Legemet: — Det er min Arvelod; jeg har jo besluttet ogsaa at ville have en saadan! — Hans Latter blandedes imidlertid snart med et Udtryk af Fortvivlelse. — Nej, jeg har ikke flere Kræfter, — gik det pludselig op for ham. Hans Ben vaklede under ham. — Af Angst! — mumlede han hen for sig. Det syntes at løbe rundt for ham altsammen, han havde Smærter i Hovedet af Feber. — Det er en List, de vil fange mig med List og gøre en Ende paa alt, tilføjede han da han gik ud paa Trappen. — Det er dumt, at jeg er saa febersyg; man kan imidlertid nok lyve en eller anden Daarskab sammen

Ude paa Trappen faldt det Raskolnikow ind, at han efterlod alle Genstandene i Hullet bag Tapetet: — Naa, en eventuelt bestemt Husundersøgelse vilde jo ogsaa kunne finde Sted trods min Forsigtighed, tænkte han og blev staaende. Imidlertid blev Fortvivlelsen og, om man kan kalde den saa, Kyniskheden atter saa stærk i ham, at han blot vinkede med Haanden og gik videre.

— Blot saa hurtigt som muligt! —

Udenfor var Heden igen blevet ganske utaalelig; om der ogsaa blot var faldet en Draabe Regn i disse Dage. Det samme Støv, Teglbunkerne, Kalkpudset, den samme ilde Lugt fra Boder og Ølknejper, de samme Drukne, de samme Kuske, der strakte sig. Solen skar ham saa hedt i Øjnene, at det gjorde ondt, naar han saa fremad, det summede i hans Hoved, et almindeligt Symptom, naar man har Feber og gaar paa Gaden en hed Sommerdag.

Da han kom hen til Hjørnet af den velkendte Gade, saa han i pinefuld Uro ned ad den, hen til hint Hus — derpaa drejede han atter hurtigt Blikket bort.

— Hvis de spørger mig om det, vil jeg sige dem det, tænkte han og traadte ind paa Kontoret. Det laa en kvart Werst fra hans Bolig. Det var nylig flyttet hen i et nyt Kvarter, laa i et nyt Hus paa fjerde Sal. Raskolnikow havde en Gang rent tilfældigt været i det forrige, men det var allerede lang Tid siden. Da han traadte ind, opdagede han tilhøjre Trappen, paa hvilken der stod en Mand med en Bog i Haanden. — Det er nok Tjeneren, saa maa vel ogsaa Kontoret være der. — Han steg op paa Lykke og Fromme, han vilde ikke spørge nogen.

— Jeg vil gaa derind, falde paa Knæ og tilstaa alting, lød det i ham, da han kom op til fjerde Sal.

Trappen var snæver, stejl og svømmede i Opvaskevand, da Køkkenerne til samtlige fire Etagers Boliger vendte ud til den, og Dørene stod aabne hele Dagen. Der herskede derfor en forfærdelig Kvalme. Op og ned kom og gik Funktionærer med Bøger under Armene og Folk af bægge Køn. Døren til Kontoret stod ligeledes aaben paa vid Gab. Han traadte ind og befandt sig i Venteværelset, i hvilket der stod og sad flere

Mænd. Heden var overordentlig stærk, og til alt det øvrige stak ham nu Lugten af frisk Farve — som harsk Olje — fra de nystrøgne Vægge i Næsen.

Efter at Raskolnikow havde ventet en Stund, besluttede han at gaa videre og traadte ind i det næste Værelse, det var lutter smaa, lavloftede Rum. En frygtelig Utaalmodighed drev ham stadig videre, ingen tog Notits af ham. I det andet Værelse sad der flere Skrivere, kun lidet bedre klædt end han; et besynderligt Folkefærd syntes det ham. Han henvendte sig til en af dem.

— Hvad vil du?

Han viste Tilsigelsen fra Kontoret.

— Er I Student? spurgte Skriveren, idet han saa i Papiret.

— Ja, forhenværende.

Skriveren saa paa ham uden imidlertid at vise nogen som helst Nysgærrighed. Det var et sjusket Menneske med et ubevægeligt Ansigtsudtryk.

— Han ved ikke noget om det, det synes ham at være ligegyldigt — altsammen, tænkte Raskolnikow.

— Gaa derhen, til Bogholderen, svarede Skriveren og pegede med Fingeren ind til det næste Værelse.

Han begav sig ind i dette, det fjerde i Flugt; det var snævert og helt propfuldt af Mennesker; Folk, der var noget pænere i Ydre end de i de forrige Rum; mellem de Besøgende var der to Damer; den ene var klædt i Sorg og saa fattig ud, hun sad paa en Stol lige overfor Bogholderen og skrev noget efter Diktat. Den anden, fyldig og med rød, plettet Teint, aabenbart en gift Kone, var meget kostbart klædt med en Brosche af Størrelse som en Thekop paa Brystet; hun stod ved Siden af og ventede. Raskolnikow afleverede sin Tilsigelse; Manden saa flygtigt paa den og sagde saa: Vent! hvorefter han fortsatte med at beskæftige sig med Damen i Sorg.

Atter trak Raskolnikow Vejret: — det var sandsynligvis noget andet! — Lidt efter lidt begyndte han at fatte Mod; han besluttede at trodse af al Kraft og at holde Hovedet oppe.

— Enhver Ubetænksomhed, den mindste Blottelse kan forraade mig! Hm! Det er Skade, at Luften her ikke er bedre — tilføjede han for sig selv: — Det er kvælende, det snurrer mere og mere rundt for mig. —

Han følte en besynderlig, indre Utilpashed og blev bange for ikke mere at kunne beherske sig selv. Han anstrængte sig for at fæstne sin Opmærksomhed ved et eller andet almindeligt, at tænke paa noget, som var aldeles ligegyldigt, men det lykkedes ham ikke. Alligevel interesserede Bogholderen ham meget; det morede ham at læse i hans Træk. Denne var endnu meget ung, omtrent et Par og tyve Aar, med et gnavent, men levende Fysiognomi, han syntes ogsaa derfor adskilligt ældre, end han virkelig var. Han var klædt efter Moden, som en Laps, havde Haaret skilt i Nakken og var friseret og pomadiseret, bar en Overflod af Ringe paa de hvide, omhyggeligt plejede Fingre og en Guldurkæde tværs over Vesten. Med en tilfældigt tilstedeværende Fremmed talte han endog et Par Ord paa et temmeligt taaleligt Fransk.

— Louise Iwanowna, vil I ikke sætte Eder, sagde han henvendt til den pyntede Dame, der endnu stadig stod op, ligesom hun ikke vovede at tage Plads, skønt der stod en Stol bagved hende.

— Jeg takker, svarede denne sagte paa Tysk og nedlod sig forsigtigt paa Stolen, medens hendes Silkekjole knitrede. Hendes Dragt, lyseblaa med hvide, runde Pletter, bredte sig — ligesom den kvælende Luft — flød rundt om Stolen og optog det halve af Værelsets Plads. Kjolen duftede af Parfyme, men Damen rødmede, sandsynligvis fordi hun optog det halve Værelse, og fordi saa megen Vellugt strømmede fra hende; men samtidig smilede hun paa en Gang skamfuldt og forslagent, omend ikke uden øjensynlig Forlegenhed.

Den sørgeklædte Dame var nu færdig og rejste sig. Pludselig traadte en Officer noget støjende ind. Han havde en meget ungdommelig Holdning og paafaldende optrukne Skuldre. Han kastede sin Hue med Kokarden paa en Stol og

lod sig falde i en Lænestol. Den yppige Dame sprang straks igen op fra sin Plads, da hun saa ham, og nejede for ham, aabenbart i glad Overraskelse; men Officeren skænkede hende ikke den mindste Opmærksomhed, saa at hun ikke vovede atter at nedlade sig ved Siden af ham. Det var Politiassistentens Medhjælper, han bar et rødligt Overskæg, der var snoet horisontalt ud til Siderne, og han havde overordentlig sarte Ansigtstræk, som imidlertid paa ingen Maade udmærkede sig ved andet end en vis Affektation. Han saa undertiden og fra Siden af meget foragteligt paa Raskolnikow; men denne var ogsaa iført en altfor tarvelig Frakke og hans Personlighed harmonerede altfor lidt med den; desuden begik han den Uforsigtighed at stirre saa ufravendt og vedholdende paa Embedsmanden, at denne maatte ærgre sig over det.

— Hvad vil du? udbrød Officeren, sandsynligvis forundret over at et saa ynkeligt Menneske ikke var slaaet til Jorden af hans lynende Blik.

— Man har tilsagt mig, jeg har faaet en Tilsigelse, svarede Raskolnikow roligt.

— Det drejer sig om en Gældsfordring paa Studenten, skyndte Bogholderen sig at bemærke, idet han saa op fra sine Papirer: — Her! — han kastede en Bog hen til Raskolnikow, pegede paa et Sted i den og sagde: — Læs! —

— Penge? Hvad er det for Penge? — tænkte Raskolnikow: — Men det er da ikke sandsynligt! — Han bævede af Glæde, pludselig blev han saa usigelig let til Mode, som om der var faldet en stor Byrde fra hans Skuldre.

— Hvad Tid er De da tilsagt til, min rare Ven? raabte Officeren, der kom i stadig hæftigere Affekt over et eller andet: — Der er blevet skrevet Klokken ni til Dem, men nu er den tolv.

— Man har først for et Kvarter siden bragt mig dette, indvendte Raskolnikow sikkert og overlegent, idet ligeledes han pludselig og uvilkaarligt blev opbragt; det virkede som en indre Tilfredsstillelse: — Det er vel nok, at jeg er kommet febersyg herhen!

— Skrig ikke saadan!

— Jeg skriger ikke, men taler roligt. Det er Dem, der skriger. Jeg er Student og taaler ikke, at man skriger til mig!

Løjtnanten var blevet i den Grad rasende, at han i det første Øjeblik ikke kunde faa et Ord frem, Skumfraaden trængte næsten ud mellem Læberne, og han sprang op.

— Ti! — De er her for Retten! Bliv blot ikke grov, min Herre!

— Ogsaa De er for Retten, udbrød Raskolnikow: — og fraset det, at De skriger, saa ryger De ogsaa. Men De har vel noget at udsætte paa os allesammen! — Raskolnikow følte ved disse Ord en usigelig Lettelse og Tilfredsstillelse.

Bogholderen saa med et Smil paa dem bægge to. Den vredladne Løjtnant var øjensynlig bragt ganske og aldeles ud af Fatning.

— Det vedkommer ikke Dem — udbrød han endelig unaturligt højt: — Men svar De nu for Dem med Hensyn til det, man vil Dem. Vis ham den, Alexander Grigorewitsch, der foreligger en Klage mod Dem, den gaar ud paa, at De ikke betaler; — ha, der ser man, hvad det er for en Fyr. —

Raskolnikow svarede ikke men greb kun hurtigt efter Papiret for med det samme at komme til Klarhed over Sagen. Han læste, læste det endnu en Gang og forstod ikke.

— Hvad betyder dette her? spurgte han Bogholderen.

— Der forlanges Penge af Dem paa en Gældsforskrivning; det er en Gældssag. De maa betale dem og desuden alle Omkostningerne, Renter og Sportler, eller i hvert Fald afgive en skriftlig Erklæring om, naar De kan betale, og tillige en Erklæring om, at De ikke forlader Hovedstaden, før Betaling er sket, eller forøder eller bortskaffer noget som helst af Deres Ejendele. Klageren er derimod berettiget til at sælge Deres Ejendele og at handle mod Dem efter Lovens Bestemmelser.

— Men jeg — jeg skylder ikke nogen noget.

— Det angaar ikke os. Der foreligger blot et prolongeret Gældsbevis paa hundrede og femten Rubler, som I har givet til Ministerialassessorenken Zarnizina for ni Maaneder siden, og som er overgaaet fra hende til Hofraad Tschebarow til Inkasso. Vi opfordrer Dem nu til at afgive Forklaring.

— Altsaa, min Værtinde!

— Saa? Deres Værtinde?

Bogholderen saa medlidende-smilende paa Raskolnikow, næsten med den Alvorlighed med hvilken man mønstrer en Begynder, som man lige har faaet i Saksen, og med Tanken: — naa, hvad er der saa med dig? — Men hvad angik iøvrigt den Klage ham; den foraarsagede ham blot nu forøget Arbejde og krævede vel ogsaa nogen Opmærksomhed. Raskolnikow stod og hørte til — spurgte vel ogsaa selv en og anden Gang, men gjorde dette ganske mekanisk. Selvopholdelsesdriftens Triumf, Redningen fra den truende Fare fyldte i disse Minuter hans hele Væsen, Grublerier og Undersøgelser, Formodninger og Forskninger, Tvivl og Spørgsmaal forsvandt. Det var nogle Øjeblikke mættede af umiddelbar, ren Livsglæde. Men i samme Nu skete der noget i Kontoret, som virkede som et Tordenslag. Officeren, der endnu var ude af sig selv over Tilrettevisningen og fraadede af Raseri, ønskede atter at faa sin noget molesterede Autoritet gjort gældende og vendte sig derfor nu i hele sin Storhed mod den ulykkelige, fyldige Dame, som lige siden han var traadt ind i Værelset havde set paa ham med sit meget dumme Smil:

— Og du da, hvem er du egentlig! — skreg han pludselig af fuld Hals — den sørgeklædte Dame var allerede gaaet bort — hvad har du oplevet i Nat? Slagsmaal og Fylderi? Nu ser hun saa venlig ud, jeg har dog før talt med dig, jeg har allerede ti Gange imødekommet dig, men den ellevte vil jeg dog ikke lade dig slippe! Naa, nu er du her altsaa igen, du, du! —

Papiret faldt ud af Raskolnikows Hænder, han saa forundret paa Damen, som var blevet tiltalt saa ceremoniløst, men han anede snart, hvorom det drejede sig, og nu fandt han megen Fornøjelse i hele Optrinnet. Han lyttede til med stor Fryd, og det var ham, som skulde og maatte han le, le, og atter le! Alle Nerver skælvede paa ham.

— Ilja Petrowitsch, begyndte nu Bogholderen ængsteligt, men holdt inde en Stund, da den vredeskummende Mand næppe var til at styre, hvad den anden vidste af egen Erfaring.

Den store Dame var til at begynde med blevet grebet af Skræk for al denne Tordnen og Banden; men ejendommeligt nok, jo righoldigere og grovere Fornærmelserne blev, des elskværdigere og mere fortryllende syntes de Smil, som hun sendte den rasende Løjtnant. Hun stod paa sin Plads og holdt sig der, ventende i Utaalmodighed paa, at Turen skulde komme til hende at faa Ordet.

— Støj og stærke Ord, Hr. Kaptajn, kan ikke bringe mig ud af Fatning, begyndte hun pludselig, og i en haard, tysk Accent, det lød som man rystede Ærter, om end hun talte flydende Russisk:

— Bare ikke nogen Skandale; der kom en beruset Herre til mig, jeg skal fortælle alt, Hr. Kaptajn, jeg har ingen Skyld i det. Jeg driver et anstændigt Hus og har aldrig, aldrig nogensinde holdt af Skandaler. Han kom i beruset Tilstand og indkrævede tre Flasker, saa løftede han den ene Fod og begyndte at spille paa Klaveret med den. Dette sømmer sig ikke i et anstændigt Hus, og han har ganske og aldeles ødelagt hele Klaveret. Det er der absolut slet ikke nogen Mening i, sagde jeg! Saa tog han Flasken og gav sig til at dunke alle og enhver i Ryggen med den. Da jeg kaldte paa Portneren, og Karl kom, tog han og slog Karl i Øjet. Ogsaa Henriette slog han i Øjet, og mig gav han fem Gange Lussinger. Dette er dog vist ikke passende i et anstændigt Hus, Hr. Kaptajn, og da har jeg skreget. Men saa aabnede han Vinduet ud til Rendestenen og skreg og brølte som en lille Pattegris.

Dette var dog en Skam! Hvordan kunde han dog finde paa, at grynte som et lille Svin ud af Vinduet til Gaden?

Fy, fy! Karl trak ham saa bort fra Vinduet ved Frakkeskødet, og der er ganske vist, Hr. Kaptajn, Frakken gaaet i Stykker. Nu begyndte han at skrige op saaledes at han maatte betale femten Rubler i Bøde for det. Jeg har selv, Hr. Kaptajn, betalt ham fem Rubler for hans Frakke. Og denne uanstændige Gæst, Hr. Kaptajn, som gjorde hele Balladen, han vil nu lade trykke et satirisk Digt om Dem, og det vil han offentliggøre i alle Aviserne. —

— Er han Digter?

— Ja, Hr. Kaptajn, og hvilken uanstændig Gæst, Hr. Kaptajn, som i et anstændigt Hus — — —

— Holdt, hold op, det er nok! Jeg har jo allerede sagt, jeg har sagt, — at — — sagt —

— Ilja Petrowitsch! — indflettede atter Bogholderen manende. Løjtnanten saa hurtigt hen til denne, der let bøjede Hovedet.

— Dette er nu mit sidste Ord, højstærede Louise Iwanowna, mit sidste Ord, fortsatte Løjtnanten: — hvis der nu en eneste Gang til forefalder en Skandale i dit anstændige Hus, skal jeg selv drage dig til Ansvar. Har du hørt det? Literaten har altsaa taget fem Rubler af dig i dit »anstændige Hus« for det afrevne Skøde? Ja, saadan er de Digtere! —

Han kastede et foragteligt Blik paa Raskolnikow. — Det var ikke længere siden end i Forgaars, at det samme Tilfælde indtraf, det var en, som spiste til Middag i et Værtshus og ikke vilde betale! »Han vilde smøre en Satire op i Stedet for.« En anden havde i forrige Uge fornærmet en Statsraads Frue og Datter paa et Dampskib, en højst agtværdig Familje. For nogen Tid siden havde man ogsaa smidt en tredie ud af et Konditori og givet ham Prygl tillige. Saadan ere de allesammen, disse Digtere, Literater, Studenter og Repræsentanter for den offentlige, toneangivende Mening. »Ha, ha! Men nu er du altsaa advaret. Jeg skal have et vaagent Øje med dig, pas paa! Har du forstaaet?

Louise Iwanowna nejede atter med utrolig Elskværdighed og til alle Sider og vedblev at neje, indtil hun baglænds var kommet helt hen til Døren; men her stødte hun med Ryggen mod en Officer med et indtagende, friskt Ansigt og med særlig smukke, tætte, brune Bakkenbarter. Det var Hr. Nikodemus Thomitsch, Politiassistenten. Louise Iwanowna havde næsten sat sig lige paa Gulvet og svævede derpaa med usigelig smaa Skridt ud af Kontoret.

—Naa, igen Halløj, stadigvæk Uvejr, Skypumper og Orkaner? — henvendte Nikodemus Tomitsch venligt og godmodigt til Ilja Petrowitsch: — har man virkelig allerede igen angrebet Hjærtet, gærer det nu atter over? Jeg hørte det saamænd nede paa Trappen. —

— Ork! svarede Ilja Petrowitsch med fornem Nedladenhed, idet han gik hen til et andet Bord med nogle Papirer, medens han samtidig ved hvert Skridt malerisk trak op i Skuldrene, regelmæssigt den ene Skulder og det ene Ben: — her ser De selv, en Hr. Literat eller Student, det vil sige en forhenværende, vil ikke betale Penge paa en af ham udstedt Veksel, han vil ikke flytte, uafbrudt indløber der Klager imod ham, og han, han vover at bebrejde mig, at jeg ryger her i hans Nærværelse! Han er til Stede her i egen Person, se selv paa ham, han er virkelig mødt her i en tiltalende Forfatning.

— Fattigdom, kære Ven, er ikke nogen Forbrydelse, og det er altsaa forklarligt. Naturligvis, han er som Krudt og taaler ikke nogen Fornærmelse. De har vel optraadt uelskværdigt overfor ham, ikke sandt, De har været afvisende overfor ham? — fortsatte Nikodemus Thomitsch, idet han venligt vendte sig mod Raskolnikow: — Det er unyttigt, han er et ganske udmærket Menneske, forsikrer jeg Dem, men som Krudt, ja, som Dynamit! Han futter af, ryger i Luften, flammer — men det betyder ikke noget! Bagefter er det forbi! Og tilbage bliver blot et Hjærte af Guld! De kaldte ham allerede ved Regimentet Krudtløjtnanten!

— Ak, Regimentet, udbrød Ilja Petro-

witsch, meget smigret over at man fremhævede ham paa en hæderfuld Maade, men endnu stadig forstemt.

Raskolnikow fik pludselig Lyst til at sige dem begge noget særligt behageligt.

— Tillad mig, Hr. Kaptajn —, begyndte han livligt, idet han pludselig henvendte sig til Nikodemus Thomitsch: — Tænk Dem i min Stilling. Jeg er gærne parat til at bede den Herre om Undskyldning, hvis jeg paa en eller anden Maade har forset mig. Jeg er en stakkels, syg Student, knuget af Armod. Jeg var ved Universitetet; men nu kan jeg ikke mere ernære mig selv: Alligevel faar jeg Penge, jeg har Moder og Søster i Provinsen, de vil sende Penge til mig, og saa kan jeg betale.

Min Værtinde er god, men hun er fortørnet over, at jeg har mistet mine Undervisningstimer og nu allerede paa fjerde Maaned ikke har betalt hende. Jeg kan ikke begribe, hvorfra denne Veksel kommer, og hun opfordrer mig til at indløse den; døm nu selv! —

— Jamen det vedkommer slet ikke os, bemærkede Bogholderen endnu en Gang.

— Undskyld, undskyld! Jeg forstaar Dem ganske, men forklar mig dog — udbrød Raskolnikow ikke til Bogholderen, men stadig henvendt til Nikodemus Thomitsch, idet han gjorde sig Anstrængelser for saa meget som muligt at tage Hensyn til Ilja Petrowitsch, skønt denne gav det Udseende af, at han var stærkt fordybet i Papirerne og ikke værdigede ham nogen Opmærksomhed: — tillad mig paa min Side at forklare, at jeg allerede i fire Aar har boet hos hende, lige fra jeg ankom hertil fra Provinsen. Tidligere, tidligere — skønt jeg vel ikke burde fortælle det her, gav jeg hende det Løfte, at jeg vilde gifte mig med hendes Datter, det var et mundtligt, fuldkomment frivilligt Løfte; og hun var en ung Pige, som jeg syntes ganske godt om, skøndt jeg aldrig var forelsket i hende. Med et Ord, Ungdommeligheden — jeg maa her bemærke, at min Værtinde den Gang havde givet mig stor Kredit — gjorde, at jeg havde et Liv, der medførte, at jeg maatte anses for for at være meget letsindig. —

— Man ønsker aldeles ikke at vide Besked med disse Intimiteter, min Herre, vi har heller ikke Tid til det, afbrød Ilja Petrowitsch ham brutalt, men Raskolnikow lod sig ikke forstyrre, skønt det pludselig blev ham særdeles svært at tale.

— Tillad mig blot at fortælle alt, saadan som Sagen set fra min Side forholder sig, selv om det ogsaa, som jeg fastslaar, synes overflødigt, — — men — et Aar efter døde den unge Pige af Tyfus, jeg vedblev at være Logerende, som jeg havde været det, og Værtinden sagde helt venligt til mig, da hun flyttede ind i den Lejlighed, som hun endnu bebor, at hun besad den fuldeste Tillid til mig, og — hvorfor skulde jeg ikke have udstedt denne Veksel paa hundrede og femten Rubler saa stor, at den dækkede alt, hvad jeg skyldte hende — at hun, hvis jeg blot vilde underskrive det Papir, vilde give mig al den Kredit, jeg i det Hele taget ønskede, og at hun aldrig — aldrig, det er hendes egne Ord, — vilde anvende den, førend jeg betalte. Og nu, da jeg ikke mere har mine Timer og intet at spise, protesterer hun den til Indløsning. Hvad skal jeg stille op mod det?

— Alle disse rørende Enkeltheder, min Herre, vedkommer ikke paa nogen Maade os, svarede Ilja Petrowitsch koldt: — De maa afgive den Erklæring, men at De, med Tilladelse, den Gang har været forelsket og alt det øvrige tragiske Apparat gør for os hverken fra eller til i Sagen.

— Du er meget haardhjærtet, bemærkede Nikodemus Thomitsch, idet han satte sig ned paa en Stol og ogsaa begyndte at skrive; han syntes at være noget forstemt.

— Skriv under her, sagde Bogholderen til Raskolnikow.

— Hvad for noget, spurgte denne og bruste op.

— Jeg skal diktere Dem det.

Det syntes Raskolnikow, som om Bogholderen behandlede ham mere ringeag-

tende og bydende, efter at han havde fortalt sin Historie, og alligevel, ejendommeligt nok, syntes det ham pludselig ganske ligegyldigt, hvad den andens Mening var. Og denne Forandring fuldbyrdedes paa et eneste Øjeblik. Hvis han endnu havde kunnet tænke, vilde han visseligt have undret sig over, at han havde kunnet tale saaledes med den Slags Folk, at han havde kunnet forsøge at bringe dem til Forstaaelse af sine Følelser.

Og hvorfor havde han gjort det? Hvis Værelset nu pludselig havde været fyldt af hans Venner i Stedet for med Kvarterets Embedsmænd, vilde han sandsynligvis ikke have fundet paa et eneste levende Ord, saa tomt var nu hans Hjærte. Den triste Følelse af en pinende uendelig Ensomhedsfølelse og Uforstaaelse lyste nu koldt og klart op i hans Sind. Ikke den beskæmmende Følelse af, at han havde udøst sit Hjærte for Ilja Petrowitsch, ikke den sidstes lave Triumf forvandlede hans Hjærte i den Grad. Oh, hvad rørte ham nu denne Forhaanelse eller Løjtnantens Forfængelighed, disse Vekselfordringer og offentlige Kontorer. Havde man i dette Øjeblik opfordret ham til at begaa en Brandstiftelse, saa vilde han ikke have tøvet, men tværtimod opmærksomt efterkommet Befalingen. Der var foregaaet noget i ham, han ikke forstod, noget nyt, uformodet, hidtil ukendt. Han forstod ikke hvorfor, men han følte klart og med al sin Følelses Styrke, at han ikke mere som før var anfægtet af Følelser, der udgik fra ham selv, men ogsaa af noget ubekendt, og det var ham af den Grund umuligt at pleje yderligere Samkvem med disse Mennesker i dette Kontor. Og selv om disse Folk ogsaa havde været hans kærlige Brødre og Søstre og ikke Politiassistenter, vilde det have været ham fuldstændig umuligt at give sig af med dem i et hvilket som helst dagligdags Anliggende. Han havde indtil da ikke lagt Mærke til denne besynderlige skrækkelige Opfattelse; men det mest pinagtige var, at det snarere var en Følelse end nogen Bevidsthed og Forstaaelse. Det var den mest umiddelbare, pinefuldeste Følelse, som han endnu nogensinde havde næret i hele sit Liv.

Bogholderen begyndte allerede at diktere ham en saadan Erklæring og efter den sædvanlige Formel, at han ikke kunde betale, men højtideligt lovede ikke at fjærne sig fra Byen, ikke at bortøde sin Ejendom eller at skænke den bort — og saa videre.

— Men I kan jo slet ikke skrive! Pennen ryster jo i Eders Haand, bemærkede Bogholderen og saa nysgærrigt paa ham: — Er I syg?

— Ja, jeg er svimmel — dikter hurtigere!

— Det er nok. Underskriv blot!

Bogholderen tog Papiret og gav sig til at beskæftige sig med andre Sager. Raskolnikow gav Pennen tilbage, men i Stedet for at rejse sig og forlade Kontoret, støttede han Albuerne mod Bordet og lagde Hovedet i sine Hænder; det var ham, som blev der slaaet en Nagle gennem Hjærneskallen. En sær Tanke greb ham: skulde han ikke straks rejse sig træde hen til Nikodemus Tomitsch og fortælle ham, hvad der havde tildraget sig i Gaar, fortælle alt til den mindste Enkelthed og derpaa gaa med ham hen i sin Lejlighed og vise ham Sagerne, som laa i Hullet henne i Hjørnet? Fristelsen var ham saa stor, at han allerede rejste sig for at efterkomme den. — Skulde jeg ikke betænke mig et Minut endnu? lød det saa i ham: — Nej, det er bedre ikke at betænke sig og faa Byrden væltet fra Skuldrene! — Men pludselig blev han staaende som fastnaglet: Nikodemus Thomitsch meddelte ivrigt noget til Ilja Petrowitsch, og han opfangede følgende Ord:

— Det er ikke muligt; man maa løslade dem begge. Alt taler jo imod det, tænk blot paa: Hvorfor skulde de kalde paa Portneren, naar de havde begaaet Gærningen? Maaske for at forraade sig selv, he? Eller ligefrem af Beregning? Næh, det vilde dog have været alt for snedigt! Forøvrigt er Studenten Pestrjakow blevet set af begge Portnerne og af en Kone i det Øjeblik, han gik op.

Han kom sammen med tre Ledsagere, som han tog Afsked med ved Porten, derpaa har han søgt Oplysning om, hvor hun boede, hos Portnerne og desuden i Forvejen hos sine Venner. Skulde han da give sig til at spørge sig for, hvis han gik derhen med en saadan Hensigt? Og Koch? Før denne gik til den Gamle, har han siddet nede hos en Sølvsmed en halv Time, han er først gaaet derop et Kvarter før otte. Tænk saa blot selv. —

— Men hør dog ogsaa, hvordan de modsiger sig selv: de forsikrer begge at have banket, at Døren havde været laaset, og alligevel, da de tre Minuter efter kommer tilbage med Portneren, saa staar den aaben.

— Ja her ligger netop Kærnepunktet! Morderen har uden al Tvivl opholdt sig derinde og skubbet Slaaen for. De havde ubetinget opdaget ham, hvis Koch ikke havde begaaet sin Ubetænksomhed og selv var løbet ned efter Portneren. Morderen er nu i Mellemtiden ilet ned ad Trappen og har paa en eller anden Maade opnaaet at slippe uset forbi dem. Koch har slaaet begge Hænderne sammen: — Hvis jeg var bleven der, har han sagt: — kunde han være styrtet ud og slaaet mig ihjel med Øksen. Ja, ja. —

— Og ingen har set Morderen?

— Hvordan skulde man have set ham der? Huset tilhører Noa Kowtscheg, bemærkede Bogholderen, der hørte efter henne paa sin Plads.

— Sagen er klar, ganske klar, udbrød Nikodemus Thomitsch.

— Nej, Sagen er meget uklar, paastod Ilja Petrowitsch.

Raskolnikow tog sin Hat og gik henad Døren til, men han kom ikke helt hen til den — — —

Da han atter kom til Bevidsthed, fandt han sig selv siddende paa en Stol, støttet ved sin højre Side af en Mand, medens en anden fra venstre holdt et Glas fyldt med en gulligt farvet Vædske hen til ham, og Nikodemus Thomitsch stod foran ham, opmærksomt betragtende ham. Han rejste sig op fra Stolen.

— Hvad var det, er I syg? spurgte Nikodemus Thomitsch temmelig hurtigt.

— Han kunde næppe føre Pennen mere, før ved Underskriften, sagde Bogholderen, idet han atter satte sig paa sin Plads og igen begravede sig i Papirerne.

— Har De været syg længe, udbrød Ilja Petrowitsch henne fra sin Stol, hvor han sad ligeledes optaget af Aktstykkerne. Han havde imidlertid taget sig af den Syge, medens denne laa i Afmagt, men saasnart denne atter kom til Bevidsthed, forlod han ham straks.

— Siden i Gaar, mumlede Raskolnikow.

— Gik I da ud i Gaar?

— Ja!

— Syg?

— Ja!

— Hvad Tid da?

— Klokken otte om Aftenen!

— Hvor gik De hen, om jeg maa spørge?

— Ud paa Gaden!

— Det er kort og fyndigt!

Raskolnikow svarede hurtigt og usammenhængende, bleg som en Død, men uden at sænke Øjnene for Ilja Petrowitschs Blik.

— Han kan næppe staa paa Benene og du, — — indvendte Nikodemus Thomitsch.

— Det gør ingenting, svarede Ilja Petrowitsch i en noget ejendommelig Tone. Nikodemus vilde tilføje noget endnu, men efter et Blik paa Bogholderen, som ligeledes saa meget opmærksomt paa ham, holdt han inde. Begge tav; et besynderligt Øjeblik.

— Naa, det er godt, sluttede Ilja Petrowitsch: — Vi vil ikke opholde Dem længere!

Raskolnikow gik. Han hørte ved sin Bortgang, hvorledes der pludselig bagved ham begyndte en meget livlig Samtalen, under hvilken særlig Nikodemus Thomitschs spørgende Stemme var fremherskende. Først ude paa Gaden naaede han atter til klar Bevidsthed.

— Husundersøgelse, de vil straks for-

anstalte Husundersøgelse, gentog han flere Gange for sig selv, idet han skyndte sig afsted: — De Skurke, de nærer Mistanke! — Skrækken fra den foregaaende Dag bemægtigede sig ham paa ny, den isnede ham fra Hoved til Fod.

2.

— Og hvad skete der, hvis der bliver foranstaltet Husundersøgelse hos ham? Hvad bliver det til, hvis han maa modtage Betjentene hjemme hos sig? —

Imidlertid var han naaet hjem. Ingen Menneskesjæl, ingen bemærkede ham; han opdagede ikke en Gang Nastasja. Himmel! Hvordan havde han dog kunnet lade alle disse Sager tilbage i hint Hul! Han styrtede hen i Hjørnet og stak Haanden ind bag Tapetet, han tog Genstandene ud og gemte dem i sine Lommer; der var otte ialt; to smaa Æsker med Ørenringe og lignende Smykker, han havde endnu ikke set nøjere paa dem, — saa var der fire smaa Saffiansetuier; en Urkæde var simpelt hen indsvøbt i Avispapir, og endelig endnu en Genstand i en lignende Indpakning, det syntes at være en Orden.

Han stak Sagerne i Overfrakkens forskellige Lommer, og i den højre, hele Benklædelomme; for at undgaa at vække Opsigt fordelte han dem. Pungen stak han ogsaa i Benklæderne. Saa forlod han sit Værelse, idet han denne Gang lod Døren staa aaben paa vid Gab.

Han gik hurtigt og med faste Skridt, skønt han følte, at han var helt nedbrudt; men han var ved klar Bevidsthed. Han ængstedes for Politiet, om en halv Time, ja maaske allerede om et Kvarter kunde der jo blive udstedt Anholdelsesordre mod ham, og det gjaldt om for enhver Pris at have alle Spor skaffet bort inden da. Han maatte sikre sig, medens han endnu besad blot en Smule Kraft, blot det mindste Overlæg.

Men hvorhen skulde han gaa?

Det var allerede længst besluttet, at han vilde kaste det altsammen i Kanalen, — i Vandet med Beviserne og med Beviserne Gærningen! Saaledes var han kommet overens med sig selv om Natten, under sin Feberdrøm, i den Tid hvor han flere Gange sprang op i Begreb med at ile bort, saa hurtigt som muligt for at kaste alt fra sig! Men det viste sig nu at være meget vanskeligt.

Han havde allerede slentret en halv Time langs med Katharinakanalens Kaj, maaske endnu længere, og betragtede Nedgangene til Kanalen, hver Gang han traf paa en. Men han ansaa Udførelsen af sin Plan for umulig paa dette Sted, thi enten laa der midt for Indgangen Flaader, hvor Vaskekonerne vaskede deres Linned, eller der laa Baade tøjrede, og overalt vrimlede det af Mennesker, fra Kajen, ja overalt fra kunde man her se og lægge Mærke til ham. Og det var mistænkeligt, hvis et Menneske kom, standsede og kastede noget i Vandet. Hvordan? Hvis for Eksempel Etuierne slet ikke sank til Bunds men flød ovenpaa? Dette kunde sikkert ske, og enhver maatte bemærke det. Desuden ser Folk hen paa ham, naar de møder ham, de betragter ham, som om hans Anliggender vedrørte dem. — Hvorfor er de dog saadan, eller er det blot mig, der synes det? tænkte han.

Endelig faldt det ham ind, om han ikke gjorde bedre i at gaa paa et andet Sted af Newaen? Der var der færre Mennesker, det vilde være mindre paafaldende og i hvert Fald bekvemmere der. Men Fejlen laa i, at der var for langt derhen. Da faldt han pludselig i Forundring: over en halv Time havde han nu strejfet om her i Ophidselse og Uro og paa saa farlige Steder, og dette var ikke tidligere faldet ham ind! For en daarligt udtænkt Plans Skyld havde han spildt Tiden, — blot fordi den var modnet hos ham i Søvne, under Feberdrømme. Han standsede helt adspredt og selvforglemmende, da han erkendte alt dette. Nu gjaldt det afgjort om at skynde sig.

Han begav sig til Newa'en ved W-Prospekt, men imidlertid paakom den Tanke ham: Hvorfor da ved Newa'en? Kan man i det Hele taget ikke gaa meget længere bort, maaske til en Ø og der paa et ensomt Sted, i en Skov eller et Krat, grave det ned altsammen, og maaske forsyne Træet med et Tegn? Skønt han følte, at han ikke var i Stand til nu at overtænke alt klart og rigtigt, saa syntes dog denne Tanke ham forstandig.

Alligevel skulde han heller ikke komme til at skjule Sagerne paa Øen, det hele skete noget anderledes. Da han fra W-Prospektet naaede til Pladsen, opdagede han pludselig paa sin venstre Haand Indgangen til en Gaard, som var omgivet af Mure uden Vinduer. Paa højre Haand, lige bagved Portaabningen, strakte sig langs med Gaarden den blinde, røgsværtede Bagmur af et firetages Nabohus. Til venstre, parallelt med denne Mur og ligeledes direkte ned mod Indkørslen løb et Rækværk af Træ, det strakte sig i omtrent tyve Skridts Længde ind i Gaarden og gjorde saa en Drejning til venstre. Her fandtes en afsondret Plads, paa hvilken der laa oplagret forskellige Materialier. Længere inde, i Enden af Gaarden, kiggede et lavt Stenskur frem bagved Rækværkets Hjørne, det var vel en Del af et eller andet Værksted. Her fandtes vel en Vognfabrik, Smedie eller noget lignende, thi overalt, næsten lige fra Indkørslen, laa der sort Kulstøv. — Her kunde jeg kaste det fra mig altsammen og skynde mig bort —, faldt det ham pludselig ind; da han ikke saa nogen i Gaarden, gik han ind gennem Porten, og da han kastede Blikket omkring, opdagede han straks tæt ved Indkørslen en Vandrende, anbragt langs med Rækværket, saadan som det saa ofte er Tilfældet i Bygninger, hvor der er Fabriker eller Værksteder. Og paa Rækværket ovenover Vandrenden var der med Kridt skrevet en Vittighed, som det saa hyppigt sker paa saadanne Steder. Der stod: — Det er forbudt at blive staaende her! — Det hele var meget gunstigt for ham, idet han uden at vække nogen Opsigt kunde blive staaende. — Her kunde jeg paa en Gang kaste alt fra mig, det hele i en Bunke og saa gaa igen! —

Raskolnikow saa sig om en Gang endnu og havde allerede Haanden i Lommen, da han ved den yderste Mur mellem Indkørslen og Renden bemærkede en stor, utilhugget Sten, der vel kunde veje halvandet Pud, og som laa lige op til Stenmuren. Bag denne Mur laa Gadens Fortov, og de Forbipasserendes slubrende Trin hørtes tydeligt. Der gik mange forbi, men her bagved Indkørslen kunde ingen se ham, man havde da maattet træde ind fra Gaden. Dette var jo rigtignok ogsaa meget muligt, og derfor maatte han skynde sig.

Han bøjede sig ned mod Stenen, greb med bægge Hænder fast om dens øverste Del, tog alle sine Kræfter i Brug og væltede den om. Under den var der en lille Fordybning; straks tog han alt ud af sine Lommer og kastede det ned i den. Pungen kom ovenpaa, og alligevel var der Plads i Hulningen. Derpaa greb han atter om Stenen og væltede den igen om paa dens gamle Plads, saa at den paa ny laa som før, kun noget højere end forhen. Han skrabede lidt Jord løst og traadte det saa fast til med Fødderne; der var ingen, som havde set noget.

Derpaa gik han derfra og gik ud paa Pladsen. En mægtig, næsten overvældende Glæde, som før paa Kontoret, beherskede ham i et Øjeblik ganske.

— Beviserne er begravede! — Hvem, hvem skulde vel kunne falde paa at søge under den Sten? Den har ligget der, siden Huset er blevet bygget og vil nok blive liggende der lige saa lang Tid endnu. Og selv om man fandt Sagerne, hvem skulde saa af det komme til at tænke paa mig? Alt er forbi! Der existerer ikke mere noget Bevis imod mig! — Han lo befriet. Han mindedes senere, hvordan han havde let, nervøst, forsigtigt, uhørligt og længe; hele Tiden medens han gik over Pladsen. Da han skraaede over K-Boulevarden, hvor han

i Forgaars havde truffet hin unge Pige, afbrødes hans Munterhed pludselig. Han faldt paa andre Tanker. Det blev ham paa en Gang pinagtigt, at han nu mod sin Vilje maatte gaa forbi hin Bænk, paa hvilken han den Dag, efterat Pigebarnet havde forladt ham, selv havde siddet og grublet. Utaaleligt vilde det blive ham igen at møde den Politibetjent, som han havde givet Penge. — Djævlen annamme ham! —

Han gik, adspredt og mismodig, og saa sig om; alle hans Tanker drejede sig nu om det ene Punkt, og han følte selv, at det nu var det væsentligste for ham, at han nu, netop nu, befandt sig ene og klar ligeoverfor sig selv, for første Gang i to Maaneder.

— Pokker tage det altsammen! — udbrød han og foer op i et Anfald af Forbitrelse, der ikke lod sig holde tilbage. — Naa, det er nu en Gang begyndt, saa lad staa til, Djævlen være med hende og hendes nye Liv! Hvor taabeligt er det dog altsammen! Hvor jeg har løjet, da jeg i Dag kom efter Tilsigelsen! Hvor dristigt har jeg ikke leget med den onde Ilja Petrowitsch! Og alligevel er det Vanvid altsammen! Hvad bryder jeg mig om dem allesammen; men hvorfor spotter og haaner jeg dem da? Uden Hensigt, ganske og aldeles uden Hensigt!

Han stod pludselig stille; et nyt, uventet og uafviseligt Spørgsmaal bragte ham helt ud af Fatning og stemte ham bitter.

— Skulde jeg virkelig have udført hele den Gærning ved fuld Bevidsthed og ikke i Afsindighed? Hvis jeg virkelig skulde have haft et bestemt, fast Maal, hvorfor har jeg da indtil nu ikke paa nogen Maade undersøgt Pungens Indhold, hvorfor ved jeg endnu ikke, hvad der gaar af mig, hvorfor har jeg taget saa megen Kval paa mig og kunnet begaa en saa lav, afskyelig og ynkelig Forbrydelse med fuldt Overlæg? Har jeg ikke lige straks villet kaste Pungen i Vandet sammen med de andre Sager, som jeg ligeledes heller ikke har blot undersøgt. Er dette ikke rigtigt? —

Jo saadan er det, nøjagtigt saaledes! — Han vidste iøvrigt allerede dette, det var ikke nyt for ham, dette Spørgsmaal, og da han ved Nattetid traf Afgørelsen uden Indvendinger eller Vaklen, saa fulgte det af sig selv; som om intet andet var muligt. Han vidste det altsammen og huskede det nu; ja, selv i Gaar havde det været saa utvivlsomt for ham, i det Øjeblik, da han sad over hin Kiste og trak Etuierne frem. Og det var saaledes!

— Alt dette hidrører fra, at jeg er meget syg, sagde han endelig bedrøvet til sig selv: — jeg har oprevet mig selv og udmattet mig. Jeg ved ikke, hvad jeg gør. I Gaar og i Forgaars har jeg uafbrudt pint mig selv. Men jeg bliver atter rask og skal ikke mere ødelægge mig selv! Hvorfor skulde jeg ogsaa? Herre Gud, hvor har dog alt dette martret mig! — Han gik uden at lade sig opholde; hans varmeste Ønske var nu at adsprede sig; men han vidste ikke, hvorledes han skulde gøre det. En ny, uafviselig Følelse overfaldt ham. Og den blev for hvert Minut stærkere. Det var en uendelig, næsten naturlig Modvilje mod ethvert Selskab, de samlede Omgivelser, en haardnakket, hadefuld og misundelig Aversion. Hvert Menneske, han mødte, var ham ækelt, deres Ansigter afskyelige, saavelsom deres Gang og deres Bevægelser. Han havde gærne spyttet paa eller bidt hvem somhelst, der havde henvendt sig til ham.

Da han naaede til den lille Newa-Kaj ved Wasiljewski-Øen, blev han staaende ved Broen. — Her bor han, i dette Hus, tænkte Raskolnikow: — men hvad vil jeg? Jeg har jo aldrig nogensinde gaaet til Rasumichin. Det er ganske den samme Historie som den Gang, og besynderligt nok alligevel, jeg er selv kommen eller snarere er løbet frem og tilbage og naaet herhen! Ligemeget! jeg har sagt det — i Forgaars — at jeg efter Gærningen, den næste Dag vilde gaa hen til ham, nu, hvad er der saa at betænke sig paa, jeg skal altsaa gøre det! Som om jeg ikke kunde gaa til ham.

Han steg op paa femte Sal til Rasumichin.

Denne var hjemme paa sit Kammer og netop beskæftiget med at skrive. Han aabnede selv for ham, i fire Maaneder havde de ikke været sammen. Rasumichin sad i en slidt, pjaltet Hjemmefrakke, havde Tøfler paa de nøgne Fødder og var ubarberet og uvasket; hans Ansigt udtrykte Forundring.

— Hvad, er det dig? udbrød han og betragtede den indtrædende Kammerat fra Hoved til Fod; saa tav han og gav sig til at fløjte.

— Gaar det dig helt galt? Du har jo ogsaa altid følt dig hævet over dine Ligemænd, min kære Ven, fortsatte han derpaa og saa paa Raskolnikows pjaltede Dragt: — Naa, men sæt dig, du maa sagtens være træt! Efter at den Besøgende havde sat sig paa den voksdugsbetrukne tyrkiske Sofa, som var endnu elendigere end hans egen, saa Rasumichin pludselig, at hans Ven var syg.

— Du er alvorlig syg, at du ved det! — Han følte hans Puls, men Raskolnikow trak Haanden til sig.

— Det er unyttigt, sagde han: — Jeg er kommen, fordi — jeg har ikke nogle Timer mere og vilde gærne have nogle — ganske vist behøver jeg dem egentlig ikke netop —

— Men hvad da? Du fantaserer nok, svarede Rasumichin, idet han opmærksomt saa paa den anden.

— Nej, jeg fantaserer ikke! — Raskolnikow rejste sig. Da han var gaaet op til Rasumichin havde han slet ikke tænkt paa, at han nødvendigvis maatte staa Ansigt til Ansigt med ham. Men nu i dette Øjeblik og ved det første Forsøg følte han, at han vilde have været i Stand til alt andet undtagen det ene at se en eller anden Person, ligemeget hvem, foran sig. Hans hele Lede vaktes i ham igen. Han havde af Raseri næsten kunnet spytte ad sig selv, efterat han havde overskredet Rasumichins Tærskel.

— Undskyld, sagde han afbrydende og gik henimod Døren.

— Stands, stands dog, du besynderlige Fyr!

— Det er til ingen Nytte, indskød denne og trak atter Haanden til sig.

— Men hvorfor Pokker er du da saa kommet herhen? Er du blevet smittet af Pesten, eller hvad? Det her er jo næsten fornærmende, jeg vil ikke saadan give Slip paa dig. —

— Saa hør da; jeg kom til dig, fordi der ikke er andre end dig, der kan hjælpe mig; du er bedre end alle de øvrige, det vil sige fornuftigere, du har en Mening. Først nu ser jeg, at jeg egentlig ikke behøver noget, hører du, ingenting, slet ingenting! Hverken nogen Tjeneste eller Deltagelse. Jeg kan selv, helt alene — — naa, nok om det. — Lad mig gaa i Fred!

— Vent dog et Minut, din Særling! Du er jo aldeles fra det! Gør naturligvis for min Skyld, hvad du lyster. Men se nu: Timer har jeg selv ikke, vil heller ikke have det; jeg har min Tid besat for Boghandler Cherubimow, og ham vil jeg ikke bytte bort for Undervisning til fem Kopeker. Han har Forlag og udgiver smaa, videnskabelige Skrifter — de sælges udmærket! Det er alene Titelbladene, der er noget værd! Du har altid paastaaet, at jeg var dum, men, min Ven, der findes dog dem, som er dummere end jeg. Jeg har nu arbejdet mig ind hos ham, selv forstaar han ingenting, og jeg vogter mig naturligvis for at oplyse ham. Her ligger endnu to Ark med tysk Tekst — efter min Mening indeholder de kun taabeligt Charlataneri; kort sagt: der undersøges nemlig, om Kvinderne er Mennesker eller ikke! Naturligvis bliver det højtideligt bevist, at de er Mennesker. Cherubimow lader dette Arbejde bearbejde som et Indlæg i Kvindespørgsmaalet; jeg oversætter det. Han udtværer nu disse to og et halvt Ark til seks, vi giver det hele en prangende Titel paa en halv Side, og saa lader vi den lille Bog gaa af for en halv Rubel. Og det gaar! For Oversættelsen faar jeg seks Rubler pr. Ark, det vil sige femten for det Hele; jeg har allerede taget seks i For-

skud. Naar vi nu er færdige med den, begynder vi paa en Oversættelse om Hvalerne, og saa den anden Del af en Bekendelse fra en eller anden kedsommelig Historie. Vil du nu oversætte det andet Ark af Bogen »Om Kvinderne er Mennesker?« Hvis du vil det, saa tag her med det Samme Teksten og Penne, her er Papir og her tre Rubler; efter det jeg har taget i Forskud paa første og andet Ark, tilkommer der jo dig som din Andel tre. Naar du er færdig med Oversættelsen, faar du tre Rubler til. Og hvad det var, jeg vilde sige, anse ikke paa nogen Maade dette som nogen Tjeneste fra min Side overfor dig. Tværtimod, saa snart du har indarbejdet dig, skal jeg selv se, paa hvad Maade du kan være mig nyttig. Jeg er for Eksempel svag i Ortografien og ofte ogsaa i det tyske Sprog, saaledes at jeg ofte skriver noget af mig selv og samtidig trøster mig ved Tanken om, at det dog kun kan blive bedre ved det. Men for den, der kender det Sprog, vil det jo muligvis ikke synes bedre, men daarligere. Vil du, eller vil du ikke?

Raskolnikow tog tavst den tyske Opsats saavelsom de tre Rubler og gik uden at sige et Ord. Rasumichin saa forundret efter ham.

Da Raskolnikow var kommen hen til den næste Gade, vendte han pludselig om, gik atter op til Rasumichin og lagde, stadig uden at mæle et Ord, de tyske Blade saavelsom de tre Rubler tilbage paa Bordet. Derefter vendte han sig igen for at gaa.

— Du har jo Delirium, hvad? udbrød Rasumichin, der blev vred: — Hvorfor spiller du hele denne Komedie her? Den faar endogsaa mig bragt ud af Fatning. Hvorfor er du dog kommet herhen, din Nar?

— Jeg behøver ikke — — Oversættelsen — —, mumlede Raskolnikow, der allerede gik ned ad Trappen.

— Men hvad Pokker vil du da? raabte Rasumichin oppefra; den anden gik tavs ned.

— Hvor bor du da?

Intet Svar.

— Naa, saa gaa Pokker i Vold! — Raskolnikow var imidlertid allerede naaet ud paa Gaden. Paa Nikolajewski-Broen blev han endnu en Gang bragt helt til Fornuft paa Grund af en ubehagelig Hændelse. En Kusk paa en Kaleschevogn slog ham med sin Pisk over Ryggen, fordi han havde været lige ved at komme ind under Hestene, skønt Kusken havde varskoet ham tre, fire Gange. Piskeslaget gjorde ham saa rasende, at han — det vides ikke af hvilken Grund han gik paa Broens Midterbane, der, hvor der kun køres og ikke er Plads for Fodgængere — vredeskummende skar Tænder og skyndte sig over til Rækværket. Omkring ham lød der naturligvis Latter.

— Det har han godt af!

— Sikken et Fjols!

— Han er naturligvis fuld og løber med Vilje ind under Hjulene, saa skal han ogsaa have sin Straf!

— Men hvad tænker De dog paa, kære Ven, hvad tænker De dog paa?

I det Øjeblik, hvor Raskolnikow stod ved Gelænderet og endnu halvtforvirret og vred saa efter den bortkørende Vogn, alt imedens han gned sig over Ryggen, følte han pludselig, at der var nogen, som trykkede ham Penge i Haanden. Han saa op: En bedaget Købmandskone med Kappe og i laadne Sko og ledsaget af et lille Pigebarn med Hat og grøn Parasol, sagtens hendes Datter, stod foran ham. — Tag det blot, min Kære, for Kristi Skyld! — Han tog Pengene, og de to gik videre; det var et Tyvekopekstykke. De maatte vel paa Grund af hans Dragt og Ydre have anset ham for en Betler, for en af disse Tiggere paa Gaderne, og denne Almisse paa et helt Tyvekopekstykke havde han vel Piskeslaget, der maatte have gjort ondt, at takke for.

Han knugede Pengestykket i Haanden, gik ti Skridt videre og drejede saa ned mod Newaen i Retning af Slottet. Der var ikke en Sky paa Himlen, og Vandet var næsten blaat, hvad der jo saa sjælden er Tilfældet med Newaen. Metropolens Kuppel, som ikke noget an-

det Sted tegner sig saa skarpt som her fra Broen, blot en Snes Skridt fra Skildvagten, lyste klart, og i den rene Luft kunde man tydeligt genkende dens mindste Enkeltheder. Smærten efter Piskeslaget hørte op, og Raskolnikow glemte det; kun en hvileløs og ikke ganske klar Tanke beskæftigede ham uophørligt. Han stod og saa længe og ufravendt hen for sig; dette Sted var ham saa særlig fortroligt. Da han gik paa Universitetet, hændte det sædvanligvis — hyppigst naar han vendte hjemad — ja, maaske hundrede Gange var det hændt, at han var blevet staaende her paa dette Sted og hver Gang var blevet forundret ved dette stedse ejendommelige Indtryk. Der bølgede altid en uforklarlig Kulde imod ham fra dette Panorama, det pragtfulde Maleri var i hans Øjne besjælet af en dump og mørk Aand. Han blev altid paa ny forundret over dette triste og gaadefulde Indtryk og skød Hemmelighedens Løsning fra sig og ud i Fremtiden, da han tvivlede paa sig selv.

Nu pludselig mindedes han alle disse tidligere Spørgsmaal og Tvivl, og det syntes ham, at det ikke var tilfældigt, at han i Øjeblikket kom tilbage til dem. Allerede det Ene forekom ham saa fremmed og sælsomt, at han just genfandt sig selv paa den samme Plads som i gamle Dage, som om han turde indbilde sig, at han stadig tænkte paa samme Maade som den Gang, ud fra den samme Idékreds, og at han kunde føle sig tildraget af de samme Billeder som — for kort Tid siden. Dette forekom ham næsten latterligt, og alligevel stemte det ham for Brystet i den Grad, at det gjorde ham ondt. Alt syntes at være sunket ned i et ukendt Dyb, der inde, næsten usynligt, under hans Fødder laa hele hans Fortid, alle tidligere Følelser og Idealer, alle Opgaver og Indtryk — ja selv hele Panoramaet og han selv og alting — — det syntes ham ogsaa, som havde han svunget sig op over alt andet, og som om det var unddraget hans Øjne. Han gjorde en uvilkaarlig Haandbevægelse — da følte han Tyvekopekstykket endnu stadig sammenknuget i Haanden. Han aabnede den og stirrede paa Mønten, saa løftede han Armen og kastede hidsigt Pengestykket i Vandet, hvorefter han vendte om og gik hjemad. Det forekom ham, som havde han i dette Nu med en Saks klippet al Forbindelse over mellem sig selv og alt og alle.

Først henimod Aften naaede han hjem, efter at han havde gaaet om i henved seks Timer ialt. Ad hvilken Vej eller hvorledes han var kommet hjem, formaaede han ikke at sige. Efterat han havde afklædt sig, bævende som et jaget Dyr, lagde han sig paa Sofaen, tog Kappen over sig og mistede straks Bevidstheden.

— — — —

Han vækkedes, medens det endnu var fuldstændigt mørkt, af et frygteligt Skrig. Gud, hvad var det for et Skrig? En saadan unaturlig Tone, og saa en Hylen, Veklager, Tænderskæren, og saadanne Taarer, Fortvivlelse, Pryglen og Bebrejdelser havde han endnu aldrig oplevet eller hørt om. Saadan en Raahed og grænseløs Vildhed formaaede han aldrig at forestille sig.

Opfyldt af Skræk rejste han sig op paa sit Leje, hvert Øjeblik forlod Kræfterne ham, men han kæmpede stadig for at holde sig opret. Imidlertid blev Slagene, denne Hylen og Skælden hele Tiden hæftigere og hæftigere, og pludselig opdagede han til sin største Forbavselse sin Værtindes Stemme. Hun hylede op, jamrede sig og snakkede væk, hurtigt og stødvist saaledes at man ikke formaaede at afgøre, hvorom det drejede sig — som det syntes, var man ved at ophøre med at slaa hende, da man ubarmhjærtigt pryglede løs paa hende ude paa Trappen. Han, der slog hende, havde en Stemme, som var saa frygtelig fordrejet af Raseri og Vrede, at den kun lød som hæs Brølen, men ved hvert Slag snakkede hun med og paa én Gang hurtigt, bestemt, hidsigt og fraadende.

Pludselig skælvede Raskolnikow som Espeløv. Han genkendte denne Stemme! Det var Ilja Petrowitschs; han var her og slog Værtinden! Han sparkede til

hende med Fødderne, slog hendes Hoved mod Trinene — det kunde man tydelig høre paa Larmen, paa Hylet og Slagene! Hvad er det, var Verden blevet gal? Han hørte, hvordan Mennesker forsamledes paa alle Etager og Trapper, Stemmer raabte op, Udraab, man løb frem og tilbage, slog med Dørene og foer op og ned. — Men hvorfor, hvorfor, hvordan er det muligt? — gentog Raskolnikow, alvorligt frygtende for, at han havde mistet Forstanden.

Men nej, han hører det jo altfor tydeligt! Imidlertid — de vil ogsaa komme op til ham, *fordi,* — — fordi? — maaske hidrører det altsammen fra hin Udaad — den i Gaar — Himmel! Han vilde lukke Døren i Laas, men formaaede ikke at løfte Haanden; det var jo heller ikke nogen Nytte til! Forfærdelsen lagde sig som et Isdække over hans Sjæl og pinte ham, gjorde ham forstenet. Men endelig — efter omtrent ti Minuters Forløb, tog Larmen af lidt efter lidt. Værtinden hulkede og stønnede, Ilja Petrowitsch bandede og truede endnu, men endelig forstummer da ogsaa han, — man hører ham ikke længere. »Skulde han være gaaet bort? — Ja, nu er han væk, og Værtinden, der endnu stadig stønner og klager, slaar Døren i bag sig; de sammenstimlede Mennesker spredes atter fra Trapperne og ind i Boligerne, man beklager, strides og kævles, en taler saa højt, at det er som Skrig næsten, en anden saa sagte, som skulde han hviske; der maa være overordentlig mange, maaske er hele Huset stimlet sammen; men skulde det virkelig være muligt? Og hvorfor, hvorfor kom han herhen?

Raskolnikow laa udmattet paa sin Sofa, han formaaede ikke at lukke Øjnene igen; saaledes laa han en halv Timestid igennem under en ulidelig Følelse af en grænseløs Skræk, som han endnu aldrig havde kendt. Da oplystes hans Kammer af et stærkt Lys; ind traadte Nastasja med et Lys i Haanden og en Tallerken Suppe. Hun saa forskende paa ham, og da hun opdagede, at han ikke sov, satte hun Lyset paa Bordet og begyndte at pakke det ud, hun havde bragt med sig, Brød, Salt, en Tallerken og en Ske.

Ah, han havde ikke nydt noget siden i Gaar, hele Dagen havde han blot strejfet om, gennemrystet af Koldfeberen.

— Nastasja, hvorfor slog de Folk Værtinden?

Hun saa opmærksomt paa ham.

— Hvem har da slaaet hende?

— Nu, for en halv Time siden. Ilja Petrowitsch, Assistenten hos Politiinspektøren, pryglede hende paa Trappen, hvorfor gjorde han det? Og hvorfor — — er han kommen herhen?

Nastasja saa tavst og mørkt paa ham, længe stirrede hun paa ham. Men det blev ham ubehageligt, ja, endog ængstende.

— Nastasja, hvorfor tier du? spurgte han hende opbragt, men med svag Stemme.

— Det er Blodet, sagde denne endelig sagte og hen for sig.

— Blod? Hvad for noget Blod? stammede han blegnende og vendte sig om mod Væggen, medens Nastasja vedblev tavst at betragte ham.

— Der er ingen, der har slaaet Værtinden, gentog hun endnu en Gang og med et bestemt Tonefald; Raskolnikow saa paa hende og kunde knapt drage Aande.

— Men jeg har jo selv hørt det, og ikke sovet — jeg sad op, svarede han forskrækt: — Jeg lyttede længe; det var Politiinspektørens Medhjælper derhennefra, Folk stimlede sammen paa Trappen, de kom ud af alle Lejlighederne. —

— Der har ikke været nogen her. Det har bare været Blodet hos dig; naar det ikke finder noget Sted at slippe ud, saa samler det sig i Leveren, og saa faar vi Besvimelsesanfald. Vil du ikke spise noget?

Han svarede ikke. Nastasja stod endnu stadig foran ham og saa opmærksomt paa ham, hun gik ikke bort igen.

— Giv mig bare lidt at drikke, — — kære Nastasja.

Hun gik ned og vendte nogle Minuter

efter tilbage med Vand i et hvidt Lerkrus; derpaa mistede han Samlingen; det var lige, at han vidste, hvorledes han havde taget en Slurk Vand og spildt noget af det udover Brystet. Saa var Bevidstheden borte.

3.

Han laa imidlertid ikke under hele sin Sygdomstid i Bevidstløshed, men ofte og snarere i en feberagtig Tilstand med Fantasier og halv Bevidsthed; han formaaede bagefter at mindes mange Enkeltheder. Saaledes forekom det ham, at der samledes mange Folk omkring ham, at de vilde gribe ham, slæbe ham bort og kæmpede og stredes om ham. Da laa han pludselig igen alene i sit Værelse, alle havde forladt ham og var bange for ham, kun af og til blev Døren aabnet, og de ser paa ham, truer ham og raadslaar indbyrdes angaaende noget, der vedrører ham; de ler af ham og spotter ham. Nastasja saa han ofte ved Siden af sig; han bemærkede ogsaa et Menneske til, som han syntes, han kendte meget godt, og som han dog ikke vidste hvem var. Han længtes efter dette Menneske, ja, græd endog.

En anden Gang forekom det ham saa atter, at alt kun havde varet en Dag — men hint Forfærdelige, hin Gærning — han havde fuldstændig glemt den. Dog var han sig hvert Øjeblik bevidst, at han havde glemt noget, som han ikke maatte glemme — han anstrængte sig, pinte sig selv for at komme paa det, han stønnede, faldt i Raseri eller i en frygtelig, utaalelig Forfærdelse. — Saa foer han op fra sit Leje, han vilde flygte, men der var altid noget, som med stor Kraft holdt ham tilbage, og han hensank igen i Udmattelse og Bevidstløshed; endelig kom han dog helt til sig selv.

Det skete en Morgen ved Titiden. Ved denne Tid gød paa lyse Dage Solen altid og tidligt lange Straaler ind i hans Kammer og kastede en bred Stribe indover den højre Væg og oplyste Hjørnet ved Døren. Ved hans Seng stod Nastasja og en Mand, der spændt iagttog ham, men som han ikke kendte. Det var en kraftig yngre Person i Kaftan, stærkt skægget og saa ud som en Artelschtschik.*) Fra den halvt aabnede Dør kiggede Værtinden ind. Raskolnikow rejste sig op i Lejet.

— Hvem er det, Nastasja? spurgte han og pegede paa den unge Knøs.

— Se, se, han er kommet til Bevidsthed! sagde Nastasja.

— Javist saa, udbrød Kontormanden. Da Værtinden hørte, at han var vaagnet, lukkede hun straks Døren i, som hun havde kigget ind ad, og forsvandt. Hun var i Almindelighed meget frygtsom og vanskelig at bevæge til Samtale eller Forklaringer. I en Alder af fyrretyve Aar var hun tyk og fed, havde sorte Bryn og Øjne og var meget hyggelig i al sin Trivelighed og Dovenskab. Alligevel var hun meget køn — og undselig indtil Overdrivelse.

— Hvem er De? — henvendte Raskolnikow spørgende til den Fremmede, men i samme Øjeblik aabnedes Døren paa vid Gab, og en Smule bøjet, da han var meget stor, kom Rasumichin til Syne.

— Sikken en Skibskøje! udbrød han, da han traadte ind og gentagne Gange stødte Panden imod Loftet.

— Skal det virkelig kaldes et Beboelsesrum? Naa, min Ven, er du igen kommet til dig selv? Jeg hørte det lige af Paschenka — —

— Han er lige vaagnet, sagde Nastasja.

— Lige vaagnet, bekræftede Kontorbetjenten smilende.

— Hvem er De? — spurgte Rasumichin og vendte sig mod denne: — Jeg er Wrasumichin, ikke Rasumichin, som Alverden kalder mig; Wrasumichin, Student, Søn af en Adelsmand, og han der er min Ven. Naa, men hvem er De selv?

— Jeg er Artelschtschik paa vort Kon-

*) Lavere Kontorbetjent. O. A.

tor og kommer i Forretningsanliggender fra Købmand Schelopajen.

— Behag at sætte Dem paa den Stol! — Rasumichin satte sig samtidig paa en anden, paa den anden Side af Bordet.

— Det er rigtig brillant gjort af dig, min gamle Ven, at du igen er kommet til dig selv, — fortsatte han henvendt til Raskolnikow: — Du har nu i fire Dage hverken spist eller drukket. Vi har med en Theske hældt Theen i dig; jeg har sendt Zosimow hen til dig to Gange! Du kender jo ham, Zosimow? Han har undersøgt dig overordentligt samvittighedsfuldt, og pludselig forklarede han, at hele din Sygdom var ganske betydningsløs, du maatte have faaet en eller anden fortvivlet Idé. En eller anden nervøs Indbildning og saa daarlig Ernæring sagde han. Aldrig Øl! Deraf kom Sygdommen, den betyder ikke noget og vil snart gaa over — helt forsvinde. En dejlig Fyr, den Zosimow! Han begyndte raskvæk at helbrede — — — men —, og han henvendte sig til Kontorbetjenten: — lad mig ikke opholde Dem; vil De meddele mig Deres Ærinde? Jeg skal nemlig sige dig Rodja, at der allerede to Gange har været Bud fra det Kontor, forrige Gang kom en anden, vi har talt med ham. Hvem var det, der var her før?

— Det var nok i Forgaars! Alexei Semenowitsch hedder han, og han er ligeledes ansat paa vort Kontor.

— Men han er ogsaa noget mere opvakt end De! Finder De ikke ogsaa det selv? —

— Jo! Han er ogsaa mere regelmæssig i sin Levemaade —

— Meget rosværdigt; naa — men altsaa —?

— Jeg er her i Athanasius Iwanowitsch Wachruschins Ærinde, hvem De vistnok, hvis jeg ikke tager fejl, oftere har hørt omtale. Det drejer sig om en Anmodning fra Deres Fru Moder om at foretage en Udbetaling til Dem gennem vort Kontor, henvendte Kontorbetjenten direkte til Raskolnikow.

— I Tilfælde af, at De nu er ved Deres fulde Bevidsthed og aldeles tilregnelig, skulde vi udbetale Dem femogtredive Rubler, ganske saadan som Semen Semenowitsch har faaet Meddelelse om fra Athanasius Iwanowitsch for Regning Deres Fru Moder og paa sædvanlig Maade. De har vel forstaaet det?

— Ja, jeg forstaar det, Wachruschin — sagde Raskolnikow eftertænksomt.

— Hører De, han kender Købmand Wachruschin! — udbrød Rasumichin: — Er han da ikke ved sine fulde Fem? Jeg medgiver nu desuden, at De ligeledes er et forstandigt Menneske. Jo, fornuftig Tale hører man gærne! —

— Han selv, Wachruschin, Athanasius Iwanowitsch har paa Deres Fru Moders Regning, som allerede tidligere en Gang paa samme Maade har sendt Dem Penge, ogsaa denne Gang paataget sig Sagen, og paa sin Side nylig underrettet Semen Semenowitsch om egenhændig og med de bedste Ønsker at overgive Dem femogtredive Rubler.

— Dette »med de bedste Ønsker« lyder allerbedst; heller ikke daarligt er Deres »Fru Moder«. — Naa, hver sin Lyst! Har han nu sin klare Forstand eller ikke, synes De?

— Efter min Mening, jo! Der er altsaa kun tilbage at udfærdige Kvitteringen.

— Naa ja, han vil vel nok kunne kradse den ned! Har De en Bog hos Dem?

— En Bog, her!

— Giv mig den! Naa, Rodja, rejs dig lidt op, jeg skal hjælpe og støtte dig. Sæt dit Navn Raskolnikow her, tag Pennen, kære Ven; Penge er sjældne hos os som Jomfruhonning.

— Det er ikke nødvendigt, svarede Raskolnikow og viste Pennen fra sig.

— Hvad er ikke nødvendigt?

— Jeg kan ikke skrive under!

— Men for Pokker uden Kvittering kan du heller ikke faa Pengene?

— Jeg behøver dem ikke, de Penge.

— Han behøver dem ikke, de Penge! Naa ja, min rare Ven, du fantaserer alligevel endnu, nu er jeg Vidne til det! Vær ikke urolig, han lader bare saa, han gør igen Krumspring, det er jo aldeles

aabenbart. De er en besindig Mand, og vi vil føre Haanden, det vil simpelthen sige, blot føre Haanden, han skal nok skrive selv. Hvis De vil være saa god?

— Jeg kan jo for Resten ogsaa komme igen en anden Gang.

— Nej, nej, hvorfor dog paabebyrde Dem saa ofte! De er en fornuftig Mand. Rodja, ophold ikke den Fremmede, du ser jo, at han venter. —

Rasumichin gjorde Alvor af at ville føre Vennens Haand.

— Lad være. Jeg vil selv, udbrød denne, tog Pennen og indskrev sit Navn i Bogen; Kontormanden betalte Pengene og fjernede sig.

— Bravo! Men vil du nu ikke spise et eller andet, min kære Ven!

— Jo, svarede Raskolnikow.

— Er der Suppe?

— Fra i Gaar, svarede Nastasja, som hele Tiden havde været til Stede.

— Vel med Kartofler og Risengryn?

— Ja, med Kartofler og Gryn.

— Det kan jeg allerede udenad. Bring Suppen herop og lad os faa The.

— Jeg skal straks bringe det.

Raskolnikow saa sig om med dyb Forundring og i stivnet Rædsel. Han havde fattet den Beslutning at tie og afvente, hvad der vilde ske. — Det ser ud, som om jeg ikke har Feberdrømme, men lever i Virkeligheden. —

Efter et Par Minuters Forløb kom Nastasja tilbage med Suppen og meddelte, at Theen straks skulde være færdig. Sammen med Suppen bragte hun to Skeer, to Tallerkener og en hel Opdækning, Saltkar, Peberbøsse og Sennop til Flæsket, kort sagt alt det, som i lang Tid ikke var set i denne Husholdning. Dugen var snehvid.

— De bliver ikke vred, Nastasjuschka, om Praskowja Pawlowna skaffede os to Flasker Øl, vi vil for en Gangs Skyld drikke et Glas!

— Naa, den Letsindige, mumlede Nastasja og gik for at udføre Ordren. Vildt og stift saa Raskolnikow sig om. Rasumichin satte sig imidlertid ved Siden af ham paa Sofaen, idet han ubehjælpsom som en Bjørn støttede Vennens Hoved med sin venstre Haand, endskønt han ganske godt kunde have staaet op samtidig, og idet han med højre Haand førte Skeen med Suppen til hans Mund. Han pustede tillige flere Gange forsigtigt paa Suppen, for at den anden ikke skulde brænde sig; Suppen var imidlertid aldeles ikke saa varm. Raskolnikow nedsvælgede begærlig en Skefuld, derpaa den næste, den tredie. Da Rasumichin havde givet ham noget, standsede han pludselig og sagde, at han dog i saa Henseende maatte tale med Zosimow om det gik an at give ham mere.

Nu kom Nastasja og bragte de to Flasker.

— Vil du ogsaa have The?

— Ja, The —

— Hurtigt, Nastasja, thi hvad den anbelanger, saa behøver vi dog ikke nogen Fakultetserklæring. Men der er jo Øllet.

Han satte sig atter paa sin Stol, tog til sig af Suppen og Kødet og begyndte at spise med en Appetit, som havde han ikke spist i tre Dage.

— Kære Rodja, jeg vil nu spise Middag hos dig hver Dag, udbrød han med Munden propfuld af Mad, og saa godt han kunde: — og alt dette sørger Paschenka for, din kønne Værtinde, hun tilbeder mig af sin ganske Sjæl. Jeg er naturligvis ikke egensindig og protesterer ikke mod det; naa, men der kommer Nastasja, vil du have en Slurk Øl?

— I vil vel ikke have mig til Bedste?

— En Smule The da?

— Det vil jeg gærne, Tak!

— Skænk selv! Eller stop, jeg vil hellere gøre det selv, sæt dig til Bords!

Han arrangerede straks alt, skænkede hendes The, og derpaa en Kop til, hvorefter han lod sin Frokost staa og atter satte sig paa Sofaen. Ligesom før greb han nu med venstre Haand den Syges Hoved, løftede dette og begyndte at hælde The i ham ved Hjælp af Theskeen, stadigvæk ivrigt pustende paa Skeen, som om denne Blæseproces var det allervigtigste, og som om de virkelige Betingelser for Helbredelse afhang

deraf. Raskolnikow forholdt sig tavs og uden at modsætte sig, skønt han følte, at han var i Besiddelse af fuldtud tilstrækkelig Styrke til at rette sig op og sætte sig paa Sofaen uden fremmed Hjælp og til at styre Koppen med egen Haand, ja, endog til at gaa. Men med en sælsom, næsten dyrisk Snuhed faldt det ham pludselig ind at skjule sin Styrke, at forstille sig og, hvis det var nødvendigt, samtidig at lytte til og iagttage alt, hvad der foregik omkring ham, selv om han endnu af og til kunde synke tilbage i en vis Sløvhedstilstand. Men han formaaede samtidig ikke at beherske sin Lede, og da han havde indtaget en halv Snes Theskefulde, gjorde han hæftigt sit Hoved fri, stødte Sken tilbage og kastede sig atter paa sine Puder. Under Hovedet laa nu en virkelig Hovedpude tæt og blød med rent Overtræk; han havde meget vel bemærket dette.

— Paschenka maa i Dag sende os Himbærsaft, for at vi kan tilberede ham en Læskedrik, sagde Rasumichin, der atter satte sig ned paa sin Plads og paa ny beskæftigede sig med sin Suppe og sit Øl.

— Men hvorfra skal hun tage Himbær til dig? spurgte Nastasja, idet hun med fem udspilede Fingre holdt paa Skaalen og slubrede Theen i sig gennem et Stykke Sukker.

— Den køber hun i en Butik, min Rare. Ser du, Rodja, under din aandelige Fraværelse er der hændt en hel Del. Da du havde taget Afsked fra mig paa en rigtig tarvelig Maner og ikke en Gang sagt mig, hvor du boede, blev jeg grebet af en saadan Vrede, at jeg besluttede at lade dig fængsle og henrette. Dette foretog jeg saa den Dag; jeg gik og gik, spurgte rastløs, thi jeg havde glemt din nuværende Bolig; jeg havde jo for Resten heller ikke kunnet komme i Tanker om den, for jeg vidste den jo slet ikke. Men din tidligere Bopæl huskede jeg imidlertid endnu, henne i de »Fem Hjørner« i Charlamows Hus. Jeg søgte og søgte nu den sidste, og tilsidst fandt jeg aldeles ikke Døren, men derimod Buch's Hus — man tager jo fejl undertiden! Jeg blev vred og gik, det kunde nu være som det være vilde, den næste Dag hen paa Adressekontoret, og, tænk dig, paa to Minuter havde man fundet dig! Du var indført der. —

— Indført? —

— Ja, hvad ellers? Man søger naturligvis ikke General Kobeleff for mig derhenne! Naa, men jeg har meget endnu at fortælle dig! Da jeg endelig overrumplede dig her, var jeg allerede fuldstændig klar over dine Anliggender, alt, min kære Ven, alt vidste jeg! Ja, jeg kender det hele! De derhenne har ogsaa set det. Med Nikodemus Thomitsch er jeg blevet bekendt, ogsaa Ilja Petrowitsch har man vist mig, Portneren, Hr. Zametow, Alexander Grigorjewitsch, Bogholderen i dette her Kvarter og endelig Paschenka — hun er den bedste af dem alle; hun der ved det ogsaa.

— Du har spillet den Elskværdige, mente Nastasja og smilede skælmsk.

— Du kommer ganske vist først i anden Række, Nastasja Nikiforowna.

— Aah, dit Afskum, udbrød denne og rystede af Latter: — Men jeg hedder Petrowna og ikke Nikiforowna, føjede hun pludselig til og ophørte med at le.

— Vi skal have det i Erindring. Naa, men, kæreste Ven, for ikke at snakke om overflødige Sager; jeg vilde straks lede en elektrisk Strøm igennem alt her for med et Slag at besejre alle Fordomme paa dette Sted; men Paschenka sejrede over mig. Jeg har i Virkeligheden, bedste Ven, ikke troet, at hun var en saa smuk Kvinde. Hvad mener du om det?

Raskolnikow tav, skønt han intet Øjeblik havde vendt sit urolige Blik bort fra denne.

— Hun ser jo endog helt godt ud, fortsatte Rasumichin, aldeles uforstyrret af den andens Tavshed, ja snarere ligesom bestyrket som ved et indrømmende Svar: — meget godt — i enhver Henseende.

— Men er det En? udbrød Nastasja atter, Underholdningen syntes at forskaffe hende en ganske usigelig Fornøjelse.

— Det er at beklage, min gode Ven, at du ikke fra Begyndelsen af har forstaaet at benytte Omstændighederne. Du skulde have slaaet ind paa en helt anden Vej, thi her har man at gøre med en ganske uberegnelig Karakter, men om Karakteren bagefter! Hvordan kunde det blot komme dertil, at hun ikke mere lod smøre dig Mad? Eller nu denne Veksel? Er du da helt fra Sans og Samling, at du underskriver en Veksel? Og denne Ægteskabsplan, da Datteren Nathalja Jegorowna endnu var i Live! Jeg ved det altsammen — men jeg indser, at dette er et delikat Anliggende, ja, og jeg er en Æsel. Altsaa undskyld mig. Imidlertid, da vi netop nu er ved Dumheden: Hvad tænker du om dette, Praskowja Pawlowna er dog ikke saa aldeles ubehjælpsom, som man skulde antage ved det første Blik.

— Nej, fremstammede Raskolnikow, der saa til Siden, men vel forstod, at det var raadeligere at holde Samtalen flydende.

— Har jeg ikke Ret? udbrød Rasumichin, øjensynlig glad over, at man svarede ham: — Men alligevel er hun dog uforstandig, ikke sandt? Det er virkelig en ganske uberegnelig Karakter. Jeg er mange Gange helt raadløs, forsikrer jeg dig! Hun maa dog sikkert være Fyrreogtyve, men hun siger, at hun først er fyldt seksogtredive Aar og har ogsaa fuldud Ret til at sige det. For øvrigt, det sværger jeg dig til, jeg dømmer meget forstandigt om hende, kun efter Metafysiken. Naa — det er jo blot Spøg altsammen. Hun er pludselig blevet forskrækket, da hun erfarede, at du ikke mere var Student, ingen Timer havde og intet Tøj, og hun mente, at hun efter Datterens Død ikke mere behøvede at behandle Dig, som man behandler en Slægtning. Da nu du paa din Side har skjult dig i Mørket for hende uden at opretholde noget af den tidligere Familjaritet, saa har hun efterhaanden gjort sig fortrolig med den Tanke at kaste dig ud af Værelset. Hun har allerede længe næret den Beslutning, men Vekslen gav hende Hovedpine. Du havde jo selv forsikret, at din Moder vilde betale hende!

— Det har jeg sagt i min Uerfarenhed. Min Moder selv beder næsten mig om Almisser! Jeg har løjet, for at hun skulde lade mig blive i Værelset og give mig min Kost, svarede Raskolnikow højt og hurtigt.

— Meget godt; men Sagen drejer sig om, at Hr. Tschebarow, Hofraad og en meget erfaren Mand, har blandet sig i den. Paschenka havde intet planlagt uden ham, hun er meget sky; naa, men han som Forretningsmand var det ikke, og han spurgte naturligvis først og fremmest, om der var noget Haab om at inddrive Vekslen? Svaret faldt bekræftende ud, da der er en Moder i Live, og da denne af sin Pensions hundrede og femogtyve Rubler, som hun ikke selv kan leve af, dog sender sin Søn Penge, og en Søster, som selv udspinder Ideer og Intriger for sin Broders Skyld. Herpaa har denne Hofraad støttet sig, hvad var der saa at være bange for? Ser du, kære Ven, jeg kender alle dine Fortrin og Fejl; du har ikke forgæves været oprigtig mod Paschenka, da du endnu stod paa en god Fod med hende, og jeg siger alligevel, saadan skal det just være: et ærligt og hjærteligt Menneske udtaler sig aabent og lige til. Hun har overgivet denne Veksel til Inddrivning af Tschebarow, og denne har formelt fordret den indløst uden derfor nødvendigvis at have Bihensigter. Jeg vilde først, da jeg hørte dette, have sluppet den elektriske Strøm løs for at lette paa Samvittigheden; men paa samme Tid traadte jeg i Venskabsforhold til Paschenka og opfordrede hende til at standse Sagen lige i dens Udspring, idet jeg borgede for, at du vilde betale. Jeg gik i Borgen for dig, min Ven, hører du det? Vi lod Tschebarow komme, fedede ham med ti Rubler, og saa gav han Papiret tilbage. Jeg har herved den Ære at overrække dig det — hun vil stole paa dit Ord — tag det, Papiret er paa retsmæssig Maade annuleret af mig. —

Rasumichin lagde Vekslen paa Bordet. Raskolnikow saa paa den, sagde ikke et

Ord, men drejede sig om mod Væggen. Rasumichin begyndte at ærgre sig.

— Jeg ser, min Ven, at din Naragtighed igen tager Overhaand. Jeg troede at bringe dig en Hjælp og adsprede dig ved min Snakken, men det ser ud, som om jeg kun har vakt din Uvilje?

— Genkendte jeg dig altsaa ikke under mine Feberfantasier? spurgte Raskolnikow og tav en lang Tid uden at røre Hovedet.

— Jo vist saa, men du blev ogsaa ganske frygtelig forskrækket den Gang, da jeg kom med Zametow.

— Zametow? Bogholderen! Hvorfor? — Raskolnikow vendte sig hurtigt om og borede sit Blik ind i Rasumichins Øjne.

— Hvorfor spørger du saaledes? Hvad er det, der foruroliger dig? Han ønskede at lære dig at kende; han ønskede det selv, efter at vi havde talt meget med hinanden om dig. Han er et meget vakkert Menneske, min Ven, ganske vist meget ejendommelig paa sin Maade. Vi er nu gode Venner og ses næsten daglig; jeg er for Resten ogsaa flyttet om i dette Kvarter — det ved du vel endnu slet ikke? Just nylig! Vi var to Gange hos Louise, du kender dog hende, Louise Iwanowna?

— Har jeg fortalt dig noget under mine Fantasier?

— Ja, om saa var! Det stammer jo dog ikke fra dig selv!

— Hvad har jeg fantaseret om.

— Aah, hvad skulde du vel kunne fantasere om? Det er dog en kendt Sag, hvad Syge fantaserer om. Dog nu, min rare Ven, vil jeg ikke spilde mere Tid, men gaa til Værket!

Han rejste sig fra Stolen og greb sin Hue.

— Hvad har jeg fantaseret om?

— Hvor du dog er paastaaelig? Har du da en Hemmelighed, du er bange for at røbe? Vær ikke bange, der blev ikke fortalt noget om nogen Grevinde; men derimod et eller andet om en Bulldog, og om Ørenringe og Urkæder, om Krestowsky-Øen, om en Portner, om Nikodemus Thomitsch og Ilja Petrowitsch, om hvilke to du snakkede en hel Del. Desuden har du ogsaa ganske særlig beskæftiget dig med dine Sokker, og du jamrede for at man skulde give dig dem. Zametow søgte selv i alle Hjørner efter dem, og med højstegne, i Parfyme vaskede og ringsmykkede Hænder overgav han dig de ynkelige Sager. Saa først blev du beroliget og holdt dem vel mindst fireogtyve Timer i Haanden. Man kunde ikke slide dem fra dig. De maa vel endnu ligge et eller andet Sted under Sengetæppet. Saa har du ogsaa spurgt efter din flossede Kant af dine Benklæder; hvor sørgeligt for Resten. Vi forsøgte nu at gætte, hvad du kunde mene med det, men det lykkedes os ikke at gætte noget.

Naa, men nu fremad paany!

Der ligger altsaa femogtredive Rubler; af dem tager jeg ti og skal inden to Timer aflægge dig Regnskab for dem. Imidlertid kan Zosimow undersøge, hvordan det gaar dig; han skulde have været her for to Timer siden, Klokken er allerede to! Men du, Nastasja, skal, saa længe jeg er borte, ofte forhøre dig, om han vil drikke noget eller ønsker noget andet. Jeg skal straks selv sige det nødvendige til Paschenka. Paa Gensyn! — — Han kalder hende Paschenka! Aah, sikken en Gavtyv! raabte Nastasja efter ham, derpaa aabnede hun Døren og lyttede; men hun holdt det ikke ud ret længe og snart ilede hun ligeledes nedenunder. Hun var meget nysgærrig efter at erfare, hvad han vilde tale med hendes Madmoder om, selv syntes hun fuldstændig fortryllet af Rasumichin.

Næppe havde hun lukket Døren efter sig, førend den Syge kastede Sengetæppet af sig og sprang op fra sit Leje som en Afsindig. Med brændende, feberagtig Utaalmodighed ventede han, til alle var gaaet for saa straks at tage fat paa Værket. Men til hvad, til hvilket Værk? Det var, ligesom han havde glemt det i dette Øjeblik.

— Gud! sig mig blot det ene: ved de noget om det eller ikke? Hvorfor spotter de mig, hvis de ved det og bare forstiller sig, hvorfor spotter de mig, me-

dens jeg er syg, for pludselig at møde med den Ytring, at alt allerede længe har været dem bekendt; og saa havde de altsaa kun forstilt sig! Hvad skal jeg gøre nu? Jeg har glemt det, pludselig glemt det, og jeg vidste det lige nu!

Han stod midt i Rummet og saa sig om i smertelig Uvished. Han gik hen til Døren, aabnede den og lyttede; men det var ikke det, han vilde, derimod ilede han pludselig hen i Hjørnet, hvor Hullet bag Tapetet fandtes, og han begyndte at betragte alting ganske nøje, stak Haanden ind i det Hul og søgte rundt om i det; men han blev stadig ikke beroliget. Derpaa skyndte han sig til Kakkelovnen, aabnede den og rodede i Asken; Frynsestumpen af hans Benklæder og Klude fra den ituflaaede Lomme laa derinde; han havde stukket dem derind, for at ingen skulde finde dem. Derefter kom han til at tænke paa Sokkerne, som Rasumichin havde talt om. Ja, de laa virkelig paa Sofaen under Tæppet, men var saa slidte og snavsede, at Zametow sikkert ikke havde kunnet opdage det mindste paa dem.

— Bah, Zametow, Kontoret! Hvorfor har man nu kaldt mig derhen? Hvor er Tilsigelsen? Bah, jeg har forvekslet det, man havde jo allerede den Gang stævnet mig derhen, den Gang har jeg jo undersøgt mine Sokker, men nu, nu er jeg syg! Blot dette, hvorfor er Zametow kommet herhen? Hvorfor har Rasumichin ført ham hen til mig? — saaledes mumlede han i sin Afmagt og satte sig igen paa Sofaen: — Hvad er det dog? Er jeg endnu stadig febersyg eller ved min Forstand? Det ser dog saadant ud, det sidste — ah — nu ved jeg det igen: flygte! — Saa hurtigt som muligt, utvivlsomt og uden Tøven, flygte! Ja — *men* — hvorhen? — Hvor er min Frakke? Støvlerne er ikke til at opdage? Man har taget dem, skjult dem, ak, o jo, jeg forstaar det nok! Men der er Overfrakken! Den har de overset, og der ligger Penge paa Bordet! Gud være lovet! Der er ogsaa Vekslen! Jeg vil tage Pengene og gaa hen og leje et andet Værelse, de skal ikke finde mig! Jo, men Adressekontoret? Der skal de nok faa fat paa mig! Det er bedre, at jeg helt flygter, langt bort herfra! Til Amerika og lader dem alle bag mig. Jeg tager ogsaa Vekslen med mig, den kan være til Nytte. Hvad skal jeg desuden tage med? De tror, at jeg er syg? De ved ikke, at jeg kan gaa, haha! Jeg har set det paa deres Øjne, at de ved alting, bare jeg nu først var nede forbi den første Trappe! Men hvad saa — hvis de har stillet en Vagt fra Politiet udenfor? Ha, hvad er det, The? Her er ogsaa Øl endnu, en Flaske, og det er dejlig koldt! —

Han greb Flasken, i hvilken der var blevet et helt Glas tilbage og drak hidsigt, som vilde han slukke den Ild, der brændte i hans Bryst. Dog efter næppe et Minuts Forløb, steg Øllet ham til Hovedet og han følte en let, ja endog behagelig Kuldegysning nedad Ryggen. Han lagde sig igen og trak Tæppet over sig. Hans Tanker, der baade var sygelige og usammenhængende, blev mere og mere forvirrede og snart faldt han hen i en let, sund og styrkende Søvn. Vel tilpas søgte han sig en Plads for Hovedet paa Hovedpuden, han rullede sig fast ind det bløde Vattæppe, som nu dækkede ham i Stedet for hans ituflaaede Kappe, han trak Vejret let sukkende og saa sænkedes han i en dyb, fast, helbredende Søvn.

Han vaagnede ikke, førend han fornemmede, at der var nogen, som traadte ind til ham. Da han havde aabnet Øjnene, opdagede han Rasumichin, som stod paa Tærsklen og lod Døren vidt aaben og aabenbart ikke vidste, om han skulde træde ind eller ikke. Raskolnikow satte sig hurtigt op i Sofaen og saa paa den anden, som om han anstrængte sig for at samle sine Tanker.

— Ah, du sover ikke; naa, ja, her er jeg saa. Nastasja, bring Pakken herind! skreg Rasumichin ud paa Trappen: — Du skal straks faa Afregning.

— Hvad er Klokken? spurgte Raskolnikow og saa sig ængsteligt om.

— Du har sovet en god Søvn, min egen Ven; det er allerede Aften, den

maa være seks; du har hvilet dig over seks Timer!

— Herre Gud, hvordan har jeg kunnet det!

— Hvad vil det sige? Det er dog kun godt for din Helbredelse? Hvad længes du da efter; efter Gensynet med mig? Naa — vi har nu Tiden for os. Jeg har allerede ventet tre Timer paa, at du skulde vaagne; allerede to Gange har jeg været hos dig, men du sov stadigvæk. To Gange har jeg forhørt mig hos Zosimow, men han var ikke hjemme, og det gør heller ikke noget, han kommer nok! — — — — Mine egne Anliggender har jeg aldeles forsømt; jeg har nemlig flyttet i Dag, hen til en Slægtning — for jeg har nu en Onkel her — naa, Pokker med det, til Sagen! Herhen med Pakken, Nastasja, vi skal straks — — men hvordan befinder du dig, min Ven?

— Helt vel, jeg er ikke mere syg. Rasumichin, har du allerede været her længe?

— Jeg sagde jo lige, at jeg har ventet paa dig i tre Timer.

— Nej, jeg mente i Forvejen?

— Hvad mener du med det — i Forvejen?

— Siden hvornaar er du kommet herhen?

— Men jeg har jo dog allerede sagt dig det, forstaar du mig da ikke?

Raskolnikow sank hen i Eftertanke. Som i en Drøm flimrede det forbigangne for ham, han formaaede ikke at samle sig og saa spørgende paa Rasumichin.

— Hm, sagde denne: — du har glemt det; det har allerede længe været mig klart, at du endnu ikke er rigtig ved dine fulde Fem. Men nu har du jo sovet og ser betydelig bedre ud. Naa, min Dreng, til Sagen altsaa! Du vil snart blive helt klar; se her, kære Stalbroder! —

Han begyndte at pakke Bylten op, hvad der øjensynligt højligt interesserede ham.

— Det her, kan du tro, har i ganske særlig Grad ligget mig paa Hjærte, for det gælder fremfor alting om at gøre et Menneske ud af dig. Lad os altsaa begynde, først og fremmest fra oven af. Vil du se denne Kasket? begyndte han, idet han trak en temmelig køn, men alligevel jævn og billig lille Hue frem af Pakken: — Prøv den dog en Gang! —

— Senere! Senere! svarede Raskolnikow, idet han gnavent gjorde en afvisende Bevægelse.

— Nej, kære Rodja, modsæt dig nu ikke, senere er det for sent, og jeg vil ikke kunne sove hele Natten, thi jeg har købt den uden Maal, paa Lykke og Fromme! — Fortræffeligt! udbrød han triumferende, idet han prøvede Huen — fortræffelig til Maalet! Hovedpynten er Hovedsagen, min Ven, noget, der anbefaler sig selv. Tolstjakow, min Ven, er altid tvunget til at tage sin Hovedbedækning af, naar han gaar hen paa et eller andet offentligt Sted, hvor enhver møder i Hat eller Hue. Alle tror de, at han har slaviske Manerer, men han gør det bare, fordi han maa skamme sig over sin Hat, og han er et meget undseligt Menneske. Nu, Nastasja, der er altsaa to Hovedbedækninger, her en Palmerstone — han tog Raskolnikows uformelige, runde Hat frem fra Krogen, af ubekendte Grunde kaldte han den en Palmerstone —: eller denne Juvel? Bedøm selv, Rodja, hvor meget tror du, at denne her har kostet? Kære Nastajuschka? han henvendte sig atter til denne, da han tav.

— Tyve Kopeker, ved min Tro, det har du mindst givet! svarede Nastasja!

— Tyve, lille Fæ? — udbrød Rasumichin krænket: — det køber man ikke en Gang dig for; — otte Groschen har den kostet! Og endda kun, fordi den allerede er lidt brugt! Og først efter megen Underhandling. Den kan du slide paa et Aar og saa, ved Jesus, faa en anden for den! Men lad os nu tale om de Forenede Stater i Nordamerika, som man plejede at sige hos os paa Gymnasiet. Jeg bemærker det i Forvejen, at jeg er stolt af de Benklæder! — Han udbredte for Raskolnikow et Par graa Pantalons af let uldent Sommerklæde: — der er ikke et Hul, ikke en Plet paa dem, de er endnu overordentlig gode,

selv om de er en Smule slidt; paa samme Maade er ogsaa Vesten ensfarvet, fordi Moden kræver det. Naar man skal gaa med det, er det sandelig ogsaa bedre: — det er blødere, bekvemmere, og ser du, Rodja, for at gøre Karriére i Verden er det efter min Mening nok, at man altid passer paa Aarstiderne. Hvis du i Januar ikke ødsler Penge paa Asparges, saa vil du beholde nogle Rubler mere i din Lomme; og netop saadan er det med Købet her. Det er endnu Sommersæson, og jeg har gjort et Indkøb af Sommerklæder. Naar det til Høsten bliver nødvendigt med en varmere Dragt, skal vi lægge denne her til Side, saa meget mere som den da ogsaa af sig selv vil være hjemfalden til Undergangen, mindre maaske paa Grund af den stadig voksende Luksustrang end formedelst indre Svagheder. Men vurder den nu en Gang, hvor meget har alt dette kostet efter din Mening? — To Rubler og femogtyve Kopeker! ! ! Og tilmed paa den Betingelse, at du slider paa denne i Aar og næste Aar køber en ny Dragt. I Fjodjas Bod handler man ikke anderledes: jeg har betalt, og det kan jo være tilstrækkeligt, thi en anden Gang vil vi dog ikke købe der igen. Nu til Støvlerne! Se, hvordan de er! Ganske vist ogsaa allerede brugte, men de kan dog gaa i to Maaneder endnu, thi det er udenlandsk Arbejde, udenlandske Varer. En Sekretær ved det engelske Gesandtskab har solgt dem i forrige Uge; han har ialt kun haft dem paa seks Dage, og han havde absolut Brug for Penge. De koster en Rubel og halvtreds. Er det godt?

— Billigere kunde de ikke være, bemærkede Nastasja.

— Billigere ikke. Men se nu her en Gang! — Han trak frem af Lommen Raskolnikows gamle, indskrumpede og gennemhullede Støvle, der var aldeles oversmurt med Snavs: — Jeg tog den med Overlæg med, og man har virkelig givet mig den rette Størrelse efter dette Uhyre, det gik ganske godt altsammen. Hvad der angaar Linnedet, saa har jeg truffet Aftale med Værtinden om det. Først og fremmest skal du altsaa have tre moderne udskaarne Skjorter. Det bliver efter min Regning ialt saadan: otte Groschen for Huen, to Rubler og femogtyve Kopeker for Dragten, det bliver tre Rubler og fem Kopeker; en Rubel og halvtreds Kopeker for Støvlerne — fordi de endnu er ganske gode — gør fire Rubler og femoghalvtreds Kopeker, dernæst fem Rubler for alt Linnedet — jeg har gjort en smuk Handel der — det bliver nøjagtigt ni Rubler og femoghalvtreds Kopeker. Der er femogfyrretyve Kopeker at give tilbage i Kobber, de er her; vil du være saa venlig at modtage dem! Nu, Rodja, har jeg ikke nu klædt dig paa helt fra nyt af, især da efter min Mening din Overfrakke ikke blot endnu kan yde en god Tjeneste, men i det Hele kan fryde sig ved et velanstændigt Ydre. For Regningen paa Sokker og alt det øvrige staar jeg selv inde for dig. Vi har nu femogtyve Rubler tilbage; for Betalingen til Paschenka for Kost og Logis behøver du ikke at ængstes; som jeg har sagt dig, har vi ubegrænset Kredit. Men nu, min kære, vær saa venlig at skifte Linned, thi Sygdommen sidder i Skjorten.

— Aah, lad mig være; jeg vil ikke, afværgede Raskolnikow, som med Modvilje havde hørt paa Rasumichins spøgefulde Beretning om Indkøbet.

— Umuligt, min kære Ven, hvorfor skulde jeg ellers have rendt, som jeg har? paastod Rasumichin. Nastasja, vær bare ikke bange, hjælp mig — saadan — og uden at agte paa Raskolnikows Vægring skiftede han dennes Linned, — Raskolnikow puttede sig ned i sine Puder og mælede ikke et Ord i nogle Minuter.

— De vil hænge om mig længe endnu, tænkte han: — For hvilke Penge er alt dette købt? spurgte han endelig og saa om mod Væggen.

— Penge? Dem der! Dine egne! Der var jo dog nylig en Kontorist her, fra Wachruschin; din Moder har sendt dem. Har du glemt det?

— Nu mindes jeg det, svarede Raskolnikow efter en lang Pause, hvor han havde været fordybet i mørke Grublerier. Rasumichin saa vred og urolig paa ham.

Da aabnedes Døren og en granvoksen, kraftig Skikkelse traadte ind, som om han var en Bekendt af Raskolnikow.

— Zosimow! Endelig, udbrød Rasumichin glad til den Indtrædende.

4.

Zosimow var en stor, stærk Person med et oppustet, farveløst glatraget Ansigt og hvidt, strittende Haar. Han bar Briller og en stor Guldring paa en af de fede Fingre. Hans Alder kunde anslaas til omtrent de syovgtyve Aar. Han gik klædt i en vid, lapset, let Overfrakke og vide, lette Sommerpantalons. Alt ved ham var af store Dimensioner og samtidig lapset. Hans Linned syntes dadelløst, hans Urkæde var massiv. Dertil kom, at han af Væsen var lad, næsten intetsigende, men samtidig dog ligesom kunstlet venligt; Forfængeligheden som han iøvrigt efter Evne og Magt søgte at skjule, straalede hvert Øjeblik fra ham. Alle hans Venner ansaa ham for plump og klodset; men man sagde, at han forstod sig paa sit Fag.

— Jeg har to Gange været henne hos dig, min Ven. Se, han er nu kommet til Bevidsthed! udbrød Rasumichin.

— Jeg ser det, ser det; naa, hvordan synes vi saa vi har det i Dag, hæ? henvendte Zosimow til Raskolnikow, idet han opmærksomt betragtede ham og satte sig hen paa Divanen til ham og straks forsøgende at gøre sig det saa bekvemt, som det nu en Gang var muligt.

— Han er en ægte Hypokondrist, sagde Rasumichin: — Vi har nu lige skiftet Linned; men han havde næsten grædt af den Grund.

— Meget forstaaeligt, det havde kunnet vente med Linnedet til senere, naar han ikke selv havde Lyst til det. Hans Puls er fortræffelig. Er der endnu Hovedpine, hæ?

— Jeg er rask, fuldstændig rask, svarede Raskolnikow egensindig og ophidset, idet han pludselig rejste sig op fra Sofaen med funklende Øjne, men han sank straks tilbage i Puderne igen og vendte sig om mod Væggen. Zosimow betragtede ham uophørligt.

— Meget godt, saadan skal det være, sagde han langsomt: — Har han nydt noget? Man fortalte og spurgte saa, hvad den syge maatte spise og drikke.

— Han maa faa alting — Suppe, The — Svampe og Agurker maa I naturligvis ikke give ham, heller ikke Kød er absolut nødvendigt; men hvad skal man saa sige mere? — Zosimow vekslede et Blik med Rasumichin: — Nogen Medicin er overflødig, jeg vil besøge ham endnu en Gang — i Morgen.

— I Morgen Aften vil jeg tage ham med ud en lille Tur, sagde Rasumichin: — Ned i Jusupow-Haven og saa til Krystalpaladset.

— Jeg vilde nu ikke anstrænge ham i Morgen, dog — en Smule — vi kan jo se.

— Han gør mig meget ondt; jeg vil i Dag indvi min nye Bolig, det er kun nogle faa Skridt herfra, kunde han ikke være med? Han kan jo ligge paa Sofaen hos os? Vil du ogsaa komme? spurgte Rasumichin Zosimow: — glem kun ikke at se til den Syge, du har lovet det!

— Maaske, senere kan det være. Hvad har du foranstaltet derhenne?

— Aah, ikke noget videre, The, Brændevin og Sild. Et Par Postejer faar vi ogsaa, der vil kun komme nogle Venner af mig.

— Hvem da?

— De er alle herfra og frisindede — undtagen min gamle Onkel, men han er ogsaa Ungrusser. Han kom først i Gaar her til i Forretninger, og vi ser hinanden en Gang hvert femte Aar.

— Hvem er han da?

— Han har tilbragt hele sit Liv som

Postmester i Provinsen, nu nyder han en lille Pension; treds Rubler om Aaret, ikke værd at tale om. Men jeg holder meget af ham. Porphyrius Semenowitsch kommer ogsaa, den tidligere Kriminalkommissarius, han er en god Jurist, du kender ham vel? —

— Er han ogsaa en Slægtning af dig.

— Meget langt ude, men hvorfor sætter du saadant et Ansigt op? At I en Gang har overfuset hinanden — vil du nu maaske ikke komme?

— Det er mig meget ligegyldigt.

— Saa meget des bedre. Naa, saa kommer der desuden Studenter, en Lærer, en Embedsmand, en Musiker, en Officer, Jametow —

— Sig mig bare, hvis du vil, hvad er der for Fællesskab mellem dig eller ham der — han pegede med Hovedet ad Raskolnikow — og denne hersens Zametow?

— Se mig til den Principrytter! Ork — Principer! Du sidder paa Principer som paa Springfjedre. Han vover ikke at underordne dem sin Vilje. Men efter min Mening skal man bare spørge om det ene, er det et godt Menneske? — Saadan er Principerne hos mig, og udover det vil jeg ikke vide noget. Zametow er en ganske ejendommelig Mand!

— Og han gør sine Hoser grønne hos dig. —

— Hvadfornoget? Gør han sine Hoser grønne? Hvorfor skulde han vel det, udbrød Rasumichin, der blev ophidset ganske umotiveret: — Har jeg maaske pralet af det for dig? Hvadbehager? Jeg har sagt, at han var et paa sin Maade meget behageligt Menneske! Og ærlig talt, hvis vi skal se uhildet paa alle vore Egenskaber, hvormange Mennesker vil saa kunne rose sig af at være gode? Jeg er er overbevist om, at man højst vilde give et stegt Løg for mig i ganske Person med Hud og Haar — og det endda kun hvis du fulgte med i Tilgift!

— Det er for lidt; for dig vil jeg altid trøstigt kunne give to!

— Men for dig kun et eneste! Zametow er endnu en ung Mand, og jeg skal nok faa Unoderne ud af ham, man maa nemlig altid søge at drage saadanne Folk til sig, ikke frastøde dem. Jo mere man støder et Menneske tilbage, jo slettere bliver han, og med et umodent Menneskebarn skal man være dobbelt forsigtig. Men naturligvis, det forstaar I Fjolser slet ikke! I bryder jer ikke om Menneskene og nedsætter derved Jer selv. Men hvis du forresten vil vide det, saa er der alligevel et vist Anliggende, som knytter os sammen.

— Det gad jeg nok høre om!

— Det drejer sig om en Maler, eller snarere om en Hvidter, men vi skal nok befri ham. Nu har det ikke længere nogen Nød, thi Sagen ligger klar for alle og enhver.

— Hvad er det for en Malersvend?

— Naa, har jeg ikke sagt det før? Aah, nej, jeg har jo kun fortalt dig Begyndelsen. Naa ja, det drejer sig altsaa om det Mord paa den gamle Pantelaanerske, Assessorenken, man har nu ogsaa indviklet en Maler i den —

— Aah, ja, om det Mord har jeg nok hørt Tale, det interesserer mig meget. Jeg har allerede læst noget om det i Aviserne. Men —

— De har ogsaa myrdet Lisabeta! sukkede Nastasja nu, henvendt til Raskolnikow.

— Lisabeta? stønnede denne med en knapt hørlig Stemme.

— Hende, Lisabeta, som handlede, kender du ikke hende? Hun kom ofte herhen og har endog syet en Skjorte til dig.

Raskolnikow vendte sig om mod Væggen, hvor han i det snavsede Tapet udsøgte sig en stor, plump, hvid Blomst mellem Mønstrets mange, en som havde kanelfarvede Rande, og den studerede han nu, talte hvormange Blade, Indsnit og Linier, den havde. Han følte, hvordan Arme og Ben ligesom halvt døde paa ham, ganske som var de skaaret af, men han vovede ikke at bevæge sig og saa stift paa Blomsterne.

— Hvad er der da med den Farvelademester? afbrød Zosimow uvilligt Nastasjas Sludren. Denne sukkede og tav.

— Man har beskyldt ham for at være Morderen! udbrød Rasumichin ivrigt.

— Hvilke Beviser er der til Stede?

— Aah, Pokker med Beviserne! Rigtignok har man et Bevis, men det er netop slet intet og det er det, der skal blive bevist! Man havde straks sat disse to, Koch og Pestrjakow, fast. Aah, hvor det hele er forkert gjort, selv om det slet ikke vedkommer en anden en, saa kan man dog ikke undgaa at faa Kvalme ved at tænke paa det. Pestrjakow kommer nok i Aften hen til mig, saa kan du selv høre Historien, Rodja. Den passerede, da du var blevet syg, netop Aftenen forud før du var paa Stationen og faldt i Afmagt, medens der derhenne blev talt om den.

Zosimow saa nysgærrigt paa Raskolnikow; denne rørte sig ikke.

— Ved du noget bestemt, Rasumichin? Du tager dig den Sag saa nær! bemærkede Zosimow.

— Ja, ja, lad dem nu bare køre løs, vi skal nok befri ham! udbrød Rasumichin og slog med Næven i Bordet: — Kan der maaske tænkes noget mere fornærmeligt? Der bliver der snakket noget taabeligt.Tøjeri sammen, og saa gør man hinanden Komplimenter til. Jeg respekterer Porphyrius, men — hvad har monstro bragt dem ganske fra Koncepterne? Døren var lukket med Slaa, de kom med Portneren, saa var den aaben! Det skulde nu betyde: Koch og Pestrjakow har begaaet Mordet! Saadan ser deres Logik ud!

— Naa, forivre dig ikke! Man har jo dog kun haft dem anholdte, man kan dog ikke gøre andet — jeg har for Resten set denne Koch, han havde vel villet opkøbe forfaldne Panter hos den Gamle? Ikke sandt?

— Ja, han er saadan en Kavaller, køber ogsaa Veksler, han er Forretningsmand! Naa, lad ham være, det han være vil, men ved du hvad jeg er gal over! Over deres ynkelige, fortvivlede Rutinemæssighed. Den er jeg rasende over! Gennem disse enkelte Kendsgærninger er det muligt at finde en ny Traad. Paa et eneste pykologisk Faktum kan man pege, og ad det kan man naa ind paa det rigtige Spor. — *Vi* har Fakta! hedder det. Naa, Fakta alene gør det nu ikke, det halve af Udfaldet beror dog paa Behandlingen af disse Fakta.

— Kan du da behandle dem?

— Man kan dog ikke tie, naar man føler, tydeligt føler, hvorledes man kan komme Sagen ind paa Livet; naar bare — — men det er sandt, kender du Enkelthederne i den?

— Jeg sidder blot og venter paa den Malersvend!

— Aah ja. Naa, saa hør da. Den tredie Dag efter Mordet, om Morgenen, da man endnu beskæftigede sig meget med Koch og Pestrjakow, skønt de begge to retfærdiggjorde sig, og Sagen var klar og aabenbar — tog den pludselig en ny og helt uformodet Vending. En Bonde*), Duschkin, som er Indehaver af en Ølknejpe, der ligger ligeoverfor Ejendommen, kommer op paa Stationen og bringer et Etui med Guldørenringe. Han fortalte samtidig denne Historie:

— I Forgaars Aftes kom en Malersvend, nej, en Forbundter Mikolay, som indtil da var kommet daglig hos mig, ind til mig og bragte mig dette Futteral med Ørenringe af Guld og med ædle Stene. Han tilbød mig det som Pant for to Rubler, og jeg spurgte ham, hvor han havde det fra? Han svarede mig, at han havde fundet det paa Gulvet. Jeg spurgte ham nu ikke videre ud, sagde Duschkin, men gav ham Pengene, én Rubel kun, fordi jeg tænkte, at han, hvis han ikke pantsatte det hos mig, vilde gøre det hos en anden, det blev altsaa det samme, og da han vilde drikke Pengene op, saa var det maaske bedre, om Sagerne laa hos mig. Men nu er jo alle disse Historier om Mordet kommet frem, og derfor er det, at jeg henvender mig her. —

Han har imidlertid blot disket op med en Barnehistorie og lyver som en Avis, thi jeg kender ham, den Duschkin; han er selv Pantelaaner og Hæler, — han skulde tage et Pant paa tredive

*) Bonde, d. e. her som overalt i russiske Romaner fra den Tid Standsbetegnelsen. De tre Stænder, Bonde, Borger og Adel existerede jo og betød mere, end det civiliserede Europa forstaar. O. A.

Rublers Værdi, bare for at gaa til Retten med det! Han er ganske simpelt blevet bange. Naa, hvad vedkommer det imidlertid mig! Men hør nu videre: —

Denne Bonde, Mikolay Dementjew har jeg kendt lige fra min Barndom af, sagde Knejpeværten, han er fra vores Gouvernement og Kreds, vi er begge to fra Rjasan. Mikolay drikker meget, selv om han ikke er nogen Drukkenbolt, og vi vidste, at han arbejdede i det Hus, hvidtede sammen med Mitrey, der er fra den samme Landsby. Da han havde faaet Pengene, vekslede han dem straks, tømte to Glas i et Drag omtrent, tog det tiloversblevne og gik sin Vej, men siden har jeg ikke set ham sammen med Mitrey. Saa hørte vi den følgende Dag, at Aljona Iwanowna og hendes Søster var blevet myrdede med Øksen. Vi forstod straks Sagernes Stilling; og da jeg kom i Tanker om disse Ørenringe, vidste jeg allerede, at den Døde havde laant Penge ud mod Pant. Jeg gik over i Ejendommen og begyndte forsigtigt at skaffe mig Oplysninger, jeg spurgte, om Mikolay var der. Mitrey svarede mig dertil, at denne nu holdt »blaa Mandag«, først kom hjem hen paa Morgenstunden og i beruset Tilstand, opholdt sig højst ti Minuter hjemme og saa atter gik sin Vej. Mitrey havde ikke set ham komme tilbage paa Arbejde, og han maatte nu fuldende det alene. Men dette Arbejde blev udført paa den samme Trappe, som førte op til de Myrdede, — i anden Etage. Da jeg fik dette at vide, holdt jeg Tand for Tunge, saaledes sagde Duschkin: — Men jeg maatte hele Tiden sætte det i Forbindelse med Mordet og gik hjem igen stadig beskæftiget med denne Idé. Nu i Dag, Klokken otte, det er Trediedagen efter, kommer Mikolay ind til mig, naturligvis overmaade beruset, men alligevel saadan at han kunde forstaa et forstandigt Ord. Han satte sig tavs paa en Bænk, foruden ham befandt der sig i Skænkestuen kun et eneste Menneske, en Fremmed, og denne sov paa en anden Bænk, fordi jeg kendte lidt til ham, og ellers var der bare mine to Knøse.

— Har du allerede set Mitrey, spurgte jeg ham?

— Nej, jeg har ikke set ham.

— Du har vel ikke været paa Arbejde?

— Nej, svarede han: Ikke siden i Forgaars.

— Hvor sover du da?

— Nede paa Sandprammene, fortalte han mig.

— Naa — sig mig, hvor har du de Ørenringe fra?

— Jeg fandt dem paa Gulvet, — det var, ligesom om han udtrykte sig usikkert og han saa ikke op.

— Du har da nok hørt, hvad der er hændt den samme Aften og i samme Time paa samme Trappegang?

— Nej, jeg har ikke hørt noget.

— Han lyttede til, spærrede Øjnene op og blev kridhvid. Jeg fortalte ham alting og iagttog ham, han griber efter sin Hat og vil rejse sig. Nu vilde jeg holde ham tilbage. — Vent dog, Mikolay, du har jo ikke drukket ud endnu, sagde jeg og vinkede samtidig til min Kelnerdreng om at holde Døren garderet, til jeg var kommet frem fra Skænken. Da styrtede han pludselig ud, ned ad Gaden i største Fart og ind i en Sidegade, saa slap han mig af Syne. Nu er jeg imidlertid ganske sikker paa, at han er Synderen. — — —

— Det ser saadan ud! — udbrød Zosimow.

— Stop! Hør nu Slutningen paa det! Man lod saa Mikolay eftersøge overalt.

Duschkin blev anholdt og forhørt, Mitrey ligeledes, Prammene bliver gennemsøgte, og da endelig efter tre Dages Forløb kommer de med Mikolay selv; de havde nappet ham i et Herberg. Han var kommet derhen, havde bedt om en Lampe. Man havde givet ham den. Nogle Minuter senere gaar en Kvinde ud i Kostalden og kigger gennem en Sprække, da havde han lige bundet sit Bælte over en Bjælke inde i Skuret og lavede en Slynge. Han var halvt afklædt og i Begreb med at lægge Slyngen om Halsen. Konen skriger op og raaber, og Folkene kommer løbende til og spørger, hvad det er, han har for.

— Aah, før mig bare bort, svarede han: Jeg er Skyld i det altsammen!

— Efter de sædvanlige Formaliteter tog de ham nu og førte ham væk, det vil sige herhen paa Stationen. Forhøret begyndte; hvem han var, hvad han var, hvor gammel — »toogtyve Aar«, og saa videre. Derpaa blev der spurgt, om han ikke, da han arbejdede med Mitrey, havde set nogen paa Trappen ved den og den Tid? De svarede bægge, at der vel var gaaet mange Folk baade op og ned, men at de ikke havde ofret disse nogen Opmærksomhed.

— Om de da ikke havde hørt et eller andet, mærket nogen Larm? — De benægtede det.

— Men det har dog været dig bekendt, Mikolay, at i den Time og paa den Dag blev Enken og hendes Søster myrdet og udplyndret.

— Det har jeg slet ikke vidst noget om, slet ikke hørt noget til! Først tre Dage efter af Værtshusholderen, Athanasius Pawlitsch!

— Men hvor har du da de Ørenringe fra?

— Fundet dem paa Gulvet!

— Hvorfor gik du ikke paa Arbejde næste Dag sammen med Mitrey?

— Fordi jeg havde Lyst til at spadsere!

— Hvor er du saa gaaet hen?

— Aah — forskellige Steder!

— Hvorfor løb du bort fra Duschkin?

— Fordi han havde gjort mig meget forskrækket!

— Med hvad?

— Med at man kunde forhøre mig!

— Hvorledes kunde du være bange for det, naar du ikke var dig nogen Forseelse bevidst? — — —

Nu kan du, Zosimow, tro mig eller ikke, Spørgsmaalene blev stillede bogstaveligt i denne Orden og med disse Ord. Jeg ved det sikkert, man har meddelt mig det fra tilforladeligste Kilde. Hvad siger du nu til det?

— Kun at der endnu ikke foreligger noget Bevis.

— Jeg taler ikke om Bevis, men om, hvordan de har opfattet den hele Stilling! For Pokker! De har gjort ham modløs, bragt ham i Knibe, og han har selv anklaget sig, han har sagt, at han ikke har fundet Sagerne paa Gulvet inde i Stuen, men i Entreen, hvor han arbejdede med Mitrey.

— Hvordan gik det da til? — har man nu spurgt ham.

— Jo, vi havde arbejdet sammen hele Dagen derhenne lige til Klokken otte om Aftenen og skulde saa gaa hjem, da tog Mitrey Penslen og smurte mig Farve i Ansigtet; efter at have gjort det, stak han af, men jeg efter ham og skreg af fuld Hals. Men da jeg kom fra Trappen og vilde ud i Porten, løb jeg lige i Armene paa Portneren og nogle Herrer, hvor mange der var, ved jeg ikke mere; Portneren begyndte at skælde mig ud, den anden Portner ogsaa, saa kom den enes Kone til og gav ogsaa Hals, en Herre, som kom ind ad Porten med en Dame, begyndte at trættes med os, fordi vi, Mitka og jeg, laa i Vejen for dem i Midten af Gangen. Jeg havde Mitka fat i Haarene, rystede ham og gav ham nogle ordentlige Næsestyvere, ikke i Alvor, næh, i fuldkommen Venskab, bare for Spøg. Saa skyndte Mitka sig ud paa Gaden og løb bort, og jeg stadigvæk efter ham; men jeg kunde ikke indhente ham og vendte derpaa tilbage til Lejligheden for at gøre noget færdigt. Jeg ventede, om Mitka vilde komme tilbage og stillede mig derfor bagved Døren til Entréen, ind i Hjørnet bagved Dørfyldingen. Jeg ser hen for mig — der ligger noget indpakket i Papir. Jeg tog Papiret op, jeg kiggede i det, der var Ørenringe i Pakken — — — —

— Bagved Døren? Laa det bagved Døren? Bagved Døren? skreg pludselig Raskolnikow og stirrede med et forskrækket, men sløvt Blik paa Rasumichin, idet han samtidig med Besvær løftede sig, støttende paa den ene Haand, op i Sofaen.

— Ja, men hvad vil du? Hvad er der i Vejen med dig? Hvorfor er du saa besynderlig? — Rasumichin var ligeledes sprunget op fra sin Plads.

— Ikke noget, svarede Raskolnikow næppe hørligt og lod sig atter synke til-

bage i Puderne, paa ny med Ansigtet mod Væggen. Alle var en kort Stund berøvet Mælet.

— Han maa have drømt, begyndte Rasumichin endelig og saa spørgende paa Zosimow; denne gav et lille, bekræftende Tegn med Hovedet.

— Naa, gaa bare videre, sagde han højt: — Hvad skete der nu?

— Hvad der nu skete? Næppe havde han set Ørenringene, førend han ligesom Mitka helt glemte Lejligheden, tog sin Hat og skyndte sig til Duschkin, modtog af denne den bekendte Rubel, løj for ham, at han havde fundet den lille Pakke paa Gulvet, og begav sig saa ud paa en Ølturné. Med Hensyn til Mordet hævder han stadigvæk det samme, — han kender slet ikke noget til det og har først hørt noget om det Tredjedagen efter. —

— Men hvorfor har du da ikke ladet dig se mere? er han blevet spurgt.

— Af Frygt!

— Du vilde hænge dig, hvorfor?

— Paa Grund af en Tanke, jeg fik.

— Hvilken da?

— Den at man vilde trække mig for Retten og forhøre mig. — — —

— Dette er hele Historien; hvad mener du nu, der lader sig slutte af dette?

— Ja, hvad skal man tænke; det er jo et Spor — som sædvanlig. Et Faktum! Man har vel ikke ladet Maleren være paa fri Fod?

— Nej, nu har man direkte erklæret ham for at være Morderen; de nærer slet ikke mere nogen Tvivl om det.

— Du bliver nok hidsig igen. Men Ørenringene da? Du maa selv indrømme, at hvis de Ørenringe netop paa den Dag og i den Time fra den Gamles Kiste er kommet i Mikolays Besiddelse, saa — — du maa jo alligevel selv indrømme, at de dog paa en eller anden Maade maa være komne paa den Plads? Det er et ikke urigtigt Spørgsmaal i en saadan Historie.

— Hvordan de er komne paa den Plads? Hvordan? — skreg Rasumichin: — skulde du, en Læge, du, som mere end nogen anden er forpligtet til at udforske Menneskene og lettere end nogen anden har Lejlighed til at iagttage den menneskelige Natur — skulde du ikke kunne indse af alt det, der foreligger, hvad Slags Menneske denne Mikolay er? Skulde du ikke lige fra første Øjeblik af kunne se, at alt hvad han har udtalt under Forhøret er den rene, skære Sandhed? Den lille Pakke er aldeles sikkert kommet ham i Hænde saaledes, som han selv har forklaret det. Han traadte vel paa den og har saa taget den op!

— Den rene, skære Sandhed! Og alligevel siger du, at han har løjet i Begyndelsen!

— Hør nu, og hør opmærksomt efter! Saavel Portneren, som Koch, Pestrjakow og den anden Portner, den førstes Kone, en anden Kone, som paa dette Tidspunkt sad hos dem i Portnerlukafet, og desuden Hofraad Krjukow, som i samme Øjeblik forlod en Droske og traadte ind ad Porten med en Dame under Armen — alle, allesammen, altsaa otte eller ti Vidner har overensstemmende udtalt, at Mikolay har smidt Dmitri til Jorden, ligget ovenpaa ham og pryglet ham, og at den anden har trukket Kammeraten i Haaret og ligeledes slaaet løs! De har ligget midt i Porten og hindret Færdslen; man har skældt dem ud fra alle Sider, og de har ligget paa hinanden »som et Par smaa Drenge«, Vidnernes eget Udtryk. De skreg, ruskede i hverandre og lo samtidig; bægge har let højt og friskt og gjort de lystigste Spilopper. Den ene har forfulgt den anden, som Børn gør det — endogsaa helt ud paa Gaden! Forstaar du? Og tænk nu selv over det! Ligene deroppe har endnu været varme, hører du, endnu varme, det var de, da man fandt dem! Hvis de to har myrdet dem, eller bare Mikolay har været ene om Gærningen, og ved denne Lejlighed havde maattet aabne Skabene med et Brækjærn, eller havde de delt Rovet mellem sig, saa vil jeg kun forelægge dig et Spørgsmaal: Er det vel muligt for den menneskelige Natur at skrige, le og slaas som Børn i Porten — og samtidig

have begaaet Blodsudgydelse, ligget i lumskt Baghold og beregnet Rovmord? Hvis de var Morderne, saa skulde de kun fem Minuter senere — det fremgaar deraf, at Legemerne endnu var varme — pludselig forlade de Myrdede og den aabne Bolig, vel vidende, at der hvert Øjeblik kunde komme Mennesker, lade Byttet i Stikken og som Børn fjante om paa Gaden, le højt og tiltrække sig almindelig Opmærksomhed? Og det indestaar jo ti Vidner for.

— Det er ganske vist besynderligt; tja, virkelig umuligt, men —

— Nej, min Broder, ikke noget »men«; naar Ørenringene er kommet i Hænderne paa Mikolay paa den Dag og i den Time, saa opstiller man dette som et vigtigt, afgørende Bevis mod denne, trods de Erklæringer der er blevet afgivne. Man maa dog altid tage Retfærdighedsgrundene med i Betragtning; og saa meget værre bliver det, naar Kendsgærningerne taler uigendriveligt. Men hvad mener du om Karakteren af vor Retspleje, naar man ikke bliver i Stand til at anerkende et Faktum, som alene støtter sig paa en psykologisk Umulighed, paa en Omstændighed, der ikke er til at afvise, og som tilintetgør alle de anklagende Momenter, ligegyldigt hvilke. Men nej, de vil saamænd ikke tænke saadan, alene fordi den lille Pakke er blevet fundet, og fordi Manden vilde hænge sig, hvad der dog aldrig kunde ske, hvis han ikke havde følt sig skyldig! Dette er Hovedspørgsmaalet, og det bringer mig i Ophidselse! Tænk blot selv!

— Ja, jeg ser nok, at du hidser dig op af den Grund. Men stop, jeg har glemt at spørge, om Pakken med Ørenringene nu ogsaa aldeles bestemt stammer fra den Gamles Kiste?

— Det er bevist, svarede Rasumichin, mørkt og uvilligt: — Koch har genkendt Genstandene og undersøgt dem som Panter, han har ogsaa paavist, at disse var hans Ejendom.

— Pokkers! Men — er der da ingen, som har set Mikolay paa den Tid, da Koch og Pestjrakow gik op ad Trappen, og kan det saa ikke fremføres?

— Det er netop det, der er ingen, som har set ham, svarede Rasumichin højst fortrædelig: — Det er jo netop det gale ved det. Koch og Pestrjakow har ikke bemærket ham, da de gik op, og desuden tynger deres Vidnesbyrd nu ikke svært meget i Vægtskaalen. De forklarede, at Lejligheden stod aaben, og at man vel havde arbejdet derinde, men de havde i Forbigaaende ikke skænket det nogen Opmærksomhed, og vi aner derfor ikke, om der i det Øjeblik var Arbejdere derinde eller ikke.

— Hm, maaske er det et gunstigt Bevis, at de sloges i Spøg og tumlede med hinanden. Men selv om vi ogsaa antager, at dette var et vigtigt Moment, saa — — tillad mig dog, hvorledes forklarer du dig selv hele denne Sag? Hvordan forklarer du Fundet af Ørenringene, hvis han, Fyren, virkelig har fundet dem der, hvor han angiver?

— Hvordan jeg forklarer mig det? Hvad behøves der for en Forklaring, Sagen er jo som Fod i Hose! Ligeledes ligger hele den Fremgangsmaade, der er benyttet ved Udførelsen af Forbrydelsen, klar som Dagen, thi den lille Pakke angiver hele Sporet. Den virkelige Morder har tabt Ørenringene; han var endnu deroppe, da Koch og Pestrjakow bankede paa, han stod bag Døren med Slaaen for. Koch mistede Taalmodigheden og gik ned; i det Øjeblik kom Morderen frem og skyndte sig nedenunder, han havde ingen anden Udvej. Paa Trappen har han skjult sig for Koch, Pestrjakow og Portneren i den tomme Bolig — paa samme Tid hvor Dmitry og Mikolay var borte fra denne. Han ventede bag Døren, medens Portneren gik op ad med de to andre, han lyttede, til Skridtene var hendøede, og gik saa roligt ned, vel sagtens i samme Øjeblik hvor Dmitry og Mikolay var løbet ud paa Gaden, alle var forsvundne, og der befandt sig ikke mere nogen i Gadedøren. Maaske kan de endog have set ham uden imidlertid at tage Notits af ham! Han har tabt den lille Pakke ud af Lommen, da han stod bagved Døren, og ikke bemærket det, fordi det ikke var ham mu-

ligt. Pakken angiver tydeligt, at han har staaet der; saadan ser den Sag ud.

— Det var skarpsindigt, min Ven; nej, udspekuleret; det er for udspekuleret.

— Og hvorfor det?

— Fordi alting passer saa nøje ind i hinanden! Det er tilpasset som paa et Teater!

— Oho! udbrød Rasumichin, men i dette Øjeblik aabnedes Døren og en Fremmed, der var samtlige Tilstedeværende ubekendt, traadte ind.

5.

Den Fremmede var en Herre i moden Alder, affekteret og selvbevidst. Han blev med spændt, men indigneret Mine staaende i Døren efter at være traadt over Tærskelen og saa sig omkring med en fornærmende Forundring, medens hans Blik udtrykte Spørgsmaalet: Hvor i al Verden er jeg dog kommet hen?

Mistroisk, og idet han affekterede en vis Forskrækkelse eller snarere Krænkelse, betragtede han denne Raskolnikows snævre, lave Skibskahyt. Med samme Forundring rettede han derpaa Øjnene paa denne selv, som laa afklædt og uvasket paa den elendige, snavsede Sofa, og mønstrede ligeledes ham. Derefter betragtede den Fremmede, stadig bevarende en nedladende Ro, Rasumichins reducerede, ubarberede og ufriserede Fremtoning, medens denne just paa sin Side rettede et dristigt spørgende Blik paa ham uden at røre sig fra sin Plads. Der herskede et Minut en spændt Tavshed, men endelig, som det var at vente, ændredes Situationen noget. Da han forstod, sagtens paa Grund af visse iøjnefaldende Omstændigheder, at han med sin høje og strænge Overlegenhed ikke kunde spille nogen Rolle i denne »Kahyt«, nedstemmede den indtrædende Herre Tonen noget og vendte sig hæftigere, men alligevel afmaalt til Zosimow, idet han skarpt betonede hver Stavelse i sit Spørgsmaal:

— Er Rodion Romanitsch Raskolnikow, som studerer eller har studeret her i Byen, til Stede?

Zosimow forhastede sig ikke, men vilde vel nok have svaret, hvis ikke Rasumichin, som aldeles ikke var blevet spurgt, var kommet ham i Forkøbet.

— Han ligger der paa Sofaen, udbrød han: — Hvad vil De saa?

Dette familjære: — Hvad vil De saa? syntes at støde den selvbevidste Herre. Han tog knapt nok Notits af Rasumichin, men vendte sig hurtigt og demonstrativt mod Zosimow.

— Her er Raskolnikow, stammede denne og viste med Hovedet hen paa den Syge. Saa gabede han, hvorved hans Mund aabnedes usædvanlig meget og usædvanlig længe holdtes i denne Stilling. Derpaa tog han langsomt ned i Vestelommen og trak et uhyre stort, tykt Guldur frem, aabnede det, saa overmaade længe, hvad Klokken var, og stak det saa atter i Lommen med den samme skødesløse Langsomhed.

Raskolnikow laa under dette tavs paa Ryggen og stirrede stift, men uden klar Tanke paa den Besøgende. Hans Ansigt, som nu var vendt bort fra de interessante Blomster paa Tapetet, saa overordentligt blegt ud og forraadte store, indre Lidelser, aldeles som om han nylig havde overstaaet en svær Operation, eller som om man i dette Øjeblik lod ham gaa efter et Forhør. Den Fremmede æggede imidlertid mere og mere hans Opmærksomhed, derpaa hans Tvivl, hans Mistro og endelig næsten Angst. Da Zosimow sagde: Her er Raskolnikow, og pegte paa ham, indtog han med et Sæt en siddende Stilling paa sit Leje, som om han sad paa Spring, og han fik kun med en hviskende, halvt brudt og svag Stemme følgende Ord frem:

— Ja, jeg er Raskolnikow! Hvad ønsker De?

Den Fremmede betragtede ham opmærksomt og sagde saa med en klar Stemme:

— Jeg er Peter Petrowitsch Luschin. Jeg tør vel haabe, at mit Navn ikke er Dem aldeles ubekendt.

Men Raskolnikow, som havde ventet alt andet snarere end dette, saa paa ham, udtryksløst og helt hensunken i Tanker, og svarede ham ikke — det var virkelig, som om han for første Gang hørte Peter Petrowitschs Navn nævne.

— Hvadbehager? De skulde virkelig endnu ikke have modtaget Efterretninger? spurgte Peter Petrowitsch meget ubehageligt berørt.

I Stedet for at svare lod Raskolnikow sig atter falde tilbage i Puderne, tog sig til Hovedet og stirrede paa Stuens Loft. Nogen Usikkerhed prægede Luschins Ansigt. Zosimow og Rasumichin vedblev at betragte ham opmærksomt; han blev forlegen.

— Jeg troede — jeg mente — stammede han nu: — at det Brev, som allerede for ti Dage siden blev afsendt, ja næsten for to Uger siden — —

— Men — om Forladelse! — hvorfor bliver De staaende der i Døren? afbrød Rasumichin ham pludselig: — Hvis De har noget at meddele, saa sæt Dem dog; at dele den med Nastasja vil blive noget for snævert; Nastasja, gør dog Plads og lad Herren komme til! Kom De her, her er en Stol. Gaa De bare forbi.

Han rykkede sin Stol bort fra Bordet og gjorde saaledes Plads mellem dette og sine Knæ, medens han afventede, at den Fremmede skulde gaa gennem denne snævre Passage. Opfordringen var saa tvingende, at denne ikke kunde komme uden om, medens han stavrende og fuldstændig forvirret banede sig Vej. Da han endelig havde taget Stolen i Besiddelse og sat sig paa den, saa han spørgende paa Rasumichin.

— Vær De bare ikke bange, begyndte denne: — Rodja har nu været syg i fem Dage og fantaseret i de tre af dem. Først nu er han vaagnet og har spist noget med Appetit. Der sidder Lægen, som netop har tilset ham, og jeg er Rodjas Ven, ogsaa tidligere Student, og jeg plejer ham. De skal derfor ikke være forlegen, men bare sige ligetil, hvad De ønsker her.

— Jeg takker Dem. Men foruroliger jeg ikke den Syge ved min Tilstedeværelse og Samtale? henvendte Peter Petrowitsch til Zosimow.

— Næ-æ-æ-h, snøvlede denne: De kan snarere adsprede ham! — Han gabede igen.

— Han har allerede for længe siden faaet sin Bevidsthed tilbage, allerede fra i Dag til Morgen, sagde Rasumichin, hvis Frimodighed i den Grad bar den sande Enfoldigheds Stempel, at Peter Petrowitsch fattede sig og atter genvandt sin Ligevægt, hvortil maaske ogsaa det bidrog, at denne pjaltede og frække Svend syntes at ville bryste sig af at være Student.

— Deres Fru Moder — begyndte Luschin.

— Hm, udbrød Rasumichin højlydt; den anden saa paa ham.

— Det betyder ikke noget, jeg lider af Hæshed for Tiden. Klem De bare paa!

Luschin trak paa Skuldrene.

— Deres Fru Moder har i min Nærværelse hjemme hos hende opsat et Brev til Dem. Jeg er kommet hertil og har med velberaad Hu ladet gaa nogle Dage uden at henvende mig til Dem, for at jeg kunde være aldeles forsikret om, at De var blevet underrettet om alting; men nu, til min store Forbavselse — —

— Jeg ved det nok, jeg ved det, svarede Raskolnikow hurtigt og med et Udtryk, der forraadte den utaalmodigste Modvilje: — Altsaa De er Brudgommen? Jeg ved det nok, det er tilstrækkeligt!

Peter Petrowitsch følte sig alvorlig krænket, men han tav. Mojsommeligt søgte han at udgrunde, hvad vel alt dette skulde betyde?

En minutlang Tavshed indtraadte.

Imidlertid havde Raskolnikow, som havde vendt sig lidt om mod Luschin, da han svarede ham, opmærksomt og med en særlig Nysgærrighed betragtet denne, ganske som om han ikke i lang Tid havde set ham, eller som om noget nyt ved ham lagde usædvanlig meget Beslag paa ham; samtidig rejste han sig noget op i Puderne.

Det syntes virkelig ogsaa, som om

noget ejendommeligt i Peter Petrowitschs Væsen var ham paafaldende, som var det fremkaldt ved den autoriserende Benævnelse »Brudgom«, der saaledes uden alle Ceremonier var blevet ham tillagt. Frem for alt var det øjensynligt, kun altfor øjensynligt, at Peter Petrowitsch havde anstrængt sig overmaade meget for at udnytte de faa Dages Ophold i Hovedstaden til at pynte sig, og medens han ventede paa sin Brud, forandre sig til sin Fordel, hvad der jo i sig selv var helt uskyldigt og tilladeligt. Denne ejendommelige, maaske altfor selvtilfredse Bevidsthed om sin egen Forvandling til det bedre kunde tilgives ham i Betragtning af, at han nu regnede sig blandt Brudgommene. Hans Dragt saa ud, som var den lige kommet fra Skrædderens Bord, alt paa ham var nyt, der var bare det at udsætte, at det var altfor nyt og for stærkt forraadte en bestemt Hensigt. Selv hans kokette, splinternye, runde Hat afgav Bevis herfor; Peter Petrowitsch omgikkes den med en overordentlig Ærefrygt og holdt den stadig med særdeles Omhyggelighed i Hænderne. Et Par underskønne, hvide Glacéhandsker beviste det ligeledes, ganske vist paa den Maade, at han ikke havde taget dem paa, men bar dem til Parade i Haanden. I Peter Petrowitschs Dragt var de lyse og ungdommelige Farver de fremherskende. Han havde en smagfuld Sommerjaket af lyst, kanelfarvet Stof paa, lyse, lette Benklæder, en Vest af samme Stof, lige købt, nyt Linned, et sart Battiststlips med rosafarvede Striber i, og hvad der nu ellers var af yndigt. Ogsaa hans Aasyn var præget af alt godt og velvilligt. Det var meget friskt og rødmusset, saa i det Hele taget yngre ud, end man skulde antage, da han jo var femogfyrretyve Aar gammel. Mørkebrune Bakkenbarter skyggede paa bægge Sider af det, de havde Form som Koteletter og harmonerede meget godt med den glatbarberede Hage. Ogsaa hans Haar, som for Resten allerede var graasprængt, gjorde god Virkning, skønt det var baade kæmmet og bearbejdet af Frisøren; det gjorde aldeles ikke noget latterligt Indtryk eller gav mindste Skin af en vis Tomhjærnethed, som oftest kommer frem, naar det gælder stærkt friserede Hoveder. Haaret forlenede Ansigtet med en usvigelig Lighed med Tyskerens, naar denne gaar til Alters. Naar der i dette ganske kønne og indtagende Ansigt alligevel var noget ubehageligt og frastødende, skyldtes det helt andre Aarsager.

Raskolnikow smilede giftigt, medens han mønstrede Herr Luschin, sank saa atter tilbage i Puderne og betragtede som før Loftet.

Men Herr Luschin var standhaftig og, som det saa ud til, besluttet paa endnu ikke at lægge Mærke til alt dette ejendommelige.

— Jeg beklager uendelig meget at skulle finde Dem i denne Tilstand, begyndte han paa ny for at bryde Tavsheden: — Hvis jeg havde vidst noget om Deres Sygdom, saa var jeg kommet før. Men, jeg har jo saadan en forfærdelig Masse Forretninger! Mit meget vigtige Hverv som Advokat i Senatet, for slet ikke at tale om alle andre Ting, der skal drages Omsorg for, ja, det vil De jo selv kunne forestille Dem. Deres kære Mama og Søster venter jeg desuden hver Time.

Raskolnikow gjorde en Bevægelse og vilde sige noget, hans Ansigt tydede paa Oprørthed; Peter Petrowitsch holdt inde og ventede, men da der intet blev sagt, fortsatte han:

— Ja, hver Time. Jeg har først og fremmest fundet en Bolig for dem.

— Hvor da? spurgte Raskolnikow mat.

— Slet ikke langt herfra, i Bakalejews Hus.

— Paa W-Kajen, afbrød Rasumichin ham: der er to Etager til Leje; Købmand Juschin har dem, jeg har boet der.

— Ja, de er til Leje. —

— Der er meget ubehageligt, derhenne; meget snavset, ilde Lugt og ovenikøbet et meget fordægtigt Kvarter, hvor der allerede er hændt adskilligt. Himlen ved, hvem der bor til Huse der! Jeg har selv en Gang haft en Skandaleaffære

derhenne; jeg slap for Resten helskindet fra den.

— Saa meget Kendskab kunde jeg rigtignok ikke have, da jeg er en Fremmed her, afbrød Peter Petrowitsch ham: — men der er dog to meget rene, smaa Værelser, og da jeg kun har Brug for dem i en kort Tid — vor egentlige, fremtidige Bolig har jeg allerede udsøgt mig — henvendte han til Raskolnikow: — Den vil nu blive gjort i Stand — — saa hjælper jeg mig med en lille Bolig, den er nogle faa Skridt herfra — hos Fru Lippewechsel, hos en ung Ven af mig, Andreas Semenitsch Lebesjatnikow; han var den, der først viste mig til Bakalejews Hus.

— Lebesjatnikow? spurgte Raskolnikow langsomt, som om han tænkte sig om efter et eller andet.

— Ja, Andreas Semenitsch Lebesjatnikow, han er ansat i Ministeriet. Kender De ham?

— Ja! — nej — tilføjede Raskolnikow.

— Undskyld, men jeg troede at kunne slutte mig til det af Deres Spørgsmaal. Jeg har før været hans Formynder, det er en meget elskværdig, ung Mand. Jeg omgaas gærne Ungdommen, thi man lærer kun af den.

Peter Petrowitsch saa forventningsfuldt paa de Tilstedeværende.

— I hvilken Hensigt? spurgte Rasumichin.

— I en meget alvorlig, endog den allervæsentligste, svarede Peter Petrowitsch, der syntes oplivet ved dette Spørgsmaal: — Ser De, jeg har ikke set St. Petersborg i ti Aar, alle vore nye Skikke, Reformer og de nye Ideer er jo nok trængt ud til os i Provinsen, men for at se klart paa det maa man være i St. Petersborg! Men nu er det min Anskuelse, at man ser og hører det mest mulige, naar man iagttager vor nye Generation. Og det maa jeg tilstaa: Jeg har frydet mig højligen!

— Over hvad?

— Deres Spørgsmaal er meget omfattende! Jeg kan maaske tage fejl, men jeg synes, at jeg nu finder et klarere Blik, saa at sige mere moden Dømmekraft; mere Arbejdsstyrke ogsaa.

— Det er rigtigt, bekræftede Zosimow.

— Du lyver, ikke Arbejdsstyrke! svarede Rasumichin: — Arbejdsduelighed er svær at erhverve og falder ikke saadan uden videre ned fra Himlen. Vi behøver endnu to Aarhundreder for i enhver Henseende at være blevet opdragne. Ideer er vel til Stede, henvendte han til Peter Petrowitsch: — og ogsaa de fromme Ønsker, hvor barnlige de end kan være, ja, endog Hæderlighed findes der, skønt Korruptionen breder sig synligt eller usynligt, men Arbejdsevne — aldrig! Den ligger endnu i Svøb.

— Det er jeg nu ikke enig med Dem i, svarede Peter Petrowitsch med en aabenbar Tilfredsstillelse: — Vist saa — der er enkelte Træk, som forraader Uorden, men der maa man netop være overbærende, hine Tilbøjeligheder tyder paa Iver for Iværksættelsen og paa denne uregelmæssige, indre Disposition, hvoraf Gærningen udspringer. Naar der først er blevet gjort noget, har vi ingen Tid at give væk; om vore Hjælpemidler vil jeg nu slet ikke tale. Efter min personlige Mening er der med Deres Tilladelse allerede gjort meget! Nye, nyttige Ideer og Værker er udspredt og fuldkommengjorte i Stedet for det tidligere alt overvejende Drømmeri og Romantik; der stryger en friskere Vind gennem vor Literatur, og talrige, skadelige Fordomme er blevet udryddede. Med et Ord, vi har uigenkaldeligt frigjort os for Fortiden, og dette er efter min Mening allerede en Daad!

— Han har stadfæstet det! lod Raskolnikow sig pludselig forlyde med.

— Hvadbehager? spurgte Peter Petrowitsch, som ikke tydeligt havde hørt det; men han fik ikke Svar.

— Det er ganske rigtigt, bekræftede nu Zosimow.

— Har jeg ikke Ret? fortsatte den første, idet han saa paa Zosimow med megen Sympathi: — De vil selv indrømme, fortsatte han saa og vendte sig mod Rasumichin, men allerede nu med

en vis triumferende Mine og Overlegenhed, og idet han straks tilføjede »unge Mand« — at der er sket et Fremskridt, eller som man nu tildags kalder det et Progres,*) baade med Hensyn til Videnskaben og den social-økonomiske Lære.

— Det er bare en dagligdags Talemaade.

— Nej, aldeles ikke! Hvis man for Eksempel siger »Elsk din Næste« — hvad fremgaar saa deraf? — vedblev Peter Petrowitsch, som det syntes med en næsten altfor stor Iver: — Deraf fremgaar det, at jeg skal rive min Kjole i to Stykker, give min Næste det ene, hvorefter vi bægge var halvnøgne — som det gamle russiske Ord: — Naar man vil fange flere Harer paa samme Tid, faar man ikke en eneste. — Videnskaben siger: Elsk først og fremmest dig selv! Thi alt i Verden beror paa den subjektive Interesse. Elsk dig selv, og du vil opfylde dine Pligter, som det er nødvendigt, og din Kjole vedbliver at være hel! Den socialøkonomiske Lære tilføjer her, at jo mere de personlige Interesser i Samfundet er fremherskende, altsaa de hele Kjoler, jo fastere bliver dettes og det store Heles Grundlag. Hvis jeg virker ene og alene for min Interesse, saa virker jeg derved samtidig for de andres og opnaar derved, at min Næste faar noget mere end blot den halve Kjole og tilmed ikke paa Grund af isolerede Velgærninger, men paa Grund af det almene Velbefindende. Det er jo en ganske jævn og ligetil Betragtning, men uheldigvis er den i lang Tid, altfor lang Tid ikke kommet til Gennembrud paa Grund af Drømmere og Fantaster; der skulde ikke megen Skarpsindighed til for at finde den.

— Undskyld, jeg er ligeledes kun lidet skarpsindig, afbrød Rasumichin ham: — og vi vil derfor lade det Emne ligge. Jeg var begyndt at snakke i en bestemt Hensigt, mig har alle disse tomme Talemaader, disse fortærskede Almenfraser, alt dette for og imod, været afskyeligt allerede i tre Aar og i en saadan Grad, at jeg ved Gud rødmer, naar andre, ikke jeg selv, taler til mig om dem. De har jo rigtignok Deres egne Erfaringer, De støtter Dem paa, og dette er meget tilgiveligt, jeg vil derfor heller ikke dømme om det. Men jeg vilde egentlig kun vide, hvem De er, da der jo er *saa* mange højst forskellige Elementer, som i den sidste Tid har blandet sig i de almene Spørgsmaal, at de har fordærvet det altsammen og væltet sig ind paa det altsammen i deres egen Interesse, saaledes at Sagen helt er mislykket. Dette maa være nok.

— Kære Herre, begyndte Luschin og kroede sig af Værdighed: — De vil dog ikke saaledes uden alle Omsvøb paastaa, at jeg —

— Om Forladelse, om Forladelse, det kunde jeg vel nok! Men det maa nu være tilstrækkeligt! svarede Rasumichin i en bestemt Tone og vendte ham kort og godt Ryggen for at fortsætte sin Samtale med Zosimow.

Peter Petrowitsch var saa fornuftig at lade det blive ved denne Erklæring; efter et Par Minuters Overlæg besluttede han sig til at rejse sig.

— Jeg haaber, sagde han til Raskolnikow: — at vort i Dag indledede Bekendtskab maa fæstnes mere efter Deres Helbredelse og i Anledning af de Dem bekendte Forhold. Ganske særlig ønsker jeg Dem god Bedring.

Raskolnikow vendte ikke Hovedet om til ham, Peter Petrowitsch stod op fra Stolen.

— Udentvivl er Morderen en Laansøger! optog nu Zosimow Traaden.

— Det er utvivlsomt, indrømmede Rasumichin: — Porphyrius ytrer intet om sin Mening, men han søger nu bare efter Laantagerne.

— Efter Laantagerne? spurgte Raskolnikow højt.

— Ja, men hvad mener du?

— Ingenting.

— Hvor faar han fat paa dem, spurgte Zosimow.

— Koch har paapeget nogle af dem for ham; andres Navne er skrevet paa Pan-

*) Det saakaldte »finere« russiske Sprog er overfyldt med Gallicismer. O. A.

ternes Indpakning, atter andre er komne af sig selv, da de hørte —

— Naa, det maa i hvert Fald have været en øvet og erfaren Slyngel! Sikken en Forvovenhed og sikken en Koldblodighed!

— Ja, det er netop Spørgsmaalet, afbrød Rasumichin ham: — Det er netop det, der gør, at de alle taber Sporet. Jeg hævder, at Morderen har været helt uerfaren, det har været hans første Skridt paa Forbryderbanen. Antager vi — lige overfor Kendsgærningerne — at det var en durkdreven Slyngel, saa er det hele usandsynligt, antager vi derimod, at det var en Begynder, saa forklares det, at kun det gunstigste Tilfælde har kunnet redde ham ud af Klemmen, og hvad kan ikke Tilfældet gøre? Betænk blot, at han aldeles ikke kan have forudset de hindrende Omstændigheder. Og hvordan har han udført Gærningen? Han tager Sager af en Værdi af ti til tyve Rubler, stopper Lommerne fulde med dem, roder omkring i en af den Gamles Kister med Pjalter — og i Kommoden, i den øverste Skuffe, i Chatollet havde han alene fundet halvandettusind i rede Penge, foruden Pengesedlerne! Han forstod ikke at røve, han evnede kun at dræbe! Det er en Debut, siger jeg, det første Skridt! Han har mistet Besindelsen, og han er ikke sluppet bort igen paa Grund af Beregning, men paa Grund af heldige Omstændigheder.

— Saa vidt jeg hører, drejer det sig om det for kort siden stedfundne Mord paa en gammel Embedsmandsenke, blandede Peter Petrowitsch, som allerede stod med Hat og Handsker i Haanden, sig i Samtalen, henvendt til Zosimow. Han ønskede før sin Bortgang endnu at sige et Par fornuftige Ord. Han havde øjensynlig Omsorg for at gøre det mest gunstige Indtryk, som han formaaede, og hans Forfængelighed kæmpede med hans Klogskab.

— Ja, har De hørt om det?

— Javist, i Naboskabet.

— Kender De Enkelthederne?

— Det kan jeg ikke sige; men mig interesserer en helt anden Omstændighed — saa at sige hele Spørgsmaalet. Jeg skal ikke her omtale, at Forbrydelserne i de lavere Klasser i de sidste fem Aar har formeret sig, heller ikke nævne de røveriske Overfald og Brandstiftelser, som finder Sted overalt; besynderligere end alt dette er for mig kun det, at Forbrydelserne ogsaa tiltager i de øverste Klasser og paa en Maade, som saa at sige er parallel med de andre. Saaledes har, efter hvad jeg hører, en forhenværende Student plyndret et Postbud paa Landevejen, saaledes har Personer, som efter deres Samfundsstilling maa kaldes fremragende, lavet falske Pengesedler; ja, i Moskow har man opdaget et helt Kompagni af Falsknere, som forfalskede Lotterisedler, og en Docent i Historie var en af Bandens indflydelsesrigeste Medlemmer, vor Sekretær har de taget Livet af i Udlandet paa Grund af Pengehensyn og de kriminelle Undersøgelser. Og hvis nu denne Gamle her er myrdet af en, der hører til det højere Selskab, thi Bønder har ikke Guldsmykker at pantsætte, hvorledes skal man saa forklare denne Opløsning indenfor en Del af vor dannede Verden?

— Det ligger i Forandringen af de økonomiske Forhold, bemærkede Zosimow.

— Forklare det? gentog Rasumichin: — Man kunde netop forklare det som hidrørende fra den altfor indgroede Mangel paa Arbejdsdevne.

— Hvorledes det?

— Naa — hvad svarede da i Moskow Deres Historielærer paa Spørgsmaalet om, hvorfor han havde lavet falske Sedler: — Man bliver rig paa de forskelligste Maader, og eftersom man har Talent, jeg vilde være hurtigere rig! Ordene erindrer jeg mig nu ikke ganske nøje, men Tanken var den, at han lige netop vilde være rig uden Besvær! De havde vænnet sig til at føre et behageligt Liv og at finde særlige Hjælpekilder, men den store Time slog, hvor enhver maa vise, hvad og hvordan han er.

— Og alligevel besad han Moral? Saa at sige Grundsætninger. —

— Men hvorfor skændes I saa? —

Raskolnikow blandede sig pludselig i Samtalen: — Det fremgaar jo allerede af Deres Teorier.

— Hvad fremgaar der af dem?

— Før De bare dem fuldstændig ud i Livet, dem som De lige har meddelt os, og saa vil det vise sig, at man ogsaa tør myrde Mennesker!

— Aa — om jeg maa bede! udbrød Luschin.

— Nej, saadan er det dog ikke, sagde Zosimow.

Raskolnikow laa dødbleg, med skælvende Overlæbe og aandede tungt.

— Der findes jo en Grænse for alt; fortsatte Luschin myndigt: den økonomiske Idé er endnu ikke nogen Opfordring til Mord. Man behøver jo blot at betænke —

— Er det da sandt, afbrød Raskolnikow ham atter med en Stemme, der skælvede af Raseri, og i hvilken man hørte en triumferende Fryd over, at han kunde udslynge en Fornærmelse: — Er det da sandt, at De har sagt til Deres Brud — i den Time, hvor De havde faaet hendes Samtykke, at De var meget glad over, at hun var fattig — da det var fordelagtigere at ægte en Kvinde af fattige Kaar, for at man kunde blive hendes Herre, idet man saa altid kunde foreholde hende, at hun maatte være en takskyldig? —

— Min Herre! udbrød Luschin ophidset, overvældet af Vrede og aldeles forandret: — min Herre, dette er at vende Ord og Mening om! Undskyld, men jeg maa sige Dem, at de Meddelelser, der har naaet Deres Øren eller rettere sagt er blevet bragt til Dem, ikke har Skygge af Begrundelse, og jeg — jeg aner, hvem — med et Ord — dette Udfald — det kommer fra Deres Fru Moder! Hun er jo forekommet mig trods alle hendes øvrige, fortræffelige Egenskaber noget fantastisk og med et romantisk Sindelag. Jeg er ikke uendelig langt fra den Antagelse at betvivle, at hun i sin Fantasis Vrangsyn kan forstaa og rigtig forestille sig hele Anliggendet. Og saa — saa —

— Vil De endnu vide noget? udbrød Raskolnikow, idet han satte sig op i Puderne og maalte ham med et gennemborende, funklende Blik: — Vil De vide mere endnu?

— Hvilket maaske? Luschin stod og ventede med en fornærmet, udfordrende Mine.

Nogle Sekunder herskede Tavshed.

— Skulde De endnu en eneste Gang — hvis De blot vover endnu at sige et eneste Ord om min Moder, saa vil De blive smidt paa Hovedet nedad Trapperne!

— Hvad gaar der dog af dig? skreg Rasumichin til ham.

Luschin blev bleg og bed sig i Læberne. — Hør nu, min Herre, begyndte han en Stund efter, idet han gjorde Vold paa sig selv, men alligevel var noget stakaandet: — Jeg har fra første Øjeblik af gættet Deres fjendtlige Sindelag, men dog med Hensigt ventet for at lære Dem nærmere at kende. Jeg kunde tilgive den Syge og Slægtningen meget, men dette tilgiver jeg Dem aldrig.

— Jeg er ikke syg, skreg Raskolnikow.

— Saa meget desværre!

— Jeg giver Pokker i Dem!

Luschin gik allerede, han afventede ikke Samtalens Slutning, men forlod Stuen, balancerende mellem Bordet og Stolen. Rasumichin rejste sig op denne Gang for at lade ham passere forbi. Uden at værdige nogen blot et Blik, ja uden blot at takke Zosimow, som hilste ham nikkende til Afsked, da han ikke ved at tale vilde forstyrre den Syge, gik han, forsigtigt holdende Hatten foran sig, indtil han i bøjet Holdning var naaet ud af Døren. Det syntes ham, som bar han paa Ryggen en usigelig Fornærmelse bort derfra.

— Men kan det ogsaa gaa, er det muligt? sagde Rasumichin, idet han forbavset rystede paa Hovedet.

— Gaa, gaa allesammen! rasede Raskolnikow.

— Ja, bort fra mig, alle I, der piner mig! Jeg er slet ikke bange for Jer! Ingen, ingen frygter jeg! Væk fra mig! Jeg vil være alene, alene, alene!

— Kom, sagde Zosimow og nikkede til Rasumichin.

— Men jeg beder dig, vi kan dog ikke forlade ham i denne Tilstand?

— Kom! gentog Zosimow stadigt og gik; Rasumichin tænkte sig lidt om og skyndte sig saa efter ham.

— Det kunde kun blive værre med ham, hvis vi ikke adlød ham, sagde Zosimow, allerede paa Trappen: — Vi maa ikke opirre ham!

— Hvordan har han det da nu?

— Hvis det blot saa lysere ud i hans Forstand, saa er det, som jeg ønsker det. Han er allerede længst ved Kræfter. Men ser du, der ligger noget og knuger hans Sind, noget ubevægeligt tyngende, og det er det, som jeg frygter meget, ganske overordentligt, for!

— Denne Herre der, Peter Petrowitsch maaske? Det fremgik af deres Samtale, at denne vil gifte sig med hans Søster, og at Rodja har faaet et Brev desangaaende lige før sin Sygdom.

— Ja. Djævlen maa ogsaa have ført ham herhen; maaske bliver alt vort Besvær omsonst. Du har vel bemærket, at den Syge forbliver ligegyldig overfor alt, tier til alt med Undtagelse af et Emne, som altid bringer ham ud af sig selv: Mordet!

— Javist saa, udbrød Rasumichin: det har ligeledes været mig paafaldende! Han interesserer sig for det, han er bange for det. Man har allerede den Dag, han blev syg, forskrækket ham med det henne paa Politistationen, hvor han faldt i Afmagt.

— Fortæl mig det udførligere i Aften, jeg skal saa ogsaa fortælle dig noget. Han interesserer mig meget endog! Om en halv Time vil jeg komme tilbage for at se til ham. Der er for Resten næppe Fare for nogen Feber.

— Tak skal du have. Imidlertid venter jeg nede hos Paschenka og lader Nastasja se til ham.

Raskolnikow saa med Utaalmodighed og Angst paa Nastasja, da han var blevet alene med hende; men denne tøvede med at gaa.

— Vil du have The nu? spurgte hun.

— Senere! Nu vil jeg sove, gaa bare!

Han vendte sig hurtigt om mod Væggen, og Nastasja gik.

6.

Næppe var hun ude, førend han stod op og laasede Døren, pakkede den Byldt med Klæder, som Rasumichin havde medbragt og allerede aabnet, ud og begyndte at klæde sig paa.

Mærkeligt; han syntes med et Slag at være helt beroliget; ikke mere de halvgale Fantasier, som blot for lidt siden plagede ham, ingen panisk Skræk, som havde overfaldet ham i den sidste Tid hvert Øjeblik. Han ejede i de første Minuter en ejendommelig, uventet Ro. Hans Bevægelser var sikre og bevidste, og der laa noget som en fast Beslutsomhed over ham.

— I Dag, i Dag, mumlede han hen for sig. Alligevel følte han endnu Svaghed, men en mægtig aandelig Anspændelse, som forenedes med hans Ro til en klippestærk Idé, forlenede ham med Kraft og Tillid; han haabede, at han ikke vilde styrte om paa Gaden.

Efter at han helt havde iklædt sig det nye Tøj, saa han efter de Penge, som endnu laa paa Bordet, betænkte sig en Stund og stak dem saa i Lommen; der var endnu femogtyve Rubler. Han tog ogsaa alle de Kobberpenge, som var blevet tilovers efter de ti Rubler. Saa fjærnede han sagte Slaaen fra Døren og forlod sit Værelse, gik ned ad Trappen og saa ind gennem den aabentstaaende Køkkendør. Nastasja stod med Ryggen vendt imod ham og blæste i bøjet Stilling paa sin Madmoders Samowar; hun havde intet opdaget. Hvem kunde ogsaa ane, at han vilde gaa ud? Et Minut senere stod han paa Gaden.

Klokken var otte, Solen allerede gaaet ned, men Heden herskede endnu som

før. Alligevel indsugede Raskolnikow begærligt den ildelugtende, støvfyldte og forpestede Byluft. Det begyndte at svimle lidt for ham, da lyste pludselig en vild Energi op i hans feberskinnende Øjne, som laa saa store i hans udtærede, bleggule Ansigt. Han vidste ikke, hvorhen han egentlig vilde. Han vidste kun det ene: At den Gærning i Dag maatte besørges til Ende, med et Slag, straks, at han ikke vilde vende hjem anderledes, da han ikke formaaede at leve mere saaledes. Hvad vilde han fuldende? Hvorledes? Han havde ikke nogen Forestilling om det, han vilde heller slet ikke tænke paa det. Han forbandede enhver Tænken, da den martrede ham. Han følte og vidste kun, at det maatte have en Ende altsammen, saadan eller saadan: »det maatte saa gaa, som det kunde«, tilføjede han for sig selv med fortvivlet, ubøjelig og fast Tillid og Afgjorthed.

Efter gammel Sædvane gik han lige ud til S-Pladsen ad den samme Vej som paa hans tidligere Spadsereture. I Nærheden af denne, foran en Bod og ude paa Stenbroen stod en ung sorthaaret Lirekassemand, der netop affirede en meget sentimental Romance. Han akkompagnerede et Pigebarn paa omtrent femten Aar, der stod ud for ham, men inde paa Fortovet, og som var pyntet ud som en fornem Dame med Krinoline og Mantille, med Handsker og Straahat med en ildrød Fjer i. Men hele Dragten var gammel og forslidt. Med en misrøgtet, skælvende, men ganske behagelig og fyldig Stemme sang Pigebarnet en Romance i Forventning om at der fra Boden skulde blive tilkastet hende et Tokopekstykke.

Raskolnikow standsede sammen med to, tre andre Tilhørere, lyttede, hentede saa et Femkopekstykke frem og trykkede Pigebarnet det i Haanden. Denne holdt pludselig inde med Sangen, paa den allermest følelsesfulde og højeste Node, som om den blev skaaret over, og skreg med skarp Stemme til sin Ledsager: — det er nok! —, hvorpaa de bægge vandrede videre til den næste Butik.

— Holder De af Gademusik? spurgte Raskolnikow nu en ikke ganske ung Mand, som stod ved Siden af ham ved Lirekassen og nærmest gjorde Indtryk af at være en Lediggænger. Denne saa ejendommeligt paa ham og undredes aabenbart.

— Jeg holder meget af det, fortsatte Raskolnikow: — Jeg holder meget af, naar man synger til Lirekasse paa kolde, mørke og regnfulde Aftener, naar alle de Forbipasserende ser blege og syge ud, eller endnu bedre, naar det sner, naar det falder fugtigt lige ned, netop lige ned, ved Vindstille, forstaar De? Og naar saa Gaslygterne lyser igennem.

— Undskyld, men jeg ved ikke, — stammede den Fremmede, forskrækket over Spørgsmaalet og Raskolnikows besynderlige Udseende, og gik over paa den anden Side af Gaden.

Raskolnikow gik videre og kom hen til det Hjørne af S-Pladsen, hvor hin Borger og hans Kone, som den Gang underholdt sig med Lisabeta, havde staaet og falbudt deres Varer; de var der ikke mere. Han genkendte Stedet og standsede, han saa sig om og henvendte sig til en ung Knøs i rød Bluse, som sad og gabede i Indgangen til en Melhandel.

— Handler han Borgeren med sin Kone endnu her, derovre paa Hjørnet, hvad?

— De handler allesammen, svarede Knøsen, idet han saa paa Raskolnikow fra oven af og nedad.

— Hvad hedder han da?

— Han hedder det, han er døbt!

— Er du ikke fra Zaraisk? Fra hvilket Gouvernement er du?

Knøsen saa igen op paa Raskolnikow.

— Vi har ikke noget Gouvernement, højstærede Herre, men bare en Kreds. Min Broder er rejst derhen, men jeg er blevet hjemme og kender det derfor ikke. Men undskyld, højvelbaarne Herre —

— Er det en Restauration, derhenne?

— Det er en Beværtning, og der er et Billard og en lille Prinsesse. — Ha! —

Raskolnikow gik lige over Pladsen. Der, i Hjørnet, havde der samlet sig en tæt Folkeklynge; han trængte sig ind

i Mængden og saa dem alle lige ind i Ansigterne; han følte Trang til at underholde sig med nogen; men Mændene ofrede ham ingen Tanke, de snakkede allesammen indbyrdes og stod samlede i mindre Grupper. Han standsede, overvejede og gik saa til højre ad Fortovet i Retning af W. Da han var kommet forbi Pladsen, bøjede han ind i en Sidegade, som gjorde en Krumning og fra Pladsen førte til Sadowaja. Han følte en mægtig Dragning i den sidste Tid mod alle de Steder, hvor han havde været saa trist til Mode, »for at han kunde blive endnu mørkere til Sinds«. Her staar et stort Hus, alene mellem lutter Ølknejper og Spisehuse, ud fra det kom samtidig nogle Kvinder i et Kostyme, som aabenbart kun var bestemt for Nabolavet — med ukæmmet Haar og i et enkelt Skørt. Flere Steder stod de sammen paa Fortovet, særlig ved Indgangen til de Stueetager, hvor man med to Skridt kunde smutte ind i de talrige Forlystelseslokaler. Fra et af disse lød der i dette Øjeblik en Larm og Skrigen, som fyldte hele Strædet; en Gitar klimprede, Visestumpen hørtes, og det hele gik meget lystigt til. En stor Gruppe Kvinder stod ved Indgangen; nogle andre sad paa Trinene, atter andre paa Fortovet, medens de fleste dog stod op og passiarede. En drukken Soldat stavrede ind paa Fortovet og hen til dem med Cigaretten i Munden. Han søgte efter en eller anden Indgang, men det saa ud, som om han havde glemt hvilken. En Vagabond stod og skændtes med en anden af samme Kaliber, medens en fuld Mand fra Sans og Samling dansede paa tværs ad Gaden.

Raskolnikow blev staaende og betragtede den store Hob af Kvinder. Disse talte sammen med hæse Stemmer, de bar allesammen Kattunskjoler, Sko af Gedelæder og var helt ufriserede. Nogle maatte mindst være fyrretyve Aar, men der var ogsaa syttenaarige iblandt, og de havde næsten alle »blaa Øjne«.

Sangen og Larmen og Skrigeriet tiltrak Raskolnikow, der maatte han ind. Der hørtes midt i Latteren og Skraalet en tynd Fistelstemme, som sang en lystig Vise til Gitarakkompagnement, medens der samtidig nok blev opført en russisk Dans, til hvilken der i fortvivlet Takt blev trampet med Støvlehæle. Han lyttede, anstrængt, mørk og aandsfraværende, bøjede sig over mod Indgangen og saa fra Fortovet ind i Forstuen.

Det morede Raskolnikow overordentligt at høre, hvad der blev sunget derinde, saa meget, at det var ham, som om han intet andet havde at tænke paa.

— Skal jeg gaa ind? tænkte han: — De ler, lystige i deres Drukkenskab, hvorfor skulde Svirebroderen ikke drikke sig fuld?

— Vil De ikke træde indenfor, kære Herre? spurgte en af Kvinderne ham med en ganske velklingende, endnu ikke forskreget Røst. Hun var endnu ung og heller ikke hæslig — en Undtagelse i Klyngen. —

— Ah, se mig til den lille, kønne Pige, svarede Raskolnikow, rettede sig op og saa paa hende. Pigebarnet smilede, thi Komplimenten syntes at have behaget hende meget.

— De er ogsaa meget nydelig, svarede hun.

— Aah, som en Syg, indskød en anden med Basstemme: — Vistnok lige udskrevet fra Sygehuset?

— Det er en ægte Generalsdatter med den Opstoppernæse! raabte en lystig Bonde, som lige var kommet til med aabentstaaende Jakke og frækt smilende Ansigt —: og derinde gaar det nok lystigt til.

— Gaa saa ind, naar det er derfor, at du er kommen!

— Jeg gaar allerede; — er der nogen Fest her?

Han gik ind. Raskolnikow tøvede endnu.

— Kom dog, Herre, udbrød den unge Pige.

— Hvad vil du?

Hun blev helt forvirret.

— Jeg vilde altid glæde mig, kæreste Herre, naar jeg kunde fjase et Par Timer bort i Selskab med Dem, men —

jeg ved ikke, om jeg tør vove det overfor Jer — giv mig seks Kopeker til et Glas, smukke Herre!

Raskolnikow tog det ønskede Beløb frem; der var tre Femkopekstykker.

— Aah, De er rigtignok en god og kær Herre.

— Hvad hedder du?

— Spørg bare efter Duklida.

— Det har nu ikke noget at sige, men — udbrød pludselig en anden i Klyngen og rystede paa Hovedet ad Duklida: — Hvordan kan man dog tigge saadan!

Raskolnikow saa nysgærrigt paa den Talende, det var et Pigebarn paa omtrent tredive Aar, med koparret Ansigt og en stærkt fremtrædende Overlæbe; hun talte roligt og med stor Alvor.

— Hvor har jeg dog læst, tænkte Raskolnikow, der nu gik videre: — hvorledes en Dødsdømt en Time før Henrettelsen tænkte paa, at det, hvis han skulde hensættes paa et eller andet højt Sted, en Klippe, og med kun saa megen Plads, at han lige kunde stille sine Fødder der, rundt om omgivet af Afgrunde, af Hav, evigt Mørke, uendelig Ensomhed og endeløse Stormes Rasen — og at han da skulde blive staaende der hele sit Liv — paa en halv Kvadratalen Plads, tusind Aar igennem, en Evighed — at det vilde dog være bedre at leve saaledes end straks at dø! Bare leve, leve, leve! Hvordan man saa ogsaa skal leve, bare leve! Herre, hvor er det sandt, og hvor er Mennesket lille! Men hvor lav er ogsaa den, som derfor overbeviser os om Lavheden! — tilføjede han en Stund efter. Han bøjede ind i en anden Gade: — Ah — der er Krystalpaladset! Rasumichin har allerede for længe siden talt om det. Men hvad var det dog, jeg vilde? — Ja, læse! — Zosimow sagde, at han havde læst i Aviserne —

— Har De Avisen her? spurgte han ved Indtrædelsen i det rummelige og meget propre Etablissement, som bestod af flere, ret tomme Værelser. To eller tre Gæster sad ved Theen, i et længere borte liggende Rum var der en Gruppe paa fire Personer samlede om Champagnen. Det forekom Raskolnikow, at Zametow var imellem dem; men man kunde paa Grund af Afstanden ikke se tydeligt derind.

— Ligemeget! tænkte han.

— Et Glas Brændevin, maaske? spurgte Opvarteren.

— Bring mig The; og saa Aviser, men de gamle, fire, fem Dage gamle, det skal ikke mangle paa Drikkepenge!

— Lige straks! Her er ogsaa de fra i Gaar. Herren ønsker altsaa ikke en Brændevin?

Aviserne og Theen kom. Raskolnikow havde taget Plads og begyndte at blade i dem. Han søgte længe, han søgte og søgte, men fandt blot Notitser, her var en Kone styrtet ned ad en Trappe, der en Mand brændt op indvendig af Brændevin, en Ildebrand hist, en her, endnu en og atter en. —

Endelig fandt han, hvad han søgte, og begyndte at læse; Linierne gled forbi hans Øjne, han havde allerede gennemlæst Rubriken: Efterretninger, og søgte nu begærligt Fortsættelsen i det næste Nummer. Hans Hænder skælvede, han kastede Bladene hulter til bulter i krampagtig Utaalmodighed. Pludselig var der nogen, der satte sig ned ved Siden af ham, bag hans Stol. Han saa op — det var Zametow, hin samme Zametow med det samme Ydre, Fingerringen, Urkæden, det sorte, skilte Haar, friseret og pomadiseret, i sin lapsede Vest, den noget slidte Overfrakke og det ikke meget propre Linned. Han var lystig, i hvert Fald i det bedste Lune og smilede meget indtagende. Hans brune Ansigt glødede en Smule af den nydte Champagne.

— Hvorledes! De her? begyndte han forundret og i en Tone, som om han allerede i hundrede Aar havde kendt den anden: — Endnu i Gaar fortalte Rasumichin mig, at De slet ikke var ved Bevidstheden. Det er mærkeligt. Jeg var nemlig henne hos Dem!

Raskolnikow saa, at han vilde slutte sig til ham, han lagde Aviserne bort og vendte sig mod Zametow; paa hans Læber laa et Smil, som genspejlede en ejendommelig, ærgerlig Utaalmodighed.

— Jeg ved allerede, at De har været hos mig, svarede han: — Jeg hørte om det. Ved De ogsaa, at Rasumichin taler ret uforstandigt om Dem? Han siger om Dem, at De har gaaet med ham hen til Louise Iwanowna, hvem De den Gang lagde et Ord ind for, da Løjtnanten, som ikke havde forstaaet dette, nikkede til Dem. Ved De det? Naa, skulde det være til at misforstaa, det er dog klart som Dagen, ikke?

— Hvad det dog er for en Rænkesmed!

— Løjtnanten?

— Nej, Deres Ven, Rasumichin!

— I har det dog dejligt Herr Zametow! Eder er Adgangen til de behageligste Adspredelser aaben uden Vederlag; hvem har dog nu saadan hældt Champagne paa Dem?

— Aah, vi har drukket — Opvarteren har skænket godt i.

— I benytter dog enhver! Raskolnikow lo: — Men det gør ikke noget, det gør ikke noget, brave Yngling, tilføjede han og klappede Zametow paa Skulderen: — Jeg taler ikke om det for at gøre ondt, men kun »i al Venskab og Spøg«, som Jeres Arbejdsmand sagde, da det gjaldt Sagen med den myrdede Gamle, og han fortalte, at han havde pryglet Mitka.

— Hvor ved De dog det fra?

— Jeg ved maaske mere end I!

— Hvad? I er dog besynderlig; sandsynligvis syg endnu. Ja, I er gaaet for tidlig ud.

— Forekommer jeg Dem besynderlig?

— Ja! Hvad, De læser nok Aviser? Om hvad?

— Aviser!

— Man skriver meget om Ildebrandene.

— Nej, det læser jeg ikke om!

Han saa med et ejendommeligt Udtryk paa Zametow; det forslagne Smil spillede igen om hans Læber:

— Jeg læser ikke om Ildebrande, gentog han og blinkede fra Siden af hen til Zametow: Ikke sandt, højstærede Yngling, det vilde more Dem uhyre at erfare, hvad jeg har læst?

— Aldeles ikke, jeg spurgte kun saadan. Maa man maaske ikke spørge? Hvorfor —

— Hør! De er dog en dannet Mand, literært bevandret, ikke sandt?

— Jeg gik ud af Gymnasiets sjette Klasse, svarede Zametow med en egen Selvfølelse.

— Af sjette Klasse! Oh, du min Gud! Og nu med Skilning i Nakken og Ringe — en rig Mand. Aah, hvor De dog er en elskværdig Gut!

Raskolnikow gennemrystedes af en nervøs Latter, som han slyngede Zametow lige i Ansigtet. Denne bøjede sig noget til Siden, lidt indigneret, men betydelig mere forundret.

— I er dog meget besynderlig! gentog han alvorligt: — Det gaar op for mig, at De alligevel har Feber endnu.

— Fantaserer jeg? Du tager Fejl, min Dreng. Er jeg altsaa saa besynderlig? Jeg forekommer Dem kuriøs, hvad? Kuriøs?

— Absolut kuriøs!

— De vilde nok gærne vide, hvad jeg har læst, hvad jeg har søgt efter? Se bare hvor mange Numre jeg lod mig bringe! Er det ikke mistænkeligt?

— Naa, saa tal da!

— Har De lukket Ørene godt op?

— Hvad er det saa?

— Jeg skal sige Dem det bagefter, men nu, min Kære, vil jeg forklare Dem, nej endnu bedre, tilstaa — eller nej, ikke saaledes; jeg vil aflægge en Tilstaaelse for Dem, I tager vel imod den — altsaa: Jeg afgiver hermed den Tilstaaelse, at jeg har læst om, interesseret mig for og derfor søgt — pinligt undersøgt — jeg er kommen herhen af den Grund bare — Mordaffæren med den gamle Embedsmandsenke — — endelig udtalte han det, næsten hviskende, og idet han kom Zametows Ansigt saa nær som muligt. Denne stirrede stift paa ham, uden at røre sig og uden at fjærne sit Ansigt fra Raskolnikows. Men mest besynderligt syntes det ham dog, at der indtraadte en Pavse paa omtrent et Minut, hvor de spændt saa hinanden ind i Øjnene.

— Naa, hvad har I saa læst? udbrød Zametow, pludselig ærgerlig og i Utaalmodighed: — Det vedkommer jo aldeles ikke mig, hvad er der da med det?

— Det er den samme Gamle, fortsatte Raskolnikow, endnu stadig i en hviskende Tone og uden at blive berørt af Zametows Udraab: — den selv selv samme som I talte om henne paa Stationen, hvor jeg, da Sagen blev nævnt, faldt i Afmagt, som I nok ved. Saa, nu forstaar I, ikke?

— Men hvad vil det sige? Hvad er det, jeg skal forstaa? fremførte Zametow næsten foruroliget.

Raskolnikows ubevægelige, alvorlige Ansigt forandredes et Øjeblik, men saa brød atter denne nerverystende Latter frem, som han var ude af Stand til at kunne betvinge længere. I det samme Moment stod pludselig for ham med blændende Skarphed det Tidspunkt, hvor han stod bagved Døren med Øksen i Haanden, og da Slaaen rystede, medens de to udenfor stredes. Den Gang da Fristelsen kom over ham til at kalde paa dem, forhaane dem, efterabe deres Tale, bringe dem i Raseri, spotte dem og le, le!

— Enten er I ikke ved Jeres fulde Fem eller — svarede Zametow og syntes pludselig at føle sig truffet af en Tanke, der lynsnart jog ham gennem Hovedet.

— Eller? Hvad for et »eller«? Naa, hvilket? Sig det dog!

— Intet, svarede Zametow opbragt: — Det er jo Vanvid altsammen!

Bægge tav atter. Efter en ny, pludselig Lattersalve blev Raskolnikow med et alvorlig og bedrøvet. Han stemte Albuerne i Bordet og lagde Hovedet i Hænderne. Han saa ud til slet ikke mere at skænke Zametow nogen Opmærksomhed; denne Tavshed varede temmelig lang Tid.

— Hvorfor drikker I ikke Eders The? Den vil blive kold, sagde Zametow endelig til ham.

— Hvad for noget? Theen? Det kan gærne være! Raskolnikow drak Glasset ud, tog en Bid Rugbrød i Munden og saa pludselig forskende paa Zametow; det saa ud som om han mindedes om noget og nu skælvede af den Grund. Hans Aasyn antog samtidig atter dette overmodige Udtryk, men saa drak han igen The.

— Slynglerne har rigtignok formeret sig, begyndte Zametow: Saadan læste jeg for kort Tid siden i »Moskower-Efterretninger«, at man har arresteret en hel Bande Falskmøntnere; det har været et helt Komplot; de har eftergjort Papirspengene.

— Det er allerede en gammel Historie. Jeg har læst om dem for over en Maaned siden, svarede Raskolnikow roligt.

— I synes, det er Slyngler? tilføjede han smilende.

— Ja, hvorfor skulde de ikke være det?

— De! De er Børn, men ikke Slyngler! Et halvt Hundrede Mennesker har været Deltagere i den Historie. Er saadan noget blot muligt? Allerede tre havde været for meget, da man dog maa betænke, at enhver som oftest kun kan stole paa sig selv. Her skulde der blot det til, at en af dem snakkede over sig i Drukkenskab, og det hele faldt sammen. Det har været rene Idioter! Og saa faa fat i usikre Subjekter, som skulde bringe Pengesedlerne i Omløb! Betror man da de første og bedste den Slags Ting? Naa, men lad os nu antage, at det var lykkedes, lad os sætte det Tilfælde, at enhver af dem havde faaet fat i en Million, hvad saa? Hele Resten af Livet? Hver enkelt vilde være afhængig af alle de andre for alle sine Levedage! Saa er det dog bedre at hænge sig! Men de har nu ikke en Gang forstaaet at bringe Pengene i Omløb. Der var en, som stod i Kontoret for at veksle, han fik femtusind Rubler udbetalt, — saa rystede han paa Hænderne! Firetusind talte han efter, det femte tog han uden videre, for at han kunde faa Pengene i Lommen og slippe derfra. Det maatte vække Mistanke, og Sæbeboblen sprang paa Grund af en Taabes Daarskab! Er saadan noget vel muligt?

— At Hænderne ryster paa ham,

spurgte Zametow: — Naa det er dog meget muligt. Jeg er fast overbevist om, at det vil være endog særdeles muligt. En anden vilde maaske endda slet ikke kunne bringe det saa vidt.

— Det?

— Naa ja, vilde De kunne det? Jeg formaaede det ikke! At udsætte sig for en saadan Fare mod en Belønning af hundrede Rubler, at indfinde sig et eller andet Sted med en falsk Pengeseddel. I et Bankkontor ovenikøbet, hvor man kender alt saa nøje, — nej, jeg var sandelig ogsaa bleven nervøs! De maaske ikke?

Raskolnikow overvældedes atter af Lyst til at hengive sig i et Udbrud af overmodig Latter; men samtidig løb det ham koldt ned af Ryggen.

— Jeg vilde ikke handle saaledes, begyndte han, som vaagnede han op. — Jeg vilde veksle dem paa denne Maade: Jeg vilde tælle det første Tusind fire Gange igennem og se enhver Seddel omhyggelig efter, saa vilde jeg tage fat paa det andet Tusinde, jeg vilde begynde at tælle, og saa omtrent i Midten vilde jeg tage en Halvtredsrubelseddel frem, holde den op for Lyset, vende den og atter holde den op for Lyset, for at overbevise mig om, at den ikke skulde være falsk. — Jeg er altid omhyggelig, vilde jeg sige: — En Slægtning af mig har for nylig mistet halvtreds Rubler paa den Maner — og saa vilde jeg fortælle en Historie. Naar jeg skulde til at tælle det tredie Tusind — nej, om Forladelse, jeg er endnu ikke færdig med det andet; der vilde jeg tælle det syvende Hundrede skødesløst, faa Tvivl og endnu ikke tage fat paa det tredie Tusind, men gaa det andet igennem endnu en Gang. Naar jeg saa var færdig, vilde jeg tage en Seddel ud af det femte og andet Tusinde, atter holde dem op for Lyset og tvivle igen. — Vil De ikke venligst veksle mig denne, vilde jeg saa sige og ophidse Kontoristen, til han svedte, saadan at han tilsidst slet ikke anede, hvordan han bedst skulde blive af med mig. Endelig blev jeg færdig, gik, aabnede Døren; nej, undskyld, saa vilde jeg komme tilbage endnu en Gang og spørge mig for om et eller andet, udbede mig en Forklaring paa noget — — — ja, saadan vilde jeg gøre det.

— Hvad er det dog for noget uhyrligt noget, De der sidder og fortæller! sagde Zametow smilende: — Men det er bare Snak, naar det gjaldt selve Gærningen, saa skulde De saamænd nok blive tvivlraadig. Der, siger jeg Dem, kan hverken vi to eller et durkdrevent og forvorpent Menneske beherske sig. Saadan er det for Eksempel ogsaa gaaet med ham, der har dræbt den Gamle i vort Distrikt. Morderen synes at være en ganske fortvivlet Karl, midt paa højlys Dag har han vovet det trods alle Farer og er sluppet derfra ved et Under — men Hænderne har dog skælvet paa ham, han har ikke forstaaet at stjæle, ikke kunnet holde ud, det er øjensynligt.

Rskolnikow saa ud til at blive harmfuld ved disse Ord.

— Øjensynligt? Naa, saa fang ham dog, fremad! Nu! udbrød han og saa skadefro paa Zametow.

— Naa ja, man vil nok snart faa nappet ham.

— Hvem da? I? Lad bare være med det! Hovedsagen ved Eders Undersøgelse er, findes der et Menneske, som paa paafaldende Maade bortødsler Penge eller ikke? Før har han intet haft, og pludselig begynder han at leve i Sus og Dus — skulde Morderen ikke ogsaa det? Og paa den Maade kan ethvert Barn, hvis det bryder sig om det, tude Jer Ørene fulde.

— Saadan gør de nu i Virkeligheden næsten alle, svarede Zametow: — Først myrder de med List, og saa gaar de paa Værtshus og lægger alle Pengene. Paa Grund af deres Flothed fængsler man dem. Ganske vist er de ikke allesammen saa snu som De; De vilde vel ikke gaa paa Værtshus, vel?

Raskolnikow rynkede Brynene, og Zametow saa opmærksomt paa ham.

— Det ser ud, som om De vilde forhøre mig for at faa at vide, hvorledes jeg vilde handle i et saadant Tilfælde? spurgte han med truende Røst.

— Det vilde jeg, ja, svarede Zametow fast og alvorlig. Baade Stemmen og Udseendet var næsten for alvorligt.

— Gærne!

— Meget gærne!

— Godt. Jeg vilde handle paa følgende Maade, begyndte Raskolnikow. Atter nærmede han sit Ansigt helt til Zametows, saa ligesom før indtrængende paa ham og hviskede, medens han nu begyndte at skælve: — Jeg vilde gøre saaledes: Jeg vilde bemægtige mig alle Pengene og Værdisagerne, og naar jeg havde forladt Huset, vilde jeg ikke straks gaa ud paa kendte Steder, men begive mig hen paa en ensom Plads, hvor der kun fandtes Hegn og Buske, men ingen Menneskesjæl var at se; saadan for Eksempel noget som en Køkkenhave eller noget lignende. Denne havde jeg allerede tidligere udset mig, og naar jeg nu var der paa Pladsen, fandt jeg maaske en Sten, den kunde være et eller halvandet Pud tung, maaske i et Hjørne op til Muren; den var muligvis blevet tilbage fra Ejendommens Opførelse. Jeg vilde løfte den Sten op — maaske var der en lille Fordybning under den — og i denne Grube vilde jeg lægge Sagerne og Pengene. Derefter væltede jeg atter Stenen tilbage i den samme Stilling, hvori den før laa, trykkede med Fødderne lidt Jord fast om den og gik min Vej. Et Aar maaske eller to, ja i tre rører jeg den ikke — naa, søg saa blot Morderen! Han har myrdet og gaar uanfægtet ud af det!

— De er vanvittig, sagde Zametow, ligeledes næsten hviskende og rykkede sig pludselig bort fra Raskolnikow. Denne sidstes Øjne funklede, han saa dødbleg ud; hans Overlæbe bævede og bevægede sig op og ned. Han bøjede sig henimod Zametow, saa nær som muligt, og hviskede mellem Læberne, men uden at frembringe et forstaaeligt Ord; dette stod paa i et halv Minut. Han vidste, hvad han havde gjort, men han formaaede ikke at beherske sig. Frygteligt var Ordet, det sprang, som den Gang Slaaen paa Døren, over hans Læber; det sled sig løst for blot at komme frem, for blot at blive udtalt:

— Og hvad, hvis nu jeg havde myrdet den Gamle og Lisabeta? fortsatte han pludselig, — da kom han til Besindelse.

Zametow saa forskrækket paa ham og blev bleg som en Død. Hans Ansigt fortrak sig til et Smil.

— Skulde det være muligt? sagde han næppe hørligt.

Raskolnikow saa vildt paa ham.

— Tilstaa, at De har troet det? — Ja — ikke sandt?

— Aldeles ikke. Nu mindre end nogensinde! indflettede Zametow hurtigt.

— Endelig fra Koncepterne! Maaske har De tidligere haft Mistanke, siden De nu siger, at De nu tror mindre paa det end nogensinde?

— Aldeles ikke! udbrød Zametow, aabenbart ude af Fatning: De har vel forskrækket mig for at bevæge mig til at sige saadan?

— De tror altsaa ikke paa det? Men hvad talte I da med hinanden om, da jeg havde forladt Kontoret? Hvorfor har da den Løjtnant udspurgt mig, efter at jeg atter var vaagnet af min Afmagt? Halløj, der! kaldte han paa Opvarteren, stod op og greb sin Hovedbedækning: Hvad skal du have?

— Tredive Kopeker i alt! svarede denne, der var ilet til.

— Her er tyve i Drikkepenge. — Sikke mange Penge her, hvæsede han og strakte sin Haand, fuld af Pengesedler, ud mod Zametow: — Røde, blaa; der er femogtyve Rubler; og hvor har jeg dem fra? Hvordan har jeg faaet nyt Tøj? I ved dog selv, at jeg ikke ejede en Kopek ialt. De har jo allerede udspurgt min Værtinde! Naa, nu kan det være nok. Assez causer . .*) Paa behageligt — rigtig behageligt Gensyn!

Han gik, rystet af en ejendommelig, hysterisk Ophidselse, som tillige var blandet med en næppe udholdelig Følelse af Triumf, — men han saa mørk ud og var usigelig udmattet. Hans Aasyn

*) Der er talt nok! O. A.

fortrak sig som hos en Syg, Udmattelsen steg tydeligt. Saa hurtigt som hans Kræfter havde udviklet sig ved den første Anledning, den første opbrusende Vrede, lige saa hurtigt afslappedes de nu ogsaa igen og forsvandt i samme Grad som hans Bevægethed.

Zametow, der blev alene tilbage, sad endnu længe paa sin Plads, fordybet i Tanker. Raskolnikow havde uformodet ophvirvlet alle hans Ideer med Hensyn til det bekendte Punkt, og hans Mening var nu fastslaaet.

— Ilja Petrowitsch er et Fæhoved! sagde han tilsidst afgjort til sig selv.

Raskolnikow havde næppe aabnet Døren ud til Gaden, da han pludselig midt i Trappen stødte sammen med Rasumichin, der kom op. Ingen af dem saa hinanden, skønt de var paa et Skridts Afstand, førend de næsten vendte Hovederne mod hverandre. Nogle Øjeblikke maalte de hinanden med Blikket. Rasumichin var maalløs af Forbavselse, men derpaa flammede Vreden, en ærlig Vrede, op i hans Blik.

— Her er du altsaa? skreg han med høj Stemme: — Du er flygtet lige fra Sengen! Og der har jeg søgt ham overalt endog under hans Sofa! Vi har søgt i Butikerne, jeg har for din Skyld været lige ved at prygle Nastasja — og her har vi ham! Rodja, hvad skal det betyde? Tal Sandhed, bekend, hører du!

— Det skal betyde, at I alle piner mig til Døde; jeg vil være alene, svarede Raskolnikow rolig.

— Alene? Naar du endnu ikke en Gang kan gaa, naar dit Ansigt er dødsensblegt, og du raller, naar du trækker Vejret! Nar! Hvad har du da bestilt i Krystalpaladset? Skrift paa Stedet!

— Lad være! svarede Raskolnikow og vilde gaa forbi; men dette bragte Rasumichin aldeles ud af sig selv, og han greb ham haardt i Skulderen.

— Lad være? — du vover at sige: lad være? Ved du, hvad jeg ligestraks skal gøre med dig? Jeg tager dig om Livet, bukker bægge Ender sammen paa dig og bærer dig hjem under min Arm, bag Laas og Slaa med dig!

— Hør nu, Rasumichin, begyndte Raskolnikow sagte og øjensynlig ganske rolig: — Skulde du da virkelig ikke have bemærket, at jeg ikke vil vide af dine Velgærninger? Og hvad vil saa den Velgørenhed sige, som bliver vist dem, der — aldeles ikke bryder sig om den? Dem, hvem det virkelig falder besværligt at skulle modtage den? Hvorfor har du opsøgt mig, da jeg blev syg? Jeg vilde maaske have været meget lykkelig ved at kunne dø! Og har jeg ikke endnu i Dag tydeligt nok sagt dig, at du piner mig, at du — keder mig! Er det da virkelig en Fornøjelse at plage sine Medmennesker? Jeg forsikrer dig for, at alt dette alvorligt hindrer min Helbredelse, fordi det uafladeligt forurolige mig; gik ikke ogsaa Zosimow straks bort før, for ikke at oprive mig? Hold dig for Guds Skyld ogsaa borte fra mig! Hvad Ret har du til at opholde mig med Magt? Skulde du nu ikke kunne forstaa, at jeg taler fuldkommen klart og forstandigt? Hvordan, hvordan, sig mig det, kan jeg besværge dig, for at du ikke mere skal komme til mig og ikke mere skal vise mig dine Velgærninger? Det kan være, at jeg forekommer dig utaknemmelig, ja, ussel, men for Guds Barmhjærtigheds Skyld forlad mig allesammen alligevel! Forlad mig, forlad mig!

Han havde begyndt at tale roligt, som glædede han sig alt paa Forhaand over al den Gift, han kunde faa Lejlighed til at spy fra sig, men han sluttede i vild Ophidselse og stønnede, ganske som det havde været Tilfældet med Luschin før.

Rasumichin stod og betænkte sig, saa lod han Haanden falde.

— Gaa du saa Pokker i Vold! sagde han sagte og som i Tanker. — Stop! udbrød han pludselig, da Raskolnikow gjorde Mine til at forføje sig bort: — Hør en Gang! Jeg erklærer hermed, at du, at I alle, paa én nær — er Vrøvlere og Frasehelte!

I er lidende og gaar rundt med denne Lidelse som Hønen med Ægget; ja, I skaffer Jer endog de sælsomste Midler til at fremme den! Der er ikke et Tegn paa Selvstændighed hos Jer! I er skabt

af Fiskeæg og i Stedet for Blod flyder der Valle i Jeres Aarer! Jeg tror ikke en af Jer! Den første Opgave er hos Jer for enhver Pris ikke at være som noget andet Menneske! Sto—op! skreg han i voksende Vrede, da han bemærkede, at Raskolnikow atter forsøgte at gaa videre, — hør mig til Ende! Du ved, at vi i Dag samles hos mig for at indvi min nye Bolig, der er sandsynligvis allerede nu kommet nogle, jeg har ladet min gamle Onkel blive hjemme for at byde dem, der kommer, Velkommen. Hvis du nu ikke var en Nar, en stakkels Nar, en fuldendt Nar, hvis du ikke var et Stykke af en Særling — ser du, Rodja, jeg tilstaar, at du er en meget forstandig Fyr, men du er en Nar — hvis du ikke var det, saa kunde du dog bedre komme hen til mig i Aften end til ingen Nytte slide dine Støvlesaaler! Du er nu en Gang gaaet ud, det er der jo ikke noget at gøre ved mere! Jeg skal give dig en rigtig blød Lænestol, som mine Værtsfolk har. Vi faar en gemytlig Kop The, godt Selskab — men der skal ogsaa nok blive lidt at spise — og du kan mellem os sagt ogsaa godt ligge ned; Zosimow vil ligeledes komme. Vil du?

— Nej!

— Du lyver! udbrød Rasumichin utaalmodig: — Hvoraf ved du det? Du kan slet ikke agere Formynder over dig selv og forstaar ikke en Smule af det altsammen! Jeg er vel tusind Gange kommet i Strid med Mennesker og dog er det altid blevet godt igen; det er maaske beskæmmende, men man vender dog altid tilbage til Menneskene. Altsaa husk nu Adressen: Potschinkows Hus, tredie Sal —

— I tillader vel ogsaa Enhver at slaa paa Jer, af Fornøjelse, bare for at kunne vise en Tjeneste?

— Hvem? Mig! Aa, du fantaserer! Altsaa Potschinkows Hus, Nr. 47, i Embedsmanden Babuschkins Lejlighed!

— Jeg kommer ikke, Rasumichin!

Raskolnikow vendte sig og gik bort derfra.

— Du maa komme paa Grund af et Væddemaal! raabte Rasumichin efter den Bortgaaende: — eller, du — eller jeg vil ikke mere kendes ved dig. Stop! Hæ! Er Zametow her?

— Ja! —

— Har du set ham?

— Ja!

— Ogsaa talt med ham?

— Ja!

— Om hvad da? Naa, Pokker staa i dig, du vil maaske alligevel ikke sige det. Potschinkow, Nr. 47, hos Babuschkin, mærk dig det!

Raskolnikow drejede om ad Sadowaja til og gik om Hjørnet. Rasumichin saa alvorligt efter ham. Endelig slog han ud med Haanden, gik ind i Huset, men standsede midt paa Trappen.

— Fanden tage ham! sagde han næsten hørligt: — Han taler med Overlæg, og dog, som — maaske er jeg ogsaa en Nar — som om de Vanvittige ikke ogsaa talte ganske fornuftigt. Det forekommer mig, at ogsaa Zosimow begynder at frygte for det!

Han bankede sig paa Panden med Fingeren.

— Naa, hvad skal man gøre, hvis — hvordan tør man nu overlade ham til sig selv? Han kan maaske drukne sig — det gaar ikke an! — Han ilede atter ud efter Raskolnikow, men ethvert Spor af ham var borte. Han rømmede sig og vendte med hastige Skridt tilbage til Krystalpaladset for saa hurtigt som muligt at tale med Zametow.

Raskolnikow gik imidlertid den lige Vej til X-Broen og blev staaende paa Midten af den ved Gelænderet; han støttede sig med bægge Albuer paa dette og stirrede ud i Luften. Da han gik bort fra Rasumichin, var han blevet saa svag, at han næppe havde formaaet at slæbe sig herhen. Han længtes efter at kunne komme til at sidde ned eller ligge. Bøjende sig ned mod Vandet saa han mekanisk paa Aftenrødens sidste Rosaskær, paa Husrækkerne, som i den stigende Skumring stadig blev mørkere og paa et fjernt Vindue, paa en eller anden Kvist paa venstre Bred, det var det sidste, hvor Solens Straaler endnu flammende spejledes, det sidste hvor den endnu et

Øjeblik dvælede. Han saa paa Kanalens mørke Vande, og det saa ud, som om han meget opmærksomt betragtede dem. Endelig lyste der røde Ringe for hans Øjne, Husene, de Forbipasserende, Ekvipagerne, alt drejede det sig og dansede rundt for ham; da pludselig skælvede han, maaske vækket af en ny Afmagt, der var i Anmarsch, ved et sælsomt Optrin. Han følte, at der stod nogen ved Siden af ham, paa hans højre Haand — han saa op og opdagede en kvindelig Skabning, høj af Vækst med et Tørklæde om Hovedet, med et gulligt, smalt og af Græmmelse furet Ansigt med rødrandede, indfaldne Øjne. Hun saa ufravendt paa ham, men syntes alligevel intet at se, ikke at skelne nogen. Pludselig stemte hun den højre Haand mod Rækværket, løftede den højre Fod, satte den op paa det, saa den venstre og styrtede sig i Kanalen. Det mudrede Vand skiltes og opslugte sit Offer paa Øjeblikket, men et Minut efter kom den Druknende igen op og blev af Strømmen baaret roligt af Sted, med Hoved og Fødder i Vandet og Ryggen opad, medens hendes Kjole ligesom en Pude pustedes op over Overfladen.

— Hun har druknet sig; der er et Fruentimmer druknet! raabte et Dusin Stemmer, Menneskene stimlede sammen, bægge Bredder fyldtes med Nysgærrige, ogsaa paa Broen, rundt omkring Raskolnikow trængtes Mængden, idet de bagfra puffede og pressede ind paa ham.

— Herre Gud, det er jo vores stakkels Aphrosyne! hørte man pludselig fra en kvindelig Strube, et graadfyldt Skrig fulgte: — Gud i Himlen, red hende! Oh, I Helgene, red hende!

— En Baad, en Baad! skreg flere Stemmer.

Men det behøvedes ikke længere; en Politibetjent løb ned ad en af Kanaltrapperne, kastede sin Kappe og sine Støvler fra sig og sprang ud. Han havde ikke langt at svømme, Vandet bar den Ulykkelige forbi Trappen kun nogle faa Skridt borte fra denne. Han greb nu med højre Haand i hendes Dragt, med den venstre fik han fat om en Stang, som en anden Politibetjent rakte ud til ham, og saa blev den Druknende straks bragt paa Land. Man lagde hende paa Granitpladerne ved Kanalaabningen; hun kom snart igen til sin Bevidsthed, satte sig op, nyste, spyttede og vred med Hænderne ubevidst det drivvaade Tøj uden at sige et Ord.

— Hun har igen drukket sig saa skammelig fuld, oh I Retfærdige! — klagede nu den kvindelige Stemme fra før ved Siden af Aphrosyne: — Lige for nylig har hun villet hænge sig, saa har vi faaet Strikken skaffet af Vejen. Jeg gik lige ind i en Butik og lod en lille Pige blive hos hende — for at passe paa, — og saa maa Ulykken være sket! Vores Værtinde, vores Værtinde, hun bor her lige ved Siden af, i det andet Hus fra Bredden, der! —

Folk skiltes igen, Politibetjentene beskæftigede sig endnu stadig med den Forulykkede, en af dem talte samtidig om Politistationen. Raskolnikow saa med en mærkelig Følelse af Ligegyldighed og Ligegladhed paa Scenen, den blev ham modbydelig.

— Nej, det er hæsligt — Vandet — ikke det, nej, — mumlede han for sig selv: — Men der er ikke noget Valg, — tilføjede han: — Jeg kan ikke vente længere. Hvad er den Politistation der til? Men hvorfor er dog Zametow ikke til Stede nu? Der er dog aabent Klokken ti? —

Han vendte Ryggen til Brogelænderet og saa sig omkring.

— Naa, lad det være saa! Maaske! sagde han i en bestemt Tone, forlod Broen og gik i den Retning, hvor Stationen laa. Hans Indre var øde og tomt; at tænke formaaede han ikke, selv den tidligere Ophidselse var forsvundet, og der var nu ikke det mindste tilbage af den Energi, hvormed han havde forladt sin Bolig i den Hensigt »at gøre en Ende paa det«. En fuldstændig Apathi var traadt i Stedet.

— Naa, dette er Enden, tænkte han og gik langsomt og trægt hen langsmed Kanalens Bred: — men jeg skal udføre

det, fordi jeg vil; men er da saa alt virkelig ogsaa forbi? Ligemeget! Der er en Kvadratalen Plads, haha! En yndig Slutning! Er det den eneste? Skal jeg da fortælle dem det eller ikke? Ha, Pokker staa i det! Jeg er forfærdelig træt, blot jeg kunde lægge mig ned et Sted eller sætte mig! Det mest ærgerlige er, at alt var iværksat saa dumt, naa, men jeg vil slet ikke bryde mig om det! Haha! sikke Dumheder man kan hitte paa!

Vejen til Stationen førte ligeud og drejede ved det andet Hjørne til venstre; saa laa denne kun nogle faa Skridt borte. Da han imidlertid var kommet til det første Hjørne, standsede han og tænkte sig om, saa bøjede han ind i Sidegaden, hvorpaa han gik videre fremad gennem to Stræder, maaske uden Maal og Med, maaske ogsaa for at trække Tiden ud. Han gik med Blikket hæftet mod Jorden. Pludselig var det, som nogen hviskede ham noget i Øret; han løftede Hovedet og opdagede, at han stod foran hint forfærdelige Hus, lige for Indgangen. Siden hin Aften havde han ikke igen været ad denne Kant, men han gik ikke forbi.

Et uafviseligt og uforklarligt Ønske drog ham, og saa traadte han ind i Huset; han gik gennem Porten, saa ind ad Døren til højre og steg op ad den velbekendte Trappe til fjerde Sal. Paa den smalle, stejle Opgang var der meget mørkt. Han blev staaende paa hver Trappeafsats og saa sig nysgærrig omkring; paa første Sal var et Vindue taget ud af Karmen. — Det var ikke Tilfældet den Gang, faldt det ham ind. Nu kom han op paa anden Sal, hvor netop Mikolay og Mitka havde arbejdet. Der er lukket, Døren nymalet, den bliver ligeledes lejet ud paa ny. Nu paa tredie — nu fjerde — her! En Skræk greb ham; Døren til Boligen stod aaben paa vid Gab, der var Folk derinde, man hørte deres Stemmer; dette havde Raskolnikow ikke ventet, han kom noget ud af Fatning, gjorde de sidste Par Skridt og gik ind i Lejligheden.

Man var i Færd med at istandsætte den ogsaa, det var Arbejdere, der var derinde. Raskolnikow havde haabet, at han her skulde finde det altsammen, saadan som han havde forladt det den Gang, ja, maaske endog Ligene, liggende paa samme Plet paa Gulvet. Og nu fandt han kun nøgne Vægge, ikke mere et eneste Møbel; hvor det dog var besynderligt; han gik hen til Vinduet og satte sig op i Karmen.

I Boligen opholdt sig to Arbejdere, unge Fyre, af hvilke dog den ene var betydelig ældre end den anden, der var ganske ung. De tapetserede Væggene med nye Tapeter, hvide med lillafarvede Blomster i Stedet for det gule, slidte og falmede, som var der før. Raskolnikow syntes af ubevidste Aarsager aldeles ikke om dette, han saa hadefuldt paa disse nye Tapeter, som gjorde det ham ondt, at alting i den Grad havde forandret sig.

Arbejderne maatte være blevet forsinkede, de rullede nu hurtigt Tapeterne sammen og var i Begreb med at gaa hjem. Raskolnikows Tilsynekomst tiltrak sig ikke i mindste Maade deres Opmærksomhed; de snakkede med hinanden, og Raskolnikow hørte paa dem med korslagte Arme.

— Hun kom til mig om Morgenen, sagde den ældre til den yngre: — ganske tidlig, men nydelig pyntet. Hvad rart har du saa at fortælle mig, sagde jeg, hvad vil du mig, og hvorfor er du saa fin?

— Jeg vil, svarede hun: — nu ganske være Jer til Vilje, Titus Wasiljewitsch. Saadan er det, ja. Og hun var pyntet ganske som i Journalen, ja, ligesom i Journalen.

— Hvad er det, lille Onkel, en Journal? — spurgte den anden, som nok maatte være i Lære hos den »lille Onkel«.

— Jo, en Journal, min Dreng, det er disse malede Billeder, som hver Lørdag bliver sendt med Posten til vores Skrædder fra Udlandet, og som viser, hvordan enhver skal klæde sig paa, baade Mænd og Fruentimmer. Det er Mønstre, kaldes det. De mandlige Kostumer er nu mest i den polske Snorefrakkefacon, men for det kvindelige findes der Forskrifter,

som man ikke kan gøre sig nogen Forestilling om.

— Gud, hvad findes der dog ikke af al Slags her i det skrækkelige St. Petersborg! udbrød den yngre beundrende.

Raskolnikow traadte nu ind i det andet Værelse, i hvilket Kisten, Sengen og Kommoden før havde staaet; det forekom ham nu, uden Møbler, overordentlig lille. Tapeterne her var endnu de samme, i et Hjørne saas en skarpt fremtrædende Plet, hvor Skrinet med Helgenbillederne havde staaet. Han vendte sig og gik hen til Vinduet. Den ældre Arbejder begyndte at iagttage ham med Sideblikke.

— Vil I noget? spurgte han endelig og vendte sig til Raskolnikow.

I Stedet for at svare rejste denne sig, gik ud i Entréen, greb i Klokkestrængen og lyttede. Det var endnu den samme Klokke; den samme Blikklang. Han trak endnu en Gang i den og en tredie Gang; han lyttede og tænkte. Hin kendte, forfærdelig kvælende, ubestemmelige Følelse begyndte nu klarere og mere levende at bemægtige sig ham, han gyste ved denne Ringen, men samtidig foraarsagede den ham en stadig stigende Pirring.

— Hvad vil I dog? Hvem er I? udbrød Arbejderen og traadte hen til Raskolnikow, som nu igen kom ind ad Døren.

— Jeg vil leje denne Lejlighed, svarede han den anden: — Og derfor ser jeg paa den.

— Man lejer ikke en Lejlighed om Natten, og for Resten maa I gaa til Portneren om det!

— Har I vasket Gulvet af; I skal vel male det? fortsatte Raskolnikow: — Klæber der ikke mere Blod ved det?

— Hvad for noget Blod?

— Naa, det er dog her, at den Gamle og hendes Søster er blevet taget af Dage; der laa en hel Pøl Blod her.

— Hvad er I dog for et besynderligt Menneske? skreg Arbejderen, som blev uhyggelig til Mode.

— Jeg?

— Ja, I!

— Hvorfor vilde du gærne vide det? Kom med hen paa Politistationen, saa skal jeg sige dig det.

Arbejderne saa aldeles uforstaaende paa ham.

— Vi maa gaa nu, det er Tiden. Kom, Aljoschka, vi vil lukke til her! sagde den ældste af dem.

— Vel, saa gaar vi, bemærkede Raskolnikow sindigt og gik i Forvejen ned ad Trappen.

— Halløj, Portner! kaldte han, da han var naaet ned i Porten.

Midt i Indgangen fra Gaden stod der flere Folk, som kiggede paa de Forbigaaende, det var begge Portnerne, en Kone, en Borger i Hjemmefrakke og endnu et Par andre Personer. Raskolnikow gik hen til dem.

— Hvad ønsker De? henvendte den ene af Portnerne til ham.

— Har du været henne paa Politistationen?

— Lige nu. Hvad vil I vide det for?

— Er der aabent?

— Javel er der det.

— Er Politiassistenten ogsaa derhenne?

— Lidt endnu, men hvad er der paa Færde?

Raskolnikow svarede ikke og stod hensunken i Tanker henne ved Gruppen.

— Han kom for at se paa Lejligheden, tog den ældre af Arbejderne til Orde og traadte hen til dem.

— Hvad for en?

— Ja, den, vi arbejder i. — Hvorfor? — sagde han til os: — har I vasket Blodet af? Her er forøvet et Mord; men jeg vil leje Lejligheden. — Saa trak han i Klokkestrængen og var lige ved at rive den ned. — Vi vil gaa hen paa Stationen — sagde han ogsaa: — der skal jeg sige Jer alting! — Han trængte ind paa os.

Portneren mønstrede Raskolnikow med et mistroisk og mørkt Blik.

— Hvem er I da? spurgte han i en grov Tone.

— Jeg er Rodion Romanowitsch Raskolnikow, tidligere Student og bor i

Schills Hus i den næste Sidegade, ikke langt her fra i Lejlighed Nr. 14, spørg hos Portneren, han kender mig. —

Raskolnikow talte langsomt, skødesløst, og som var han aldeles fordybet i Tanker; han vendte sig ikke om mod nogen og saa stift ud paa Gaden.

— Hvad er I da gaaet op i Lejligheden for?

— For at se paa den!

— Hvorfor?

— Tag ham bare og bring ham hen paa Stationen! indflettede nu Borgeren og tav saa.

Raskolnikow havde rettet sit Blik paa ham, hen over Skulderen; han saa opmærksomt paa ham og sagde derpaa sagte og trevent:

— Kom saa med!

— Ja, faa ham anholdt! udbrød Borgeren igen: — Hvad er han gaaet derop for, og hvad mon han egentlig har paa Samvittigheden?

— Om han er fuld eller ikke, det maa Gud vide, brummede Arbejdsmanden.

— Men hvad vil I da egentlig! skreg nu Portneren, der var blevet alvorlig vred, til Raskolnikow: — Hvad Pokker er du kommen her for?

— Er du bange for at føre mig hen paa Politistationen? indvendte denne smilende.

— Bange for? Hæ! Hvad har du her at gøre, spørger jeg?

— Du skulde have raadne Æg i Hovedet! udbrød Konen.

— Hvorfor staa og sludre mere med ham? tog nu den anden Portner til Orde. Det var en bomstærk Skikkelse i aabentstaaende Jakke og med Nøgler ved Bæltet. — Marsj! Herud med dig, din Drivert!

Han greb Raskolnikow i Skuldrene og smed ham ud paa Gaden; denne snublede og var nær faldet; han rettede sig dog op, kastede tavs et Blik paa dem, der stod i Porten, og gik sin Vej.

— Det var et uhyggeligt Menneske, sagde Arbejderen.

— Ja, Menneskene bliver besynderligere, bekræftede Konen.

— I burde have ført ham til Politiet! udbrød Borgeren.

— Aah, hvorfor skal jeg blande mig i saadan noget, mente den store Portner: — Det er en Landstryger, lad ham selv gaa derhen; jeg ved nok, at har man først indladt sig paa saadan noget, saa bliver man aldrig fri for Plagerier. Vi kender nok til det!

— Skal jeg gaa derhen eller ikke? tænkte Raskolnikow, han stod midt ude paa Gadebrolægningen og saa sig omkring, som ventede han at høre det bestemmende Svar fra en eller anden. Men der var ingen, der svarede ham, alt var øde og dødt som Stenene, han stod paa, dødt for ham — for ham alene. Pludselig opdagede han i det tætte Mørke omtrent tohundrede Skridt borte, ved Enden af Gaden, en Hob Mennesker. Han hørte Stemmer og Skrig, midt inde i Hoben holdt en Ekvipage; der lyste et Lys fra Midten af Gruppen.

— Hvad er det? Raskolnikow drejede lige henimod Opløbet; han klamrede sig fast til alt og smilte dog samtidigt koldt, da han tænkte paa, hvor bestemt han havde besluttet sig for at gaa paa Politistationen, og hvor nøje han vidste, at alt vilde være forbi i saa Tilfælde.

7.

Midt paa Gaden holdt en Ekvipage, der saa pyntelig og fornem ud og var forspændt et Par fyrige, graa Heste; der sad ikke nogen inde i den, og Kusken, der var staaet ned af Bukken, stod ved Siden af den og holdt Hestene i Tømmerne. Rundtomkring trængtes Folk i tæt Mængde, forrest stod Politibetjente. Den ene af dem holdt en tændt Lygte i Haanden, han bøjede sig forover med den for at belyse noget paa Stenbroen ved Hjulene. Alle snakkede, skreg og jamrede mellem hinanden; Kusken syntes meget forstemt og ytrede af og til:

— Hvilken Ulykke! Aah, Herre Gud, hvilken Ulykke!

Raskolnikow trængte sig igennem, saa godt han kunde, og opdagede endelig Genstanden for Trængselen og Nysgærrigheden. Paa Jorden laa et Menneske uden Bevidsthed, lige trampet ned af Hestene; han var, syntes det, meget usselt klædt, skønt han Frakke var gjort af fint Klæde. Blodet strømmede fra hele Hovedet, hans Ansigt var sønderslaaet, flaaet og ukendeligt; han var øjensynlig slemt saaret.

— Gud! — klynkede Kusken, — hvordan skulde man kunne se! Hvis jeg havde kørt løs, hvis jeg ikke havde raabt — men jeg kørte jo ganske langsomt, ganske regelmæssigt. Det har alle set. En Beruset bryder sig ikke om Lysene. Jeg har nok set ham gaa over Gaden, han vaklede, faldt næsten helt omkuld; jeg skreg en Gang, saa igen og en tredie Gang, derpaa holdt jeg Hesten an, men han var løbet lige ind under Hovene paa dem og blev slaaet omkuld. Det ser ud, som om han har gjort det med Vilje. Mine Heste er unge og muntre, de standsede, men da skreg han allerede — Ulykken var sket.

— Saadan er det i hvert Fald, raabte et af Øjenvidnerne i Mængden.

— Han har raabt, jo, det er sandt; tre Gange har han raabt, stadfæstede en anden.

— Nøjagtigt tre Gange, det har alle hørt, — sagde en tredie.

Kusken var aldeles ikke særlig nedslaaet eller forskrækket. Aabenbart tilhørte Ekvipagen en rig og betydende Personlighed, som nok ventede dens Ankomst et eller andet Sted. Politiet anstrængte sig for at faa fjærnet Hindringen; man gav sig til at hale den Ulykkelige frem for at lade ham bringe paa Sygehuset; der var ingen, der kendte hans Navn.

Imidlertid havde Raskolnikow trængt sig igennem og traadte nærmere. Lygteskinnet faldt pludselig klart paa den Armes Ansigt — da genkendte han ham!

— Jeg kender ham, jeg kender ham, udbrød han og traadte helt frem: — Det er en Embedsmand, en forhenværende, titulær Raad Marmeladow; han bor her i Nærheden, i Kosels Hus. Hurtig en Læge, jeg skal betale! — Han tog Penge ud af Lommen og viste Betjentene dem. Raskolnikow befandt sig i en besynderlig Ophidselse.

Betjentene var glade over, at der var nogen som genkendte den Forulykkede; Raskolnikow opgav ogsaa sit eget Navn saavelsom Adresse og lod med Opbyden af alle sine Kræfter, som drejede det sig om hans egen kødelige Fader, saa hurtigt som muligt den bevidstløse Marmeladow føre til dennes Bolig.

— Der! Tre Huse længere væk, udbrød han, — Kosels Hus, en rig Tysker! Sandsynligvis var han nu atter paa Vej hjem i beruset Tilstand; jeg kender ham, han er en Drukkenbolt, har Familje, en Kone, Børn, en Datter. Inden han først bliver kørt paa Sygehuset, kan der allerede her komme en Læge til Stede! Jeg vil betale det altsammen. Han maa straks have Hjælp, ellers dør han under Transporten til Hospitalet! —

Han nølede ikke selv med at tage Haand i Hanke med; hans Indskriden var jo ogsaa fuldkommen retfærdiggjort, i hvert Fald kunde der paa den Maade ydes den hurtigste Hjælp. Man løftede den Overkørte op og bar ham bort, der var straks nogle, som tilbød at hjælpe. Kosels Hus fandtes trehundrede Skridt borte, Raskolnikow fulgte, i det han forsigtig holdt Hovedet oppe paa den Bevidstløse og angav Vejen.

— Herhen! Herhen! Vi maa bære ham op ad Trappen med Hovedet først, lad os dreje! Saadan! Jeg skal nok betale, mumlede han.

Katharina Iwanowna gik som altid, naar hun havde et Minut fri for Arbejdet, rastløs op og ned i det snævre Værelse, fra Vindue til Kakkelovn og tilbage igen. Hænderne laa krampagtigt paa Kryds over Brystet, og hun talte med sig selv og hostede. I den sidste Tid havde hun talt hyppigere og mere med sin ældste Datter, den tiaarige Polenka, som, skønt hun ikke endnu forstod ret

meget, dog allerede meget godt begreb, at hun var Moderen uundværlig. Og derfor fulgte hun denne med sine store, kloge Øjne og gjorde sig den største Møje for at vise sin Forstand paa alt. I dette Øjeblik havde hun lige afklædt den lille Broder, som hele Dagen havde været utilpas, for at bringe ham til Sengs. Den lille sad paa en Stol med en alvorlig Mine, stiv og ubevægelig med de smaa Ben fremstrakte, fast ind til hinanden og med udspilede Tær. Han sad og ventede paa, at man skulde tage den lille stumpede Skjorte af ham, fordi den i Løbet af Natten skulde vaskes og tørres. Han lyttede til, hvad Moderen og Søsteren talte om, med aabne Læber, stirrende, opspilede Øjne og uden at røre sig, saadan som alle artige Børn sædvanligvis sidder, naar de skal klædes af for at puttes i Seng. Det var ikke saadan med hans lille Søster, som helt hyllet i Pjalter stod ved Skærmbrædtet og ventede paa, at Turen skulde komme til hende. Døren til Trappen var aabnet, for saa meget som muligt at blive fri for de Skyer af Tobaksrøg, som trængte ind fra Sideværelset og foraarsagede den ulykkelige Syge de pinefuldeste Hosteanfald. Katharina Iwanowna var nu blevet endnu elendigere, og de røde Pletter paa hendes Kinder glødede endnu stærkere end nogensinde før.

— Du vil ikke tro det, og du kan heller ikke tænke dig, Polenka, sagde hun, medens hun gik op og ned i Stuen: — hvor muntert og i hvilken Overflod vi levede i min Papas Hus, og hvordan denne Drukkenbolt har styrtet mig saavelsom Jer i Fordærvelse! Papa var Oberst og næsten Gouvernør; han havde blot behøvet at gøre et Skridt, saa var alle kørt hen til ham og havde sagt: Iwan Michailitsch, nu skal vi have dig til Gouvernør; men da har jeg — hun hostede — oh, evigt forbandede Liv! udbrød hun, spyttede og tog sig til Brystet: — da jeg — ja, da Fyrstinde Beszemelnaja saa mig paa det sidste Bal hos Kommandøren, udmærkede hun mig i særlig Grad mellem hele Følget. Hun spurgte ogsaa straks, da jeg ægtede din Fader, Polenka: — Aah, er det ikke den kære Pige, som dansede saa henrivende? — Du maa da sy den Rift sammen; bare du dog straks havde taget Naal og Garn og stoppet den til, som jeg har lært dig det, men i Morgen — i Morgen, — hun hostede atter: — I Morgen vil det gaa mere itu! udbrød hun og strakte sig. — Den Gang var Kammerjunker, Fyrst Schtschegolisky netop lige ankommen til St. Petersborg, han dansede en Mazurka med mig og vilde allerede den næste Dag tale med mine Forældre, men jeg takkede ham i de mest smigrende Udtryk og sagde, at mit Hjærte allerede tilhørte en anden. Denne anden var din Fader, Polenka. Papa blev forfærdelig vred — er Vandet nu færdigt, saa kom Skjorten og Strømperne i det — Lida! — henvendte hun til den mindre Datter: — du maa sove i Nat uden Chemise — læg ogsaa Strømperne herhen, de maa vaskes med. At den Pjalt ikke kommer, den Drukkenbolt! Han har slidt sin Skjorte, saa den ligner en Karklud og revet den helt i Stykker, — den havde saa kunnet blive vasket sammen med det andet, for at man ikke skal plages to Nætter i Træk med det. Gud i Himlen! — Hun hostede atter hæftigt. — Hvad er det? — skreg hun op, da hun opdagede Menneskene ude paa Gangen, de trængte sig nu ind i Stuen, bærende paa en Byrde: — Hvad er det? Hvad kommer De med? Gud i Himlen! —

— Hvor skal vi lægge ham hen? — spurgte en Politimand og saa sig om, medens de kom ind med den blodbedækkede, bevidstløse Marmeladow.

— Paa Sofaen! Læg ham udstrakt paa Sofaen, denne Vej med Hovedet! — anviste Raskolnikow.

— Han er blevet kørt over paa Gaden i fuld Tilstand, skreg en af Mændene.

Katharina Iwanowna stod der, voksbleg og med afbrudt Aandedrag; Børnene blev forskrækkede. Den lille Lida skreg op, kastede sig om Halsen paa Polenka og omfavnede hende skælvende over hele Kroppen. Efterat Marmela-

dow var blevet lagt til Rette, traadte Raskolnikow hen til Katharina Iwanowna.

— Berolige Dem, bliv ikke bange! sagde han med højtidelig Stemme: — Han gik tværs over Gaden, da var der en Ekvipage, som kørte ham over; berolige Dem, han vil atter komme til sig selv; jeg har befalet at bringe ham herhen; jeg har allerede været her en Gang før, kan De erindre det? Han vil nok komme til sig selv igen; jeg skal betale!

— Han har selv villet det! skreg Katharina Iwanowna fortvivlet og kastede sig over sin Mand.

Raskolnikow bemærkede straks, at denne Kvinde ikke var en af dem, som straks falder i Afmagt. Hurtigt blev der skudt en Pude ind under den Ulykkeliges Hoved, hvad ingen af de andre havde tænkt paa. Katharina Iwanowna begyndte straks at afklæde ham og at undersøge ham, hun undertrykte sin Bekymring, tabte ikke Hovedet, hun glemte sig selv, bed sig i de sitrende Læber og kvalte Skrigene, som vilde trænge sig op fra hendes Bryst.

Raskolnikow foranledigede imidlertid, at en Mand skyndte sig efter en Læge, som det viste sig boede i Huset.

— Jeg har sendt Bud efter en Læge, beroligede han Katharina Iwanowna: — Vær ikke bekymret, jeg skal betale ham. Har De ikke noget Vand her? Giv mig ogsaa en Serviet eller et Haandklæde, saa hurtigt som muligt; det er endnu ikke klart, hvor meget han er kommet til Skade. Han er saaret, men ikke død, vær overbevist om det — nu vil vi høre, hvad Doktoren siger!

Katharina Iwanowna ilede hen til Vinduet, der stod der paa en molesteret Stol et Lerfad fuldt med Vand, som havde været bestemt til Nattevasken. Denne Vask om Natten blev mindst to Gange om Ugen udført af Katharina Iwanowna selv, undertiden endog oftere; hvad der skyldtes den Omstændighed, at en Skiften-Linned var umulig, eftersom hvert Medlem af Familjen kun ejede et eneste Stykke. Men Katharina Iwanowna kunde ikke udstaa Smuds og anstrængte sig hellere om Nætterne, naar alle sov, og tørrede det vaade Linned paa en Snor, der var spændt ud i Værelset, saa at hun kunde give dem det rent paa om Morgenen. Hellere det end taale Malproperhed i Hjemmet. Hun skyndte sig nu efter Fadet for paa Raskolnikows Opfordring at bringe det hen til ham, men hun var lige ved at maatte lade Byrden falde til Jorden. Hun havde saa fundet et Haandklæde og dyppede det i Vandet, hvorpaa hun vaskede Marmeladows blodige Ansigt; saa stoppede hun op, med Besvær trak hun Vejret og pressede Hænderne mod Brystet; hun havde selv Hjælp nødig. Det faldt nu Raskolnikow ind, at han maaske alligevel ikke havde gjort rigtigt i at lade den Saarede bringe herhen. Politibetjenten stod ganske ubeslutsom og fremmed overfor det Hele.

— Polenka! skreg Katharina Iwanowna: — løb hen til Sonja, hurtigt! Hvis hun ikke er hjemme, saa sig bare derhenne, at hendes Fader er blevet trampet af nogle Heste, og at hun straks skal komme herhen, naar hun vender hjem; hurtigt, Polenka; kast dette Tørklæde om dig!

— Flyv af Sted som Vinden! udbrød Drengen henne i Stolen og sad atter tavs og stiv som før, med opspilede Øjne og de smaa Ben udstrakte. Imidlertid var Værelset blevet saa fyldt med Mennesker, at de var som Sild i en Tønde. Politimændene gik med Undtagelse af en, der blev tilbage og anstrængte sig for at faa de Folk bort, som nysgærrige stod og glanede paa Trappen. Men desuden kom næsten alle Fru Lippewechsels Lejere til Syne fra de bagved liggende Stuer; i Begyndelsen trængtes de i Døraabningen, men efterhaanden kom de klyngevis ind i selve Stuen. Katharina Iwanowna geraadede i den største Ophidselse. — De kan ikke en Gang lade et Menneske dø i Fred; hvilket Skuespil de nu igen har faaet Lejlighed til at overvære! Og saa stiller de med Cigaretter! — Katharina

hostede —: — de tramper ind med Hattene paa. Herud! Hav i det mindste Agtelse for en Død! —

Hosten var ved at kvæle hende, men Trudslerne forskrækkede dem! De syntes at være bange for Katharina Iwanowna. Lejerne, den ene efter den anden, klemte sig atter ud gennem Døren med den ejendommelige, indre Tilfredshedsfølelse, som man altid opdager, ogsaa blandt sine Nærmeste, naar der uformodet er tilstødt en anden en Ulykke, og som intet Mennеske uden Undtagelse kan sige sig fri for trods al Medlidenhedsfølelse og Deltagelse.

Bagved Døren hørte man dem iøvrigt flere Gange tale om Sygehus og om, at det aldeles ikke sømmede sig at volde Folk Forskrækkelse til ingen Nytte.

— Det sømmer sig vel ikke at dø, skreg Katharina Iwanowna, og hun vilde allerede styrte hen til Døren, rive den op og indlade sig i Trætte med dem allesammen, da hun paa Tærsklen stødte sammen med Fru Lippewechsel, som lige havde erfaret om Ulykken og nu kom løbende til for at skaffe Orden tilveje. Hun var en særdeles trættesyg og uordentlig tysk Dame.

— Ak, du min Gud! raabte hun og vred Hænderne: — Er der en Hest, som har trampet Deres drukne Mand ned? Han maa paa Sygehuset! Jeg er Herre her!

— Amalie Ludwigowna! Jeg beder Dem betænke, hvad De siger! — svarede Katharina Iwanowna stolt, — hun talte altid i en bydende Tone til Værtinden, for at denne skulde erindre »hendes Herkomst«, og selv nu kunde hun ikke undertvinge denne Tilbøjelighed: — Amalie Ludwigowna —

— Jeg *har* allerede tidligere sagt Dem, at De ikke maa understaa Dem i at kalde mig Amalie Ludwigowna; jeg hedder Amalie Iwanowna! —

— De hedder ikke saadan, men Amalie Ludwigowna, og da jeg ikke hører til Slænget af Deres krybende Spytslikkere, som for Eksempel Herr. Lebesjatnikow, der nu ler der bagved Døren — — bag Døren lød der virkelig Latter og Raabet: — Aha, de kommer i Totterne paa hinanden! —: saa vil jeg stedse kun kalde Dem Amalie Ludwigowna, skønt jeg for Resten slet ikke kan begribe, hvorfor De ikke synes om det Navn! De ser selv, hvordan det staar til med Semen Zacharowitsch; han vil dø! Jeg beder Dem derfor om straks at lukke den Dør der, og ikke lade nogen komme herind. Lad ham sove i Fred! Ellers — ,det forsikrer jeg Dem — skal Deres Adfærd i Morgen blive meddelt selve Generalgouvernøren. Fyrsten har kendt mig allerede som ung Pige og erindrer endnu meget godt Semen Zacharowitsch, hvem han har vist mange Velgærninger. Alle ved, at Semen Zacharowitsch har mange Bekendte, mange Velyndere, som han selv forsømte alene fordi han var for stolt til at modtage Velgærninger og i Følelsen af sin ulykkelige Lidenskab, men nu, — hun pegede paa Raskolnikow: — nu understøtter en højmodig, ung Mand os, han besidder Formue og Forbindelser, og Semen Zacharowitsch har kendt ham fra hans Barndom af; vær De vis paa, Amalie Ludwigowna —

Alt dette var blevet sagt yderst hurtigt, jo længere hun talte, des hurtigere gik det, men Hosten afbrød pludselig Katharina Iwanownas Veltalenhed. I dette Øjeblik kom den døende til sig selv og stønnede; hun ilede hen til ham. Den Syge slog Øjnene op og saa uden at kunne skelne eller forstaa noget paa Raskolnikow, der bøjede sig over ham. Han aandede tungt, dybt og afbrudt; han havde blodigt Skum om Læberne, og Panden var bedækket med Svedperler. Da han ikke kunde genkende Raskolnikow, flakkede hans Øjne vildt omkring. Katharina Iwanowna saa paa ham med et sorgfuldt, men strængt Blik, dog strømmede Taarerne fra hendes Øjne.

— Min Gud! Brystet er helt knust paa ham, Blod, ikke andet end Blod! — udbrød hun fortvivlet: — Vi maa tage Overtøjet af ham; vend dig en Smule om, Semen Zacharowitsch, hvis du kan, sagde hun til ham.

Marmeladow genkendte hende.

— En Gejstlig! — fremstammede han med hæs Stemme.

Katharina Iwanowna gik hen til Vinduet og lænede Panden mod Vinduesrammen, og hun udbrød fuld af Fortvivlelse: —

— Oh, du evigt forbandede Liv!

— En Gejstlig! — gentog den døende efter en minutlang Tavshed.

— De er allerede gaaet efter en! raabte Katharina Iwanowna til ham. Han opfattede Skriget og tav. Med et sky, længselsfuldt Blik søgte hun hans Øjne; hun vendte sig atter om mod ham og stod ved hans Hoved; han beroligedes en lille Smule, men kun for en kort Tid. Snart hvilede hans Øjne paa den lille Lida, hans Yndling, der skælvende sad paa Hug henne i Hjørnet, som var hun syg, og saa paa ham med sine spørgende Barneøjne.

— A — —a — — — stønnede han uroligt hen imod hende.

— Hvad er der? udbrød Katharina Iwanowna.

— Hun er nøgen, nøgen! mumlede han og saa med et forvirret Blik hen paa den Lilles nøgne Fødder.

— Ti! svarede Katharina Iwanowna fortørnet: — Du ved bedst selv, hvorfor hun er nøgen!

— Gud være lovet, der er Lægen! — raabte Raskolnikow befriet.

Lægen traadte ind, det var en omhyggelig klædt, ældre Herre, en Tysker, han saa sig om med et mistroisk Blik. Derpaa traadte han hen til den Syge, tog hans Puls, følte opmærksomt paa Hovedet og aabnede med Katharina Iwanownas Hjælp den af Blod helt gennemtrængte Skjorte for at blotte Brystet. Dette var fuldstændig knust, sondertrampet og mast, nogle Ribben paa højre Side var knækkede. Paa venstre Side, lige ved Hjærtet, saas en ulykkespaaende, stor, sortgul Plet, et frygteligt Slag af Hoven. Doktoren undersøgte Ansigtet, Politibetjenten fortalte ham, at den Overkørte havde ligget under Hjulene og var blevet slæbt en tredive Skridt henad Stenbroen.

— Det er vidunderligt, at han er kommet til Bevidstheden, hviskede Lægen til Raskolnikow.

— Hvordan staar det? spurgte denne.

— Han vil meget snart dø!

— Er der slet intet Haab?

— Ikke det allermindste; han ligger allerede i Dødskampen. Hovedet er ovenikøbet ogsaa meget farligt lemlæstet. Hm! Man kunde maaske nok aarelade ham, men det vil være til ingen Nytte, thi om fem, højst ti Minuter er det absolut forbi med ham!

— Naa, men lad os dog saa alligevel aarelade ham — ikke?

— Meget gærne, men jeg siger Dem i Forvejen, at det er aldeles frugtesløst!

Nu lød der imidlertid atter Skridt, Mængden ude paa Trappen veg til Side, og paa Tærsklen saas en graanet Gamling, den Gejstlige, med Naademidlerne. Bagefter ham kom en Politibetjent. Lægen gjorde straks Plads og vekslede et betydningsfuldt Blik med ham. Raskolnikow spurgte Doktoren, om han ikke vilde blive en lille Tid endnu, denne trak paa Skuldrene, men blev.

Alle gik ud, Skriftemaalet varede kun kort, thi den døende var næppe ved sin fulde Bevidsthed og formaaede kun at give nogle løsrevne Lyde fra sig. Katharina Iwanowna tog den lille Lida, greb ogsaa Drengen paa Stolen og trak sig tilbage til et Hjørne af Stuen, hvor hun faldt paa Knæ og lod sine Børn knæle ned ved Siden af sig. Den Lille skælvede, men Drengen derimod laa paa de nøgne Knæ, løftede Armene mod Himlen, korsede sig derpaa, bøjede sig atter mod Gulvet og stødte Panden mod det, hvad der syntes at berede ham en særlig Fornøjelse. Katharina Iwanowna bed sig i sine Læber og holdt Taarerne tilbage; hun bad ogsaa, men afbrød undertiden for at bringe den lilles Chemise i Orden eller for at lægge en Krave, som hun tog fra en Kommode, over Pigebarnets blottede Skuldre; hun laa stadig paa Knæ under Bønnen. Nu blev atter Døren til de indre Rum aabnet af Nysgærrige, og udenfor puffedes sta-

dig flere og flere Skuelystne, som imidlertid ikke overskred Tærsklen. En ynkelig Stump Vokslys belyste hele denne Scene.

I dette Øjeblik trængte Polenka sig frem gennem Mængden udenfor, hun havde været henne efter sin Søster. Hun formaaede næppe at trække Vejret, saa hurtigt havde hun løbet. Hun kastede Tørklædet af, hendes Blik søgte Moderen, og hun traadte nu hen til hende for at sige hende: »Hun kommer, jeg traf hende paa Gaden.«

Moderen trak sit Barn ned paa Knæ ved Siden af sig selv. Frem af Klyngen kom nu, sagte og sky, en ung Pige. Det var en mærkelig Fremtoning i dette Værelse, i denne Armod, disse Pjalter, under Død og Fortvivlelse. Hun var ligeledes selv elendigt klædt, hendes Paaklædning var værdiløs, men hun var pyntet efter Gadens Smag, med en Færdighed og Forstaaelse, som paa mærkelig Maade og Facon klart og hurtigt forraadte den tydelige Hensigt. Sonja blev staaende i Gangen, midt paa Tærsklen, men gik ikke over denne. Hun lignede en Afsindig, uden Bevidsthed og uden Erkendelsesevne, i sin velsagtens paa fjerde Haand erhvervede Kjole af Silke, der her forekom ganske uanstændig med den lange, latterlige Tournure og med Krinolinen, som udfyldte hele Døraabningen, i disse lyse Halvstøvler, med den om Aftenen ganske unyttige Parasol, som hun imidlertid altid bar, og med den paafaldende, runde Straahat med en luende rød Fjer. Under denne barnagtigt pyntede Hat saas et jævnt, blegt og forskrækket Ansigt med aaben Mund og Øjne, der var stive af Forfærdelse. Sonja var lille af Vækst, omtrent atten Aar gammel, en bleg, men ganske tiltrækkende Blondine med talende, blaa Øjne. Hun stirrede ufravendt paa Sengen og den Gejstlige, men hun gispede endnu lydeligt efter det hastige Løb. Endelig maatte nogle hviskende Ord fra Mængden have trængt til hendes Øren. Hun slog Øjnene ned, traadte over Tærsklen og stod i Stuen, men endnu stadig henne ved Døren.

Skriftemaalet og Syndsforladelsen var til Ende, og Katharina traadte paa ny hen til sin Mands Leje. Den Gejstlige traadte til Side og vendte sig om for at sige Katharina Iwanowna nogle styrkende og trøstende Ord.

— Men hvad skal jeg stille op med disse? — udbrød denne fortvivlet og pegede paa sine Børn.

— Gud er god, haab paa den Almægtiges Hjælp, — begyndte Præsten.

— Aah, han er ikke os gunstig sindet.

— Dette er syndigt talt, Frue, — svarede Kirkens Mand og rystede paa Hovedet.

— Nej, er dette ikke syndigt? skreg Katharina Iwanowna højt, idet hun pegede paa den Døende.

— Maaske vil de, som uvilkaarligt er blevet Skyld i det, forstaa at holde Dem skadesløs, selv om det kun kan blive for det materielle Tab ved Forsørgerens Død. —

— I forstaar mig endnu ikke! udbrød hun rasende og vinkede afværgende med Haanden: — Hvorfor erstatte mig noget? Han er jo selv løbet ind under Hestene! Hvad har jeg haft for Indkomster? Af ham havde jeg ikke andet end Sorg, for han var en Drukkenbolt og har sviret alting op! Han har bestjaalet os og smidt Indtægten paa Bøværtninger, han har ødelagt sit og mit Liv! Gud være priset, at han dør! Tabet er ikke stort.

— Man skal tilgive alt i den sidste Stund, og Følelser som Eders, min Kære, er meget syndige.

Katharina Iwanowna puslede om den Syge; hun gav ham Drikke, tørrede Sveden og Blodet fra Hovedet og ordnede hans Puder, alt imedens hun talte med den Gejstlige, mod hvem hun af og til vendte sig om, medens hun var beskæftiget.

— Ak, Fader, det er Ord, tomme Ord! Tilgive! Han vilde være kommet fuld hjem i Dag, hvis man ikke havde kørt ham over; denne Skjorte er hans eneste, den er helt slidt og pjaltet. Han vilde saa nu have lagt sig til at

sove, medens jeg til den lyse Morgen kunde staa i Vaskebaljen for at vaske hans og mine Børns Pjalter, derpaa tørre dem foran Vinduet og, naar det blev hel Dag, sætte mig ned for at bøde dem — dette er min Nat! — Hvordan skulde man saa kunne tale om Tilgivelse! Naa, men jeg *har* tilgivet ham! —

En hul, frygtelig Hoste afbrød hendes Tale; hun hostede i sit Tørklæde og viste det til Præsten, idet hun pressede den ene Haand mod det smærtende Bryst; Tørklædet var helt fyldt med Blod. —

Den Kirkens Mand bøjede Hovedet og tav.

Marmeladow laa i den sidste Strid med Døden; han vendte ikke Blikket bort fra Katharina Iwanowna, som nu atter bøjede sig over ham. Han syntes at ville sige noget og begyndte med stor Anstrængelse at bevæge Tungen og frembringe nogle uforstaaelige Ord, men Katharina Iwanowna, som vel forstod, at han vilde bede hende om Forladelse, raabte straks bydende til ham:

— Ti stille! Du behøver ikke at sige mere! Jeg ved, hvad du vil sige! — Den Døende tav; hans omflakkende Blik faldt nu paa Døren, og han opdagede Sonja.

Han havde endnu ikke genkendt hende; hun stod i Hjørnet i Halvmørke.

— Hvem er det? Hvem er det? udbrød han pludselig med en hæst stønnende Stemme og saa fuld af Uro og Skræk hen til Døren, hvor hans Datter stod, samtidig gjorde han Forsøg paa at rejse sig op.

— Bliv liggende! skreg Katharina Iwanowna.

Men med overnaturlig Kraft havde han allerede rettet sig op, støttet paa Haanden. Vildt og stift stirrede han et Øjeblik paa Datteren, som kendte han hende ikke; han havde dog endnu aldrig set hende i et saadant Kostyme; men endelig genkendte han hende, den Opstadsede, den Udstødte, som opfyldt af skamfuld Beskedenhed stille ventede afsides, indtil hun turde tage Afsked med sin døende Fader. En uendelig Smærte malede sig i hans Træk.

— Sonja, min Datter, tilgiv mig! skreg han og vilde strække Haanden ud efter hende, men da han mistede Støttepunktet, sank han sammen og gled i Faldet ned fra Sofaen med Ansigtet mod Gulvet. Han blev straks løftet op og atter lagt til Rette; men hans Aandedrag var ophørt. Sonja udstødte et svagt Skrig, hun styrtede frem, omarmede ham og forblev ubevægelig i denne Stilling; han døde i hendes Arme.

— Han har nu Hvile! udbrød Katharina Iwanowna og pegede paa Mandens Lig: — Men hvad skal jeg stille op? Hvor skal jeg tage Penge fra til Begravelsen? Og med hvad skal jeg i Morgen føde dem der?

Raskolnikow traadte hen til Katharina Iwanowna.

— Katharina Iwanowna! — begyndte han alvorligt: — I forrige Uge fortalte Deres afdøde Mand mig hele sin Livshistorie med alle Enkeltheder. Tro mig, han talte med største Agtelse om Dem. — Siden hin Aften, da jeg saa, hvor meget han var Dem hengiven i alt, agtede og elskede Dem endog i høj Grad trods sin ulyksalige Lidenskab, siden hin Aften er vi Venner — tillad nu mig at overtage Iværksættelsen af de sidste Pligter mod den døde Ven. Her er tyve Rubler, hvis disse kan være til nogen Hjælp for Dem, og saa, saa skal jeg — med et Ord — jeg vil komme herhen igen, sikkert, maaske allerede i Morgen. Levvel!

Hurtigt forlod han Værelset, endnu hurtigere trængte han sig gennem Mængden ude paa Trappen; da stødte han pludselig paa denne sammen med Nikodemus Thomitsch, som var blevet underrettet om Ulykkestilfældet og vilde have Oplysninger om det. Siden hin Scene paa Kontoret havde de ikke set hinanden, men alligevel genkendte Nikodemus Thomitsch ham straks.

— Ah — De her? spurgte han.

— Han er død, afbrød Raskolnikow: — Lægen og en Gejstlig var her; alt er

ordnet. Forurolig ikke den stakkels Kone altfor meget; hun er ovenikøbet stærkt lidende af Brystsyge. Se hellere at faa sat Mod i hende, hvis I paa nogen Maade formaar det. I er jo et godt Menneske, det ved jeg, føjede han smilende til og saa ham aabent ind i Øjnene.

— Men De har jo faaet Blod paa Dem, bemærkede Nikodemus Thomitsch, der ved Lygtelyset saa nogle friske Blodspor paa Raskolnikows Vest.

— Ja, helt fuld af Blodpletter! svarede Raskolnikow med et sælsomt Udtryk og smilede saa, idet han bøjede Hovedet og gik ned ad Trappen.

Han gik langsomt, uden Hast, febrilsk uden dog at have Feber, kun opfyldt af en eneste, ny, grænseløs Følelse af stærk og mægtig Livslyst. Denne Følelse lod sig sammenligne med den, en til Døden Domfældt gennemtrænges af, naar han pludselig og uden mindste Haab mere faar forkyndt sin Benaadning. Halvt nede paa Trappen indhentedes han af den Gejstlige, som ligeledes forføjede sig bort; Raskolnikow gjorde tavs Plads for ham og lod ham gaa forbi, idet han med en stum Hovedbøjning tog Afsked med ham. Da han atter gik nedad, hørte han pludselig skyndsomme Skridt bag sig, der var nogen, som ilede efter ham. Det var Polenka, som kom løbende ned og raabte:

— Hør, Herre, hør!

Han vendte sig om; Barnet skyndte sig ned ad den sidste Trappe og stod lige foran ham, et Trin højere oppe end han; et mat Lys faldt udefra ind over Trappen. Raskolnikow betragtede det udtærede, men elskelige, lille Pigeansigt, som nu venligt tilsmilede ham og saa paa ham paa Barnemaner. Hun kom med et Ærinde, som aabenbart forekom hende selv meget behageligt.

— Hør, Herre, hvad hedder I dog? Og hvor bor I? spurgte hun skyndsomst med sin lille, forpustede Stemme. Han lagde bægge Hænderne paa hendes Skuldre og saa hende fuld af Deltagelse ind i Ansigtet. Det foraarsagede ham en behagelig Følelse at kunne se paa hende; han vidste ikke hvorfor.

— Hvem er det, der sender Dig?

— Min Søster, Sonja, svarede Pigebarnet, smilende endnu venligere.

— Jeg vidste nok, at det var din Søster, der sendte Dig.

— Mama gjorde det ogsaa; da Søster Sonja vilde sende mig af Sted, sagde Mama: Løb hurtigt, Polenka!

— Elsker du din Søster?

— Jeg elsker hende mere end alle andre, ytrede den Lille med en sælsom Højtidelighed, og hendes Smil gik pludselig over til Alvor.

— Kunde du ogsaa elske mig?

I Stedet for Svaret saa han, hvorledes Barnet nærmede sit lille Ansigt til hans og naivt bød de smaa, svulmende Læber frem til Kys; hendes sarte, magre Arme omfavnede ham kraftigt, hendes lille Hoved bøjede sig mod hans Skuldre, og det lille Pigebarn begyndte sagte at græde og smøg sig fastere og fastere ind til ham.

— Det gør mig saa ondt for Papa! sagde hun lidt efter og løftede det forgrædte Aasyn, idet hun med Hænderne bortviskede Taarerne: — der har ramt os saa megen Ulykke, tilføjede hun saa, med det alvorlige, satte Udtryk, som Børn faar, naar de vil tale som de Store.

— Har du ogsaa elsket din Papa?

— Han holdt mere af Lida end af os allesammen, svarede hun meget alvorligt og ikke mere smilende, i Virkeligheden aldeles som de Voksne vilde tale: — Han holdt af hende, fordi hun endnu er lille, og fordi hun er noget sygelig; han bragte ogsaa altid noget med hjem til hende. Os har han lært at læse, og mig ogsaa Gramatiken og den hellige Skrift — tilføjede hun med Værdighed: — men Mama har intet sagt til det; vi vidste, at hun syntes om det, og Papotschka vidste det ogsaa, Mama vil ogsaa lære mig Fransk, da det nu er paa Tiden, at jeg faar nogen Dannelse. —

— Kan du da bede? —

— Javist; det kan vi! Allerede for lang Tid siden. Jeg beder allerede som

en Voksen for mig, men Kolja og Lidotschka beder højt med Mamotschka, først »Guds Moder« og saa en anden Bøn »Gud tilgiv og velsign vor Søster Sonja!« — Vores første Papa er død, og han nu var vores anden; men vi beder ogsaa for ham.

— Lille Polenka, jeg hedder Rodion, bed ogsaa en Gang imellem lidt for mig — »for Guds Barn Rodion« — ikke andet.

— Hele mit Liv skal jeg bede for Dem! — udbrød Barnet ivrigt og lo saa højt, kastede sig ind til ham og omfavnede ham.

Raskolnikow fortalte sit Navn, gav hende sin Adresse og lovede sikkert at komme igen næste Dag; Barnet forlod ham henrykt. Klokken var elleve, da han traadte ud paa Gaden. Fem Minuter efter stod han paa Broen, næsten paa samme Sted, som hin Kvinde havde styrtet sig ud fra.

— Nok! — sagde han bestemt og alvorlig: — bort med den tomme Skræk, bort med Angsten for Fremtiden! Det er dog endnu værd at leve! Har jeg maaske ikke lige levet? Er ikke mit tidligere Liv død sammen med den Gamle? Hun ejer nu den himmelske Salighed og — tilstrækkeligt, Gamle, det var Tid til Hvile! Tilbage er der dog Tankens Rige og Verden, Vilje og Kraft — naar vi ser til! Lad os prøve Kræfter! — tilføjede han, som vendte han sig mod en mørk Magt og udfordrede denne.

— Men jeg havde dog allerede været forsonet med at skulle leve videre paa en Alen i Kvadrat! —

— Jeg føler mig svag nu, men alligevel, det ser ud til, at Sygdommen vil gaa over. Jeg vidste, at den vilde gaa over, allerede da den brød ud. Men, her er jo Potschinkows Hus, bare to Skridt til. Jeg maa op til Rasumichin, blot han var alene — naa, han skal vinde sit Væddemaal, og han skal trøste sig. Kun Styrke, Styrke er nødvendig; uden Kraft kan man ikke opnaa noget; Kraft er nødvendig for at vinde Styrke, det ved hine rigtignok ikke endnu — sagde han og skred stolt og selvbevidst bort over Broen næppe følende Fødderne under sig. Stoltheden og Selvtilliden voksede i ham med hvert Minut, og som hvert Minut forløb, følte han, at han ikke mere var det samme Menneske han forhen havde været. Hvad var det nu, der havde bevirket denne Omvæltning i ham? Han vidste det ikke selv; som den Druknende griber efter et Halmstraa, blev det ham klart, at man alligevel kunde leve, at der endnu var noget for ham, det var værdt at leve for, og at hans Tilværelse ikke var udslettet sammen med den Gamles! Han havde maaske sluttet sig til det lidt for hurtigt, men det faldt ham ikke ind nu.

— De vil ogsaa paa min Bøn huske Rodion — erindrede han pludselig: — ja, sikkerligt! — Han smilede jo nok ad sin barnagtige Adfærd, men hans Aand var klar og lys.

Det var ham ikke vanskeligt at finde Rasumichin; i Potschinkows Hus kendte man allerede den nye Lejer, og Portneren viste ham straks den rette Vej. Allerede halvt oppe paa Trappen formaaede man at høre Støjen og de talrige Tilstedeværendes livlige Samtale. Døren til Trappen stod vidtaaben, Skrig og Trætte lød.

Rasumichins Værelse var temmelig rummeligt, og der var omkring ved femten Gæster derinde. Raskolnikow stod i Entréen. Ovre paa den anden Side af en Skillevæg var Værtindens to Piger ivrigt beskæftigede med to store Samovarer, desuden stod der Flasker, Tallerkener og Fade med Postejer og Kompot, som blev bragt ud fra Værtindens Køkken. Raskolnikow spurgte efter Rasumichin. Denne kom ud meget oprømt; straks ved det første Blik saa man, at han havde drukket usædvanlig meget; og skønt han egentlig aldrig blev aldeles beruset, saa var der dog tydelige Tegn at spore i Aften.

— Jeg er blot kommen, sagde Raskolnikow: — for at kunne forkynde, at du har vundet dit Væddemaal, og at netop ingen ved, hvordan det kan gaa ham. Jeg kan ikke træde ind, jeg føler

mig for svag til det, saa svag, at jeg er nær ved at falde om, derfor lev vel og undskyld mig. Kom hen til mig i Morgen!

— Nej, ved du hvad, saa vil jeg følge dig hjem! Naar du siger, at du føler dig saa svag? —

— Og dine Gæster? Hvem er det krølhaarede Hoved, som lige nu ser over paa os?

— Han? Pokker maa vide det! Det er en Bekendt af min Onkel; maaske er han kommen ganske af sig selv. Jeg lader min Onkel blive hos de andre, han er et prægtigt Menneske. Skade, at du ikke kan gøre hans Bekendtskab i Dag. Lad dem for Resten gøre, hvad de har Lyst til. Mig behøver de ikke nu, og jeg vilde gærne trække lidt frisk Luft, du er derfor kommen paa det rette Tidspunkt. Endnu to Minuter, og jeg var ved Gud begyndt at blive fuld! De lyver saa meget sammen derinde — du formaar ikke at forestille dig, i hvilken Grad et Menneske kan nedværdiges. Forøvrigt — hvorfor skulde du ikke det alligevel? Lyver vi ikke ogsaa selv? Lad dem bare lyve, de vil nok snart høre op med det. Sæt dig et Øjeblik; jeg sender Zosimow hen til dig.

Zosimow kom med et vist Hastværk hen til Raskolnikow; man bemærkede en paafaldende Nysgærrighed hos ham, ja, hans Ansigt ligefrem sagde det.

— Patienten maa absolut sove, udbrød han, idet han undersøgte ham: — Saa meget som muligt! Vi maa tage noget for Natten her! Jeg har allerede tilberedt det — et lille Pulver!

— Eller to, sagde Raskolnikow; Pulveret var allerede modtaget.

— Det er meget godt, at du selv vil ledsage ham, sagde Zosimow til Rasumichin: — hvordan det staar til med ham i Morgen, maa vi jo saa se, i Dag ser han ud til at befinde sig ret vel; en paafaldende Forandring, der har ladet vente paa sig. Naa, med Tid kommer jo alt — — —

— Ved du, hvad Zosimow hviskede til mig, lige da vi gik? — spurgte Rasumichin, saasnart de bægge var kommet ud paa Gaden: — Jeg vil uforbeholdent fortælle dig alt, min kære Ven, thi de er jo Narre alle til Hobe; men Zosimow paalagde mig at sludre med dig paa Vejen for at lokke dig til at snakke løs, og saa skulde jeg fortælle ham det igen; thi han gaar rundt med den Idé, at du — — kunde være — sindssyg eller dog, at du grænsede til Vanvid. Tænk dig blot! For det første er du tre Gange klogere end han, for det andet, hvis du ikke er dum, saa ler du over, at saadan noget Tosseri kan dukke frem i deres Hoveder, og for det tredie er han lige netop kun en menneskelig Maskine, som paa Grund af sin Specialitet — han er jo Kirurg — ogsaa befatter sig med aandelige Sygdomme; særlig din Samtale med Zametow i Dag har bestyrket ham i hans Tro. —

— Har Zametow fortalt dig alt? —

— Alt; ganske nøje har han gengivet det. Jeg har hidtil opfattet det som noget ret intetsigende, det har ogsaa Zametow gjort. Naa, med et Ord, Rodja, Sagen er den — jeg er forfærdelig fuld — men det har ingenting at sige — Sagen er den, at denne Tanke — forstaar du? De har jo først nylig udklækket den, forstaar du? De vover naturligvis ikke at tale højt om den, fordi den er for idiotisk, og især da de arresterede den Maler, saa er alt bristet og forsvundet som en Sæbeboble. Men hvorfor er de saa dumme? Jeg har den Gang foreholdt Zametow det en Smule — dette være sagt imellem os, kære Ven! Lad dig ikke forstaa med, at du ved det! Jeg har bemærket, at han er ømfindtlig; det var hos Louise — men i Dag er alt klaret! Hovedskylden laa hos den Ilja Petrowitsch; han har den Gang benyttet din Besvimelse paa Stationen, men senere selv skammet sig over det; jeg ved det sikkert! —

Raskolnikow lyttede spændt. Rasumichin snakkede salig videre.

— Jeg faldt i Afmagt den Gang, fordi det var for kvælende lummert, og Oljemalingen lugtede saa stærkt, sagde Raskolnikow.

— Det har han ogsaa forklaret! Og

ikke blot Malingen! Sygdommen har allerede en hel Maaned i Forvejen ligget og spiret i dig; Zosimow saa det paa dit Ansigt! Men hvor den anden nu føler sig fornærmet, kan du ikke forestille dig! — Rasumichin — sagde han: — Jeg kan ikke lide hint Menneske. Ham, din Ven! Undertiden har han ganske gode Meninger, men den Lektion i Dag i »Krystalpaladset« gik udover alle Grænser! — Du har først gjort ham forskrækket, ophidset ham, saa han dirrede i alle Fibre; du har næsten bragt ham til Overbevisning om, at hin æventyrlige Idé var troværdig og saa — paa en Gang. — Ja, han er fuldstændig slaaet flad, aldeles tilintetgjort nu! Du er Situationens Herre, ved Gud; og saa sker der dem da ogsaa kun deres Ret! Jeg var ikke med til det; han ventede dig nu med den største Utaalmodighed. Porphyrius ønskede ogsaa at lære dig at kende.

— Ah, ogsaa han? Men hvorfor har de da anset mig for at være gal?

— Naa, ikke netop gal; jeg tror nok, at jeg har snakket noget for meget! Det havde allerede længe optaget ham, at kun det ene Punkt interesserede dig; nu er det klart, hvorfor det var Tilfældet; du erfarede alle Enkelthederne, og dette ophidsede dig og forenede sig med din Sygdom. Jeg er en Smule drukken, min egen kære Ven, men Pokker ved det, han synes at nære en ganske bestemt Idé. Jeg siger dig, han er selv geraadet i nogen aandelig Forvirring ved alle de Sindssygdomme han har haft at gøre med. Men tag du dig bare ikke noget af det. —

Bægge tav en Stund.

— Hør Rasumichin — ytrede Raskolnikow: — jeg vil tale aabent med dig: — Jeg var lige nu hos en Døende, han var af Embedsstanden; der har jeg lagt alle mine Penge, og desuden har en lille Skabning kysset mig, og hun havde ogsaa, selv om jeg havde myrdet nogen, — — med et Ord, jeg saa der henne endnu et andet Væsen — med en ildrød Fjer, aah — men hvad er det for noget Vrøvl jeg siger; jeg føler mig meget svag, støt mig, her er jo lige Trappen. —

— Hvad er der med dig? Hvad er der? spurgte Rasumichin forskrækket.

— Aah, jeg er bleven en Smule svimmel, men det er ikke derom, det drejer sig; men jeg er saa bedrøvet, saa inderlig trist til Mode; netop som hin Kone — men, se! Hvad er det, der henne? Se, se!

— Hvad for noget?

— Ser du ikke; Lyset i mit Værelse; ser du det? Gennem Dørspalten.

De stod allerede paa den sidste Trappe, ved Siden af Værtindens Dør; man saa virkelig ogsaa deroppe, at der var Lys i Raskolnikows Kammer.

— Besynderligt; skulde det være Nastasja? — mente Rasumichin.

— Hun er aldrig paa den Tid oppe hos mig og sover vel allerede for længe siden — dog — det er mig ligegyldigt altsammen! Lev vel!

— Hvad er det nu du siger? Jeg skal dog følge dig, vi vil gaa ind sammen!

— Jeg ved, at vi vil gaa sammen ind, men jeg ønsker at trykke din Haand her og tage Afsked med dig. Giv mig altsaa din Haand og lev vel!

— Men hvad er der nu i Vejen med dig, Rodja?

— Intet — kom — du skal være Vidne.

De steg helt op ad Trappen; Rasumichin fik den Tanke, at Zosimow maaske alligevel kunde have Ret.

— Hm, jeg *har* dog adspredt ham med min Snak, mumlede han for sig selv. Da de nærmede sig Kammeret, hørte de pludselig Stemmer.

— Hvad skal det betyde? udbrød Rasumichin.

Raskolnikow greb som den første om Dørhaandtaget og aabnede paa vid Gab; han aabnede og stod som rodfæstet til Tærskelen.

Moderen og Søsteren sad paa hans Sofa og havde allerede i en halv Time ventet paa ham. Hvorledes kunde han blot saa lidt vente dem, saa lidt tænkte

paa dem, naar han dog nylig — i Dag — havde hørt gentage Efterretninger om deres Afrejse, at de var undervejs og meget snart maatte ankomme? De havde nu i en halv Time siddet her, medens Nastasja, stadig afbrudt af Spørgsmaal, stod foran dem og beflittede sig paa at afgive den mest detaljerede Beretning. De var endnu ikke kommet sig af deres Skræk, som var fremkaldt ved Meddelelsen om, at Rodion »i Dag var løbet bort«, syg og, som det fremgik af hendes Fortælling, endnu glødende i Feber. Gud, hvad skal der blive af ham! De græd og udstod bægge de smærteligste Kvaler i denne halve Time.

Et glad, henrykt Skrig hilste Raskolnikows Tilsynekomst; de ilede ham bægge i Møde. Men han stod der som en Statue; en ulidelig voldsom Følelse kom over ham som et Tordenslag. Heller ikke hans Hænder løftedes til Omfavnelse; han formaaede det ikke; han gjorde et Skridt fremad, skælvede og sank afmægtig sammen.

Uro, forfærdede Skrig og Stønnen fyldte Rummet; Rasumichin, som stod paa Tærskelen, fløj til, greb den Syge med kraftig Arm og paa et Øjeblik var han anbragt paa sin Sofa.

— Det er ikke noget, udbrød han, henvendt til Raskolnikows Moder og Søster: — Denne Besvimelse er ikke farlig! Lægen har lige sagt, at han allerede havde det langt bedre, ja, næsten var helt rask! Vand her! Han kommer jo allerede til sig selv igen; nu er han atter ved Bevidstheden!

Han greb samtidig Dunjas Haand med en saadan Styrke, at han næsten vred den af Led; han bøjede hende fremover, for at hun kunde se, at »han allerede atter var ved Bevidstheden«.

Moderen og Søsteren saa paa Rasumichin som paa en Aabenbaring; med Undren og Taknemmelighed; de havde allerede gennem Nastasja hørt, hvad han havde været for deres Rodja under hans Sygdom, denne »belevne, unge Mand«, som Fru Pulcheria Alexandrowna Raskolnikowa selv kaldte ham den samme Aften under en fortrolig Samtale med sin Datter.

Tredie Del.

1.

Raskolnikow rejste sig overende og satte sig paa Sofaen.

Han vinkede mat til Rasumichin for at denne skulde standse sin Strøm af usammenhængende og i voldsom Iver udtalte Beroligelser, tog derpaa sin Moders og sin Søsters Haand og saa tavs snart paa den ene snart paa den anden. Den første forskrækkedes over dette Blik; der var en Følelse af Smærte i det og samtidig ogsaa noget stivnet, næsten aandsfraværende. Pulcheria Alexandrowna begyndte at briste i Graad.

Avdotja Romanowna blegnede, og hendes Haand skælvede i Broderens.

— Begiv Jer hjem; i hans Ledsagelse, begyndte Raskolnikow med afbrudt Stemme og pegede paa Rasumichin: — Indtil i Morgen. I Morgen vil vi tale sammen. Er det længe siden, I er kommet?

— I Aften, Rodja, svarede Pulcheria Alexandrowna: — Det er trukket overordentlig længe ud med Rejsen. Men, min Søn, jeg kan ikke for nogen Pris i Verden forlade dig. Jeg vil blive her Natten over.

— Plag mig ikke, indvendte Raskolnikow, hæftigt afværgende med Haanden.

— Jeg vil blive hos ham, udbrød Rasumichin: — og skal ikke forlade ham et Øjeblik; mine Gæster kan skabe sig, som de vil, de maa klatre op ad Væggene, hvis de lyster. Min Onkel indtager jo min Plads!

— Oh, hvor jeg takker Dem! sagde Pulcheria Alexandrowna, atter trykkende Rasumichins Haand; imidlertid afbrød Raskolnikow hende.

— Jeg kan ikke, jeg kan ikke, plag mig ikke! Det er tilstrækkeligt, gaa nu — jeg *kan* ikke!

— Kom Maminka, vi kan i det mindste i Øjeblikket gaa ud af Værelset, hviskede Dunja forskrækket: — vi vil dræbe ham, det er klart!

— Men skulde jeg ikke turde se paa ham efter hele tre Aar? — jamrede Pulcheria Alexandrowna.

— Stands! raabte Raskolnikow til dem: — I har jo overrasket mig alt for meget; mine Tanker forvirres; har I allerede set Luschin?

— Nej, Rodja, men han ved, at vi er komne. Vi hørte, at Peter Petrowitsch har været saa venlig at underrette dig i Dag, svarede Pulcheria med nogen Generthed.

— Ja, — han var saa venlig. Dunja, jeg har allerede sagt Luschin, at jeg vilde smide ham ned ad Trapperne, og jeg har jaget ham Pokker i Vold.

— Rodja, hvad har du gjort! Du vil da ikke dermed sige — raabte Pulcheria Alexandrowna forskrækket, men holdt inde, da hun havde set paa Dunja.

Denne saa ufravendt paa sin Broder og afventede det videre. De var allerede begge af Nastasja, saavidt denne havde formaaet at forstaa Optrinnet og fortælle om det, underrettet om Scenen og led nu under Tvivl og Forventning.

— Dunja, sagde Raskolnikow anstrængt og med Besvær: — jeg ønsker ikke denne Forening, og derfor skal du i Morgen ved den første Samtale bryde med Luschin, for at det ikke mere skal dufte efter hans Parfume.

— Min Gud, udbrød Pulcheria Alexandrowna.

— Kære Broder, tænk vel over, hvad du siger! begyndte Avdotja Romanowna ophidset, men hun beherskede sig dog meget hurtigt igen: — du er jo dog endnu ikke rigtig vel, du er udmattet, sagde hun saa blidt.

— Maaske taler jeg i Feber? Aah, nej; du ægter Luschin for min Skyld; men jeg vil ikke modtage det Offer; i Morgen skal du skrive ham til, at du bryder. Du skal give mig det til Gennemlæsning i Morgen tidlig og dermed Basta!

— Det kan jeg ikke gøre! udbrød den unge Pige harmfuldt: — med hvilken Ret — —

— Kæreste Dunja, du er ophidset, hold inde nu — i Morgen. Ser du da ikke, indflettede Moderen henvendt til Dunja: — Aah kom, det er vel ogsaa bedre.

— Han fantaserer! — raabte den ikke helt nøgterne Rasumichin: — hvordan skulde han ellers kunne være saa fræk. I Morgen er han sikkert helt færdig med de Taabeligheder. Ganske vist har han virkelig i Dag smidt den anden ud; det er virkelig sandt! Naa, men denne Herre var nu ogsaa blevet lidt for hidsig; han holdt Foredrag her, udkrammede hele sin Kundskab og gik tilsidst med Halen mellem Benene.

— Saa er det altsaa sandt, udbrød Pulcheria Alexandrowna.

— Altsaa i Morgen, kære Broder, sagde Dunja medlidende: Kom Maminka, lev vel Rodja!

— Hør her, Søster, gentog denne efter dem, idet han opbød sine sidste Kræfter: — Jeg snakker ikke i Feber, dette Ægteskab er — — en Gemenhed! Skulde ogsaa jeg være en usselig Stymper, saa skal ikke du af den Grund synke til Bunds; jeg er jo dog kun det, jeg er, men heller ikke som et lavt Menneske vilde jeg anerkende en ussel Person som *min* Søster. Enten mig eller Luschin. Gaa nu!

— Er du fra Sans og Samling, Despot? raabte Rasumichin, men Raskolnikow gav intet Svar, maaske besad han ikke mere Styrke til et saadant. Han laa atter paa Sofaen, vendt om mod Væggen og fuldstændigt sløvt. Avdotja Romanowna saa fuld af Interesse paa Rasumichin; hendes sorte Øjne funklede, og den unge Mand skælvede under hendes Blik; Pulcheria Alexandrowna stod raadløs ved Siden af hende.

— Jeg formaar med min bedste Vilje ikke at gaa, sagde hun halvhøjt til Rasumichin, næsten fortvivlet: — Jeg vil blive her, hvordan det saa gaar. Vil De ledsage Dunja?

— Men De vil ødelægge alting, udbrød denne ude af sig selv: — Kom De nu med ud paa Trappen. Nastasja, lys! Jeg sværger Dem til — fortsatte han halvhøjt ude paa Trappen: — at han for nylig var lige ved at prygle os, Lægen og mig! Forstaar De? Endog Lægen. Endelig gik denne for ikke at ophidse den Syge endnu mere, ogsaa jeg gik, men holdt Vagt nedenunder, og alligevel har han klædt sig paa og sneget sig bort. Og nu, hvis De hidser ham op, vil han atter flygte bort, midt om Natten endda, og kan saa gøre en Ulykke paa sig selv!

— Oh, hvad siger De dog!

— Og Avdotja Romanowna kan dog heller ikke være ganske alene i Boligen, uden Dem! Tænk paa, hvor De bor! Kunde da den Stakkel, denne Peter Petrowitsch, ikke have fundet et bedre Logi? Forøvrigt er jeg i Dag lidt beruset og derfor en Smule oprørt. — Bryd Dem ikke om det!

— Naa, saa vil jeg gaa ind til Værtinden her, paastod Pulcheria Alexandrowna: — Jeg vil besværge hende at lade os, Dunja og mig, sidde i en Krog for en Nat, thi saaledes kan jeg ikke forlade ham, jeg kan det ikke.

Medens de talte, stod de paa Trappeafsatsen udfor Værtindens Dør. Nastasja stod og lyste paa et af de nederste Trin; Rasumichin befandt sig i en usædvanlig Ophidselse. En halv Time efter, at han havde ledsaget Raskolnikow hjem, var han ganske vist endnu usædvanlig snakkesalig, hvad han ogsaa selv følte,

men han var alligevel handlekraftig og ved klar Bevidsthed trods det uhyre Kvantum Brændevin, han denne Aften havde konsumeret. Nu befandt han sig i en vis Henrykkelsestilstand, det var, som om alt det nydte paa ny og med fordoblet Kraft steg ham til Hovedet. Han stod ved Damerne, holdt dem begge to i Hænderne, talte og udviklede med en rørende Aabenhjærtighed alle sine Grunde for dem. Han klemte deres Hænder som i en Skruestik, sagtens for yderligere at bestyrke, hvad han sagde, og han slugte med Blikket Avdotja Romanowna, uden at lægge mindste Baand paa sig. De forsøgte flere Gange at frigøre deres Hænder for hans mægtige knoglede Næve, men han saa aldeles ikke ud til at kunne forstaa det, og trak dem kun endnu mere ind til sig. Hvis de nu havde bedt ham om noget, ligemeget hvad, han vilde uden Betænkning eller Tøven have gjort det, uden Besindelse styrtet sig paa Hovedet ned ad Trapperne.

Pulcheria Alexandrowna var aldeles indtaget af hans Omhu for Rodja, men hun bemærkede alligevel, at den unge Mand var meget excentrisk, og at han trykkede hendes Haand altfor meget; da han imidlertid i dette Øjeblik var et Slags Forsyn for hende, vilde hun med Vilje ikke lægge Mærke til disse smaa Ejendommeligheder. Skønt Avdotja Romanowna aldeles ikke var frygtsom af Karakter, mødte hun alligevel med en let Ængstelighed, der ikke var langt fra at være Frygt, den sælsomme Ild i sin Broders Vens Øjne, og kun en ubegrænset Tillid til ham, en Tillid, der var vakt ved Nastasjas Fortællinger om dette ejendommelige Menneske, afholdt hende fra at flygte for ham og drage sin Moder med sig. Hun forstod ogsaa, at der nu slet ikke bødes nogen Mulighed for at flygte. Efter ti Minuters Forløb var hun dog blevet beroliget, da Rasumichin med sin Evne til at sige alt paa et Øjeblik havde spredt Lys over sin egen Tilstand; de vidste nu. hvem de havde for sig.

— Det er ikke muligt, at De kan blive hos Værtinden, det vilde være den største Fejl! — udbrød han og søgte at overbevise Pulcheria Alexandrowna: — Selv om De ogsaa er hans Moder, saa vil han blot blive bragt til Raseri ved Deres Forbliven, og hvem ved, hvad der saa kan ske. Hør nu, hvad jeg vilde gøre: Nu bliver Nastasja hos ham, jeg vil derfor følge Dem bægge hjem, da De ikke kan gaa alene paa Gaden nu; det maa man altid have i Betragtning i St. Petersborg! Jeg skal derpaa straks vende tilbage hertil og bringer Dem saa inden et Kvarters Forløb Besked om, hvordan han befinder sig, om han sover, osv. osv. Saa vil jeg skynde mig et Øjeblik hen i min egen Bolig, jeg har nemlig Gæster der, de er nok fulde nu allesammen, tager Zosimow — det er den Læge, som behandler ham, og som endnu sidder helt nøgtern hjemme hos mig; han er aldrig fuld, aldrig — jeg tager ham med hen til Rodja og derpaa til Dem, saa erholder de samtidig to Efterretninger, en fra Lægen selv, og den er nok mere værd end den fra mig. Skulde han befinde sig daarligere, saa sværger jeg Dem til, at jeg skal kalde paa Dem, i modsat Fald skal De faa Nattero. Jeg vil vaage Natten igennem her udenfor paa Gangen; han kan da ikke høre mig, og Zosimow opfordrer jeg til at blive hos Værtinden, for at han straks kan være ved Haanden! Hvad er nu bedst for ham? De eller en Læge? Lægen er ham dog vist for Øjeblikket mest nyttig! Naa, altsaa hjem! Det gaar ikke an at blive hos Værtinden, vel for mig, men ikke for Dem. Hun vilde heller ikke tillade det, fordi hun er en lille Smule forrykt. Hun vilde blive skinsyg paa Avdotja Romanowna og maaske paa Dem med, hun er nu en Gang i Besiddelse af en ganske uberegnelig Karakter — for Resten — jeg er ogsaa en Nar. — Naa, nok om det! Kommer De saa? Stoler De paa mig? Ja eller nej? —

— Kom Maminka, sagde Avdotja Romanowna: — Han gør sikkert det, han lover! Han har dog hidtil beskærmet

Rodja, og hvis han virkelig foranlediger Lægen til at overnatte her, hvad kan der saa gøres mere?

— De forstaar mig — thi De er en — Engel! — udbrød Rasumichin henrykt.

— Kommer De saa! Nastasja! Bliv et Øjeblik ovenpaa og vaag hos ham med et Lys! Jeg skal være her igen om et Kvarter!

Skønt Pulcheria Alexandrowna ikke var aldeles overbevist, saa talte hun dog ikke imod. Rasumichin tog dem bægge under Armen og trak dem med sig ned ad Trappen. Moderen foruroligedes meget af den Tanke: — vil han nu ogsaa, selv om han er rigtig beleven og god, være i Stand til at holde, hvad han har lovet? Særlig i den Tilstand. — —

— Ak, jeg forstaar, De tænker paa min nuværende Tilstand, afbrød Rasumichin hendes Tankegang, idet han gik henad Fortovet med mægtige Skridt, saa at Damerne næppe formaaede at følge ham, hvad han iøvrigt slet ikke syntes at lægge Mærke til: — Aa Snak! Jeg er fuld som en Tølper, men det gør ikke noget; det er ikke af Brændevin, jeg er det; nej, saasnart jeg havde set Dem, saa steg det mig til Hovedet! Men De bryder Dem jo ikke noget om mig! Tag bare ikke noget Hensyn til mig, jeg lyver bare; er Dem heller ikke værdig; ja, i højeste Grad uværdig! Naa, saasnart jeg har ledsaget Dem hjem, vil jeg straks hælde to Spandfulde Vand over Hovedet hernede ved Kanalen, og saa er jeg klar igen. — Hvis De vidste, hvor jeg har faaet Dem kær bægge to! Le ikke af mig, men bliv heller ikke vred paa mig! Bliv gal i Hovedet paa alle andre, men bare ikke paa mig! Jeg er hans Ven og vilde ogsaa gærne være Deres! Ja, saadan vil jeg; jeg har allerede følt det i Forvejen, en Gang, det var forrige Aar; men egentlig talt har jeg slet intet følt, da De dog ligesom er faldet ned fra Himlen. Jeg vil sikkert ikke lukke et Øje hele Natten; Zosimow har allerede i længere Tid befrygtet, at Rodja skulde miste Forstanden. Vi maa derfor ikke opirre ham.

— Men hvad er det dog, De siger, skreg Pulcheria Alexandrowna op.

— Har Lægen selv ytret det? spurgte Avdotja Romanowna forskrækket.

— Han siger jo saadan, men det er vistnok ikke Tilfældet. Han har givet ham et Lægemiddel, et Pulver, jeg har set det; saa kom De hertil. Det havde visselig været bedre, hvis De først havde vist Dem i Morgen; men det er endda godt, at vi har forladt ham; inden en Time skal Zosimow aflægge Dem Rapport. Han er aldrig beruset. Heller ikke jeg vil saa være det længere; hvorfor jeg da er kommet i denne Forfatning? Naa, fordi, fordi jeg kom op at skændes hjemme, de Fordømte! Jeg havde aflagt en Ed paa ikke at ville tage Del i Striden, men de hævdede noget saa sindssvagt Sludder, at jeg snart kom op at nappes med dem; saa lod jeg min Onkel blive tilbage for at præsidere. Vil De tro det, man forlanger nu en fuldstændig, personlig Formløshed, det finder man Smag og Behag i! At være sig selv saa lidt lig som vel muligt — det anser de for det allerhøjeste Fortrin; ja, og hvis de saa i det mindste blot vilde lyve efter deres egne Anskuelser, men —

— Undskyld! afbrød Pulcheria Alexandrowna ham, men ansporede blot derved endnu mere hans Hidsighed.

— Hvad mener De? udbrød Rasumichin, hvis Stemme rystede mere og mere: — mener De, fordi jeg taler om, at de maaske lyver? Aa Snak! Jeg holder af, at de lyver! Løgnen er det eneste Privilegium, som Mennesket har forud for alle andre Organismer, og naar man lyver, naar man til Sandhed! Jeg er Menneske, fordi jeg lyver. Til den rene Sandhed kan man ikke naa uden i Forvejen at have løjet ikke fyrreogtyve Gange, men snarere hundrede og fyrretyve Gange — og dette er paa sin Maade al Ære værd — nu, desværre forstaar jeg ikke at lyve med den Karakter, jeg har! Og alligevel vil Menneskeheden ly-

ves for! At lyve i sin egen Interesse er næsten bedre end altid at sige Sandheden til alle og enhver, thi i det første Tilfælde er man et Menneske, i det andet en fløjtende Fugl!

Retsindigheden afhænger ikke deraf, men det er saa let at sætte sig et Maal i Livet, det er der saamænd Eksempler nok paa! Men hvad er vi? Allesammen, alle uden Undtagelse, med vor Skat af Viden, vor Opdragelse, vor Tænkning, vor Opfindsomhedsgave, vore Idealer, Ønsker, Domme og Erfaringer og alt, alt det meget andet, hvad er vi mere end første Forberedelsesklasse paa et Gymnasium! Falder vi bare paa at hjælpe os med fremmed Intelligens, saa — saa er vi fortabte! Er det ikke saaledes? Saadan som jeg siger? udbrød Rasumichin og rystede og trykkede bægge Damernes Hænder: — er det ikke saaledes?

— Min Gud, jeg ved det ikke, svarede den stakkels Pulcheria Alexandrowna.

— Jo, saadan er det, saadan er det, og selv om jeg ikke kan være enig med Dem i et og alt — tilføjede Avdotja Romanowna, men afbrød med et Skrig, saa stærkt havde Ledsageren lige i det samme trykket hendes Haand.

— Ikke sandt? Det siger De ogsaa! Naa, men saa er de ogsaa bægge to — udbrød han i Henrykkelse: — Godhedens, Renhedens, Forstandens og — og Fuldkommenhedens Kilde! Giv mig Deres Haand, giv mig den — De ogsaa — saadan, jeg vil kysse dem bægge to, her, paa Knæ!

Han faldt paa Knæ paa Fortovet, hvor der heldigvis paa denne Tid ikke var et Menneske at øjne.

— Men hold dog inde, jeg beder Dem, hvad er det dog, De gør? raabte Pulcheria Alexandrowna i allerhøjeste Grad foruroliget.

— Rejs Dem dog, staa dog op! lo Dunja, men ikke uden en vis Ængstelse.

— Ikke for nogen Pris! Ikke førend De rækker mig Deres Hænder — saadan, det er godt — jeg er staaet op, nu vil vi gaa videre! Jeg er en ulyksalig Tølper, Dem ganske uværdig, en Drukken, og jeg er ved at forgaa af Skam. Jeg er ikke værdig at elske Dem, mine Damer, men at bøje sig for Dem, — det er enhvers Pligt, som ikke aldeles er sunket til Bunds! Jeg har bøjet mig ærbødigt for Dem! — Her er det, De bor; Rodion havde nok Ret — fuldkommen Ret, da han jog Peter Petrowitsch bort. Hvorledes kunde denne vove at leje Dem ind her? Det er en Skandale! Ved De, hvem man indlogerer her? De er jo Brud, en Brud, ikke sandt? Saa tør jeg ogsaa sige Dem, at Deres Brudgom er en elendig Karl!

— Hr. Rasumichin, De glemmer — indskød Pulcheria Alexandrowna.

— Ah, De har Ret; jeg forglemte mig selv og angrer — vedblev Rasumichin: — Men — men; De maa ikke blive vred paa mig, fordi jeg sagde det! Jeg taler ligeud og ikke blot for — hm! Det vilde være nedrigt, med et Ord, ikke hvis De — hm! Naa, ligemeget; det er ikke nødvendigt, at jeg siger hvorfor; jeg vover det ikke! Men vi saa det straks, lige da han kom ind, at den Mand ikke var af vor Slags. Maaske ikke fordi han lige kom fra Frisøren, ikke fordi han hastede med at lade sin Aand lyse eller fordi han er en Spion, en Spekulant; men fordi han er en Jøde, en Gavtyv; aabenbart. De tror, at han er klog? Nej, det er en Nar, en topmaalt Nar! Og han skulde danne et Par sammen med Dem? Oh, Du min Gud og Skaber! Ser De, mine Damer — han blev pludselig staaende midt paa Trappen: — selv om ogsaa alle de, som er hjemme hos mig, var Drukkenbolte, er de alligevel derfor hæderlige, og selv om vi ogsaa lyver, jeg ligesaavel som de øvrige, saa lyver vi netop for Sandhedens Skyld, og befinder os saaledes paa Sandhedens Sti, men Peter Petrowitsch, han vandrer ikke ad det Godes Veje. Ganske vist har jeg lige været oppe at nappes med mine Kammerater, men jeg agter dem alligevel allesammen; og Zametow ikke blot agter jeg, men holder endda af ham, fordi han er — en ung Køter! Ogsaa denne Zosimow, thi han er ærlig og forstaar sin Haandtering.

Men nok om det; jeg har sagt alt, og det vil blive mig tilgivet. Er det ikke tilgivet? Naa, kommer De saa? Jeg kender denne Korridor, jeg har allerede været her en Gang tidligere; der, i det tredie Værelse, hændte der en Skandale! Men hvor bor De? Hvilket Nummer? Otte? Naa, luk nu Døren godt af for Natten og luk ikke nogen ind. Om et Kvarter vender jeg tilbage med Besked, og en halv Time efter med Zosimow selv! Lev nu vel, jeg iler! —

— Men Gud, Dunja, hvad skal det blive til? sagde Pulcheria Alexandrowna, fuld af Uro, og idet hun skrækslagen vendte sig mod Datteren.

— Vær uden Bekymring, Maminka, svarede denne, medens hun tog Hat og Kaabe af: — Gud har selv sendt os denne Herre, som jo nok er en Smule djærv; men man kan stole paa ham, forsikrer jeg dig. Og saa — hvad har han ikke gjort for min Broder! —

— Ak, hvem ved, Dunja, om han kommer tilbage. Hvorledes kunde jeg ogsaa indlade mig paa at forlade Rodja! Jeg havde ikke anet, at jeg skulde finde ham saaledes. Han var jo dog saa kølig imod os, som om han slet ikke glædede sig ved at se os.

Taarerne strømmede fra hendes Øjne.

— Nej, ikke saadan, Maminka; I ser ikke langt nok frem, men græder altid ligestraks. Han er endnu meget angrebet af den svære Sygdom — det er Aarsagen til det altsammen.

— Oh, denne Sygdom; hvad er det, hvad er det? Og hvordan talte han saa ikke til dig, Dunja, vedblev Moderen og saa Datteren ømt ind i Øjnene, som vilde hun udforske dennes Tanker, og var straks halvt trøstet ved, at Dunja tog hendes Rodja i Forsvar; hun havde allerede næsten tilgivet denne. — Jeg er vis paa, at han i Morgen vil være kommet til Besindelse, tilføjede hun.

— Jeg derimod tror, at han ogsaa i Morgen vil tale ganske ligesaadan om det, svarede Dunja bestemt; her laa Kærnepunktet, det var det, det drejede sig om, og det var Talen om det, som Pulcheria Alexandrowna hidtil havde været allermest bange for. Dunja nærmede sig sin Moder og kyssede hende, og denne omfavnede tavs, men inderligt, Datteren, og tog derpaa i ængstelig Uro Plads for at vente paa Rasumichins Tilbagekomst. Hun fulgte sin Datter med Øjnene, denne gik op og ned i Værelset med Armene korslagte og ligeledes i spændt Forventning, medens hun hengav sig til sine egne Tanker. Denne Vandring gennem Værelset, fra det ene Hjørne til det andet, hensunken i Eftertanke havde længe været Avdotja Romanownas Sædvane, og hendes Moder nærede saa altid en vis Ængstelse for at forstyrre hende i hendes indre Betragtninger.

Selv om ogsaa Rasumichin havde været latterlig i sin pludselige af Spiritus opflammede Lidenskab for Avdotja Romanowna, saa vilde man dog have undskyldt ham meget, ovenikøbet i Betragtning af hans ophidsede Sindstilstand, hvis man nu var blevet Vidne til det Skue, den unge Pige frembød, da hun sørgmodig og indesluttet gik frem og tilbage i Rummet med Armene korslagte over Brystet. Avdotja Romanowna var skøn, høj af Vækst og meget smuk af Skikkelse, kraftig bygget og sikker i sin Optræden — det talte ud af enhver af hendes Bevægelser; men alligevel manglede hun hverken Lethed eller Ynde. Hendes Ansigtsudtryk lignede meget Broderens, men man maatte samtidig betegne hende som en fuldendt Skønhed; hendes mørkebrune Haar var noget lysere end Broderens, hendes mørke Øjne funklede og vidnede trods hendes undertiden stolte Blik ofte om usædvanlig Godhed. Hendes Hudfarve var bleg, men uden at synes sygelig, og hendes Aasyn straalede af Friskhed og Sundhed. Munden var noget lille med sarte Læber og frisk og rød; i Profil var den imidlertid noget fremstaaende, i samme Linie som Hagen — den eneste Uregelmæssighed i det tiltrækkende Ansigt, men det gav samtidig dette en ejendommelig Karakteristik, som havde noget ved sig af Hovmodighed. Hendes An-

sigtsudtryk var mere alvorligt end muntert og var meget eftertænksomt; men dog passede et Smil godt til dette Ansigt, Latteren, den muntre, ungdommelige, sorgløse Latter, klædte det! Og paa den Maade var det altsaa forstaaeligt, at den varmblodige, oprigtige, ukunstlede, ærlige, heltemodige og berusede Rasumichin endnu aldrig havde set noget lignende og ved det første Blik straks og fuldstændig havde tabt Hovedet. Dertil kom, at Tilfældet — som var det med Hensigt — straks viste ham Dunja i det smukke Moment, hvor hun ytrede sin Søsterkærlighed og sin Glæde over Gensynet med Broderen. Han opdagede da, hvorledes hendes søde Læber skælvede af Vrede til Svar paa dennes hensynsløse Forlangende, — og han kunde ikke gøre Modstand længere.

Han havde for Resten ikke talt Usandhed, da han paa Trappegangen ytrede, at Raskolnikows excentriske Værtinde, Praskowaja Pawlowna, vilde blive skinsyg ikke blot paa Avdotja Romanowna, men maaske ogsaa paa Pulcheria Alexandrowna. Thi trods denne sidstes treogfyrretyve Aar havde hendes Ansigt endnu bevaret Spor af tidligere Skønhed, og tillige syntes det langt yngre, end hun var, saadan som man hyppigt træffer det hos Kvinder, der har bevaret deres aandelige Friskhed og Modtagelighed og en ædel, ren Hjærtevarme op i en høj Alder. I Forbigaaende bemærket er det den eneste Maade at bevare Skønheden paa lige til Oldingealderen. Hendes Haar begyndte allerede at graane og blive tyndt, enkelte smaa Rynker viste sig om Øjnene, Kinderne var noget indfaldne og falmede af Bekymringer og Sorger, — og alligevel var dette Ansigt forblevet skønt. Det var Dunja op ad Dage, kun tyve Aar ældre og uden Dragene omkring Underlæben, der ikke var fremstaaende hos Moderen. Pulcheria Alexandrowna var følelsesfuld, men ikke saaledes, at det grænsede til Skinhellighed; hun var blid og eftergivende, men kun til et vist Punkt; meget kunde hun tilgive, meget kunde hun forsone sig med, endog med dem, der talte mod hendes egen indre Overbevisning; men der blev altid tilbage et Træk af ærværdig Fasthed, Kraft og Overbevisning, som hun under ingen Omstændigheder lod sig bevæge til at fravige.

Der var næppe forløbet tyve Minuter efter at Rasumichin var gaaet bort, førend der lød to dæmpede, men hurtige Slag paa Døren; han vendte tilbage.

— Jeg vil ikke træde indenfor, raabte han ilfærdigt, efterat Døren var blevet aabnet: — Han sover som et Murmeldyr, udmærket, helt rolig, og Gud give, at han maa sove videre saaledes en halv Snes Timer. Nastasja sidder hos ham, han har befalet, at hun ikke maatte gaa hen til mig. Men nu skal jeg hente Zosimow, han skal afgive Rapport til Dem, saa kan ogsaa De begive Dem til Ro; jeg ser jo, at De er aldeles udmattede.

Han skyndte sig atter bort, henad Korridoren.

— Hvilket belevent og hengivent ungt Menneske! udbrød Pulcheria Alexandrowna, højst behageligt berørt.

— Det ser ud til at være en anvendelig Person, svarede Avdotja Romanowna noget bevæget og begyndte atter at vandre op og ned i Værelset.

Omtrent en Time senere lød der Skridt i Korridoren, og paa ny bankede det paa Døren. Bægge Kvinderne ventede nu i fuld Tillid til Rasumichins Løfte, og denne havde virkelig denne Gang bragt Zosimow med sig. Zosimow havde straks været parat til at forlade Drikkelaget for at se til Raskolnikow, men han begav sig kun ugærne og med stor Forlegenhed hen til Damerne, da han ikke stolede ret meget paa den drukne Rasumichin. Men hans Selvfølelse blev straks beroliget, ja, endog forøget, da han indsaa, at man her ventede ham som et Orakel. Han forblev omtrent ti Minuter og anstrængte sig for at overbevise Pulcheria Alexandrowna og berolige hende. Han talte med usædvanlig Varme, men dog afmaalt og med den største Alvor, netop som en syvogtyveaarig Læge under en vigtig Konsul-

tation; han afveg ikke med et eneste Ord fra sit Emne og viste aldeles ingen Bestræbelse efter at træde i nærmere personligt Forhold til de to Damer. Da han straks ved sin Indtræden var blevet opmærksom paa Dunjas besnærende Skønhed, gjorde han sig nu al Umage for slet ikke at bemærke den unge Pige hele den Tid, hans Besøg varede, og han henvendte sig saaledes udelukkende til Pulcheria Alexandrowna; — alligevel foraarsagede denne Samtale ham en ganske ejendommelig, indre Glæde. Med Hensyn til Patienten, ytrede han, at han lige havde fundet ham i en helt beroligende Tilstand. Efter hans Observationer skyldtes Sygdommen foruden utilstrækkelige materielle Levevilkaar de sidste Maaneder ogsaa en sjælelig Aarsag. »Den er saa at sige et Produkt af talrige, konstitutionsmæssige, sjælelige og materielle Indflydelser, Ængstelser, Spekulationer og Sorger, en eller anden fiks Idé og lignende.« Da han bemærkede, hvor opmærksomt Pulcheria Alexandrowna hørte til, udbredte Zosimow sig endnu mere indgaaende over dette Tema. Paa Moderens ængstelige og forlegne Spørgsmaal, om der forelaa Grund til at nære Frygt med Hensyn til en aandelig Svækkelse, svarede han med et roligt, oprigtigt Smil, at hans Ord vel var blevet noget overdrevne. Det var ganske vist muligt at iagttage en vis fiks Idé hos den Syge, noget som mindede om Monomani — han, Zosimow, beskæftigede sig netop nu for Tiden i ganske særlig Grad med dette Omraade af den medicinske Videnskab — man maatte tage Hensyn til, at Patienten næsten lige til i Dag havde henligget i Feber; men nu vilde sikkert hans Slægtninges Ankomst virke styrkende, adspredende og helbredende paa ham, og man skulde fremfor alt blot holde ham fri af enhver som helst ny Rystelse,« sluttede han med en vigtig Mine. Derpaa rejste han sig, gjorde en afmaalt, venlig Hovedbøjning og gik, ledsaget af Taksigelser, varme Ønsker om Velsignelse og Bønner, ja, fik endda, uden at han selv havde givet Anledning, et Haandtryk af Avdotja Romanowna. Han var yderst tilfreds med sit Besøg og endnu mere med sig selv.

— Vi vil tale videre sammen i Morgen, læg De Dem kun straks! — raabte Rasumichin, idet han ledsagede Zosimow: — I Morgen, saa tidlig som mulig, stiller jeg her med Rapporten! —

— Det er alligevel et indtagende Pigebarn, denne Avdotja Romanowna, mente Zosimow, idet han næsten slikkede sig om Munden. De var bægge komne ud paa Gaden.

— Indtagende? Du siger indtagende? — brusede Rasumichin op, kastede sig pludselig over Vennen og greb ham i Struben: — Hvis du en eneste Gang til skulde vove det, forstaar du? Forstaar du? — Forstaar du? raabte han, rystede Zosimow i Kraven og trykkede ham op mod Muren: — Har du hørt det?

— Slip mig, din drukne Satan! værgede Zosimow sig, saa stift paa Rasumichin, efter at denne havde sluppet ham, og gav sig saa til at le, saa han rystede. Rasumichin stod foran ham med slapt nedhængende Arme og i den dybeste og alvorligste Eftertænksomhed.

— Jeg er ganske vist et Æsel — begyndte han, mørk som en Sky: — men alligevel — og du siger jo ogsaa —

— Aah nej, min Ven, aldeles ikke »ogsaa«. Jeg tænker ikke paa at gøre Dumheder.

De gik bægge tavse videre, først da de naaede Raskolnikows Bolig, brød Rasumichin meget urolig Tavsheden.

— Hør, sagde han til Zosimow: — du er en ganske god Fyr, men du er ogsaa, foruden at du har mange andre daarlige Egenskaber, en snu Slyngel og ovenikøbet en af de allerværste. Du er en enerveret Svækling, en Pjalt, som har Tilbøjelighed til Tykmavethed og ikke er i Stand til at give Afkald paa nogen Nydelse — jeg kalder det smudsigt, for det fører lige til Smudset. Du er blevet til en saadan Kryster, at jeg, det tilstaar jeg aabent, aldeles ikke kan begribe, hvorledes du tillige og med alt det kan være god og endog en selvopofrende Læge! Han sover paa sine Hynder, Læ-

gen, men selv om Natten staar han op fra dem for at hjælpe de Syge. Men om tre Aar vil du ikke mere rejse dig for en Sygs Skyld! Dog, det er ikke derom, det drejer sig, men jeg ønsker følgende: — du skal i Nat overnatte i Værtindens Lejlighed — jeg har kun med Besvær overtalt hende til det — og jeg vil blive i Køkkenet. Saa har du Lejlighed til hurtigt at blive bekendt med hende. Ikke just, min Ven, at du skulde tænke paa — det er der ikke Tale om —

— Jeg tænker aldeles ikke paa det!

— Vær undselig, min Ven, vær selve Tavsheden, Fordomsfuldheden og Kyskheden, og med alt det — sukker du, saa smelter hun, hun bliver blød som Voks, ja aldeles som Voks! Befri mig for hende ved alle Verdens Djævle! Hun er meget behagelig, det garanterer jeg for, staar inde med mit Hoved for det!

Zosimow lo igen, men endnu stærkere end før.

— Jeg forstaar dig, udbrød han: — Men hvad skal jeg med hende?

— Jeg forsikrer dig for, at du behøver ikke at nære nogen Frygt, sig hende nogle Taabeligheder, som du selv vil; du behøver kun at sætte dig ved Siden af hende og sludre løs. Du er jo Læge, forsøg paa at kurere hende for et eller andet. Jeg sværger dig til, at du ikke vil fortryde det! Hun har ogsaa et gammelt Klaver, du ved jo nok, at jeg kan klimpre en Smule. Jeg kan rigtignok kun en eneste Sang, en russisk, den begynder saadan: — I Taarer fortæres jeg! — den holder hun forfærdelig meget af, vi har begyndt med den Sang, — men du, du er jo en Virtuos paa Klaveret, en »maitre«,*) en Rubinstein. Jeg forsikrer dig for, at du ikke vil komme til at fortryde det.

— Men hvad har du da givet hende for Løfter? En Underskrift i lovgyldig Form? Maaske et Ægteskabsløfte —

— Intet, slet intet, aldeles ikke noget saadant! Hun er slet ikke af den Slags, thi Tschebarow —

— Naa, saa lad hende sejle sin egen Sø!

— Det kan jeg ikke uden videre.

— Hvorfor ikke?

— Hm! Det gaar netop ikke an.

— Men hvorfor har du da narret hende?

— Jeg har aldeles ikke narret hende! Jeg er maaske snarere selv blevet narret i min Dumhed. Hende vil det vistnok være ganske ligegyldigt, dig eller mig! Naar der bare sidder en og sukker ved Siden af hende. Naa, altsaa, min Ven, jeg kan ikke saadan udtrykke det; du forstaar dig jo meget godt paa Matematik, du befatter dig ogsaa endnu med det, jeg ved det; altsaa, drøft Integralregning med hende. Jeg spøger ved Gud ikke, men taler i fuldeste Alvor; det er hende sandelig aldeles ligegyldigt! Hun vil se paa dig og sukke, et helt Aar igennem. Jeg har temmelig længe, to lange Dage igennem, fortalt hende om en prøjsisk Ridderborg — hvad Pokker skulde jeg tale med hende om — og hun har hele Tiden sukket og svedt under det. Om Kærlighed maa du for Guds Skyld ikke tale et Ord, hun er saa skamfuld, at hun faar Krampe; vis hende bare, at du ikke vil give Slip paa hende, det er tilstrækkeligt. Der er yderst komfortabelt hos hende, aldeles som hjemme — læs kun op for hende, sæt dig hen til hende, skriv til hende; du tør ogsaa nok kysse, men forsigtigt.

— Men hvad *skal* jeg med hende?

— Naa, kan jeg dog ikke forklare dig det! Ser du, I ligner hinanden ganske overordentlig meget; jeg har allerede tidligere tænkt paa dig, her kan du opnaa noget. Vil ikke alt en Gang ogsaa blive dig ligegyldigt, før eller senere? Her, min Ven, ligger en Hynde parat til dig, og ikke blot én! Alt drager dig til! Her er for dig denne Verdens Maal, Ankergrunden, en stille Havn; »Verdens Navle«, her er der tynde Pandekager og fede Fiskepostejer, om Aftenen Samowaren, stille Kurren med varme Kuzaweyker — her kan du dø hen og paa samme Tid atter leve op, bægge Dele paa en Gang! Naa, men

*) Mester.

nu, min Ven, er det Sengetid! Jeg skal nok, hører du, i Nattens Løb se hyppigt op til ham, der er vel intet at frygte! Ængst dig ikke, hvis du vil, kan du jo ogsaa gaa op til ham en Gang. Skulde du opdage noget Tegn til Feber hos ham, eller Hede og saadan noget, saa væk mig straks. Forresten mener jeg, at der næppe vil indtræffe noget mere!

2.

Fuld af Uro og Bekymring vaagnede Rasumichin næste Dag ved Ottetiden. En Mængde ny, uanet Tvivl blev pludselig vakt i ham denne Morgen. Han havde aldrig nogensinde før kunnet forestille sig, at han en Gang skulde vaagne op saaledes. Lige til de mindste Enkeltheder erindrede han alt det i Gaar forefaldne og blev klar over, at der efterhaanden var sket en Forandring i hans Inderste. Der paakom ham et Indtryk, som han hidtil ikke havde kendt, og som ikke lignede noget, som han tidligere havde følt. Men han erkendte ogsaa samtidig, at den Tanke, som var vaagnet i ham, var i allerhøjeste Grad uigennemførlig, — saa uigennemførlig, at han ærgrede sig over den og hurtigt gik over til en anden, der mere havde Rod i Virkelighedens Sorger og Tvivl, som den »evigt forbandede Dag i Gaar« havde bragt ham.

Han havde en forfærdelig Følelse af, at han i Gaar havde vist sig lav og ussel, maaske ikke blot fordi han havde været beruset, men ogsaa fordi han overfor den unge Pige i taabelig Skinsyge havde benyttet Lejligheden til at smæde hendes Brudgom, uden at kende noget nøjere til de gensidige Forhold og Forpligtelser, eller endog bare til Manden selv. Hvilken Ret besad han da egentlig til at dømme saa overilet om dette? Hvem havde sat ham til Dommer? Kunde da et Væsen som Avdotja Romanowna kaste sig bort til en Uværdig blot for det usle Mammons Skyld? Maaske besad dog hin nogen indre Værd? Men den Lejlighed, han havde lejet til dem? Naa, hvor skulde han kunne vide af hvad Slags den Bolig var? Han havde dog i hvert Fald sørget for en Bolig — aah — hvor havde han, Rasumichin, dog været nederdrægtig mod den anden! Og hvad var det vel for en Undskyldning, at han havde været beruset? En taabelig Udflugt, som blot nedværdigede ham endnu mere! I Vinen er Sandheden, og Sandheden var ogsaa blevet udtalt fuldtud, det vil sige, at alt hans hadefulde, raa Gemyts Smuds havde banet sig Vej! Og var det i det hele taget ham, Rasumichin, tilladt at nære en Tanke som den, han havde faaet? Hvad var han vel i Sammenligning med et saadant Pigebarn — han, en drukken Vrøvler og Pralhans? Var et saadant kynisk og latterligt Fjendskab blot forklarligt? Rasumichin rødmede fortvivlet under disse Overvejelser og pludselig, som var det forudbestemt, faldt det ham i dette Øjeblik og tydeligt ind, hvordan han i Gaar, staaende paa Trappen, havde sagt til dem, at Værtinden vilde blive skinsyg mod ham for Avdotja Romanownas Skyld, — dette var virkelig utaaleligt! Af al sin Magt dundrede han med de bare Næver løs paa Komfuret, beskadigede sin Haand og slog en Teglsten i Stykker.

— Nej, visselig — brummede han efter et Minuts Forløb for sig selv i Følelsen af sin Nedværdigelse: — alle disse Daarskaber lader sig ikke farve, og nu er der ikke noget, man kan gøre godt igen; — men det er ogsaa overflødigt at tænke paa det, derfor hedder det tie, opfylde sin Pligt, heller ikke søge herefter nogen Undskyldning i Tavsheden, i ikke at tale om noget — alt er dog alligevel tabt nu! —

Ikke desmindre mønstrede han, da han gjorde sig i Stand, sin Klædedragt omhyggeligere end sædvanlig. Han ejede ikke nogen anden Frakke, og havde han

ogsaa besiddet en saadan, vilde han dog ikke have taget den paa — »med velberaad Hu havde han ikke iført sig den.« Men han kunde da alligevel ikke løbe om som et malpropert Fugleskræmsel, han havde ikke nogen Ret til at fornærme andres Anskuelser paa dette Punkt, saa meget mindre som disse trængte til ham og selv henvendte sig til ham; han rensede altsaa omhyggeligt sin Frakke med en Børste. Hans Linned var i en taalelig Tilstand, i den Henseende var han besynderlig renlig. Han vaskede sig med Omhu denne Morgen — Nastasja havde Sæbe, — han vaskede Hovedet, Halsen og fremfor alt Hænderne; da standsede han foran det Spørgsmaal, om han skulde barbere sine Skægstubbe eller ikke — Praskowaja Pawlowna havde en fortrinlig Barberkniv, som hun endnu opbevarede fra den afdøde Her Zarnizins Tid — men han fandt straks et afgørende Svar: — Nej, lad det blive som det er! De maa jo tro, at jeg har barberet mig for deres Skyld — de maa absolut tænke det! Altsaa ikke for nogen Pris!

— De skal sige, at jeg var et raat, urenligt Menneske med Værtshusmanerer, og selv om de ogsaa antog, at jeg vidste, at jeg var — om end kun en Smule af et ordentligt Menneske, naa, hvordan kan man vel saa bryste sig af at være et ordentligt Menneske? Enhver maa besidde denne Egenskab, og alligevel har man allerede haft med smaa Forretninger at gøre, som var om just ikke lige netop ærefulde, saa dog — aah, hvad er det for Hensigter jeg nærer! Hm, og samtidig vilde jeg stille mig ved Siden af Avdotja Romanowna som hendes Jævnbyrdige! Pokker ogsaa! Men det er nok! Jeg skal nu først rigtig blive en beskidt fedtet Værtshuskavaller og intet mere gøre ud af mig selv; nu skal jeg først rigtig blive det! — — —

Under saadanne Monologer traf Zosimow ham. Denne havde overnattet i Praskowaja Pawlownas Salon.

Han begav sig hjem og vilde blot en Gang endnu se til den Syge. Rasumichin fortalte ham, at denne sov som et Murmeldyr, og Zosimow anordnede saa, at man ikke skulde vække Raskolnikow, men vente til han vaagnede af sig selv; han vilde saa komme igen ved Ellevetiden.

— Naar han kun vil holde sig hjemme, tilføjede han: — men jeg er ikke Herre over den Syge. Man ved ikke, om han vil gaa hen til dem, eller om de vil besøge ham.

— I hvert Fald kommer de herhen, svarede Rasumichin, der gættede Meningen: — De skal dog tale om deres Familieanliggender. Jeg vil gaa min Vej, men du har som Læge naturligvis mere Ret til at blive end jeg.

— Jeg er ikke nogen Skriftefader; jeg vil besøge ham og derpaa atter forlade ham; jeg har for Resten nok at gøre foruden.

— Der er kun et, som foruroliger mig, afbrød Rasumichin ham bekymret: — I Gaar, paa Vejen, har jeg i min Fuldskab vrøvlet en Masse af mig overfor Damerne, alt for meget, blandt andet ogsaa, at du var bekymret for, at han skulde blive — sindssyg.

— Du har altsaa allerede i Gaar talt med Damerne om det. —

— Jeg ved, at det var taabeligt af mig, jeg er sønderknust; — men sig mig, nærer du i Virkeligheden nogen bestemt Mening om det?

— Aah, Vanvid, siger jeg dig! Hvilken bestemt Mening skulde jeg have? Du skildrede ham jo selv som en Monoman, da du førte mig hen til ham! I Gaar har vi nu bragt ham i Ophidselse, du med din Beretning om Maleren — Fortællingen var kun altfor godt egnet til at bringe ham fra Forstanden; og havde jeg vidst, hvad der den Gang var forefaldet paa Kontoret, og at en eller anden Slubbert havde behandlet ham med en saadan Foragt — hm, da vilde jeg slet ikke have tilladt den Fortælling i Gaar. Disse Menneskesky gør et Ocean af en Draabe, de ser i Menneskene en Uting. Saa meget jeg end tænker paa Zametows Fortælling fra i Gaar, er kun Halvdelen blevet mig klar.

Og hvad vil du saa? Jeg kender et Tilfælde, hvor en hypokondrisk Person paa fyrreogtyve Aar ikke var i Stand til at taale de stadigt gentagne smaa Skælmsstykker, som en otteaars Knægt gjorde, og derfor ved Bordet skar Halsen over paa Barnet. Her har vi nu denne frække Politiløjtnant, den begyndende Sygdom og en overexalteret Hypokondrist med en rasende udpræget Æresfølelse, der lider under en Tilsidesættelse! Deri ligger for mit Syn den hovedsageligste Aarsag til Sygdommen! Jeg begriber ikke; denne Zametow er dog et ganske behageligt Menneske, kun — hm — han havde ikke behøvet at fortælle dette i Gaar, han er en stor Vrøvlebøtte.

— Hvem har han da fortalt det til? Mig og dig?

— Ogsaa til Porphyrius.

— Hvad saa med ham?

— Lad det nu være; besidder du nogen Indflydelse hos disse Damer? Hans Moder og Søster? Du skulde i Dag være forsigtigere overfor dem.

— Hun er jo forlovet, svarede Rasumichin uvilligt.

— Hvorfor nærer han nu ogsaa saa stor Modvilje mod denne Luschin? Manden har Penge og er dem som det synes hengiven, medens de derimod vist ikke ejer en Kopek?

— Hvorfor spørger du ikke selv om det, udbrød Rasumichin opbragt: — Hvordan skal jeg vide, om de ejer en Kopek eller ikke? Spørg selv, saa maaske du faar Besked.

— Ak, hvor du dog undertiden er dum! Gaarsdagens Rus sidder dig nok endnu i Kroppen — paa Gensyn; hils Praskowaja Pawlowna fra mig og tak for Nattelejet. Hun havde lukket sig inde og gav ikke noget Svar paa mit bon jour*) gennem Døren, og hun stod dog op Klokken syv; man bragte hende da Samowaren ude fra Køkkenet og gennem Korridoren. Jeg er ikke blevet værdiget at skue hendes Aasyn. —

Punktlig paa Slaget ni viste Rasumichin sig i Bakalejews Hus. Bægge Kvinderne havde i lang Tid med den største Utaalmodighed ventet ham; de var allerede staaet op Klokken syv eller endda før. Han traadte ind, mørk som Natten, og noget kejtet, af hvilken Grund han straks blev knusende gal — nemlig paa sig selv. Pulcheria Alexandrowna ilede øjeblikkelig hen til ham, greb bægge hans Hænder og havde nær kysset ham. Forlegent saa han efter Avdotja Romanowna, men over dennes stolte Træk laa i dette Øjeblik et saadant Udtryk af Erkendtlighed og Venlighed, en saa fuldkommen, ganske uventet Højagtelse — i Stedet for et spodskt og vredt Blik, som kun slet kunde skjule hendes Foragt — at det virkelig nu vilde have været ham kærere, om de havde mødt ham med Bebrejdelser; — dette var dog alt for forvirrende. Til alt Held var Samtalens Emne allerede givet, og han befattede sig straks med dette.

Da Pulcheria Alexandrowna hørte, at han »endnu ikke havde sovet helt ud«, men befandt sig »meget vel«, ytrede hun, at dette var hende ganske overordentligt kært, da hun maatte tale lidt med ham. Der paafulgte nu et Spørgsmaal, om han allerede havde drukket The og en Invitation til at gøre det; de to Damer havde ventet paa Rasumichin for at nyde den sammen. Avdotja Romanowna ringede, et snavset, pjaltet Menneske kom til Syne, vedkommende fik Ordre, og endelig blev Theen serveret, men med saa megen Uordentlighed og Malproperhed, at Damerne blev helt forlegne af den Grund. Rasumichin skældte drabeligt Omgivelserne ud, men holdt inde ved at tænke paa Luschin, blev konfus og takkede sin Skaber, da Pulcheria Alexandrownas Spørgsmaal, som uden Ophør strømmede ned over ham, fæstnede hans hele Opmærksomhed.

Han besvarede dem og et helt Kvarter regnede det med Spørgsmaal og Svar. Han gav alle væsentlige og nødvendige Meddelelser om alt det, som han kunde mindes om Rodion Romanowitsch i den senere Tid og sluttede med Beretningen om dennes Sygdom. Men her tilbageholdt han meget, som han maatte tie

*) Goddag — Godmorgen! O. A

med, saaledes Scenen paa Stationen og dens Følger. Kvinderne lyttede opmærksomt til hans Ord, men da han troede, at han var færdig og havde tilfredsstillet sine Tilhørerinder, forekom det ham, som om han endnu ikke havde begyndt en Gang.

— Sig mig dog, sig mig, hvad mener De — aah, jeg beder om Forladese, jeg ved endnu ikke Deres Navn? spurgte Pulcheria Alexandrowna.

— Dmitri Prokopjitsch. —

— Naa, altsaa, Dmitri Prokopjitsch, jeg vilde kun meget gærne vide, hvordan han saadan i al Almindelighed ser paa visse Anliggender, det vil sige, De forstaar mig vel, hvordan skal jeg sige; maaske saadan — hvad han holder af, og hvad han ikke holder af? Er han altid i saadan en oprevet Sindstilstand? Hvad har han for Ønsker og saa at sige Ideer? Navnlig — hvad er han særlig under Indflydelse af — med et Ord, jeg ønskede —

— Men Maminka, hvordan skal man saadan paa staaende Fod finde Svar paa det? bemærkede Dunja.

— Min Gud, Dmitri Prokopjitsch; jeg havde aldrig nogensinde ventet at finde ham i en saadan Tilstand.

— Det er meget naturligt, svarede denne: — Jeg har ingen Moder, kun min Onkel besøger mig en Gang hvert Aar, men han kender mig næsten aldrig igen, ikke en Gang i det Ydre, og han er dog en meget klog Mand; i de tre Aar De har været skilte er der vel nok flydt endnu mere Vand i Stranden. Og dernæst, hvad kunde jeg berette Dem: Jeg har kun kendt Rodion i et halvt Aar; han var altid gnaven, mørk, hovmodig og stolt, i den sidste Tid blev han, endnu langt mere end tidligere, mistroisk og hypokonder. Han er højmodig og god, lægger ikke gærne sine Følelser for Dagen og handler ofte haardere, end hans Hjærte vil det. Undertiden er han ikke hypokonder, men kold og følelsesløs indtil Umenneskelighed. Der er to Karakterer i ham, som kæmper med hinanden og som gensidigt afløser hinanden. Mange Gange er han fuldkommen utilgængelig; alt er ham ligegyldigt; alt forstyrrer ham, og han ligger saa uvirksomt og stille hen. Han er ikke oplagt til Spøg; maaske ikke fordi det mangler ham paa Vid, men fordi han ikke vil ofre Tid paa den Slags Unødvendigheder. Han lytter heller ikke til, hvad man taler om, og interesserer sig ikke i allerringeste Grad for alt det, som optager os allesammen nuomstunder. Han anser sig selv for at være uendelig højt hævet over sligt, og som det ser ud til, ikke uden en vis Ret. Hvad skal jeg sige mere? Det forekommer mig, at Deres Ankomst skulde kunne øve en reddende Indflydelse paa ham.

— Ak — Gud give det! udbrød Pulcheria Alexandrowna, efter at hun havde pint den stakkels Rasumichin tilstrækkeligt med sit Forhør over ham vedrørende Rodion.

Den unge Mand saa nu med et venligt Blik paa Avdotja Romanowna; han havde hyppigt kigget hen til hende, medens han talte, men kun flygtigt, et enkelt Sekund, og derpaa straks igen taget Øjnene til sig. Avdotja Romanowna sad ved Bordet og hørte spændt til, derpaa rejste hun sig og gik efter Sædvane op og ned i Værelset, fra den ene Ende til den anden, med korslagte Arme og sammenpressede Læber. Undertiden stillede hun et Spørgsmaal uden at afbryde sin Gaaen og sank saa atter hen i dybe Tanker. Hun havde ligeledes den Egenskab at kunne lade være med at høre, hvad der blev talt om. En mørk, let Kjole omsluttede hendes Lemmer, og om Halsen havde hun et hvidt, gennemsigtigt Halstørklæde. Paa forskellige Ting mærkede Rasumichin straks, at de to Kvinders Forhold maatte være yderst tarvelige. Om Avdotja Romanowna ogsaa havde været klædt som en Dronning, han vilde aldeles ikke have været bange for hende; men nu, maaske fordi hun gik saa fattigt klædt, og fordi han lagde Mærke til de frastødende Omgivelser, nu sneg der sig en Skræk ind i hans Hjærte, og han begyndte at ængstes for hvert Ord, for enhver af sine Bevægelser, hvad det sikkert nok kneb tilstrækkeligt med

for et Menneske som han, der ikke stolede paa sig selv.

— I har sagt mig meget interessant om min Broders Karakter, og — I udtaler Jer om det alt sammen uden Lidenskabelighed. Det er rigtig godt saadan, jeg troede, I vilde have rost ham, tilføjede Avdotja Romanowna smilende: — Det forekommer mig, at der maa være en eller anden kvindelig Person i hans Liv, fortsatte hun langsomt og overvejende.

— Det har jeg ikke talt om, men det er jo dog muligt, at De har Ret, endskønt —

— Endskønt?

— Han elsker dog ikke nogen Menneskesjæl og vil maaske heller aldrig nogensinde komme til det, fortsatte Rasumichin.

— Betyder det, at han er ude af Stand til at elske?

— Avdotja Romanowna, De ligner selv overordentlig meget Deres Broder, i alt, — slap det uforvarende ud af ham, men han kom lige straks til at huske paa, hvad han havde fortalt om hendes Broder, og han blev blodrød og i allerhøjeste Grad forvirret. Avdotja Romanowna kunde ikke andet end le højt, da hun saa paa ham.

— I kunde tage fejl bægge to med Hensyn til Rodja, sagde nu Pulcheria Alexandrowna: — Jeg taler ikke om hans nuværende Tilstand, kære Dunja. Det, Peter Petrowitsch skriver i dette Brev, og som jeg saavel som du har troet paa, kan være Usandhed, men I kan ikke forestille Eder, Dmitri Prokopjitsch, hvilken Fantast han er og hvor lunefuld! Hans Karakter har selv jeg ikke helt kunnet stole paa — lige fra han var en fjortenaars Dreng. Jeg er overbevist om, at han ogsaa nu pludselig var i Stand til at gøre noget af egen Tilskyndelse, som intet Menneske havde formodet eller anset for muligt. Man behøver ikke at gaa langt for at finde Eksempel. Tænk Jer, hvordan han forskrækkede mig for et halvt Aar siden og gav mig en Rystelse, der nær havde dræbt mig, da han fortalte, at han omgikkes med Tanken om at ægte denne — hvad var det nu, hun hed? denne Datter af Zarnizyna, hans Værtinde. —

— Kender I noget nærmere til den Historie, spurgte Avdotja Romanowna.

— Tror I, fortsatte Pulcheria Alexandrowna ivrigt: — at mine Taarer, mine Bønner, mine Lidelser eller maaske min Død eller vor Fattigdom vilde have holdt ham tilbage? Han var roligt trampet hen over alle Vanskelighederne! Og saa skulde han elske os?

— Han selv har aldrig med en Stavelse omtalt den Sag for mig, svarede Rasumichin forsigtig: — Men jeg har erfaret den af Fru Zarnizyna selv, som ikke kan regnes til Sladdersøstrene, og hvad jeg der hørte, er ganske vist ejendommeligt.

— Hvad, hvad har I hørt? spurgte de bægge paa en Gang.

— Naa, ikke just noget saa forfærdeligt mærkværdigt; jeg hørte, at hin Forlovelse, som allerede var indgaaet og kun blev opløst paa Grund af Brudens Død, aldeles ikke havde været efter Fru Zarnizynas Hoved. Desuden fortæller man ogsaa, at Bruden ikke en Gang var særlig køn, ja, snarere endog hæslig, siges der, og samtidig sygelig og ejendommelig; ellers kan hun maaske have haft Fortrin. Hun maa endog have besiddet saadanne, da ellers hele Forholdet ikke var til at begribe, thi nogen Medgift var der ikke udsat, og han selv har aldrig bekymret sig om det heller. Det er nu i hvert Fald vanskeligt at dømme om den Sag. —

— Jeg er overbevist om, at Pigebarnet har været ham værdigt, sagde Romanowna kort.

— Gud tilgive mig min Synd, men jeg var virkelig glad over, at hun døde, skønt jeg ikke ved, hvem af dem, der gjorde den anden ulykkelig, han hende, eller hun ham, sluttede Pulcheria Alexandrowna og rettede derpaa, forsigtigt og tøvende, medens hun ufravendt saa paa Dunja, nye Spørgsmaal til Rasumichin vedrørende Gaarsdagens Scene mellem Rodja og Luschin. Det forefaldne foruroligede hende, saavidt det

syntes, ganske overordentlig og opfyldte hende med Skræk og Bekymring. Rasumichin fortalte paa ny alting og med alle Enkeltheder, men tilføjede ikke denne Gang sine egne Meninger; han gav Raskolnikow Skylden for forsætlig at have fornærmet Luschin, men undskyldte ham ganske paa Grund af hans Sygdom.

— Han har udpønset det i sin Sygdom, mente han endelig.

— Saadan mener jeg ogsaa, svarede Pulcheria Alexandrowna nedslaaet; det satte hende i Forundring, at Rasumichin nu udtalte sig saa forsigtigt om Peter Petrowitsch, ja, ligefrem med en vis Respekt. Ogsaa Avdotja Romanowna følte dette.

— Hvad Mening har De om Peter Petrowitsch? kunde Pulcheria Alexandrowna ikke dy sig for at spørge.

— Om Deres Datters fremtidige Ægtefælle har jeg ingen anden Mening end De, udbrød Rasumichin fast og varmt: — Og det siger jeg netop ikke som lavsindet Kurmageri, men fordi — fordi — kun af den Grund, at Avdotja Romanowna selv har fundet denne Mand værdig til sig. Hvis jeg i Gaar har omtalt ham anderledes, saa gjorde jeg det, fordi jeg var elendig fuld og ogsaa — ude af mig selv. Ja, aldeles ude af mig selv, uden Forstand og Overlæg — i Dag skammer jeg mig af den Aarsag! — Han rødmede og tav. Avdotja Romanowna sukkede, men hun brød ikke Tavsheden; hun ytrede ikke et Ord fra det Øjeblik af, hvor de var begyndt at tale om Luschin.

Imidlertid var Pulcheria Alexandrowna endnu stadig ubeslutsom. Men endelig begyndte hun, efter at have set længe paa Datteren, med stammende Ord at sige, at der var en Omstændighed, som nu voldte hende ganske særlig Bekymring.

— Se, Dmitri Prokopjitsch, sagde hun: — Skal jeg være aaben overfor ham, Dunja?

— Absolut ja, Maminka, svarede Avdotja Romanowna samtykkende.

— Det drejer sig om, fortsatte hun lettet, som om man ved at give hende Tilladelse til at udtrykke sin Kummer havde taget en Byrde af hendes Skuldre: — At vi i Dag til Morgen har faaet et Brev fra Peter Petrowitsch til Svar paa den Meddelelse, vi sendte ham i Gaar om, at vi var kommet. Se, han havde i Gaar, saadan som han fra først af havde lovet det, skullet hente os i Ventesalen paa Banegaarden. Men i Stedet for blev der sendt en Tjener hen til os med Adressen paa denne Bolig, han skulde vise os Vejen, som Peter Petrowitsch, der selv vilde komme herhen til Morgen, havde angivet ham. I Stedet for Luschin selv er der imidlertid i Dag kommet dette Brev. — I maa hellere selv læse det. Det er den Sag, som særlig foruroliger mig, sig mig Deres oprigtige Mening, Dmitri Prokopjitsch — I kender bedre end alle andre Rodjas Karakter og vil kunne give det bedste Raad. Jeg maa endnu i Forvejen bemærke, at Dunja allerede har truffet Afgørelse, men jeg, jeg er stadig i Tvivl om, hvad der bør gøres, og venter derfor paa Deres Mening.

Rasumichin foldede Brevet ud, det bar den foregaaende Dags Datum, og han læste:

— Højstærede Fru Pulcheria Alexandrowna!

Jeg har den Ære at meddele Dem, at jeg paa Grund af indtrufne, uforudsete Forhindringer har betroet et meget dygtigt Menneske at modtage Dem. Jeg er ligeledes berøvet den Fornøjelse at kunne hilse paa Dem i Morgen tidlig, da uopsættelige Pligter i Senatsaffæren skal opfyldes, og da jeg heller ikke ønsker at forstyrre Gensynet mellem Dem og Deres Søn, mellem Avdotja Romanowna og hendes Broder. Jeg vil ikke kunne have den Ære at besøge Dem og hilse paa Dem i Deres Bolig førend i Morgen Aften ved Ottetiden og er da saa fri at tilføje en indtrængende, og jeg bemærker samtidig, en udtrykkelig Anmodning om, at Rodion Romanowitsch ikke er til Stede ved vort Gensyn, da denne ved mit Besøg hos ham i Gaar

under hans Sygdom har fornærmet mig paa den ubeskriveligste, mest uærbødige Maade, og da jeg endvidere overfor Dem vil have at afgive en absolut nødvendig og udførlig Erklæring angaaende et vist Punkt, med Hensyn til hvilket jeg ønsker at erfare Deres Mening. Jeg har den Ære i Forvejen at gøre Dem opmærksom paa, at jeg, hvis jeg trods min Anmodning træffer Rodion Romanowitsch, nødes til straks igen at bortfjærne mig og at tilskrive Dem Skylden for det. Jeg skriver til Dem, fordi jeg antager, at Rodion Romanowitsch, som under mit Besøg hos ham forekom mig saa lidende, efter to Timers Forløb pludselig maa være bleven rask og maaske har indfundet sig hos Dem efter at have forladt sin Bolig. Jeg bestyrkes heri ved mine egne Iagttagelser, da jeg har set, at han i Gaar henne i en Lejlighed, der tilhørte en Drukkenbolt, som var trampet ned af nogle Heste, har givet dennes Datter, et offentligt Fruentimmer, henimod femogtyve Rubler under Foregivende af, at han vilde bestride Begravelsesomkostningerne. Det forundrede mig saa meget mere, som jeg jo ved, med hvor stort Besvær denne Sum i det Hele taget er skaffet til Veje.

I det jeg herved bevidner den højtskattede Avdotja Romanowna min særdeles Højagtelse, beder jeg Dem modtage Forsikringen om den mest ærefrygtfulde Hengivenhed

hos Deres hengivne Tjener
P. Luschin.

— — —

— Hvad skal jeg nu gøre, Dmitri Prokopjitsch? spurgte Pulcheria Alexandrowna, næsten grædende.

— Hvordan kan jeg forbyde Rodja at komme herhen? Han har i Gaar saa haardnakket holdt paa, at vi skulde bortvise Peter Petrowitsch, og nu befaler denne selv, at vi ikke maa modtage min Søn! Og han vil komme, saasnart han faar at vide — og — hvad skal det saa blive til?

— Handl De blot saadan, som Avdotja Romanowna ønsker det, svarede Rasumichin roligt og slagfærdigt.

— Men min Gud! Hun siger — Gud maa vide, hvad hun siger, hun taler ikke ud om sine Anliggender! Hun mener, det vilde være bedre, det vil sige ikke bedre, men bare ubetinget nødvendigt, at Rodja ligeledes og med Hensigt kommer herhen ved Ottetiden; de skulde træffe hinanden! Men jeg vilde hellere, at vi slet ikke viste Rodja Brevet, men greb til en List ved Deres Hjælp, saa at han ikke kom herhen, fordi han jo dog er altfor fremfusende. Jeg begriber heller ikke, hvad det er for en Drukkenbolt, hvad denne Datter har at betyde, og hvordan det er gaaet til, at han har givet denne Datter de sidste Penge, som —

— Som man har laant Eder paa saa haarde Vilkaar, Maminka, fuldførte Avdotja Romanowna.

— Han var ikke helt klar i Gaar, sagde Rasumichin tankefuld: — Hvis De vidste, hvordan han har vrøvlet i Gaar i Restauranten, anstillende sig, som var han ved sine fulde Fem — hm! — — han har ogsaa talt til mig i Gaar om en Død og om en ung Pige, det var, da vi gik hjem, men jeg forstod ikke et Ord af hele Historien, — — naa, og forøvrigt befandt jeg mig jo ogsaa i Gaar i — hm! — —

— Det er bedst, Maminka, at vi selv gaar hen til ham, og der, det forsikrer jeg dig, vil vi snart blive klar over, hvad vi har at gøre. Det er paa høje Tid, ak, allerede Elleve! udbrød hun, idet hun saa paa sit prægtige Guldlommeur med Emaljeindlæg; det hang i en venetiansk Kæde, som laa om hendes Hals, og det dannede en sjælden Kontrast til hendes øvrige Ydre. — »Sagtens en Gave fra Brudgommen!« — tænkte Rasumichin.

— Ak ja, det er paa Tiden, det er paa Tiden, kæreste Dunja, udbrød Pulcheria Alexandrowna skyndsomst: — Han kan jo ligefrem tro, at vi endnu er vrede fra i Gaar, fordi vi først kommer saa sent. Oh — min Gud! —

Med disse Ord kastede hun Mantiljen

over sig og tog Hatten paa; ogsaa Dunja gjorde sig færdig. Hendes Handsker var ikke blot slidte, men endogsaa itu, hvad Rasumichin bemærkede; men den utilslørede Tarvelighed i Klædedragten forlenede ikke destomindre bægge Damerne med en vis Værdighed, som man ofte finder det netop hos dem, der forstaar at bære en tarvelig Dragt. Rasumichin saa med Henrykkelse paa Dunja og var stolt af at turde følges med hende.

— Hun er en Dronning, tænkte han ved sig selv: — en som udbedrer sine Strømper i Fængslet, og hun lignede virkelig i dette Øjeblik en rigtig Dronning, og endnu mere ophøjet end en saadan vilde synes ved prangende Fester og Optog.

— Min Gud! udbrød Pulcheria Alexandrowna: — Kunde jeg ane, at jeg skulde komme til at ængstes for at gense min Søn, min egen, elskede Rodja — være saa bange for det, som jeg er det nu.

— Vær ikke bange for noget, Maminka, sagde Dunja og kyssede Moderen: — Stol blot paa ham, jeg stoler ogsaa paa ham.

— Min Gud, jeg har jo Mod; men jeg har ikke sovet hele Natten, udbrød den stakkels Kone.

De gik.

— Ved du hvad, Dunja, da jeg drømte i Dag til Morgen, saa jeg pludselig den salige Martha Petrowna, helt hvidklædt; hun traadte hen til mig, tog mig i Haanden og rystede paa Hovedet ad mig, saa strængt som om hun fordømte mig. Skulde det ikke have noget at betyde? Men Gud, Dmitri Prokopjitsch, det ved De ikke endnu: — Martha Petrowna er død!

— Jeg ved det ikke; hvem var da Martha Petrowna?

— Det skal jeg sige Dem; tænk Dem bare —

— Siden Mama, blandede Avdotja Romanowna sig i Samtalen: — Naturligvis kan han ikke vide, hvem Martha Petrowna var!

— Aah, I ved det ikke! Og jeg, som troede, I vidste alt. Tilgiv mig, Dmitri Prokopjitsch, jeg ved slet ikke, hvordan det er fat med mig i de sidste Par Dage. Jeg betragter Eder virkelig som vort Forsyn, og derfor var jeg saa aldeles sikker paa, at alting matte være Dem bekendt. Jeg sætter Pris paa Eder, som var I min Søn, bliv derfor ikke vred over, at jeg snakker i Taaget — men Gud, hvad er det, I har paa den højre Haand? I er kommet til Skade?

— Ja, kommet til Skade, brummede Rasumichin lykkelig.

— Jeg er undertiden noget aabenhjærtig, saa Dunja maa rette paa mig — men du store Gud, hvad det dog er for et Kammer, han bor i! Det kalder denne Kvinde, Værtinden, et Værelse? I siger, at han ikke holder af at ytre sit Hjærtes Følelser, jeg vil dog vel ikke pine ham til Døde med mine — Taabeligheder? Vil I ikke belære mig, Dmitri Prokopjitsch? Hvordan skal jeg behandle ham? Det forekommer mig, at jeg er fortabt.

— Staa ikke altfor fast paa at spørge ham, hvis De opdager, at han bliver vred; lad især være med at tale om hans Befindende, han vil ikke høre noget om det.

— Ak, Dmitri Prokopjitsch, hvor det er vanskeligt for en Moder!

— Her er Trappen, aah, hvilken forfærdelig Trappe!

— Kære Mama, I ser meget bleg ud, bliv dog rolig, Kære, sagde Dunja deltagende til hende: — Han maa i hvert Fald være lykkelig ved blot at kunne gense Eder, og I plager Jer saadan, — hendes Øjne skød Lyn.

— Stands! Jeg vil først se efter, om han allerede er vaagnet!

Bægge Damerne fulgte langsomt efter Rasumichin, der gik i Forvejen op ad Trappen. Da de var naaede op til fjerde Etage og standsede ved Siden af Værtindens Dør, bemærkede de, at denne stod paa Klem og at to sorte Øjne stirrede fra den mørke Revne ud paa dem. Da deres Blikke mødte hinanden, lukkedes Døren pludselig og med et saadant Brag, at Pulcheria Alexandrowna af Skræk nær havde skreget.

3.

— Han er rask, rask! raabte Zosimow muntert de Ankommende i Møde. Han havde allerede været der i ti Minuter og sad i det samme Sofahjørne som i Gaar, medens Raskolnikow sad i det andet, fuldt paaklædt og endog omhyggeligt vasket og kæmmet, hvad der ikke havde været Tilfældet i lang Tid. Kammeret blev pludselig overfyldt, men Nastasja skyndte sig alligevel med at følge de Besøgende for at høre med.

Raskolnikow var virkelig helt rask, især i Sammenligning med Dagen i Forvejen, kun saa han endnu mere bleg, adspredt og nedslaaet ud. Han lignede i det ydre en Mand, der har forblødt sig, eller et Menneske, der har lidt stor legemlig Smerte. Hans Bryn var sammentrukne, Læberne pressede fast i, og hans Blik var stift. Han talte blot lidt og med Modvilje, som om han kun med Møje opfyldte en Forpligtelse; en vis Uro prægede undertiden hans Bevægelser.

Et Bind om Skuldrene eller en Forbinding om Fingrene var aldeles ikke nødvendig for at give ham den fuldstændigste Lighed med et Menneske, der for Eksempel havde saaret Fingrene alvorligt, molesteret Haanden eller paa lignende Maade var kommet til Skade.

Alligevel oplystes dette blege, udtærede Ansigt og fik Glans i det Øjeblik, da Moderen og Søsteren traadte ind, men netop dette gav ham foruden Udtrykket af den sørgmodigste Hensunkenhed, som Ansigtet var præget af, ogsaa et Skær af en uendelig dyb Kval. Lyset paa hans Ansigt forsvandt, Kvalen blev tilbage, og Zosimow, som studerede sin Patient og gav Agt paa ham med al den ungdommelige Iver, som netop en nylig i Praksis indtraadt Læge kan besidde, opdagede med Forundring, at han i Stedet for Glæde ved Slægtningenes Indtræden med Besvær fandt Udtryk for en Fattethed og Resignation over at skulle taale et Forhør, som han ikke formaaede at slippe fri for, i en hel lang Time. Han saa, hvorledes næsten hvert Ord i den følgende Samtale ramte Patienten paa et ømt Sted og foraarsagede ham Smærte. Men tillige forbløffedes han over den Evne til Selvbeherskelse, som Raskolnikow besad i Dag, hvorledes han forstod at skjule sine menneskesky Følelser, selv naar der blev sagt noget, der i Gaar næsten havde kunnet bringe ham i Raseri.

— Jeg ser nu selv, sagde Raskolnikow, idet han venligt kyssede Moderen og Søsteren, hvorved Pulcheria Alexandrownas Ansigt straalede af Fryd: — at jeg nu igen er helt rask, jeg taler ikke mere paa samme Maade som i Gaar, tilføjede han, henvendt til Rasumichin og trykkede venligt dennes Haand.

— Jeg er saa forbavset over ham i Dag, sagde Zosimow oplivet, da Besøget kom, thi han havde allerede for ti Minuter siden mistet Traaden i Samtalen med den Syge: — Om tre, fire Dage, hvis det vedbliver at gaa saadan fremad, vil han være ganske som før, det vil sige som for en Maaned siden, eller to, maaske ogsaa tre! Det har jo luret længe og udviklet sig af sig selv. Tilstaa De nu bare, at De selv er Skyld i det! — henvendte han med et forsigtigt Smil til Raskolnikow, som var han endnu bange for at bringe denne i Ophidselse.

— Det er meget muligt, svarede Raskolnikow køligt.

— Jeg siger det, fordi — fortsatte Zosimow eftergivende: — fordi Deres fuldstændige Helbredelse nu i Hovedsagen afhænger af Dem selv. Nu, da det er muligt at tale med Dem, længes jeg efter at meddele Dem, at det er ubetinget nødvendigt at besejre de første og egentlige Aarsager, der har bestemt Udviklingen og Overhaandtagelsen af Deres sygelige Tilstand. Saa vil De blive rask igen, i modsat Fald kan en Forværring indtræde. Disse første Aarsager kender jeg ikke, men de maa være Dem bekendt; De er et forstandigt Menneske og i Stand til at tvinge Dem selv. Det forekommer mig, at Begyndelsen til Deres Lidelse falder sammen med Tiden, da De forlod Universitetet! De maa ikke vedblive at være ørkesløs, og dertil vil De-

res Arbejde og et bestemt, afstukket Maal bedst hjælpe, tror jeg. —

— Aah, ja, De har ganske Ret; jeg vil straks igen begynde at gaa paa Universitetet, saa vil alting gaa som efter en Snor. —

Zosimow, som nok var kommet frem med sine gode Raad for at opnaa Effekt hos Damerne, følte sig ligesom bragt ud af Ligevægt, da han efter at have endt sin Tale saa paa sin Tilhører og læste en tydelig Spot i dennes Træk. Dog, dette varede kun et Sekund, da Pulcheria Alexandrowna straks begyndte med Taksigelser overfor Zosimow, især for hans Nattebesøg sidste Nat i hendes Logi.

— Hvadfornoget? Var han hos Jer i Nat? spurgte Raskolnikow, som det syntes, meget bestyrtet: — Har I da ikke sovet efter Rejsen?

— Ak Rodja, den var omtrent to; bægge to, Dunja og jeg, har ikke begivet os til Ro før Klokken to.

— Jeg ved heller ikke, hvorledes jeg skal kunne takke ham, fortsatte Raskolnikow, pludselig mørk og indesluttet: — Afset fra Pengespørgsmaalet — undskyld, at jeg nævner det — ved jeg virkelig ikke, hvormed jeg har gjort mig fortjent til denne ganske besynderlige Opmærksomhed fra Deres Side. Jeg forstaar slet ikke dette, og det er virkelig mig selv ret ubelejligt, netop fordi jeg ikke formaar at forklare mig det; — ja, jeg tilstaar det ganske uforbeholdent — —

— Hids Dem bare ikke op, sagde Zosimow og smilede — noget tvungent: — Forestil Dem, at De var min første Patient; saasnart vi Læger begynder paa at praktisere, elsker vi vore første Patienter, som var de vore Børn, der er endogsaa mange, som forelsker sig; jeg har virkelig ikke mange Patienter endnu.

— Jeg taler ikke om ham der, — indskød Raskolnikow, pegende paa Rasumichin :— han har ikke høstet andet end Krænkelser og Foruroligelser af mig.

— Aah, du lyver; i Dag befinder du dig vel sagtens i en sentimental Tilstand? udbrød Rasumichin; hvis han blot havde været en lille Smule skarptseende, havde han maattet bemærke, at der aldeles ikke var Tale om nogensomhelst sentimental Stemning, men snarere det absolut modsatte. Avdotja Romanowna derimod opdagede det; stift og fuld af Bekymring iagttog hun sin Broder.

— Om Jer, Maminka, tør jeg endda ikke tale, fortsatte denne, som remsede han en Lektie af sig: — først i Dag formaar jeg at forestille mig, hvordan I maa have været bedrøvet, da I ventede her paa min Tilbagekomst. —

Ved disse Ord strakte han tavs, men med et Smil Haanden ud mod Søsteren; imidlertid syntes der dog nu at være en uhyklet Følelse i hans Smil. Dunja greb straks hans Haand og trykkede den glad og opfyldt af Inderlighed og Kærlighed. Han havde for første Gang siden Gaarsdagens Samtale henvendt sig til hende. Moderens Aasyn straalede af Henrykkelse og Lykke ved Synet af denne dybe Harmoni mellem Broder og Søster.

— Saadan holder jeg ogsaa af ham, hviskede Rasumichin betaget, idet han energisk drejede sig om paa Stolen: — hvor han dog kan være forskellig!

— Hvor godt han forstaar at jævne alt, tænkte Moderen uden at ytre et Ord: — hvor bilægger han ikke ligefremt og ømt Striden med sin Søster i Gaar — alene ved at strække Haanden ud imod hende og se kærlighedsfuldt paa hende. Hvor hans Øjne dog er smukke, og hvor hans Ansigt er indtagende! Han er virkelig endnu smukkere end Dunja; men du min Gud, hvad er det for Tøj, han har paa, han ser forfærdelig ud! Saa er jo Wasja, Bydrengen i Athanasius Iwanowitschs Butik ligefrem bedre paaklædt! Og hun, ogsaa hun havde villet kaste sig i hans Favn og omarme ham og græde — — Jeg er bange, bange, aah Gud, hvad kan der dog være i Vejen med ham! Han taler ganske vist helt venligt, men jeg er bange for; — og dog — hvad er det egentlig, jeg frygter?

— Ak, Rodja, du kan ikke tro —

fortsatte hun derpaa højt: hvor vi var ulykkelige bægge i Gaar! Men nu, hvor det er forbi med det altsammen, og vi atter er lykkelige, nu kan man nok tale om det! Tænk dig, vi iler herhen for at omfavne dig, næsten direkte fra Kupéen, men dette Kvindemenneske — hun staar der endnu — god Dag Nastasja! — siger saa pludselig til os, at du havde ligget i Nervefeber, og at du lige var flygtet hemmeligt bort fra Lægen og ud paa Gaden; medens man nu løb om og søgte efter dig. Du kan ikke forestille dig, hvorledes vi var til Mode! Jeg fik en hel Rystelse og tænkte straks paa Løjtnant Potantschikows tragiske Endeligt. Det var en Bekendt af os, en Ven af din Fader, du kan næppe huske ham mere Rodja; han laa ogsaa syg af Nervefeber, løb paa samme Maade ud paa Gaden og styrtede sig i en Brønd. Man fik ham ikke trukket op før næste Dag. — Vi vilde nu straks bryde op for at søge Peter Petrowitsch og maaske faa nogen Støtte hos ham; ja, for vi var jo saa forladte, fuldstændig alene, — hun talte langsomt, med en klagende Stemme og holdt pludselig inde, da hun kom i Tanker om, at det vel ikke var helt ufarligt at tale om Peter Petrowitsch, selv om de nu ogsaa var »lykkelige«.

— Ja, ja, det var et meget kedeligt Tilfælde, mumlede Raskolnikow til Svar, men saa adspredt og uopmærksom, at Dunja forbavset saa paa ham.

— Hvad jeg forresten vilde — fortsatte han og forsøgte med Besvær at samle sig: — det kan I, Maminka, og du, Dunja vel slet ikke ane; jeg vilde ikke komme til Jer først i Dag, men ventede her, at I skulde komme først!

— Men hvad mener du, Rodja! udbrød Pulcheria Alexandrowna meget forundret.

— Hvorfor svarer han os saa formelt? — tænkte Dunja — han slutter Fred, beder om Forladelse, som om han opfyldte en Pligt, som gennemgik han et Pensum.

— Jeg er lige staaet op og vilde gaa ud, men min Frakkes Tilstand hindrede mig i det. Jeg glemte at sige hende det i Gaar, hende Nastasja, for at hun kunde vaske det Blod her af — derfor er jeg først lige nu blevet paaklædt.

— Blod? Hvilket Blod? udbrød Pulcheria Alexandrowna forskrækket.

— Ikke noget af Betydning! Bliv blot ikke urolig! Blodet hidrører fra, at jeg i Gaar har flakket om i Feber, og saa traf jeg paa et forulykket Menneske, en Embedsmand blev væltet —

— I Feber? Men du husker jo alting ganske klart nu? afbrød Rasumichin ham.

— Ja, det gør jeg nok, svarede Raskolnikow, som det syntes, noget usikkert: — Jeg husker alt endnu, lige til den mindste Enkelthed; men hvorfor jeg gjorde alt det, hvorfor jeg traadte til, hvorfor jeg talte, det formaar jeg ikke let at forklare mig selv.

— Det er et kun altfor kendt Tilfælde, indskød Zosimow: — Gennemførelsen af en Sag er da undertiden mesterlig, højst udspekuleret, men Aarsagen til Handlingen er ikke indlysende og afhænger af forskellige sygelige Indtryk; det er her aldeles ligesom i Drømme.

— Det kunde være ganske godt, om man bare ansaa mig for gal, tænkte Raskolnikow.

— Det er vel nok saadan; men ogsaa de Sunde handler jo paa lignende Maade, bemærkede Dunja og saa bekymret paa Zosimow.

— Aldeles rigtigt bemærket, svarede denne: — i den Betydning er vi alle og ovenikøbet meget ofte Vanvittige, kun med den lille Forskel, at de virkelig Syge er mere forvirrede end vi. Som Følge deraf maa vi drage Grænsen her. Der findes i Virkeligheden aldeles ikke noget absolut harmonisk Menneske; mellem ti — mellem hundrede Tusinde findes der maaske et enkelt, men selv det er kun et daarligt Eksemplar.

Ved Ordet »Vanvittige«, som slap over Zosimows Læber, da han uforsigtig bredte sig over sit Yndlingsthema, var alle blevet forstemte. Raskolnikow sad fortabt i Tanker, øjensynlig uden at tage Notits af noget og med et sælsomt Smil

paa de blege Læber. Han beskæftigede sig med sine egne Tanker.

— Naa, hvad var det saa med denne Forulykkede? Jeg afbrød dig før! sagde Rasumichin med velberaad Hu.

— Hvad for noget? — Raskolnikow svarede, som om han for op af Søvne: — Naa, ja; jo jeg havde faaet Blod paa mig, da jeg hjalp til med at faa ham hjem i hans Lejlighed. For Resten Maminka, jeg har i Gaar bedrevet noget aldeles utilgiveligt; jeg var virkelig ikke ved mine fulde Fem, thi jeg har bortgivet alle de Penge, som I har sendt mig, for at en Enke kunde faa sin Mand i Jorden. Hun er blevet Enke, brystsyg er hun, en aldeles ynkværdig Skabning, med tre smaa Børn, nøgne Faderløse — der er intet i Huset; hun har en Datter til — maaske havde I ogsaa givet alting bort ved Synet af dem. Jeg har heller ikke, det ved jeg meget godt, haft nogen som helst Ret til det, da jeg jo i Forvejen vidste, hvorledes man har overladt Jer de Penge. Hvis man vil hjælpe, er det nødvendigt, at man har Ret til det; hvis man da ikke skal sige: Crevez chiens, si vous n'êtes pas contents!*)

Han slog en Latter op: — Ikke sandt, Dunja?

— Nej, nej, ikke saadan, svarede denne bestemt.

— Bah! Altsaa du ogsaa — du siger det med Hensigt! — mumlede han og saa næsten hadefuldt op med et spodsk Smil paa Dunja: — Jeg havde kunnet tænke mig det — naa, det er jo ogsaa ganske rosværdigt; det anstaar dig bedre; du vil ogsaa nok komme til den Grænse; hvis du saa blot ikke overskrider den — og saa bliver du ulykkelig, — men overskrider du den — bliver du maaske endnu ulykkeligere — naa, men alt det er dumt Tøjeri! tilføjede han vredt, fuld af Uvilje over sin egen uvilkaarlige Ophidselse: — Jeg vilde egentlig kun sige, at jeg beder Jer, Maminka, om Forladelse, sluttede han brat og hurtigt af.

— Det er nok, Rodja, jeg er overbevist om, at alt, hvad du gør, er godt! svarede Moderen i en mere glad Stemning.

— Vær ikke altfor sikker paa det, svarede han og fortrak Munden til et Smil. Derefter indtraadte der en Tavshed; der laa noget spændt over hele Samtalen, saavel i Tavsheden nu som i Forsoningen og Tilgivelsen. De følte alle dette .

— De er vel endogsaa bange for mig, tænkte Raskolnikow og saa stjaalent paa sin Moder og Søster. Pulcheria Alexandrowna blev virkelig mere og mere forlegen, jo længere hun tav.

— Og han elsker hende dog — bag hendes Ryg! — jog det Raskolnikow gennem Hjærnen.

— Du ved nok, Rodja, at Martha Petrowna er død! udbrød Pulcheria Alexandrowna pludselig.

— Hvilken Martha Petrowna?

— Ah, min Gud, Martha Petrowna, Swidrigailowa. Jeg har skrevet saa meget til dig om hende?

— Ah! nu ved jeg det — naa, hun er død? Virkelig? Jasaa! — Han skuttede sig, som var han lige vaagnet. — Er hun virkelig død? Hvad døde hun da af?

— Tænk dig, — snakkede Pulcheria Alexandrowna ivrigt videre, opmuntret ved hans Interesse: — lige paa den Tid, hvor jeg afsendte mit Brev til dig, ja, paa den samme Dag endogsaa! Og tænk dig saa, det skrækkelige Menneske synes at være Aarsag til hendes Død; man siger, at han har mishandlet hende paa det grufuldeste.

— Har de da levet sammen paa den Maade? — spurgte Raskolnikow, henvendt til sin Søster.

— Nej, tværtimod, endog. Han var altid meget eftergivende, ja ligefrem føjelig overfor hende. I mange Tilfælde var han endda altfor overbærende med hendes Karakters Ejendommeligheder, igennem hele syv Aar. Han har

*) Kreper I Hunde, hvis I ikke er tilfredse! O. A.

maaske pludselig mistet den Taalmodighed.

— Men han kan dog umulig være en saadan Tyran, naar han har behersket sig i syv Aar? Du synes at tage ham i Forsvar, kære Dunja?

— Nej, nej, han er et forfærdeligt Menneske; jeg formaar ikke at tænke mig nogen afskyeligere, svarede denne næsten gysende, hun rynkede Øjenbrynene og sank hen i Grublen.

— Det skete om Morgenen, fortsatte Pulcheria Alexandrowna ivrigt: — hun befalede saa straks at spænde Hestene for, for at køre til Byen efter Middag; hun kørte altid til Byen efter saadanne Historier; saavidt man fortæller, spiste hun Middag med god Appetit —

— Efter at hun var blevet mishandlet — ? —

— Det var blevet hende til en Vane; efter at hun havde spist, begav hun sig straks for ikke at udsætte Køreturen, til Baderummet; der kom hun sig igen ved Hjælp af Badet. Hun havde en kold Kilde og i den badede hun sig daglig! Da hun nu denne Gang var kommet op af Badet, blev hun ramt af et Slag.

— Virkelig! sagde Zosimow.

— Og han har tilredt hende ilde?

— Naa, det gør jo intet til Sagen, indskød Dunja.

— Hm! Men det synes at berede Jer Fornøjelse, Maminka, at snakke om disse Taabeligheder, for Raskolnikow op, pludselig rasende og ligesom i Fortvivlelse.

— Kære Søn, jeg vidste jo ikke, hvad jeg skulde underholde dig med, sagde Pulcheria Alexandrowna.

— Naa, men hvad er der da? Er I allesammen bange for mig? spurgte han med et ondt Smil.

— Ja rigtig! Vi er det virkelig! svarede Dunja ham, idet hun rettede Blikket fast og strængt paa sin Broder: — Maminka har, da hun steg op ad Trappen, korset sig af Angst!

Hans Ansigt fortrak sig som i Krampe.

— Aah, hvad er det nu, du gør, Dunja? Vær ikke vred, min kære Rodja! Hvad skulde det nu til, Dunja? — blandede nu den bestyrtede Pulcheria Alexandrowna sig i Samtalen: — Jeg er rejst herhen, og hele Vejen har jeg, medens jeg sad i Kupéen, tænkt paa, hvordan vi skulde genses, hvordan vi vilde fortælle hinanden om alt muligt — jeg var saa lykkelig, at jeg slet ikke lagde Mærke til den lange Rejse! Men hvad har jeg nu for det? Jeg er jo nu atter lykkelig, og det er tankeløst af dig, Dunja . . . . . jeg var jo allerede lykkelig over det ene at skulle gense dig, min egen Rodja!

— Det er nok, Maminka, mumlede Raskolnikow mørkt, og trykkede hendes Haand uden at se paa hende: — Vi har vel nu talt ud med hinanden! —

Efter at have sagt disse Ord fik han nogle Trækninger i Ansigtet og blegnede; atter jog hin Følelse, som for kort Tid siden var dukket frem hos ham, gennem hans Sjæl og spredte en Dødens Kulde over ham. Atter stod alt klart og tydeligt for hans indre Øje, alt det, han kun kort før havde kaldt en frygtelig Løgn, om hvilken han aldrig nogensinde kunde tale sig træt, om hvilken han snarere aldrig kunde tale og ikke med nogen som helst. Virkningen af denne pinefulde Følelse var saa mægtig, at han for et Øjeblik næsten helt glemte sig selv; han rejste sig fra sin Plads og vilde uden at se paa nogen forlade Værelset.

— Hvad gør du? udbrød Rasumichin og greb hans Haand.

Raskolnikow satte sig igen og saa stum hen for sig, alle betragtede ham med stor Forundring.

— Men I er saa kedelige! udbrød han pludselig helt uventet: — Tal dog et Ord! Hvorfor sidder I saadan, tal dog! Vi vil tale videre; vi er dog sammen allesammen og sidder alligevel stumme. Naa, tag fat!

— Gud være lovet! Jeg troede allerede, at der igen skulde ske noget med

ham ligesom det i Gaar! — tog Pulcheria Alexandrowna til Orde, idet hun korsede sig.

— Hvad var der med dig, Rodja? spurgte Avdotja Romanowna.

— Ikke noget videre, det var kun en Spøg, jeg tænkte paa, svarede han og smilede.

— Naa, hvis det var en Spøg, saa er det jo godt. Jeg tænkte nok selv, at det var saadan noget, brummede Zosimow og rejste sig fra Sofaen: — Naa, nu er det imidlertid paa Tiden; jeg kommer maaske tilbage endnu en Gang; hvis jeg da tør have den Ære yderligere —

Han bukkede og gik.

— Et prægtigt Menneske, bemærkede Pulcheria Alexandrowna.

— Ja, prægtig, udmærket, fint dannet og forstandig, sagde Raskolnikow med flydende Tungefærdighed og i en Hurtighed, som man hidtil ikke havde bemærket hos ham: — Jeg kan ikke komme paa, hvor det er, jeg tidligere — før min Sygdom — har truffet ham, men et eller andet Sted har jeg nok set ham; — han der er ogsaa et godt Menneske, — han gjorde en Hovedbøjning over imod Rasumichin: — Synes du om ham, Dunja? spurgte han denne og brød pludselig og aldeles umotiveret i Latter.

— Meget, svarede Søsteren.

— Aah, føj — som du opfører dig! Jeg skal vel spottes, — sagde Rasumichin overordentlig forlegen, rødmede og rejste sig fra sin Stol. Pulcheria Alexandrowna smilede en lille Smule, men Raskolnikow skreg af fuld Hals:

— Men hvor vil du da hen?

— Jeg maa ligeledes — jeg skal —

— Du skal aldeles slet ikke noget; bliv! Zosimow er væk, altsaa maa du blive! Hvad er Klokken da? Tolv? Hvor det dog er nydeligt, det Ur der, Dunja! Men hvorfor sidder I saa tavse allesammen? Jeg skal hele Tiden tale om alting!

— Det er en Gave fra Martha Petrowna, svarede Dunja.

— Det er meget dyrt, bemærkede Pulcheria Alexandrowna.

— Ah! Men hvor det er stort, næsten slet ikke noget Dameur.

— Jeg holder af det, som det er, sagde Dunja.

— Altsaa, maaske alligevel ikke nogen Gave fra Kæresten, tænkte Rasumichin og glædede sig af en eller anden Grund, han næppe selv kendte.

— Jeg troede, det var en Gave fra Luschin, bemærkede Raskolnikow.

— Nej, han har endnu ikke skænket Dunja noget.

— Aha! I husker vel endnu, Maminka, at jeg ogsaa har været forelsket og vilde gifte mig, sagde han pludselig og saa paa sin Moder, der var blevet ligesaa forskrækket over dette uformodede Indfald som over den Tone, i hvilken han omtalte Sagen paa.

— Oh, min egen Søn! Ja, det gør jeg rigtignok! — Pulcheria Alexandrowna vekslede et Blik med Dunja og Rasumichin.

— Hm! Ja! Men hvad var det nu, jeg vilde sige? Jeg kan ikke komme paa det; — hun var saadan en lidende Stakkel, — fortsatte han og sænkede Hovedet, som faldt han i Tanker: — meget syg; hun elskede at give Tiggere Almisse og tænkte altid paa Klosteret; en Gang udgød hun Taarer, da jeg talte med hende om det, ja, ja, jeg husker det endnu, endnu, meget godt! Hun var i og for sig heller ikke nogen Skønhed, og jeg ved virkelig ikke, hvorfor jeg den Gang fattede Tilbøjelighed til hende, maaske fordi hun altid var syg — hvis hun havde været lam eller velsignet med en Pukkel, saa vilde jeg maaske have elsket hende endnu mere! —

Han smilede stille.

— Det var saadan en Slags Foraarsdrøm!

— Nej, det var ikke nogen Foraarsdrøm, svarede Dunja varmt.

Han saa opmærksomt og forventningsfuldt paa sin Søster, dog hørte han intet, eller havde ikke forstaaet hendes Ord. Han rejste sig op i dyb Efter-

tanke, gik hen til Moderen, kyssede hende og vendte atter tilbage til sin Plads, hvor han paa ny satte sig.

— Du elsker hende altsaa endnu, sagde Pulcheria Alexandrowna bedrøvet.

— Hende? Endnu? Aah ja — I taler om hende! Nej — det tilhører jo nu altsammen en anden Verden! Og alt rundt omkring mig synes mig, som var det heller ikke af denne Verden!

Han saa opmærksomt paa sine Slægtninge.

— Her er nu I; jeg ser paa Jer, som var I tusind Werster borte — — men Pokker maa vide, hvorfor vi taler om det! Og hvad skal det til at spørge? — tilføjede han forstemt og tav. Han sad hensunken i Tanker og bed sig i Neglene.

— Hvad det dog er for en elendig Bolig, du har, Rodja, det ser ud som i en Grav her, sagde Pulcheria Alexandrowna pludselig for at bryde den knugende Tavshed: — Jeg er overbevist om, at din Bolig har Halvdelen af Skylden i, at du er blevet Melankoliker.

— Min Bolig? — svarede Raskolnikow aandsfraværende: — jeg har søgt efter en saadan, har ogsaa allerede tænkt paa dette — men hvis I vidste, Maminka, hvilke besynderlige Tanker, I lige har udtalt, tilføjede han med et ejendommeligt Smil.

Kun kort Tid endnu og alle de Tilstedeværende ogsaa hans Slægtninge, som han i tre Aar havde været adskilt fra, maatte ende med at blive ham aldeles utaalelige. Tonen i hele Samtalen pinte ham, fordi han var ganske ude af Stand til at tale om noget som helst. Der var imidlertid endnu et uopsætteligt Anliggende, som paa den ene eller den anden Maade, men i hvert Fald i Dag maatte bringes til Afgørelse — dette havde han allerede besluttet, da han vaagnede; og nu glædede han sig til »Daaden«.

— Jeg maa — begyndte han alvorligt og tørt: — ganske vist bede dig om Tilgivelse, Dunja, for det, der forefaldt i Gaar, men jeg anser det alligevel for min Pligt atter at erindre dig om, at jeg ikke af den Grund fraviger min Mening og Hensigt. Enten mig eller Luschin! Lad være, at jeg er en elendig, du skal ikke blive det. Det drejer sig her kun om en eneste Person! Hvis du gifter dig med denne Luschin, saa vil jeg, samtidig med at du gør det Skridt, ophøre med at betragte dig som min Søster.

— Rodja, Rodja! Det er jo nu igen ganske det samme, som du sagde i Gaar, — udbrød Pulcheria Alexandrowna smærteligt: — hvorfor kalder du stadigvæk dig selv for en elendig; det kan jeg ikke udholde! Allerede i Gaar aldeles det samme. —

— Kære Broder! tog nu Dunja fast og roligt til Orde: — det drejer sig i denne Sag om en Fejltagelse fra din Side. Jeg har i Nat tænkt over det hele og opdaget din Vildfarelse. Den ligger ene og alene deri, at du mener, at jeg ofrer mig selv til nogen eller for nogen. Dette er aldeles ikke Tilfældet. Jeg gifter mig slet og ret i min egen Interesse, fordi det vil blive mig for tungt at leve Livet alene; men jeg vil naturligvis derfor alligevel være lykkelig, hvis der skulde vise sig en Lejlighed for mig til at kunne blive nyttig for dem, der staar mig nær. Men dette er imidlertid ikke min vigtigste Bevæggrund.

— Hun lyver, tænkte han ved sig selv, idet han atter — med et ondt Udtryk i Ansigtet — bed sig i Fingerspidserne: — En stolt Karakter! Hun kan ikke indrømme, at hun blot vil gøre Velgærninger. O, lave Sjæle! De elsker, ligesom de hader. Oh, hvor jeg, jeg hader dem alle!

— Med et Ord, jeg vil ægte Peter Petrowitsch, fortsatte Dunja: — thi jeg kan af to Onder kun vælge det mindste. Jeg er fast besluttet paa hæderligt at opfylde alt, hvad han venter af mig, og jeg haaber ikke, at jeg skal komme til at skuffe ham paa det Punkt. Hvorfor smiler du ad det?

Hun aandede dybt, i hendes Blik funklede Vreden.

— Du vil opfylde alt? spurgte han og smilede giftigt.

— Paa sædvanlig Vis, ja. Peter Petrowitschs Frieri har baade ved dets Form og Indhold vist mig, hvad han kræver. Han værdsætter sig selv højt, maaske for højt, men jeg haaber, at han ogsaa vil sætte Pris paa mig — — du smiler igen?

— Hvorfor bliver du atter rød? Du lyver, Søster, du lyver med Hensigt, ene og alene af kvindelig Egensindighed og for at bryste dig overfor mig. Du kan ikke agte Luschin; jeg har set ham og talt med ham. Du sælger dig vel blot til ham for hans Penges Skyld, men i hvert Fald handler du lavt, og jeg er glad ved, at du idetmindste endnu kan rødme.

— Det er ikke sandt, jeg lyver ikke! udbrød Dunja, der mistede sin Selvbeherskelse: — Jeg har ikke forlovet mig med ham uden at være overbevist om, at jeg vilde kunne agte ham. Heldigvis kan jeg overbevise mig om det paa en sikker Maade og netop i Dag! Et saadant Parti er ikke nogen Nederdrægtighed, som du siger. Men selv hvis du havde Ret, hvis jeg i Virkeligheden besluttede mig til en fortvivlet Handling — vilde det saa ikke alligevel være hjærteløst af dig at tale saaledes til mig? Hvorfor forlanger du af mig en Heltestyrke, som du selv maaske ikke en Gang besidder? Dette er Despotisme, en Voldshandling! Ødelægger jeg nogen, saa vilde det kun være min egen Person — jeg har endnu aldrig myrdet nogen! — Hvorfor stirrer du saadan paa mig, hvorfor blegner du? Rodja, hvad er der med dig? Rodja, min egen, kære —

— Gud! Det er hendes Skyld, han besvimer! skreg Pulcheria Alexandrowna.

— Nej, dog ikke! Snak! Det er ingenting! Jeg fik kun en Smule Svimmelhed; det er ikke Besvimelse, dette her var bare I Skyld i. Hm, ja, hvad det var, jeg vilde sige? Paa hvilken Maade vil du da overbevise dig om, at du vil kunne agte ham, og at han vil værdsætte dig; ikke sandt, det var jo saadan, du sagde? Du sagde, at det skulde blive Tilfældet i Dag! Har jeg ikke hørt rigtigt?

— Maminka, vis min Broder Peter Petrowitschs Brev, svarede Dunja.

Pulcheria Alexandrowna overgav ham med skælvende Hænder Brevet, som han modtog med den største Forventning. Førend han imidlertid udfoldede det, saa han pludselig ligesom forundret paa Dunja.

— Besynderligt, sagde han langsomt, øjensynlig slaaet af en ny Tanke: — Hvorfor nærer jeg egentlig nogen Bekymring? Hvorfor hele dette Optrin? Gift dig for min Skyld med hvem du vil!

Han talte ligesom til sig selv, men alligevel saaledes, at man kunde høre ham, og han saa nogen Tid paa sin Søster, som var han fuldstændig uden Bevidsthed.

Endelig aabnede han Brevet, stadig med et Udtryk af fraværende Nysgærrighed, derpaa begyndte han at læse det langsomt og opmærksomt. Han læste Skrivelsen to Gange igennem. Pulcheria Alexandrowna pintes af en forfærdelig Uro, ogsaa de andre ventede noget usædvanligt.

— Han forekommer mig vidunderlig, udtalte Raskolnikow, idet han efter nogen Overvejelse gav Moderen Brevet tilbage, og uden samtidig at henvende sig til nogen bestemt Person fortsatte han:

— Han er en optaget Mand, en Advokat, og hans Udtryksmaade er alligevel saa — saa kunstlet — han skriver desuden ogsaa noget — næsten ubehjælpsomt.

Alle blev underlig berørte; dette havde ingen ventet.

— De skriver allesammen saaledes, indskød Rasumichin kort.

— Har du læst Brevet?

— Ja!

— Vi har vist ham det, — vi har allerede raadslaaet om det, begyndte Pulcheria Alexandrowna forvirret.

— Det er affattet aldeles i juridisk Stil, bemærkede Raskolnikow: — Retsdokumenter bliver nu til dags alle sammen skrevet saaledes.

— Retsdokumenter? Naa ja, han er jo et Papirsmenneske, en Forretnings-

mand — det er ikke det, at han har skrevet ubehjælpsomt, der er paafaldende, men hvis han havde affattet Brevet efter Literaturens Fordringer, vilde det have været besynderligt; forretningsmæssigt set —

— Peter Petrowitsch gør ikke nogen Hemmelighed af, at han har maattet undervise for en ussel Betaling, han roser sig tværtimod af, at han selv har maattet bane sig Vej, bemærkede Avdotja Romanowna, noget krænket over den nye Tone, Broderen anslog.

— Hvis han roser sig af det, saa har han idetmindste noget, som han kan rose sig af, — jeg har intet mod det! Du, kære Søster, ser ud til at være fornærmet over, at jeg om hele Brevet kun ytrer en saadan frivol Bemærkning; du mener vel, at jeg forsætlig taler om saadanne Smaating for at komme op at skændes med dig. Tværtimod, der er ved hele Stilen kun en Bemærkning, som jeg straks har bidt Mærke i, og som under de forhaandenværende Omstændigheder aldeles ikke er betydningsløs. Det er disse Ord, at »tilskrive Dem selv Skylden derfor«. Det er dog klart og tydeligt nok, desuden er der ogsaa Trudsler om, at han straks vil gaa, hvis jeg kommer til Stede. Det er en Trudsel den at ville gaa — aldeles ensbetydende med at ville forlade Eder bægge, hvis I er ham ulydige — at ville forlade Eder nu, efter at han har faaet Jer til St. Petersborg. Hvad mener du nu: Kan man føle sig ligesaa fornærmet af dette Udtryk fra Luschins Side, som hvis han der (han pegede paa Rasumichin) eller Zosimow eller nogensomhelst anden af vore Folk havde skrevet det?

— Nej, svarede Dunja ophidset: — jeg har meget vel bemærket, at det lyder noget for naivt, og at han maaske ikke er nogen Mester i Stilkunsten. Du har opdaget dette meget snildt, kære Broder, jeg havde ikke en Gang ventet —

— Det er juridisk udtrykt, man kan retsmæssigt ikke sige anderledes; det kommer maaske noget grovere, end det skulde! Imidlertid maa jeg afkøle dig endnu mere; i Brevet er der endnu et Sted — en Fornærmelse, som gælder mig, og ovenikøbet en temmelig lav. Jeg har i Gaar givet hin Enke Pengene, den Syge og Fortvivlede, men ikke »under Paaskud af at hun skulde bestride Begravelsesomkostningerne dermed«, men just og ligefrem til Begravelsen. Jeg har ikke trykket dem i Haanden paa Datteren, en ung, offentlig Pige, som han skriver, — jeg har i Gaar set hende for første Gang; — men givet dem til Konen selv. I alt det ser jeg blot en altfor ivrig Bestræbelse efter at tilsmudse mig og bringe Uenighed ind mellem mig og Jer. Det er atter her den samme juridiske Stil, det vil sige, han udtrykker sin Hensigt meget for tydeligt og virkelig med en vis naiv Emsighed. Han er en meget klog Mand, men for at handle forstandigt, — er det ikke nok med Forstanden alene! Alt dette kendetegner Manden, og — jeg tror ikke, at han i Virkeligheden sætter dig, videre højt! Jeg siger dig alt dette blot for, at du kan orientere dig, fordi jeg oprigtigt ønsker dig det bedste —

Dunja svarede ikke; hendes Beslutning var længst fattet, hun ventede kun paa Aftenen.

— Hvad bestemmer du dig til, Rodja? spurgte Pulcheria Alexandrowna, endnu mere foruroliget ved den lidenskabelige, fremmedartede og forretningsmæssige Tone i Sønnens Tale.

— Hvad skal det sige, hvad jeg bestemmer mig til?

— Naa ja, Peter Petrowitsch skriver dog, at du ikke maa være hos os i Aften, at han vil gaa igen, hvis du kommer! Hvordan vil da nu du forholde dig?

— Jeg kan ikke bestemt beslutte mig; dette angaar først og fremmest Eder. Hvis Peter Petrowitschs Fordring ikke allerede i Forvejen har fornærmet Eder, saa staar det til Dunja, om denne heller ikke føler sig krænket. Jeg vil gøre, som I synes, sluttede han roligt.

— Dunja har allerede taget Bestemmelse, og jeg er fuldkommen enig med hende i det, — skyndte Pulcheria Alexandrowna sig at sige.

— Jeg har bestemt mig til, uden at

spørge dig selv, Rodja, at du absolut og nødvendigvis kommer til Stede ved vort Gensyn, udbrød Dunja: — vil du komme?

— Jeg skal komme.

— Og Dem beder jeg ligeledes om at komme ved Ottetiden, henvendte hun til Rasumichin: — Maminka, jeg inviterer ogsaa ham.

— Det er godt saaledes, kære Dunja; saadan som I har afgjort det, tilføjede Pulcheria Alexandrowna: saadan skal det være. Jeg er selv nu lettet om Hjærtet, jeg holder ikke af at forstille mig og at skulle lyve; det er altid bedre at sige hele Sandheden; saa maa Peter Petrowitsch blive vred eller ikke.

4.

I dette Øjeblik aabnedes Døren forsigtigt, og en ung Pige traadte ind i Værelset, idet hun saa sig sky omkring. Alle vendte sig forundrede og afventende om imod hende, Raskolnikow genkendte hende straks ved det allerførste Blik; det var Sofia Semenowna Marmeladow. Han havde set hende for første Gang den foregaaende Dag, men under Omstændigheder og i en Paaklædning, som havde bevirket, at hendes Ansigtstræk og hele Ydre havde indpræget sig paa en ganske anderledes Maade i hans Hukommelse. Nu kom hun som en beskeden og meget tarvelig klædt ung Pige, endnu meget ungdommelig, næsten et Barn med sky, kejtede Bevægelser og et aabent, en Smule forskrækket Ansigt. Hun havde en meget simpel Kattunskjole paa og en gammel Hat af forældet Facon paa Hovedet, men i Haanden havde hun som Dagen i Forvejen en Parasol.

Da hun saa uventet opdagede, at Værelset var fuldt af Mennesker, blev hun ikke blot forvirret, men mistede snarere aldeles Fatningen; hun blev forlegen som et Barn og gjorde endog Mine til atter at ville trække sig tilbage.

— Ah, er det Dem? hilste Raskolnikow højst forbavset og blev selv forvirret.

Han forestillede sig, at hans Moder og Søster paa Grund af Luschins Brev om et offentligt Fruentimmer straks maatte begribe, hvad det drejede sig om. Lige nu havde han protesteret mod Luschins Fornærmelser og forsikret, at han havde set det Pigebarn for første Gang — og saa skulde hun pludselig træde ind i hans Værelse! Det faldt ham ogsaa ind, at han selv havde protesteret lidt mod Betegnelsen »offentlig«; og i det første Øjeblik for alt dette ham gennem Hovedet. Men da han saa nærmere til, opdagede han, at det sølle Væsen *der* var saa ynkelig, at Medlidenheden erobrede hans Hjærte. Da hun gjorde en forskrækket Gestus og atter vilde ile bort, var der noget i ham, som tog Magten.

— Jeg har slet ikke ventet Eder, begyndte han, idet han med et Blik holdt hende tilbage: — bliv kun og tag Plads. I kommer vel fra Katharina Iwanowna; værsaagod, ikke her, men der!

Ved Sonjas Indtræden var Rasumichin, som sad paa den ene af Raskolnikows tre Stole tæt ved Døren, staaet op for at lade hende komme ind. Først havde Raskolnikow anvist hende Plads i Sofahjørnet, hvor Zosimow ellers sad, men da han kom i Tanker om, at det dog vilde være en noget for familjær Plads, og at Sofaen tjente ham til Sengeleje, skyndte han sig at lade hende tage Rasumichins Stol.

— Sæt du dig herhen, sagde han til denne sidste og lod ham tage Plads i Hjørnet, hvor Zosimow plejede at sidde.

Sonja satte sig næsten rystende af Skræk og saa samtidig sky hen paa de to Damer. Man opdagede tydeligt, at hun ikke selv begreb, hvordan hun turde sætte sig ved Siden af dem, og ved Tanken om det overvældedes hun af en saadan Angst, at hun pludselig rejste sig og vendte sig aldeles ude af Fatning om mod Raskolnikow.

— Jeg — jeg — udbrød hun efter et

Minuts Forløb: — om Forladelse, hvis jeg forstyrrer, sagde hun stammende: — Jeg kommer fra Katharina Iwanowna, hun kunde ikke sende nogen anden; Katharina Iwanowna har befalet mig at bede Dem til Sjælemesse, i Morgen tidlig, Messen er i Mitrophaniewsky, . . . og saa skulde De — spise Begravelsesmaden hos os — hos hende; De maatte endelig bevise hende den Ære; hun har paalagt mig at bede Dem om det.

Hun tav.

— Jeg skal gøre, hvad jeg kan — javist, svarede Raskolnikow, der ligeledes rejste sig og talte ligesaa stammende og usikkert som hun: — Bliv blot siddende, sagde han derpaa: — Jeg maa tale med Dem, maaske har De travlt — — men bliv, und mig blot et Par Minuter.

Han rykkede Stolen hen til hende; Sonja satte sig igen, sky og forlegen, saa hurtigt hen til Damerne og bøjede derpaa Hovedet.

Raskolnikows blege Ansigt glødede nu, han syntes som forvandlet, og Øjnene funklede.

— Maminka, sagde han fast og sikkert: — det er Sonja Semenowna Marmeladow, Datteren af den ulykkelige Hr. Marmeladow, som i Gaar blev trampet ihjel af Hestene, medens jeg saa paa det, og om hvem jeg allerede har fortalt Jer —

Pulcheria Alexandrowna saa paa Sonja og blinkede let med Øjnene; trods al hendes Ubeslutsomhed ligeoverfor Rodjas energiske og udfordrende Blik kunde hun ikke nægte sig denne lille Tilfredsstillelse. Dunja saa opmærksomt og alvorligt lige ind i den stakkels Piges Ansigt og mønstrede hende med et tvivlende Blik. Da Sonja hørte denne Præsentation løftede hun igen sine Øjne, men kun i endnu større Forvirring end før.

— Jeg vilde spørge om — henvendte Raskolnikow hurtigt til hende: — hvorledes det gaar i Dag hos Dem? De bliver dog ikke forstyrrede — af Politiet maaske?

— Nej, det er forbi altsammen. Det var altfor aabenbart, hvordan han er død, og saa har man ladet os i Fred; kun de andre Lejere er vrede paa os.

—Hvorfor da?

— Fordi Liget bliver for længe i Huset; det er saa varmt nu, Lugten — derfor skal det i Dag til Eftermiddag bringes paa Kirkegaarden og i Morgen til Kapellet. Katharina Iwanowna vilde ikke i Begyndelsen; men nu indser hun selv, at det ikke kan være anderledes.

— Altsaa i Dag?

— Hun beder Eder om at vise hende den Ære at komme til Messen i Kirken i Morgen og derpaa tage med hjem til hende for at deltage i Begravelsesmaaltidet.

— Hun vil ogsaa lave et saadant?

— Ja, kun en Bid Brød; hun har befalet mig at takke Dem paa det hjærteligste, fordi De har hjulpet os i Gaar; uden Dem havde vi ikke haft til Jordfæstelsen.

Hendes Læber og Hage begyndte pludselig at skælve, men hun tog sig sammen og sænkede atter Blikket mod Gulvet.

Medens hun talte, havde Raskolnikow betragtet hende uafladeligt. Det var et jævnt, ligefremt Ansigt, ganske blegt og temmelig uregelmæssigt, noget kantet, med en lille spids Næse og spids Hage. Man kunde ikke kalde Pigebarnet kønt, men hendes Øjne var saa klare, og naar det lyste op i dem, blev hendes Ansigtsudtryk saa godmodigt og hjærteligt, at man uvilkaarligt følte sig tiltrukket af hende. I hendes Ydre, over hele hendes Skikkelse laa tilmed en egen, karakteristisk Duft; trods sine atten Aar kunde hun endnu godt gaa for at være et Barn, thi hun saa langt yngre ud, og dette traadte undertiden ligefrem komisk frem, naar hun gjorde visse Bevægelser.

— Men hvorledes har Katharina Iwanowna kunnet udrette alt det med saa smaa Midler? Endogsaa et Begravelsesmaaltid faar hun Raad til? — spurgte Raskolnikow, der med Vilje vilde have Samtalen fortsat.

— Han faar bare en almindelig Grav — alt skal være ganske tarveligt, for at det ikke skal blive for dyrt. Vi har

allerede sammen med Katharina Iwanowna regnet alting ud, og der bliver endog noget tilbage til at lade bede Sjælemesse for. Katharina Iwanowna ønskede meget, at det blev gjort saaledes. Man kan ikke være andet bekendt — det er hendes eneste Trøst, hun er jo saadan, De ved det nok selv.

— Jeg forstaar — forstaar — javist — men hvorfor ser De saadan paa min Bolig? Maminka der siger selv, at den ligner en Grav.

— De har i Gaar givet *os* alt, hvad De ejede! udbrød Sonja pludselig til Svar, hun hviskede det halvhøjt og hurtigt, hvorpaa hun igen med et lynsnart Ryk bøjede Hovedet. Læber og Hage begyndte paa ny at skælve; hun havde allerede længe følt sig truffet ved Synet af Raskolnikows ynkelige Lejlighed, og disse Ord undslap hende nu uden at hun selv tænkte over det. En Tavshed indtraadte. Dunjas Øjne blev lysere, og ogsaa Pulcheria Alexandrowna saa nu venligere paa Sonja.

— Rodja, sagde hun og rejste sig: — vi spiser naturligvis til Aften sammen; Dunja kom, vi maa gaa nu. Du skulde gaa en Smule ud, Rodja, spadsere en Tur og derpaa hvile dig, lægge dig lidt og senere komme hen til os. Vi har alligevel trættet dig, er jeg bange for —

— Javel, jeg skal komme, svarede han og rejste sig: — Jeg har for Resten noget, jeg maa gøre.

— Skal de da spise til Aften alene? — udbrød Rasumichin og saa forundret paa Raskolnikow: — Hvad skal det betyde?

— Jeg skal nok komme, jeg kommer ganske sikkert; du bliver endnu et Minut her hos mig, I har alligevel ikke Brug for ham, vel Maminka? Eller kan jeg berøve Jer ham?

— Aah, nej, nej, vi kan godt alene! I kommer vel til Aftensmaden, Dmitri Prokopjitsch, vær saa venlig! —

— Kom endelig, bad ogsaa Dunja.

Rasumichin bukkede lykkelig; et Øjeblik stod alle ligesom forlegne.

— Lev vel, Rodja, det vil sige paa Gensyn; jeg siger ikke gærne »Levvel«. Levvel Nastasja, aah Gud, og saa siger jeg dog atter »Levvel«.

Pulcheria Alexandrowna vilde ogsaa tage Afsked med Sonja, men hun evnede det ikke og gik hurtigt ud af Værelset.

Avdotja Romanowna ventede, og da hun gik, følgende efter Moderen, hilste hun hende med en opmærksom, høflig og fuldendt Hovedbøjning. Sonja blev frygtelig forvirret, hun bøjede sig bestyrtet og forskrækket, og Drag af Smærte saas over hendes Ansigt, som havde Avdotja Romanownas Høflighed og Opmærksomhed virket trykkende og pinefuldt paa hende.

— Dunja, Farvel! raabte Raskolnikow ude paa Trappegangen: — Giv mig dog Haanden!

— Jeg har jo lige givet dig den, har du glemt det? — spurgte Dunja venligt og vendte sig langsomt om imod ham.

— Hvad gør det, du kan godt gøre det en Gang til.

Han trykkede fast hendes smaa Fingre, Dunja smilede til ham, rødmede og trak hurtigt sin Haand til sig, hvorpaa hun ilede efter Moderen, som ligeledes var helt veltilfreds til Mode.

— Det er meget godt saaledes, sagde han til Sonja, idet han vendte tilbage til denne og saa frejdigt paa hende: — Herren give den Døde Fred, men de Levende maa dog leve, ikke sandt, saadan er det?

Sonja saa forundret paa hans pludselig opklarede Ansigt, og han stirrede nogle Øjeblikke tavs og ufravendt paa hende; hendes afdøde Faders hele Fortælling om hende kom han nu pludselig atter i Tanker om —

— Min Gud, Dunja, begyndte Pulcheria Alexandrowna straks efter at de var traadt ud paa Gaden: — Jeg er sandelig glad over, at vi gik; jeg er blevet helt let om Hjærtet. Hvordan skulde jeg i Gaar i Kupéen have formodet, at jeg skulde komme til at glæde mig over det!

— Jeg siger Jer endnu en Gang, Maminka, at han stadig er meget syg. Skulde I ikke kunne se det? Han er maaske blevet opretet alene af Bekym-

ringer for os. Man maa være eftergivende overfor ham, og meget, meget lader sig saa tilgive!

— Men du har da ikke været eftergivende! svarede Pulcheria Alexandrowna straks, ivrigt og bebrejdende: — Ved du af, Dunja, at jeg finder, naar jeg ser paa Jer bægge, at du fuldstændig er en Kopi af ham, og ikke saa meget i det Ydre som i Karakter. I er bægge to melankolske, bægge grubler I og er opfarende, bægge to er I højmodige og bægge bravhjærtede. Det er dog ikke muligt, Dunja, at han skulde være en Egoist? Men naar jeg tænker paa, at han i Aften skal være hjemme hos os, saa mister jeg alt mit Mod!

— Vær ikke ængstelig, Maminka; der sker kun det, der skal ske.

— Men betænk, Dunja, i hvilken Stilling vi befinder os. Hvad skal vi stille an, hvis Peter Petrowitsch bryder med os? spurgte den arme Pulcheria Alexandrowna pludselig uden Overlæg.

— Hvad vilde han være værd efter en saadan Handling! svarede Dunja fast og fuld af Foragt.

— Vi har handlet aldeles rigtigt i at gaa nu, afbrød Pulcheria Alexandrowna hende: — Han vil af Sted i et eller andet Ærinde. Naa, blot han vil gaa ud og trække frisk Luft. Der er forfærdeligt kvalmt hos ham, hvordan skal han blive bedre der? Eller her paa disse Gader og i de Værelser uden mindste Bekvemmelighed? Aah, min Gud, hvad er dog dette for en By! Stands, træd til Siden, de kan jo knuse dig; se, man kommer bærende med et eller andet. Sagtens et Klaver, ja, rigtig — aah, hvor de presser paa. Det Pigebarn er jeg for Resten ogsaa bange for —

— Hvilket Pigebarn, Maminka?

— Hende — denne her Sofia Semenowna, som lige kom hos ham.

— Hvorfor?

— Jeg har en Anelse, Dunja; naa, du kan tro mig eller ikke; da hun kom ind, tænkte jeg i det samme Nu, at Hovedaarsagen vel var at søge her —

— Aldeles ikke, svarede Dunja fortrædelig: — Hvor I dog altid har Forudanelser, Maminka! Han er først blevet bekendt med hende i Gaar, og nu, da hun traadte ind, genkendte han hende ikke en Gang straks!

— Naa ja, du vil faa at se! Hun foruroliger mig, du skal faa at se! Jeg blev saa forfærdelig forskrækket; hun saa paa mig og med hvilke Øjne? Jeg kunde knapt blive siddende paa Stolen, da han begyndte, som du nok husker, at forestille hende. Og mærkeligt nok: Peter Petrowitsch skriver om hende paa den Maade, og saa forestiller han hende for os, og ovenikøbet for dig! Hun er ham sandsynligvis dyrebar!

— Hvad gør det, at han skriver om hende! Om os har man ogsaa skrevet og talt, har du glemt det? Jeg er overbevist om — — — hun er køn — — — at det er Snak altsammen!

— Ja, Gud give det!

— Og at Peter Petrowitsch er en skammelig Rænkesmed, afbrød Dunja kort.

Pulcheria Alexandrowna saa blot paa sin Datter. Samtalen døde hen. — — — — — — —

— Det var den Forretning, som jeg havde til dig, — begyndte Raskolnikow og førte Rasumichin hen til Vinduet.

— Jeg kan altsaa sige til Katharina Iwanowna, at De vil komme, stammede Sonja, nejede og vilde gaa.

— Straks, Sofia Semenowna, vi har ikke nogle Hemmeligheder, De forstyrrer aldeles ikke! Jeg vilde blot sige Dem et Par Ord endnu. Altsaa — henvendte han pludselig til Rasumichin uden at have talt færdigt med den anden: — Du ved nok — hvordan man skal tage ham! Ham, Porphyrius Petrowitsch.

— Hvad mener du? svarede Rasumichin forundret og nysgærrigt.

— Jo, han har jo nu den Sag under Behandling — den med det Mord — I sagde jo i Gaar, at det er ham, der fører den?

— Ja — og saa? Rasumichin spilede Øjnene op.

— Han har forhørt sig om Panternes

Ejermænd, og jeg har ligeledes et Pant der, kun en Ubetydelighed, en lille Ring, som min Søster har givet mig til Erindring, da jeg rejste herind, og saa min Faders Lommeur. Alt tilsammen er maaske bare fem seks Rubler værd, men bægge Dele er værdifulde for mig som Erindringer! Hvad skal jeg nu gøre? Jeg vil ikke have, at Sagerne forfalder, især Uret, og jeg var stadigvæk bange for, at Moder skulde bede mig om at se det, da vi talte om Dunjas Ur. Det er den eneste Ting, som hun har bevaret efter Faders Død, og hun vilde blive syg, hvis det gik tabt. Kvinder, du, de er jo saadan! Jeg ved nok, at det er nødvendigt, at give Forklaringer til Politiassistenten, men var det ikke bedre at tale med Porphyrius selv om det? Hvad mener du? Paa den Maade lod Sagen sig hurtigst afgøre. Du skal se, at Moder allerede ved Aftensmaden spørger efter det!

— Jeg vilde aldeles ikke henvende mig til Politiassistenten, men kun til Porphyrius! udbrød Rasumichin usædvanlig oprømt: — Ah, hvor det glæder mig; men hvorfor blive her, lad os gaa straks, det er jo kun nogle faa Skridt, og vi kan maaske træffe dem endnu.

— Godt, saa gaar vi —

— Han vil blive ganske overordentlig glad, uhyre henrykt over at stifte Bekendtskab med dig! Jeg har fortalt ham meget om dig, ogsaa i Gaar har vi talt om dig! Kom! Du har altsaa kendt den Gamle! Ja, ja, det føjer sig udmærket — — ak, men der er Sofia Iwanowna jo endnu —

— Sofia Semenowna, rettede Raskolnikow: — Sofia Semenowna, dette er en Ven af mig, Rasumichin, et særdeles *godt* Menneske. —

— Hvis De skal gaa nu, saa — begyndte Sonja uden at se paa Rasumichin og gjort endnu mere forvirret ved Raskolnikows Ord.

— Naa, kom saa! udbrød denne: — Jeg skal endnu i Dag komme hen til Jer, Sofia Semenowna, sig mig blot, hvor I bor?

Han blev ikke forvirret, men han talte hurtigt og undgik hendes Blik. Sonja gav ham sin Adresse og rødmede samtidig, saa gik de bort sammen alle tre.

— Vil du ikke spise med os? spurgte Rasumichin, der gik ned ad Trappen bag efter de andre.

— Ikke tale om det! Jeg vil nu for Resten købe mig en Hængelaas, som jeg i to Aar har tænkt paa, udbrød han ligegyldigt: — Hvor dog de Mennesker er lykkelige, som ikke har noget at laase for! henvendte han leende til Sonja.

De blev staaende inde i Gadedøren.

— I skal vel til højre, Sofia Semenowna? Hvordan har I dog kunnet opsnuse mig! — Han spurgte, som om han endnu havde noget paa Hjærtet overfor hende. Han længtes efter at se ind i hendes rolige, klare Øjne, men det vilde ikke lykkes for ham.

— De havde jo givet Polenka Deres Adresse i Gaar!

— Polja? Ah — javist — den lille Polja, hun er — — Eders Søster? Jeg har altsaa givet min Adresse?

— Har De glemt det?

— Nej, — jeg husker det nu.

— Jeg har allerede hørt om Dem af den Afdøde, men da kendte jeg endnu ikke Deres Familje, og han vidste heller ikke noget videre; men nu kom jeg jo herhen, og da jeg i Gaar hørte Deres Navn, spurgte jeg i Dag blot, om Hr. Raskolnikow boede her. Jeg vidste ikke, at De ligeledes boede til Leje. Undskyld mig, men jeg vil sige til Katharina Iwanowna. —

Hun var umaadelig glad over endelig at kunne ile derfra; hun gik med bøjet Hoved, hurtigt, for saa snart som muligt at kunne komme udenfor de to's Synskreds. Hastigt skyndte hun sig de tyve Skridt hen til Gadehjørnet til højre, drejede ind i en lille Sidegade for endelig at være alene. Og for her — alt medens hun gik skyndsomst fremad uden at se paa nogen, uden at tage Notits af noget — at kunne tænke over alt, for at kunne kalde tilbage i Hukommelsen hvert Ord, der var talt, og enhver Enkelthed. Aldrig, aldrig før havde hun følt noget som i Dag; en helt ny Ver-

den aabenbaredes ubevidst for hendes Sjæl, og hun kom saa pludselig til at tænke paa, at Raskolnikow selv vilde komme hen til hende i Dag; maaske endda før Middag, maaske straks.

— Men blot ikke i Dag, aah, ikke i Dag — mumlede hun med bankende Hjærte, som om hun bad for sig hos nogen, ligesom et forskrækket Barn: — Gud! — tilgiv mig! i det Værelse — han ser saa — oh, store Gud! —

Hun formaaede ikke en Gang at bemærke en hende ubekendt Herre, som fulgte hende ihærdigt og gik tæt bag ved hende. Han havde været efter hende lige henne fra Gadedøren af; i det Øjeblik, hvor de alle tre, Raskolnikow, Rasumichin og hun selv, var standsede paa Fortovet for at sige endnu nogle Ord, var Manden, i det han gik forbi, pludselig blevet forskrækket; han havde flygtigt opfanget Ordene: — spurgte jeg i Dag blot, om Hr. Raskolnikow boede her! — Hurtigt, men skarpt iagttog han de tre, især Raskolnikow, til hvem Sonja havde talt, saa saa han paa Huset og bed Mærke i det. Alt dette skete i et Nu, medens han gik; den Fremmede lod ganske ligegyldig, gik videre og sagtnede sine Skridt, som ventede han paa nogen. Han ventede paa Sonja; han saa, hvordan denne tog Afsked og kom hen i Retning mod ham.

— Hvor mon hun skal hen? Det Ansigt har jeg set før, tænkte han, idet han søgte i Hukommelsen at genfinde Sonjas Aasyn: — Jeg maa have det at vide!

Han gik forbi Hjørnet og over paa den modsatte Side af Gaden, vendte sig om og saa, at Sonja allerede var bagved ham paa den samme Side og uden at være blevet noget var. Han gik om Hjørnet, da hun var drejet om og ind i Sidegaden. Nu fulgte han hende uden et Nu at slippe hende af Syne paa det modsatte Fortov; efter at han havde gjort en halvtredsindstyve Skridt til, skraaede han igen over paa den Side, Sonja gik, og forfulgte hende nu paa kun fem Skridts Afstand.

Det var en Mand paa halvtreds Aar, temmelig høj af Vækst, noget førladen, med brede, runde Skuldre, hvad der gav ham et noget rundrygget Udseende. Hans Klædedragt var lapset og fornem; han saa ud som en distingveret Herre. I Haanden havde han en rød Spanskrørsstok, som han ved hvert Skridt stødte mod Stenbroen, og Hænderne var iførte nye Handsker. Hans brede Ansigt var ganske behageligt og med en frisk Hudfarve, ikke den petersborgske. Hans endnu temmelig tykke Haar var helt blondt og havde hist og her nogle graa Stænk, det tætte, brede Skæg, som hang ham ned paa Brystet, var endnu lysere end hans Haar. Hans blaa Øjne var kolde, stirrende og lurende, hans Læber var røde. Det var en udmærket konserveret Herre, der syntes langt yngre, end han var.

Sonja gik henover Rendestenen, og de befandt sig nu bægge to paa Fortovet. Da han iagttog hende, opdagede han hendes Tankefuldhed og Adspredthed. Efter at Sonja var naaet sit Hus, gik hun ind ad Porten; han fulgte hende, som det saa ud til — noget forundret. Han gik ind i Gaarden, hun drejede til højre ind i det Hjørne, hvor Trappen var, der førte til hendes Bolig. »Bah« — brummede den fremmede Herre og begyndte at stige op ad Trinene bagefter hende. Først nu bemærkede Sonja ham. De gik op til tredie Sal, hen ad Korridoren, og hun ringede paa Nr. 9, paa hvilken Dør der stod skrevet med Kridt: — Kapernaumow, Skræder. — »Bah« — gentog den Ubekendte, forundret over det mærkelige Træf og ringede paa Nr. 8. De to Døre var kun seks Skridt fjærnet fra hinanden.

— De bor hos Kapernaumow? sagde han og saa smilende paa Sonja. — Han har lavet mig en Vest i Gaar, jeg bor her ved Siden af hos Madam Reslich, Gertrud Karlowna. Det var et helt Træf!

Sonja saa med store Øjne paa den Fremmede.

— Vi er altsaa Naboer, fortsatte denne,

tilsyneladende i en oprømt Stemning: — Jeg har kun været her i Byen i tre Dage, naa — paa Gensyn da! —

Sonja svarede ikke; Døren aabnedes, og hun smuttede ind; en Følelse af Skam havde bemægtiget sig hende; hun havde næsten været forlegen.

— — —

Rasumichin var meget livlig paa Vejen hen til Porphyrius.

— Det er jo ganske udmærket, gentog han flere Gange: — Jeg glæder mig virkelig, glæder mig rigtig over det.

— Hvad er det, du glæder dig over? tænkte Raskolnikow ved sig selv.

— Jeg vidste jo slet ikke, at du ogsaa havde laant mod Panter hos den Gamle. Og, og — er det allerede lang Tid siden? Det vil sige, siden du har været hos hende?

— Naive Nar! tænkte Raskolnikow og fortsatte derpaa højt: — Naar jeg sidst var der? Naa, det var vel en tre Dage, før hun døde, tror jeg da. — For Resten gaar jeg nu slet ikke hen for at indløse Sagerne! — tilføjede han med en vis Skyndsomhed og med tilsyneladende Omsorg for sine Ejendele: — Jeg ejer i dette Øjeblik i det allerhøjeste en Rubel i Sølv paa Grund af den forbandede Feberfantasi i Gaar!

Han betonede ganske særlig »Feberfantasi«.

— Naa, men — tænkte Rasumichin, urolig uden at vide hvorfor: — hvorfor gaar du da derhen? — hør, du har dog vel nu ikke Feber igen og bare har drømt om Ringe og Urkæder? Ja, ja, det er klart, det er ganske aabenbart!

— Gaa Pokker i Vold; nu nærer du naturligvis igen en eller anden Idé! tænkte Raskolnikow: — dette Menneske vil følge mig lige til min Korsfæstelse; han er glad over, at alt kommer for Dagen, fordi jeg har fantaseret om Ringe; de har aabenbart alle den samme Overbevisning.

— Vil vi træffe ham, tror du? spurgte han højt.

— Ja vel vil vi træffe ham, forsikrede Rasumichin; det er et herligt Menneske, min Ven! Det skal du nok faa at se selv. Noget ubehøvlet maaske, men alligevel en Verdensmand. Jeg siger »ubehøvlet«, men det er blot i en vis Henseende. Han er en forstandig Fyr, meget forstandig og skarpsindig, han ejer paa en vis Maade en Skat af Tanker, er forsigtig, kynisk, skeptisk, han holder af at prale, det vil sige ikke ved at rose sig selv, men ved at spille Nar — han følger den gamle materialistiske Methode — men han forstaar sine Ting, forstaar dem udmærket. Han havde forrige Aar til Opgave at opklare et Mord, hvor der manglede næsten ethvert som helst Støttepunkt. Han ønsker ganske overordentlig meget at gøre dit Bekendtskab.

— Af hvilken Grund er det ham magtpaaliggende?

— Aah, det er ikke værd at tale om — ser du, i den sidste Tid, du laa syg, har jeg ofte omtalt dig overfor ham; han hørte saa til dig, og da han erfarede, at du var Jurist og af visse Grunde ikke kunde tilendebringe dit Studium, sagde han: — Hvor det er beklageligt!

Jeg har for Resten i Gaar, Rodja, da vi gik hjem, snakket en Bunke Vrøvl i beruset Tilstand; jeg er bange for, min bedste Ven, at du vil blive vred, jeg —

— Aa Snak! Hvad var det? At man erklærede mig for at være gal? Det er maaske Tilfældet!

Han smilede med Besvær.

— Ja, ja, saaledes var det; føj! Det var det, jeg sagde, og mere til. Det var Dumhed og skete i min Drukkenskab —

— Hvorfor undskylder du dig; det piner mig dog bare, alt det, udbrød Raskolnikow i en begyndende Vrede, som han imidlertid til Dels blot simulerede.

— Jeg ved det, jeg ved det! Vær overbevist om, at jeg forstaar dig. Det er beskæmmende at sige —

— Naa, hvis det er beskæmmende, saa snak ikke mere om det!

De tav bægge to. Rasumichin var aldeles henrykt, og Raskolnikow følte det med en vis Afsky. Det foruroligede ham, at Rasumichin talte om Porphyrius nu.

— Naa, lad det gaa, som det kan. Vi

faar jo se, meget snart endog. Er det godt eller ikke godt, at jeg gaar med derhen? I hvert Fald flyver Natsværmeren altid mod Lyset. Men mit Hjærte banker, det er ikke noget heldigt Tegn.

— I den graa Bygning derhenne bor han, begyndte Rasumichin igen.

— Det drejer sig først og fremmest om, hvorvidt Porphyrius ved — eller ikke ved, at jeg i Gaar var i den gamle Heks' Bolig og — spurgte efter Blodsporene? Jeg kan erfare det paa et Øjeblik, jeg vil kunne læse det i hans Træk i samme Nu, jeg træder ind i Stuen — ellers — ja, om jeg saa skal gaa til Grunde ved det, vil jeg søge at faa det at vide!

— Ved du af, min kære Ven — henvendte han pludselig højt til Rasumichin og lo med en listig Latter: — at jeg har bemærket, at du allerede fra i Morges af har været i en besynderlig ophidset Tilstand; har jeg ikke Ret?

— Ophidset? Hvad skal det sige? Aldeles ikke, svarede Rasumichin.

— Aa jo, min Kære, det er ikke til at komme fra. Du sad jo hele Tiden paa Stolen paa en Maade, som du aldrig ellers sidder, lige paa Kanten af den, og du saa virkelig ud, som om du var angrebet af Feber. Du for op, uden Spor af Anledning, og var snart betaget af en hidsig Iver, snart var dit Ansigt sødt og mildt som det sødeste Sukker. Ja, du rødmede min Salighed, særlig da man indbød dig til at spise med. Jo, da blev du overordentlig rød!

— Aah, det er slet ikke sandt. Du lyver. Hvorfor siger du i det hele taget det?

— Hvorfor er du saa blødhjærtet som en Skoledreng? Fy for Pokker, nu bliver han rød igen!

— Fordømte Bæst!

— Hvorfor bliver du nu igen aldeles ude af dig selv? Romeo! Vent bare, jeg skal fortælle alt dette et vist Sted i Dag, hahaha! Jeg skal more Moder med det og en vis anden Person ogsaa — —

— Hør nu, hør nu, dette her er for alvorligt til, at — — naa, senere, for Pokker! afbrød Rasumichin ham og stivnende af Skræk: — Hvad er det, du vil fortælle dem? At jeg — aah — sikken et Baghæst du er!

— Ligesom Vaardug! Og hvis du vidste, hvor godt det staar til dit Ydre! En Romeo, der er seks Fod høj! Og hvor du har gjort Toilette i Dag, du har vel ogsaa renset og pudset dine Negle? Ja, hvordan skulde det ellers gaa? Ved Gud, han har endogsaa pomadiseret sig! Du gaar nok paa Frierfødder, hæ —?

— Bæst!

Raskolnikow lo saa ubændigt, at det saa ud, som om han ikke paa nogen Maade kunde holde igen. Under dette Latterudbrud betraadte de Porphyrius Petrowitschs Bolig. Dette var nødvendigt for Raskolnikow, thi inde fra Stuen kunde man saa høre, at de traadte lende ind og endnu i Forstuen hengav sig til deres Munterhed.

— Ikke et Ord til om den Sag, eller jeg skal — mase dig! skreg Rasumichin rasende, idet han greb Raskolnikow i Skulderen.

5.

Denne var allerede traadt ind. Han saa ud, som om han maatte lægge Vold paa sig selv for ikke at briste i Latter. Bagved ham, ganske maalløs og rasende, med et Hoved saa rødt som en Pæon, saas den opløbne og ubehjælpsomme Rasumichin, forfærdelig forlegen.

Hans Udtryk og hele Skikkelse var virkelig i dette Øjeblik komisk og forklarede Raskolnikows voldsomme Latter. Denne bukkede, skønt han endnu ikke var præsenteret, for den i Midten af Stuen staaende Husherre, som med spørgende Blik saa paa ham; derefter rettede han sig og trykkede hans Haand, endnu stadig synlig anstrængt for at bekæmpe sin Munterhed og for i det mindste at ytre nogle passende Ord til

Introduktion. Men næppe havde han paataget sig en alvorlig Mine og mumlet nogle Talemaader — før han som ved et Tilfælde saa paa Rasumichin, og nu kunde han ikke mere holde igen. En rystende Latter brød frem og med en saa meget større Kraft, som han jo havde maattet undertrykke den i længere Tid. Den paafaldende Ærgerlighed, hvormed Rasumichin optog denne Raskolnikows »kvælende« Latter, gav hele Optrinnet et Skær af Humor og fuldkommen Naturlighed. Rasumichin bidrog — som var det med Hensigt — hertil ved rasende at udbryde »For Pokker!« idet han løftede Haanden og derpaa knaldede den ned paa et lille, rundt Bord, paa hvilket der stod et tomt Theglas. Alting dansede omkring og raslede.

— Men hvorfor slaa mit Indbo i Stykker, mine Herrer; enhver Beskadigelse bliver straffet — udbrød Porphyrius Petrowitsch muntert.

Raskolnikow lo endnu stadig, idet han helt glemte at slippe Husherrens Haand, men han afventede vel efter Etikettens Love det Øjeblik, hvor han hurtigt kunde tilendebringe Præsentationen. Rasumichin, der var bragt aldeles ud af Ligevægten, da Bordet styrtede om og knuste Serviceet, stirrede vildt paa Skaarene, spyttede og vendte sig brat om mod Vinduet, hvor han blev staaende med Ryggen mod de andre og stirrede med et forfærdeligt mørkt Udtryk ud gennem Ruden uden at se det mindste.

Porphyrius Petrowitsch lo, han vilde le med, men ønskede dog aabenbart en Forklaring. Henne i Hjørnet sad Zametow paa en Stol, men havde rejst sig ved de Besøgendes Indtræden og stod nu afventende, med Munden aaben til Latter, men saa samtidig uvis og endog med en underlig Mistro paa hele Scenen. Derimod saa han paa Raskolnikow med en vis Forlegenhed. Zametows uventede Tilstedeværelse gjorde Raskolnikow ubehageligt forvirret.

— Nu gælder det at være paa sin Post, tænkte han.

— Undskyld, min Herre, jeg beder — begyndte han endelig usikkert.

— Aah, bevares, mig en Fornøjelse. Det er meget pænt af Dem, at De er kommen. Vil han da slet ikke hilse paa os? — Porphyrius Petrowitsch gjorde et Tegn over mod Rasumichin.

— Jeg ved ved Gud ikke, hvorfor han er vred paa mig. Jeg sagde blot til ham paa Vejen, at han lignede en Romeo, jeg beviste ham det; mere var der ikke.

— Bagbæst, svarede Rasumichin uden at vende sig om.

— Men han ser ud til at have en meget begrundet Anledning til at blive saa forfærdelig rasende over det lille uskyldige Ord, lo Porphyrius højt.

— Naa ja, du har jo en Politinæse! Pokker i Vold med jer allesammen! udbrøt Rasumichin pludselig, begyndte saa selv at le, og hans Ansigt opklaredes mere end det før havde været.

Derpaa traadte han hen til Porphyrius Petrowitsch.

— Nu nok om det! I er nogle Narre allesammen! Til Sagen! Her er min Ven Rodion Romanowitsch Raskolnikow; for det første kender du ham allerede af Omtale og ønskede at lære ham personlig at kende, og for det andet har han et lille Ærinde til dig Ha, Zametow, her, hvorfor? I kender altsaa hinanden? Har I allerede længe været bekendte?

— Hvad sker der nu? tænkte Raskolnikow.

Zametow blev en lille Smule forlegen.

— Naa — vi blev jo først præsenteret for hinanden i Gaar henne hos dig, svarede han og slog det hen.

— Saa har da Forsynet friet mig for en Forpligtelse: i forrige Uge har han indstændig bedt mig om at skaffe ham sammen med dig, Porphyrius, men nu er I altsaa uden min Mellemkomst blevet helt intime allerede. — Hvor har du saa din Tobak?

Porphyrius Petrowitsch var i Hjemmedragt, han var iført en Slobrok, meget hvidt Linned og broderede Tøfler. Det var en Mand paa omtrent femogtredive Aar, temmelig lavstammet, kraftig, med en Ansats til Fedme, friskt barberet, skægløs med Haaret strøget glat henover

den store runde Isse og med en lasket, rund Nakke. Hans tykke, runde, stumpnæsede Ansigt havde en usund, mørkegul Farve og havde noget overlegent, ja ligefrem haanligt over sig. Der vilde imidlertid ogsaa have ligget noget godmodigt i det, hvis ikke Øjnenes Udtryk havde været. Blikket var af en særegen, vandet Glans og Pupillerne ofte skjult af lyse, bevægelige Øjenvipper, der ligesom altid kaldte paa nogen. Disse Øjne ejede noget besynderligt ved sig og harmonerede ikke med den øvrige Skikkelse, som snarere var lidt kvindagtig, de gav ham et langt alvorligere Udseende, end man kunde ane ved første Øjekast.

Da Porphyrius Petrowitsch hørte, at hans Gæst havde et Anliggende til ham, indbød han straks denne til at tage Plads paa Sofaen; han satte sig i den anden Ende af den og vendte sig om mod den Besøgende for at afvente, hvad det drejede sig om. Og han gjorde det med den store, altfor alvorlige Opmærksomhed, som ængster og endog bringer en ud af Fatning, især naar man ikke kender noget nærmere til hinanden, eller naar det, man vil til at forklare, i hvert Fald efter ens egen Mening ikke staar i noget Forhold til en saa usædvanlig, anspændt Opmærksomhed. Men Raskolnikow forklarede alligevel klart og tydeligt i korte og passende Ord, hvad han havde paa Hjærte, og han var tilfreds med sig selv, fordi Porphyrius ogsaa saa helt venlig ud. Porphyrius Petrowitsch havde ikke et Sekund haft Blikket borte fra ham, og Rasumichin, som sad ligeoverfor ved det samme Bord fulgte med Iver og Utaalmodighed Meddelelsen om det, Rskolnikow ønskede, idet han undertiden lod Blikket glide fra den ene til den anden og tilbage igen.

— Den Nar! tænkte Raskolnikow ved sig selv.

— Saa maa De henvende Dem til Politiet, svarede Porphyrius endnu stadig med det samme Ansigtsudtryk: — og give det Meddelelse om, at De, efter at have erfaret om den indtrufne Hændelse, nemlig Mordet, paa Deres Side ønsker at meddele den Kriminalretsembedsmand, som Sagen er overgivet til, at visse Genstande tilhører Dem, og at De ønsker at tilbagekøbe disse. De maa forøvrigt ogsaa paa rette Sted og Tid beskrive dem.

— Ja, men det drejer sig nu netop om, at jeg for Øjeblikket — Raskolnikow anstrængte sig for at se saa forvirret ud som muligt: — ikke er saa overordentlig pr. Kasse, og altsaa paa Grund af denne ubetydelige Omstændighed ikke — se, jeg vilde nu blot sige, at disse Genstande er min Ejendom, men at jeg først, naar jeg faar Penge —

— Det har ikke noget at sige, svarede Porphyrius Petrowitsch, der tog meget køligt paa denne Erklæring om Finansernes Stilling: — De kan ogsaa, hvis De hellere vil det, henvende Dem direkte til mig, paa ganske samme Maade, at De er blevet underrettet om Sagen, og at De vil give Oplysning om Genstandene —

— Man skriver det naturligvis paa almindeligt Papir? afbrød Raskolnikow ham, thi det var ham om at gøre atter at berøre den finansielle Side af Sagen.

— Javist, paa det allerbilligste! svarede Porphyrius Petrowitsch og saa med en temmelig iøjnefaldende Sarkasme paa ham, medens hans Øjne blinkede og ligesom kaldte ad den unge Mand. Dog syntes det maaske kun Raskolnikow saaledes, fordi denne Blinken vendte tilbage efter et Øjebliks Forløb. Raskolnikow vilde have svoret paa, at han kaldte paa ham, Pokker maatte vide, hvorfor.

— Han ved det, jog det igennem ham som en Lynstraale.

— De undskylder mig, at jeg har gjort Dem Besvær med denne Ubetydelighed, fortsatte han lidt efter, temmelig usikker: — Mine Sager er maaske kun cirka fem Rubler værd i alt, men de er mig meget dyrebare som Erindringer om dem, der har givet mig dem. Jeg tilstaar, at jeg blev meget forskrækket, da jeg hørte —

— Du blev ogsaa meget bestyrtet i Gaar, da jeg fortalte Zosimow, at Porphyrius eftersøgte Laantagerne, indskød Rasumichin med aabenbar Hensigt.

Dette var hårtad utaaleligt. Raskolnikow formaaede ikke at udholde det længere, han saa lumskt med sine sorte, vredeslynende Øjne paa den talende, men snart havde han alligevel vundet sin Selvbeherskelse tilbage.

— Det ser ud til, at du vil gøre dig lystig over mig, min Kære, henvendte han til Rasumichin med en let mærkbar Uvilje. — Det er jo vel muligt, at jeg bekymrer mig altfor meget om disse Smaating — i hvert Fald i dine Øjne —, men af den Grund bør man alligevel endnu ikke betragte mig som Egoist eller Gnier, og efter min Mening kan disse to Genstande aldeles ikke betragtes som Ubetydeligheder! Jeg har allerede sagt dig, at det omtalte Sølvur, der maaske kun er nogle faa Groschen værd, er det eneste, som blev mit efter min Faders Død. Le mig blot ud, men min Moder er kommen hertil — sagde han nu henvendt til Porphyrius, — og hvis hun erfarede — fortsatte han hurtigere over mod Rasumichin, idet han gjorde sig Umage for at frembringe Bæven i Stemmen: — at Uret var forfaldent, saa vilde hun, det sværger jeg dig til, blive et Offer for Fortvivlelse! Du kender jo Damerne!

— Eller ogsaa slet ikke! Eller dog idetmindste ikke i den Betydning; jeg kender dem fra den modsatte Side! udbrød Rasumichin forbitret.

— Ja vel saa! Naturligvis! Og du overdriver ikke? sagde Raskolnikow hen for sig: — hvorfor har jeg udtrykkelig sagt Damerne?

— Deres Moder er kommen hertil? spurgte Porphyrius Petrowitsch.

— Ja, hun er!

— Hvornaar da?

— I Gaar Aftes.

Porphyrius tav, som om han tænkte efter.

— Deres Panter kan i hvert Fald ikke gaa tabt, sagde han saa roligt og sagtmodigt: — Jeg har for Resten ventet Dem for længe siden.

Som om det ikke drejede sig om noget særligt besynderligt, stillede han et Askebæger hen til Rasumichin, da denne just skaanselsløst havde griset Tæppet til med sin Cigaretaske. Raskolnikow skælvede, men det syntes Porphyrius ikke at lægge Mærke til, da han endnu var optaget af Rasumichins Cigaret.

— Hvadbehager? Ventet ham? Vidste du da, at han havde Panter der? udbrød Rasumichin.

Porphyrius Petrowitsch vendte sig om mod Raskolnikow.

— Bægge Deres Panter, Ringen og Uret laa hos hende, indpakket i et Papir og paa det Papir stod Deres Navn tydeligt skrevet med Blyant, saavelsom Datoerne, hvor den Gamle havde faaet Genstandene af Dem.

— Hvor De er skarptseende, smilede Raskolnikow uden at tænke over det og anstrængte sig for at se ham lige ind i Øjnene; men dette formaaede han dog ikke og tilføjede nu:

— Det falder mig lige ind, at der sandsynligvis vilde være mange Laantagere; det maatte visselig være vanskeligt for Dem at bevare dem allesammen i Hukommelsen, og alligevel er De i Stand til straks at erindre det, og — og —

— Det var dumt, meget daarligt! Hvorfor skulde jeg bemærke det? tænkte han pludselig.

— Indtil nu var næsten alle Laantagerne opsporede, kun De alene havde endnu ikke behaget at besøge mig, svarede Porphyrius med en slet dulgt Spot.

— Jeg var syg!

— Det har jeg hørt noget om; jeg erfarede ogsaa, at De havde været fuldstændig forstyrret; De ser endnu i Dag meget bleg ud.

— Aldeles ikke bleg! Tværtimod, jeg befinder mig helt vel og er fuldstændig rask! svarede Raskolnikow kort og barskt, idet han pludselig forandrede Tone. Hans indre Raseri voksede, og han formaaede ikke at tøjle det: — Men bliver jeg vred, vil jeg forraade mig! — klang det i ham.

— Naa, hvorfor piner de mig ogsaa —

— Du er endnu ikke fuldkommen helbredet, hævdede Rasumichin: — han har

til i Gaar næsten ikke været ved Besindelse. Tro mig, Porphyrius, han formaaede næppe at staa paa Benene, og vi to, Zosimow og jeg, havde i Gaar knapt overladt ham til sig selv — saa klædte han sig paa, stjal sig hemmeligt hjemmefra og er saa drevet om lige til Midnat, Himlen ved hvor, og ovenikøbet i den voldsomste Feber, siger jeg dig. Forestil dig bare det! Det er virkelig et interessant Tilfælde!

— Var det virkelig i den voldsomste Feber? spurgte Porphyrius og rystede paa Hovedet, som gamle Koner gør det.

— Vrøvl! Tro ikke paa ham! De tror ham vel for Resten heller ikke ellers! — fremstammede Raskolnikow i sin Vrede. Men Porphyrius Petrowitsch syntes slet ikke at bemærke disse besynderlige Ord.

— Men hvorfor skulde du være løbet bort fra os, hvis du ikke havde haft Febersyner? — ivrede Rasumichin: — Hvorfor gik du bort? I hvad Hensigt? Og især hvorfor *stjal* du dig væk? Kunde der saa være Spor af sund Fornuft tilbage i dig? Nu, efter at al Fare er ovre, tør jeg sige dig dette aldeles aabenhjærtigt og ligeud.

— De havde plaget mig hele Dagen igennem, henvendte Raskolnikow til Porphyrius med et overlegent, udfordrende Smil: — og jeg løb min Vej for at leje mig en ny Lejlighed, saa at de ikke mere skulde kunne opsnuse mig. Jeg havde ogsaa taget en hel Sum Penge med mig! Hr. Zametow der har set Pengene. Ikke sandt, Hr. Zametow, jeg var jo fuldstændig aandsklar i Gaar? Eller var jeg maaske febersyg? Afgør De dog Striden.

Han vilde helst have kunnet kvæle Zametow. Han syntes heller ikke om dennes Blik og hans Tavshed.

— Men i Dag har Nikodemus Thomitsch sagt til mig, svarede Porphyrius Petrowitsch, — at han i Gaar Aftes meget sent har mødt Dem i Lejligheden hos en Embedsmand, der var kørt over af en Vogn —

— Naa ja, der har vi det jo, lad os bare se paa den Historie med Embedsmanden — udbrød Rasumichin: — var du ikke splittergal henne i hans Bolig? Sine sidste Penge har han skænket Enken til at bestride Begravelsesomkostninger for! Naa ja, hvis han havde villet hjælpe, saa kunde han jo have nøjedes med at give hende femten Rubler — ja — lad gaa, tyve med, — saa havde han da beholdt tre tilbage — — men at give dem alle femogtyve bort! —

— Naa ja — jeg kan jo have fundet en Skat et eller andet Sted, uden at du behøver at vide det! Jeg var meget ødsel i Gaar; Hr. Zametow der ved, at jeg har faaet fat i en Skat. De undskylder nok — henvendte han til Porphyrius, hans Læber skælvede: — at vi har bebyrdet Dem med den Slags ligegyldige Skærmydsler en hel halv Time. De keder Dem uden Tvivl?

— Nej, nej, tværtimod, virkelig tværtimod! Hvis De vidste, hvor meget De interesserer mig; det er højst underholdende at se og høre — og — ja, det tilstaar jeg ærligt — det glæder mig, at De endelig har betænkt mig med Deres Besøg.

— Du kunde egentlig godt give en The; man bliver helt tør i Halsen, udbrød Rasumichin.

— Det var en brillant Idé! Vi kan lave et lille Maaltid! Vil du ikke have noget til Theen — det er vist bedre —

— Se nu bare til, du kommer ud!

Porphyrius Petrowitsch gik ud for at bestille Theen.

I Raskolnikows Hoved svirrede Tankerne, det summede i det; han følte sig frygtelig opirret.

— Ja, det er aabenbart, de skjuler sig slet ikke mere og lader enhver Ceremoni fare. Men i hvilken Anledning kan han, der endnu slet ikke kendte mig, tale om mig med Nikodemus Thomitsch? Vil man da slet ikke mere holde det hemmeligt for mig, at de er efter mig som en Meute? Uden at genere sig spytter de mig lige i Ansigtet! — saaledes tænkte han og rystede af Raseri: — Men slaa bare til, I leger ikke som Katten med Musen! Det er ugæstfrit af Jer, Porphyrius Petrowitsch, og jeg tillader det ikke! Jeg vil rejse mig og sige alting

lige i Fjæset paa dem; saa kan I vel se, hvor jeg foragter Jer! — Han trak Vejret med Besvær: — Men hvad, hvis nu alt dette blot er Indbildning fra min Side? Hvad om jeg nu tog helt fejl, af Uerfarenhed forivrede mig og ikke kunde gennemføre min ynkelige Rolle? Maaske er alt dette ganske uforsætligt, maaske deres Ord helt uskyldige; men der er dog noget ved dem — alt det kan man nok sige — men der er alligevel noget desuden. Hvorfor sagde han netop »den Gamle«? Hvorfor sagde Zametow, at jeg havde talt snedigt? Hvorfor anlægger de en saa ejendommelig Tone? Ja, det er Tonen! Jeg har igen Feber! Har Porphyrius med Øjnene kaldt paa mig, eller har han det ikke? Det maa i hvert Fald være en Indbildning; hvad skulde han blinke til mig for? Og mine Nerver, vil de bringe mig i Raseri — eller kan jeg godt spotte dem? Er alt kun et Skin, eller ved de det virkelig? Zametow er fræk — er han ikke fræk? Zametow er i Løbet af Natten kommet paa andre Tanker; jeg mærker det tydeligt, at han har dannet sig en anden Idé. Han opfører sig, som var han hjemme her, og det er dog første Gang, han er her! Porphyrius behandler ham ikke som en Besøgende, han sidder med Ryggen til ham. De er enige. Udentvivl er de enige i hvad der angaar mig; de har sikkert talt om mig. Ved de noget om, at jeg var i Lejligheden? Da jeg sagde, at jeg var gaaet ud i Gaar Aftes for at leje mig et Værelse, lagde han ikke Mærke til det; han opfattede det ikke! Jeg har været febersyg, hedder det! Hahaha, han kender hele den Aften i Gaar, men han vidste ikke noget om Moders Ankomst! Den gamle Heks har skrevet Datoen med Blyant! I lyver bare, jeg overgiver mig ikke. Der kan ikke være nogen Kendsgærning, det er vel bare et Fantom; nej, frem med Kendsgærningerne først! Heller ikke Besøget i Lejligheden afgiver en saadan, det er Handling i Feber; aah, jeg ved nok, hvad jeg skal svare dem. Ved de da noget om det med Lejligheden? Jeg vil ikke gaa, førend jeg har erfaret det. Hvorfor er jeg ogsaa kommet herhen? Nu har jeg ladet mig hidse op til at blive vred, det er en Kendsgærning! Og hvor forbitret jeg dog er! Naa, det er maaske bare godt paa den Maade! Den Syges Rolle! Han udspionerer mig. Han vil bringe mig i Knibe! Hvorfor skulde jeg dog gaa herhen?

Alt dette for ham som et Lyn gennem Hovedet.

Porphyrius Petrowitsch kom tilbage et Øjeblik efter; han befandt sig pludselig i det muntreste Lune.

— Jeg har endnu lidt af Rusen fra i Gaar, min Ven, jeg føler mig helt oprømt i Dag, begyndte han i en fuldstændig forandret Tone og vendte sig smilende mod Rasumichin.

— Blev der ret meget ud af det i Gaar? Jeg forlod Jer jo, netop som Diskussionen var mest interessant. Hvem har saa sejret?

— Ingen, naturligvis. Det regnede uophørligt ned med Spørgsmaal imellem hverandre, og det blev til det bare Luft, altsammen.

— Tænk dig, Rodja, vi har i Gaar diskuteret om Spørgsmaalet: Existerer Forbrydelsen eller ikke? Jeg sagde, at de kunde tale evigt om den Ting.

— Hvad vidunderligt er der i det? Det er jo et bekendt socialt Spørgsmaal, svarede Raskolnikow adspredt.

— Spørgsmaalet blev ikke stillet i den Form, bemærkede Porphyrius.

— Nej, du har Ret, ikke aldeles saadan, indrømmede Rasumichin, hurtigt og ivrigt, som det var hans Sædvane.

— Ser du Rodja; hør nu og sig saa din Mening! Jeg vil høre den; jeg kom næsten i Totterne paa dem i Gaar Aftes, og jeg havde jo saa længselsfuldt ventet dig. Jeg har ogsaa fortalt dem om dig, og at du vilde komme. Debatten begyndte med Betragtningen af det socialistiske Spørgsmaal. Den Anskuelse er jo almenkendt: Forbrydelsen er en Protest mod ikke-normale Tilstande i Samfundsordningen; kun dette, intet mere; denne Anskuelse tillader ikke nogensomhelst anden Aarsag — intet!

— Og det har jeg bestridt, udbrød

Porphyrius Petrowitsch. Han følte sig aabenbart meget oprømt og smilede undertiden, naar han saa paa Rasumichin, hvad der kun yderligere opflammede denne.

— Ikke en Smule andet tillader den, raabte han ivrigt: jeg lyver ikke og jeg skal bringe dig Bøger om det Emne; alt i dem gaar bare ud paa, at »Middelstanden har Fejlen« — ikke noget andet.

Det er en yndet Frase! Af den fremgaar det, at hvis Samfundet nu blev ordnet normalt, saa forsvandt pludselig alle Forbrydelser, fordi der ikke mere eksisterede nogen Grund til Protest, og alle straks blev retfærdige. Naturen bliver slet ikke taget med i Betragtning; den bliver skubbet til Side og ikke tillagt Betydning! Hine Bøger kender ikke Menneskeheden, som den indtil nu har udviklet sig ad historisk, levende Vej og af sig selv skaffet sig en normal Samfundsordning; men de kender tværtimod et socialt System, som er udklækket af en eller anden lærd matematisk Hjærne, som paa et Øjeblik stiller Menneskeheden i færdig Form og gør den retfærdig og syndefri, uden enhver levende Udviklingsgang, uden nogensomhelst historisk levende Udfoldelse. Derfor holder de rent instinktivt heller ikke af Historien. — Den handler bare om Daarskaber og lignende! — de forklarer alting som Daarskaber. Derfor holder de ikke af Livets levende Proces, »der behøves ikke noget Sjæleliv!« Men en levende Sjæl forlanger Liv, den lyder ikke mekanisk, den levende Aand bliver saa gjort fordægtig! Hvis man vil pløje med en død Stud, den kan være lavet af Kautschuk, saa bliver den netop ikke levende, men vil være viljeløs, slavisk og ikke oprørsk. Som Resultat faar man da, at de har set en Teglstensbygning i det hele, og der indretter de Korridorer og Værelser. Denne Ordning er fix og færdig, men vor Natur kan ikke forsone sig med den; vi forlanger Liv, vi har endnu ikke fuldendt Livsudviklingen, det er for tidligt endnu at dø. Man kan ikke slaa Naturen ned med Logik alene! Denne forudsætter tre Muligheder, men Naturen en Legion! Skal man nu afskære det Baand, der binder denne Legion og kun føre alt tilbage til et Spørgsmaal om Komfort! Det vilde være den letteste Løsning af Opgaven! Forførende ligefrem, det vilde ikke være nødvendigt at tænke. Det er Hovedsagen — ikke tænke! Hele Tilværelsens store Hemmelighed kan saa finde Plads paa to trykte Bogsider!

— Ja, saadan masede han frem og slog Allarm! Man maatte holde Hænderne paa ham, sagde Porphyrius smilende.

— Tænk Dem, henvendte han derpaa til Raskolnikow: — saadan gik det hele Tiden i Gaar Aftes, i et eneste Værelse, seks Stemmer imellem hinanden, og Punsch ovenikøbet! — Kan De forestille Dem det? — Nej, min Ven, du sagde en Usandhed: — Middelstanden spiller ovenikøbet en betydende Rolle i Forbrydelserne, jeg kan bevise dig det.

— Aah, det kender jeg i Forvejen, men sig det bare: en Fyrreogtyveaarig ødelægger et tiaarigt Pigebarn! Er det maaske Middelstanden, der driver ham til det?

— Naa ja, det kunde strængt taget ogsaa henføres til Middelstanden, svarede Porphyrius med imponerende Vigtighed: — en Forbrydelse mod et Barn kan man meget vel og med fuld Ret betegne som en af Middelstandens.

Rasumichin kom næsten helt ud af sig selv.

— Nuvel, saa kan jeg straks, hvis du vil det, bevise dig, at du kun har hvide Øjenvipper, fordi Iwan den Store har været femogtredive Sash'er høj, og jeg skal gøre det aldeles klart og metodisk. Jeg skal nok gøre det; hvis du vil have det, saa sig det!

— Jeg akcepterer! Lad os høre, hvordan han vil gøre det?

— Han skal dog ogsaa altid lege Skjul, for Pokker! — udbrød Rasumichin, sprang op og løftede Haanden: — Det er ikke Møjen værd at snakke med dig! Han har altid en eller anden Ræv bag Øret, du kender ham ikke endnu, Rodion! I Gaar tog han de andres Parti, blot for at have os alle til Bedste!

Og hvad sagde han saa i Gaar, Herre Gud! Men de har moret sig over ham! Og han er i Stand til Uger igennem at drive det samme Spil! Forrige Aar forsikrede han os, at han vilde være Munk: to Maaneder igennem skjulte han sig hjemme. Nu nylig faldt han paa at meddele os, at han vilde gifte sig, og at alting var i Orden lige til Brudekransen; han lod sig endogsaa sy en ny Dragt; vi begyndte allerede at gratulere ham, — saa — var der ikke Spor af Brud, der var ikke Tanke af en saadan at opdage! Det havde været Vrøvl altsammen!

— Jeg havde ganske vist løjet! Den nye Dragt havde allerede været færdig i Forvejen, men netop af den Grund fik jeg den Idé at spille Jer en Streg.

— Er De virkelig saadan en Spilopmager? — spurgte Raskolnikow i en ligegyldig Tone.

— Formodede De det modsatte? Vent bare, jeg skal ogsaa nok narre Dem, hahaha! Nej, men jeg vil sige Dem hele Sandheden. Under Diskussionen om alle disse Spørgsmaal vedrørende Forbrydelsen, Middelstanden, Pigebarnet, kom jeg just i Tanker om — den har altid interesseret mig — Deres Opsats »Om Forbrydelsen«, eller hvordan De nu har kaldt den, jeg har glemt Titlen. Jeg havde for to Maaneder siden den Fornøjelse at læse den i »Periodiske Meddelelser«.

— En Opsats af mig? I et Tidsskrift? spurgte Raskolnikow forundret: — jeg har ganske vist for et halvt Aar siden, da jeg forlod Universitetet, skrevet en Artikel, en Anmeldelse af en Bog, men den indsendte jeg den Gang til en Avis, der hed »Ugens Meddelelser«, ikke til den anden.

— Men den er optaget i den!

— »Ugens Meddelelser« er jo for Resten ogsaa ophørt med at udkomme, og man har ikke den Gang trykt Artiklen.

— Det er rigtigt; men da den gik ind, blev den forenet med »Periodiske Meddelelser« og derfor er Deres Artikel to Maaneder senere blevet optaget i dette Blad. Har De ikke vidst noget om det?

Raskolnikow vidste det virkelig ikke.

— Undskyld, men De kan dog gøre Fordring paa Honorar for den Opsats! Hvad er De da for et Menneske! De lever saa ensomt, at De endog intet ved om den Slags Ting, som dog i høj Grad angaar Dem selv. Men det er alligevel et Faktum!

— Bravo Rodja! Det har jeg heller ikke vidst, udbrød Rasumichin: — Jeg vil endnu i Dag spørge efter Numret! Altsaa for to Maaneder siden! Hvilken Dato var det? Naa, det er ogsaa ligegyldigt. Jeg skal nok finde det. Det er dog en Bedrift, og han siger ikke Ord om det!

— Hvorfra har De da faaet at vide, at Artiklen stammer fra mig? Den var dog kun signeret med et Bogstav?

— Aldeles tilfældigt og først for nylig! Af Redaktøren, som er en Bekendt af mig. Han har interesseret sig meget for den.

— Jeg betragtede nok i den Forbryderens psykologiske Tilstand, medens han udfører sin forbryderiske Handling? —

— Ja, rigtigt; De hævder, at Forbrydelsens Udførelsesakt altid er ledsaget af en Sygdom. Dette er meget originalt, men — mig interesserede denne Del af Arbejdet mindre, men langt mere en Tanke, som skimter igennem henimod Slutningen, og som De desværre kun berører overfladisk og noget uklart. Kort at sige saa staar der, hvis De mindes det, at der her i Verden findes Mennesker, som ikke blot er i Stand til at begaa enhver Art af Uret eller Forbrydelse, men desuden tror at besidde fuldkommen Adkomst til at udøve den; Folk for hvem der ikke gives nogen skreven Lov.

Raskolnikow maatte smile ad denne snedige Gengivelse af hans Tanke.

— Hvad for noget? Hvad var det? En Ret til Forbrydelse? Dog maaske ikke, fordi Middelstanden gør Fejl? udbrød Rasumichin, greben af en vis Skræk.

— Nej, nej, aldeles ikke derfor, fortsatte Porphyrius: — det drejer sig blot

om, at i den Afhandling bliver den samlede Menneskehed adskilt i de »almindelige« og de »ualmindelige« Mennesker. De almindelige skal leve i Lydighed og ejer ingen Ret til at overtræde en Lov og at begaa en Forbrydelse, netop af den Grund at de er almindelige. Men de ualmindelige — Overmenneskene — har Ret til at begaa alle Synder, bryde sig fejl om enhver Lov, netop fordi de er Overmennesker. Saadan sagde De i det mindste den Gang, hvis jeg husker ret?

— Er det umuligt? Kunde det ikke være saadan? mumlede Rasumichin halvhøjt.

Men Raskolnikow smilede atter. Han havde nu pludselig forstaaet, hvad det drejede sig om, og hvortil de vilde bringe ham; han mindedes sin Afhandling og besluttede at optage Udfordringen.

— Problemet er mig nu ikke mere paa nært Hold — begyndte han jævnt og tilbageholdende: — og, jeg tilstaar, at De lige nu har fremsat det saa temmelig nøjagtigt, eller om De vil, fuldkommen rigtigt — han fandt Behag i at medgive, at han var blevet fortolket »fuldkommen rigtigt« — Forskellen ligger bare deri, at jeg aldeles ikke paastaar, at hine Overmennesker ufejlbarlig skulde eller endog være forpligtede til at begaa alle mulige Forbrydelser, som De siger. Det forekommer mig nu, at man egentlig ikke burde have ladet en saadan Afhandling komme frem for Offentligheden. Jeg har lige rent ud sagt, at det ualmindelige Menneske har Retten til — det vil sige aldeles ikke nogen officiel, men kun hos sig selv at fælde Dommen over sin egen Gærning — til at bryde sig Pokker om forskellige Hindringer og især i det Tilfælde, hvor Udførelsen af hans Idé — undertiden maaske endog en for hele Menneskeheden lykkebringende — maatte fordre det. De vil imødegaa mig med, at min Artikel ikke var klar; jeg er parat til at forklare mig tydeligere, saa vidt det staar i min Magt. Jeg tager maaske ikke fejl, naar jeg antager, at De lægger noget Vægt paa dette, altsaa lad mig forklare! Hvis Keplers og Newtons Opdagelser paa Grund af givne Omstændigheder ikke paa anden Maade kunde være blevet Menneskeheden bekendt, end ved Opofrelsen af ti eller hundrede Menneskeliv, Mennesker, som vilde have ødelagt disse Opdagelser, eller som var traadt hindrende i Vejen for dem, saa havde efter min Mening Newton besiddet Ret til, ja, havde endog været forpligtet til, at udrydde disse Mennesker, ti eller hundrede, for at gøre sin Opdagelse bekendt for alle Mennesker.

Men af alt det følger dog ikke, at Newton havde haft nogen Berettigelse til at stjæle hver Dag paa Markedet! Endvidere udviklede jeg nok i min Afhandling, at alle — for Eksempel Lovgiverne og Menneskehedens Velgørere lige fra den urgamle Tid og senere hen, Lykurg, Solon, Mohamed, Napoleon ogsaa videre — samtlige — paa den sidste nær, er Forbrydere alene af den ene Grund, at de, idet de giver en ny Lov, omstøder den gamle. Den samme gamle Lov, som blev holdt hellig af Samfundet, som er overleveret fra Forfædrene af, og af disse ikke vilde være blevet opgivet, om det skulde koste Blod, — ja selv om netop kun Blod — ofte ganske uskyldigt, heltemodigt udgydt for en gammel Skik — havde kunnet hjælpe dem.

Det er bemærkelsesværdigt, at den største Del af disse Velgørere og Menneskevenner har været de frygteligste Menneskeslagtere. Kort sagt, jeg vilde sige, at ovenikøbet alle Mennesker, ikke blot »de Store«, men ogsaa de øvrige — naar de blot er i Stand til at skabe noget nyt, i Følge deres Natur sikkert maa være Forbrydere — i højere eller mindre Grad naturligvis. Det kan være dem vanskeligt at skulle forlade den almindelige Bane, men at blive i den overvinder de sig netop i Følge deres Natur ikke til. Og efter min Mening er de altsaa heller ikke forpligtet til at holde sig indenfor Grænserne. De ser nok selv, at jeg indtil nu ikke har sagt noget som helst nyt; det samme er tusind Gange før blevet trykt og læst.

Hvad min Inddeling af Menneskene i almindelige og ualmindelige angaar, saa indrømmer jeg, at den er en Smule vilkaarlig; jeg vil naturligvis ikke lade det bero paa nøjagtige Tal og følger blot mine Ledemotiver. Disse bestaar hovedsagelig deri, at Menneskene paa Grund af Naturens Lov i al Almindelighed bestaar af to Slags: de af et lavere, (almindeligt) Materiale, saa at sige, som kun tjener til Kim for de andre, og saa af Mennesker — det vil sige saadanne Skabninger, som sidder inde med den Gave eller det Talent at kunne ytre et »nyt Ord« indenfor deres Kreds. Der findes saa naturligvis utallige Underafdelinger, men de karakteristiske Træk er temmelig fremtrædende hos bægge Arter. Den første Slags, altsaa dem af det jævne Materiale, er de konservative Mennesker, Embedsmændene f. Eks.; de udfører deres Tjeneste og elsker det at tjene. Efter min Anskuelse maa de ogsaa yde Lydighed, da dette er deres Bestemmelse og følgelig ikke indeholder noget i og for sig nedværdigende for dem. Den anden Slags synder uden Undtagelse mod Loven; det er Omvælterne og de, som er tilbøjelige til at omstyrte — hver efter sin Tilbøjelighed og Evne. Disse Folks Forbrydelser er selvfølgelig relative og højst forskellige, til dels forlangende, i en meget forskellig Ytringsform, alt det bestaaende omstyrtet for at faa noget bedre i Stedet! Men hvis det derfor synes nødvendigt — for Idéens Skyld — at bane sig Vej over Lig og Strømme af Blod, saa kan dette i deres egen Samvittighed efter min Mening føre til den Beslutning virkelig at udføre det; — men — mærk Dem vel dette — altid selvfølgelig i Betragtning af deres Idé og dens Rækkevidde.

Kun i den Betydning har jeg i min Afhandling talt om Retten for enhver til at begaa Forbrydelser. De husker jo nok, at vi begyndte med et juridisk Spørgsmaal! Forøvrigt behøver man ikke af den Grund at foruroliges; den store Masse vil ikke indrømme de andre en saadan Ret, men ganske ligefrem henrette eller hænge dem og paa den Maade *aldeles rigtigt* bekræfte deres konservative Bestemmelse, — ja — aldeles rigtigt — under Hensyntagen til at de efterfølgende Slægter vil stille de Henrettede op paa en Piedestal og tilbede dem.

Den første Slags er altid Nutidens Herre, den anden — Fremtidens. De første bevarer Verden og tager til i Tal; de sidste bevæger den fremad og fører den til dens Maal. Men baade de ene og de andre har fuldstændig den samme Eksistensberettigelse. Det har de altsaa alle — og den samme Ret — og — vive la guerre éternelle*) — lige til det nye Jerusalem, naturligvis! —

— Saa tror De altsaa paa et nyt Jerusalem?

— Ja, det tror jeg paa, svarede Raskolnikow, der ved disse Ord saavelsom under hele den foregaaende, i et Aandedræt næsten — afleverede Tirade saa ned paa Gulvet og fæstede Blikket mod et eller andet Punkt i Tæppet.

— Tror De da paa — paa Gud? Ja, undskyld, at jeg er saa nysgærrig!

— Ja, svarede Raskolnikow og rettede sine Øjne paa Porphyrius.

— Og paa Lazarus Genopstaaen?

— Absolut, ja! Men hvorfor spørger De om det?

— De tror bogstaveligt paa det?

— Aldeles bogstaveligt!

— Saa, virkelig! Jeg var meget nysgærrig; ja undskyld — men tillad mig — jeg kommer til at tænke paa Deres sidste Ord, — man vil ikke altid henrette dem; mange vil snarere —

— Triumfere maaske i levende Live? Aah, ja, nogle naar noget i Livet; men saa —

— Begynder de selv at henrette?

— Naar det er nødvendigt, og rigtignok endog oftest. Forøvrigt er Deres Bemærkning meget skarpsindig.

— Tak! Men sig mig endnu dette: hvorledes adskiller vi de almindelige Mennesker fra de ualmindelige? Er der ydre Tegn allerede fra Fødslen af?

*) Leve den evige Kamp! O. A.

Jeg er af den Mening, at her burde der være en større Nøjagtighed til Stede — maaske et ydre Kendetegn. Undskyld mig, hvis det er en praktisk, velmenende Mands naturlige Bekymring, men kunde man for Eksempel ikke opdage en Særegenhed i det Ydre, et Slags Stempel paa disse Mennesker? Thi hvis et Individ af den ene Slags indbildte sig, i Tilfælde af at et almindeligt Kaos indtraadte, at han tilhørte den anden Kategori og nu begyndte paa »at rydde alle Hindringer af Vejen«, som De saa meget træffende sagde, saa —

— Aah, det er meget ofte Tilfældet! Denne Bemærkning er for Resten endnu skarpsindigere end den forrige.

— Mange Tak!

— Ingen Aarsag! Men De vil venligst erindre, at en Fejltagelse kun er mulig fra den første Slags Menneskers Side, hos de »almindelige« Mennesker — som jeg endnu kun mangelfuldt har benævnet dem. — Afset fra deres medfødte Tilbøjelighed til at underordne sig, holder mange af dem af, paa Grund af et vist Lune hos Naturen, at anse sig selv for Pionerer for den nye Samfundsorden, de piner sig ogsaa til et »nyt Ord« — og alt i fuld Oprigtighed. De bemærker ofte slet ikke de virkelig »Nye«, foragter dem endog som Mennesker af forældet eller lavere Tænkemaade. Men deri kan der, tror jeg da, ikke ligge nogen Fare af Betydning, og det burde ikke forurolige Dem, da hine aldrig har for Vane at gaa for vidt. For at anspore dem vilde det sikkert undertiden være nødvendigt at piske dem, kun for at de skulde komme i Tanke om deres Stilling — intet andet; og her er det saamænd ikke nødvendigt at søge efter en til at gøre det, de hudfletter hinanden indbyrdes, da de er meget anstændige. De paadrager sig tilmed ogsaa forskellige offentlige Straffe — det ser saa smukt ud — med et Ord: Vær De uden Bekymring; saadan vil nu Loven det.

— Nu ja, i den Henseende har De beroliget mig nogenlunde; men der eksisterer nu en mislig Omstændighed til. Sig mig venligst: Findes der mange saadanne Mennesker, som gaar om og tror, at de har Ret til at myrde deres Næste, mange saadanne »ualmindelige«? Jeg er parat til at finde mig i det, men indrøm selv, om det ikke vilde være temmelig betænkeligt, hvis der fandtes mange saadanne Mennesker?

— Aah, gør Dem ingen Bekymring af den Grund! — fortsatte Raskolnikow i den samme Tone: — Der findes almindeligvis kun faa af den Slags Mennesker med nye Idéer, eller saadanne, som blot vilde være i Stand til at udtale noget nyt, noget overordentligt og forbavsende. Kun det ene er givet, at Betingelserne for denne Menneskeklasses og alle dens Underafdelingers Vækst er til Stede og kun bliver begrænset ved en Naturlov. Denne Lov er ganske vist endnu ubekendt, men jeg tror, at den eksisterer og følgelig maaske ogsaa, at den en Gang kan blive bekendt. Den uhyre Masse Mennesker af det daarligere Materiale findes kun i Verden af den Grund, at de i Følge visse Kræfter og med Hjælp af et indtil nu uopdaget Fortrin, efter uophørlige Krydsninger i Slægterne endelig skal naa til af Tusinde at frembringe et eneste i nogen Grad uafhængigt Menneske. Ud af Titusinde vil der blive avlet et Menneske med endnu større Uafhængighed — jeg taler kun billedligt — og af Hundredetusinde et Menneske, som atter staar højere. Geniale Mennesker fremstaar af Millioner, ophøjede Aander, de, der skal fuldkommengøre Menneskeheden, maaske kun efter mange tusind Millioner Mennesker paa Jorden.

Med et Ord sagt: jeg har ikke set ned i den Retort, af hvilken alt dette udgaar, men der bestaar ufejlbarligt en bestemt Lov, den maa være til Stede; her raader der ikke noget Tilfælde.

— Men hvad er det I bægge to staar og siger, spøger I? — begyndte endelig Rasumichin: — Overlister I gensidigt hinanden? Der sidder de to nu og sludrer løs med hinanden! Mener du det alvorligt, Rodja? —

Raskolnikow løftede det blege, næsten

sørgmodige Ansigt mod ham; men han svarede intet. For Rasumichin tog Porphyrius utilslørede, paatrængende, højrøstede, ja endog upassende Spot sig besynderlig ud ved Siden af dette rolige, bedrøvede Aasyn.

— Nu, min Ven, hvis du mener det saa alvorligt, saa — — — — du har i hvert Fald Ret, naar du hævder, at alt det sagte ikke var noget nyt, men beslægtet med det, som vi allerede tusind Gange har læst og hørt. Men hvad der virkelig var originalt i alt dette, og alene stammer fra dig, det er — til min Forfærdelse — det, at man med god Samvittighed kan begaa Blodsudgydelser — og, tag mig det ikke ilde op, at du forsvarede det med en saadan Fanatisme! Her synes mig Hovedtanken i din Afhandling at ligge. Denne Blodsudgydelse med god Samvittighed er efter min Anskuelse endnu frygteligere end en aaben, lovmæssig Dom, i Følge hvilken der skal rinde Blod.

— Fuldstændig rigtigt, det er frygteligere! udbrød Porphyrius.

— Nej, du lader dig rive alt for langt med! Her er der en Vildfarelse. Jeg skal læse Afhandlingen. Du har ladet dig forføre, du kan ikke tænke saaledes. Jeg skal læse Artiklen.

— Der staar intet om det i den; den indeholder kun Henvisninger, bemærkede Raskolnikow.

— Saadan, naa saadan, mente Porphyrius: — det begynder først nu at blive mig klart, hvorledes De betragter Forbrydelsen, men — undskyld min Paatrængenhed — jeg trætter Dem, og dette er ogsaa mig selv ubehageligt — men se: De har stillet mig meget tilfreds med Hensyn til mulige Fejltagelser ved en Forveksling af de to Klasser — men, — mig ligger nu langt mere alle de forskellige praktiske Muligheder paa Hjærte. — Naar nu som Eksempel et Menneske, maaske en Yngling, lad ham være en Solon eller en Mohamed — naturligvis en fremtidig — efter at have besejret alle de omtalte Hindringer — en eller anden Gang saa sig stillet overfor at skulle foretage et Felttog i Fremtiden og behøvede Penge — naa, saa skal han vel søge at skaffe dem til dette Felttog — forstaar De?

Zametow pustede pludselig i sit Hjørne. Raskolnikow løftede ikke en Gang Blikket mod ham.

— Jeg maa indrømme, begyndte han rolig: — at den Slags Tilfælde ganske vist maa kunne forekomme. Taaberne og Pralerne vil vel saa særlig føle sig tiltrukne, ogsaa Ungdommen naturligvis —

— Naa, der ser De, og altsaa —

— Det er nok nu, smilede Raskolnikow: — Jeg har ikke Skyld i det; det er netop saadan, og det vil det altid vedblive at være. Han der — han pegede paa Rasumichin: — sagde lige, at jeg forherliger en Dødssynd. Om det var saa? Samfundet er jo kun altfor sikret ved Forvisning, Fængsel, Kriminalundersøgelser og Fæstningsstraffe — hvad har det at være bange for? Søg blot Tyven.

— Og hvis vi finder ham?

— Saa lad ham lide sin Skæbne.

— Det er saa logisk, men hvad bliver det til med Samvittigheden?

— Kommer den Dem ved?

— Naa, det er af Humanitetshensyn —

— Den, der har en saadan, lider allerede, naar han bliver sig sit Fejltrin bevidst. Det er hans Straf — helt bortset fra Fangenskabet i Fæstningerne i Sibirien.

— Paa den Maade burde altsaa de virkelig Geniale, Rasumichins Ansigtstræk fordrejedes, da han gjorde dette Spørgsmaal: — som har faaet Ret til at dræbe, i det hele taget slet ikke straffes, ikke en Gang for Blodsudgydelse?

— Hvorfor Ordet »burde?« Her gives der rent ud hverken Tilladelse eller Forbud! Lad ham lide, hvis hans Offer bevæger ham til Anger! Lidelsen og Smerten er altid forenede hos dybe Gemytter med omfattende Forstaaelse! Ophøjede Aander maa dog, forekommer det mig, føle en stor Livssmerte, tilføjede han pludselig tankefuld, ikke mere i den sædvanlige Konversationstone.

Han hævede Blikket, saa melankolsk paa de andre, smilede og greb sin Hue. Han var blevet paafaldende rolig, i Sammenligning med den Stemning, han var i, da han traadte ind, og han følte meget godt dette. Alle rejste sig.

— Naa, skæld mig ud, eller skæld mig ikke ud, bliv vred paa mig eller ikke, men jeg vil i hvert Tilfælde ikke taale — afsluttede Porphyrius Petrowitsch: tillad mig blot endnu et eneste kort Spørgsmaal — jeg plager Dem virkelig alt for meget — kun en lille Idé vilde jeg endnu fremkomme med, kun for at jeg ikke skal glemme den!

— Naa, godt; kom saa med Deres Idé, svarede Raskolnikow, alvorlig og bleg og blev staaende foran ham i Forventning.

— Det er — ja, jeg ved virkelig ikke, hvordan jeg bedst skal formulere det — det er egentlig snarere et muntert Indfald — af psykologisk Natur. — Da De skrev Deres Afhandling — men det kan da ikke godt være muligt, haha — at De maaske selv — selv om det bare var en lille Smule — ansaa Dem for at være et af disse »ualmindelige« Mennesker, som sagde saadant et »nyt Ord« — naturligvis kun saadan i Deres egne Tanker — —? Skulde det være saadan?

— Det er meget muligt, svarede Raskolnikow ligegyldigt, Rasumichin gjorde en Bevægelse.

— Og hvis det er Tilfældet, saa vilde De maaske endogsaa selv forstaa at overskride Hindringerne — i Betragtning af de mange jordiske Mangler og Fejl, eller lige overfor den samlede Menneskeheds Krav? For Eksempel myrde og røve? — Atter blinkede han til ham med det venstre Øje og lo sagte — nøjagtigt som før. —

— Hvis jeg havde overtraadt den Grænse, saa vilde jeg sikkert ikke fortælle Dem det, svarede Raskolnikow med udfordrende, stolt Foragt.

— Nej, ikke paa *den* Maade! Jeg interesserer mig jo netop kun for den fuldstændigste Opfattelse af Deres Artikel — udelukkende i literær Henseende.

— Føj, hvor aabenlyst og frækt, tænkte Raskolnikow med Væmmelse.

— Jeg maa bemærke overfor Dem, fortsatte han tørt: — at jeg ikke anser mig selv for nogen Mohamed eller Napoleon eller for nogen som helst Personlighed af den Art, følgelig kan jeg kun tilfredsstille Dem med en Forklaring paa, hvordan jeg maaske selv vilde have handlet. —

— Det er nok, hvem af os Russere anser sig ikke nuomstunder for en Napoleon? — udbrød pludselig Porphyrius med overstrømmende Hjærtelighed; selv i hans Stemmes Tone laa der nu en ejendommelig, lysere Klang.

— Mon det ikke ogsaa er en fremtidig Napoleon, der har myrdet vores Aljona Iwanowna med en Økse i forrige Uge? udbrød pludselig Zametow henne fra sit Hjørne.

Raskolnikow tav og saa ufravendt og fast paa Porphyrius. Rasumichin fik et mørkere Udtryk; det saa ud, som om en bestemt Opfattelse allerede i nogen Tid havde paatvunget sig ham. Han saa sig om i Kredsen; der gik et Minut hen i dyb Tavshed.

Raskolnikow vendte sig for at gaa.

— De gaar allerede? spurgte Porphyrius venligt, idet han overordentlig elskværdig rakte Haanden ud mod ham: — Jeg glæder mig særdeles meget over at have gjort Deres Bekendtskab og nærer ingen som helst Betænkeligheder med Hensyn til Deres Anmodning. Skriv bare saadan, som jeg har sagt; det er endnu bedre, at De selv kommer hen til mig en af de nærmeste Dage; for min Skyld ogsaa i Morgen! Jeg vil sandsynligvis være hjemme ved Ellevetiden, saa ordner vi alt og taler om Historien. De er jo en af de sidste, der har været der henne hos den Gamle og kunde maaske fortælle os et eller andet, sluttede han af med et godmodigt Ansigtsudtryk.

— Vil De udspørge mig under alle Former, ligefrem forhøre mig om hele den Historie? spurgte Raskolnikow bestemt.

— Hvorfor skulde jeg det? Saa længe det ikke er paatvingende nødvendigt? De har ikke forstaaet mig rigtig. Jeg vil

ikke lade en eneste Lejlighed gaa tabt og har allerede talt med alle Laantagerne — ogsaa faaet et Par Fingerpeg. Men De, som den sidste — aah, men stop, udbrød Porphyrius, det saa ud, som han pludselig blev oplivet: — Det falder mig netop ind, hvad jeg vilde. — Han vendte sig om mod Rasumichin: Du havde den Gang tudet mig og Mikolay Ørene fulde: — Nu ved jeg selv, jeg selv — han vendte sig atter om mod Raskolnikow: — at hin Maler er uskyldig, men hvad skulde man gøre; man havde ogsaa mistænkt Mitka; men det drejer sig bare om det: Da De gik ned ad Trapperne; tillad mig altsaa, De var der ved Ottetiden?

— Ja, svarede Raskolnikow og fik i samme Øjeblik en ubehagelig Følelse af, at han aldeles ikke behøvede at sige dette.

— Har De da, da De kom ned ad Trappen ved Ottetiden, ikke paa anden Etage, i den Lejlighed, der var aaben — Tænk Dem endelig om! — bemærket to Arbejdere eller i det mindste en? De hvidtede derinde, har De ikke set dem? Det er meget, meget vigtigt for de Folk!

— Hvidtere? Nej, dem har jeg ikke set, svarede Raskolnikow langsomt, ligesom han samlede al sin Hukommelse; medens han samtidig i dette Øjeblik maatte opbyde al sit Væsens Kraft og næsten var ved at dø af Kval, for saa hurtigt som muligt at gætte, hvor Fælden laa for ham og for at slippe forbi den.

— Nej, jeg har ikke set nogen, heller ikke nogen Lejlighed, der var aaben, har jeg lagt Mærke til, men paa fjerde Sal (han havde fundet Fælden og triumferede) der, husker jeg, at der var en Embedsmand, som flyttede fra sin Lejlighed lige overfor Aljona Iwanownas, jeg husker det nu ganske tydeligt, Soldaterne bar Sofaen ud og pressede derved mig op mod Væggen. Men nogen Hvidter, nej, jeg vidste ikke, at der skulde være nogle saadanne, og nogen aaben Lejlighed syntes jeg ikke, at jeg saa noget Sted. Nej, virkelig ikke!

— Men hvad mener du dog! udbrød pludselig Rasumichin, som om han kom i Tanker om noget: — Malerne arbejdede jo paa Morddagen, medens han var der tre Dage før! Hvorfor spørger du saaledes?

— Aah, der har jeg taget fejl, Porphyrius slog sig for Panden: — Pokker ogsaa i det, i denne Sag har jeg helt mistet min Kløgt! henvendte han til Raskolnikow, ligesom han bad om Forladelse: — det vilde være saa vigtigt for os at erfare, om der var nogen, der har set dem Klokken otte i den Lejlighed, at jeg netop bildte mig ind, at De var i Stand til at sige det — jeg var aldeles paa Vildspor. —

— Saa maa man netop være saa meget mere opmærksom, henkastede Raskolnikow gnavent. De sidste Ord blev sagt, da de allerede var ude i Forstuen. Porphyrius Petrowitsch ledsagede dem bægge yderst venligt lige til Døren; de to gik mørke og nedslaaede hen ad Gaden og talte i lang Tid ikke et Ord.

6.

— Jeg tror det ikke! Jeg kan ikke tro det — gentog Rasumichin flere Gange, idet han af al sin Evne bestræbte sig for at gendrive Raskolnikows Anskuelser. De var naaet til Bakalejews Hus, hvor Pulcheria Alexandrowna og Dunja allerede længe havde ventet dem. Rasumichin blev flere Gange staaende paa Gaden i ivrig Optagethed af Samtalen, forvirret og ophidset, fordi de for første Gang havde talt aabent om »hin Affære«.

— Tror du det ikke! svarede Raskolnikow ham med et koldt ligegyldigt Smil: — du har som sædvanlig ikke bemærket noget, men jeg har vejet hvert Ord! —

— Du er mistroisk! Det er derfor, du gjorde det! Hm — men alligevel — ja, jeg indrømmer, der var virkelig

noget ret besynderligt i Porphyrius Tone og fremfor alt i den elendige Zametows! Du har Ret, der ligger noget bagved alt dette — men hvorfor? Hvorfor?

— Han har udtænkt det i Løbet af Natten!

— Tværtimod! Tværtimod! Hvis de i Virkeligheden nærede den sindssvage Mistanke, saa skulde de dog af al Kraft anstrænge sig for at skjule det, gemme deres Kort for derpaa at slaa ned paa Byttet! Men paa denne Maade — det vilde dog være for frækt og uforsigtigt af dem!

— Hvis de sad inde med Beviser, det vil sige haandgribelige Fakta, eller hvis de blot havde en i nogen Maade begrundet Mistanke, ja, da vilde de sikkert gøre sig Umage for at søge at skjule Spillet; i Haab om paa den Maade at vinde det — for Resten vilde jo saa ogsaa Undersøgelsen forlængst være blevet indledet — men de har ikke noget Støttepunkt, ikke et eneste, altsammen er det blot ydre Skin, en vag Idé, og nu anstrænger de sig for at forbløffe ved Frækheden. Han er muligvis selv knusende gal over, at der ikke er nogle Beviser til Stede, han udtalte sig meget fortrydeligt netop i Anledning af det; men han har sandsynligvis en Plan. Han er en meget klog Mand, saavidt jeg kan se, og han har sikkert ogsaa forsøgt paa at forskrække mig med denne sin Forstand! Heri, min Ven ligger netop hans Psykologi. Imidlertid, det er modbydeligt at skulle forklare alt dette nok om det!

— Det er ogsaa krænkende, meget krænkende! Jeg forstaar dig! — Men, da vi nu har talt aabent med hinanden — og det er rigtig godt saadan, jeg glæder mig over det — saa vil jeg ogsaa nu aabent tilstaa dig, at de allerede længe har næret disse Tanker, naturligvis kun listende om paa en underlig fordækt Maade. Men hvorfor saa hemmelige? Hvorfor tør de det dog? Hvor i Alverden har de nogen Aarsag til denne Mistanke? Hvis du vidste, hvor jeg er rasende! Ha! Alene af den Grund, at det er en fattig Student, reduceret paa Grund af Mangel og sjælelig Nedtrykthed, som ligger farlig syg og har Febersygdom, en Sygdom som allerede længe har gæret i ham, og fordi han er mistroisk, indesluttet og sig sit eget Værd bevidst, medens han i seks Maaneder ikke mere har villet se nogen hos sig i sin usle Bolig! Pjaltet og i Støvler uden Saaler staar han foran denne kommunale Embedsmand og maa modtage dennes Tilrettevisninger, en uventet Gældsfordring stikker man ham i Næsen, en af Hofraad Tschebarows forfaldne Veksler; den ildelugtende, friske Maling fylder Rummet, tredive Grader Reaumur i Værelset, den indelukkede Luft, et Virvar af Mennesker, Fortællingen om at en Person er blevet myrdet, en Person, hos hvem han selv nylig har været og sammen med alt dette — en tom Mave! — Hvordan skulde man i det Hele taget kunne have undgaaet en Afmagt her?

Og paa det begrunder de altsaa alt! Lad Pokker tage dem! Jeg forstaar, at dette maa krænke dig, men i dit Sted, Rodja, vilde jeg le dem lige i Ansigtet, eller endnu bedre, spytte dem i Fjæset, som de fortjener! Og derefter vilde jeg ikke mere tage nogen Notits af hele den Historie! Bryd dig ikke noget om det! Mand dig bare op; dette er *for* skammeligt!

— Han har forklaret godt nok, hvad han mener, tænkte Raskolnikow.

— Spytte paa dem? Og i Morgen et nyt Forhør, svarede han meget ophidset: — som om jeg skulde kunne indlade mig paa nogen Forklaring med dem? Det er mig allerede tilstrækkeligt ubehageligt, at jeg i Gaar henne i Restaurationen har nedværdiget mig til at tale med denne Zametow.

— For Pokker! Saa skal jeg selv gaa hen til Porphyrius! Jeg skal nok gøre ham Helvedet hedt, han er jo en »Slægtning« af mig, han skal forklare mig alt lige til de mindste Enkeltheder! Og den Zametow! —

— Endelig husker han paa det, tænkte Raskolnikow.

— Stop, udbrød Rasumichin, idet han

pludselig greb den anden i Skulderen: — Stop! Du har løjet! Jeg har tænkt over det! Du har løjet! Hvor skal man her finde nogen Plan? Du sagde, at Spørgsmaalet om Arbejderne blev stillet i en bestemt Hensigt! Sig mig nu bare selv: Hvis du havde begaaet den Gærning, vilde du kun have haft noget ud af at fortælle, at du havde set den aabne Lejlighed og Arbejderne ogsaa! Men i Stedet derfor har du ingenting set, selv om du ogsaa skulde have set dem! Men hvem vidner dog imod sig selv?

— Og hvis jeg havde begaaet den Handling, saa vilde jeg sikkerlig have sagt, at jeg havde set Boligen og Arbejderne, svarede Raskolnikow uvilligt og med aabenbar Lede.

— Ja, men hvorfor skulde man, som du, vidne mod sig selv?

— Allerede af den Aarsag at disse Mænd, eller snarere disse uerfarne Lærlinge, i Forhøret glatvæk og ligeud har benægtet alting. En opvakt og erfaren Mand anstrænger sig for, saavidt det er ham muligt, først at indrømme alle de ydre og hovedsageligste Fakta, men han finder en fuldstændig anden Aarsag til dem, han anvender tillige sin egen Fremgangsmaade og giver hele Sagen en fuldstændig ændret Betydning og lader den fremstaa i et helt andet Lys. Porphyrius kunde rigtignok med Sikkerhed antage, at jeg vilde svare ham saaledes og sige ham, at jeg havde set dem — alene for Sandsynlighedens Skyld.

— Saa havde han efter al Rimelighed straks svaret dig, at der to Dage i Forvejen slet ikke kunde have været Arbejdere derhenne, og at du sandsynligvis havde været der paa selve Morddagen ved Ottetiden. Paa den Maade havde han overlistet dig, hvad der angik denne lille Ting.

— Han havde ogsaa regnet paa, at jeg ikke skulde være fattet straks og have svaret ham hen i Vejret og samtidig efter det, der var naturligst, og netop glemt, at der to Dage i Forvejen ikke kunde være Arbejdere der.

— Men hvorfor skulde du have glemt det?

— Intet er lettere! Paa den Slags Smaating bliver de Snedigste just overbeviste. Jo mere durkdrevent et Menneske er, desmindre formoder han, at man vil overrumple ham paa de smaa Ting. Man skal søge at komme de Snedigste til Livs ved Hjælp af de ubetydeligste Omstændigheder. Porphyrius er aldeles ikke saa enfoldig, som du tror.

— Han er altsaa en Slyngel!

Raskolnikow maatte le. Men i samme Øjeblik forekom den særlige Følelse og Lyst, hvormed han havde givet den sidste Forklaring, ham sælsom, skønt han jo kun med en vis Lede havde udholdt hele den foregaaende Samtale og aabenbart kun, fordi Situationen tvang ham.

— Jeg vil se at være ham lidt til Behag, tænkte han ved sig selv, men nu bemægtigedes han uventet af nogen Uro, som tiltog mere og mere; de naaede Indgangen til Bakalejews Hus.

— Gaa du alene op til dem, tog Raskolnikow til Orde: — Jeg vil vende om igen.

— Hvor skal du hen? Nu er vi her jo!

— Jeg maa bort — jeg har et Anliggende — kommer om en halv Time — sig det til dem.

— Naa, for min Skyld saa — men saa gaar jeg med dig.

— Skal du nu ogsaa plage mig? udbrød Raskolnikow med et saa bittert Udtryk og en saadan Fortvivlelse i Blikket, at Rasumichin lod Armen synke. En Stund blev han staaende paa Trappen og saa, hvorledes den anden hurtigt gik bort i Retning af sin Bolig. Endelig svor han for sig selv, idet han bed Tænderne sammen og knyttede Næverne, at han endnu den Dag i Dag skulde mase Porphyrius, som man maser en Citron, og derpaa steg han op for at berolige Pulcheria Alexandrowna, der allerede var blevet ængstelig paa Grund af den lange Udeblivelse.

Da Raskolnikow nærmede sig sit Hus, var hans Tindinger sveddryppende, og han aandede tungt. Skyndsomt gik han op ad Trappen, traadte ind i det aabentstaaende Rum og laasede Døren til bag

sig. Derpaa styrtede han fuld af Angst og halvt sanseløs hen til det Hjørne, til det samme Hul bag Tapetet, hvor han havde haft sit Bytte skjult. Han stak Armen ind og søgte nogen Tid omhyggeligt i det, medens han samtidig ransagede alle Tapetets Pjalter. Da han intet fandt, rejste han sig og trak Vejret dybt. Den Gang han var paa Vej hen til Bakalejews Hus, var det pludselig faldet ham ind, at der dog paa en eller anden Maade kunde være noget, der var undgaaet hans Opmærksomhed. En eller anden af Sagerne; en Kæde maaske eller et Spænde, maaske ogsaa et Papir, i hvilket en Genstand havde været indpakket, og som maaske kunde være mærket med den Gamles Skrift. Det kunde have forstukket sig i en Revne og nu pludselig komme for Dagens Lys og virke som et uformodet og uigendriveligt Bevis imod ham.

Han stod hensunken i Tanker, et sælsomt, udtryksløst, men halvt forstyrret Smil gled over hans Læber. Endelig greb han sin Hue og forlod sagte sin Bolig. Tankerne hvirvlede om i ham, aldeles ubevidst traadte han ud i Porten.

— Der er jo Herren selv! udbrød en grov Stemme; han løftede Hovedet.

Portneren stod i Døren til sit Lukaf og viste ham en lille, lavstammet Mand, der saa ud som en jævn Borgermand og bar en Slags Hjemmefrakke og en Vest, og som paa Afstand skuffende lignede en gammel Kone. Hans Hoved, der var dækket af en snavset Hue, var foroverbøjet, og han var helt krumrygget. Hans rynkede Ansigt tydede paa, at han kunde være omtrent halvtreds Aar; de smaa henflydende Øjne saa gnavent, strængt og misfornøjet frem for sig.

— Hvad er der? spurgte Raskolnikow og traadte hen til Portneren.

Borgeren løftede Blikket imod ham og saa uafbrudt og opmærksomt paa Raskolnikow uden i mindste Grad at blive forvirret. Saa vendte han sig langsomt og gik uden at sige et Ord ud af Døren og hen ad Gaden.

— Hvad er der dog? raabte Raskolnikow endnu en Gang.

— Ja, han har bare spurgt, om der boede en Student her, og saa nævnede han Dem og spurgte, hos hvem De boede. Men saa kom De selv, og jeg viste Dem ham; men nu er han gaaet. Det kan De jo selv se.

Portneren var selv forundret, dog ikke altfor meget, og han trak sig snart efter tilbage i sit Lukaf igen.

Raskolnikow skyndte sig efter den Fremmede, han saa ham, da han var i Begreb med at gaa over Gaden stadig med den samme lige sindige og langsomme Gang, med Blikket rettet mod Jorden, og som var han fordybet i Tanker. Hurtigt indhentede han ham, men fulgte først en Stund bagefter, indtil han kom lige hen paa Siden af Manden og skævende saa ham ind i Ansigtet. Den anden bemærkede ham straks, saa endnu en Gang hurtigt paa ham og sænkede saa atter Blikket; saaledes gik de bægge en Stund, den ene ved Siden af den anden, uden at der blev vekslet et Ord mellem dem.

— De spurgte efter mig hos Portneren? begyndte endelig Raskolnikow, men i en dæmpet Tone.

Borgermanden svarede intet, saa ikke en Gang op. Atter herskede der Tavshed mellem dem.

— Naa, men hvad vil De mig egentlig — De kommer og spørger efter mig — og tier — hvad skal det betyde?

Raskolnikows Stemme lød saa underlig ru, han syntes ikke rigtig at kunne faa Ordene frem.

Den Fremmede løftede nu Hovedet og saa paa Raskolnikow med et vredt, mørkt Blik.

— Morder! svarede han saa pludselig i en sagte, men klar og bestemt Tone.

Raskolnikow gik lige ved Siden af ham; hans Fødder mistede pludselig al Styrke, det løb ham koldt ned ad Ryggen, og hans Hjærte syntes ham et Øjeblik at staa stille; saa begyndte det igen at banke, som havde det revet sig løs af noget, der bandt det. Saaledes gik de bægge omtrent hundrede Skridt i dyb Tavshed.

Borgermanden værdigede ham ikke et Blik.

— Hvad — hvad er det da, De vil — hvad — hvem er en Morder? — stammede Raskolnikow næppe hørligt.

— Du er en Morder, svarede den anden endnu tydeligere og klarere og, som det syntes, med et triumferende, hadefuldt Smil, hvorpaa han saa Raskolnikow lige ind i hans blege Ansigt med det matte Blik. Derpaa gik de hen til Gadehjørnet, hvor Borgermanden drejede af til venstre uden at se op. Raskolnikow blev staaende og saa længe efter ham. Han opdagede, at den Fremmede omtrent halvtreds Skridt længere henne vendte sig om og saa efter ham, som endnu stadig stod ubevægelig paa den samme Plet. Det var ikke let at se det tydeligt, men det forekom Raskolnikow, at det samme triumferende Smil stadig laa over hans kolde hadefulde Ansigt.

Med langsomme, slæbende Skridt, kuldegysende og med rystende Knæ vendte Raskolnikow og gik igen hjem. Han smed sin Hue paa Stolen og blev i næsten ti Minuter staaende op ved Siden af den uden at gøre en Bevægelse. Derpaa lagde han sig udmattet paa Sofaen, syg og svagt stønnende strakte han sig paa den. Hans Øjne var lukkede. Saaledes laa han en halv Timestid.

Han tænkte ikke paa noget. Kun enkelte Tanker, eller smaa Brudstykker af Tanker, udflydende Billeder uden Sammenhæng — Ansigter af Mennesker, som han havde set i sin Barndom, eller som han senere hen havde mødt en eneste Gang, og som han aldrig senere havde erindret sig; Kirketaarnet i W., Billardet i Beværtningen og en Officer foran det, Tobaksdunsten fra en Cigarbutik i en Kælder, den snavsede Trappe ind til en Ølknejpe, helt mørk og bedækket med Snavs og Æggeskaller; fra det Fjerne lød der Klokkeklang. Billederne flød hen i hinanden og dannede en broget Hvirvel. Nogle syntes han om, han klamrede sig til dem, men de svandt bort, og det forekom ham, at han tyngedes noget af en indre Følelse. Undertiden følte han sig helt vel tilpas, men en vis Kulde forlod ham ikke, skønt — den var ham ingenlunde ubehagelig.

Nu hørte han Rasumichins hurtige Trin og hans Stemme, derfor lukkede han Øjnene og lod, som han sov. Rasumichin aabnede Døren og blev staaende nogen Tid paa Tærsklen, som om han tøvede. Derefter traadte han sagte ind og gik forsigtigt hen til Sofaen. Saa hørte han Nastasja nærme sig.

— Forstyr ham ikke, lad ham sove; han kan spise senere.

— Ja, lad ham det, svarede Rasumichin.

Bægge to gik forsigtigt ud og lukkede Døren. En halv Time forløb. Raskolnikow aabnede Øjnene og lagde sig om paa Ryggen med Hænderne foldede over Hovedet.

— Hvem var han? Hint Menneske, der var som skudt frem af Jorden? Hvor havde han været, og hvad havde han set? Altsammen, det var udenfor al Tvivl! Men hvor kunde han have staaet og lyttet? Hvorfor kom han først nu frem af sit Skjul? Hvorledes havde han overhovedet kunnet se noget — havde det da været muligt? Besynderligt! — fortsatte Raskolnikow, skælvende og kulderystende: — skulde maaske det Etui, som Mikolay har fundet bagved Døren, være Skyld i det? Kunde det være muligt? Var der da Beviser til Stede? Maaske en Myg havde fløjet forbi og set det altsammen! Hvordan i Alverden kunde det være muligt!

Han følte, hvor svag han pludselig var blevet.

— Dette burde jeg have vidst, tænkte han derpaa med et bittert Smil: — Hvordan kunde jeg, der kender mig selv og ved, hvor følsom jeg er, vove at gribe til Øksen og besudle mig med Blod. Det skulde jeg dog have vidst i Forvejen. Naa, jeg vidste det jo sagtens ogsaa, hviskede han fortvivlet.

En Tid lang holdt han haardnakket fast paa en bestemt Tanke.

— Nej, den Slags Mænd er ikke af denne Slags; Verdensbeherskeren, af hvem alting blev afgjort, belejrede Toulon, glemte en Armé i Ægypten, øde-

lagde en halv Million Mennesker i Felttoget mod Moskow og forlod dem med en Vittighed i Wilna. Og denne Mand løftede man efter hans Død op i Gudernes Række — alt tilgivet ham! Nej, de Folk har intet Legeme, de er støbt af Bronce.

En ny, endnu sælsommere Tanke forvirrede ham nu næsten fuldstændig.

— Napoleon — Pyramiderne — Waterloo — og en udslidt, hæslig, gammel Registratorenke, en gammel Kærling, som laaner mod Aagerrenter, med en Kasse under sit Sengetæppe. Hvordan skal jeg gøre Porphyrius Petrowitsch dette begribeligt? Hvordan vel forklare det for ham! Æsthetiken forhindrer det; maaske kryber Napoleon ned til den Gamle under Sengetæppet, vil han bare sige! Aah, Vanvid!

Han følte, at han fantaserede; og saa henfaldt han i en delirerende Tilstand.

— Den Gamle er det bare Vrøv!! brummede han rasende: — er muligvis en Fejltagelse, og der er slet ikke Tale om hende. Hun var allerede syg, jeg vilde kun hjælpe hende ud af det saa hurtigt som muligt. Jeg har ikke dræbt noget Menneske, det er kun et Princip, jeg har stadfæstet. Jeg har fæstnet et Princip, men ikke overtraadt noget, jeg har holdt mig indenfor Grænserne. Jeg tænkte kun paa at dræbe hende, men jeg tænkte ikke paa, at det skulde vise sig som et Princip, vel? Saa skælder Rasumichin, den Nar, ud paa Socialisterne! Folket er jo saa flittigt og arbejdsomt, man beskæftiger sig med »det almene Vel«. Nej, jeg har kun faaet Livet en Gang, og for mig vil det aldrig atter blomstre; jeg kan ikke afvente hin almene Lykke. Jeg vil allerhøjst bare leve selv, eller bedre endnu slet ikke leve! Hvadfornoget? Jeg kunde ikke bryde mig Pokker om den sultende Moder og holde fast paa Skatten i Lommen, medens jeg ventede paa den almene Lykke. »Jeg vil bidrage min Sten til hans Bygning og deraf hente Fred for min Sjæl«, tænkte han. Haha! — Hvorfor har man ladet mig udføre det? Jeg lever jo nok kun en Gang, men netop derfor vil jeg ogsaa leve! Aah jeg, et æsthetisk Afskum — ikke andet! — han lo højt som en Sindssyg.

— Ja, virkelig et Afskum, fortsatte han saa, i det han med en vild Glæde dvælede i denne Tanke, samlede sig om den, legede med den og gottede sig over den: — for det første bare af den Grund, at jeg nu afgør, at jeg er det; men dernæst fordi jeg allerede en hel Maaned igennem har krænket det algode Forsyn, idet jeg anraabte det som Vidne til, at jeg ikke foretog dette for mine personlige, materielle Interessers Skyld eller for at tilfredsstille min egen Lyst, men havde et ophøjet og skønt Maal for Øje — haha — og for det tredie fordi jeg besluttede at lade den mest mulige Retfærdighed raade ved Udførelsen, — — — maalt og vejet! Af alt Kryb tog jeg det mest unyttige og dræbte det, og tog nøjagtig saa meget til mig selv, som jeg behøvede til de første Skridt, ikke mere og ikke mindre — men det øvrige skulde maaske tilfalde Klostret for at købe Messer — haha! — Og hvorfor jeg uvægerligt er et Afskum, tilføjede han tænderskærende: — fordi jeg muligvis er endnu nedrigere og afskyeligere end det, der blev dræbt, og i Forvejen følte, hvad jeg maatte sige mig selv *efter* Mordet. Kan jeg da udligne noget med denne min Fortvivlelse? Aah, denne Lavhed, Ynkelighed! Hvor forstaar jeg Profeten med Sværdet, naar han siger til Hesten: »Allah befaler, herhid, skælvende Kreatur!« Han har Ret, Profeten, naar han stiller et Batteri op midt i Gaden og lader fyre paa de Rette og de Urette, idet han ikke lader dem beholde nogen Mulighed for at forsvare sig! Herhid, skælvende Kreatur — men forlang intet, thi — du har ikke nogen Ret til det! — Aah — ikke for nogen Pris, aldrig vil jeg fritage den Gamle for hendes Skyld.

Hans Haar var vaadt af Sved, de skælvende Læber var tørre, Blikket stift rettet mod Kammerets Loft.

— Mor! Søster! Hvor jeg elskede dem! Hvorfor hader jeg dem nu? Jo, jeg hader dem, hader dem ligefrem og

formaar ikke at se dem ved Siden af mig. Før gik jeg hen og kyssede Mor, jeg ved det nok; tør jeg omfavne hende og samtidig tænke paa, at hun vil faa det altsammen at vide; skal jeg da tilstaa hende alt? Det afhænger af mig selv! Hm; de skulde være saadan som jeg, og — tilføjede han og grublede anstrængt, som om han kæmpede mod Feberen, der stadig mere greb ham. — Aah, hvor hader jeg nu den Gamle! Jeg vilde vel endnu en Gang dræbe hende, hvis hun var blevet vakt til Live igen! Lisabeta, Sonja, I stakkels, blide Skabninger med de milde Øjne, — I, der er gode, hvorfor græder I ikke? Hvorfor jamrer de ikke? De ofrer jo dog alting! Og ser saa blidt og stille paa det altsammen! Sonja, Sonja, du stille Sonja!

Han fortabte sig i Mindet; men det forekom ham pludselig gaadefuldt, at han genfandt sig selv paa Gaden uden at have nogen Forklaring paa, hvordan han var kommet ud.

Det var allerede ud paa Aftenen. Mørket blev stadig tættere, Maanens Lys lyste klarere og klarere; men der syntes at ligge noget kvælende i Luften. Menneskene gik skarevis paa Gaderne; Arbejderne begav sig hjem, andre gik ud for at trække frisk Luft. Det stank af Støv og bedærvet Vand.

Raskolnikow vandrede afsted, bedrøvet og indesluttet; han mindedes vel, at han havde forladt sit Værelse med det Forsæt, at han havde noget at skulle gøre og maatte skynde sig; men hvad dette noget var, — det havde han glemt. Pludselig standsede han; han saa, at der ovre paa den anden Side af Gaden stod et Menneske og vinkede ad ham. Han gik over til vedkommende, men pludselig vendte den anden sig og gik bort, som om han ikke havde bekymret sig om nogen; han bar Hovedet bøjet, saa sig ikke tilbage og gjorde slet ikke Mine af, at det var ham, der havde kaldt først.

— Naa, har han ikke kaldt paa mig? tænkte Raskolnikow og begyndte at følge efter ham. Han var blot gaaet ti Skridt, saa genkendte han pludselig den Fremmede og — blev skrækslagen; det var igen denne Borgermand i den lange Frakke og med den bøjede Holdning. Raskolnikow fulgte efter paa Afstand, hans Hjærte bankede mægtigt. Den anden bøjede ned ad en Sidegade, men vendte sig ikke om efter ham. — Ved han da, at jeg følger efter ham? — tænkte Raskolnikow. Borgermanden traadte ind ad Porten til et stort Hus, Raskolnikow skyndte sig derhen og kiggede ind; ser han ikke tilbage og kalder ad ham?

Jo, i Sandhed, idet han gaar igennem Porten og træder ud i Gaarden vender den Fremmede sig pludselig om og synes atter at vinke ad ham. Raskolnikow gaar nu ind gennem Porten, men Borgermanden er ikke mere at se i Gaarden; han maa vel sagtens være traadt ind ad den første Hovedtrappe, Raskolnikow følger ham; der, to Trapper højere, end han er, hører han langsomme Trin. Besynderligt, Trappen forekommer ham saa bekendt. Det er et Vindue paa første Sal; melankolsk og hemmelighedsfuldt falder Maanelyset ind gennem Ruderne. Nu kommer han til anden Etage. Bah, det er jo den samme Lejlighed, hvor Malerne arbejdede. Han kan blot ikke forstaa, hvorfor han ikke straks begreb dette. Skridtene af den Fremmede, som gik foran, var nu ikke mere til at høre, »maaske er han blevet staaende eller har skjult sig!«

Han har naaet den tredie Etage! Skal han gaa videre? Hvilken Stilhed her hersker; den er forfærdelig! Han stiger opad, Støjen af hans egne Trin forskrækker og betager ham. Gud i Himlen, hvor alt er mørkt her! Den Fremmede maatte virkelig have skjult sig i en Krog. Ha, der staar en Lejlighed aaben paa vid Gab, han betænker sig et Øjeblik og træder saa ind. I Forstuen er der mørkt og øde; intet Menneske ser man; aldeles som om man havde skaffet alt af Vejen; sagte, paa Taaspidserne, lister han ind i Beboelsesrummet: hele Værelset er klart belyst af Maaneskæret, alt er her endnu som før, Stolene, et Spejl, en gul Sofa og Billeder i Rammer danner Ud-

styrelsen. Uhyre stor, rund og kobberrød glor Maanen lige ind gennem Vinduet. »Denne Stilhed skyldes Maanen,« tænker Raskolnikow: — den ser ud, som om den vil give mig en Gaade at løse. Han stod og ventede, han ventede længe, og jo mere stille Maanen var, jo hæftigere bankede hans Hjærte; han fik ligefrem ondt. Denne evindelige Stilhed! Pludselig hørte han en knitrende Støj, det var som om nogen havde flækket en Lysespaan. Saa blev atter alt stille. En opskræmt Flue fløj nu mod Vinduesruden og summede ynkeligt. I samme Nu bemærker han henne i Hjørnet mellem det lille Skab og Vinduet en kort Kvindepelskaabe, der hænger paa Væggen.

— Hvordan kommer den herhen? tænker han: — før var der jo ingen! — Han træder sagte derhen i Formodning om, at der er nogen, som skjuler sig bagved denne Damepels. Forsigtigt skyder han den tilside med Haanden og opdager, at der staar en Stol bagved. Men paa Stolen der i Hjørnet sidder en gammel Kone, helt sammenbøjet og med sænket Hoved, saa at det ikke er muligt at kende Ansigtet.

Det var hende!

Han stod foran hende, »er hun bange?« tænkte han; sagte løsgør han Øksen af Sløjfen og hugger den Gamle oven i Issen — en Gang til og nok en Gang. Men saa besynderligt, hun bevægede sig ikke under Slagene, som var hun af Træ. Han forskrækkedes, bøjede sig ned og saa paa hende; da bøjede hun Hovedet endnu dybere. Han bukkede sig næsten helt ned til Gulvet og saa nedenfra op i hendes Aasyn. Han saa og blev dødsensstiv af Rædsel.

Den Gamle sad og lo til ham; hun syntes at henflyde i en sagte, uhørlig Latter, samtidig med at hun af al Magt anstrængte sig for, at han ikke skulde genkende hende.

Pludselig forekom det ham, som om Døren til Soveværelset aabnedes, og der var nogen, som lo ad ham og hviskede. Raseriet greb ham: Med al sin Styrke begyndte han at slaa den Gamle i Hovedet, men for hvert Hug af Øksen lød Latteren og denne Hvisken inde fra Soveværelset højere og højere, medens den Gamle syntes at le af alle Kræfter. Han vilde ile derfra, men hele Forstuen var fuld af Mennesker, Dørene til Trappen stod alle vidt aabne og paa Afsatsen og langt ned ad Trappen stod der Folk, Hoved ved Hoved, og alle saa de til, men de ligesom skjulte sig og lyttede og tav. Hans Hjærte sammensnøredes krampagtigt, hans Fødder rører sig og vokser; han vil skrige og — vaagnede. Han drager allerede Aande — men besynderlig nok, Søvnen synes endnu stadig at have ham i sin Magt. Døren staar aaben paa vid Gab og paa Tærsklen staar et ham aldeles ubekendt Menneske og iagttager ham opmærksomt.

Raskolnikow havde endnu ikke helt aabnet Øjnene og lukkede dem nu igen et Øjeblik. Han laa saa lang han var og rørte ikke paa sig.

— Fortsættes Drømmen eller ikke, tænkte han og aabnede sagte og umærkeligt Øjenlaagene. Den Ubekendte stod endnu der paa samme Plet og vedblev at betragte ham. Pludselig bevægede han sig forsigtigt fremover, trak omhyggeligt Døren til efter sig og traadte hen til Bordet. Derpaa ventede han et Minut uden at vende Øjnene bort fra Raskolnikow — og sagte, uden Støj, satte han sig paa Stolen ved Siden af Sofaen. Han lagde sin Hat bort, ned paa Gulvet og støttede bægge Armene paa sin Spadserestok, idet han stemmede sine Hænder mod Hagen. Han var øjensynlig parat til at vente længe. Saavidt det lod sig gøre at se gennem de næsten tillukkede Øjenvipper bemærkede Raskolnikow, at det var en ikke ung Mand, stærk og med et tæt, lyst, næsten hvidt Skæg.

Der forløb næsten ti Minuter. Udenfor var det endnu temmelig lyst, skønt Aftenen var brudt frem; i Værelset rugede en fuldkommen Stilhed, og selv fra Trappen lød der ikke den mindste

Lyd. Kun en stor Flue summede omkring og stødte stadigvæk mod Vinduesruden. Situationen blev endelig utaalelig, og Raskolnikow rejste sig pludselig og indtog en siddende Stilling paa Sofaen.

— Naa — saa tal, hvad vil De?

— Ah, jeg vidste jo nok, at De ikke sov, men kun lod som om De gjorde det, svarede den Ubekendte og lo roligt:

— Arkadius Iwanowitsch Swidrigailow, tillad mig at præsentere mig for Dem saadan udenvidere.

Fjerde Del.

1.

— Er det endnu stadig i Drømme? spurgte Raskolnikow endnu en Gang sig selv.

Forsigtig og mistroisk betragtede han den uventede Gæst.

— Swidrigailow? Hvilket Vanvid! Det kan det ikke være, sagde han endelig højt og tvivlende.

Den Fremmede syntes aldeles ikke at undres over dette Udraab.

— Jeg er kommet hen til Dem i en dobbelt Anledning, for det første ønskede jeg at gøre Deres personlige Bekendtskab, da jeg allerede for længere Tid siden har hørt saa meget interessant om Dem og saa meget, der geraader Dem til Ære; for det andet tænkte jeg, at De maaske ikke vilde være utilbøjelig til at bistaa mig i et Anliggende, som vedrører Deres Søster Avdotja Romanownas Interesser. Mig personlig vil hun vel næppe uden nogens Forbøn lade træde over sin Dørtærskel paa Grund af en forudfattet Mening, og saa tænkte jeg, at jeg med Deres Hjælp nu —

— Der har De tænkt galt! afbrød Raskolnikow ham.

— Damerne er først kommet hertil i Gaar; forhør Dem blot om det!

Raskolnikow svarede ikke.

— Ja vist saa, i Gaar, jeg ved det godt! Jeg har jo selv blot været her siden i Forgaars. Men nu til Sagen — det vil sige det, jeg har at meddele Dem, Rodion Romanowitsch; at søge at retfærdiggøre mig selv anser jeg for overflødigt; tillad mig blot at forklare én Ting: Alt det som jeg i sin Tid virkelig begik af nederdrægtigt, skete alene i Uoverlagthed. —

Raskolnikow vedblev tavs at betragte ham.

— Saaledes ogsaa da jeg i mit eget Hus forfulgte en værgeløs ung Pige og krænkede denne med »lave Tilbud«, ikke sandt, saadan kaldes det jo? Naa, tænk nu blot selv, at ogsaa jeg kun er et Menneske og med et Ord er i Stand til at kærtegne og at elske, noget som dog sikkert ikke er afhængigt af vor egen Vilje, — og alt vil saa staa aldeles klart for Dem. Spørgsmaalet er alene det, er jeg et Uhyre, eller er jeg et Offer? Da jeg foreslog Genstanden for min Kærlighed at flygte bort med mig til Amerika eller til Schweitz, kunde jeg dog vel samtidig godt nære de mest ærefulde Følelser, og jeg mente ogsaa at grundlægge en gensidig Lykke. Forstanden ligger jo under for Lidenskaben, og jeg har skadet mig selv overmaade meget; vil De tro mig?

— Det drejer sig aldeles ikke om det, svarede Raskolnikow opfyldt af Modbydelighed: — De er simpelthen en Fjende af min Søster, om De er god eller slet gør intet til Sagen; man vil ikke have noget at gøre med Dem og vil smide Dem ud! Gaa Deres Vej!

Swidrigailow brød pludselig ud i Latter.

— Altsaa Dem — man kan altsaa ikke vinde Dem! — udbrød han og lo aabent og stærkt: — jeg troede at have været snedig, men med Urette, De har stillet Dem selv paa mit eget Standpunkt.

— Og De fortsætter endnu i dette Øjeblik med at spille den Snediges Rolle.

— Virkelig? svarede Swidrigailow og rystede af Latter: — Det er jo kun

»bonne guerre«,*) som det hedder, og en kun altfor tilladelig List! Imidlertid har De overgaaet mig, paa den ene eller anden Maade; jeg hævder ikke desmindre: Der vilde ikke være hændt den allermindste Ubehagelighed, hvis ikke den Scene i Haven var indtruffet — Martha Petrowna —

— Hende har De nok taget Livet af! afbrød Raskolnikow ham vredt.

— Har De ogsaa allerede hørt om det? Nu ja, hvorfor skulde De ikke det! Hvad der angaar det Spørgsmaal, saa ved jeg sandelig ikke rigtig, hvordan jeg skal svare Dem, endskønt min Samvittighed er fuldkommen rolig lige til inderste Trævl. Det vil sige, tro absolut ikke, at jeg er bange for en eller anden Fare eller noget lignende; det gik altsammen for sig paa den naturligste Maade og i fuldkommen Orden, Lægesynet erklærede det for Apopleksi, fremkaldt af Badet lige efter Maaltidet, under hvilket hun havde drukket næsten en hel Flaske Vin; der var intet andet at konstatere. Jeg har en Tid lang spurgt mig selv, især under Rejsen, da jeg sad i Kupéen, om jeg ikke kunde have bidraget til dette Ulykkestilfælde, maaske ved at hidse hende op eller noget lignende, men jeg maatte til Slut sige til mig selv, at dette aldeles ubetinget ikke kunde være Tilfældet.

Raskolnikow slog en Latter op.

— Det er en stor Fornøjelse, naar man saaledes kan ængste sig uden Grund!

— Men hvad ler De af? Tænk blot, jeg har kun ialt kun to Gange slaaet hende med Stokken, og man saa ikke nogle ydre Spor deraf. Anse mig ikke for en Kyniker; jeg ved meget vel, hvor lavt det var fra min Side, men jeg ved ogsaa, at Martha Petrowna paa en vis Maade elskede denne Opmuntring af mig. Hændelsen med Deres Søster havde spændt alt til det yderste. Martha Petrowna havde allerede i tre Dage maattet holde sig inde; hun ønskede ikke at køre til Byen, men beskæftigede sig stadigvæk med dette Brev — De har vel hørt Indholdet af det. — Da kommer pludselig hine to Slag som Lyn fra en klar Himmel; det første var Befalingen til at lade spænde for Vognen. Jeg vil ikke tale om, at der hos Kvinderne gives Tilfælde, hvor de meget, meget gærne føler sig krænkede trods alle Besværlighederne, som følger med. Alle har de det saadan, denne Ejendommelighed; Mennesket holder i det Hele taget af at være krænket; har De ikke ogsaa før bemærket det? Hos Hustruerne er det nu i ganske særlig Grad Tilfældet. Man kan endogsaa sige, at de derigennem opnaar deres Resultater. —

Det var en Stund Raskolnikows Hensigt at rejse sig op og gaa ud, for paa den Maade at gøre Ende paa Samtalen. Men en vis Nysgærrighed, ja — endogsaa noget som Beregning afholdt ham paa samme Tid fra at gøre det.

— Ypper De gærne Strid? spurgte han adspredt.

— Nej, ikke gærne, svarede Swidrigailow roligt: Jeg har næsten aldrig skændtes med Martha Petrowna; vi levede meget samdrægtigt, og hun har altid været meget tilfreds med mig. I al den Tid, vi har været gift, har jeg kun to Gange ialt maattet gribe til Stokken — hvis ikke et tredie, meget omtvisteligt Tilfælde ogsaa skal fortælles med — den første Gang var to Maaneder efter vort Bryllup og kort efter, at vi var kommet ud paa Landet, og nu for kort Tid siden den anden Gang! De mente vist, at jeg var et Uhyre, en Reaktionær og en Tilhænger af Livegenskabet? Haha — Husker De endnu, Rodion Romanowitsch, hvordan man her hjemme for nogle Aar siden gjorde sig lystige hele Landet over og i Pressen paa Bekostning af en Adelsmand — jeg har glemt hans Navn — fordi denne i en Jærnbanevogn havde pryglet en Fremmed? Naa, min Mening er den; jeg finder aldeles ingen Undskyldning for den Herre, der slog den Fremmede, fordi denne virkelig — — — hvad burde man saa ikke forsvare! Men jeg kan samtidig ikke vægre mig ved at sige, at

*) Ærlig Kamp. O. A.

der undertiden ogsaa findes irriterende »Fremmede«, og at der vel ikke findes en eneste Fremskridtsven, som fuldstændig formaar at beherske sig. Der er ingen, der har set paa Sagen fra den Side, og dog er netop den den væsentligste; ja, saadan er det virkelig!

Med disse Ord begyndte Swidrigailow at le igen. Det blev Raskolnikow indlysende, at alt dette havde en ganske bestemt Hensigt.

— De har vel ikke haft Lejlighed til at tale med nogen som helst i de sidste Par Dage? spurgte han.

— Næh, saadan er det næsten. Det undrer Dem sikkert, at jeg taler venligt?

— Nej, jeg undrer mig bare over, at De taler *for* venligt.

— Det kommer af, at jeg ikke føler mig fornærmet af Deres Grovhed! Ja, det er sandt! Hvorfor skulde jeg ogsaa det? Som man raaber i Skoven, faar man ellers Svar, tilføjede han med et vidunderligt Udtryk af Sindsro: — Jeg interesserer mig egentlig ikke for noget mere, ved Gud i Himlen, sagde han som i Tanker: — Særlig ikke nu, hvor jeg intet bestiller. Dog maa jeg bede Dem betænke, at jeg har mine Grunde til det, saa meget mere siden jeg har truffet Deres Søster. Jeg tilstaar Dem oprigtigt; dette er meget kedsommeligt! Især disse tre Dage har været det — og nu glæder jeg mig over at have truffet Dem.

Bliv ikke vred paa mig for det, Rodion Romanowitsch, men De forekommer mig, jeg ved ikke selv i hvilken Henseende, overordentlig besynderlig. Om De tillader mig — jeg tror, at der er noget, der ruger hos Dem og vistnok særlig nu, det vil sige maaske ikke i dette Minut, men overhovedet i denne Tid. Naa, naa, jeg skal ikke — rynk ikke Panden; jeg er ikke saadan en Bjørn, som De tror!

Raskolnikow saa mørkt paa ham.

— De er maaske i Virkeligheden ikke nogen Bjørn, sagde han: — mig synes De langt snarere at tilhøre det meget gode Selskab, eller De forstaar i det mindste ved Lejlighed at være et rigtigt Menneske.

— Der er ikke nogen andens Mening, som interesserer mig, svarede Swidrigailow med en Antydning af Hovmod: — men hvorfor skulde ikke ogsaa jeg undertiden — en enkelt Gang — være Intrigant, naar det Gevandt bekvemt lader sig bære i vort Klima og især, naar man sidder inde med en vis medfødt Evne til det, sagde han leende.

— Jeg har allerede hørt, at De har mange Bekendte her? De er da altsaa, som man plejer at sige, ikke uden Omgang! Hvorfor skal jeg da være Dem til Tjeneste; hvis De ikke har en eller anden aldeles bestemt Hensigt for Øje?

— De har fuldkommen Ret i, at jeg har talrige Bekendte her, indrømmede Swidrigailow uden at komme ind paa det egentlige Kærnepunkt: — Jeg har ogsaa allerede talt med flere, thi jeg har nu i hele tre Dage drevet om uden noget Maal. Ganske vist, naar man er fornuftig klædt paa, bliver man ikke anset for en fattig Djævel; de nye Landbrugsreformer har betaget os; man dræner nu Skov og Enge, ingen Ting gaar tabt mere — men — jeg vil ikke vende tilbage til det. Jeg har tidligere kedet mig mere end tilstrækkeligt. Nu har jeg rendt omkring i tre Dage og har endnu ikke tilstaaet overfor nogen, at — — — dette er en Stad! Hvordan har dog han sagt: en Stad fuld af Kancellister og Seminarister af enhver Art. Det er nok saadan, jeg har ikke tidligere bemærket saadan en Mængde her, for otte Aar siden, da jeg var her! Nu haaber jeg ene og alene paa Anatomien!

— Paa hvilken Anatomi?

— Hvad der angaar Jeres Klubber og Forbund, eller hvad I ellers kender for Fremskridt; man kan ganske vist sige, at de ikke vedkommer mig — fortsatte han atter uden at bryde sig om Spørgsmaalet: — Er det da ogsaa en Fornøjelse at være Elev?

— Har De været det?

— Ja vist har jeg saa! Vi havde en Klub, der var meget god, for otte Aar

siden; vi fik Tiden til at gaa paa en lystig Maade. Vi var alle Folk med Dannelse, nogle Poeter, andre Kapitalister. De bedste Manerer havde blandt os de, der faldt igennem — har De ikke ogsaa nok bemærket det? Jeg trak mig nu tilbage til Landet, men da spærrede man mig i Gældsfængsel. Saa kom Martha Petrowna; hun handlede for mig og købte mig løs for tredivetusind Sølvrubler — ialt skyldte jeg halvfjerdsindstyve Tusind væk. Derpaa indgik vi et lovformeligt Ægteskab, og hun førte mig saa straks efter ud paa Landet, som om hun havde hævet en Skat. Hun var fem Aar ældre end jeg og elskede mig særdeles; i syv Aar har hun ikke været udenfor sin Landsby. Men betænk, at hun hele sit Liv var Ihændehaver af et Gældsbevis fra mig med fremmede Navne og paa over tredive tusind Rubler, saaledes at jeg, hvis jeg havde tænkt paa at fiske i rørt Vande, vilde have fanget mig selv som i en Rævesaks. Og hun vilde have gjort det! For Hustruerne gælder kun et fredsommeligt Samliv!

— Men hvis hun nu ikke havde besiddet et saadant Bevis, vilde De da ogsaa have baaret den Byrde?

— Jeg ved ikke, hvad jeg skal svare Dem. Mig har Papiret næsten slet ikke forstyrret; ja, for jeg brød mig egentlig Pokker om det; Martha Petrowna har selv to Gange opfordret mig til at rejse til Udlandet, da hun saa, at jeg kedede mig. Men hvad skulde det til? Jeg har tidligere rejst i Udlandet, og det har altid været mig ubehageligt. Det var ikke det, at jeg saa Morgenrøden gry, eller at jeg beundrede Neapels Bugt og betragtede Havet, det var ikke det, der forstemte mig; det var især den Følelse, at man virkelig kan blive bedrøvet over et eller andet. Nej, hjemme er bedst! Her kan man da idetmindste endnu anklage de andre og forsvare sig selv! Jeg tog maaske nu med paa en Nordpolsekspedition, men j'ai le vin mauvais,*) jeg kan ikke drikke den, og uden Vin er der intet, der dur. Jeg har tænkt det igennem! — For Resten vil Berg gaa op i Jussupowhaven næste Søndag i denne skrækkelige Hede. Han indbyder Rejsefæller til den sædvanlige Pris.

— Hvad for noget? Vil De gaa op i Ballon?

— Jeg? Nej — men — — Swidrigailow mumlede hen for sig, som var han virkelig hensunken i Tanker.

— Hvad monstro han egentlig vil? tænkte Raskolnikow.

— Nej, det Gældsbevis har aldeles ikke generet mig — fortsatte Swidrigailow: — jeg har blot ikke selv forladt min Landsby. Det kan vel være et Aar siden, at Martha Petrowna paa min Navnedag gav mig Beviset tilbage og endogsaa lagde en anselig Sum ved. Hun havde mange Penge. »Ser I, hvor jeg højagter Jer, Arkadius Iwanowitsch« — saadan sagde hun til mig. Tror De ikke, at hun har sagt saaledes? De skal vide, at jeg var en anset Herre i Byen; man kender mig i hele Omegnen. Jeg har endog forskrevet Bøger til mig. Martha Petrowna opmuntrede mig i Begyndelsen til det; men saa blev hun bange for, at jeg skulde lære alt for meget!

— De har kedet Dem meget med Martha Petrowna?

— Jeg? Ja, det er nok muligt. Ja vel, det *er* muligt. Tror De for Resten paa Forudsigelser?

— Paa hvilke Forudsigelser?

— Paa almindelige Varsler?

— Tror De paa det?

— Naa, nej, pour vous plaire,*) det vil sige, ikke saadan, at jeg slet ikke tror —

— Hun viser sig vel for Dem?

Swidrigailow saa forundret op.

— Martha Petrowna besøger mig, sagde han og fik et besynderligt fordrejet Smil om Munden.

— Hvordan kan hun besøge Dem?

— Hun har allerede været tre Gange hos mig. Den første Gang saa jeg hende den Dag, hun blev begravet, en halv

*) Jeg bliver ondskabsfuld, naar jeg drikker (fransk Talemaade). O. A.

*) For at tjene Dem! O. A.

Time efter at hun var blevet jordet paa Kirkegaarden; det var Aftenen forud for min Afrejse hertil. Den anden Gang var i Forgaars, paa Rejsen, i det svage Lysskær paa Stationen Malaja Wischera, og for tredie Gang for to Timer siden i den Lejlighed, i det Værelse, jeg bebor. Jeg befandt mig aldeles alene derinde.

— Tydeligt?

— Fuldstændigt. Tre Gange ganske tydeligt. Hun kommer, taler et Minut og forsvinder atter gennem Døren; altid gennem en Dør. Ja, det er, som om jeg endog hørte hende.

— Hvorfor har jeg dog ligestraks tænkt mig, at der maatte have hændt Dem noget af den Slags, sagde Raskolnikow pludselig, men undrede sig ogsaa straks over det, han havde sagt. Han følte, at han var meget bevæget.

— Hvad? De har formodet? spurgte Swidrigailow forundret: — Skulde De? — Ha, har jeg ikke nok sagt, at vi to maatte have noget fælles!

— Det har De aldeles ikke sagt! indvendte Raskolnikow bestemt.

— Ikke?

— Nej!

— Men det forekom mig, at jeg havde sagt det. Da jeg før traadte ind og saa, at De laa med lukkede Øjne og forstillede Dem — da sagde jeg til mig selv: det er ganske det samme!

— Hvad skal det betyde? Det samme? — Hvad taler De om? udbrød Raskolnikow.

Der fulgte en minutlang Tavshed; de saa hinanden ufravendt ind i Øjnene.

— Det er jo det bare Vrøvl! udbrød Raskolnikow ærgerligt: — Hvad taler hun da med Dem om, naar hun viser sig?

— Hun? Aah, tænk blot, om de ligegyldigste Ting og — bliv blot forbavset —: hun irriterer mig! Den første Gang kom hun — jeg var endnu helt udmattet af Ligbegængelsen, Messen og Begravelsesmaaltidet, og befandt mig endelig alene, tændte mig en Cigar og faldt hen i Tanker — hun kom ind ad Døren: Arkadius Iwanowitsch, sagde hun, I er meget tankefuld i Dag og har glemt at trække Uret i Spisesalen op! — Dette Ur havde jeg syv Aar igennem hver Uge selv trukket op, jeg havde virkelig glemt det — og ellers altid — altid husket det. Den næste Dag var jeg allerede paa Vej hertil. Jeg traadte i Morgendæmringen ud paa Stationen — endnu halvsøvnig, mat, med søvndrukne Øjne, jeg tager en Kop Kaffe — saa ser jeg pludselig Martha Petrowna sidde ved Siden af mig med et Spil Kort i Haanden: — Vil I ikke spaas en Gang, om Rejsen, Arkadius Iwanowitsch?

Hun var en Mester i at spaa! Jeg tilgiver ikke mig selv, at jeg ikke hørte paa hende. Jeg styrtede bort, forfærdet — saa lød Banegaardens Afgangsklokke. — Jeg satte mig i Dag efter et meget slet Middagsmaaltid og med fyldt Mave hen for at hvile lidt — jeg sidder og ryger — saa træder Martha Petrowna igen ind i en ny, grøn Silkekjole med langt Slæb: — God Dag, Arkadius Iwanowitsch! Hvad synes I om min nye Kjole? Aniska har ikke syet denne her! — Aniska var Syerske hos os derude, hun stammede fra Livegenskabets Tid, hun havde lært i Moskow og var et dygtigt Menneske — saa staar hun foran mig, vender sig omkring, jeg betragter Kjolen og ser hende derpaa forskende ind i Ansigtet: — Bereder det Jer nogen Fornøjelse, Martha Petrowna, at komme til mig for den Slags Ubetydeligheders Skyld og gøre mig urolig af den Aarsag?

— Ah, min Kære, det kan dog ikke forurolige dig! — Saa sagde jeg til hende, for at gøre hende vred, at jeg havde til Hensigt at gifte mig! — Det beror jo blot paa Jer selv, Arkadius Iwanowitsch, men I har rigtignok ikke megen Ære, naar I knapt har faaet Jeres Hustru begravet, førend I indgaar nyt Ægteskab! Men naar I nu blot maa træffe et godt Valg, aah — men jeg ved jo — I gør kun Løjer! — Derefter gik hun, og det var mig næsten, som hørte jeg Slæbets Raslen efter hende. Det er vist blot Daarskab af mig, ikke sandt?

— Maaske er det ogsaa blot Løgn! henkastede Raskolnikow.

— Jeg lyver sjælden; svarede Svidrigailow eftertænksomt, og som om han helt havde overhørt det fornærmende i Svaret.

— De har aldrig før i Tiden haft noget Syn?

— Nej, jeg har endnu aldrig set noget; kun en Gang i mit Liv, for seks Aar siden. Jeg havde den Gang en Gaardskarl ved Navn Filka. Han var blevet begravet, og jeg kaldte, af gammel Vane og glemmende det: — Filka, min Pibe! — Saa kom han ind og gik lige hen til Brædtet, hvorpaa mine Piber hang. Jeg satte mig ned og tænkte: — »Nu kan han hævne sig paa dig.« — Kort før hans Død havde jeg nemlig skældt ham læsterligt ud. — Hvad for noget, du vover at komme ind til mig i en Jakke med flaaede Ærmer — herud, din Døgenigt! — raabte jeg, og se, saa gik han og har ikke siden vist sig. Jeg fortalte ikke Martha Petrowna noget om det den Gang; først vilde jeg lade læse en Messe for ham, men jeg betænkte mig dog siden.

— Gaa dog til en Læge!

— Jeg vidste godt ogsaa uden Deres Raad, at jeg var syg, skønt jeg virkelig ikke aner, hvad jeg kan fejle, thi saavidt jeg tror, er jeg fem Gange sundere end De. Jeg har ikke spurgt om *det;* — tror De eller tror De ikke — at der eksisterer Aandesyner? Jeg spørger Dem, tror De det, eller tror De det ikke?

— Nej, ingenlunde! udbrød Raskolnikow med et vist Raseri.

— Saadan siger man i Reglen, mumlede Swidrigailow ligesom for sig selv, saa hen til Siden og bøjede Hovedet noget — De siger: »du er syg; det, der viser sig for dig, har maaske kun været Feberfantasi.« Men det er dog ikke stræng Logik. Jeg indrømmer, at Drømmesyn kun viser sig for Syge; men dette beviser dog blot, at saadanne Foreteelser netop kun hænder for Syge; men ikke at de i og for sig aldeles ikke eksisterer.

— Jo vist, de eksisterer ikke, vedblev Raskolnikow haardnakket.

— Ikke? Mener De virkelig det? fortsatte Swidrigailow og saa langsomt prøvende paa den anden: — Men naar man nu antog, at Aandesynerne saa at sige var Skyggebilleder af en anden Verden; et sundt Menneske formaar ikke at iagttage dem, fordi han er altfor opfyldt af det jordiske og maaske kun lever sit Liv hernede for at opfylde Loven og naa sit Maal. Men næppe er han blevet syg, næppe kommer der Forstyrrelse i den jordiske Regelmæssighed i hans Organisme, saa begynder Muligheden af en anden Verden at vise sig for ham, og jo sygere et Menneske er, jo intimere er hans Føling med denne anden Verden, saaledes at han, naar han dør, gaar direkte over i den. Jeg har tænkt meget over det. Hvis De tror paa et Liv efter dette, saa maa De ogsaa tro paa denne Idé.

— Jeg tror ikke paa noget Liv efter dette, sagde Raskolnikow.

Swidrigailow sad tavs hen.

— Hvad om der derovre var lutter Spind eller saadan noget? sagde han pludselig.

— Han er forrykt, tænkte Raskolnikow.

— Evigheden forekommer os som en Tanke, der ikke er til at fatte, som noget uhyre — Nej, men hvorfor dog? Tænk Dem en Gang i Stedet for, at den blot var et eneste Rum, for Eksempel som disse Træbadehuse, helt sort af Ælde og fuld af Edderkoppespind; det er Evigheden! Mig forekommer den undertiden saaledes.

— Skulde De virkelig ikke kunne falde paa noget trøsterigere og rigtigere end det? — skreg Raskolnikow opbragt.

— Rigtigere? Hvor kan jeg vide det; maaske er det det rigtige. Jeg vil ufejlbarlig handle med Overlæg! svarede Swidrigailow med et usikkert Smil.

Raskolnikow grebes af en Kuldegysning ved dette sindssvage Svar. Swidrigailow løftede Hovedet, saa stift paa den anden og brød pludselig ud i Latter.

— Nej, tænk nu blot! sagde han saa:

— For en halv Time siden havde vi endnu ikke set hinanden, vi ansaa os for Fjender og imellem os ligger der et ufuldendt Værk; vi har ladet det ligge og fordybet os i Literatur! Naa, har jeg saa ikke Ret, naar jeg siger, at vi er Frugter af det samme Træ?

— Fortsæt! svarede Raskolnikow oprørt: — og spørg saa endelig — og meddel mig, hvorfor De egentlig har bevist mig den Ære at besøge mig; — — jeg — jeg — har travlt, jeg skal ud —

— Om Forladelse! Om Forladelse; Deres Søster, Avdotja Romanowna vil ægte Herr. Luschin — Peter Petrowitsch?

— Er det ikke muligt, at undgaa ethvert Spørgsmaal angaaende min Søster og helt lade hendes Navn være udenfor? Jeg forstaar ikke, at De tør vove at nævne hendes Navn overfor mig, hvis De virkelig er Swidrigailow!

— Og netop for at tale om hende er jeg kommet herhen. Hvordan skal jeg altsaa kunne lade hende unævnt?

— Godt, saa tal, men skynd Dem!

— Jeg er overbevist om, at De allerede har dannet Dem Deres Mening om Herr. Luschin, en Slægtning af min Kone, — i Fald De da bare har været sammen med ham en halv Time eller ogsaa har hørt et eller andet afgørende ham vedrørende. Han passer i hvert Fald ikke til Avdotja Romanowna. Efter min Mening opofrer hun sig i denne Sag højmodigt og ubetænksomt for — — for sin Familje. Det forekommer mig som Følge af det, jeg har erfaret om Dem, at De maatte være særdeles tilfreds, hvis dette Ægteskab uden noget Interessetab kunde blive forhindret. Efterat jeg nu har lært Dem personlig at kende, føler jeg mig yderligere bestyrket i den Mening.

— Alt dette er meget naivt af Dem — undskyld, jeg vilde sige anmassende, svarede Raskolnikow.

— Det vil sige, De mener, at jeg har talt i min egen Interesse. Vær uden Bekymring, Rodion Romanowitsch, hvis jeg vilde det, havde jeg ikke talt saa aabent til Dem, vel, jeg vilde jo da have været en Nar? Jeg vil aabenbare for Dem en psykologisk Besynderlighed vedrørende dette. Jeg sagde før, da jeg retfærdiggjorde min Kærlighed til Avdotja Romanowna, at jeg selv var et Offer. Nuvel, saa vid da, at jeg nu ikke længere kan føle nogen Kærlighed, slet ingen, og at det forekommer mig saa meget mere sælsomt, som jeg dog før har følt noget saadant. —

— I Ledighgang og Udsvævelser, — indskød Raskolnikow.

— Ja, jeg er ganske vist et udsvævende og ørkesløst Menneske; men Deres Søster besidder saa mange Fortrin, at jeg nødvendigvis maatte være blevet paavirket deraf. Dog, det er jo Daarskab altsammen, hvad jeg nu selv indser.

— Har De allerede i lang Tid indset det?

— Jeg begyndte nok tidligere at forstaa det, men har siden i Forgaars overbevist mig om det, næsten i det Øjeblik jeg kom til St. Petersborg. I Moskow tænkte jeg endnu paa, at jeg kun rejste for at begære Avdotja Romanownas Haand og rivalisere med Herr. Luschin.

— Undskyld, at jeg afbryder Dem. Lader Deres Meddelelse sig ikke gøre kortere, og vil De ikke komme lige til Hensigten med Deres Besøg? Jeg har travlt og maa af Sted —

— Med største Fornøjelse. Jeg er nu her og har besluttet mig til at udføre et Forehavende, en bestemt Rejse — jeg ønskede imidlertid nok forinden at træffe de nødvendige, foreløbige Bestemmelser. Mine Børn befinder sig hos deres Tante; de har Formue, og jeg er ikke nødvendig for dem. Hvad vilde jeg ogsaa være for en Fader! For mig selv har jeg kun taget, hvad Martha Petrowna skænkede mig forrige Aar; det er tilstrækkeligt for mig. Undskyld, jeg vil straks komme til Sagen. Før min Rejse, som virkelig skal finde Sted, vil jeg dog gøre mit Regnskab op med Herr. Luschin. Ikke fordi jeg ikke holder af ham, men fordi det er gennem ham at hele Hændelsen med Martha Petrowna har ud-

viklet sig, da jeg havde erfaret, at hun forsøgte at stifte dette Ægteskab. Nu ønskede jeg altsaa at komme sammen med Avdotja Romanowna ved Deres Mellemkomst og maaske i Deres Nærværelse for at forklare hende, at hun for det første ikke vil kunne have Spor af Fordel af Herr. Luschin, men snarere den allerstørste Skade, men dernæst vilde jeg saa gærne bede hende om Tilgivelse for den beklagelsesværdige Hændelse og søge at opnaa hendes Tilladelse til, at jeg maatte udsætte titusind Rubler for hende for paa denne Maade at lette hende Bruddet med Luschin, et Brud, som, efter hvad jeg tror, ikke fra hendes Side vil udeblive, saa snart der blot viser sig en Mulighed for det! —

— De er virkelig forrykt! skreg Raskolnikow ligesaa forbitret som forbavset: — Hvor tør De vove at tale saaledes? —

— Jeg tænkte nok, at De vilde fare op mod mig paa den Maade, nuvel, men selv om jeg ikke er rig, saa har jeg dog i det mindste disse titusind Rubler, det vil sige, de er mig fuldstændig overflødige. Skulde Avdotja Romanowna ikke ville modtage dem, vel, saa vil jeg maaske blot ødsle dem bort paa en endnu taabeligere Maade! Min Samvittighed er fuldstændig rolig ved Tanken derom, og jeg fremsætter Forslaget uden nogen Bagtanke. Tro mig eller tro mig ikke, senere vil De anerkende min Handlemaade, De og Avdotja Romanowna. For mig drejer det sig kun om, at jeg virkelig har beredt Deres højtærede Søster saa overordentlig mange Sorger og Ubehageligheder. Og nu, medens jeg føler den oprigtigste Anger, ønsker jeg af mit fulde Hjærte — ikke just at købe mig fri eller at betale for disse Fornærmelser, men ganske ligefrem at vise hende et eller andet godt, for at jeg ikke skal bære det Vidnesbyrd med mig, at jeg alene har forstaaet at tilføje hende ondt. Selv om jeg ogsaa ejede en Million, saa vilde jeg nu ikke desmindre kun tilbyde hende titusind Rubler, skønt jeg for blot fire Uger siden havde tiltænkt hende langt mere. Maaske ægter jeg snart, meget snart en ung Pige, og saa bortfalder jo straks al Mistanke om noget som helst Forsøg paa Fristelse fra min Side overfor Avdotja Romanowna.

Til Slutning maa jeg dog bemærke, at Avdotja Romanowna ved sin Formæling med Luschin vil modtage disse Penge, blot fra en anden Side. Bliv ikke vred paa mig, Rodion Romanowitsch, tænk rolig og med koldt Overlæg paa Sagen. —

Disse Ord sagde Swidrigailow selv overordentlig koldblodigt og uberørt.

— Bliv nu færdig, svarede Raskolnikow: — alt dette er i hvert Fald utilgiveligt frækt!

— Aldeles ikke, thi efter den Anskuelse maatte det saa være alle Mennesker paa Jorden tilladt at gøre Næsten ondt, men til Gengæld være dem forbudt at gøre godt, ene og alene af formelle Skrupler. Dette er urigtigt — hvis jeg for Eksempel døde og testamentarisk efterlod Deres Søster denne Sum, vilde hun saa ogsaa afslaa at modtage den?

— Det var meget muligt!

— Nej, vist ikke! Aldeles ikke — det manglede blot. Titusind Rubler er en køn Sum, naar den kommer saadan aldeles tilfældigt! I hvert Fald bønfalder jeg Dem om at meddele Deres Søster mine Ord.

— Nej, det vil jeg ikke gøre.

— Da bliver jeg selv nødt til, Rodion Romanowitsch, at udvirke en personlig Sammenkomst med hende og derved maaske blot forurolige hende.

— Og hvis jeg meddelte hende det altsammen, vilde De saa ikke søge at opnaa denne personlige Sammenkomst?

— Jeg ved ikke, hvordan jeg skal svare Dem. Jeg vilde jo dog meget gærne tale blot en eneste Gang i Enrum med hende.

— Bild Dem ikke ind, at der er Mulighed for det!

— Det var Skade. Forresten kender De mig slet ikke! Men vi kommer maaske nok i nærmere Berøring med hinanden!

— Tror De det?

— Hvorfor ikke? — Swidrigailow

smilede, rejste sig og tog sin Hat: — Det er selvfølgelig ikke et Minut faldet mig ind at tvinge mig ind paa Dem, og jeg har slet ikke blot tænkt paa det, da jeg gik herhen, skønt Deres Fysiognomi allerede i Morges tiltrak sig min Interesse.

— Hvor har De set mig i Dag til Morgen? spurgte Raskolnikow forunderligt.

— Tilfældig.! Det forekom mig, som om der var noget hos Dem, der var beslægtet med mig. Men tænk blot ikke paa det, jeg er ikke nysgærrig; jeg har selv levet mellem Studenter. Jeg var Ven med Fyrst Swirberg, en fjærn Slægtning, en Magnat. Jeg har skrevet noget i Fru Priluwkas Stambog om den Raphaelske Madonna, og jeg har levet syv Aar i intimt Samliv med Martha Petrowna. Jeg har overnattet i Wjasemskys Hus og gaar med Berg op i en ophedet Luftballon.

— Godt! Godt! Tillad mig et Spørgsmaal — vil De snart foretage den Rejse.

— Rejse? Aah ja — jeg talte jo virkelig til Dem om det! Nuvel, dette Spørgsmaal er meget omfattende, men hvis De vidste, hvad De spurgte om, tilføjede han pludselig og lo med en dyb, kort Latter. — Jeg vil muligvis gifte mig i Stedet for at rejse; man har fundet en Brud til mig.

— Her?

— Ja!

— Naar vil De da gøre det?

— Jeg vilde først gærne træffe sammen med Avdotja Romanowna endnu en Gang. Jeg vilde alvorligt bede hende om — naa, paa Gensyn. Dog — ja, det er sandt — det havde jeg nær glemt! Meddel Deres Søster, Rodion Romanowitsch, at hun er blevet betænkt i Martha Petrownas Testamente med tretusind Rubler. Det er aldeles rigtigt. Martha Petrowna ordnede Sagen i Fællesskab med mig en Uges Tid før sin Død. Om to, tre Uger vil Avdotja Romanowna erholde Pengene udbetalt.

— Taler De Sandhed?

— Ja vist saa; sig det bare til hende. Og nu — Deres ærbødige Tjener; jeg bor forøvrigt ikke ret langt herfra.

Idet han gik, mødte Swidrigailow Rasumichin.

2.

Klokken var næsten allerede otte; bægge to skyndte sig nu til Bakalejews Hus for at være der henne førend Luschin.

— Hvem var det, der lige var hos dig? spurgte Rasumichin, efter at de var kommet ud paa Gaden.

— Det var Swidrigailow, ham Godsejeren, i hvis Hus min Søster blev fornærmet, da hun havde Plads der som Guvernante. Hun blev paa Grund af hans liderlige Forfølgelser jaget bort af Konen; af Martha Petrowna. Denne har senere bedt Dunja om Forladelse; hun er død for ganske nylig. Vi talte netop om hende; jeg ved ikke hvorfor, men jeg er meget bange for det Menneske. Han er kommet hertil lige straks efter sin Hustrus Begravelse — et besynderligt Menneske, og det forekommer mig, at han gaar om med nogle lumske Planer. Han synes at vide et eller andet! Dunja maa værnes imod ham; det vil jeg netop sige til dig, hører du?

— Værnes! Hvad kan han have mod Avdotja Romanowna? Men jeg takker dig, Rodja, fordi du har sagt mig det. Vi skal passe paa hende, ja, det skal vi! Hvor bor han da?

— Jeg ved det ikke.

— Hvorfor har du da ikke spurgt ham? Naa, det er kedeligt; naa, jeg skal nok faa det at vide.

— Har du set ham? spurgte Raskolnikow efter en Pavse.

— Ja, jeg har set ham!

— Nøje? Har du betragtet ham nøje? vedblev Raskolnikow.

— Aah ja, jeg husker ham aldeles bestemt; jeg skulde genkende ham mellem

Tusinder; jeg har en god Hukommelse, naar det angaar Ansigter.

De tav bægge to.

— Hm! Saa? Saa? — mumlede Raskolnikow: — Men ved du hvad, mig forekommer det hele Tiden, som om det kun var en Fantasi — altsammen!

— Hvad er det, du tænker paa? Jeg forstaar dig ikke ganske.

— Naa, hvad, I siger jo allesammen — fortsatte Raskolnikow, og et Smil krusede hans Læber: — at jeg er aandelig forvirret. Det var mig nylig, som om jeg virkelig ikke var ved mine fulde Fem og kun havde set et Drømmebillede.

— Hvorfor mener du det?

— Hvem ved! Jeg er maaske fuldkommen gal, og alt det, der er hændt i disse Dage, kan maaske blot være foregaaet i min egen Indbildning.

— Ak, Rodja, har man nu igen ophidset dig? Hvad har han da sagt, siden han har henvendt sig til dig?

Raskolnikow svarede ikke, og Rasumichin sank hen i Grublerier.

— Naa, ja — hør nu min Mening, begyndte denne paa ny: — da jeg kom hen til dig, sov du endnu, saa spiste jeg til Middag og gik derpaa hen til Porphyrius. Zametow var endnu stadig henne hos ham. Jeg vilde til at tage fat, men kunde ikke faa det frem; jeg kunde ikke sige et Muk. De forstod mig ikke og kunde heller ikke have forstaaet mig; men de forblev ogsaa meget rolige. Jeg førte nu Porphyrius hen til Vinduet og vilde igen tale, men atter svigtede Mælet mig. Han ser til Siden; jeg ligeledes. Endelig holdt jeg min knyttede Næve op for Ansigtet af ham og sagde, at jeg vilde mase ham, — vi er jo i Familje med hinanden! Han ser paa mig, jeg spytter ad ham og gaar. Det er alt; det var meget dumt handlet. Med Zametow har jeg ikke talt et Ord. Ser du, jeg har betænkt, at du kun griser dig til med alt det, og medens jeg gik ned ad Trapperne, kom jeg paa den Tanke, hvorfor bekymrer vi os dog for dig! Hvis der truede dig en Fare — javel, saa havde det noget at sige, vist saa, men hvad truer der dig? Hvis det ikke kommer dig ved, saa tag dig heller ikke af det! Vi ler dem ligefrem ud, og i dit Sted vilde jeg ovenikøbet mystificere dem endnu mere. Hvor det vil være forbistret ærgerligt for dem — bagefter! Tag dig bare ikke af det, — du kan jo haane dem, endog føleligt! Nu vil vi bare le dem ud!

— Naturligvis, svarede Raskolnikow: — men hvad vil du sige i Morgen, tænkte han inderst. Besynderlig nok, det var endnu ikke faldet ham ind — »hvad vil Rasumichin tænke, naar han faar det at vide!« Ved Tanken derpaa stirrede han stift paa Vennen; han var meget lidt optaget af dennes Fortælling om Besøget hos Porphyrius; — der var dog saa mange, som var blevet slaaet ihjel — siden den Gang — — —

Paa Trappegangen traf de Luschin; denne stillede præcis paa Slaget otte og ledte nu efter Værelset, saaledes at de var tre Mand stærk uden at de imidlertid saa paa hinanden eller blot hilste. De unge Mænd gik forrest, Peter Petrowitsch holdt sig lidt tilbage, medens han af Etikettehensyn tog Overfrakken af. Pulcheria Alexandrowna traadte straks ud for at hilse ham paa Tærsklen, medens Dunja vendte sig mod sin Broder.

Peter Petrowitsch blev noget venligere stemt og hilste paa Damerne omend med en fordoblet Afmaalthed. Da han nu imidlertid saa sig om, kom han lidt ud af Fatning og formaaede ikke straks at samle sig. Pulcheria Alexandrowna, som ligeledes syntes at blive noget usikker, skyndte sig at bede dem alle om at tage Plads omkring det runde Bord, hvor Samowaren stod og kogte. Dunja og Luschin sad ligeoverfor hinanden ved Bordenderne, Rasumichin og Raskolnikow ligeoverfor Pulcheria Alexandrowna — Rasumichin nærmest ved Luschin, Raskolnikow ved Siden af sin Søster.

Der fulgte nu en øjeblikkelig Tavshed. Peter Petrowitsch tog forsigtigt et Battistlommetørklæde frem, det duftede stærkt af Parfume, og han tørrede sig med det, idet han anlagde den godmo-

dige, men i sin Selvfølelse krænkede Mands Mine, og han lod skimte igennem, at han var fast besluttet paa at forlange Forklaring. Allerede i Entréen havde han følt sig fristet til slet ikke at tage Overfrakken af og gaa straks igen, for derved at straffe Damerne eftertrykkeligt og lade dem vide, at han ikke var til at spøge med. Men han overvandt sig ikke til det. Denne Mand holdt ikke af Uvisheden, alt maatte nu klares; naar hans Befaling saa aabenlyst var blevet upaaagtet, saa maatte der være en Grund dertil, og det var maaske bedre at erfare den først. Der blev jo altid Tid nok til at straffe, det laa i hans egne Hænder! —

— Jeg haaber, at Rejsen er forløbet heldigt for Dem? henvendte han høfligt til Pulcheria Alexandrowna.

— Ja, Gud være lovet, Peter Petrowitsch.

— Meget godt. Avdotja Romanowna føler sig heller ikke medtaget af den?

— Jeg er ung og stærk og bliver ikke saa let udmattet; men Mama har det taget meget paa! svarede Dunja.

— Ja, hvad skal man stille op; vore russiske Rejser er allesammen langvarige. Det er for stort, det saakaldte »Moder Rusland«. Jeg kunde med min bedste Vilje ikke komme og modtage Dem i Gaar, men jeg haaber, at alt er gaaet, som det skulde, uden særligt Besvær?

— Aa nej, Peter Petrowitsch, vi var meget modløse, svarede Pulcheria Alexandrowna med en Bitone i Stemmen: — og havde ikke Himlen selv, som det ser ud til, sendt os Dmitri Prokopjitsch, saa havde vi ligefrem været fortabte. Det er Hr. Dmitri Prokopjitsch, tilføjede hun og forestillede denne for Luschin.

— Ah — ja — jeg har allerede haft Fornøjelsen — — — i Gaar, svarede Hr. Luschin noget uforstaaeligt og vendte sig noget afmaalt om til Rasumichin, hvorefter hans Ansigtsudtryk blev forstemt, og han tav. Peter Petrowitsch hørte til den Slags Mennesker, som udadtil er højst elskværdige i Selskaber, som synes at sidde inde med en formelig Adkomst paa Elskværdighed, men som, saasnart der er noget, der ikke gaar efter deres Hoved, mister alle disse Egenskaber og mere kommer til at ligne en Melsæk end en livlig Kavaller, der formaar at underholde hele Selskabet. Atter herskede der en almindelig Tavshed. Raskolnikow sad stille og indadvendt, Avdotja Romanowna havde endnu ikke følt sig foranlediget til at bryde Tavsheden. Rasumichin vidste ikke, hvad han skulde sige, og saaledes blev Pulcheria Alexandrowna paa ny meget urolig.

— Martha Petrowna er død, De har vel hørt om det? begyndte hun, idet hun greb til sit Yndlingstema.

— Javist, ja, jeg har hørt om det. Jeg har ogsaa faaet et Rygte bekræftet desangaaende og kommer for at meddele Dem, at Arkadius Iwanowitsch Swidrigailow umiddelbart efter sin Hustrus Død er afrejst til St. Petersborg. Saadan lyder i det mindste de Meddelelser, som jeg har.

— Han er i St. Petersborg? Han kommer hertil? udbrød Dunja forskrækket og vekslede et Blik med sin Moder.

— Ja, saadan er det, og han kommer naturligvis ikke uden Hensigt, naar man tager den ilsomme Rejse og de forudgaaende Omstændigheder med i Betragtning.

— Himlens Gud! Han vil dog forhaabentlig forskaane Dunja for sit Besøg, udbrød Pulcheria Alexandrowna.

— Det forekommer mig ikke, at der foreligger nogen Grund til at blive foruroliget, hverken for Dem eller for Avdotja Romanowna, naar De ikke selv vil træde i nogensomhelst Forbindelse med ham. Hvad mig angaar, saa skal jeg have et Øje med ham og nu faa at vide, hvor han opholder sig.

— Ak, Peter Petrowitsch, De aner ikke, hvor meget De har forskrækket mig! — fortsatte Pulcheria Alexandrowna: — Jeg har ialt kun set ham to Gange, og han er da forekommet mig afskyelig, afskyelig ja! Jeg er overbevist om, at han har været Aarsagen til Martha Petrownas Død!

— Det tør man aldeles ikke hævde.

Jeg har tilforladelige Efterretninger. Men jeg vil ganske vist ikke bestride, at han maaske skulde være Skyld i, at det, der er sket, er fremskyndet, ligefrem paa Grund af indre Græmmelse fra hendes Side; og hvad hans Væsen og hans moralske Karakter i al Almindelighed angaar, saa er jeg aldeles af Deres Mening. Jeg ved ikke, om han endnu sidder inde med nogen Formue, især ikke, hvad Martha Petrowna har efterladt ham, men jeg skal i den allernærmeste Tid faa skaffet mig Klarhed over dette Punkt. Han er nu i hvert Fald allerede her i St. Petersborg, har sandsynligvis endnu nogle Midler og hengiver sig nu atter til sin gamle Livsvandel. Han er et højst udsvævende Menneske, nedsunken i Laster i en saadan Grad, at han rager frem blandt sine Lige. Jeg har megen Anledning til at tro, at Martha Petrowna, som havde den Ulykke at skulle elske den Mand saa overmaade, at hun for otte Aar siden købte ham ud af hans Gæld, ogsaa i anden Henseende blindt har fulgt ham. Ene og alene ved hendes Anstrængelser og Ofre muliggjordes det, at en kriminel Forbrydelse med en Bismag af en dyrisk, fantastisk Mordlyst, og som han havde gjort sig skyldig i, blev dysset ned og han ikke sendt til Sibirien. Saadan et Menneske er han, hvis De vil vide det! —

— Aah Gud! udbrød Pulcheria Alexandrowna. Raskolnikow havde opmærksomt lyttet til.

— Er det Sandhed, De siger, naar De fortæller, at De har bestemt Vished for dette? — spurgte Dunja strængt og oprørt.

— Jeg siger kun, hvad jeg selv har erfaret af Martha Petrowna under Tavsheds Løfte. Jeg maa bemærke, at fra et juridisk Synspunkt betragtet var Sagen af en meget dunkel Natur. Der levede her — eller lever maaske endnu — en vis Resslich, en udenlandsk Kvinde og ovenikøbet Pantelaanerske. Hun gav sig for Resten ogsaa af med visse andre Forretninger. Denne Resslich og Hr. Swidrigailow havde allerede i lang Tid staaet i intim og fortrolig Forbindelse med hinanden. Der boede hos hende en fjærn kvindelig Slægtning, sagtens en Niece, der var døvstum. Det var et Pigebarn paa femten eller vel endog kun fjorten Aar, og hende hadede Resslich aldeles grænseløst, ja — undte hende knapt det tørre Brød. Hun pryglede ogsaa ganske umenneskeligt den unge Pige; denne blev saa en Gang fundet kvalt paa et Tagkammer. Man mente i Begyndelsen, at der forelaa et Selvmord; Sagen blev efter de sædvanlige Formaliteter henlagt, men senere dukkede der Rygter op om, at Barnet var blevet mishandlet af Swidrigailow. Det maa indrømmes, at Rygtet kun var svævende; det hidrørte fra et eller andet tysk Fruentimmer, som førte en offentlig Livsvandel og ikke kunde gøre Fordring paa nogen Tiltro; tilsidst døde Rygtet hen, men i Virkeligheden takket være Martha Petrownas Anstrængelser og Penge. Der blev nu blot hvisket om det i Krogene; men selv det var dog tilstrækkeligt alvorligt. De har sandsynligvis i Familjen ogsaa hørt om Historien med denne Philip, som døde af Mishandlinger. Det var for seks Aar siden, da Livegenskabet endnu bestod.

— Jeg hørte tværtimod, at denne Philip havde hængt sig selv!

— Ja, saadan er det sikkert ogsaa, men han blev tvunget til det, eller snarere han dreves til den voldsomme Død ved Hr. Swidrigailows System af uophørlige Forfølgelser og pinefulde Udfritten.

— Det ved jeg ikke noget om, svarede Dunja roligt: — jeg har kun hørt en yderst besynderlig Historie om det, nemlig at denne Philip havde været en Hypokonder, en Slags Husfilosof. Folkene sagde, »at han havde en Skrue løs og led af Storhodsvanvid«, og han har snarere taget Livet af sig paa Grund af deres Spot end paa Grund af nogen Tugtelse fra Hr. Swidrigailows Side! Naar jeg var til Stede behandlede han altid sine Folk meget venligt, og disse elskede ham ligefrem, skønt de ganske vist ogsaa ansaa ham for at være Skyld i Philips Død.

— Det forekommer mig, Avdotja Romanowna, at De pludselig er blevet tilbøjelig til at forsvare ham, bemærkede Luschin og fortrak Munden i et megetsigende Smil:

Han er virkelig et farligt Menneske og en Slubbert overfor Damer, hvad jo Martha Petrowna er et begrædelsesværdigt Eksempel paa, hun, som jo paa en sælsom Maade er kommet af Dage. Jeg vilde kun tjene som Raadgiver overfor Dem og Deres Mama, særlig med Henblik paa eventuelle nye Efterstræbelser, som utvivlsomt ikke lader vente paa sig. Hvad mig selv angaar, saa er jeg fast overtydet om, at den Mand snart igen vil forsvinde i Gældsfængslet. Martha Petrowna har aldeles ikke villet træffe Afgørelse om at efterlade ham noget, da hun havde sine Børn kær; og skulde hun have tilskrevet ham noget, saa kan det blot være det aller nødtørftigste, det, der ikke netop er ret meget værd, men hører til de daglige Fornødenheder — —

— Peter Petrowitsch, jeg beder Dem, sagde Dunja: — om at vi nu holder op med at tale om Hr. Swidrigailow. Det vækker kun pinlige Erindringer hos mig.

— Han har lige været hjemme hos mig, sagde nu pludselig Raskolnikow, som med disse Ord for første Gang lod sin Røst høre.

Fra alles Læber lød et Overraskelsens Udbrud, og man vendte sig om mod ham. Ogsaa Peter Petrowitsch blev synlig berørt af det.

— For en halv Time siden, da jeg endnu sov, traadte han ind til mig og præsenterede sig, — begyndte Raskolnikow: — Han var temmelig fri i sin Maade at være paa og vel til Mode. Han haabede især, at jeg vilde træde i nærmere Forbindelse med ham. Blandt andet bad han om — ja, ønsker det indstændigt — en Sammenkomst med dig, Dunja; han opsøgte mig for at friste mig til at være Mellemmand. Han har et Anliggende vedrørende dig at tale med dig om, og han har ogsaa fortalt mig, hvad det drejer sig om. Desuden har han, besynderlig nok, meddelt mig, at Martha Petrowna en Uge før sin Død har testamenteret dig, Dunja, tretusinde Rubler; disse Penge vil du om kort Tid faa udbetalt.

— Gud være evig lovet! udbrød Pulcheria Alexandrowna og gjorde Korsets Tegn: — Bed for hende, Dunja, bed!

— Ja, det er virkelig sandt, plumpede Luschin ud med.

— Naa, og hvad saa videre? spurgte Dunja sin Broder.

— Derpaa sagde han, at han ikke selv var formuende, og at han havde forskrevet al sin Ejendom til sine Børn, som nu var hos deres Tante. Endelig at han ikke boede langt fra mig, men hvor, det ved jeg ikke; jeg har ikke spurgt ham om det.

— Men hvad er det, han har at tale med Dunja om? spurgte Pulcheria Alexandrowna, opfyldt af Angst.

— Har han sagt det til dig?

— Ja, han sagde det!

— Naa? —

— Jeg skal senere komme til det! — Raskolnikow tav og helligede sig sin The. Peter Petrowitsch tog sit Ur frem og saa, hvad Klokken var.

— Jeg maa absolut straks videre — i Forretning og vil derfor ikke forstyrre! — begyndte han med et Anstrøg af nogen Krænkethed og rejste sig fra Stolen.

— Aah, bliv dog, Peter Petrowitsch, sagde Dunja: — De havde dog til Hensigt at blive her hele Aftenen. De har jo selv skrevet, at der var noget, De vilde tale med Maminka om. —

— Det er rigtigt, Avdotja Romanowna, svarede Peter Petrowitsch tjenstvilligt og satte sig atter ned paa Stolen, men beholdt Hatten i Haanden: — Jeg ønskede ganske vist at tale med Dem og med Deres højtærede Fru Moder og ovenikøbet om et meget vigtigt Anliggende. Men da Deres Broder ikke er i Stand til i min Nærværelse at udtale sig med Hensyn til Swidrigailows formodede Tilbud, saa hverken ønsker eller formaar jeg at forklare mig overfor andre — med Hensyn til flere, meget vig-

tige Punkter. Tilmed er jo Hovedspørgsmaalet fra min Side endnu slet ikke nævnt. —

Luschin anlagde en fortrydelig Mine og tav.

— Deres Anmodning om at min Broder ikke skulde være til Stede ved vort Gensyn, er alene paa mit Ønske ikke blevet opfyldt, begyndte Dunja: — De skrev, at De var blevet fornærmet af min Broder; jeg antager, at Sagen hurtigt maa kunne bilægges, og De bør saa stille Dem tilfreds med det. Hvis Rodja virkelig skulde være traadt Dem for nær, saa *skal* han bede Dem om Undskyldning, og det *vil* han ogsaa.

Der kom Liv i Peter Petrowitsch.

— Der gives Fornærmelser, Avdotja Romanowna, som ikke selv med den bedste Vilje lader sig glemme. Der findes overalt en Grænse, som det er farligt at overskride; thi har man overskredet *den*, saa er der ikke mere Mulighed for Tilbagetog.

— Jeg har ikke særlig talt om det, Peter Petrowitsch, afbrød Dunja ham noget utaalmodigt: — Tænk nu vel over, at alt det fremtidige nu afhænger af, om en Forklaring og Forsoning er gørlig saa snart som mulig — eller om den ikke er det! Jeg tilstaar aabent, at jeg ikke kan se andet, og hvis De blot værdsætter mig en lille Smule, saa maa, selv om det ogsaa skulde falde Dem lidt vanskeligt, hele Sagen ordnes endnu i Dag. Jeg gentager, at min Broder, hvis han har Uret, vil bede Dem om Tilgivelse!

— Det undrer mig, at De fremsætter dette Spørgsmaal her, Avdotja Romanowna, svarede Luschin, der blev mere og mere ophidset: — Jeg sætter Dem uendelig højt, jeg næsten forguder Dem, men jeg kan dog ikke paa samme Tid holde af en hvem som helst af Deres Familje. Fordi jeg andrager om Deres Haand, kan jeg dog ikke samtidig tage Forpligtelser paa mig, som jeg ikke er indforstaaet med —

— Aah, hold dog op med al den Ømfindtlighed, Peter Petrowitsch, udbrød Dunja varmt: — og vær den samme forstandige og verdenskloge Mand, som jeg altid har anset Dem for og vil anse Dem for. Jeg har givet Dem et højtideligt Løfte, jeg er Deres Forlovede; betro De mig den Sag og nær ogsaa Tillid til, at jeg besidder Styrke nok til at dømme lidenskabsløst. At jeg paatvinger mig Dommersædet, vil forbavse min Broder lige saa meget som Dem. Da jeg i Dag, efter at vi havde faaet Deres Brev, indbød ham til i hvert Tilfælde at være til Stede ved vort Gensyn, meddelte jeg ham ikke med et Ord noget om denne min Beslutning. Og hør nu, skulde De ikke kunne blive enige, saa bliver jeg tvunget til at vælge imellem dem; enten De eller ham! Saadan stiller Spørgsmaalet sig baade paa hans og paa Deres Side. Jeg vil og tør ikke tvivle om mit Valg. For Deres Skyld skulde jeg bryde med min Broder, for hans Skyld med Dem. Jeg vil nu faa at se helt klart, om han virkelig er en Broder for mig! Men med Hensyn til Dem, om jeg er Dem dyrebar, om De sætter Pris paa mig, om De kan være min Husbond!

— Avdotja Romanowna! — begyndte Luschin krænket: — Deres Ord er mig altfor mangetydige eller rigtigere, næsten krænkende, naar man ser hen til det Forhold, jeg har den Ære at staa i til Dem. Uden med et Ord at omtale Fornærmelsen og den besynderlige Udfordring, lægger De mig og en overmodig ung Mand paa samme Vægt og lader i Deres Ord skimte en Mulighed for Ophævelsen af det Løfte, De har givet mig! De siger: Dem eller ham! Dermed viser De mig jo, hvor lidt jeg er værd for Dem. Det kan jeg ikke taale, naar jeg ser hen til Forholdene og — de Omstændigheder, der eksisterer mellem os! —

— Hvad! udbrød Dunja ophidset: — jeg sætter Deres Interesse i Række med alt det, som hidtil har været mig det dyrebareste i Livet, som hidtil har været alt i mit Liv, og De er fornærmet over, at jeg tillægger Dem for *liden* Værdi?

Raskolnikow smilede haanligt, men tav, Rasumichin vendte og drejede sig i indre Kval, men Peter Petrowitsch tillod ingen Indvendinger; tværtimod, for

hvert Ord blev han mere livlig og mere opirret, som om det først nu gik, som han ønskede

— Kærligheden til den fremtidige Vejviser gennem Livet, Ægtemanden, maa betyde langt mere end Kærligheden til Broderen, proklamerede han højlydt: — Men i hvert Fald, jeg kan ikke lade mig nøje med *en* Vægtskaal! Ligesom jeg har staaet fast paa, at jeg i Deres Broders Nærværelse hverken er i Stand til eller har Vilje til at forklare alt det, som jeg er kommet herhen for, saaledes er jeg nu ikke mindre bestemt paa at give nogle Forklaringer til Deres højtærede Fru Moder med Hensyn til et meget betydende og for mig højst ubehageligt Punkt.

Deres Søn, henvendte han sig til Pulcheria Alexandrowna: — har i Gaar i Nærværelse af Hr. Rassudkin — eller — er det ikke rigtigt? Undskyld, hvis jeg har glemt Deres Familjenavn — han bukkede høfligt over mod Rasumichin: — fornærmet mig ved at haane en af mine Anskuelser, som jeg nok den Gang i en Privatsamtale ved Kaffen søgte at forklare Dem; det var den, at Ægteskabet med en fattig, ung Pige, som allerede har lært Livets Bitterhed at kende, efter min Mening var at foretrække i ægteskabelige Forhold — fremfor at gifte sig med en, der er opvokset i Fornøjelser; det første var mere nyttebringende for Moralen. Deres Søn har nu egenmægtigt fordrejet Tanken i mine Ord, saa den næsten blev uforstaaelig, har beskyldt mig for slette Hensigter og samtidig, hvad jeg formoder, støttet sig til et Brev fra Dem. Jeg vilde skatte mig lykkelig, Pulcheria Alexandrowna, hvis det skulde være Dem muligt at omvende mig til en anden Anskuelse og derved berolige mig. Sig De mig, i hvilke Udtryk De har gengivet mine Ord til Rodion Romanowitsch.

— Jeg ved det ikke mere, svarede Pulcheria Alexandrowna vaklende: — jeg skrev saadan, som jeg netop huskede dem. Jeg ved ikke mere, Rodja, hvordan jeg har skrevet; maaske har *han* forandret noget paa dem.

— Uden Deres Billigelse kunde han ikke gøre det.

— Peter Petrowitsch, begyndte Pulcheria Alexandrowna fuld af Værdighed: — Beviset for, at vi ikke har opfattet Deres Ord paa en slet Maade, ligger deri, at vi, Dunja og jeg, er *her!*

— Meget godt, Maminka! sagde Dunja opmuntrende til hende.

— Saa er jeg maaske den Skyldige, sagde Luschin krænket.

— De anklagede Rodion, Peter Petrowitsch, og har dog lige skrevet Usandheder om ham i det Brev, tilføjede Pulcheria Alexandrowna tillidsfuldt.

— Jeg ved ikke, hvilken Usandhed jeg kan have skrevet.

— De skriver, indskød Raskolnikow hastigt uden at vende sig om mod Luschin: — at jeg i Gaar ikke har givet mine Penge til en Forulykkets Enke, saadan som det i Virkeligheden forholdt sig, men til dennes Datter, som jeg aldrig havde set før netop den Dag. De skriver det for at bringe Splid ind mellem mig og mine og tilføjer derfor nogle skidne Antydninger om den unge Piges Livsvandel — hende, som De slet ikke kender! Det er altsammen Paafund og Gemenheder.

— Undskyld, min Herre, svarede Luschin bævende af Vrede: i mit Brev har jeg kun udtalt mig om Deres Egenskaber og Handlinger for at opfylde Deres Fru Moders og Søsters egen Anmodning og meddele dem, hvordan jeg har truffet Dem, og hvilket Indtryk De har gjort paa mig. Hvad der dernæst angaar det, der er medelt i mit Brev, saa er det vel mig der er paa Vildspor, det vil sige, at De ikke har bortsmidt Deres Penge, og at De heller ikke har mødt uværdige Personer i denne — maaske desuden ulykkelige Familje?

— Efter min Mening er De med al Deres Værdighed ikke saa meget værd som Lillefingeren paa dette ulykkelige Pigebarn, som De kaster Sten paa!

— Har De maaske besluttet Dem til at indføre hende hos Deres Fru Moder og Søster?

— Jeg har allerede gjort det, hvis De

ønsker at vide det! Jeg har i Dag givet hende Plads ved Siden af dem.

— Rodja! skreg Pulcheria Alexandrowna forfærdet.

Dunja rødmede, Rasumichin rynkede Brynene, Luschin smilede sarkastisk og foragtelig.

— De vil selv, Avdotja Romanowna, kunne se, om nogen Forsoning er mulig her. Jeg haaber, at Sagen hermed er bevislig og klarlagt en Gang for alle. Jeg forlader Dem nu for ikke at forstyrre de videre Behageligheder ved dette Familjegensyn og de fælles Hemmeligheder! —

Han rejste sig atter og tog til sin Hat.

— For Fremtiden haaber jeg, og bemærker dette udtrykkeligt, at blive forskaant for lignende Sammenkomster, eller noget af den Slags med mulige Forsoningsforsøg. Jeg maa ganske særlig bede Dem, meget ærede Pulcheria Alexandrowna, om at tage Hensyn til dette; saa meget mere som mit Brev var adresseret til Dem og til ingen anden. —

Pulcheria Alexandrowna følte sig noget krænket.

— De stiller os dog lidt for meget under Deres Befaling, Peter Petrowitsch. Dunja har meddelt os Grunden til, at hun ikke opfyldte Deres Ønske; hun har kun haft den bedste Hensigt. Men De skrev til mig, som om De havde noget at befale mig! Skulde vi maaske være forpligtede til at betragte ethvert af Deres Ønsker som en Befaling? Jeg maa langt snarere fremføre overfor Dem, at det tilkommer Dem at optræde særlig imødekommende og omhyggeligt overfor os, fordi vi har sagt os løs fra alting og er kommet hertil i Tillid til Dem; men vi staar dog ikke af den Grund under Deres Befaling.

— Dette er ikke ganske rigtigt af Dem, Pulcheria Alexandrowna, og særlig ikke i det nuværende Moment, hvor der i Følge Martha Petrownas Testamente er blevet efterladt Dem tretusind Rubler, hvad der synes at passe Dem særlig godt, at dømme efter den nye Tone, som De tiltaler mig i, svarede han bidende.

— Hvis man skulde dømme af denne Bemærkning, forekommer det virkelig mig, at man maa tro, at De kun har spekuleret i vor Ubemidlethed, bemærkede Dunja opirret.

— Nu kan jeg i det mindste ikke gøre det mere; jeg ønsker heller ikke længere at være til Hinder for, at Deres Broder meddeler de hemmelighedsfulde Forslag, som Arkadius Iwanowitsch Swidrigailow har fremsat overfor Deres Broder, og som, det ser jeg, turde besidde en fremragende, muligvis meget behagelig Betydning for Dem.

— Min Gud, udbrød Pulcheria Alexandrowna.

Rasumichin kunde ikke længere forholde sig rolig paa sin Stol.

— Skammer du dig ikke, lille Søster? spurgte Raskolnikow.

— Det er skændigt, Rodja, ja! svarede Dunja: — Peter Petrowitsch, vær saa god at gaa! henvendte hun til denne aldeles harmfnysende.

Peter Petrowitsch syntes nok ikke at have ventet en saadan Slutning; han havde stolet paa sig selv, paa sin personlige Betydning og paa sit Offers Hjælpeløshed. Nu stolede han slet ikke mere paa alt dette; han blev bleg, og hans Læber begyndte at skælve.

— Avdotja Romanowna, hvis jeg nu gaar bort herfra gennem den Dør, og medens Sagerne staar saaledes, saa — overvej vel dette — vil jeg aldrig mere vende tilbage hertil. Tænk vel over det, mine Ord staar fast! —

— Hvad er det for en Frækhed! udbrød Dunja og rejste sig hastigt fra Stolen: — jeg vil jo aldeles ikke, at De nogensinde skal komme tilbage her.

— Hvad for noget? Er det Meningen! — udbrød Luschin, som indtil det sidste Øjeblik ikke havde anset et saadant Forløb af Sagen som overhovedet tænkeligt, og nu fuldstændig havde mistet Fatningen.

— Naa — saa det er Meningen! Men De ved ikke, Avdotja Romanowna, at jeg kan protestere!

— Med hvilken Ret vover De at tale saadan til hende? — og Pulcheria Alex-

androwna rejste sig harmfuldt op mod ham: — Mod hvad vil De protestere? Hvori bestaar Deres Ret? Skulde jeg efter det Forefaldne endnu betro Dunja til Dem? Gaa og forlad os for stedse! Vi maa tilskrive os selv Skylden i, at vi har indladt os paa en saa tvetydig Sag, og jeg vil fremfor alt —

— Og ikke desmindre, Pulcheria Alexandrowna — udbrød Luschin rasende: — har De forpligtet Dem overfor mig med Deres Ord — med det Ord, som De nu bryder — — saa at — at — — — jeg er saa at sige blevet forført — — — og har haft Udgifter! —

De sidste Ytringer udtrykte saa tydeligt Peter Petrowitschs Karakter, at Raskolnikow, bleg af Raseri og af Anstrængelse for at beherske sig, endelig ikke formaaede at tvinge sig længere og brød ud i en høj Latter! Pulcheria Alexandrowna havde fuldstændigt mistet Fatningen.

— De har haft Udgifter? Hvortil har De haft Udgifter? Taler De om vore Kufferter? Dem har jo Embedsmændene besørget gratis for Dem! Og vi skulde have forført ham! Husk bare paa, Peter Petrowitsch, at De har bundet os paa Hænder og Fødder, men vi ikke Dem!

— Det er nok, Maminka, nu er det nok, sagde Avdotja Romanowna bedende: — Peter Petrowitsch, vær saa god at forlade os!

— Jeg skal nok gaa, blot endnu det sidste Ord! svarede denne næsten ude af Stand til at beherske sig længere. — Deres Mama har, forekommer det mig, fuldstændig glemt, at jeg først efter al den Dem velkendte Bysnak er traadt i nærmere Forhold til Dem. Paa en Tid hvor der gik alskens Rygter i hele Egnen om Dem. Jeg foragtede for Deres Skyld den offentlige Mening og retablerede atter Deres gode Omdømme, og jeg burde af den Grund haabe stærkt paa nogen Gengæld, ja endog paa Deres Taknemmelighed! Nu først faar jeg Øjnene op! Og jeg indser selv, at jeg sikkert har handlet meget overilet ved at ignorere Folks Tale!

— Og han vilde gifte sig! udbrød Rasumichin, idet han sprang op fra sin Stol parat til at kaste sig over den anden.

— De er et lavt og ondt Menneske! sagde Dunja.

— Ikke et Ord mere! Ikke en Gebærde! udbrød Raskolnikow, holdt Rasumichin tilbage og fortsatte, idet han truende traadte helt hen til Luschin:

— Vil De nu gaa! — hans Ord lød dæmpet og bestemt: — ikke et Ord mere, eller —

Peter Petrowitsch saa nogle Sekunder paa ham, hans Træk var blege og fortrukne af Vrede, derpaa drejede han omkring og gik. Aldrig nogen Sinde før havde vistnok nogen Dødelig taget et saadant Had med sig i sit Hjærte mod et Medmenneske, som denne Mand mod Raskolnikow. Han gjorde alene denne ansvarlig for det altsammen.

Alligevel sagde han til sig selv, da han gik ned ad Trappen, at alt ikke var tabt endnu, og at han nok snart, i hvad der angik Damerne alene, atter skulde komme i det rette Spor.

3.

Det afgørende laa i den Omstændighed, at han lige til det sidste Minut ikke i fjærneste Maade havde troet eller tænkt sig en saadan Udgang af Sagen. Han havde brystet sig lige til det sidste Skaktræk, uden at formode, at der var nogen Mulighed for, at to stakkels fattige og værgeløse Kvinder kunde undrage sig hans Magt. Hans Forfængelighed og en Grad af Selvbevidsthed havde bidraget til denne Overbevisning, som man rigtigst kunde benævne ved ren og skær Egenkærlighed.

Peter Petrowitsch, der var kommet af smaa Kaar og besjælet af en sygelig Selvovervurdering, satte sin Forstand og

sine Egenskaber overordentlig højt, og undertiden — naar han var alene — koketterede han med sig selv i Spejlet. Men mere end alt andet i Verden elskede han sin ved sit Arbejde og alle mulige andre Midler erhvervede Formue; denne stillede ham paa samme Trin som alt det, der ellers stod højere end han selv.

Da han underrettede Dunja om, at han havde overvundet sig selv ved at udvælge hende trods de slette Rygter, der gik om hende, talte Peter Petrowitsch ganske oprigtigt, og han følte endog inderst inde en dyb Uvilje over et saadant »Utaknemmelighedens Træk«. Da han den Gang bejlede til Dunja, var han allerede overbevist om Urigtigheden i alle de krænkende Rygter, som Martha Petrowna havde taget tilbage overfor alle Mennesker, medens hun paa den varmeste Maade søgte at retfærdiggøre hende i den lille By. Han skjulte heller ikke for sig selv, at han allerede den Gang var klar over det. Men ikke desmindre ansaa han sin Beslutning om at løfte Dunja op til sig for overordentlig ædel; ja, han betragtede den ligefrem som en Heltedaad. Da han præsenterede sig hos Raskolnikow, var han kommet til denne besjælet af Følelsen af at være en Velgører, som staar i Begreb med at høste sin Afgrøde og er parat til at modtage de mest smigrende Hilsner. Selv nu, da han steg ned ad Trappen, ansaa han sig for at være fornærmet og miskendt i aller højeste Grad.

Dunja var ham næsten uundværlig; at slippe hende var ham aldeles utænkeligt. Allerede i lang Tid, flere Aar endda, havde han med en vis Glæde tænkt paa at gifte sig, men stadig bare samlet Penge paa Penge og ventet. I Beruselsens Stunder drømte han i sit dybeste Indre om en velopdragen, men fattig Jomfru — fattig skulde hun være — en, som endnu var meget ung, meget smuk, og som skulde være velanstændig og dannet, forlegen og allerede meget prøvet af Modgang og Elendighed, en, som ydmygt underordnede sig ham. En saadan, der hele sit Liv igennem ansaa ham for sit Forsyn, velsignede, ærede og beundrede ham, men kun ham og ham alene! Hvor mange Scener og søde Billeder udmalede han sig ikke, naar han hengav sig til disse smigrende og lysende Tanker, medens han i Stilhed udhvilede sig efter sine Embedspligter. Og saaledes var nu efter saa mange Aar Tanken endelig blevet virkeliggjort; Avdotjas Skønhed og Dannelse havde fængslet ham; hendes hjælpeløse Stilling tiltrak ham med uimodstaaelig Styrke. Og her syntes det ham, at alt gik udover Forventning, langt bedre end han havde drømt; der stod for ham en stolt, ung Pige, som stod højere end han selv i Karakter, Dyd og Dannelse — det følte han — og et saadant Væsen vilde ydmyge sig for ham, hele sit Liv igennem i underdanig Taknemmelighed, taknemmelig for hans Heltedaad, et Væsen, som han uindskrænket skulde herske over! Først for kort Tid siden, efter lange Overvejelser og Afventen, havde han da besluttet sig til at forandre sin Karriere, at træde ind i en større Virkekreds og samtidig med det lidt efter lidt vinde Indpas i det højere Selskab, om hvilket han allerede havde drømt saa meget i Henrykkelsens Stunder. Med et Ord, han havde besluttet sig til at prøve Lykken i St. Petersborg.

Han vidste vel, at man kan naa meget, særdeles meget ved Kvindernes Hjælp. En henrivende, ærbar og dannet Hustrus Trylleri kunde forskønne hans Livsvej, henlede Opmærksomheden paa ham, flette Hæderens Krans om ham — og nu — nu var alt det forbi! — Dette uformodede, ubekvemme Brud virkede paa ham som et Tordenslag. Det kunde jo kun være en plump Spøg, et dumt Vanheld! Han fattede atter en Smule Mod og overvandt sig selv til at finde Trøst i, at han kun havde spøgt, var blevet opægget, og at alt var endt saa alvorligt af den Aarsag! Han elskede for Resten Dunja paa sin Maade, han herskede i Tanken over hende, og saa pludselig — nej! I Morgen den Dag maatte alting være i den rette Gænge, alt blive gjort godt igen, og alting udsonet — fremfor alting

gjaldt det om at ydmyge denne overmodige Flødeskæg, som var Skyld i det altsammen! Med feberagtig Irritation tænkte han ogsaa paa Rasumichin, ligesom uvilkaarligt, men for hans Vedkommende blev han snart beroliget: — Man kan sætte ham i Række med den anden! — tænkte han; men den, der indgød ham mest Bekymring, — det var Swidrigailow. Og han optoges af en hel Række Bekymringer — — — —

— Nej, jeg har mere Skyld end I allesammen, sagde Dunja, idet hun omfavnede og kyssede Moderen: — Jeg har ikke ladet mig forblinde af hans Penge, men jeg sværger dig til, Rodja, at jeg ikke har anet, at han var et saa uværdigt Menneske. Hvis jeg havde gennemskuet ham før, havde jeg aldrig ladet mig forlede. Anklag mig ikke!

— Gud har frelst os; Gud! mumlede Pulcheria Alexandrowna, noget ligegyldigt, ligesom om hun ikke tillagde det, der nylig var sket, nogen altfor stor Betydning.

De kom nu i alle i en muntrere Stemning, og fem Minuter efter genlød Stuen af munter Latter. Kun af og til blegnede Dunja og rynkede Øjenbrynene, naar hun igen kom i Tanker om det forefaldne. Pulcheria Alexandrowna kunde heller ikke anse det for muligt, at hun skulde være munter. Bruddet med Luschin forekom hende en stor Ulykke. Rasumichin derimod var i det bedste Humør. Han vovede rigtignok ikke at ytre det, men han skælvede som i Feber, og det var ham, som var en centnertung Byrde væltet fra hans Hjærte. Nu havde han jo Ret til at vie sit Liv for hende, at tjene dem bægge. Først nu i særlig Grad! Han skubbede forlegen videre Tanker fra sig, han ængstedes for sin Indbildningskraft.

Raskolnikow sad rolig paa sin Plads, næsten mørk og temmelig adspredt. Han, der havde været særlig opsat paa at faa Luschin fjærnet, interesserede sig nu mindre end de øvrige for det, som gik for sig. Dunja troede først, at han endnu var meget vred paa hende; Pulcheria Alexandrowna kiggede ængsteligt hen paa Sønnen.

— Hvad har saa Swidrigailow sagt dig mere? spurgte Dunja ham.

— Ak ja, ja — udbrød Pulcheria Alexandrowna.

Raskolnikow løftede Hovedet.

— Aah, han vilde absolut forære dig titusind Rubler, og ved den Lejlighed ytrede han Ønsket om endnu en Gang at se dig — i min Nærværelse.

— At se hende! Ikke for alt i Verden! — skreg Pulcheria Alexandrowna: — og hvorledes tør han vove at tilbyde hende Penge!

Raskolnikow berettede derpaa temmelig lakonisk sin Samtale med Swidrigailow, men undlod at meddele om de Martha Petrownaske Spøgelsessyn for ikke at give for meget Stof, men desuden fordi han var gennemtrængt af Lede for enhver Samtale, naar den ikke netop angik det allermest nødvendige.

— Og hvad har du svaret ham? spurgte Dunja.

— I Førstningen sagde jeg, at jeg overhovedet ikke vilde meddele dig det mindste om den Sag. Men saa betydede han mig, at han i saa Fald selv og ved Hjælp af alle Midler vilde stræbe efter at opnaa en Sammenkomst, og han forsikrede mig, at hans Lidenskab for dig havde været en Forblændelse, og at han nu ikke mere følte noget for dig. Han vil kun det ene, at du ikke gifter dig med Luschin. Forøvrigt talte han meget forvirret!

— Hvordan forklarer du dig dette, Rodja? Hvad mener du om det altsammen?

— Jeg tilstaar, at jeg ikke venter mig noget godt af det. Han tilbyder dig titusind Rubler og siger selv, at han er fattig. Han forklarer, at han vil rejse bort og glemmer ti Minuter efter, at han har talt om det. Pludselig siger han saa, at han vil gifte sig, man frier allerede for ham hos en Dame — i hvert Fald nærer han en eller anden Hensigt og allersandsynligst en daarlig! Men paa den anden Side vilde det dog være

underligt at tro, at han vilde gaa saa taabeligt til Værks, hvis han nærede slette Hensigter overfor dig. Jeg har paa dine Vegne naturligvis givet et afslaaende Svar, hvad der angik Pengene. Han forekom mig i al Almindelighed besynderlig, ja, endog med et Anstrøg af Aandssvækkelse. Men jeg kan jo meget vel ogsaa tage fejl, det er maaske kun saadan hans Maade at være paa. Martha Petrownas Død synes at have gjort et vist Indtryk paa ham.

— Herren skænke hende den evige Hvile, udbrød Pulcheria Alexandrowna: — jeg vil evigt, evigt bede for hende. Hvad skulde vi have stillet op nu, Dunja, uden disse tretusind Rubler? Min Gud, de er som faldet ned fra Himlen! Rodja, i Dag ejede vi ialt kun tre Sølvrubler tilbage, og jeg og Dunja raadslog allerede om, hvor vi med det første kunde pantsætte hendes Ur for ikke at skulle tage mod Penge af ham, den anden, saalænge han ikke af sig selv vilde tilbyde det. —

Swidrigailows Tilbud havde bragt Dunja noget ud af Fatning; hun stod endnu stadig hensunken i Eftertanke.

— Han maa pønse paa noget forfærdeligt! — ytrede hun, næsten hviskende, hen for sig og skælvede let.

Raskolnikow lagde Mærke til hendes overordentlige Forskrækkelse.

— Det aner mig, at jeg ofte endnu vil komme til at se ham, sagde han til Dunja.

— Vi skal have ham i Kikkerten! Jeg vil følge ham overalt! — udbrød Rasumichin med megen Energi: — Jeg vil heller ikke lade Dem slippe mig af Syne, Rodja har tilladt mig det, og han har kort og godt sagt til mig: — Pas paa min Søster! — Tillader De selv ogsaa dette, Avdotja Romanowna?

Dunja smilede og strakte Haanden ud imod ham, men det bekymrede Udtryk vilde ikke forsvinde fra hendes Ansigt. Pulcheria Alexandrowna saa venligt paa hende; de tre Tusind havde aabenbart beroliget hende.

Efter et Kvarters Tids Forløb sad de alle i livlig Samtale. Ogsaa Raskolnikow hørte opmærksomt til, selv om han ikke selv talte med. Rasumichin holdt en større Tale:

— Men hvorfor, hvorfor vil De dog igen bort herfra? — udbrød han i en Tale, der havde Sving, og som var han beruset: — Hvad vil De i den lille Flække? Hovedsagen er, at De alle bliver sammen her, og at den ene er nødvendig for den anden — og hvor nødvendig! Tro mig! Nu ja, det behøver ikke at være lang Tid, og De optager mig i Deres Venners Tal. Jeg forsikrer Dem, at vi kan grundlægge et helt Foretagende. Hør en Gang, jeg vil lægge det hele frem i alle Enkeltheder — hele Planen! Jeg fik Idéen allerede i Morges tidlig, da der endnu ikke var forefaldet noget! Den bestaar i følgende: Jeg har en Onkel, — jeg skal gøre Dem bekendt med ham, det er en meget gemytlig og hæderværdig gammel Mand — og denne Onkel har en Kapital paa tusind Rubler, men lever af sin Pension og behøver den ikke. Det er allerede to Aar siden, at han ønskede, at jeg skulde tage den Kapital og betale ham seks Procent i Rente for den. Men jeg gennemskuer ham helt vel, han vil gænske simpelt tage mig under Armene, og i det sidst forløbne Aar har jeg ikke behøvet dette; men i dette har jeg kun ventet paa hans Ankomst og besluttet mig til at tage mod Pengene. Derfor skal I nu give mig et Tusind af Jeres ved den først givne Lejlighed, og vi bliver sammen. Men hvad skal vi saa foretage? —

Rasumichin gjorde sig derpaa Umage for at udvikle sit Projekt, han fortalte en hel Del om, at næsten alle Boghandlere og Forlæggere kendte altfor lidt til deres Bøgers Værdi og derfor ikke forstod, hvad der gav Udbytte, og hvad der fortjente at udgives. Over Boghandlervirksomheden havde Rasumichin anstillet mange Betragtninger. Han havde allerede i to Aar arbejdet for andre og kunde temmelig godt tre Sprog, skønt han for kort Tid siden havde sagt til Rasumichin, at han var »svag« i det tyske, for at denne skulde modtage Halv-

delen af hans eget Arbejde og de tre Rubler. Han havde løjet ved den Lejlighed, og Raskolnikow havde godt vidst, at han løj.

— Hvorfor skulde vi lade vor egen Fordel ude af Betragtning, naar vi jo dog har et af de vigtigste Midler i Hænde — vore egne Penge? ivrede Rasumichin: — Ganske vist det koster Møje, men vi skal netop anstrænge os, De, Avdotja Romanowna, jeg og Rodja, — — der er mange Udgaver, som giver et ypperligt Udbytte!

Foretagendets Hovedvægt ligger paa, at vi skal vide, hvilke Oversættelser der er særlig nødvendige. Dem skal vi oversætte og udgive og samtidig studere, alt i Forening med hinanden. Her kan jeg være til Nytte, fordi jeg sidder inde med Erfaring. Jeg har allerede i to Aar arbejdet med Boghandlerne og kender hele deres Forretning! Hvorfor skulde man lade en saa god Bid gaa sin Mund forbi? Jeg kender selv to eller tre Værker — som jeg hemmeligholder — som tillader at man tager hundrede Rubler for Eksemplaret alene for Oversættelse og Udgivelse i Originalens egen Tanke, og dertil faar jeg ikke en Gang halvtreds Rubler for en saadan nu! Og tænk saa paa, at selv om jeg meddeler nogen noget af det, saa vil han maaske endnu tvivle. Men hvad der angaar Omsorgen for Trykning, Papir og Salget, saa overlad det til mig! Jeg kender alle Veje, der skal gaas! Vi begynder i det smaa, og vi naar det store, men vor Forretning vil i det allermindste ernære os, og vi vil kunne skabe os en Fremtid. —

Dunjas Øjne straalede.

— Det, De der siger, synes jeg rigtig godt om, Dmitri Prokopjitsch, sagde hun.

— Jeg forstaar nu ikke noget af det, bemærkede Pulcheria Alexandrowna: — maaske er det godt, men det ved kun Vorherre. Alt nyt er altid noget usikkert. Naa, men vi vil vel nok i hvert Fald blive her noget — i det mindste i den nærmeste Tid.

Hun saa paa Rodja.

— Hvad mener du, kære Broder? sagde Dunja.

— Jeg er af den Anskuelse, at han har en god Idé — svarede Raskolnikow: — Om Firmaet lader der sig begribeligvis ikke sige noget i Forvejen, men fem eller seks Bøger maa virkelig uden Tvivl faa Succes. Jeg kender selv et Værk, som utvivlsomt vilde gaa meget godt. Hvad iøvrigt det Punkt angaar, om han forstaar at føre Sagen igennem, da er der ikke nogle Betænkeligheder hos mig; han forstaar absolut den Forretning! For Resten bliver der jo nu Tid nok for Jer til at blive enige.

— Hurra! raabte Rasumichin: — Stop! Der er en Lejlighed her, i dette Hus og hos den samme Vært. Den ligger adskilt, hører ikke sammen med dette Værelse, den er møbleret og til rimelig Pris; der er tre smaa Stuer! Ved den første Lejlighed lejer De den. Uret skal jeg nok pantsætte i Morgen og bringe Dem Pengene, og saa er alting i Orden. Men Hovedsagen er, at alle tre bor sammen, Rodja ogsaa! Hvor skal du hen, Rodja?

— Vil du allerede gaa, min Søn? spurgte Pulcheria Alexandrowna forskrækket.

— Ja, lige paa Øjeblikket! sagde Raskolnikow.

Dunja saa paa sin Broder med nogen tvivlende Forundring. Han havde allerede sin Hue i Haanden og stod i Begreb med at gaa.

— Begrav mig blot ordentlig og tag Afsked med mig for Evigheden, sagde han i en besynderlig Tone.

Han smilede, og alligevel var det ikke noget Smil, der laa over hans Træk.

— Hvem ved, maaske ser vi hinanden for sidste Gang, tilføjede han fortvivlet. Han havde troet, at han kun havde tænkt dette for sig selv, men ligesom ham uafvidende var det sluppet over hans Læber.

— Men hvad gaar der af dig! skreg Moderen.

— Hvor vil du hen, Rodja? spurgte Dunja forskrækket.

— Jeg maa — svarede han rædsels-

slagen og ligesom rystet over det, som han vilde sige; der laa en betydelig halsstarrig Bestemthed i hans blege Træk.

— Jeg vilde sige — — da jeg kom herhen — da vilde jeg tale med Eder Maminka om noget — og ogsaa med dig Dunja; nemlig at det var bedre for os, om vi skiltes! Jeg føler mig ikke vel, jeg har ingen Ro paa mig — jeg skal komme herhen igen senere, — — naar — — hvis det blot bliver mig muligt. Jeg kender og elsker Jer, lad mig — være alene. Jeg har fattet en Beslutning, men allerede i Forvejen — jeg er fast bestemt paa det. Hvad der end vil ske med mig, om jeg bukker under eller ikke; jeg vil være alene! Glem mig helt, det er bedre saaledes! Og søg ikke Oplysninger om mig; hvis det er nødvendigt, skal jeg selv komme igen, eller — — lade Jer kalde! Maaske bliver alting endnu en Gang godt! Men nu — hvis I holder af mig, saa sig Jer løs fra mig — ellers — maa jeg hade Jer, jeg føler det — Levvel!

— Herre, min Gud, skreg Pulcheria Alexandrowna.

Moder og Søster kom i den allerstørste Skræk, ligeledes Rasumichin.

— Rodja, Rodja! Forson dig med os, vi vil leve som før sammen med hinanden! skreg den ulykkelige Moder.

Han gik langsomt hen mod Døren og forlod langsomt Værelset. Men Dunja ilede efter ham.

— Men Broder dog, hvad er det, du gør mod Moder? hviskede hun til ham. Hendes Blik var vredesfunklende.

Han saa aldeles livløst paa hende.

— Det er ikke noget; jeg kommer jo igen — jeg kommer igen! mumlede han halvhøjt, som om han ikke selv ret vidste, hvad han talte om. Saa gik han bort.

— Følelsesløse — onde Egoist! skreg Dunja efter ham.

— Han er vanvittig, men ikke følelsesløs! Han er sindssyg! Skulde De ikke kunne se det? *De* er altsaa følelsesløs! — hviskede Rasumichin hende ind i Øret og trykkede samtidig hæftigt hendes Haand.

— Jeg kommer straks tilbage igen! raabte han blot endnu til den halvdøde Pulcheria Alexandrowna og styrtede ud af Stuen.

Raskolnikow ventede ham for Enden af Gangen.

— Jeg vidste, at du vilde komme, sagde han: — vend tilbage igen og bliv hos dem, vær ogsaa hos dem i Morgen — altid. — Jeg kommer maaske igen — hvis det er muligt! Levvel! —

Uden at give ham Haanden gik han bort.

— Men hvor vil du dog hen? Hvad vil du, og hvad er der med dig? Skulde det ikke være muligt — sagde Rasumichin aldeles ude af Fatning.

Raskolnikow standsede endnu en Gang.

— En Gang for alle: Spørg mig ikke mere om noget. Jeg vil ikke længere kunne svare dig paa nogetsomhelst. Kom ikke oftere til mig. Maaske vil jeg komme herhen. Lad mig i Fred — og — forlad ikke de andre! Forstaar du mig?

Det var mørkt ude paa Gangen; de stod tæt ved en Lampe. Minuter igennem saa de tavse paa hinanden; for Rasumichin var denne Stund uforglemmelig hele hans Liv. Raskolnikows glødende og stirrende Blik syntes at tage Magten for hvert Øjeblik, der gik; det borede sig ind i Sjæl og Sind paa den anden. Pludselig skælvede Rasumichin, det var, som gik der noget sælsomt for sig mellem de to; en Tanke trængte sig paa, den var som et Fingerpeg; det var noget frygteligt, noget mægtigt — og paa samme Tid noget, de bægge forstod. Rasumichin blev bleg som Døden.

— Forstaar du mig nu? sagde Raskolnikow med et Ansigt, der var fortrukket af Smærte. — Vend tilbage til dem, føjede han blot til, gjorde saa hurtigt omkring og forlod Huset.

Det lader sig ikke beskrive, hvad der den Aften foregik hos Pulcheria Alexandrowna, efter at Rasumichin var vendt tilbage til de to Kvinder, havde beroliget dem, sværget paa, at man maatte give Rodja nogen Tid til at komme sig efter Sygdommen, at denne vilde komme igen

hver Dag, at han var meget angrebet, og at man ikke maatte hidse ham op. Han, Rasumichin, skulde have Øje med ham, sørge for en god Læge til ham, for den bedste — ja for et helt Koncilium — — — med et Ord, fra denne Aften af var Rasumichin blevet dem en Søn og Broder.

4.

Raskolnikow begav sig sporenstregs til det Hus ved Kanalen, hvor Sonja boede. Ejendommen havde tre Etager, var gammel og malet over med en grønlig Farve. Han søgte Portneren og fik af denne en noget usikker Oplysning om, hvor Skræddер Kapernaumow boede. Efter at han endelig i en Krog havde fundet Indgangen til den snævre, mørke Trappe, begav han sig op til anden Sal og gik her langs Galeriet, som vendte ud mod Gaarden. Medens han endnu famlede omkring i Mørket for at finde Kapernaumows Dør og var uvis om, hvor han egentlig befandt sig, aabnedes pludselig en Dør kun tre Skridt borte fra ham. Instinktmæssigt traadte han hen til den.

— Hvem er det? spurgte en kvindelig Stemme ængsteligt.

— Jeg — jeg vilde ind til Dem, svarede Raskolnikow og traadte ind i den lille Forstue. Her stod paa en ynkelig gammel Stol en revnet Kobberlysestage med et Lys i.

— Er det Dem, Herre? udbrød Sonja sagte og stod som forstenet.

— Hvor er Ders Stue, her?

Raskolnikow traadte hurtigt ind i Kammeret, idet han undgik at se paa hende.

Et Minut efter kom Sonja med Lyset. Hun satte Lysestagen fra sig og traadte hen foran ham, aldeles forvirret, i ubeskrivelig Sjælsuro og øjensynlig bestyrtet over hans uventede Besøg. Der var pludselig kommet Farve i hendes blege Ansigt, ja, Taarerne stod hende endog i Øjnene. Hun var saa inderlig bedrøvet; hun følte Blusel og Lyksalighed. Raskolnikow vendte sig hastigt bort og satte sig paa en Stol ved Bordet. Med et Blik overskuede han Værelset.

Det var et stort, men overordentlig lavloftet Kammer, det eneste, som Kapernaumow kunde undvære, og til dennes Bolig førte en aflaaset Dør paa den venstre Væg. Paa den modsatte Væg var der til højre en anden Dør, som ogsaa altid var aflaaset. Der var endnu en, som førte ind til et andet Værelse. Sonjas Kammer lignede mest et Skur, det var uregelmæssigt firkantet, hvad der gav det et ejendommeligt Udseende. En Væg med tre Vinduer vendte ud mod Kanalen og begrænsede Værelset temmelig skraat, af hvilken Grund den ene Krog, som løb ud i en spids Vinkel, var meget mørk, saaledes at man ved denne ynkelige Belysning ikke helt godt formaaede at skelne den. Den anden Krog var uforholdsmæssig stump. I hele det store Rum fandtes der næsten ingen Møbler. I Krogen til højre stod der en Seng, ved Siden af denne — henne ved Døren — en Stol. Ved den samme Væg, hvor Sengen stod, opad den Dør, som førte ind til det fremmede Kammer, stod der et plumpt Bord, som var dækket af et blaat Klæde; omkring Bordet stod to Rørstole. Paa Væggen ligeoverfor, lige ved den spidse Krog, var der en lille Kommode af uhøvlet Træ, ganske ynkeligt forraadende sin indre Tomhed. Dette var alt, hvad Rummet indeholdt. Gullige, pjaltede Tapeter gjorde Krogen endnu mørkere; her maatte der være fugtigt om Vinteren. Armoden var aabenlys, selv Sengen stod nøgen uden Forhæng.

Tavs saa Sonja paa sin Gæst, som betragtede hendes Værelse saa opmærksomt og uden al Generthed; endelig begyndte hun at ryste af Angst, som stod hun foran en Dommer og en Fuldbyrder af hendes Skæbne.

— Jeg kommer sent — den er allerede halv elleve, ikke sandt? spurgte han stadig uden at løfte Blikket mod hende.

— Jo, den er saa mange, hviskede Sonja. — Ja, ja, udbrød hun pludselig, som om hele Beviset laa i det: — Klokken har lige slaaet inde hos min Vært, jeg har selv hørt det. Ja!

— Jeg er her hos Dem den sidste Gang, fortsatte Raskolnikow mørkt: — skønt jeg jo ogsaa er her for første. Jeg ser Dem maaske ikke igen mere.

— Rejser De bort?

— Jeg ved ikke — i Morgen vil det blive afgjort —

— Saa vil De altsaa ikke være hos Katharina Iwanowna i Morgen? — Sonjas Stemme lød usikkert.

— Det ved jeg ikke endnu; det vil vise sig i Morgen tidlig. Hovedsagen er den, at jeg er kommet herhen for at tale et Ord med Dem.

Han løftede sit tankefulde Blik mod hende og bemærkede pludselig, at han sad ned, men at hun endnu stadig stod op foran ham.

— Hvorfor staar De dog op? Sæt Dem ned, sagde han pludselig i en helt forandret, sagte og venlig Tone.

Hun satte sig, medens han iagttog hende med Opmærksomhed og næsten medlidende.

— Hvor De dog ser angrebet ud! Og hvordan er det, Deres Haand er — aldeles gennemsigtig; Fingrene er som paa en Død.

Han tog hendes Haand, Sonja smilte svagt.

— De har altid været saadan, sagde hun.

— Ogsa da De endnu boede hjemme?

— Ja!

— Naa ja, naturligvis, svarede han kort, og Udtrykket i hans Ansigt saavelsom Klangen af hans Stemme forandredes pludselig igen. Han saa sig atter omkring.

— Har De lejet dette Værelse af Kapernaumow?

— Ja.

— Han bor vel derinde bagved Døren?

— Ja, de har ogsaa saadan et Værelse.

— Bor de allesammen i det ene?

— Allesammen ja.

— Jeg vilde i Deres Sted være bange om Natten her i denne Stue, fortsatte han alvorligt.

— Mine Værtsfolk er meget gode og venlige, svarede Sonja, som endnu stadig ikke syntes at have genvundet sin Ro og Fatning: alle Møblerne, alting tilhører dem. De er meget rare, og Deres Børn kommer ofte herind til mig.

— De stammer vel?

— Ja. Han stammer ogsaa og er lam, og hans Kone ligeledes. Hun stammer egentlig mindre, hun kan kun ikke tale rigtig flydende. Hans Kone er saa voldsom god. Han var tidligere Tjener, — men som Fader til syv Børn — for Resten stammer kun den ældste, de andre er syge allesammen, men de stammer ikke. Men hvorfra ved De det? tilføjede hun med en vis Forundring.

— Deres Far har en Gang fortalt mig alt det; han har ogsaa fortalt mig altsammen om Dem. Hvorledes De den Gang var gaaet bort Klokken seks og først kommet hjem ved Nitiden, og hvordan Katharina Iwanowna laa paa Knæ foran Deres Seng.

Sonjas Udtryk forandredes.

— Jeg har set ham i Dag, hviskede hun sky.

— Hvem?

— Min Fader. Jeg gik paa Gaden, derhenne, omkring Hjørnet, ved Nitiden; saa gik han pludselig foran mig; ganske saadan som han plejede. Jeg vilde netop gaa hen til Katharina Iwanowna.

— De gik og spadserede paa Gaden?

— Ja, hviskede Sonja; hun rødmede paa ny og sænkede Hovedet.

— Katharina Iwanowna har vel aldrig pryglet Dem, da Deres Fader levede?

— Aah nej, hvor kan De tro, aah nej! udbrød Sonja næsten forskrækket og saa paa ham.

— Saa elsker De hende altsaa?

— Hende? Ja, absolut, svarede hun smærteligt bedrøvet og med Eftertryk, medens hun fuld af Sorg pludselig vred Hænderne. — Ak, det vilde De ogsaa — hvis De vidste! Hun er jo aldeles som et Barn, og hendes Forstand er nu helt forvirret; af Modgang. Men hvor

har hun været forstandig, hvor højhjærtet og fuld af Godhed! De ved intet om alt det, intet! Ak! —

Sonja sagde disse Ord som i Fortvivlelse, oprørt og lidenskabeligt, medens hun ustandseligt vred Hænderne. Hendes blege Kinder var nu stærkt røde, i hendes Øjne dvælede Smærten. Det var tydeligt, at hun martredes af frygtelige Sjælekvaler, og at hun længtes efter at kunne tale ud. En uudslettelig Lidelse genspejlede sig i hendes Træk.

— Slaaet mig! Hvad tænker De paa, Herre? Du gode Gud, slaaet mig! Og selv om hun saa havde givet mig Prygl, hvad gjorde saa det? Det vilde være uden Betydning! De ved intet, slet intet! Hun er saa ulykkelig, ak, saa ulykkelig! Og ovenikøbet syg; hun søger blot Retfærdighed; hun er rar og tror, at den bor hos enhver; hun forlanger det. Og plager man hende, saa svarer hun ikke med uretfærdige Handlinger. Hun vil ikke vide af, at det Gode ikke mere findes blandt Menneskene og oprøres over det som et Barn — ak ja, som et Barn! Hun er retfærdig, saa retfærdig!

— Men hvad skal der blive af Jer?

Sonja saa spørgende paa ham.

— De er jo dog henvist til Dem. Det var ganske vist allerede før saadan, og alt laa paa Deres Skuldre — ja den Afdøde kom jo endog til Dem for at tigge lidt Penge til at drikke op; men hvad skal det nu blive til?

— Jeg ved det ikke, lød det sørgmodigt fra Sonja.

— Skal de blive boende derhenne?

— Jeg ved det ikke; de skylder allerede Husleje; Værtinden sagde højlydt i Dag, at de blev sagt op, og Katharina Iwanowna siger selv, at hun ikke vil blive boende der et Minut længere.

— Men hvorfor taler hun saa bestemt? Stoler hun da paa Dem?

— Ak, tal da ikke saaledes! Vi lever saa alene, saa ensomt! Pludselig geraadede hun i Ophidselse, hun blev ivrig ligesom en Kanariefugl eller en anden lille Fugl, som man har skræmt op. — Hvordan skal de dog kunne leve? Og hvor har hun ikke udgydt Taarer i Dag; hendes Sanser forvirres, har De ikke lagt Mærke til det? Hun bliver gal; hun er ude af sig selv som et rent Barn, for at alt skal blive arrangeret i Morgen, for at der kan blive et Maaltid, — hun vrider sine Hænder, spytter Blod, græder og løber med et Hovedet mod Muren som i Fortvivlelse. Derpaa bliver hun atter rolig; hun haaber kun paa Dem! Hun siger, at De nu har været hendes Hjælper, at hun vil forsøge at laane nogle Penge for at kunne vende tilbage til sin Fødeby med mig; og der vil hun oprette en Pensionsanstalt for anstændige, unge Piger, jeg skal have Opsynet. Saa skulde der begynde et skønnere Liv for os, og hun kysser, omfavner og trøster mig og tror selv fast paa det altsammen! Hun tror paa sine Fantasier — tør man gøre hende Bebrejdelser af den Grund? Nu i Dag, hele den lange Dag igennem, har hun vasket, støvet af og ordnet, hun har selv med sine svage Kræfter trukket den store Vaskebalje ind i Stuen, og da hun blev aandeløs af det, sank hun om paa Sengen. I Dag gik jeg tidlig ud sammen med hende for at købe Sko til Polenka og Lena; deres Fodtøj var helt itu; imidlertid slog vore Penge ikke paa langt nær til, og hun havde dog valgt saadan et Par nydelige, smaa Sko, — for hun har Smag, De tror det maaske ikke! Saa brød hun ud i Taarer inde i Butiken, medens Folkene saa paa det, — blot fordi Pengene ikke rakte til. Aah — det var et altfor sørgeligt Syn! —

— Saa er det mig ogsaa forstaaeligt, at De — lever — paa — den — Maade, sagde Raskolnikow med et bittert Smil.

— Gaar det ikke ogsaa Dem til Hjærte? Ikke? indskød Sonja: — De har dog givet det sidste, De ejede, bort uden at vide noget om det altsammen; mne hvis De saa det — oh Gud! Hvor ofte har jeg ikke foraarsaget hende Strømme af Taarer! Sidst endog i forrige Uge! Ve mig! Det var Ugen før hans Død! Jeg har handlet haardhjærtet! Og hvor ofte, hvor ofte har jeg ikke

gjort det, og hvor piner det mig ikke hele Dage igennem at tænke paa det! —

Sonja vred i Smærte over Erindringerne sine Hænder, medens hun talte.

— De har været haardhjærtet?

— Ja, ja! Jeg var paa Besøg hos dem, fortsatte hun og græd: — den Afdøde sagde: Læs noget for mig, Sonja, jeg har Hovedpine, læs et eller andet, hvad? — Her er en Bog! — Han havde en Bog, som Andrey Semenitsch Lebesjatnikow havde laant ham; han bor jo ogsaa derhenne og laaner altid den Slags Bøger ud. Jeg svarede, at jeg nu maatte gaa, og just ikke vilde læse. Jeg var særlig kommen derhen for at vise Katharina Iwanowna en Krave. Lisabeta, hende der handlede, havde bragt mig en billig Krave og Manchetter, de var meget smukke, nye og med Mønster. Ogsaa Katharina Iwanowna syntes meget godt om Kraven, hun tog den paa og saa sig i Spejlet. Den tiltalte hende altfor meget! — Giv mig den, Sonja, sagde hun: — saa er du rar! — Hun bad mig saa meget om den og ønskede sig den Krave, men hvor skulde hun bære den? Hun tænkte jo blot paa sin tidligere, lykkeligere Tid. Hun saa sig i Spejlet og koketterede med sig selv; hun havde ikke faaet en eneste Dragt, ikke noget Pynt i en lang, lang Aarrække! Og dog havde hun ellers aldrig bedt nogen om nogetsomhelst, thi hun er stolt og giver hellere det sidste, hun ejer og har, bort. Men denne Gang bad hun dog — saa godt syntes hun om Kraven! Det gjorde mig selv ondt, at jeg skulde overlade hende den, og saa sagde jeg, hvad hun vilde med den? Hun sagde saa til mig, hvorfor hun saa gærne vilde have den, ak, hun havde jo slet ikke behøvet at fortælle det! Hun saa paa mig, hun blev saa tung og trist til Mode, fordi jeg nægtede hende Kraven; aah, det var meget sørgeligt. Det gjorde hende vist ikke ondt for Kravens Skyld, men fordi jeg afslog hendes Anmodning; jeg saa det meget godt. Ak, hvor gærne vilde jeg dog ikke nu gøre alt det godt igen, give hende det altsammen og tage de Ord tilbage, — aah ja, ja — men — — Dem maa jo alt dette være ligegyldigt!

— De kendte hende, den Handlende, Lisabeta?

— Ja. Har De ogsaa kendt hende? spurgte Sonja med nogen Forbavselse.

— Katharina Iwanowna er brystsyg, meget alvorligt; hun vil snart dø, sagde Raskolnikow undvigende og uden at besvare hint Spørgsmaal.

— Aah, nej! nej! nej!

Sonja foldede ubevidst sine Hænder, som vilde hun bede ham om, at han ikke vilde lade den anden dø.

— Men det vilde dog være bedre, om hun døde.

— Nej, nej, ikke bedre, aldeles ikke bedre! gentog hun ude af Forfærdelse og halvt sanseløs.

— Og Deres smaa Søskende; hvor vil De bringe dem hen — om ikke til Dem selv?

— Aah, det ved jeg endnu ikke! udbrød Sonja og greb sig fortvivlet til Hovedet. Øjensynlig var den Tanke ofte før opstaaet hos hende, saaledes som hun nu forskrækkedes over den.

— Og hvordan, hvis De — selv om det var, medens Katharina Iwanowna levede — hvis De blev syg og bragt paa Sygehuset, hvad skulde det saa blive til? — fortsatte Raskolnikow uden Barmhjærtighed.

— Men hvad siger De, hvad er det, De der siger? Det kan dog umuligt ske!

Sonjas Aasyn stivnede i den største Forfærdelse.

— Hvorfor egentlig ikke? spurgte Raskolnikow med et haardt Smil: — Er De maaske forsikret mod det? Hvad skal der saa blive af Dem? Saa synker man tilbunds i den store Skare og gaar rundt og tigger paa Gaden! Hun vil hoste og tigge og støde Hovedet mod Muren, ligesom i Dag, og de Smaa vil klynke! De vil bukke under og saa bringer man dem til Kvarterets Hospital, og saa er det forbi — forbi —

— Aah, Gud vil ikke tillade det! — stønnede Sonja af et kummerfuldt Bryst. Hun lyttede spændt og saa paa ham med bedende Blik, og medens hun knugede

Hænderne, — som om det afhang af ham.

Raskolnikow havde rejst sig og gik nu op og ned i Værelset. Et Minut forløb saaledes. Sonja stod tavs med slapt nedhængende Arme og bøjet Hoved.

— Er det ikke muligt at spare noget sammen — at gemme til onde Tider? spurgte han videre og standsede med et Sæt foran hende.

— Nej, hviskede hun.

— Naturligvis ikke! De har allerede forsøgt det? sagde han næsten haanligt.

— Jeg har prøvet paa det.

— Og det gik ikke! Naa — nej — naturligvis! Hvorfor spurgte jeg i det Hele taget?

Atter begyndte han sin Gaaen op og ned i Værelset; atter forløb et Minut i Stilhed.

— Tjener De Penge hver Dag?

Sonja blev endnu mere forvirret end før, hun rødmede endnu stærkere. — Nej — hviskede hun endelig med en pinefuld Anstrængelse.

— Det vil vel ikke gaa anderledes med Polenka? — sagde han saa.

— Nej, nej, det er ikke muligt — nej!

Sonja raabte dette og skreg højt som en Vanvittig — eller som var hun lige blev saaret af en Kniv.

— Gud! Gud! En saadan Rædsel vil du ikke taale!

— Han taaler nok det, der er meget værre!

— Nej, nej. Vorherre vil beskytte hende, aah Gud! gentog hun, der nu ikke var sig selv mægtig.

— Men maaske findes der slet ikke nogen Gud, indvendte Raskolnikow underfundigt og saa smilende paa hende.

Sonjas Ansigt forandredes pludselig paa en forfærdende Maade; det fortrak sig som i Krampe, med et ubeskriveligt Smil saa hun paa ham, vilde svare, men kunde ikke faa et Ord frem og formaaede kun at hulke bitterligt, usigeligt bitterligt, medens hun skjulte Ansigtet i sine Hænder.

— De sagde, at Katharina Iwanownas Forstand ikke var i Orden mere, Deres er det heller ikke længere, udbrød han efter en kort Pavse.

Der gik fem Minuter; han gik rastløs op og ned, tavs og uden at løfte Blikket. Endelig traadte han helt hen til hende; hans Øjne funklede. Med bægge Hænder greb han hende om Skulderen og saa hende ind i hendes taarevædede Aasyn. Hans Blik var ubevægeligt, stift, skarpt, og om hans Læber skælvede det voldsomt. Pludselig bøjede han sig hurtigt, lod sig glide ned paa Gulvet og kyssede hendes Fødder. Sonja var forskrækket sprunget op foran ham, som var han en Vanvittig; og han saa virkelig ud som en saadan.

— Hvad er det, De gør, hvad er det, De gør? Foran mig? Saadan! stønnede hun blegnende, Hjærtet bankede i uhyre Smærte.

Han rejste sig straks igen.

— Jeg har ikke bøjet mig for dig, men for al Menneskehedens Lidelse! — sagde han haardt og traadte hen til Vinduet.

— Hør mig, fortsatte han, da han et Minut efter kom hen til hende: — Jeg har allerede sagt til en af mine Fjender, at han ikke paa langt nær var saa meget værd som Deres Lillefinger; — derfor har jeg ogsaa i Dag gjort min Søster den Ære at tillade hende at sidde ved Siden af dig.

— Aah, De har fortalt hende det! Og ved Siden af hende? udbrød Sonja forskrækket: — hun skulde sidde ved Siden af mig! Og det skulde være en Ære! Jeg er jo bare en — en Ærerløs, — aah — at De har fortalt det!

— Jeg har ikke sagt det til Vanære for dig eller for at det skulde regnes dig til en Fejl, men blot paa Grund af din store Lidelse. Du er en ophøjet Synderinde, ja, saadan er det nok, fortsatte han, næsten som var han henrykt, — og naar du staar forud for alle Synderinder, saa er det, fordi du har dødet dig selv og kastet dig selv bort — forgæves. Var det maaske ikke rædselsfuldt! Var det ikke endnu forfærdeligere, at du lever her i Smudset, som du hader, skønt du

meget godt ved — det gælder jo blot om at lukke Øjnene op — at du ikke kan hjælpe nogen ved det — at du ikke kan redde nogen fra Skæbnen? Sig mig nu blot — fortsatte han næsten ude af sig selv: — hvorledes disse Omgivelser, denne Elendighed lader sig forene med disse dine andre, modsatte Følelser og ædle Tanker? Saa maatte det dog forekomme rigtigere, tusinde Gange rigtigere og forstandigere, hvis man straks gjorde en Ende paa det Hele og gik paa Hovedet i Vandet?

— Og hvad skulde der saa blive af dem? svarede Sonja mat, i det hun saa smærteligt paa ham, men samtidig uden at forraade blot den ringeste Forbavselse over dette Forslag.

Raskolnikow saa sælsomt paa hende. Han læste alt i hendes Øjne; hun havde maaske selv allerede i lang Tid næret den Tanke. Maaske havde hun allerede ofte og i alvorlig Fortvivlelse tænkt over, hvordan man med et Slag kunde gøre Ende paa det altsammen, saa alvorligt, at hans Opfordring nu ikke formaaede at gøre noget Indtryk paa hende, endsige bevæge hende. Hun følte heller ikke Haardheden i hans Ord, — hans Smils Betydning og især hans opmærksomme Iagttagelse af de Omgivelser, hun levede i, bemærkede hun slet ikke, dette blev ham selv klart — men det ene opfattede han gribende stærkt: med hvilken uhyre Maal af Smærte Tanken om hendes Ærefølshed og hele Stilling allerede i lange, lange Tider havde martret hende. Hvad, hvad i Alverden havde kunnet hæmme hende i Beslutningen om med et Slag at gøre en Ende paa det altsammen? Nu først begreb han fuldstændig, hvad hine, arme, smaa, faderløse Børn og den beklagelsesværdige, halvgale Katharina Iwanowna med hendes Sygdom og med hendes Trang til at rende Hovedet mod Væggen betød for hende. Men ikke desmindre var det ham klart, at Sonja med hendes Karakter og hendes Dannelse, som hun jo dog sad inde med, i intet Tilfælde kunde forblive i disse Forhold. Og dette Spørgsmaal opstod i ham: — Hvordan formaaede hun at leve i saadanne Omgivelser uden at miste Forstanden, naar hun dog ikke ejede Mod nok til at styrte sig i Vandet? Han vidste jo nok, at Sonjas Stilling aldeles ikke var nogen Sjældenhed i Samfundet og ulykkeligvis ikke en enkelt eller undtagelsesmæssig. Men netop denne Omstændighed, hendes Opdragelse og hele tidligere Liv maatte jo med et Slag have dræbt hende ved hendes første Skridt paa denne Lastens Vej. Hvorfor altsaa udstod hun alt dette? Løj hun? Hendes hele Færd berørte hende øjensynlig kun rent overfladisk, hendes udsvævende Liv var endnu ikke blot i mindste Grad trængt ind til hendes Hjærte. Han saa dette, hun stod i det klareste Lys for hans indre Øje.

— Tre Veje staar aabne for hende, — tænkte han: — enten kaster hun sig i Kanalen, eller hun kommer paa Galeanstalten, eller — eller hun hengiver sig helt til Lasten, forgifter sit Sind og forhærder sit Hjærte. —

Den sidste Tanke var den, der vakte mest Væmmelse hos ham, men han var allerede Skeptiker, han var ung, tilbageholdende og maaske haard, og netop af den Grund formaaede han ikke at komme udenom sin Tro paa, at den sidste Vej, den fuldkomne Udsvævelse, vilde blive den mest sandsynlige.

— Men skulde det være sandt, — skreg det inden i ham: — skulde denne Skabning, som endnu har bevaret sin Sjæls Renhed, tilsidst kunne finde sig til Rette og forsone sig med at leve i den modbydelige, frastødende Lastens Grube? Skulde denne Tilpasning allerede være begyndt, og havde hun kun taalt Tilværelsen, som den var for hende, fordi Lasten ikke mere forekom hende saa frastødende? Nej, nej, det er ikke muligt! udbrød han, ligesom Sonja før havde raabt.

— Nej, indtil nu har kun Tanken om Synden afholdt hende fra Kanalen. Og naar hun endnu ikke har mistet Forstanden — men hvem siger iøvrigt, at hun maaske ikke allerede har mistet sin Forstand? Er hun da ved sin sunde Fornuft? Kan nogen sige det undtagen

hun selv? Kan da et Menneske med sund Forstaaelse dømme saaledes som hun? Staa saaledes foran sin egen Fordærvelse, lige ved den afskyeligste Afgrund, til hvilken hun føler sig draget, se den og samtidig vinke afværgende med Hænderne, tilstoppe sine Øren, naar man taler om Farerne? Hvad venter hun da paa — maaske paa, at et Under skal ske? Ja, det er sikkert saadan. Men er da ikke det et Tegn paa Vanvid?

Han var helt fordybet i denne Tankerække; den sidste Udvej syntes han endog bedre om end alle de andre. Han hæftede nu Blikket stift paa hende.

— Du beder vel ofte til Gud, Sonja? spurgte han.

Sonja tav; han stod nu ved Siden af hende og afventede hendes Svar.

— Hvad var jeg vel uden Gud! hviskede hun hurtigt, men energisk, idet hun saa paa ham med et flygtigt men straalende Blik og samtidig hæftigt trykkede hans Haand i sin.

— Det er nok rigtigt, tænkte Raskolnikow.

— Men hvad har Gud hidtil gjort for dig til Gengæld? spurgte han, ligesom sugende sig fast til hende.

Sonja tav længe, som kunde hun ikke svare; hendes spæde Bryst stønnede af Ophidselse.

— Ti, spørg ikke! De er ikke værdig! udbrød hun pludselig og saa strængt og vredt paa ham.

— Ja, det er nok saadan, tænkte han atter ved sig selv.

— Han formaar alt! hviskede Sonja hastigt og sænkede igen Hovedet.

— Dette er Opløsningen; dette er Forklaringen paa det hele, afgjorde han ved sig selv, medens han i agtpaagiven Spænding saa paa hende.

Men en ny, sælsom, næsten feberagtig Følelse betragtede han det blege, undseelige og uregelmæssige lille Ansigt, disse blide, store Øjne, som flammede saa voldsomt før i Vrede, og ligeledes naar hun talte nøgternt og energisk; det slanke Legeme, som endnu rystede af Harme og Forfærdelse — og stadig besynderligere, næsten umuligt syntes det ham.

— Hun er taabelig, hun er taabelig! — Den Tanke paatvang sig ham.

Paa Kommoden laa en Bog. Han havde allerede, da han gik op og ned i Kammeret, lagt Mærke til den hele Tiden. Det var det nye Testament i russisk Oversættelse. Bogen var gammel, pjaltet — i Læderbind.

— Hvor kommer den Bog fra? spurgte han ud i Luften. Hun stod endnu stadig paa den samme Plads, tre Skridt fjærnet fra Bordet.

— Man har bragt mig den, svarede hun, som det syntes med megen Uvilje og uden at se paa ham.

— Hvem har bragt den?

— Lisabeta; jeg har bedt hende om den.

— Lisabeta! Mærkeligt! tænkte han. Alt hos denne Sonja blev ham mere og mere besynderligt og vidunderligt, for hvert Minut. Han tog Bogen med hen ved Lyset og bladede i den.

— Hvor staar Historien om Lazarus? spurgte han pludselig.

Sonja saa mod Gulvet og tav; hun stod noget til Siden fra Bordet.

— Hvor staar Lazarus Genopstandelse? Find den til mig, Sonja!

Han saa fra Siden af hen paa hende.

— Ikke der — i fjerde Evangelium — hviskede hun alvorligt og uden at træde hen til ham.

— Slaa op paa det Sted og læs, sagde han og satte sig ned med Albuerne støttede mod Bordet og med Hovedet i Hænderne. Han vendte sig mørkt bort fra hende, parat til at lytte.

Sonja traadte uvis hen til Bordet og greb Bogen.

— Har De aldrig læst det? spurgte hun og saa mistroisk paa ham henover Bordet. Hendes Røst klang barskere og barskere.

— Det er allerede lang Tid siden. Da jeg studerede. Læs!

— Har De da ikke hørt i Kirken om Lazarus?

— Jeg — — har ikke været der. Du gaar der vel hyppigt?

— Næh — — hviskede Sonja.

Raskolnikow smilede.

— Jeg forstaar det. Du gaar maaske heller ikke i Morgen til din Faders Begravelse?

— Aah — jo —jo! Jeg var der ogsaa i forrige Uge — — der blev læst en Messe —

— For hvem da?

— For Lisabeta. Hun er blevet myrdet med en Økse.

Hans Nerver ophidsedes mere og mere, det var ved at danse rundt for ham — alting.

— Du var nok Veninde med Lisabeta?

— Ja. Hun var saa god. Hun kom kun sjældent til mig, hun turde ikke oftere, og saa læste vi sammen og talte. Hun ser Gud!

Besynderligt klang disse Bibelord for ham, og der havde han jo igen et nyt Bevis. — Der havde altsaa fundet hemmelige Sammenkomster Sted mellem Lisabeta og Sonja, og de var aandssvage bægge to! —

— Du er jo ogsaa selv aandssvag. Ja, det smitter! tænkte han.

— Læs! raabte han saa med et og i en befalende og vred Tone.

Sonja for sammen af Skræk, og hendes Hjærte bankede. Hun vovede ikke at læse for ham. Næsten smærteligt saa Raskolnikow paa »denne ulykkelige Aandssvage«.

— Hvorfor skal jeg læse for Dem? De tror jo dog ikke! stammede hun sagte og tungt aandende.

— Læs! Jeg vil have det! — vedblev han stædigt: — Du har jo ogsaa læst for Lisabeta!

Sonja slog op i Bogen og søgte efter Stedet. Hendes Hænder rystede, hendes Stemme lød nu. To Gange tog hun fat, men fik dog ikke udtalt blot det første Ord.

— »Men der laa en syg, Lazarus af Bethania« — fik hun endelig med stor Anstrængelse frem, dog allerede faa Ord henne begyndte hendes Stemme at faa Klang og lyde frit fra Læberne som en Streng, der har været spændt for stramt. Baandet var løst, og det vældede fra hendes Bryst.

Raskolnikow havde vel anet, hvorfor Sonja ikke havde villet beslutte sig til at læse; og han havde forstaaet det bedre og bedre, jo barskere og strængere han havde opfordret hende til det. Han havde nu kun altfor godt begrebet, at hele hin Følelse maatte have udgjort hendes bestandige og gamle Hemmelighed, maaske allerede fra hendes Barndom af, Familjen, ved Siden af den ulykkelige Fader, den af Kummer halvt vanvittige Moder og mellem de sultende Søskende, midt i det hele Virvar af Skrig og Bebrejdelser. Men nu erkendte han ogsaa, og han erkendte dette meget tydeligt, at hun længtes imod noget, at hun frygtede noget usædvanligt og nu læste for at beskæftige sig selv. Han saa, at det var hende pinligt at læse ikke blot i Betragtning af hendes egen Hjærtevé, eller fordi hun kendte alle de Farer, der omgav hende, men ogsaa fordi han hørte til — og netop nu! Lad ske, hvad der vil, senere! Han læste det i hendes Øjne, forstod det af hendes Bevægethed! Hun fik Herredømme over sig selv, overvandt sin Stemmes Beklemthed og fortsatte i Læsningen af det ellevte Kapitel af Johannes Evangelium. Og hun læste da ind til 19de Vers:

— — Og mange Jøder vare komne til Martha og Maria for at trøste dem over deres Broder. Da Martha nu hørte, at Jesus kom, gik hun ud ham imøde; men Maria blev siddende i Huset. Da sagde Martha til Jesus: — Herre, havde du været her, da var min Broder ikke død; men ogsaa nu ved jeg, at hvadsomhelst du beder af Gud, vil Gud give dig. — —

Hun holdt inde, da hun skamfuld opdagede, at hun skælvede af Ophidselse, og at hendes Stemme atter blev for høj:

— — — Jesus sagde til hende: din Broder skal opstaa! Martha siger til ham: jeg ved, at han skal opstaa i Opstandelsen paa den yderste Dag. Jesus sagde til hende: jeg er Opstandelsen og Livet, hvo, som tror paa mig, om han

end dør, skal han dog leve. Og hver den, som lever og tror paa mig, skal ikke dø evindeligen. Tror du dette? — —

Næsten kvalt af Smærte trak hun Vejret dybt og læste tydeligt og med en Styrke, som om hun selv forkyndte et Evangelium:

— — — Hun siger til ham: ja, Herre! jeg har troet, at du er Christus, den Guds Søn, den, som kommer til Verden — — —

Atter holdt hun inde og rettede hurtigt Blikket paa ham, men hun betvang sig og fortsatte at læse. Raskolnikow sad ubevægelig og lyttede til; han rørte sig ikke, sad tungt paa Stolen og saa til Siden. Saa læste hun da videre indtil 32. Vers:

— — Der Maria da kom derhen, hvor Jesus var, og saa ham, faldt hun ned for hans Fødder og sagde til ham: Herre! havde du været her, da var min Broder ikke død. Der Jesus da saa hende græde og saa Jøderne græde, som kom med hende, rørtes han i Aanden, og blev hæftig bevæget og sagde: hvor have I lagt ham? De sagde til ham: Herre! kom og se! Jesus græd. Da sagde Jøderne: se, hvor han elskede ham! Men nogle af dem sagde: kunde ikke han, som aabnede den Blindes Øjne, have gjort, at og denne ikke var død? — —

Raskolnikow vendte sig mod Sonja og saa opfyldt af Rørelse paa hende: — Ja, det var virkelig Tilfældet, hun skælvede som i Feber. Han havde ventet det. Hun kom nu til Stedet, hvor Talen er om det ophøjede, uhørte Under og en mægtig Triumfens Følelse greb hende. Hendes Stemme tonede som Metal, Sejr og Glæde klang gennem hende og løftede hende. Linjerne flød ud for hende, thi det blev mørkt for hendes Øjne, men hun kunde det, hun læste, udenad. Ved det sidste Vers: — kunde ikke han, som aabnedes den Blindes Øjne — — — — sænkede hun Stemmen, med Varme og Lidenskab gengav hun de vantro, blinde Jøders Tvivl, hadefulde Smil og Bebrejdelser, de Jøder som nogle Minuter efter skulde falde om, som ramt af et Tordenslag, hulke og blive troende. Og han — han — der ligeledes var vantro og forblindet, han hører det nu ogsaa og bliver troende; ja, ja, nu i dette Øjeblik! — jog det gennem hendes Hoved, og hun bævede i glædesfyldt Forventning.

— — — Da rørtes Jesus atter inderlig og kom til Graven. Men det var en Hule, og en Sten laa derfor. Jesus sagde: tager Stenen bort! Martha, den Dødes Søster, siger til ham: Herre! han stinker allerede; thi han har ligget i fire Dage. — — —

Hun betonede særlig stærkt Ordet »fire«.

— — — — Jesus sagde til hende: sagde jeg ikke, at dersom du kunde tro, skulde du se Guds Herlighed? Da toge de Stenen bort, hvor den Døde var lagt. Men Jesus opløftede sine Øjne og sagde: Fader, jeg takker dig, at du har hørt mig. Dog, jeg vidste, at du altid hører mig; men for Folkets Skyld, som staar omkring, sagde jeg det, at de skulle tro, at du har udsendt mig. Og der han havde sagt dette, raabte han med høj Røst: Lazarus, kom hid ud! Og den Døde kom ud — — — —

Hun læste højt og med stærk Iver, bævende og rystende, som havde hun set det altsammen med egne Øjne.

— — — — bunden med Jordeklæder om Fødder og Hænder og hans Ansigt var ombundet med en Svededug. Jesus sagde til dem: løser ham og lader ham gaa. Derfor troede mange paa ham af de Jøder, som var komne til Maria og havde set de Ting, som Jesus havde gjort. —

Mere kunde hun ikke læse; hun lukkede Bogen og rejste sig hurtigt fra sin Stol.

— Det handlede blot om Lazarus Opstandelse, hviskede hun barskt og kort, stod ubevægelig, bortvendt, næsten skamfuld og vovede ikke at se paa ham. Hendes Lemmer skælvede endnu stadig i Feber. Lyset var allerede brændt langt ned i den ynkelige Stage og belyste i dette lavloftede Rum Morderen og Skøgen, saadan som de sad sammen og læste af den hellige Skrift. Der forløb fem Minuter.

— Jeg kom for at tale om en bestemt Sag, begyndte Raskolnikow pludselig højt og alvorligt, rejste sig og traadte hen til Sonja. Denne løftede tavs Øjnene mod ham. Hendes Blik var meget koldt, der laa en halsstarrig Bestemthed i det.

— Jeg har i Dag forladt min Familje, sagde han: — Min Moder og min Søster. Jeg vil ikke vende tilbage til dem igen; jeg har sagt mig løs fra alt og alle.

— Hvorfor dog? spurgte Sonja, næsten stiv af Skræk. Mødet med hin Moder og Søster havde efterladt et usædvanligt Indtryk hos hende, noget som hun ikke rigtig selv forstod at forklare. Hun modtog Budskabet om Bruddet med stor Skræk.

— Nu har jeg kun dig alene tilbage, tilføjede han: — Kom, vi vil vandre sammen; jeg kom til dig. Vi er bægge forbandede, lad os være sammen!

Hans Blik funklede.

— Han ser ud, som om han var halvt vanvittig, tænkte Sonja nu.

— Hvor skal vi hen? spurgte hun frygtsomt og veg uvilkaarligt tilbage for ham.

— Hvor skal jeg vide det fra? Jeg ved kun, at vi skal samme Vej; det ved jeg bestemt, men kun det. Et eneste Maal!

Hun saa paa ham uden at begribe. Hun forstod blot saa meget, at han maatte være grænseløs, usigelig ulykkelig.

— Ingen af de andre vilde forstaa noget, hvis du fortalte dem det, fortsatte han: — men jeg — jeg har forstaaet dig. Du er nødvendig for mig, derfor er jeg kommet til dig!

— Jeg forstaar ikke — stammede Sonja.

— Du skal nok komme til at forstaa. Har du ikke ogsaa gjort noget? Du har ogsaa syndet, du kunde synde. Du har lagt Haand paa dig selv, ødelagt dit Liv — dit eget Liv — men det er jo det samme! Du havde kunnet leve i Aand og Forstand og vil ende ved Kanalbredden! Du vil jo heller ikke kunne taale at være alene, saa mister du din Forstand — ligesaa med mig. Du er allerede vanvittig nu. Vi kan følges ad — *samme* Vej. Kom!

— Hvorfor? Hvorfor vil De det? udbrød Sonja, besynderlig bevæget ved hans Ord.

— Hvorfor? Fordi man ikke kan leve videre saaledes, — der er det hvorfor! Det hedder — men alvorligt og besindigt overvejet, ikke jamre og skrige paa Barnevis — at Gud intet ondt tillader. Hvad vil der da ske, hvis de i Morgen bragte dig syg paa Hospitalet? Den stakkels Syge derhenne, hun vil snart dø, og saa Børnene? Vil Polenka ikke ogsaa gaa i Hundene? Har du ikke nok set Børnene her paa Gadehjørnet, de bliver sendt ud af Moderen for at appellere til Offentlighedens Medlidenhed? Jeg har erfaret, hvor deres Moder bor, og under hvilke Forhold de lever; der kan Børn ikke længe være Børn; der bliver den Syttenaarige straks en lastefuld Slyngel og Tyv. Og Børnene, Christi Billede, thi dem tilkommer Himmerigs Rige! Han befalede at elske og at ære dem, de danner Fremtidens Menneskehed!

— Men hvad skal jeg gøre, hvad er der at gøre? gentog Sonja i Krampegraad og vridende sine Hænder.

— Hvad der er at gøre? Det maa brydes af — en Gang for alle og kun en Gang; Lidelsen maa tages af os! Hvorledes? Forstaar du ikke det? Du vil forstaa det senere.

— Frihed og Magt! Men især Magt! Over hvert skælvende Kreatur, over hver Myretue. Det er Maalet! Forstaar du mig? Maaske taler jeg med dig for sidste Gang; hvis jeg ikke kommer i Morgen, saa vil du selv faa alting at vide, og tænk saa paa disse sidste Ord. En Gang senere, om et Aar, med Tiden vil du lære at forstaa, hvad de har at betyde. Skulde jeg komme til dig i Morgen, saa skal jeg fortælle dig, hvem der har dræbt Lisabeta. Levvel! —

Sonja var af Rædsel sprunget frem mod ham.

— Ved De da, hvem der har gjort

det? spurgte hun skrækslagen, og idet hun saa sky paa ham.

— Jeg ved det og vil sige det. Men kun til dig, til dig alene! Jeg har udvalgt dig til det. Jeg vil ikke komme til dig for at anraabe om Tilgivelse, men blot ligeud sige det. Det er allerede lang Tid siden, jeg har udvalgt dig; allerede den Gang din Fader fortalte mig om dig, da Lisabeta endnu var i Live. Ja — allerede den Gang har jeg tænkt paa dig! Levvel, giv mig ikke Haanden — i Morgen! —

Han gik. Sonja saa efter ham, som var han en Vanvittig; men hun var ogsaa selv halvt ude af sig selv, og hun følte det. Det summede i hendes Hoved.

— Gud, hvordan kan han vide, hvem der har myrdet Lisabeta? Hvad betyder hans Ord? Det er forfærdeligt; —

Men den rette Tanke faldt hun ikke paa.

— Aldrig! Aldrig! Aah, han maa være frygtelig ulykkelig. Moder og Søster har han forladt! Hvorfor? Hvad er der sket? Hvad har han i Sinde? — Og hvad havde han ikke gjort mod hende selv? Han havde kysset hendes Fødder! Og sagt, sagt — ja, aldeles tydeligt havde han sagt det — at han ikke kunde leve uden hende — aah — Herre Gud i Himlen! —

Sonja tilbragte Natten i Feber og fantaserede. Flere Gange sprang hun op, græd og vred sine Hænder, saa hensank hun igen i en feberhidsig Søvn, hvor den lille Polja, Katharina Iwanowna, Lisabeta og Læsningen af Evangeliet dukkede frem for hende — og saa han — han, med det blege Ansigt, de brændende Øjne — han, da han kyssede hendes Fødder og græd — aah — du Albarmhjærtige! —

Bagved den Dør, som adskilte Sonjas Stue fra Gertrud Karlowna Resslichs, laa der et Mellemværelse, som allerede i lang Tid havde staaet ledigt, og som hørte til Fru Resslichs Bolig. Hun lejede det ellers ud. Derfor fandtes der Lejeplakater paa Dørene, og paa Vinduesruden, som vendte ud mod Kanalen, var der klæbet en Seddel. Sonja havde været vant til at betragte dette Værelse som ubeboet altid. Men i Stedet for havde Herr. Swidrigailow under den hele Scene staaet skjult bag Døren til det tomme Værelse og lyttet!

Efterat Raskolnikow var gaaet, havde han dvælet en Stund i Eftertanke og var saa listet paa Tærne tilbage til sit Værelse, som laa bagved Mellemværelset. Der tog han en Stol og stillede den lydløst tæt op ad Døren, som førte til Sonjas Kammer. Samtalen forekom ham interessant og betydningsfuld, og han havde været overordentlig glad for den — saa meget, at han som sagt hentede Stolen for kommende Lejligheders Skyld, maaske allerede den næste Dag, og for at han saa ikke skulde være udsat for den Ubehagelighed at maatte staa en hel Time igennem paa sine Ben. Han søgte at gøre sig det komfortabelt for at kunne have den mest udsøgte Nydelse i alle Retninger.

5.

Da Raskolnikow næste Formiddag ved Ellevetiden kom hen paa Raadhuset og i Afdelingen for Kriminalsager bad, om man vilde melde ham hos Porphyrius Petrowitsch, undredes han over, at man lod ham vente saa længe; der forløb vel ti Minuter, førend man kaldte ham ind. Efter hans Tro skulde man dog egentlig være faldet over ham paa Øjeblikket. I Stedet for stod han nu i Forværelset, Mennesker gik og kom forbi ham, Mennesker som aabenbart ikke i mindste Maade kerede sig om ham. I det tilstødende Rum, der saa ud som et offentligt Kontor, sad der flere Skrivere, men ikke en af dem heller syntes at tage fjærneste Notits af ham. Hvem var Raskolnikow, og hvad kunde han ville? Med et uroligt og mistroisk Blik saa han sig omkring; var han ikke om-

givet af en Vagt, var der ikke Øjne, som hemmeligt iagttog ham, som var besluttede paa ikke at slippe ham af Syne, for at han ikke skulde gaa igen? Men intet af alt dette var at se; han saa kun Kontoret, flittige Ansigter, forskellige Personer, hvoraf imidlertid ikke en vedkom ham; han havde nu kunnet gaa sin Vej igen alle fire Himmelretninger. Han blev stadig mere og mere bestyrket i den Anskuelse, at man, saafremt den gaadefulde Ubekendte fra i Gaar, dette Vidne, der var som skudt op af Jorden og vidste alt, virkelig havde set alt, ikke vilde have tilladt, at han ventede her saa aldeles upaaagtet. Og vilde man saa overhovedet vente paa ham her indtil Klokken elleve — indtil det behagede ham selv at komme til Stede. Den Ubekendte havde aabenbart paa den Maade endnu ikke angivet noget, eller — han ved, naar alt kommer til alt, ikke noget bestemt selv, har slet intet set med sine egne Øjne — hvordan skulde han ogsaa blot kunne have set noget — og saaledes var alt det, der havde tildraget sig i Gaar, muligvis kun en Fiktion af ham, Raskolnikow, en Fiktion, som naturligvis kun var blevet yderligere forøget paa Grund af hans mægtige, sygelige Indbildningskraft. Denne Formodning havde allerede i Gaar fæstnet sig mere og mere i ham, medens han led under den største Skræk og Fortvivlelse. Da han nu en Gang til overtænkte alt og forberedte sig til nye Kampe, følte han imidlertid, hvordan han pludselig skælvede — Uviljen vældede op i ham ved Tanken om, at han havde sitret af Skræk ligeoverfor denne forhadte Porphyrius Petrowitsch. Der var ham intet mere forhadt end at skulle træffe sammen endnu en Gang med denne Mand; han hadede ham over al Maade, — uendeligt, og han frygtede endog for paa en eller anden Maade at skulle forraade sig i sit Had. Saa mægtig var denne Følelse mod Porphyrius, at han hørte op at skælve, og han rustede sig nu for at gaa ind med en kold og fri Mine og gav sig selv det Løfte at tie saa meget som muligt, at se sig godt for og at høre anspændt til — og endelig, i det mindste for denne ene Gang, det maatte saa koste, hvad det koste vilde, beherske sin sygeligt ophidsede Natur.

Han blev kaldt ind til Porphyrius Petrowitsch. —

Denne saa ud til at være alene i sit Kabinet. Dette var et lille, men dog tilstrækkeligt rummeligt Værelse, i hvilket der fandtes et stort Skrivebord foran Lædersofaen, et Arbejdsbord, et Skab i Krogen og nogle Stole — det var altsammen Statsinventar af gult, poleret Træ. I Bagvæggens — eller rettere Skillevæggens — Krog var der en Dør, der bagved saa det ud til, at der laa en hel Række Værelser endnu.

Da Raskolnikow traadte ind, lukkede Porphyrius Petrowitsch straks Døren, og de befandt sig alene. Han modtog øjensynligt hans Visit i den muntreste og venligste Stemning, men kun nogle Minuter derpaa bemærkede Raskolnikow af forskellige Kendsgærninger en vis Forlegenhed hos ham, som om han pludselig var bragt ud af Fatning og havde fortabt sig i nogle ejendommelige, forborgne Tanker.

— Ak, Højstærede — der er De jo! — paa vort Omraade — tog Porphyrius til Orde og strakte begge Hænderne ud imod ham: — Naa, sæt Dem ned, min Kære! Eller — De holder maaske ikke af, at jeg kalder Dem »Højstærede« eller »min Kære«? Det er tout court!*) De vil vel ikke opfatte det som en altfor stor Fortrolighed. Vær saa god at tage Plads der — paa Sofaen!

Raskolnikow satte sig uden at slippe sin Modstander med Øjnene.

— I vore Kredse er Undskyldningerne for altfor megen Fortrolighed, det franske tout court og lignende, karakteristiske. —

— Han strakte begge Hænder ud imod mig, men gav mig dem ikke; han trak dem straks tilbage igen, tænkte Raskolnikow med Foragt.

De sad ligeoverfor hinanden, kun

*) Slet og ret! O. A.

deres Blikke mødtes, hurtigt som Lyn, saa gled de atter bort fra hinanden.

— Jeg har bragt det Stykke Papir med til Dem — angaaende Uret — her er det. Har jeg affattet det rigtigt, eller skal jeg skrive det en Gang til?

— Hvilket? Papiret? Aah, det er meget godt saadan; vær ikke bekymret for det, det er godt nok, sagde Porphyrius Petrowitsch hastigt, som om han havde en bestemt Hensigt. Han tog Papiret og kiggede det igennem. — Ja vist saa, det er tilstrækkeligt, der vil ikke være mere nødvendigt, bemærkede han forretningsmæssigt og lagde Papiret paa sit Bord. En Tidlang talte han saa om Vind og Vejr, tog saa igen Papiret i Haanden og lagde det derefter i sin Skrivebordsskuffe.

— De sagde vist i Gaar, at De gærne vilde udspørge mig om mit Kendskab til disse — Myrdede? begyndte nu Raskolnikow, — »hvorfor skulde jeg nu tilføje dette »vist?« spurgte han sig selv i samme Nu: — »hvorfor føler jeg mig saa usikker, at jeg brugte »vist«?« for det som et Lyn gennem Hjærnen.

Han følte med et, hvordan hans Mistanke allerede paa et Øjeblik var steget til det uhyrlige, alene ved det blotte Samvær med Porphyrius, efter at der kun var vekslet nogle faa Ord og Blikke mellem dem. Han befandt sig i en højst farlig Situation. Hans Nerver begyndte atter at skælve, hans Ophidselse steg. — Det er jammerligt, jammerligt; atter har jeg fortalt mig. —

— Ja, ja, men det haster ikke; det vil kun tage meget kort Tid, mumlede Porphyrius Petrowitsch og gik frem og tilbage, forbi Bordet, aabenbart uden noget Maal, hen til Vinduet, saa atter hen til Skrivebordet og derpaa til Arbejdsbordet, hvor han undgik at møde Raskolnikows mistænksomme Blik; men derpaa blev han atter staaende paa Stedet ligeoverfor denne og saa ham lige ind i Ansigtet. Hans lille, svære og runde Skikkelse afgav et besynderligt Skue, han lignede en lille Boldt, som ruller afsted i alle mulige Retninger, idet den straks ryger tilbage, naar den støder mod en Væg eller et Hjørne.

— Vi vil nok faa at se, vi skal se! Men De ryger dog? De har ingen Tobak? Her er en Cigaret, fortsatte han og bød Gæsten en: — Jeg har modtaget Dem her, mit Værelse er der bagved Skillevæggen; der ligger mit Embedskontor, men her er jeg Privatmand — for en Stund da. Jeg maa da for Resten tilføje, at det er meget bekvemt; en Bolig paa det Offentliges Bekostning er noget meget behageligt — ikke sandt? Hvad mener De?

— Aah jo, noget meget behageligt, svarede Raskolnikow og saa næsten smilende paa den anden.

— Noget meget behageligt, gentog Porphyrius Petrowitsch, han syntes tankefuld, som var han lige kommen paa en anden Idé: — Ja, meget behageligt, var han ligeved at ville sige en Gang til og rettede pludselig Blikket paa Raskolnikow, idet han standsede to Skridt borte fra ham. Den hyppige kejtede Gentagelse af, at en Statsbolig var noget meget behageligt, stod i al sin Betydningsløshed i Modstrid med det alvorlige, tankefulde og gaadefulde Blik, som han nu hæftede paa sin Besøgende. Men det bragte Raskolnikows Ophidselse til at svulme, og han formaaede knapt at afholde sig fra endnu mere spodske og uforsigtige Ytringer.

— Ved De hvad, spurgte han endelig, idet han næsten frækt saa paa den anden og samtidig følte en vis Vellyst over sin egen Dristighed: — det er dog vist en juridisk Regel, et vist retsligt Kunstgreb, der gælder for alle Kriminalister — først at begynde med alt det fjærnliggende, med Smaatingene, eller med noget alvorligt, der ligger helt udenfor, for, som man kalder det, at vinde Tillid, eller rettere for at aflede den Besøgendes Opmærksomhed, for at adsprede ham — og derpaa pludselig overraske ham paa en aldeles uformodet Maade ved at stille ham lige midt ind i Sagen ved Hjælp af det skæbnesvangre farlige Spørgsmaal: — Var det saaledes? Man

støtter sig fuld af Pietet endnu den Dag i Dag, forekommer det da mig, til alle disse Regler og Kunstgreb.

— Ja, saadan er det! Men De tror vist, at jeg igennem dette Spørgsmaal om Statsbolig — under disse Ord blinkede han med Øjnene; et lystigt og tillige forslagent Træk gled over hans Ansigt, Pandens Folder glattedes, og hans Øjne blev mindre, medens hans Ansigtstræk tiltog i Bredde. Og pludselig brød han ud i en nervøstende, længe vedvarende Latter, som fik hans hele Legeme til at ryste, medens han samtidig saa Raskolnikow lige i Øjnene. Denne begyndte ligeledes at le, selv om det ogsaa var noget tvungent. Da Porphyrius bemærkede, at Raskolnikow ogsaa deltog i Munterheden, overvældedes han af en saadan Latterkrampe, at han blev ganske purpurrød. Men af den Grund gik Raskolnikows Uvilje mod den anden over til fuldstændig Uforsigtighed. Han ophørte med at le, rynkede Panden og saa længe og hadefuldt paa Porphyrius, idet han ikke undlod at stirre paa ham i hele den lange Tid, Latteranfaldet varede, og som den sidste ikke ytrede noget Tegn paa at ville afkorte.

Hans Uforsigtighed fremgik af to Omstændigheder: først derved at han, da Porphyrius Petrowitsch lo sin Gæst lige ind i Ansigtet, optog denne Latter med Ærgrelse og kun blev bragt meget lidt i Forvirring af den; men dernæst var denne Latter betydningsfuld for Raskolnikow: Han kunde deraf udlede, at Porphyrius Petrowitsch virkelig nylig slet ikke var blevet forvirret, men langt snarere var han selv, Raskolnikow, gaaet i Fælden; at der aabenbart maatte være en skjult Plan med det hele, en han ikke kendte, men en bestemt Hensigt: At alt maaske allerede var færdigt og forberedt og kunde straks — allerede i dette Minut — træde tydeligt frem og bryde indover ham. Han gik derfor øjeblikkelig sin Skæbne i Møde, rejste sig fra sin Plads og tog sin Hue.

— Porphyrius Petrowitsch, begyndte han i en bestemt Tone, men aabenbart meget oprevet: — De havde i Gaar ytret det Ønske, at jeg skulde ulejlige mig hen til Dem for nogle Spørgsmaals Skyld. — Han betonede særlig Ordet »Spørgsmaal«. — Jeg er her nu, og hvis det skulde passe Dem, saa spørg; hvis ikke, saa tillader De mig, at jeg fjærner mig. Jeg har noget at gøre, en Sag at ordne. Jeg skal til Begravelsen af denne Embedsmand, som blev overkørt af Ekvipagen, en Historie De jo — ogsaa — — kender — — tilføjede han, men kom straks i Raseri over denne Slutningsbemærkning. Og dette Raseri voksede mere og mere: — mig har alt dette allerede længe — hører De — været imod, jeg er ovenikøbet endnu noget lidende, kort sagt — skreg han, men i Følelsen af at Frasen om hans Sygdom ikke virkede mere: — kort sagt, vær saa god at spørge mig, eller lad mig gaa straks. Men vil De udspørge mig, saa gør det i den sædvanlige Form; ellers vil jeg ikke tillade dette her. Og derpaa lader De mig gaa, da vi ellers intet videre har med hinanden at skaffe.

— Herre i Himlen! Hvad mener De dog med det? Hvad skulde jeg ville spørge Dem om? sagde Porphyrius Petrowitsch, idet han straks forandrede Tone og undertrykte den Munterhed, der lyste i Mine og Udtryk: — bliv dog endelig ikke urolig af den Grund, det beder jeg Dem om, skyndte han sig at forsikre, derpaa løb han atter om i Værelset i alle mulige Retninger og forsøgte at faa Raskolnikow til at sætte sig: — Vi har jo Tiden for os, og dette var blot en Spøg fra min Side. Jeg glæder mig snarere rigtig meget over, at De endelig en Gang har beæret os med Deres Besøg, og altsaa har jeg modtaget Dem som en kær Gæst. Men, kære Rodion Romanowitsch, tilgiv endelig min forbistrede Latter. Rodion Romanowitsch, ikke sandt, saadan hedder De jo efter Deres Fader? Jeg er en meget nervøs Mand, og De havde paa Grund af Pirreligheden i Deres Bemærkning gjort mig saa overordentlig overgiven. Ved andre Lejligheder kan jeg skælve

som Gummi elasticum i en hel halv Time. Latterligt, ikke sandt? Paa Grund af min Konstitution maa jeg ængstes for et apoplektisk Slag. Men sæt Dem dog ned, hvad er der da i Vejen? Ja, om Forladelse, min Kære, men jeg tror sandt for Dyden, at De endnu er vred paa mig. —

Raskolnikow tav, han hørte og iagttog, men stadig med det samme mørke, indesluttede Ansigtsudtryk. Alligevel tog han Plads igen uden imidlertid at lægge Huen fra sig.

— Jeg vilde gærne meddele Dem en bestemt Ting angaaende mig selv, paa en vis Maade som en Forklaring paa min Karakter, kære Hr. Rodion Romanowitsch — fortsatte han og pilede stadig rundt i Stuen, idet han som før hele Tiden søgte at undvige Gæstens Blik. — Jeg er Ungkarl, lidet verdensmandsmæssig og ret uvidende, samtidig en Lovens Mand, ufølsom — har De ikke lagt Mærke til, Rodion Romanowitsch, at naar hos os, det vil sige her i Rusland og især i vore petersborgske Kredse, to forstandige Mænd, som endnu ikke kender hinanden rigtigt, men gensidigt agter hinanden — saadan som vi nu for Eksempel — træffer sammen og i en halv Time ikke kan finde nogen Genstand til at tale om, saa bliver de gensidigt kolige, sidder tavse og bliver bægge to forvirrede? Alle har dog ellers Samtaleemner, Damerne for Eksempel, Verdensmenneskene af det højere Selskab, de finder altid noget at tale om, c'est de rigueur*) — men Folk af Middelstanden, som vi — er forlegne og ordknappe — det vil sige tankefulde. Hvad kommer det af, min Kære? Har vi ingen selskabelige Interesser, eller er vi ikke ærlige, og ønsker vi at narre hinanden — jeg ved det ikke. Hvad mener De om det? Læg dog Deres Hue bort, vil De gaa netop nu; De har jo Ret til at se noget forstemt ud, men jeg var netop saa glad, at —

Raskolnikow lagde atter sin Hue til Side og vedblev tavs, alvorlig og med sammenbidt Mine at høre paa Porphyrius Petrowitschs tomme og forvirrede Snakken. — Hvorfor i Alverden forsøger han bare at adsprede min Opmærksomhed med sin dumme Sludder? tænkte han.

— Jeg kan ikke byde Dem paa Kaffe, det er ikke muligt her, men hvorfor skulde man ikke turde sidde et Par Minuter her sammen med en Ven og adsprede sig, fortsatte Porphyrius utrætteligt: — og dernæst maa De vide, alle Embedsforretningerne — det fornærmer Dem dog ikke, min Kære, at jeg saadan traver op og ned ad Gulvet? Undskyld, jeg er meget bange for at saare Dem ved det, men Motion er mig netop nu uomgængeligt nødvendig. Jeg sidder ned hele Dagen og er glad, naar jeg af og til kan løbe fem Minuter; man vil, synes jeg, snart helbrede alt med Gymnastik; der skal endog være Statsraader, virkelige Statsraader, ja — endog Geheimeraader, som selv gærne springer over Højdespringssnoren. Den er rigtignok ogsaa blevet en Videnskab i vort Aarhundrede, Gymnastiken. Ja, det er netop det, den er. Men hvad der angaar vort øjeblikkelige Anliggende, med Hensyn til Udspørgningen og Formaliteterne, saa beder jeg Dem, min Kære, om at besvare disse Spørgsmaal straks. Thi De ved nok, min Kære, Rodion Romanowitsch, Spørgsmaal kan undertiden bringe den Spørgende selv meget mere fra Koncepterne end den Adspurgte. Derfor vil De jo nok, kære Ven, svare mig med den fuldstændigste Korrekthed og største Nøjagtighed. Man indvikler sig undertiden, — ja— man forvirres! Altid et og det samme, den samme Trommerum! Dog, Reformen vil komme, og saa bliver vi døbt om, hæ—hæ—hæ! — Og med Hensyn til vore juridiske Undtagelser — eller hvordan var det, De saa skarpsindigt udtrykte Dem — saa er jeg fuldstændig enig med Dem. Hvilken Anklagede, var det saa den elendigste, ved ikke, at man straks søger at distrahere ham med Sidespørgsmaal — et meget heldigt Udtryk af Dem — og derpaa pludselig fører ham

*) Det er nødvendigt. O. A.

lige midt ind i Spørgsmaalet og med et Slag — hæhæhæ! Lige midt ind i det! En meget heldig Sammenligning, De der har fundet! Hæhæ! Saa De har altsaa virkelig ment, at jeg hjemme havde — hæhæ! De er alligevel et ironisk Menneske: Naa — men det vilde jeg aldrig gøre! Det ene Ord fremkalder netop lige det andet, en Tanke en anden! De nævnte jo ogsaa for lidt siden noget om Formen, naar det angik Forhøret! Jamen, hvad skal man med Formerne? Formen er i mange Tilfælde en Uting, maa De vide! Langt oftere taler man kun sammen paa utvungen venskabelig Maade, og det er undertiden langt mere udbytterigt. Formen bliver jo ikke borte af den Grund; men hvad er i Virkeligheden Formen, spørger jeg Dem? En Undersøgelsesdommer maa ikke lade sig hæmme for hvert Skridt af Hensyn til Formen! Arbejdet er, om man vil, en fri Kunst i sin Art, hæhæhæ!

Porphyrius Petrowitsch trak Vejret et Minut. Han havde uden at holde inde og uden at puste smidt om sig med tomme Fraser; af og til lod han saa pludselig nogle gaadefulde Ord glide ind imellem, men drejede straks efter ind i sin Vrøvlefacon igen. Han løb efterhaanden hurtigere og hurtigere op og ned i Værelset og bevægede stadig hurtigere sine runde Ben. Men hele Tiden saa han ned mod Jorden, den højre Haand holdt han paa Ryggen og med den venstre gestikulerede han bestandig, foretog et Utal af Bevægelser, som paa en forunderlig Maade altid stod i Modstrid til Tanken i hans Ord. Raskolnikow bemærkede pludselig, at han, medens han saaledes løb rundt i Rummet, to Gange standsede tæt ved Døren — blot et Øjeblik — og syntes at lytte.

— Venter han paa noget?

— De har fuldkommen Ret, fortsatte Porphyrius i venligt Lune og saa med usædvanlig Godmodighed paa Raskolnikow, hvorover denne forskrækkedes og beredte sig til at være fattet paa alt: — fuldkommen Ret, naar De med saa meget Skarpsind gør Dem lystig over de juridiske Formaliteter, hæhæ! De dybsindigt-psykologiske Synspunkter er dog latterlige og maaske ogsaa urigtige for os, saasnart de bliver indsnævrede under Formerne. Ja, nu er jeg atter ved Formen. Altsaa, hvis jeg nu maaske ansaa et Menneske — et eller andet — eller et tredie for at være Morder, eller endog ligefrem havde ham mistænkt i en Sag, der var overgivet mig, — — De forbereder Dem til at blive Jurist, Rodion Romanowitsch?

— Jeg vil være det, ja!

— Naa, saa har vi jo lige et lille Eksempel for Fremtiden, — det vil sige, tro ikke, at jeg skulde kunne belære Dem, der jo har ladet denne Artikel om Forbrydelsen trykke; nej, blot med Henblik paa Sagens hele Stilling vover jeg at anføre dette lille Eksempel for Dem: Altsaa, hvis jeg anser denne eller hin eller en tredie for en Forbryder, hvorfor, spørger jeg, skulde jeg saa forurolige ham førend det afgørende Øjeblik, selv om jeg allerede har Bevismateriale i Hænderne overfor ham? Jeg er tvunget til allerede i Forvejen at fængsle en anden, kan jeg da ikke lade den første have Lejlighed til at strejfe omkring i Byen? Hæhæhæ! Dog nej, jeg ser, at De endnu ikke helt forstaar mig, og saa maa jeg hellere udtale mig tydeligere. Skal jeg eksempelvis lade ham sætte i Fængsel for tidligt? Saa vilde jeg give ham saa at sige en moralsk Støttestav i Haanden, hæhæ — — De ler? — Raskolnikow tænkte ikke paa at le; han sad med sammenpressede Læber og uden et Nu at vende sit glødende Blik bort fra Porphyrius Petrowitsch. — Dette er Tilfældet hos mange Individer, og hos dem alle findes en og samme Praksis: Hvis De for Eksempel nu siger til mig : — Hvordan staar det sig med Beviserne? Vi antager, at vi sidder inde med nogle, vi har dem, min Kære, for Størstedelen; jeg er Kriminalembedsmand, maaske et svagt Menneske: Jeg ønsker at overbevise ham, at bringe ham til at tilstaa strængt regelret, at levere et saadant Bevis, at det er saa klart som, at to Gange to er fire! Det skulde være et di-

rekte, uimodsigeligt Bevis — sætter jeg ham ikke fast paa det rigtige Tidspunkt — og var jeg end nok saa sikker paa, at han er den sande Gærningsmand — — saa berøver jeg mig alligevel selv Midlet til at faa ham til endelig at tilstaa; og hvorfor? Fordi jeg maa stille en bestemt Anklage op mod ham, paa en vis Maade psykologisk bestemme ham, saa at han derefter viger for mig og trækker sig tilbage i sin Skildpaddeskal. Han skal snart forstaa, at han er Arrestant. Saaledes taler endnu fornuftige Folk om, hvorledes de i Krimkrigen havde frygtet for, at Fjenden med forenet Kraft skulde tage Sebastopol med Storm; men da de saa, at denne foretrak en regelret Belejring og kastede den første Løbegrav, saa frydedes Sjælene, og de forstandige Folk beroligedes. Det betydede dog, at Sagen i det mindste blev trukket to Maaneder længere ud, naar man tog den ved regelret Belejring! Ler De igen, og tror De mig ikke? De havde ganske Ret, de Folk! Fuldstændig Ret havde de, — og ogsaa De har Ret! Dette er kun enkeltstaaende Tilfælde, — det er jeg enig med Dem i; det anførte er det jo endda i Særdeleshed! Men hvad lader sig uddrage af det, min bedste Rodion Romanowitsch? Vel det ene, at netop det almindelige Tilfælde, det paa hvilket alle juridiske Formaliteter og al Lovgivning hviler, og om hvilket alt er betænkt, og alle Bøger forfattede paa, slet ikke eksisterer i Virkeligheden. Ligeledes hører enhver Handling, enhver, selv om det ogsaa er den forbryderiske, saasnart den sker i Virkeligheden, til et ganske bestemt Omraade og undertiden til et saadant, som ikke ejer noget forudgaaet, tidligere Eksempel. Der hænder saa undertiden komiske Tilfælde. Jeg lader altsaa en Herre være overladt til sig selv: — Jeg fængsler ham ikke, fortrædiger ham ikke, men for at han i hver Time, i hvert Minut eller i det mindste saa meget som muligt skal ane, at jeg ved alt lige til den mindste Enkelthed og Dag og Nat er i Hælene paa ham, rusker jeg stadig op i ham, selv om det skulde gøre mig ondt paa Grund af de uophørlige Mistænkeligheder og Skrækken, og selv om han skulde miste Forstanden ved det, — og sandelig han vil komme af sig selv, maaske ogsaa begaa en dum Streg til, som saa gør det hele lig med Eksemplet om to Gange to. Her vilde der være anvendt en matematisk Fremgangsmaade — og det er meget behageligt.

Man kan anvende den, naar det drejer sig om ordinære Bønder saavelsom vore Lige, f. Eks. et forstandigt Menneske, naar han blot arter sig i en bestemt Retning. Dette er en meget vigtig Omstændighed, min Kære, at man bliver klar over, til hvilken Side Individet hører. Nerverne, Nerverne, dem har De helt glemt! Nutildags er jo hele Verden syg, pirrelig og opfarende! Og der er Galde, oh, hvormeget, hvormeget! Jeg siger Dem, at ved min Fødsel flød der en hel Strøm! Og hvilken Uro er man ikke i, naar et saadant Menneske gaar frit og uhindret om i Byen! Men lad ham bare, lad ham gaa lige til Tiden, jeg ved nok, at han bliver mit Offer og ikke kan slippe noget Sted hen — bort fra mig! Hvorledes vilde han ogsaa? Hæhæ! Til Udlandet? Det gør kun Polakken, men ikke *han*, saa meget mindre som jeg forfølger ham og har truffet mine Forholdsregler. Skulde han kunne skjule sig i en eller anden Udørk af vort Fædreland? Der lever der Bønder, ægte Hampebønder, Russere; saa vilde dog vist et intelligent Menneske foretrække en øde Ø — ja — fremfor Udlandet og vore Bønder, hæhæ. Naa, men alt det er kun Snak og kun overfladisk ment. Hvorfor hedder det ogsaa: Flygt! Det er kun formelt, ikke Hovedsagen, thi der er ikke nogen, som paa den Maade undslipper mig, fordi han flygter fra mig; i Aanden bliver han ikke fri for mig! Hvor lyder dog ikke den Sætning: Efter den naturlige Lov undslap han mig ikke, selv om han ogsaa skulde flygte ligemeget hvorhen. De har dog nok set en Sommerfugl flagre omkring Lyset? Naa ja, netop saaledes, nøjagtigt saadan vil han flagre omkring mig — som var jeg Lyset. Hans Frihed vil ikke være ham vær-

difuld, den vil blot drive ham til Grublerier, forvirre ham, han vil komme i Vildrede med sig selv, forvikle sig som i et Net og lige til sin Død ikke kunne glæde sig ved nogen Ro. Og selv hvis han vilde spille mig en Streg — af matematisk Art, saadan som at to Gange to netop er fire, saa er det kun en Mellemakt, jeg giver ham fri i, og han vil endnu stadig kredse om mig i en Radius, der bliver mindre og mindre og —! Endelig flyver han lige i Munden paa mig, og jeg sluger ham. Det er meget morsomt, hæhæhæ! Tror De ikke ogsaa? —

Raskolnikow svarede ikke; han sad bleg og ubevægelig og saa stadig med det samme Ansigtsudtryk paa Porphyrius Petrowitsch.

— Lektionen er god, tænkte han gysende: — Det er nok ikke mere bare Katten og Musen, som i Gaar. Og han viser mig ikke sin Magt uden nogen Beregning, han er alt for skarpsindig til det. Han har en helt anden Hensigt — men hvilken! Du vil kun forskrække mig, min Kære, og overliste mig! Nej, du har ikke nogle Beviser mod mig, og den Ubekendte fra i Gaar eksisterer ikke! Du vil bare ligeud bringe mig fra Koncepterne, vil bringe mig i Oprørthed før Tiden og i den Tilstand overbevise mig, — du lyver bare og vil overliste mig! Men hvorfor maa han lægge sig selv blot i en saadan Grad? Regnede han paa mine Nerver? Nej, min Bedste, du lyver og fører noget i Skjoldet! Naa, lad os saa blot se, *hvad* det er, du fører i Skjoldet?

Han opbød alle sine Kræfter og rustede sig til den frygtelige — endnu ubekendte Katastrofe. Flere Gange overfaldtes han af Fristelsen til at kaste sig over Porphyrius og kvæle ham. Han havde allerede, da han traadte ind, været bange for sit eget Raseri, og han følte nu, hvorledes hans Læber blev tørre, hvor stærkt hans Hjærte slog, og hvorledes Skummet stod ham i Munden, men alligevel overvandt han sig selv til at tie. Han ytrede ikke et Ord. Han sagde sig selv, at det var den bedste Taktik i hans Stilling, naar han ikke talte og ved sin Tavshed bragte sin Modstander i Ophidselse, maaske denne saa vilde fortale sig. Det haabede han i det mindste.

— Men nej, jeg ser det, De tror mig ikke og mener bare, at jeg staar og disker op med en harmløs Spøg, fortsatte Porphyrius og blev mere og mere munter, medens han uafbrudt lo i oprømt Lune. Derpaa begyndte han igen at fare rundt i Værelset: — ja — forsaavidt har De Ret, at min Krop af Gud er blevet givet en saadan Form, at den vækker lystige Tanker hos andre, men jeg siger alt dette til Dem og gentager, at De, min kære Rodion Romanowitsch, maa undskylde mig Gamle; De er jo endnu et saa ungt Menneske, staar saa at sige endnu i den første Ungdom, og derfor af alting kun vurderer den menneskelige Forstand ganske i Overensstemmelse med Deres Ungdommelighed. Et spodskt Skarpsind og forføreriske Forklaringer indvirker paa Deres Dom. Dette er netop det samme som med hint østrigske Krigsraad i sin Tid, hvis jeg da forstaar at dømme om Krigsforhold. Paa Papiret havde de ødelagt og forjaget Napoleon; de havde allerede i deres Kontorer derhjemme paa den skarpsindigste Maade udtænkt og gennemført det Hele, men, se saa — General Mack maa overgive sig med hele sin Armé, hæhæhæ! Jeg ser nok, min kære Rodion Romanowitsch, at De ler ad mig, fordi jeg, en Statens Tjener, søger mine Eksempler i Krigshistorien. Men hvad skal jeg gøre; det er nu en Gang en Svaghed hos mig, jeg elsker Krigsvæsenet og læser ogsaa gærne om Krig; jeg har bestemt taget fejl af mit Kald. Vi skulde bægge have tjent i Hæren! En Napoleon vilde jeg vel ikke lige netop være blevet, men dog allermindst en Major, hæhæhæ!

Altsaa, nu har jeg sagt Dem, min Bedste, hele Sandheden vedrørende hine »specielle Tilfælde«. I Virkeligheden, kære Herre, er jo Naturen en meget vigtig Ting, og ak, hvorledes bliver ikke undertiden derved endog den skarpsindigste Plan tilintetgjort. Hør De paa mig Gamle, Rodion Romanowitsch, jeg taler alvorligt — ved disse Ord blev Por-

phyrius Petrowitsch, som i Virkeligheden næppe var femogtredive Aar, pludselig helt gammel; selv hans Stemme forandrede sig, og han syntes at synke helt sammen: — jeg er tillige et oprigtigt Menneske. Ja, er jeg det eller ikke? Hvad mener De? Det ser dog aldeles saadan ud. Disse Ting meddeler jeg Dem ganske unyttigt — altsammen, jeg forlanger ikke nogen Belønning for det, hæhæhæ! Naa, det er nu netop saaledes, men jeg vil ikke gaa videre: Skarpsindigheden er efter min Mening noget meget smukt, den er saadan paa en vis Maade en Udsmykning af det naturlige og en Trøst i Livet. Hvilke vanskelige Spørgsmaal kan den ikke stille op, Spørgsmaal som saa undertiden saadan en stakkels Kommissarius skal gætte, og han bliver dog ogsaa ført paa Vildspor af sin Fantasi og er selv kun et Menneske. Alene Naturen kan hjælpe den stakkels Kommissarius, deri ligger Ulykken, men det tænker den i sin Aandsrigdom ophøjede Ungdom ikke paa, naar den »overvinder alle Hindringerne«, som De saa skarpsindig og snu udtrykker Dem. Antag nu, at Fyren lyver, han foregøgler et »særligt Tilfælde«, er inkognito og lyver dygtigt paa en listig Facon, saa skal Triumfen anslaas endnu højere, og han tør glæde sig ved Frugten af sin Snedighed, selv om han i det interessanteste, i det skandaløseste Moment endog skulde falde i Afmagt. Antager vi, at han var syg, der laa en voldsom kvalm Luft i Rummet, han vil alligevel vække Mistanke. Han kan have forstillet sig ganske uforligneligt, han har dog ikke fuldstændig formaaet at gøre Regning uden Naturen! Forstillelsen vil alligevel ved en eller anden Lejlighed blive synlig! En anden Gang kan han overmodig ved sit eget Skarpsind spotte et Menneske, der har ham mistænkt, blive bleg med fuldstændig Overlæg, som paa Teatret; ja, endogsaa blegne »højst naturligt«, altfor virkelighedstro, han har alligevel vækket Mistanke! Og lad ham ogsaa i det første Øjeblik anse sig selv for ophøjet, han vil dog Nætterne igennem komme til at huske paa, at han er et Menneske, som ikke saa let vil lade sig overbevise. Og for hvert Skridt han gør, maa han dog ængstes for dette. Og hvad jeg endnu vilde sige: Han vil selv komme os i Forkøbet, han vil blande sig ind overalt, hvor man ikke har Brug for ham, uophørligt tale om det, fordi det er ham nødvendigt — i Stedet for at tie, han vil søge fremragende Sidestykker til det, hæhæhæ; ja, han vil endog paa egen Tilskyndelse komme og spørge, hvorfor de da ikke endelig putter ham i Fængsel! Hæhæhæ! Og det kan hænde for selv det mest skarpsindige Menneske, en Psykolog som en Literat! Naturlighedens Spejl, det Spejl er det mest gennemsigtige! Ja, det maa man betragte, det skal man altid foretrække, saadan er det! Men hvorfor bliver De bleg, Rodion Romanowitsch! Der bliver vel for lummert for Dem her, skal vi ikke aabne et Vindue?

— Aah, anstræng Dem endelig ikke, beder jeg Dem, udbrød Raskolnikow og brast pludselig i Latter: — Gør Dem bare ikke nogen Ulejlighed!

Porphyrius stod stille foran ham, ventede lidt og begyndte saa ligeledes at le. Raskolnikow rejste sig op fra Sofaen og afbrød kort sin Latter, som havde den været et symptomatisk Anfald.

— Porphyrius Petrowitsch, begyndte han højlydt og alvorligt, skønt han skælvede saaledes, at han næppe formaaede at holde sig opret: Jeg ser nu klart, at De virkelig har mig mistænkt for Mordet paa hende, den Gamle, og hendes Søster Lisabeta. Jeg tilstaar, at det har været mig bekendt allerede i lang Tid, og at Deres Optræden har irriteret mig. Hvis De tror, at De besidder nogen Ret til lovformeligt at forfølge mig, nuvel, saa gør det; lad mig arrestere, hvis det er muligt! Men at De ler mig op i Ansigtet og piner mig, det tillader jeg ikke —

Hans Læber skælvede, hans Øjne glødede af Raseri og hans Stemme, der hidtil havde været dæmpet, lød højt.

— Jeg tillader det ikke! udbrød han hidsigt, i det han af hele sin Kraft slog Næven i Bordet: — Hører De, Porphyrius Petrowitsch? Jeg tillader det ikke!

— Men kære Herre, hvorfor saa eksalteret nu igen! svarede Porphyrius Petrowitsch øjensynlig meget forskrækket.

Min Kære, Rodion Romanowitsch, kæreste Rodion! Herregud, hvad er der i Vejen med Dem?

— Jeg tillader det ikke, skreg Raskolnikow endnu en Gang.

— Men bedste Ven, vær en Smule mere stille! Man hører det jo og vil komme løbende; og hvad skal vi saa svare. tænk dog paa det! — hviskede Porphyrius Petrowitsch, idet han skrækslagen nærmede sig den anden og saa ham ind i Ansigtet.

— Jeg tillader det ikke, gentog Raskolnikow mekanisk, men dæmpede dog pludselig ogsaa sin Stemme.

Porphyrius vendte sig hurtigt om og løb hen for at aabne et Vindue.

— Vi vil lade den friske Luft komme ind, vil De have noget Vand, min Ven, nu har De igen et af Deres Anfald! — Han ilede til Døren for at bestille noget Vand, men i Krogen derhenne fandtes en fyldt Karaffe.

— Kære Ven, drik! hviskede han, da han var vendt tilbage med Karaffen: — maaske det kan hjælpe!

Porphyrius Petrowitschs Skræk og Deltagelse var saa naturlig, at Raskolnikow tav og stirrede paa den anden med et ondt Smil. Han tog ikke Vandet.

— Rodion Romanowitsch! Kære Ven! De er jo helt ude af Dem selv, forsikrer jeg Dem! Aah, drik dog! Tag bare en lille Draabe!

Han nødte Raskolnikow til at tage det fyldte Glas i Haanden. Denne førte det mekanisk til Læberne, men i det han kom til Besindelse, satte han det fra sig paa Bordet med Uviljen præget i sit Aasyn.

— Ja, vi lider nok af saadanne Anfald! De ser ud til at faa et Tilbagefald til Deres gamle Sygdom, sagde Porphyrius indsmigrende og med venlig Deltagelse, i hvilken der imidlertid blandede sig ligesom et vist Adspredthedens Udtryk. — Men hvorfor skaaner De Dem heller ikke? Der kom nu Dmitri Prokopjitsch hen til mig i Aftes — ja, jeg indrømmer villigt — villigt, — at min Karakter er noget hadsk og ubehagelig, men hvad skal man stille op! Herregud! Saa kommer han i Gaar, efterat De var gaaet — vi spiste netop til Aften, og han begyndte at fortælle! Jeg bare strakte Armene mod Himlen. Jeg tænkte mig jo nok, at han kom fra Dem! Altsaa, sæt Dem ned, Herre, sæt Dem da i Guds Navn. —

— Nej, han kom ikke fra mig! Men jeg erfarede bagefter, at han var gaaet hen til Dem; derefter kom han til mig, svarede Raskolnikow bestemt.

— De erfarede det?

— Ja. Hvad følger der af det?

— Naa ja, det, min kære Rodion Romanowitsch, at jeg da endnu intet vidste om Deres Heltegærninger. Jeg er først nu blevet underrettet om det altsammen. Saaledes ved jeg, at De midt om Natten er gaaet hen for at leje en vis Lejlighed, skønt det jo var ganske mørkt; De har trukket i Dørklokken, spurgt efter Blodet og forbløffet Arbejderne og Husets Folk. Jeg kender Deres indre Sindstilstand, endogsaa som den var den Gang — De bliver ganske vist ude af Dem selv og, ved Gud, svimmel! Den indre Oprørthed hos Dem flyder over ved enhver Fornærmelse, især for Retten, som hos Politiassistenten, De tænker frem og tilbage for paa en vis Maade at bevæge alle til at gaa hurtigere frem og derved gøre en Ende paa det Hele, da de andres Daarskaber og Mistanke ærgrer Dem. Ikke sandt? Har jeg gættet Deres Sjælstilstand? De har paa den Maade forvirret ikke blot Dem selv, men ogsaa Rasumichin og mig. Han er et altfor godt Menneske til at forstaa sligt, det ved De jo selv. De er syg, han er et Mønster, men Deres Sygdom virker smittende paa ham. Jeg skal, da De foruroliger Dem, fortælle Dem noget, min Kære — sæt Dem i Guds Navn! Tag Dem sammen, De har jo ingen Farve i Kinderne mere; sæt Dem dog!

Raskolnikow satte sig; Sveden perlede ud af alle hans Porer, og det flammede i hele hans Krop. I den største Bestyrtelse, men spændt lyttede han til denne

Porphyrius Petrowitsch, som saa forskrækket og venligt beskæftigede sig med ham. Han troede ikke et eneste af hans Ord, skønt han følte en sælsom, besnærende Trang til at skænke ham Tiltro. Porphyrius uventede Ytringer om hans Besøg i hin Bolig havde helt bragt ham ud af Fatning: — hvordan var det muligt, at han vidste noget om det? — for det ham gennem Hjærnen: — og det fortæller han mig selv!

— Ja, der gaves netop en Gang et ganske lignende Tilfælde, psykologisk interessant, i vor kriminelle Praksis, — det var ogsaa et Sygdomstilfælde, fortsatte nu Porphyrius Petrowitsch snakkesalig: — det var en, der løj sig selv paa, at han var Morder, og hvordan gjorde han det: — Han fremførte hele Hallucinationer, opstillede Kendsgærninger og berettede Omstændighederne, gjorde alle konfuse, bragte enhver fra Koncepterne, og hvad var det saa? Han havde nok, men uden nogensomhelst Hensigt, delvis været en Aarsag til Mordet, dog kun delvis, og da han erfarede, at han havde været Foranledningen til det, begyndte han at græmme sig og bildte sig ind, at han var en Morder! Den fungerende Domstol indsaa endelig, hvordan Sagen forholdt sig, og den Ulykkelige blev frikendt, og sat under Opsigt. Takket være den fungerende Domstol! Ja, ja! Og hvordan er saa Tilfældet med Dem, min Kære? Man kan vel hente sig en Feber, naar saadanne nervepirrende Forvildelser hænder, som at lytte til Dørklokker om Natten og spørge om Blodet! Jeg har lært at forstaa denne Psykologi fra Grunden af i min Praksis. Undertiden føler et Menneske sig fristet til at springe ud af Vinduet eller ned fra et Taarn, og denne Følelse er ham endog behagelig. Ofte vil han ogsaa tænke paa smaa Klokker — det er sygeligt, Rodion Romanowitsch, sygeligt! De har taget altfor skødesløst paa Deres Sygdom — i Begyndelsen. Blot De dog havde forhørt Dem om den hos en erfaren Læge i Stedet for at lade Dem behandle af den Tyksak! De har endnu Feberdelirier, og alt det, De har gjort, har De gjort i Febervildelse. —

Et Øjeblik var det for Raskolnikow, som gik hele Stuen rundt for ham.

— Skulde han virkelig — jog det gennem hans Hjærne: — ogsaa lyve nu? Umuligt, umuligt!

Han skød denne Tanke fra sig i Forudfølelsen af det Højdepunkt af Raseri og Vanvid den vilde bringe ham til, og i Følelsen af at han i dette Raseri kunde miste Besindelsen.

— Det var ikke i Febervildelse, men i fuldstændig Klarhed, udbrød han med Anspændelse af alle sine Aandsevner for at gennemskue Porphyrius Spil: — Aldeles klart, hører De?

— Jeg forstaar, jeg hører. De sagde ogsaa i Gaar, at De ikke var i Febervildelse, De støtter Dem ganske særlig paa det. De kan jo nok sige alt det — ja, jeg forstaar! Men hør nu, Rodion Romanowitsch, min Velgører, hør nu ogsaa paa følgende Omstændighed. Hvis De nu selv virkelig skulde have begaaet den Gærning eller paa en eller anden Maade være indviklet i denne modbydelige Sag, vilde De saa selv halsstarrigt paastaa, at De ikke har udført det i Febervildelse, men snarere med fuldstændigt Overlæg? De skulde ville beraabe Dem paa det med stor Haardnakkethed? Er det muligt, er det tænkeligt? Efter min Mening er kun det absolut modsatte tænkeligt. Hvis De føler noget hos Dem selv, saa kunde De dog kun beraabe Dem paa, at De uden Tvivl begik Gærningen i Febervildelse. Ikke sandt, er det ikke rigtigt?

Der laa noget lumskt bag dette Spørgsmaal. Raskolnikow lænede sig bagover mod Sofaryggen, Porphyrius stod foran ham, bøjede sig fremover mod ham og saa tavs, gennemborende og tvivlende paa ham.

— Hvad der angaar Rasumichin, saa kommer det an paa, om han kom her i Gaar af egen Drift for at tale med mig eller paa Deres Tilskyndelse? Det maa naturligvis ligge Dem paa Sinde at bevise, at han er kommen her af sig selv

og at fordølge, at det skete paa Grund af Deres Opfordring. Men De fordølger det naturligvis ikke! De bekræfter tværtimod, at han er kommet til mig paa Deres Foranledning. —

Raskolnikow havde aldeles ikke hævdet det. Det løb ham koldt ned ad Ryggen.

— De lyver — lyver om alt, svarede han mat og langsomt med et smærteligt Smil over de sammentrukne Læber: — De vil blot atter vise mig, at De gennemskuer hele mit Spil, at De kender alle mine Svar i Forvejen, fortsatte han, idet han næsten ikke mere vogtede paa sig selv eller opdagede, at han ikke længere vejede sine Ord: — De vil indvikle mig i Modsigelser og gør lige rentud Nar af mig.

Han saa fast paa ham, da han sagde dette, og med det samme flammede et grænseløst Raseri op i hans Øjne.

— Det er Løgn alt hvad De siger! skreg han: De ved jo meget godt, at det for en Forbryder er den bedste Udflugt ikke saa vidt muligt at skjule det, der ikke lader sig skjule. Jeg tror Dem ikke. —

— De er dog en snedig Fyr! lo Porphyrius: — Med Dem kan man dog ikke komme til Rette, min Bedste. Ensomhedsvanen har slaaet for stærke Rødder i Dem! Naa, De tror mig altsaa ikke? Jeg siger Dem, De skal alligevel tro mig; De tror allerede en Fjerdedel af hvad jeg siger, men jeg vil anstrænge mig, til De tror det altsammen, for jeg holder oprigtigt af Dem og vil kun Deres Bedste.

Raskolnikows Læber skælvede.

— Ja, det ønsker jeg og skal forklare Dem det uomstødeligt, fortsatte han skødesløst og venskabeligt, idet han tog Raskolnikow om Armen, lidt ovenover Albuen: — Jeg maa absolut sige Dem, at De skal give mere Agt paa Deres Sygdom! Deres Slægtninge er ovenikøbet nu kommet hertil, tænk dog paa det. Det tilkommer Dem at berolige dem, men i Stedet for har De hidtil kun skræmt dem!

— Hvad vedkommer det Dem? Hvorfra ved De det? Hvad Interesse har De i det? De forfølger mig altsaa ogsaa og vil nu paa denne Maade vise mig det!

— Men, min Bedste! Jeg ved det jo fra Dem, ja, fra Dem selv ved jeg det! De lægger ikke Mærke til, at De i Deres Ophidselse selv siger alting, — til mig saavelsom til andre. Af Hr. Rasumichin, Dmitri Prokopjitsch, har jeg ligeledes erfaret mange interessante Enkeltheder. Naa, De afbrød mig, jeg vilde sige, at De paa Grund af Deres Pirrelighed trods al Deres Skarpsind nok har mistet det sunde Blik paa Tingene. Saaledes for Eksempel for at blive ved Emnet, med Hensyn til Dørklokken: Jeg gav Dem dette værdifulde Faktum — det staar aldeles fast — i et og alt; jeg gav Dem det — jeg som Kommissarius! Og De ser saa slet intet i det? Hvis jeg blot paa en eller anden Maade havde Dem mistænkt, saa skulde jeg altsaa handle saaledes? Det skulde dog saa først og fremmest være mig om at gøre at sprede Deres Mistænksomhed og at give det Udseende af, at jeg aldeles ikke havde noget Kendskab til det Faktum! Jeg vilde saa søge at drage Dem over paa den modsatte Side for derpaa pludselig med et Hug oven i Issen — efter Deres eget Udtryk — overraske Dem: hvad søgte De dog, min Herre, i den Myrdedes Bolig om Natten ved Titiden; ja, den var vel endog nærved halvelleve? Hvorfor ringede De? Hvorfor spurgte De om Blodet? Hvorfor irriteredes De paa Portnerne og opfordrede dem til at gaa med Dem hen paa Politistationen til Politiløjtnanten? Jeg maatte da sikkert have handlet saaledes, hvis jeg blot nærede den allermindste Mistanke til Dem! Der forelaa Grunde nok til at foranstalte et Forhør efter alle Former og forlange en Forklaring af Dem, ja muligvis til at beholde Dem i Varetægtsarrest. Jeg behøvede maaske endda ikke selv endnu at nære nogen Mistanke mod Dem, selv om jeg handlede anderledes. De har bare mistet det sunde Blik og ser intet mere; jeg gentager det!

Raskolnikow rystede over hele Krop-

pen, i den Grad at Porphyrius Petrowitsch kun altfor godt kunde bemærke det.

— De lyver blot! udbrød han: — Jeg kender intet til Deres Hensigter, De lyver blot — for lidt siden talte De ikke paa den Maade; jeg tager ikke fejl — De lyver!

— Jeg! — lyver! svarede Porphyrius aabenbart noget ophidset, men alligevel beholdende sin muntre, smilende Mine, og samtidig ængstelig for hvad Raskolnikow maatte tænke om ham.

— Lyver jeg? Hvordan har jeg da mødt Dem for lidt siden — jeg som Kommissarius — jeg har selv givet Dem alle Midlerne i Hænde til Forsvaret, idet jeg udviklede hele den Psykologi for Dem. Man føler sig krænket, naar Talen er om Sygdom og Febervildelse — men Melankolien, Politiembedsmændene og alt det tidligere, hvordan staar det til med det? Hæhæhæ? De havde, det maa jeg sige — alle disse psykologiske Hjælpemidler til Disposition, Udflugter, Vendinger, De havde dem i alle Ender og Kanter: Det var Sygdommen, Feberen, det var Fantasi og dukkede kun saadan op i mig; jeg ved ikke mere om det — saadan siger De altid, men hvorfor, min Bedste, hvorfor er det altid og altid kun dette Billede, der dukker op i Deres Febersyner og ikke ogsaa andre — en Gang imellem? Der skulde dog kunne være kommet andre? Ikke sandt? Hæ hæ hæ!

Raskolnikow saa stolt og fuld af Foragt paa ham.

— Med et Ord, begyndte han barsk og kort, idet han rejste sig og derved skubbede Porphyrius en Smule ublidt fra sig: — Jeg ønsker blot at vide: mistænker De mig eller ikke! Tal, Porphyrius Petrowitsch, tal klart og fyndigt, og skynd Dem, straks!

— Der, der foreligger netop et Hværv med Hensyn til Dem, udbrød Porphyrius med en fuldkommen utilsløret, snu Mine og uden noget ydre Tegn paa Uro: — Men hvorfor vil De vide det og dertil endda vide det saa bestemt, naar man dog aldeles ikke har generet Dem i mindste Maade. De er ganske som et Barn, der forlanger, at man skal give det Ild i Haanden. Hvorfor er De saa bekymret? Hvorfor spørger De mig saadan rentud, af hvilken Grund? Hæhæhæ!

— Jeg gentager, skreg Raskolnikow rasende: — at jeg ikke længere formaar at taale alt dette!

— Hvilket? Hvad er det, der er utaaleligt, afbrød Porphyrius ham.

— Pin mig ikke saadan! Jeg vil ikke mere! Jeg siger Dem, jeg vil ikke og kan ikke mere — jeg *vil* ikke! Hører De, hører De! skreg han op og slog atter Næven i Bordet.

— Stille, stille. Man hører os jo! Jeg tænker kun paa Dem. Skaan Dem! Jeg spøger ikke, fortsatte Porphyrius med dæmpet Stemme, men nu laa der ikke mere over hans Aasyn det tidligere velmenende og forskrækkede Udtryk; tværtimod, nu *befalede* han, barsk og med rynkede Øjenbryn, som kastede han med et Slag alle Hemmelighedsfuldheder og Tvetydigheder til Side. Dog det var kun i et Øjeblik. Raskolnikow befandt sig i en fuldstændig Bestyrtelse; men besynderlig nok lystrede han Befalingen til at tale sagtere, skønt han var i en fuldstændig Vredesparoksysme.

— Jeg vil ikke tillade, at man piner mig, hviskede han som før; men øjeblikkelig forstod han med Smærte og Raseri, at han igen havde maattet underordne sig Befalingen, og denne Tanke gjorde ham endnu mere rasende: — sæt mig fast, forhør mig, men gør det overensstemmende med Loven og leg ikke med mig! Det maa De ikke!

— Tænk dog ikke paa Formerne, indskød Porphyrius med det gamle, forslagne Smil og ligesom koketterende, opfyldt af Tilfredshed med Raskolnikow: — jeg har kun indbudt Dem efter sædvanlig Facon, min Kære, og ganske og aldeles venskabeligt!

— Jeg vil ikke vide af Deres Venskab, jeg bryder mig ikke om det! Hører De? Jeg vil bare tage min Hue og gaa. —

Han greb den og gik hen mod Døren.

— Men vil De dog ikke først se paa endnu en lille Overraskelse? — lo Porphyrius, idet han atter greb ham lidt ovenfor Albuen og holdt ham tilbage fra Døren. Han blev øjensynlig stadig mere oprømt og mere spottelysten, saaledes at han derved bragte Raskolnikow helt ude af sig selv.

— Hvad er det for en Overraskelse? Hvad betyder det? spurgte han og blev pludselig staaende og stirrede skrækslagen paa Porphyrius.

— En Overraskelse, der, den sidder der bagved Døren, hæhæhæ; — han pegede med Fingeren paa Døren i Sideværggen, den, der førte ind til hans Embedskontor: — Jeg har lukket den, for at han ikke skal kunne løbe bort.

— Hvad betyder dette? Hvor? Hvad?

Raskolnikow gik hen mod Døren og vilde aabne den, men den var aflaaset.

— Den er lukket af, jeg har Nøglen her!

Han viste ham den virkelig, idet han tog den op af Lommen.

— Du lyver jo bare! — skreg Raskolnikow ude af Stand til at beherske sig: — Du lyver, din Forbandede!

Han styrtede sig over den anden, der veg tilbage henimod Døren, men aldeles ikke mistede Roen.

— Nu, nu forstaar jeg alt! raabte han til Porphyrius: — Du finder paa et eller andet og haaner mig, for at jeg skal forraade mig selv!

— Mere end sig selv kan man ikke forraade, min kære Rodion Romanowitsch. De er nok ved at blive forbløffet. Naa, skrig bare ikke saadan op, ellers maa jeg kalde paa mine Folk.

— Du lyver, der er ikke noget; kald paa dine Folk! Du vidste, at jeg var syg og vilde ægge mig op, til jeg blev rasende, for at jeg skulde forraade mig; det er din eneste Hensigt! Nej, du, Kendsgærninger her, først Kendsgærninger! Jeg har nu forstaaet det altsammen! Du ligger ikke inde med Beviser, kun ynkelige, unyttige Formodninger af den samme Slags som Zametows. Du kendte min Karakter, søgte at bringe mig fra Sans og Samling for saa at bevæge mig til at tilstaa og skrifte for Præst og Vidner. Venter du dig stadig noget af det. Hvad venter du paa? Hvor er den, Overraskelsen, ind med den!

— Hvad skal vi med Vidner! Det forekommer blot nødvendigt. Man kan heller ikke, som De siger, afgøre alt under Iagttagelse af Formerne. De forstaar ikke vor Forretning, Højstærede. Men det formelle skal alligevel heller ikke blive overtraadt, det vil De selv faa at se, mumlede Porphyrius lyttende ved Døren. —

Man hørte sandelig ogsaa noget som Støj bagved Døren til Sideværelset.

— De kommer! udbrød Raskolnikow: — du har sendt Bud efter dem! Du ventede paa dem og har beregnet — naa lad dem bare komme ind allesammen; de Tilforordnede, Øjenvidnerne, og hvad du ellers vil have — lad dem bare komme, jeg er parat, jeg er parat.

Men i dette Øjeblik tildrog der sig et mærkeligt Tilfælde, saa uformodet mod det, der var ventet, at hverken Raskolnikow eller Porphyrius Petrowitsch kunde være belavede paa det.

6.

Naar han senere mindedes dette Øjeblik, stod følgende altid klart for Raskolnikow: Man hørte Larmen bagved Væggen, en Larm, der stadig voksede, og endelig aabnedes Døren en lille Smule.

— Hvad er der paa Færde! udbrød Porphyrius Petrowitsch meget fortrædeligt: — jeg har jo før anordnet —

Et Øjeblik herskede Stilhed, men der var aabenbart flere Personer bagved Døren, og de syntes at komme trækkende med en eller anden.

— Hvad er der dog i Vejen? gentog Porphyrius forundret.

— Vi kommer med Arrestanten Mikolay, lød en Stemme.

— Unyttigt! Væk med ham! Vent lidt! Hvad kommer han her for? Hvad er det for en Uorden? udbrød Porphyrius og ilede til Døren.

— Han — begyndte endnu en Gang den samme Stemme, men forstummede pludselig.

— Næppe et Par Sekunder varede Uroen endnu udenfor, saa blev pludselig et Menneske puffet ind med en voldsom Kraft, og bagefter denne traadte en anden med et blegt Ansigt ind i Porphyrius Petrowitschs Kabinet.

Dette Menneskes Ydre var ved det første Blik meget forbavsende. Han saa lige frem for sig, men syntes ikke at se nogen I hans Øjne lyste Besluttetheden, men samtidig hvidnede Dødens Bleghed hans Aasyn, som om han blev ført til Retterstedet. Hans ganske blodløse Læber skælvede sagte.

Han var endnu meget ung og hørte efter Klædedragten at dømme til de nederste Klasser i Folket. Han var af Middelstørrelse, jævn, med kortklippet Haar over hele Hovedet og bløde, næsten udviskede Ansigtstræk. Den Mand, der var skubbet ind i Stuen af ham, traadte straks efter bagved ham og holdt ham nu fast ved Skuldrene; det var en Retsbetjent. Mikolay holdt imidlertid paa hans Hænder og rev sig endnu en Gang løs fra ham. I Døren stod der flere Nysgærrige, nogle af disse vilde ligeledes trænge sig ind i Kabinettet. Hele Scenen gik for sig paa et Øjeblik.

— Væk, det er endnu for tidligt, vent, til man kalder paa dig! Hvorfor bringer I ham saa tidlig, skældte Porphyrius gnavent, det saa ud, som han var helt bragt paa Vildspor. Men Mikolay faldt paa Knæ for ham.

— Hvad vil du? brusede Porphyrius op mod ham.

— Jeg er skyldig! Det er min Synd. Jeg er Morderen! udtalte Mikolay, som det syntes næsten aandeløs, men med en temmelig høj Stemme.

I ti Sekunder herskede der Dødsstilhed, det var, som om alle forstenedes; selv Retsbetjenten forskrækkedes og nærmede sig ikke Mikolay, men trak sig mekanisk henimod Døren og blev staaende der ganske ubevægelig.

— Hvad? Hvadfornoget? udbrød Porphyrius Petrowitsch, idet han mandede sig op af sin øjeblikkelige Forvirring.

— Jeg er — Morderen, gentog Mikolay og forstummede atter.

— Hvorledes? Du? — Hvad? — Hvem har du da myrdet?

Porphyrius mistede aabenbart aldeles Fatningen. Mikolay tav endnu en Gang.

— Aljona Iwanowna og hendes Søster Lisabeta Iwanowna, — jeg — jeg har dræbt dem — med Øksen. I Forblindelse har jeg gjort det — tilføjede han og tav derpaa. Han laa endnu stadig paa Knæ.

Porphyrius Petrowitsch stod i nogle Øjeblikke som fordybet i Tanker, men pludselig rettede han sig op og vinkede med Haanden ad de ubudne Tilskuere for at de skulde fjærne sig. De forsvandt straks, og Døren blev lukket. Derefter saa han hen paa Raskolnikow, der stod i Krogen og stirrede vildt paa Mikolay; han traadte hen til ham, men standsede pludselig, saa paa ham og hæftede saa Blikket paa Mikolay, derpaa igen paa Raskolnikow og omvendt — endelig traadte han, som følte han sig draget, hen til Mikolay.

— Du ødelægger alting med din Forblændelse, skreg han næsten vred til denne: — Jeg har jo endnu slet ikke spurgt dig, om du er forblindet eller ikke — tal: har du dræbt dem?

— Jeg er Morderen, — jeg angrer, stammede Mikolay.

— Haah! Hvad har du myrdet med?

— Med Øksen. Jeg havde ikke noget at spise!

— Haha! Var du alene?

Mikolay forstod ikke det Spørgsmaal.

— Har du været alene om at myrde dem?

— Ja. Mitka er helt uskyldig og har ikke taget Del i det.

— Kom ikke her til mig med Mitka! Men hvordan er du da den Gang kom-

met ned ad Trappen? Har ikke bægge Portnerne mødt Jer?

— Det var kun en Udflugt af mig, — den Gang — jeg løb med Mitka, som om jeg løb efter ham, men jeg havde allerede i Forvejen forberedt det altsammen, svarede Mikolay.

— Naa saadan var det! udbrød Porphyrius med et vredt Udtryk: — han tror ikke sine egne Ord! mumlede han som for sig selv, hvorefter han igen saa paa Raskolnikow.

Han var aabenbart nu saa meget beskæftiget med Mikolay, at han for et Øjeblik ogsaa havde glemt den anden. Nu faldt det ham ind, og han fik et mørkt Udtryk.

— Rodion Romanowitsch, min Kære, undskyld blot, henvendte han til ham: — Jeg kan ikke andet — om Forladelse — jeg har ikke Brug for Dem mere — jeg skal nok selv. — Der ser De, hvilke Overraskelser man er udsat for! Undskyld!

Med disse Ord tog han Raskolnikow ved Armen og førte ham hen mod Døren.

— Det havde De vel ikke ventet? begyndte Raskolnikow endelig. Denne saa ikke endnu aldeles klart paa Sagerne, men havde fattet frisk Mod.

— De vistnok lige saa lidt, min Kære! Ha, hvor den Haand ryster! Hæhæ!

— De skælver jo ogsaa, Porphyrius Petrowitsch!

— Ja, jeg ryster, for dette havde jeg ikke ventet!

De stod bægge to ved Døren. Porphyrius ventede utaalmodigt paa, at Raskolnikow skulde gaa.

— Men De har jo endnu slet ikke vist mig den lille Overraskelse? fortsatte Raskolnikow.

— Saa, nu snakker han, og dog klapprer Tænderne i Munden paa ham, hæhæ! Et ironisk Menneske! Naa, men paa Gensyn!

— Efter min Mening hellere: Levvel!

— Som Gud vil, som Gud vil! mumlede Petrowitsch, og et Smil krusede hans Mund.

Da Raskolnikow gik gennem Kontoret, bemærkede han, at mange nysgærrigt mønstrede ham. I Forværelset blandt Folk der havde han ogsaa opdaget de to Portnere fra hint Hus, og som han hin Nat havde opfordret til at gaa med ham paa Politistationen. De stod her og ventede, men næppe var han traadt ud paa Trappen, da han pludselig hørte Porphyrius Petrowitschs Stemme bag sig. Han vendte sig om og saa denne komme ilende aldeles andeløs efter ham.

— Blot et Ord endnu, Rodion Romanowitsch; — det maa gaa med det Hele, som Gud vil, men for Formens Skyld maa vi dog spørge om noget endnu — vi skal altsaa ses igen!

Porphyrius stod smilende foran ham.

— Altsaa ses igen, gentog han et Par Gange. Man skulde tro, at han var fristet til at sige noget endnu, men han fik ikke mere frem.

— Undskyld mig, Porphyrius Petrowitsch med Hensyn til vor Samtale — jeg var blevet noget varm —, svarede Raskolnikow, nu fuldstændig ved Mod igen, ja, endog med et uimodstaaeligt Ønske om at drive Sagen paa Spidsen.

— Gør ikke noget, gør ikke noget, svarede Porphyrius næsten oprømt: — det gik mig paa samme Vis. Jeg har nu saadan en ret hadsk Karakter og nu angrer jeg det meget, jeg angrer det! Men vi vil jo nok ses igen. Om Gud vil, sikkert, — ja, ganske sikkert.

— Og saa skal vi lære hinanden at kende! tilføjede Raskolnikow.

— Lære hinanden at kende, ja, bekræftede Porphyrius Petrowitsch, hans Øjne blinkede, og han saa meget alvorligt paa ham: Maaske nu paa Navnedagen?

— Begravelsen!

— Aah ja, Begravelsen! Skaan bare Deres Sundhed, skaan Dem!

— Jeg vidste ikke, hvad De paa Deres Side kunde have at raade mig til, svarede Raskolnikow, der allerede var i Begreb med at gaa ned ad Trappen; men pludselig vendte han sig atter om mod Porphyrius: — Men jeg ønsker Dem rigtig meget Held, De ser vel selv, hvor komisk Deres Kald er!

— Hvorfor komisk? spurgte Porphy-

rius Petrowitsch spændt, idet han dog vendte sig for at gaa.

— Naa jo; den stakkels Mikolay der har De vel pint og plaget saa længe — naturligvis paa psykologisk Maade, paa Deres Maner — i al den Tid han ikke vilde tilstaa; Dag og Nat har De vel bevist ham, at han var Morderen, han alene. Naa — og nu, da han endelig tilstaar, saa begynder De igen paa at radbrække ham og siger: du lyver, du er slet ikke Morderen; du kan ikke være det, du taler Ord, som din Forstand intet ved om! — Naa ja, og det skal altsaa ikke være en komisk Bestilling!

— Hæhæhæ! De har altsaa lagt Mærke til, at jeg nylig sagde til Mikolay, at han ikke vidste, hvad han sagde?

— Hvordan skulde jeg undgaa det?

— Hæhæ! Skarpsindig, meget skarpsindig! De lægger Mærke til alt! En overordentlig lovende Forstand! Og selv den humoristiske Side berører De — hæhæ! Den finder man nok ogsaa i allerhøjeste Grad hos Gogol,*) efter hvad man siger.

— Ja, absolut — ogsaa hos Gogol!

— Ja, hos Gogol — naa — paa behageligt Gensyn!

— Paa behageligt Gensyn.

Raskolnikow gik lige hjem. Han følte sig saa udmattet og forvirret, at han knapt var kommet indenfor Døren, før han smed sig paa Sofaen, og et Kvarterstid laa stønnende, men ubevægelig, alt imedens han anstrængte sig for at faa samlet sine Tanker — i det mindste delvis. Han formaaede ikke at danne sig nogen Mening om Mikolay; han følte, at han var bestyrtet over det, at der laa noget uforklarligt, vidunderligt, som han ikke evnede at begribe, i Mikolays Tilstaaelse. Men denne Tilstaaelse var en virkelig Kendsgærning, og Følgerne af den stod ham ganske klart; Usandheden i den maatte komme for Dagen, og saa vilde man atter beskæftige sig med ham. Men indtil da var han i det mindste en fri Mand og kunde foretage sig et og andet, saa at Faren blev mindre.

Men paa hvilken Maade? Stillingen begyndte at blive klar. Naar han tænkte paa den nylig stedfundne Scene med Porphyrius, kunde han ikke værge sig mod at skælve af Skræk. Ganske vist gennemskuede han endnu ikke alle Porphyrius Hensigter, formaaede ikke at efterspore enhver af dennes Tanker, men en Del af Spillet var afsløret, og der var vel ingen, som bedre end han var i Stand til at begribe, hvor frygteligt for ham Gangen i det Spil, Porphyrius førte, vilde blive. Blot en liden Stund til, og han maatte virkelig uomstødeligt overlevere sig selv. Da han kendte hans Væsens Sygelighed og blot med et Blik kunde ægge og tirre ham, gik Porphyrius omend næsten for ligefremt, saa dog næsten rigtigt til Værks. Der var ingen Tvivl om, at Raskolnikow formelig anstrængte sig for at kompromittere sig selv, men man sad dog endnu ikke inde med Kendsgærninger; der forelaa kun relative Fakta. Tog han ikke fejl? Til hvilket Resultat var Porphyrius kommet i Dag? Havde han denne Formiddag i Virkeligheden naaet noget? Hvis det var Tilfældet, hvad da? Havde han reelt set ventet paa et eller andet eller ikke? Hvordan vilde de i Dag være skiltes, hvis ikke denne uformodede Katastrofe med Mikolay var indtraadt?

Porphyrius havde forraadt næsten hele sit Spil, han vovede meget, og han havde vidst det, og endelig — forekom det Raskolnikow — besad han i Virkeligheden flere Beviser, saa vilde han være kommet frem med dem. Hvad skulde det vel betyde med denne »Overraskelse«? Det havde vel kun været en spottende Haan! Havde den noget at betyde eller ikke? Kunde der skjule sig noget, som lignede en Kendsgærning bag den, eller en Slags Beskyldning? Manden fra i Gaar maaske? Hvad kunde der være blevet af ham? Hvor var han i Dag? Hvis Porphyrius virkelig sad inde med noget uigendriveligt, saa kunde det kun være muligt i Forbindelse med Manden fra i Gaar! —

*) Gogol — berømt russisk Forfatter og Komedieskriver. O. A.

Han sad paa sin Sofa; Hovedet var bøjet, han støttede Albuerne paa Knæene og skjulte Ansigtet i sine Hænder. En nervøs Skælven rystede hele Legemet. Endelig rejste han sig, greb sin Hue, besindede sig og gik mod Døren.

Han var grebet af den Forudfølelse, at han i det mindste denne Dag turde anse sig for næsten sikker. Pludselig var der noget som en Glæde, der greb hans Hjærte; han længtes efter at gaa hen til Katharina Iwanowna. Han kom jo rigtignok for sent til Begravelsen; men han vilde skynde sig hen til Mindemaaltidet og saa snart gense Sonja.

Han standsede og tænkte sig atter om; et smærtefyldt Smil saas paa hans Læber.

— I Dag, i Dag, gentog han for sig selv: — ja, endnu i Dag skal det være! —

Han vilde lige til at aabne Døren — da gik denne pludselig op af sig selv. Han forskrækkedes og sprang tilbage. Døren aabnedes langsomt og lydløst, og — der stod den— Mandsskikkelsen fra i Gaar — som vokset op af Jorden foran ham. Manden blev staaende paa Tærsklen, saa tavs paa Raskolnikow og gik saa et Skridt ind i Værelset. Han saa ud nøjagtigt som Dagen i Forvejen, den samme Skikkelse, den samme Klædedragt, kun i Ansigtet og Øjnenes Udtryk bemærkedes en betydelig Forandring; han saa næsten helt bekymret ud, og da han standsede, sukkede han dybt. Han behøvede ikke tillige at lægge Haanden mod Kinden og bøje Hovedet til Siden for helt at komme til at ligne en gammel Kone.

— Hvad vil De? spurgte Raskolnikow.

Den Ubekendte tav og bukkede derpaa pludselig dybt for ham — næsten til Jorden, — i hvert Fald saaledes, at han med højre Haands Fingre berørte Gulvet.

— Hvad vil De? gentog Raskolnikow højere.

— Jeg er skyldig, svarede den Ubekendte sagte.

— I hvad?

— I onde Hensigter!

De saa bægge to paa hinanden.

— Det har naget mig. Da De, maaske i en Rus, opfordrede Portnerne til at gaa med paa Politistationen, og da De spurgte om Blodet, har jeg ikke kunnet holde mig rolig, og de andre ansaa Dem for gal eller beruset. Efterat jeg havde erfaret Deres Adresse, kom vi selv herhen og spurgte efter Dem.

— Hvem kom? afbrød Raskolnikow ham, Erindringen om det forefaldne dukkede op i ham.

— Jeg — jeg fornærmede Dem!

— De er altsaa henne fra det Hus?

— Ja, jeg bor der og stod den Gang sammen med de andre i Porten, kan De ikke huske det? Vi har allerede i længere Tid haft vort Værksted der, Buntmager og Borger er jeg, og vi modtager Arbejde hjemme — — — det var alligevel altfor slet handlet af mig. —

Raskolnikow mindedes tydelig hele Scenen i Porten to Dage før, han erindrede, at der foruden Portnerne havde været flere Personer til Stede, ogsaa Kvinder; han mindedes tydelig en Stemme, som foreslog, at man straks skulde føre ham til Politiet. Den Talendes Ansigt kunde han ikke mere genkalde sig, han kendte den heller ikke igen nu, men han kom i Tanker om, at han den Gang havde svaret den anden og vendt sig om mod ham.

Saaledes forklaredes altsaa Gaarsdagens forfærdelige Gaade. Det frygteligste, syntes han nu, var at tænke paa, at han saaledes nær havde styrtet sig i Fordærvelse, at han næsten havde været fortabt alene paa Grund af en saa ubetydende Omstændighed. Hvis han ikke havde foreslaaet dette Lejemaal og undladt at tale om det Blod, saa havde det Menneske ikke kunnet sige noget. Saa havde Porphyrius maaske heller ikke haft noget Materiale, intet udover Feberfantasier, ingen Kendsgærninger, saa havde det været bare Psykologi, som rakte helt opover alle Tinder, men intet haandgribeligt. Hvis der ikke gaves flere Kendsgærninger — og der maatte ikke opstaa nogen, der maatte ikke — hvad kunde man egentlig saa foretage sig mod ham? Med hvad havde de ende-

gyldigt kunnet overbevise ham, selv om han ogsaa var blevet sat i Fængsel? Muligvis havde Porphyrius først nu, lige nylig, erholdt Meddelelse om hans Besøg i den Bolig og intet vidst om det før.

— Har De i Dag givet Porphyrius Meddelelse om, at jeg havde været derhenne? udbrød han, opfyldt af en Idé.

— Hvilken Porphyrius?

— Kriminalretskommissæren.

— Jeg har sagt det til ham; Portnerne gik ikke med derhen den Gang, saa gjorde jeg det selv.

— I Dag?

— Jeg var der allerede nogle Minuter før Dem og hørte alt, alt, og hvordan han forhørte Dem.

— Hvor? Hvordan da?

— Jo, jeg var hos ham, i Sideværelset, der har jeg siddet hele Tiden.

— Hvadfornoget? Det var altsaa Dem, der var Overraskelsen? Men hvordan har det været muligt?

— Da jeg saa, tog Borgeren til Orde, at Portnerne ikke gik, da jeg bad dem, og fordi det, som de sagde, allerede var altfor sent, og de blot vilde ærgre Kommissæren ved først at komme paa en saa sen Tid, saa havde jeg ingen Ro mere, og jeg besluttede at skaffe mig Oplysning. Derfor spurgte jeg mig for i Gaar, og i Dag gik jeg derhen. Da jeg kom første Gang, var han ikke til Stede, en Time efter kom jeg igen — da blev jeg ikke modtaget, men endelig tredie Gang lod man mig komme ind. Jeg fortalte nu, hvordan alt forholdt sig, og saa begyndte han at rende rundt i Værelset og slaa sig med Haanden for Brystet: — Hvad har I nu lavet her, I Dumrianer, udbrød han: — Havde jeg vidst det, kunde jeg have ladet ham hente under Bevogtning! — Saa løb han ud, kaldte paa en eller anden og trak ham hen i en Krog for at tale med ham. Derefter kom han igen tilbage til mig og spurgte og skældte mig ud. Han gjorde mig mange Bebrejdelser. Jeg berettede ham alt ganske nøje og sagde ogsaa, at De ikke havde vovet at svare paa mine Ord i Gaar, og at De ikke havde genkendt mig. Da begyndte han igen at rende rundt og slog sig stadig paa Brystet, rasede og løb frem og tilbage. Da man saa meldte Dem, sagde han til mig, at jeg skulde gaa bagved Væggen, sætte mig ned og ikke røre mig, hvad jeg saa end fik at høre. Han bragte selv en Stol ind til mig og lukkede mig derpaa inde. Maaske, sagde han, vil jeg blive nødt til at spørge dig om noget. Men da man førte Mikolay ind, ledsagede han mig ud, efterat De var gaaet. — Jeg skal lade dig tilkalde igen, naar det er Tid — sagde han — og spørge dig ud.

— Har han da forhørt Mikolay i din Nærværelse?

— Efterat han havde sluppet Dem, afskedigede han ogsaa straks mig, men begyndte at forhøre ham.

Borgeren stod der endnu i nogen Tid, men pludselig gjorde han igen et Buk, hvorved Fingrene atter berørte Jorden.

— Tilgiv mig min Anklage og min onde Vilje!

— Gud tilgive dig, svarede Raskolnikow, og næppe havde han sagt dette, førend Borgeren atter bukkede, men ikke til Gulvet, blot til Bæltestedet, vendte sig langsomt om og forlod Værelset. — Hver Ting har to Sider, sagde Raskolnikow til sig selv og forlod nu sin Bolig med dristigere Mod end nogensinde.

— Naa, saa vil vi da kæmpe lidt endnu, sagde han med et ondt Smil, idet han gik nedad Trappen. Raseriet i ham var forsvundet, og kun med Foragt og Skam tænkte han paa sin Forsagthed.

Femte Del.

1.

Morgenen efter den for Peter Petrowitsch saa skæbnesvangre Samtale med Dunja og Pulcheria Alexandrowna gjorde en nøgtern Virkning paa den første. Til sin højeste Beklagelse saa han sig tvunget til lidt efter lidt at maatte antage det i Gaar for en fuldendt Kendsgærning, der ikke lod sig gøre om. Dagen i Forvejen havde han kun ment, at det, der var sket, var et næsten æventyrligt Tilfælde, som ganske vist vel var indtruffet, men dog ikke besad noget faktisk ved sig. Hans Indbildskheds sorte Slange bed hele Natten i hans Hjærterødder. Efter at være staaet op af Sengen saa Peter Petrowitsch sig straks i Spejlet; han var bange for, at hans Galde i Løbet af Natten skulde være gaaet ham i Blodet. Men alt var i bedste Orden, og idet han nu betragtede sit velvillige, hvide, næsten lidt fedladne Ansigt, trøstede han sig omtrent ganske for Øjeblikket med det faste Forsæt at søge sig en ny Brud paa et andet Sted, en, der maaske var endnu renere. Men han kom hurtigt til Besindelse igen og spyttede energisk sidelænds, hvad der altid plejede at fremkalde et stille, men sarkastisk Smil hos hans unge Ven og Kvarterkammerat Andrey Semenowitsch Lebesjatnikow. Dette Smil havde Peter Petrowitsch nok bemærket, og han skrev det paa sin unge Vens Regnebrædt. Han havde allerede i Forvejen i den sidste Tid maattet skrive adskilligt paa Regnebrædtet. Hans Ærgrelse steg, da han pludselig indsaa, at han ikke havde behøvet at underrette Andrey Semenowitsch om Gaarsdagens Resultat. Dette var den anden Fejl, han i Gaar havde begaaet, begaaet i unyttig Ophidselse. Nu paafulgte hele Morgenen igennem en vis Ubehagelighed mod den anden. Og i Senatet ventede der ham en uheldig Udgang paa en Proces, som han levende havde interesseret sig for. Men særlig fortørnedes han paa Ejeren af den Bolig, som han med Henblik paa et snarligt Ægteskab havde lejet og indrettet paa ny paa egen Bekostning. Denne Husvært, en tysk Haandværker, der havde tjent sig en Formue, var aldeles ikke indforstaaet med allerede at skulle opløse den nylig afsluttede Kontrakt og forlangte nu den hele aftalte Lejesum, skønt Peter Petrowitsch vilde overlade ham hele den istandsatte Lejlighed straks. Heller ikke Møbelmagasinet vilde tilbagegive ham blot en Rubel af de Penge, han havde betalt paa Haanden, Møblerne var endnu ikke en Gang indstalleret i den nye Lejlighed. — Jeg gifter mig ikke for Møblernes Skyld, hvæsede Peter Petrowitsch, men paa samme Tid paatrængte dette fortvivlede Spørgsmaal sig ham: — Skulde da i Virkeligheden alt være uigenkaldeligt tabt og forbi? Skulde man ikke endnu en Gang kunne vove et Forsøg? — Tanken om Dunja løftede atter hans Hjærte til en elskovsfuld Vemods Højde; i Smærte led han stærkt i dette Øjeblik, og hvis det havde været muligt at dræbe Raskolnikow alene ved at ønske det, saa havde Peter Petrowitsch uden at tøve ytret dette Ønske.

— Fejlen laa for Resten ogsaa deri, at jeg slet ikke har givet dem nogle

Penge; tænkte han, idet han bedrøvet vendte tilbage mod Lebesjatnikows Bolig: — hvorfor Pokker har jeg ogsaa været saa jødefedtet? Jeg har ikke tænkt det mindste paa det! Jeg vilde jo holde dem i deres Armod for at faa dem til at indse, at de skulde se hen til mig som til et Forsyn, men — — nu er alt forbi! — Føj! — Nej, havde jeg i den Tid, der er gaaet, givet dem maaske et halvandet Tusind Rubler i Morgengave, Præsenter, Bouketter, Necessairer, ædle Stene, Tøjer og lignende fra det engelske Magasin, saa stillede Sagen sig nok bedre og — — fastere! Mon de saa ogsaa saa let havde sagt Farvel til mig? Den Slags Folk er netop saadanne, som i Tilfælde af et Brud anser det for absolut nødvendigt at give Gaverne og Pengene tilbage; Tilbagegivelsen vilde her vel nok være blevet en Smule vanskelig og smærtelig. Og Samvittigheden maatte vel ogsaa have formanet dem. — Hvordan kunde de pludselig vise et Menneske fra sig, naar han hidtil havde været saa overordentlig ødsel og sikkert ogsaa fintfølende overfor dem? — Han skar endnu en Gang Tænder og kaldte sig saa for en Nar — kun for sig selv naturligvis.

Efter at han var kommet til denne Slutning, begav han sig hjem i dobbelt saa slet Lune, som han var gaaet bort. Forberedelserne til Begravelsesmaaltidet i Katharina Iwanownas Værelse tiltrak sig hans Opmærksomhed. Han havde paa en eller anden Maade hørt om det allerede i Gaar, og nu faldt det ham ogsaa ind, at man vistnok endog havde indbudt ham; men han havde været altfor stærkt beskæftiget med sine egne Bekymringer til, at han havde skænket nogetsomhelst udenfor Opmærksomhed. Han erkyndigede sig hos Fru Lippewechsel, som i Katharina Iwanownas Fraværelse — hun var paa Kirkegaarden — paatog sig at dække Bord, og erfarede, at der skulde holdes et højtideligt Mindemaaltid, til hvilken næsten samtlige Medlejere var indbudt, blandt disse endog saadanne, som slet ikke havde kendt den Afdøde, og at Andrey Semenowitsch Lebesjatnikow trods sin nylige Strid med Katharina Iwanowna var indbudt, og endelig at han selv, Peter Petrowitsch, ikke blot var inviteret, men endog ventedes med stor Utaalmodighed, da han var den mest betydende Gæst blandt alle Lejerne. Amalie Iwanowna var ligeledes blevet indbudt med stor Ærbødighed trods alle de ubehagelige Optrin. Hun skældte og smældte og rettede an, hun fandt næsten en Tilfredsstillelse i at rase, hun var i fuldt Toilette, helt sørgeklædt. Hun havde en ny Silkekjole paa, meget kostbar og brammende og følte sig overmaade. Alt det, han saa og hørte, vakte egne Tanker hos Peter Petrowitsch, og i dyb Overvejelse gik han ind i sit Værelse — eller rettere i Andrey Semenowitsch Lebesjatnikows. Til denne Grublen bidrog ikke lidet det, at han ogsaa havde erfaret, at Raskolnikow befandt sig imellem de Indbudte.

Andrey Semenowitsch havde af ubekendte Aarsager opholdt sig hele Formiddagen hjemme. Peter Petrowitsch stod i et vist besyndeligt, men til Dels forklarligt Forhold til denne Herre. Peter Petrowitsch hadede og misundte ham over al Maade, men samtidig frygtede han ham ogsaa til en vis Grad. Han var ved sin Ankomst til St. Petersborg taget ind hos ham ikke blot paa Grund af sin Sparsommelighed, skønt det var Hovedsagen, men ogsaa bevæget af noget andet. Allerede i Provinsen havde han hørt Andrey Semenowitsch, som havde været hans Myndling, omtale som en af de dristigste unge Fremskridtsmænd, og at han spillede en betydelig Rolle i flere interessante Kredse. Dette forbløffede Peter Petrowitsch. Tanken om mægtige, alvidende, altforagtende og indflydelsesrige Kredse havde allerede for lang Tid siden opfyldt ham med en vis Beklemthed, der for Resten var af en fuldstændig ubestemt Karakter. Han kunde ikke ude i Provinsen gøre sig den ringeste, blot tilnærmelsesvis rigtige Idé om »den Verden«. Nu hørte ogsaa han som alle andre, at der

særlig i St. Petersborg var Fremskridtsmænd, Nihilister og den Slags. Forøvrigt overdrev han i Indbildningen — ligesom mange andre — Betydningen af dette Begreb til det uhyrlige. Han ængstedes allerede gennem flere Aar mere end alt andet for at blive forført, og det var den fornemste Aarsag til en evig Uro hos ham især ved Tanken om at flytte sin Forretning til St Petersborg. Han var i denne Henseende rædsom bange, aldeles som smaa Børn undertiden er ængstelige.

Da han for flere Aar siden var begyndt at aabne sig en Løbebane i Provinsen, forekom der to Tilfælde indenfor hans Praksis, hvor temmelig ansete Personer af Gouvernementsforvaltningen var blevet overbevist om Forbrydelser, og de havde bægge staaet ham nær og havde begunstiget ham. Det ene Tilfælde endte paa en ganske særlig skandaløs Maade for vedkommende Person, det andet kom man aldrig helt til Ende med, og det voldte uendelig meget Besvær.

Saaledes skete det, at Peter Petrowitsch ved sin Ankomst til St. Petersborg besluttede ufortøvet at skaffe sig klart Overblik over Sagernes sande Sammenhæng, og, hvis det var nødvendigt, at udnytte enhver Lejlighed til at iagttage »vor unge Generation«. Men i denne Henseende stolede han paa Andrey Semenowitsch og ved Besøget hos Raskolnikow havde han eksempelvis allerede lært at iklæde gamle Fraser nye Ord . . . . .

Imidlertid havde han meget snart lært Andrey Semenowitsch at kende som et temmeligt lavttænkende og almindeligt Menneske, dog gav dette ham ikke hans Ro og hans Mod tilbage. Hvis han havde overbevist sig om, at alle Fremskridtsvenner var ligesaa store Narre, — vilde alligevel ikke hans Bekymringer være forsvundne. Han gad ikke have noget at gøre med alle de Lærer, Ideer og Systemer, som Andrey Semenowitsch formelig bestormede ham med; han havde sit eget Maal, og han længtes kun efter hurtigst muligt at erfare, hvad der »saa« vilde ske? Havde de Magt, disse Mennesker, eller ikke? Vilde de overbevise ham, naar han beskæftigede sig med dem, og hvis de gjorde det, hvorfor da og hvorfor netop nu? Og paa den anden Side: Han maatte efterabe dem og spotte dem, hvis de skulde være mægtige? Var det nødvendigt eller ikke? Kunde han muligvis naa noget for sig selv og sin Fremtid gennem dem? Kort sagt, Hundreder af Spørgsmaal trængte sig paa.

Denne Andrey Semenowitsch var et Menneske af en daarlig Konstitution og lille af Vækst. Han havde allerede udført sin Værnepligt, var paafaldende blond og bar Bakkenbarter i Koteletform, hvorover han var meget stolt. Forøvrigt havde han altid daarlige Øjne, der smærtede ham. Han var meget blød af Karakter, tilforladelig i sin Tale, undertiden ogsaa hovmodig saaledes at alt det, han sagde, sammenholdt med hans ydre Apparition syntes komisk. Amalie Iwanowna regnede ham forøvrigt blandt sine bedste Lejere, fordi han ikke drak og regelmæssigt betalte sin Leje. Fraset disse Egenskaber var Andrey Semenowitsch noget fordomsfuld, han havde med Lidenskab sluttet sig til Fremskridtspartiet og »vor yngre Generation«. Han var en af dem, der danner disse talløse, evigt foranderlige Legioner af disse almindelige Naturer, af disse svagelige for tidligt Fødte, af disse Narre, der altid er utro mod alt, af dem, som i Øjeblikket altid er sikrede for den herskende Modeidé blot for at gøre den flov og vende den om til sin egen Karikatur — de har aldrig i Ordets sande Betydning tjent den.

For Resten begyndte Lebesjatnikow trods sin Godmodighed at blive gnaven paa sin Kvarterkammerat og tidligere Formynder Peter Petrowitsch. Dette skete gensidigt og kom ret uformodet hos dem bægge. Saa godmodig Andrey Semenowitsch end var, begyndte han dog snart at indse, at Peter Petrowitsch gjorde sig lystig over ham, foragtede ham i al Stilhed, og at han »aldeles ikke var et Menneske efter hans Smag«.

Han havde en Gang forsøgt at udvikle Darwins og Fouriers Teorier for ham, men Peter Petrowitsch begyndte — især i den sidste Tid — at høre paa dette med en vis Sarkasme, ja, i den allersidste Tid begyndte han endog at blive vred over det. Grunden dertil var den, at han instinktivt kom til den Anskuelse, at Lebesjatnikow ikke blot var et lavttænkende og indskrænket Menneske, men maaske endog en Løgner, der muligvis slet ingen Forbindelser havde i hans »Kredse«, men kun havde opsnappet et og andet paa tredie Haand. Og paa den anden Side; han syntes slet ikke at forstaa sin Opgave, Propagandaen, fordi han indviklede sig i altfor meget! Samtidig bør bemærkes, at Peter Petrowitsch i den sidste Uge, særlig i Begyndelsen, rolig havde hørt paa Andrey Semenowitschs Lobhudlinger af sig selv; han havde ganske vist heller ikke svaret noget, men tiet til det, naar Andrey Semenowitsch skildrede ham sin Beredvillighed til at forlange den fremtidige og snarlige nye Forfatning, en ny »Kommune« — undertiden midt paa Gaden, eller for Eksempel den Idé, at han ikke maatte forurolige Dunja, hvis det i den første Maaned af deres Ægteskab skulde falde denne ind at have sin Ægtefælle til Bedste, eller at ham ikke skulde lade sine eventuelle Børn døbe ogsaavidere. Peter Petrowitsch svarede efter Sædvane ikke paa disse Ting og lod den anden rose sig selv saalænge han gad gøre det.

Peter Petrowitsch havde denne Morgen i bestemt Hensigt indløst nogle Femprocents-Papirer og sad ved Bordet for at se Sedlerne igennem. Andrey Semenowitsch, som næsten ingen Penge havde, gik op og ned i Værelset og gav det Udseende af, at han saa med Ligegyldighed, ja Foragt paa Værdipapirerne. Peter Petrowitsch vilde imidlertid aldrig nogen Sinde kunne bibringes Overbevisningen om, at Andrey Semenowitsch i Virkeligheden skulde have set med Ligegyldighed paa Pengesummen. Denne blev paa sin Side med Bitterhed klar over, at Peter Petrowitsch virkelig var i Stand til at tænke saaledes om ham, ja, at han maaske endog fandt en Tilfredsstillelse i at have Lejlighed til at spænde sin unge Ven paa Pinebænken med de udkrammede Pengesedler under Henvisning til Ubetydeligheden og den Forskel, der var mellem dem indbyrdes.

Andrey Semenowitsch fandt denne Gang den anden utrolig irriterende og uopmærksom, skønt han var i Begreb med at udvikle for ham sit Yndlingstema angaaende Indretningen af en ny, besynderlig »Kommune«. De kortfattede Svar og Bemærkninger, som Peter Petrowitsch kom med, medens hans knoglede Fingre raslede med Papirlapperne under Sammentællingen, indeholdt kun en uforduldgt, bevidst uhøflig Spotten. Andrey Semenowitsch udlagde i sin »Humanitet« Peter Petrowitschs Sindsstemning som et Udslag af Gaarsdagens Brud med Dunja og brændte nu af Ønsket om hurtigt at komme til dette Tema: Han havde tillige noget at sige om Fremskridtet, noget som formaaede at trøste hans højtærede Ven og maaske ved hans følgende Forklaring kunde gøre Nytte.

— Hvad er det for et Begravelsesmaaltid, der bliver anrettet — hos Enken? spurgte Peter Petrowitsch pludselig og afbrød Andrey Semenowitsch midt i det interessanteste Punkt.

— Ved De ikke det? Jeg har dog allerede i Gaar talt med Dem om det og udtalt min Anskuelse om denne Historie. Hun har jo ligeledes indbudt Dem, som jeg hører, og De har jo ogsaa selv i Gaar talt med hende.

— Jeg havde ikke troet, at denne ludfattige Nar gav alle sine Penge ud til et Mindemaaltid, Penge, som hun lige har faaet af en anden Nar, Raskolnikow. Jeg undredes ogsaa, da jeg kom forbi: Sikke nogle Forberedelser, der blev gjort, og Vin var der saagar ogsaa! Der er indbudt en hel Del Personer, Fanden ved, hvad det skal betyde, fortsatte Peter Petrowitsch spørgende og ligesom i den Hensigt at lede Samtalen hen paa en bestemt Ting.

— Hvad for noget? De siger, at hun

ogsaa har indbudt mig? tilføjede han pludselig og løftede Hovedet. Og han vedblev:

Ja, hvad saa? Det er muligt! For Resten vil jeg heller ikke efterkomme Invitationen. Hvad skal jeg der? Jeg har kun i Forbigaaende talt med Konen i Gaar om Muligheden af, at hun som fattig Embedsmandsenke kunde erholde en aarlig Pension i Form af en Understøttelse en Gang for alle. Hun kan dog ikke raskvæk af den Aarsag indbyde mig? Haha!

— Jeg er ogsaa bestemt paa ikke at gaa derind, sagde Lebesjatnikow.

— Nej, det manglede blot! Man har jo egenhændigt slaaet hende, naturligvis, det vilde være betænkeligt; hahaha!

— Hvem har slaaet? Hvem slog man? spurgte Lebesjatnikow og blev med et helt rød.

— Naaja, De — Katharina Iwanowna! For en Maaned siden. Jeg hørte det i Gaar, De har demonstreret Deres Overbevisning — paa Kvindespørgsmaalets Omraade! Hahaha!

Peter Petrowitsch gav sig atter ligesom med en vis Tilfredsstillelse af med sine Penge.

— Vanvid! En Fornærmelse! bruste Lebesjatnikow op, han blev bestandig bange ved Erindringen om denne Hændelse: — Det hele forholder sig ganske anderledes, De har ikke hørt Sandheden, det er blot Fornærmelser. Jeg værgede mig ligefrem den Gang, for hun styrtede løs paa mig og satte Neglene i mit Ansigt — hun flaaede hele min Bakkenbart. Det er vel tilladt ethvert Menneske at forsvare sig, og jeg tillader aldrig nogen Voldsomhed overfor mig. Af Princip gør jeg det ikke! Og dette vilde have været den rene Despotisme. Hvad har jeg gjort ved hende, da jeg stod foran hende? Jeg har simpelthen skubbet hende tilbage.

— Hahaha! — Luschin fortsatte at le ondskabsfuldt.

— Hvorfor irriterer De mig dog; vel sagtens fordi De selv er vred og i daarligt Humør? Alt dette er Vrøvl og berører aldeles ikke Kvindespørgsmaalet! De forstaar det altsaa ikke: Jeg mener, at naar man paatager sig at stille Kvinden lige med Manden, i alt, ogsaa i Styrke, da lader den Ligestillelse sig gøre. Men saa var jeg rigtignok af den Mening, at et saadant Spørgsmaal i Sandhed ikke kan bestaa, fordi der ikke mere skal gives nogen Kamp, Aarsagerne til en saadan vil blive utænkelige i det fremtidige Samfund, og hvor sælsomt vilde det ikke være at tænke paa en Lighed uden Kamp. Jeg er ikke saa taabelig — der findes vel endnu Strid og Kiv, men til den Tid vil der ikke gives nogen, — det er blot nu, det eksisterer. Fy for Pokker, Dem vil man sandelig ikke skaane. Jeg vil ikke gaa til Maaltidet, fordi dette er mig ubehageligt. Jeg gaar der ikke af Principhensyn, for ikke at skulle deltage i den overfladiske Konversation, det er Grunden! Forøvrigt kunde man jo gaa derind paa Slutningen, om ikke for andet saa for at more sig lidt. Skade at der ingen Præst er. Saa vilde jeg absolut være gaaet derind!

— Eller med andre Ord nyde fremmed Gæstevenskab og gøre Nar af den Kone saavelsom af dem, der har indbudt Dem, ikke sandt?

— Aldeles ikke, jeg protesterer mod disse Antagelser, for jeg nærer en meget god Hensigt. Jeg kan dog der forklare lidt og gøre nogen Propaganda for os. Ethvert Menneske har en Forpligtelse til at gøre dette, og det er i alle Tilfælde bedre jo mere energisk det sker. Jeg kan opgive en Mening, men der vil altid blive et Sædekorn tilbage, og af dette Korn vil der fremstaa en Kendsgærning. Hvormed skulde jeg have fornærmet Dem. De har først fornærmet mig og vil nu endelig erkende, at jeg viser Dem Godhed til Gengæld. Hos os dadlede man Terebjewa, fordi hun havde forladt sin Familje og ikke vendte tilbage. Hun skrev saa til sine Forældre, at hun ikke vilde leve mellem lutter Fordomme og derfor vilde indgaa et frit Ægteskab med en Borger. Man sagde, at hun derved havde handlet haardhjærtet mod sine

Forældre, hun burde have skaanet dem og vel ogsaa have skrevet i en mildere Tone. Dette er efter min Mening falsk; det var aldeles ikke ønskeligt, at hun skrev mildere, tværtimod hun skulde protestere. En anden levede syv Aar igennem med sin Mand og skænkede ham to Børn — saa pludselig lader hun sig skille fra ham og skriver: — Jeg har erkendt, at jeg ikke kan blive lykkelig med Dem. Jeg vil aldrig tilgive Dem, at De har skuffet mig, idet De skjulte for mig, at der gaves en anden Samfundsordning — nemlig Kommunen. Jeg har nylig hørt dette af et ædelt Menneske, som jeg har hengivet mig til, og med hvem jeg vil oprette denne Kommune. Jeg taler aabent, thi jeg anser det for ærerløst at handle bag Deres Ryg. Handl De nu, som De finder det for godt. Haab ikke paa at kunne omvende mig, De kommer for silde; jeg vil blive lykkelig! — Den Slags Breve skriver man!

— Er denne Terebjewa den samme, om hvem De allerede en Gang har fortalt, at hun nu havde indgaaet et tredie Ægteskab?

— Det andet først, hvis vi holder os til Sagen. Men selv om det saa var fjerde Gang — eller femtende Gang hun giftede sig, det er altsammen ligegyldigt! Hvis jeg nogensinde har beklaget, at mine Forældre er døde, saa gør jeg det nu! Jeg har tænkt mange Gange over, hvordan jeg, hvis de endnu var i Live, vilde fortørne dem med min Protest. Jeg skulde nok bevise dem det, sætte dem i Forbavselse; det er virkelig Skade, at jeg ikke har dem mere!

— Hvorfor vilde De sætte dem i Forbavselse! Haha, naa lad det blive, som De synes, afbrød Peter Petrowitsch ham: men sig mig dog: De kender vel Datteren af ham den Døde; er det den fuldstændige Sandhed, det man fortæller om hende?

— Hvadbehager? Efter min Mening, det vil sige efter min personlige Overbevisning er hendes den normale Stilling for Kvinden. Hvorfor skulde det heller ikke være det? Det hedder »Distinguons«.*) I det nuværende Samfund er den ikke normal, fordi den kun viser sig som en Nødstilstand, men i Fremtidens vil den blive det, fordi dette er frit. Og hun har ogsaa handlet ganske korrekt: Hun led Nød og hint Skridt var hendes Hjælpefond, saa at sige hendes Kapital, som hun besad fuldkommen Ret til at disponere over. I Fremtidens Samfund behøves der rigtignok ikke mere nogle »Fonds«; disse Kvinders Rolle vil saa blive bestemt paa anden Vis og ordnet godt efter fornuftige Grundsætninger. Hvad der iøvrigt angaar Sofia Semenowna personlig, saa ser jeg nu paa hendes Virksomhed som paa en energisk, personificeret Protest mod den herskende Samfundsordning og højagter hende; jeg glæder mig endog, naar jeg træffer sammen med hende.

— Men man har dog fortalt mig, at De har faaet hende forjaget fra Boligen.

Lebesjatnikow blev næsten rasende.

— Det er den anden Fornærmelse! skreg han; — Sagen forholder sig fuldstændig anderledes; det er slet ikke saadan! Katharina Iwanowna løj den Gang, fordi hun ikke forstod mig. Jeg havde ikke i fjærneste Grad forsøgt at trænge ind paa Sofia Semenowna; jeg vilde kun uddanne hende, uden nogen som helst egennyttig Hensigt, alene i Bestræbelsen for ogsaa hos hende at faa vækket Protestens Aand. Protesten var ogsaa nødvendig for mig, og Sofia Semenowna kunde jo heller ikke for sin egen Skyld blive i denne Bolig.

— Men De paakalder hende for Kommunen?

— Altid spotter De og altid uden Dygtighed, vær saa venlig at mærke Dem det, De forstaar ikke noget. I Kommunen er der ikke den Slags Roller. Den er netop til for at den Slags Eksistenser ikke mere skal være mulige. I Kommunen forandrer denne Stand sin heldbringende Betydning, og det, der her synes taabeligt, bliver forstandigt i den; hvad der her under de forhaandenværende Om-

*) Lad os skelne! O. A.

stændigheder er unaturligt, bliver fuldstændigt naturligt. Alt afhænger af, hvilke Forhold og hvilke Omgivelser et Menneske befinder sig i. Alt afhænger af Fællesskabet, Individet har ingen Betydning. Jeg staar i det bedste Forhold til Sofia Semenowna ogsaa nu, hvad der kan tjene Dem til Bevis for, at hun ikke har anset mig for sin Fjende og Forfølger. Ja! Jeg vilde nu indføre hende i Kommunen, men under helt andre Synspunkter. Hvad er det, der forekommer Dem latterligt i det? Vi vil oprette vor egen Kommune, en ganske særlig Art, som skal hvile paa endnu mere udvidede Principer end de tidligere. Vi er gaaet for vidt i vor Overbevisning og har fornægtet alt for meget! Hvis Dobroljubow kunde staa op af sin Grav, saa vilde jeg bekæmpe ham, Belinsky vilde jeg gennemprygle. Saa vidt vil jeg uddanne Sofia Semenowna; hun har et fortrinligt, et udmærket Naturel.

— Og dette fortrinlige Naturel ønsker De at udnytte, ikke sandt? Hahaha!

— Nej, nej, aah nej — tværtimod! —

— Naa — tværtimod altsaa! Hahaha!

— Tro De mig! Hvilke Aarsager skulde jeg ogsaa have til at hemmeligholde noget for Dem, sig mig venligst det? Der er kun en Ting hos hende, som er mig paafaldende; hun forholder sig saa tvungen, saa frygtsom og tilbageholdende overfor mig.

— Naa, det forstaar jeg; det forklarer hende blot. Haha! Vis De hende blot, at al den Tilbageholdenhed er dum!

— Aldeles ikke, aldeles ikke! Aah, hvor er De dog hensynsløs, og hvor indskrænket — forlad mig — opfatter De ikke Ordet »Forklaring«. De forstaar ikke et Muk af det, hvor langt De dog er fra at være paa Højde med Spørgsmaalet. Vi tilstræber den kvindelige Emancipation, men De tænker ikke paa andet end —. Idet jeg her ikke nærmere skal berøre Kyskhedsspørgsmaalet, den kvindelige Tilbageholdenhed, da det er Begreber, som er fuldkommen unødvendige og egnede til at skabe Fordomme, saa indrømmer jeg fuldstændig, at hun ejer Ret til at vise sig skamfuld overfor mig, da dette aldeles er en Viljesytring fra hendes Side, noget hun selv udelukkende kan bestemme over. Naturligvis, hvis hun sagde til mig: jeg ønsker at tilhøre dig, saa vilde jeg regne det som en stor Vinding for mig, da Pigebarnet er mig ualmindelig tiltalende; men indtil nu, indtil nu i det mindste, har ingen mødt hende med større Høflighed og Agtelse end jeg, naar jeg har ydet hendes Værd min Hyldest. — Jeg venter rolig og haaber — kun det gør jeg!

— Giv hende dog hellere et eller andet! Jeg vil vædde paa, at De endnu slet ikke har tænkt paa det.

— De forstaar just ikke, hvad jeg lige har sagt: hun befinder sig naturligvis ikke i netop glimrende Forhold, men her drejer det sig om et helt andet Spørgsmaal. Et helt andet! De foragter hende ligefrem. De opdager en Kendsgærning, som efter Deres falske Anskuelse maa honoreres med Foragt og sætter hende af den Grund udenfor det menneskelige Samfund. De kender endnu slet intet til det Naturel, hun er i Besiddelse af! Mig bereder det en stor Sorg, at hun i den sidste Tid har ophørt med at læse, at hun ikke mere laaner Bøger hos mig. Tidligere gjorde hun det. Dette maa beklages, naar man ser hen til hendes Energi, hendes Afgjorthed i Protesten — det hun allerede en Gang har bevist. Hun besidder kun endnu altfor lidt Selvstændigheds- eller Uafhængighedsfølelse, for lidet Modsigelsesaand til fuldstændig at løsrive sig fra mangfoldige Fordomme og Daarskaber. Alligevel opfatter hun nogle Spørgsmaal udmærket. Saaledes har hun — blot eksempelvis — godt forstaaet Spørgsmaalet om Haandkysset, altsaa det at Manden krænker Kvinden ved at antyde deres Uligestillelse, naar han kysser hende paa Haanden. Vi har debatteret dette Spørgsmaal, og jeg har forklaret hende det altsammen; hun lagde ogsaa Opmærksomhed og Forstaaelse for Dagen ved Oplysningerne om Arbejderassocia-

tionerne i Frankrig. Nu forklarer jeg hende Spørgsmaalet om den frie Adgang til Boliger i det fremtidige Samfund.

— Hvad er det?

— Vi har før talt om det Spørgsmaal: Besidder et Medlem af Kommunen Ret til at træde ind i et andet Medlems Værelse, ligegyldigt om det er en Mands eller en Kvindes, og paa hvilken Tid han lyster — det er blevet bestemt, at denne Ret skal haandhæves.

— Naa ja, men hvis nu Beboerne netop var optaget af et eller andet aldeles nødvendigt Krav, hvad? Hahaha!

Andrey Semenowitsch forivrede sig.

— De taler altid om disse forbandede »Krav«, skreg han vredt: Hvor jeg gør mig Bebrejdelser, fordi jeg den Gang, da jeg forklarede Dem vort System, altfor hurtigt omtalte de forbandede »Krav!« De er Anstødsstenen for alle, som ligner Dem — og endnu mere, som udtaler sig overilet om Ting, førend de overhovedet har forstaaet dem. De skaber sig derved ligesom en Ret til at kunne ytre sig anmassende om noget. Føj! Jeg har allerede oftere betonet, at dette Spørgsmaal bedst forklares for den nye Tilhænger ved selve Resultatet, naar han overbevises om Systemet og forstaaende bliver ledet ad den rigtige Vej. Og sig mig saa, hvad finder De smagløst og foragteligt selv ved en Mødding? Jeg skulde være den første til at faa den tømt! Ligger der maaske nogen Selvfornedrelse i det? Det er ligefrem et Arbejde, men en ædel Beskæftigelse, der er nyttebringende for Samfundet, og som enhver burde være glad ved at udføre, og som endelig staar langt højere end for Eksempel en Rafaels eller Puschkins,*) thi den er nyttigere.

— Ædlere! Ædlere? Hahaha!

— Ædlere! Ja. Jeg forstaar ikke Udtrykket i Betydningen af Bestemmelserne med de menneskelige Beskæftigelser. »Ædlere, mere ophøjet« — alt det er det bare Vrøvl, en Uting, det er Fordommenes forældede Ord, som jeg der bekæmper. Alt det, der er nyttigt for Menneskeheden, er ædelt. Jeg kender kun det ene Ord »nyttigt«. Le, om De vil, men saadan er det.

Peter Petrowitsch lo af fuld Hals; han var færdig med at tælle og stak sine Penge til sig. Men han lod iøvrigt en Del af dem, sikkert med Hensigt, blive liggende. Spørgsmaalet om at »tømme Gruben« havde nok flere Gange, trods dets Tarvelighed, været Aarsag til Disharmoni og Strid mellem ham og hans unge Ven; men hele Vennens Daarskab laa i, at Andrey Semenowitsch forivrede sig over det. Luschin skænkede det ellers ikke nogen Opmærksomhed, men nu morede det ham netop en Gang at bringe Lebesjatnikow i Vrede.

— De er vel i daarligt Humør endnu efter Deres Forlis i Gaar, raabte endelig Lebesjatnikow, som i Forbigaaende sagt trods al sin »Uafhængighed« og »Protesteren« kun var i Besiddelse af et ringe Kvantum Mod til at opponere mod Peter Petrowitsch, overfor hvilken han desuden iagttog en vis Ærbødighed, der stammede fra tidligere Aar og var blevet ham en Sædvane.

— Sig mig dog hellere, afbrød Peter Petrowitsch ham myndigt og opirret: — om det skulde være, eller rettere, om det er Tilfældet, at De staar i et saa intimt Forhold til ovennævnte unge Person, at De nu straks, i dette Øjeblik, kan bede hende over i Værelset her? Det ser ud som, om man nu vender tilbage fra Begravelsen, jeg hører deres Skridt paa Trappen. Jeg gad nok en Gang se denne Person.

— Hvorfor vil De det? spurgte Lebesjatnikow forundret.

— Naa, jeg er egentlig nødt til det. I Dag eller i Morgen vil jeg flytte herfra og ønskede at meddele hende — De kan for Resten godt blive her, medens jeg forklarer mig. Det er vel endda bedre paa den Maade. Gud maa vide, hvad De ellers kunde finde paa at mene om mig.

— Jeg mener slet intet. Jeg spurgte kun saadan hen i Vejret, og naar De har noget at afhandle med hende, saa er intet lettere end at kalde hende her-

*) Berømt russisk Forfatter. O. A.

over. Jeg vil gaa med det samme. Men det vil sige, jeg tilgiver Dem aldrig, hvis De blander Dem ind i noget mig vedrørende!

Fem Minuter efter vendte Lebesjatnikow virkelig tilbage med Sonja. Denne traadte yderst forbavset og efter Sædvane meget forlegen ind i Stuen. Hun var altid sky ved den Slags Lejligheder og ængstedes for nye Personer og nye Bekendtskaber; allerede siden sin Barndom havde hun været bange for det, men nu endnu mere end nogensinde. Peter Petrowitsch tog venligt og høfligt imod hende, dog for Resten med en vis Bitone af en friere Fortrolighed, som efter hans — det vil sige et saa anset og moralsk Menneskes — Mening var meget anstændig overfor en saa ungdommelig og i en vis Betydning interessant Skabning. Han gjorde sig Umage for at indgyde hende Mod og lod hende sætte sig ved Bordet lige overfor ham. Sonja tog Plads og saa sig om, paa Lebesjatnikow, paa Pengene, der laa paa Bordet, derpaa atter paa Peter Petrowitsch og vendte nu ikke Øjnene fra ham, som var hun lænket til ham. Lebesjatnikow havde vendt sig mod Døren, Peter Petrowitsch rejste sig for at byde Sonja til Sæde. Han lod Lebesjatnikow blive staaende henne ved Døren.

— Er denne Raskolnikow ovre hos dem? Er han allerede kommet? spurgte han Lebesjatnikow hviskende.

— Raskolnikow? Ja, han er der. Men hvorfor? Han er lige kommet, jeg saa ham. Hvorfor spørger De om det?

— Naa, saa vil jeg bede Dem om at blive her hos mig og ikke lade mig være alene med dette — Pigebarn. Sagen er uden Betydning, men man sladrer jo om alting. Jeg vil ikke, at Raskolnikow her — forstaar De, hvad jeg mener?

— Jeg forstaar, forstaar det! gættede Lebesjatnikow pludselig: De har Ret. De gaar nu rigtignok efter min Mening for vidt i Deres Ængstelse, men — De har alligevel Ret! Altsaa bliver jeg her; jeg gaar hen til Vinduet og blander mig ikke i noget. De har fuldkommen Ret — efter min Mening.

Peter Petrowitsch begav sig hen til Sofaen og satte sig ned lige overfor Sonja, saa opmærksomt paa hende og antog en overordentlig alvorlig, ja ligefrem barsk Mine: Sonja skiftede Farve.

— Først vil De maaske bede om Undskyldning for mig, Sonja Semenowna, hos Deres ærede Fru Moder. Det er jo rigtigt, at Katharina Iwanowna er traadt i Moders Sted overfor Dem? begyndte Peter Petrowitsch i en meget ærbar, men dog venlig Tone. Det var aabenbart, at han nærede det mest velmenende Sindelag.

— Ja, hun er min Stedmoder, svarede Sonja hurtigt og ængsteligt.

— Naa, altsaa undskylder De mig hos hende, fordi jeg paa Grund af kedelige Omstændigheder er bleven borte og ikke har kunnet deltage i Maaltidet; det vil sige i Mindemaaltidet.

— Godt, det skal jeg sige hende, straks, sagde Sonja og sprang hurtigt op fra sin Stol.

— Ah, ikke endnu, holdt Peter Petrowitsch hende smilende tilbage, han morede sig over hendes Naivetet og Ukendskab til Tonens Fordringer: De kender mig nok for lidt, kæreste Sofia Semenowna, hvis De tror, at jeg af denne ubetydelige og kun mig vedrørende Grund havde ladet en Person som Dem kalde til mig.

Sonja satte sig atter hastigt. De graa Pengesedler, som endnu ikke var taget bort fra Bordet, stak hende i Øjnene, men hun vendte hurtigt Ansigtet til Siden og saa paa Peter Petrowitsch; det forekom hende med et meget uanstændigt, især for hende, at se efter Fremmedes Penge. Hun rettede sit Blik mod Peter Petrowitschs Guldlorgnetter, som denne holdt i sin venstre Haand, og saa samtidig paa den store, massive, undtagelsesvis smukke Signetring med den gule Sten, som han bar paa Langfingeren — men pludselig saa hun ogsaa bort fra den, og da hun nu slet ikke vidste, hvor hun turde se hen, rettede hun sine Øjne lige mod Peter Petrowitschs Ansigt. Endnu mere afmaalt end før fortsatte han:

— Jeg har nylig ved et Tilfælde vekslet nogle Ord i Forbigaaende med Katharina Iwanowna. Dette var imidlertid nok for mig til at indse, at hun befinder sig i en Tilstand som — ikke er videre overensstemmende med det naturlige — om man tør sige saa.

— Nej — ikke videre overensstemmende med det naturlige, bekræftede Sonja hurtigt.

— Eller for at være mere ligefrem og klar — i en meget sygelig —

— Ja, mere ligefremt og klart — hun er syg.

— Saaledes er det. Af Humanitetsfølelse eller saa at sige af Medlidenhed ønskede jeg paa min Side at kunne være lidt nyttig for hende i hendes uundgaaelige, sørgelige Skæbne. Det forekommer mig, som om hele denne stakkels Familje nu alene er henvist til at blive underholdt af Dem?

— Tillad mig at spørge, Sonja stod pludselig op: hvad har De i Gaar talt med hende om angaaende Muligheden af en Pension? Hun har nemlig allerede i Gaar talt til mig om, at De vilde forsøge paa at udvirke en saadan for hende? Er det virkelig Tilfældet?

— Aldeles ikke; det er endog paa en vis Maade en Kejtethed. Jeg har kun talt om en midlertidig Understøttelse af Enken efter en i Tjenesten død Embedsmand — naar der overhovedet skulde være Mulighed for nogen Protektion — men det forekommer mig, at Deres afdøde Fader ikke blot ikke har tjent det nødvendige Antal Aar, men i den sidste Tid slet ikke mere har været ansat. Et saadant Haab, hvis der i det Hele taget skulde være Tale om det, vilde kun være grumme lille, da der i Virkeligheden ikke foreligger nogen Ret til Understøttelse — i det foreliggende Tilfælde; tværtimod — og saa har hun alligevel straks tænkt paa Pension! Det er en meget uforsagt Dame!

— Ja, paa en Pension. Hun er jo saa lettroende og god; hun tror i sin Godhed paa alting, og — hun er i Besiddelse af saa megen Forstand alligevel — undskyld — sagde Sonja og rejste sig atter for at gaa.

— Om Forladelse, men De har endnu ikke hørt mig til Ende.

— Endnu ikke hørt Dem til Ende, mumlede Sonja.

— Nej, vær saa god at tage Plads.

Sonja blev overordentlig forlegen og satte sig igen — for tredie Gang.

— Da jeg opdagede hendes Stilling med de umyndige Børn, ønskede jeg som sagt at kunne blive nyttig for hende efter min Evne, det vil sige kun forsaavidt som det ligger indenfor min egen Formaaen, ikke mere. Man kunde for Eksempel aabne et Subskriptions-Lotteri til Fordel for hende eller noget af den Slags, saadan som det ved lignende Lejligheder sker med Bistand af Familjen eller fjærnere Slægtninge, eller i al Almindelighed af dem, der ønsker at hjælpe. Det var netop min Mening at ville underrette Dem om dette. Og det vilde vel være muligt.

— Gud, den kære Gud vil lønne Dem — — stammede Sonja og saa stift paa Peter Petrowitsch.

— Det lader sig altsaa gøre, og vi kunde — ja, vi kan begynde paa det endnu i Dag. Vi ses i Aften og taler om at udforme en bestemt Plan. Kom til mig igen ved Syvtiden, jeg haaber, at Andrey Semenowitsch vil være til Stede ogsaa. Imidlertid er der nu en Omstændighed, som vi i Forvejen omhyggelig maa overveje, og det er paa Grund af den, at jeg har maattet ulejlige Dem, Sofia Semenowna, med at komme herover. Det er nemlig min Mening, at man ikke kan give Katharina Iwanowna Penge — det vilde være farligt i hendes Hænder; et Bevis for det er dette Mindemaaltid i Dag. Uden at eje saa at sige blot en Brødskorpe til Dagen i Morgen, for ikke at tale om Sko og lignende, køber hun i Dag Jamaikarom og, som det ser ud til, Madeira og Kaffe; jeg saa det, da jeg kom forbi. I Morgen vil de blot mangle alting, lige til den sidste Bid Brød; det gaar ikke an. Men Subskriptionen maa efter min personlige

Mening foranstaltes paa den Maade, at den ulykkelige Enke slet intet erfarer om Pengene, og at kun De ved Besked med dem. Skal vi sige det?

— Jeg ved det ikke; det er i Dag det eneste Gilde i hendes Liv, — hun ønskede saa inderligt at vise ham den Ære, med et Mindemaaltid — hun er ellers meget indsigtsfuld. Men som De vil, jeg skal hjærtensgærne være parat til det — og Gud vil velsigne Dem for det — ligesom de smaa Faderløse.

Sonja talte ikke ud; hun begyndte at bryde ud i Taarer.

— Saa skal det være saadan; læg altsaa Mærke til det. Men vær nu saa god af mig at modtage en større Sum som den foreløbige Hjælp til Deres Slægtninge. Men jeg ønsker ganske bestemt samtidig, at mit Navn ikke bliver nævnet i den Forbindelse. Her — da jeg ogsaa selv har mine Udgifter, kan jeg ikke godt undvære mere. —

Peter Petrowitsch rakte Sonja en omhyggelig sammenrullet Tirubelseddel. Denne tog imod den, hun sukkede dybt, sprang saa op, mumlede noget og bøjede derpaa hurtigt Hovedet. Peter Petrowitsch lesagede hende lige til Døren; hun forlod Værelset, ganske ude af sig selv og forvirret og vendte stærkt bevæget tilbage til Katharina Iwanowna.

Under hele denne Scene havde Andrey Semenowitsch snart staaet ved Vinduet, snart var han gaaet op og ned i Værelset uden at ytre nogen Lyst til at afbryde Underholdningen; efter at Sonja var gaaet, traadte han pludselig hen til Peter Petrowitsch og rakte denne højtideligt sin Haand.

— Jeg har hørt alt, set alt, sagde han, idet han lagde særligt Eftertryk paa de sidste Ord.

— Det var ædelt, jeg vilde sige, humant handlet! De søgte at blive fri for deres Taknemmelighed, jo, jeg har set det! Og skønt jeg, det tilstaar jeg, ikke kan harmonere med Dem, af Princip ikke, i hvad der angaar Velgørenhed, da denne ikke formaar at rydde Ondet op med Rode, men kun forøger det, saa kan jeg dog ikke andet end tilstaa, at jeg med Fornøjelse har iagttaget Deres Handlemaade — ja, den har i høj Grad tiltalt mig!

— Aah, det er altsammen uden Betydning! mumlede Peter Petrowitsch noget bevæget, og idet han flygtigt saa paa Lebesjatnikow.

— Nej, ikke uden Betydning! En Mand, der er krænket og i en nedtrykt Sindsstemning som De paa Grund af Gaarsdagens Hændelser, og som paa samme Tid er i Stand til at tænke paa andres Elendighed, en saadan Mand er — selv om han begaar en social Fejl med sin Handling — ikke desmindre værdig til Højagtelse! Jeg havde heller ikke ventet dette af Dem, Peter Petrowitsch, naar jeg mindes Deres Grundsætninger — aah, hvor forstyrrer endnu Deres egne Anskuelser Dem! Hvor De stadig er bevæget efter Gaarsdagens fejlslagne Forhaabninger — udbrød Andrey Semenowitsch i en deltagende Tone, han følte nu en vis Sympathi med Peter Petrowitsch: — hvorfor vilde De ogsaa saa ubetinget indgaa i dette lovmæssige Ægteskab, min ædle, elskværdige Peter Petrowitsch? Hvorfor er Ægteskabets Legitimitet saa absolut nødvendig for Dem? Slaa mig, om De vil, men jeg vil være glad ved, at det ikke er blevet virkeliggjort, at De er fri og ikke aldeles tabt for Menneskeheden; meget glad vil jeg være. — De ser, at jeg taler frit ud.

— Fordi jeg ikke i Deres Civilægteskaber vil være behornet og ikke vil opdrage andres Børn, — men netop derfor behøver jeg et lovformeligt Ægteskab, sagde Luschin for at svare noget. Han var hovedsagelig beskæftiget med sig selv og meget fordybet i sine egne Tanker.

— Børn? De nævner Børnene? udbrød Andrey Semenowitsch, vildt som en Stridshingst, der hører Trompetens Lyd: — Børn, — det er et socialt Spørgsmaal, et Spørgsmaal af største Vigtighed, det indrømmer jeg; — men dette Spørgsmaal maa afgøres paa en anden Maade. Nogle skaffer Børnene fuldstændig til Side som alt, hvad der hører til Familjen. Vi skal nok senere tale om Børnene,

men lad os nu tage »Hornene« først. Jeg tilstaar, at det er min svage Side! Men i Fremtidens Ordbog vil dette Puschkins smudsige Udtryk ikke mere forekomme. Og hvad er saa det, der kaldes »Horn«? Hvad er det for en Fejl, hvad vil »Horn« sige? Hvilket Vrøvl! Tværtimod, i Civilægteskabet vil man ikke mere finde dem! »Hornene« er den naturlige Følge af det legitime Ægteskab, paa en vis Maade Bekræftelsen paa det, en Protest mod det, saaledes at de i en vis Forstand ikke en Gang betyder noget lavt, nedrigt. Hvis jeg en Gang — lad os antage den Æventyrlighed — skulde befinde mig i et lovmæssigt Ægteskab, saa vilde jeg endog være glad over Deres strafværdige »Horn«. Jeg vilde sige til min Kone: Kære Barn, hidtil har jeg elsket dig, nu agter jeg dig endog, fordi du forstaar at protestere! — De ler? Det gør De kun, fordi De ikke er i Stand til at frigøre Dem for Deres Fordomme! Pokker ved, hvori Ubehageligheden ligger, naar man forhaaner Lovmæssigheden, det er jo dog blot den slette Følge af en slet Kendsgærning, gennem hvilken denne og hin bliver forandret. Hvis »Horn« offentlig bliver anerkendt, som i Civilægteskabet, saa eksisterer de ikke mere som saadanne og Benævnelsen af dem bortfalder. Deres Hustru erklærer Dem langt snarere ligefrem, at hun agter Dem i Overbevisningen om, at De er ude af Stand til at modsætte Dem hendes Lykke, og fordi hun er klar over, at De ikke hævner Dem paa hende, fordi hun har taget sig en Husbond til! For Pokker, jeg tænker jo undertiden paa, at — hvis man giftede sig — føj, — hvis jeg giftede mig, ligemeget om det var legitimt eller ikke — saa vilde jeg selv føre en Liebhaver til min Kone, forudsat at hun ikke beholdt ham altfor længe hos sig.

— Kære Barn, vilde jeg sige: — jeg elsker dig, men jeg ønsker desuden, at du agter mig. Saadan vilde jeg tale.

Peter Petrowitsch lo hørbart, men ikke særlig interesseret; han hørte kun overfladisk til. I Virkeligheden tænkte han paa noget ganske andet, og Lebesjatnikow opdagede det endelig. Peter Petrowitsch var meget bevæget, han gned sine Hænder og var meget tankefuld. Andrey Semenowitsch bemærkede det og kom til Besindelse igen.

2.

Det var vanskeligt at bestemme Aarsagerne til, at Ideen om den meningsløse Højtidelighed havde udviklet sig i Katharina Iwanownas forvirrede Hjærne. I Virkeligheden var ikke fuldstændig ti af de tyve Rubler, som hun havde faaet af Raskolnikow, blevet anvendt til Marmeladows Jordefærd. Katharina Iwanowna maatte have anset sig forpligtet overfor den Afdøde til at ære dennes Minde, »som det sømmer sig«, for at Husfællerne og især Amalie Iwanowna kunde se, at han havde været ikke blot ikke slettere, men maaske endog langt bedre, og at ingen af dem besad nogen Ret til at rynke paa Næsen af ham. Eller var det snarere hin ejendommelige »Fattigdommens Stolthed«, paa Grund af hvilken mange Ubemidlede i flere Samfundslag, hvor man staar i Forbindelse med alle og enhver, udtømmer deres sidste Hjælpeskilling, opbruger til sidste Hvid de opsparede Midler for ikke at synes »tarveligere end *de andre*« og for ikke at lade sig dadle, saadan som disse andre gør det overfor dem, der ikke kan følge med. Sandsynligvis morede det vel ogsaa Katharina Iwanowna, særlig ved denne Lejlighed og i dette Øjeblik, da hun traadte frem for Verden, at bevise disse »lurvede og snavsede Husbeboere«, at hun ikke alene forstod »at leve og at modtage«, men at hun overhovedet ikke var blevet opdraget med denne Menneskeklasse for Øje, men »i et højvelbaarent, man kan vel sige, aristokratisk Obersthus«, og at dette aldeles ikke var sket for, at hun egenhændig skulde skure

Gulve og vaske Børnenes Pjalter i Nattetimerne.

Den Slags Stolthedsfornemmelser og Indbildninger hjemsøger undertiden selv det fattigste og ynkeligste Menneske og forvandler sig ofte til en pinende Fordring, der ikke er til at udholde. Katharina Iwanowna var nu ovenikøbet af en ikke almindelig Herkomst: hun kunde vel paa Grund af ydre Omstændigheder være tvunget langt ned, men at man moralsk foragtede hende, skræmte hende eller nedsatte hende, var ikke tænkeligt. Desuden havde Sonja ogsaa meget betegnende bemærket, hvorledes hendes Forstand formørkedes. Hun kunde ganske vist ikke hævde det klart og fyndigt, men i den sidste Tid, i det sidste Aar særlig, var Moderens stakkels Hoved blevet pint altfor meget, til at det ikke skulde tage Skade. Den ødelæggende Sygdoms fremskredne Stadium befordrede, som Lægerne siger, ligeledes en Svækkelse af Aandskraften.

Vin var der ikke netop i nogen betydelig Mængde eller mange Slags, der var kun Madeira paa Bordet; det var jo fornemt, og saa var der da Vin! Men netop derfor var der Brændevin og Rom, ganske vist ikke af den netop mest udmærkede Beskaffenhed, men dog altid i tilstrækkelig Mængde. Af Spisevarer fandtes der foruden den sædvanlige Honninggrød tre eller fire Retter, alle tilberedte i Amalie Iwanownas Køkken, og endvidere var der fremsat to Samowarer til Theen og Punschen, som ofte ønskes efter Maaltidet. Konfekt havde Katharina Iwanowna selv lavet, hjulpet af en af Husbeboerne, en fattig Polak, der, Gud ved hvorfor, boede hos Fru Lippewechsel og straks var blevet beordret til at gaa Byærinder. Han havde hele den foregaaende Dag igennem løbet i Byen for Katharina Iwanowna og endnu denne Dags Formiddag, med Tungen ud af Halsen, og idet han brød sit Hoved med at finde ud af alt; det saa ud, som var han særlig opsat paa og umagede sig med at lade det fremtræde saa tydeligt som muligt, hvor anstrængt han var. Ved den mindste Ubetydelighed kom han styrtende til Katharina Iwanowna; han rendte endog af Sted for at opsøge hende i Bazaren og kaldte hende uophørligt »Herskerinde«. Han begyndte tilsidst at blive yderst besværlig, skønt Katharina Iwanowna til at begynde med havde sagt, at hun uden det ivrige og højmodige Menneske vilde have været helt fortabt. Det laa til Katharina Iwanowna altid i Begyndelsen at male det første det bedste Menneske, hun traf paa, med de skønneste og mest glimrende Farver og at rose vedkommende, saaledes at en Trediemand let kunde blive betænkelig til Mode ved det, og hun indflettede i denne Ros et Antal af Omstændigheder, som aldeles ikke eksisterede, samtidig med at hun højt og helligt og oprigtigt overbevist svor paa, at det var Kendsgærninger, — — — for derpaa pludselig med et Slag at fare op i Fortvivlelse, rive ned paa ham, skælde ud og med Slag bortjage det samme Menneske, som hun nogle faa Timer i Forvejen i fuldt Alvor havde overøst med Komplimenter. Hun havde en oprømt, munter og fredselskende Karakter; paa Grund af de uophørlige Slag, Skæbnen havde tilføjet hende, nærede hun det inderligste Ønske og opstillede den Fordring, at alle skulde leve i Fred og Glæde, ingen burde leve anderledes for at ikke den letteste Dissonans i Livet eller det mindste Mulm oftere skulde bringe hende i Forvirring, men et Øjeblik efter alle disse svævende Haab og Fantasier begyndte hun at forbande sin Skæbne og at ødelægge eller slynge bort, hvad der kom hende mellem Hænderne, og at rende Hovedet mod Væggen.

Amalie Iwanowna viste en usædvanlig Opmærksomhed og Agtelse overfor Katharina Iwanowna, alene fordi denne havde foranstaltet et Mindemaaltid, og fordi Amalie Iwanowna med sin hele Sjæl deltog i alle andres Sorger. Hun havde paataget sig at dække Bordet, at anskaffe Linnedet, Servicet og alt det øvrige og at lade Maden blive tilberedt i sit Køkken. Katharina Iwanowna havde befuldmægtiget hende til alt, ladet hende handle i sit eget Sted og var der-

paa selv gaaet paa Kirkegaarden. Nu var virkelig ogsaa alt arrangeret paa det bedste: Bordet var dækket med en temmelig proper Dug, Servicet, Gafler, Knive, Glas, Kopper, alt var laant og af forskellig Facon, idet det stammede fra de forskellige Husbeboere, men alt var paa sin rette Plads til den bestemte Tid, og Amalie Iwanowna skred i Følelsen af dadelløst at have opfyldt sin Pligt de Tilbagevendende i Møde med en vis Stolthed; hun var højtideligt klædt, med Hovedtøj besat med Sørgebaand og i sort Dragt.

Denne Stolthed syntes Katharina Iwanowna ikke rigtig om, skønt den var berettiget, thi den udtalte altfor tydeligt: uden Amalie Iwanowna havde I aldrig forstaaet at dække et saadant Bord, — men desuden passede Hovedtøjet med de nye Baand heller ikke den anden: — Er denne dumme Tysker maaske stolt, fordi hun er Værtinde og af Naade og Barmhjærtighed har indvilliget i at bistaa sine fattige Lejere? Af Medlidenhed! Naa, det maa jeg sige! Katharina Iwanownas Fader, som var Oberst og lige ved at være Guvernør, dækkede mangen Gang Bord for fyrretyve Personer, og det paa en saadan Maade, at man ikke en Gang havde ladet en vis Amalie Iwanowna eller rettere sagt Ludwigowna komme ind i Køkkenet! —

Katharina Iwanowna bestemte sig imidlertid til nu at skjule sine Følelser, idet hun dog inderst fandt det nødvendigt i Dag i hvert Fald at holde Øje med Amalie Iwanowna, vise hende tilbage til hendes rette Plads og være kølig overfor hende, der syntes at indbilde sig Gud ved hvad. Der var en anden ubehagelig Omstændighed, som end mere forøgede Katharina Iwanownas Misstemning. Ved Jordfæstelsen var der af de Husbeboere, som hun havde indbudt, med Undtagelse af Polakken, som havde skyndt sig at komme ud paa Kirkegaarden, ikke kommet en eneste til Stede; til Mindemaaltidet havde kun de ubetydeligste og aller fattigste indfundet sig, og mange af disse endog ikke i deres Stadsklæder, men i deres almindelige Pjalter. Alle de, der var ældre og bedre situerede, manglede som efter Aftale. Peter Petrowitsch Luschin for Eksempel, der vel var den betydeligste blandt alle Lejerne, var ikke kommet, og dog havde Katharina Iwanowna Aftenen i Forvejen fortalt enhver, det vil sige Amalie Iwanowna, Polenka og Sonja saavelsom Polakken, at denne ædle, højmodige Herre med hans betydende Forbindelser havde lovet hende, han var jo en gammel Ven af hendes første Mand og havde haft Adgang til hendes Faders Hus, at opbyde alle Midler for at hjælpe hende til en nævneværdig Pension. Det maa bemærkes, at Katharina Iwanowna, naar hun pralede med Forbindelser og Ansættelser, gjorde dette uden nogen personlig Interesse, uden enhver Spekulation for sig selv, ja, aldeles uselvisk og kun fordi hun, som man siger, af sit fulde Hjærte søgte Anledning til Ros for paa den Maade at forlene den roste Genstand med den mest mulige Værdi. Men foruden Luschin var, sandsynligvis »bare for at abe efter«, ogsaa denne »elendige Slubbert Lebesjatnikow« blevet borte. Hvad troede mon han om sig selv? Man havde dog kun indbudt ham af Medlidenhed, — fordi han boede i Værelse sammen med Peter Petrowitsch og var en Bekendt af denne. Alene fordi det vilde synes upassende ikke at indbyde ham. Endvidere var der en Dame af Verden og hendes modne Datter, som heller ikke havde fulgt Indbydelsen. De havde, skønt de i alt kun havde boet et Par Uger hos Amalie Iwanowna, allerede flere Gange beklaget sig over den Larm og det Skrig, som hørtes fra Marmeladows Lejlighed, naar den Afdøde kom hjem i en Rus. Dette var blevet Katharina Iwanowna bekendt gennem Amalie Iwanowna selv, da denne i Skænderi med hende og for at kunne true hende med at maatte jage hele Familjen ud af Huset, af fuld Hals havde raabt til hende, at de »generede de anstændige Lejere«! Katharina Iwanowna havde med Hensigt foreslaaet at indbyde denne Dame med hendes Datter, saa meget mere som disse, naar de tilfældigt havde

mødt hende, hovmodigt havde vendt sig bort. De skulde i det mindste se, at her ogsaa »levede og aandede anstændige Mennesker, som indbød dem og ikke vilde tilføje dem noget ondt«. De skulde se, at Katharina Iwanowna ikke altid havde været vant til at leve just i denne Samfundsklasse. Hun havde foresat sig ved Bordet at forklare dem dette, netop saadan som det havde været under hele hendes Faders Forvaltning af Gouvernementet og med et Sideblik antyde for dem, at der aldeles ikke var nogen Aarsag for dem til at vende sig bort, naar de mødte hende, men at dette langt snarere var ret taabeligt af dem. Den korpulente Oberstløjtnant — han var i Virkeligheden afskediget Stabskaptajn — var heller ikke mødt, men det beviste blot, at han »ingen Verdensdannelse« besad; ganske vist først siden i Gaar. Kort sagt, der var kun kommet til Stede: Polakken, en lungesvindsottig Kancellist uden Stemme, i en plettet Kjole og med Fregner i Ansigtet, og fra hvem der udgik en modbydelig Lugt, dernæst en døv og næsten blind Gamling, som en Gang for lang Tid siden havde siddet inde med et Postembede, og som i længst svundne Tider og af ubekendte Aarsager havde indkvarteret sig hos Amalie Iwanowna. Endvidere havde en fordrukken afskediget Løjtnant indfundet sig, en virkelig Intendant med en højst anstødelig, raa Latter og, hvad Toilettet angik, uden Vest. Han sad stift ved Bordet og hilste ikke en Gang paa Katharina Iwanowna; det var den eneste Person, som i Mangel af en Klædedragt var mødt i Slobrok; dette virkede da ogsaa saa pinligt, at det endelig ved Anstrængelser fra Amalie Iwanownas og Polakkens Side lykkedes at faa ham ud igen. Polakken havde iøvrigt medbragt to Venner, ogsaa Polakker, som endnu ikke havde boet hos Amalie Iwanowna, og som endnu ingen havde set der i Huset.

Alt dette berørte Katharina Iwanowna overordentlig pinligt. »For hvem var nu alle disse Anstalter gjort?« Børnene havde man for at skaffe Plads ikke sat til Bordet, som desuden udfyldte hele Stuen, man havde dækket henne i en Krog paa en Kasse og sat de to mindste der paa en Skammel. Polenka, som den ældste, skulde have Opsigt med dem, give dem Mad og imellemstunder tørre Næsen paa dem, som »de velopdragne Børn« de var. Katharina følte sig uvilkaarlig foranlediget til at møde alle og alt med fordoblet Selvfølelse, ja endog Stolthed. Enkelte saa hun ganske særlig alvorligt paa og indbød dem overlegent til at tage Plads ved Bordet. I den Anskuelse, at Amalie Iwanowna maatte være ansvarlig for alle dem, der ikke var komne, henvendte hun sig i en yderst indigneret Tone til denne, som straks følte det og blev højlig krænket over det. En saadan Begyndelse lovede ikke nogen god Slutning. Raskolnikow kom næsten i samme Øjeblik, som man vendte tilbage fra Begravelsen. Katharina Iwanowna var yderst oplivet over det, særlig fordi han var »den eneste, dannede Gæst« af alle de Indbudte, han, der jo »som bekendt allerede i to Aar ved det herværende Universitet forberedte sig til at blive Professor«, og desuden fordi han straks overensstemmende med god Tone undskyldte sig hos hende, paa Grund af at han trods sit Ønske havde været forhindret i at komme til Stede ved Begravelsen. Hun næsten ilede ham i Møde og lod ham tage Plads ved Siden af sig selv paa sin venstre Side. Til højre for hende sad nemlig Amalie Iwanowna. Skønt hun næsten uafbrudt var optaget af at sørge for, at der blev serveret regelmæssigt og tilstrækkelig Mad til dem alle, og skønt hun pintes af Hosten, som hvert Øjeblik vendte tilbage, næsten var ved at kvæle hende og syntes at have tiltaget betydeligt i de sidste to Dage, henvendte hun sig atter og atter til Raskolnikow og bestræbte sig for at lade alle de opsamlede Følelser strømme ud over ham i en halvhøj Samtaleform. Al hendes Uvilje over det mislykkede Begravelsesgilde fik Luft. Men med denne Uvilje blandedes tillige en hyppig, munter og ubetvingelig Latter, der gik ud over de Gæster, der havde fulgt Indbydelsen, — men i ganske særlig Grad over Værtinden.

— Det er den gamle Ugle, der er Skyld i det altsammen. De ved nok, hvem jeg mener: hun der — det er hende, jeg mener! — og Katharina Iwanowna nikkede hen i Retning af Værtinden. — Se dog paa hende, hvor hun spiler Øjnene op; hun føler, at vi taler om hende, men hun kan ikke forstaa noget, hendes Øjne er ved at springe ud af Hovedet paa hende; føj, den gamle Ugle, haha! Hun vil blot vise sit Hovedtøj, kch, kch! Har De allerede bemærket, at hun altid ønsker, at alle skal tro, at hun spiller Velgørerens Rolle og viser mig Ære ved at være til Stede. Jeg bad hende som en Kone af bedre Kaar om at indbyde bedre Folk, især Bekendte af den Afdøde, men se selv, hvad det er for nogle, hun har mødt frem med! Hvad er det for nogle Vagabonder, hvad er det for Karle? Se bare paa ham der med det snavsede Ansigt, den vandrende Afskyelighed; og disse Polakker — hahaha! Kch! Kch! Kch! — Der er ingen, som har set dem før her, heller ikke jeg har nogensinde før set dem; naa, hvorfor er de da saa komne, spørger jeg Dem? De sidder paa Rad. — Ha, min kære Ven»! — udbrød hun pludselig til en af dem: — har De faaet nok? Tag kun til Dem! Drik Øl, Øl! Vil De ikke have Brændevin? — Se bare, hvordan han styrter sig over det, hvordan han rager til sig, se, se! De maa være meget sultne, de Stakler! Det gør ikke noget, lad dem bare spise. De gør i det mindste ikke noget Halløj, kun — ja, det er sandt, jeg er kun bange for Værtindens Sølvskeer. Amalie Iwanowna! — henvendte hun nu pludselig og næsten højt til denne: — hvis Deres Skeer skulde blive stjaalne ved denne Lejlighed, saa staar jeg ikke inde for dem, jeg siger det allerede nu i Forvejen! Hahaha! — hun rystedes af Latteren, der var henvendt til Raskolnikow, og nikkede atter til denne for at henlede hans Opmærksomhed paa Værtinden, som hun gjorde sig lystig over. — Hun har ikke forstaaet det; hun har igen ikke forstaaet det. Se, der sidder hun nu og spærrer Munden op, se bare: Ligesom en Ugle, en rigtig Ugle, netop en Ugle med nye Baand, hahaha! —

Men hendes Latter blev denne Gang afbrudt af en ulidelig Hoste, som varede hele fem Minuter. Paa hendes Lommetørklæde saas nogle Draaber Blod, og hun fik Sveddraaber paa Panden. Tavs viste hun Raskolnikow Blodet og knapt i Stand til at trække Vejret hviskede hun overordentlig livligt, men med røde Pletter paa Kinderne, til ham: Se nu, jeg har ladet hende forstaa paa en fin Maade, at hun skulde indbyde denne Dame og hendes Datter, De ved, hvem jeg taler om? Man maa handle paa den ømfindtligste Maade, paa den mest kunstige Facon; men hun har alligevel udført det paa en saadan Vis, at denne blærede Skabning af en tarvelig Provinsdukke, denne nylig ankomne Tosse, der kun opholder sig her for som Enke efter en Major at udvirke en Pension for sig, og som trods sine halvtreds Aar endnu maler sine Øjenbryn, pudser og sminker sig, det ved jo enhver — at hun ikke blot undlader at vise sig, men ikke en Gang har bedt undskylde; som om hun ikke i det mindste kunde have gjort, hvad den almindeligste Høflighed kræver i den Slags Tilfælde! Jeg forstaar ikke, hvorfor Peter Petrowitsch er udebleven! Men hvor er Sonja! Hvor er hun gaaet hen? Ah, der er hun jo! Endelig! Nu, Sonja, hvor har du været henne? Det er mærkeligt, at du endog ved din Faders Begravelse ser saa uordentlig ud. Rodion Romanowitsch, vil De lade hende sætte sig ned ved Siden af Dem; der er din Plads, Sonja, tag for dig af Retterne, saa meget du lyster. Her, denne Drik er bedre! Der kommer straks mere Mad. har Børnene faaet noget? Polenka, har I alting? Kch, kch, kch; naa, det er godt! Vær rigtig artig, Ljona, og du ogsaa, Kolja; tramp ikke saadan med Fødderne; man skal sidde som et artigt Barn. Hvad vilde du sige, Sonja?

Sonja skyndte sig at overbringe Peter Petrowitschs Undskyldning; hun anstrængte sig for at tale saa højt, at alle de Tilstedeværende kunde høre det, hun anvendte de mest udsøgte Udtryk, saa-

ledes som hun ligefrem havde læst sig dem til i Peter Petrowitschs Aasyn, og hun udsmykkede dem endda yderligere. Hun tilføjede, at Peter Petrowitsch havde befalet hende ganske særlig at meddele, at han, hvis det blot blev ham muligt, snarest vilde komme blot for at tale om Forretningsanliggender og aftale med hende, hvad der var at gøre, og hvorledes man nu skulde forholde sig.

Sonja vidste, at dette tilfredsstillede og beroligede Katharina Iwanowna, at det gjorde hende godt; fremfor alt maatte nemlig hendes Stolthed tilfredsstilles. Hun satte sig ned ved Siden af Raskolnikow, som hun utvungent hilste og derpaa saa med Nysgærrighed paa. For Resten saa det ud som om hun hele Aftenen med Forsæt undgik at møde hans Blik og at tale med ham. Hun var øjensynlig adspredt, skønt hun hele Tiden betragtede Katharina Iwanownas Ansigt for stadig at kunne være denne til Tjeneste. Hverken hun eller Katharina Iwanowna var i Sorg, da ingen af dem ejede Sørgedragter; Sonja var iført en blomstret mørk Kjole, Katharina Iwanowna bar en mørk, stribet Kattunskjole, den eneste hun ejede og havde. Sonja slap fortræffeligt fra Fortællingen om Peter Petrowitsch. Hendes Moder hørte opmærksomt til og spurgte derefter med en vigtig Mine om, hvorledes Peter Petrowitschs Befindende var. Derefter begyndte hun straks halvhøjt at sige til Raskolnikow, at det i hvert Fald for en saa anset og hæderværdig Mand som Peter Petrowitsch vilde have været lidt besynderligt, hvis han havde taget Plads i dette ualmindelige Selskab, trods al hans Hengivenhed for hendes Familje og gamle Venskab med hendes Fader.

— Naar jeg ganske særlig er Dem, Rodion Romanowitsch taknemmelig, er det, fordi De ikke har forsmaaet mit Gæstevenskab — heller ikke under de nuværende Omstændigheder, tilføjede hun højt: — jeg er iøvrigt overbevist om, at kun det særlige Venskab mellem Dem og den stakkels Afdøde har bevæget Dem til det!

Atter saa hun stolt og med Værdighed paa sine Gæster, derpaa forespurgte hun pludselig og med paafaldende Deltagelse den gamle Døve, der sad paa den anden Side af Bordet, om han ikke ønskede noget Steg til, og om han holdt af at drikke »Lisaboner«. Den Gamle svarede ikke, og der hengik en rum Tid, førend han havde forstaaet, hvad man spurgte ham om, skønt hans Nabo for Morskabs Skyld gav sig til at ruske op i ham. Han saa sig nu med aabentstaaende Mund rundt i Kredsen, og derved forøgedes blot endnu mere den almindelige Munterhed.

— Hvad er det for en Hornugle der; se bare, se! Hvorfor har man slæbt ham herhen? Hvad der angaar Peter Petrowitsch, saa var jeg forlængst klar over det, fortsatte Katharina Iwanowna — og han er rigtignok aldeles ikke saadan en som Deres Slapsvandser, henvendte hun skarpt og bestemt og i en barsk Tone til Amalie Iwanowna, saa at denne blev aldeles skræmmet: — disse Slapsvandser, ja, som man ikke havde indladt som Kokke i min Faders Køkken, og hvem min afdøde Ægtefælle desværre viste den Ære at tage sig af, selv om det kun ogsaa skete paa Grund af hans uudtømmelige Godmodighed!

— Ja, han holdt af at drikke; det elskede han, og vi tog ofte et Glas sammen, udbrød nu pludselig den afskedigede Intendant og tømte det tolvte Glas Brændevin.

— Min afdøde Ægtefælle led visselig af den Svaghed, det ved enhver, svarede Katharina Iwanowna, idet hun ligesom borede Blikket ind i den Talende: — men han har været et godt og ædelt Menneske, der elskede og værdsatte sin Familje; han havde kun den ene Fejl, at han i sin Godhed altfor let betroede sig til enhver som helst udsvævende Person. Gud maa vide, med hvem han har drukket; men de var ikke saa meget værd som hans Skosaaler! Tænk Dem, Rodion Romanowitsch, der blev fundet en lille Hane af Peberkage i Frakkelommen paa ham; den fuldstændig berusede Mand havde dog tænkt paa sine Børn! —

— En lille Hane? De behagede at sige: en lille Hane? udbrød Intendanten.

Katharina Iwanowna værdigede ham ikke noget Svar; hun var hensunken i Tanker og aandede tungt.

— De mener maaske som saa mange, at jeg har været altfor streng mod ham, fortsatte hun, henvendt til Raskolnikow: — men det var ikke Tilfældet! Han agtede mig højt, ja, meget højt agtede han mig, han var en Mand med Følelse, og undertiden var han ligefrem angerfuld! Han sad saa der henne i Hjørnet og saa paa mig; han vilde gøre det godt igen, men jeg tænkte: Nu vil du have Forsoning og derefter drikker du dig dog fuld igen. Han kunde kun holdes lidt i Tømme med Strænghed.

— Javel, saa blev han trukket i Haaret, og det hændte ikke blot en Gang, indskød Intendanten atter og hældte igen et Glas Brændevin i sig.

— Der er mange Narre, som ikke blot skulde trækkes i Haaret, men for hvem det var meget gavnligt at blive behandlet med Ildrageren. Jeg sigter ikke til den Afdøde med det, svarede Katharina Iwanowna bestemt.

De røde Pletter paa hendes Kinder blev stærkere og stærkere, hendes Bryst bølgede. Endnu et Minut og hun var nok klar til igen at begynde paa en Historie; der blev let meget, der var mange, som øjensynligt morede sig ypperligt. De gjorde Intendanten til Skive for deres Spot og hviskede noget til ham. Man vilde aabenbart hidse ham op.

— Til — Tillad mig det Spørgsmaal, hvem sigter De egentlig til, begyndte han: — Det vil sige paa hvis Regning — har De lige — men det er for Resten ikke nødvendigt; Vrøvl! De er Enke, en ung Enke. Jeg tilgiver og melder Pas.

Han skyllede igen et Glas Brændevin ned.

Raskolnikow sad tavs og fuld af Lede. Han spiste kun for at yde de Spiser, Katharina Iwanowna hvert Øjeblik lagde paa hans Tallerken, Respekt og for ikke at krænke hende. Opmærksomt iagttog han Sonja; men denne blev stadig mere ængstelig og bekymret; hun forudfølte, at dette Begravelsesmaaltid ikke vilde ende i Fred og fulgte med en vis Skræk den voksende Ophidselse hos Katharina Iwanowna. Det var hende jo meget vel bekendt, at den egentlige Aarsag til, at de to fremmede Damer havde stillet sig saa foragteligt overfor hendes Moders Indbydelse, laa hos Sonja selv. Hun havde hørt af Amalie Iwanowna, at den ældre Dame endog havde følt sig fornærmet af Indbydelsen og fremsat følgende Spørgsmaal: Om hun maaske skulde sætte *sin* Datter ved Siden af *den Skøge?* Sonja mærkede, at Katharina Iwanowna følte sig personlig krænket, Fornærmelsen mod Sonja blev til en personlig Tilsidesættelse af Børnene og deres salige Fader, ja, en ligefrem dødelig Fornærmelse, og Sonja vidste godt, at Katharina Iwanowna ikke vilde blive beroliget, førend hun havde faaet sagt »disse Uglebilleder«, hvem hun var, og de var osv. osv. I dette Øjeblik sendte en af dem, der sad ved den anden Side af Bordet en Tallerken hen til Sonja, og paa den laa der to Hjærter, som blev gennemboret af en Pil. Det hele var lavet af Rugbrød. Katharina Iwanowna blev aldeles rasende, og hun henkastede over Bordet, at den, der havde sendt Tallerkenen, i hvert Fald maatte være et »drukkent Æsel«. Amalie Iwanowna, der ikke anede noget godt, og desuden var blevet krænket i sin Sjæls Inderste ved Katharina Iwanownas hovmodige Optræden, begyndte for at give det ikke kærkomne Intermezzo en anden Vending og i Bestræbelsen for tillige at sætte sig selv i et kønt Lys hos de Tilstedeværende, pludselig af egen Tilskyndelse at fortælle om en Bekendt af hende. Det var »Karl fra Apotheket«, som om Natten havde kørt med en Hyrekusk, og denne Hyrekusk havde villet myrde ham; men Karl havde anraabt ham om for alt i Verden ikke at tage Livet af ham, og han havde grædt og vredet Hænder, havde været forfærdet, og hans Hjærte var blevet som gennemboret af Skræk.

Katharina Iwanowna var ikke langt fra at smile og bemærkede straks, at det ikke tilkom Amalie Iwanowna som Tysker, der ikke kunde tale korrekt, at fortælle Anekdoter paa Russisk. Over dette geraadede den anden i Raseri og svarede, at hendes Fader havde været en meget anset Mand i Berlin, og at han altid havde gaaet med Hænderne i Lommerne!

Dette kunde den spottesyge Katharina Iwanowna ikke høre roligt paa uden at bryde ud i en skraldende Latter, saa at Amalie Iwanowna var i Begreb med at lade den sidste Rest af Taalmodighed forsvinde og ligeledes at blive pikeret.

— Den naragtige Uglè! hviskede Katharina Iwanowna igen til Raskolnikow og tilføjede næsten overmodig: — Hun vilde sige, at han gik med Hænderne i Lommen og i Stedet for er hun pladret ud med, at han gik med dem i andres Lommer! Hihi! De har nok lagt Mærke til Rodion Romanowitsch, at alle Fremmede i St. Petersborg og navnlig Tyskerne, hvor de saa ellers kommer fra, altid er dummere end vi, ikke? Sig selv, om det er muligt at fortælle, at Karls Hjærte var gennemboret af Skræk, og at denne i Stedet for at værge sig foldede Hænderne, græd og bønfaldt! Den tossede Kone! Hun mener aabenbart, at dette er overordentlig rørende og aner ikke, hvor dumt det tager sig ud. Efter min Mening er denne drukne Intendant langt klogere end hun; han er ganske vist et udsvævende Menneske, som drikker Resten af sin Forstand væk, men det gør de jo allesammen, de Embedsmænd — — se, som hun nu sidder der, Øjnene springer frem af Hovedet, hun er rasende, hun er vred! Hahaha! — kch, kch, kch!

I sin livlige Snakkelyst kom Katharina Iwanowna meget snart ind paa forskellige andre Emner, og pludselig begyndte hun at fortælle, at hun ved Hjælp af den Pension, hun vilde faa, ufortøvet vilde oprette et Pensionat for adelige unge Piger i hendes Fødeby T. Hun havde næppe underrettet Raskolnikow om det, førend hun straks snakkede løs om fjærntliggende Enkeltheder. Himlen ved hvorledes, men pludselig holdt hun i Hænderne det Udmærkelsesdiplom, som den afdøde Marmeladow allerede havde fortalt Raskolnikow om i Ølknejpen. Det var det, som Katharina Iwanowna, hans Ægtefælle, havde erholdt, da hun ved Skoletidens Afslutning dansede for »Gouvernøren og andre Personer«. Dette Diplom skulde nu vel sagtens tjene som Bevis for Katharina Iwanownas Berettigelse til at grundlægge et Pensionat; det var taget frem hovedsagelig af den Grund, at det kunde bringe »disse to Slapsvandser« ud af Fatning, hvis de kom til Begravelsesmaaltidet, ved klart at bevise dem, at Katharina Iwanowna var af fornem Familje, »man tør sige fra et aristokratisk Hjem, Datter af en Oberst, og at hun maatte anses for bedre end mange Æventyrersker, paa hvilke der jo nuomstunder var Overflod.« Diplomet gjorde nu sin Runde gennem de drukne Gæsters Hænder, og Katharina Iwanowna hindrede det ikke, fordi der stod skrevet i det med klare Bogstaver, at hun var Datter af en Hofraad og Kavaler, og følgelig i Virkeligheden Datter af en Oberst. I sin stærke Iver udbredte hun sig nu om alle Enkelthederne ved hendes fremtidige, lykkelige og rolige Liv i T. Hun talte om Gymnastiklærere, som hun vilde anmode om at give Undervisning i hendes Pensionat, og om en meget hæderværdig gammel Herre, Franskmanden Mangot, som endog havde undervist hende selv i Fransk paa Institutet, og som nu havde slaaet sig til Ro i T. Han vilde sikkert være Lærer hos hende for en billig Pris.

Endelig kom hun ogsaa til at tale om Sonja, som ligeledes skulde rejse til T. sammen med hende for at hjælpe hende med det hele. — Da var der pludselig en, som pudsede Næsen. Katharina Iwanowna anstrængte sig for at bevare Minen af, at hun ikke lagde Mærke til den Munterhed, som temmelig tydelig gav sig Udslag. Hun begyndte tværtimod med hævet Stemme at tale levende om Sonjas aldeles utvivlsomme Fortrin som hendes Hjælperske, om Pigebarnets Blidhed og Taalmodighed, hendes Nøjsom-

hed, hendes Anstand og Dannelse; samtidig klappede hun Sonja paa Kinderne, og idet hun rejste sig, kyssede hun hende to Gange meget hæftigt. Sonja blev forvirret, men Katharina Iwanowna brød pludselig ud i Taarer, idet hun halvt for sig selv mumlede: — hun er en lille svagelig Tosse og altfor adspredt; det er paa Tide at slutte af, vi maa servere Teen.

I dette Øjeblik vovede Amalie Iwanowna, der i Forvejen var dybt krænket over ikke at have haft den mindste Andel i den almindelige Samtale, ja, at man ikke en Gang havde hørt paa hende, at vove et sidste Forsøg, og med forborgen Smærte dristede hun sig til at fremkomme med den sande og meget dybsindige Bemærkning til Katharina Iwanowna, at Opmærksomheden maatte rettes særlig stærkt — med Henblik paa det projekterede Pensionat — paa de unge Pigers propre Linned, og sagde, at en anstændig Dame ogsaa var nødvendig for at føre Opsigt med Linnedet, og endvidere, »at de unge Piger ikke om Natten i al Hemmelighed maatte læse Romaner.« Katharina Iwanowna, som i Virkeligheden var meget angrebet og udmattet, og som under Mindemaaltidet havde siddet som paa Gløder, svarede straks, at Amalie »sagde noget Vrøvl« og intet forstod. At Omsorgen for Linnedet var en Oldfrues Sag; men ikke noget, som Forstanderinden for et adeligt Pensionat gav sig af med; hvad Romanlæsningen angik, saa var det en ligefrem Uanstændighed at gøre den Slags Bemærkninger, og hun maatte bede sig fritaget for at tale om det Punkt. Amalie Iwanowna blev rasende og svarede vredt, at hun »kun havde ment det bedste« og »ønskede alt det bedste,« og at den anden for Resten »endnu ikke havde betalt hende Lejen for Lejligheden.«

Katharina Iwanowna svarede ved at hævde, at hun løj, naar »hun ønskede det bedste«, fordi hun i Gaar, da den Afdøde endnu laa paa Lejet, havde plaget hende paa Grund af Huslejen. Nu tog Amalie Iwanowna Ordet for at indvende, at hun havde indbudt de omtalte to Damer; men disse var ikke komne fordi de var anstændige Damer, der ikke kunde besøge uanstændige.

Katharina Iwanowna replicerede, at Amalie, da hun var en ganske jævn Kone, slet ikke havde nogen Mening om, hvad virkelig god Herkomst betød. Amalie Iwanowna kunde ikke lade dette sidde paa sig, hun paastod, at hendes Fader havde været en meget anset Mand i Berlin, og at han altid havde gaaet med Hænderne i Lommen, medens han blæste »puff, puff« hen for sig hele Tiden. For endnu bedre at virkeliggøre sin Fader sprang Amalie Iwanowna op paa en Stol, stak Hænderne i sine Lommer, pustede Kinderne op og lod nogle ubestemmelige Toner udgaa fra sin Mund, Toner, der lød noget lignende som «puff, puff«. Hun blev ivrigt applauderet af dem, der sad ved Siden af hende, og som paa denne Maade yderligere bragte Amalie Iwanowna i Ekstase. De andre glædede sig inderligt ved Tanken om den forestaaende Skærmydsel. Men Katharina Iwanowna kunde ikke holde dette ud og udbrød, saa alle kunde høre det, at Amalie Iwanowna maaske slet ikke havde haft nogen Fader, hun var maaske kun en slet og ret drikfældig, petersborgsk Fiskerkælling, som tidligere maaske havde været ansat i et Køkken, eller maaske i noget endnu simplere.

Amalie Iwanowna blev saa rød som en Krebs og begyndte at hyle op om, at Katharina Iwanowna maaske ingen Fader havde haft; hendes Fader havde været Berliner, havde altid sagt »puff, puff«. Katharina Iwanowna svarede opfyldt af Foragt, at hendes Herkomst var alle bekendt, og at det netop udtrykkeligt blev sagt af dette Diplom og med trykte Bogstaver, at hendes Fader var Oberst. Men at Amalies Fader, — hvis en saadan overhovedet skulde have eksisteret — sandsynligvis havde været Fisker i St. Petersborg; dog var det vel det sandsynligste, at hun i det Hele taget slet ingen Fader havde haft, fordi det jo lige til den Dag i Dag havde været ubekendt, hvilket Fadernavn Amalie Iwanowna førte: Ludwigowna eller

Iwanowna? Nu skreg denne op og slog rasende med Haanden i Bordet; hun hylede, at hun hed Amalie Iwanowna og ikke Ludwigowna, at hendes Fader hed Johan og havde været Borgmester, medens Katharina Iwanownas Fader »aldrig havde været Borgmester«. Katharina rejste sig nu op fra Stolen og svarede alvorligt og, som det syntes, med en roligere Stemme — skønt hun var ganske bleg, og Brystet hævede sig og sank, — at hun, Katharina Iwanowna, hvis Amalie blot en eneste Gang til skulde vove at sætte sit ynkelige Ophav i Række med hendes egen Fader, vilde rive Hovedtøjet af hende og trampe paa det med sine egne Fødder. Da Amalie Iwanowna hørte dette, løb hun om i Værelset og skreg af alle Kræfter, at hun var Værtinde her, og at hun vilde lade Katharina Iwanowna smide ud paa Øjeblikket. Derefter styrtede hun hen for at samle Sølvskeerne paa Bordet sammen. Der opstod nu Larm og Skrig; Børnene brød ud i Jammerklager, Sonja ilede sin Moder til Undsætning, men da Amalie Iwanowna mumlede noget om den gule Seddel, skubbede Katharina Iwanowna sin Datter til Side og løb hen mod Amalie for at udføre sin Trudsel med Hensyn til Hovedtøjet.

Da aabnedes pludselig Døren, og paa dennes Tærskel kom Peter Petrowitsch Luschin til Syne. Han stod stille og saa med et strængt, gennemborende Blik paa hele Selskabet. Katharina Iwanowna ilede henimod ham.

3.

— Peter Petrowitsch, udbrød hun: — Forsvar mig! Lad denne indskrænkede Skabning forstaa, at hun ikke maa vove at behandle en Dame af Stand saaledes, fordi man er ulykkeligt stillet, at der endnu findes nogen Retfærdighed — jeg skal selv gaa hen til Generalgouvernøren, hun skal staa til Ansvar; beskyt mig i Erindringen om Deres Gæstevenskab med min Fader!

— Tillad mig, Højstærede, undskyld, men forlad mig, Højstærede, — Peter Petrowitsch slog afværgende ud med Haanden: — Jeg havde jo, som det vel ogsaa maa være Dem bekendt, aldeles ikke den Ære at kende Deres Herr. Fader, — der var nogen, som lo højt: — Jeg er ikke i Stand til at kunne tage noget Standpunkt i Deres langvarige Strid med Amalie Iwanowna. Men jeg kommer af Interesse for Dem og vilde af den Grund straks tale med Deres Stedatter Sofia Iwanowna. Tør jeg det? Vil De tillade mig at gaa hen til hende?

Peter Petrowitsch begav sig sidelænds udenom Katharina Iwanowna og over i den modsatte Krog af Værelset, hvor Sonja sad.

Katharina Iwanowna blev staaende paa den Plads, hun stod, som ramt af et Tordenslag. Hun formaaede ikke at fatte, hvorledes Peter Petrowitsch kunde tilbagevise hendes Faders Gæstevenskab. Nu havde hun en Gang indlevet sig i denne Tanke, og saa troede hun ogsaa fuldt og fast paa den. Ogsaa Tonen i Peter Petrowitschs Ord forvirrede hende. Den var forretningsmæssig, tør og paa en vis Maade foragtelig og afvisende. Efter hans Tilsynekomst forstummede efterhaanden alle. Denne vigtige, alvorlige Person kontrasterede altfor skarpt mod det øvrige Selskab, og det var aabenbart, at han kun kunde være kommet i en vigtig Sag, som sandsynligvis stammede fra en usædvanlig Aarsag, og at der nu muligvis vilde tildrage sig noget, hvad det nu ogsaa maatte være. Raskolnikow, som stod bagved Sonja, traadte til Side for at lade Peter Petrowitsch komme frem. Denne syntes aldeles ikke at bemærke ham. Et Minut efter saas Lebesjatnikow paa Tærsklen, imidlertid traadte han ikke ind i Værelset, men blev staaende udenfor med en vis Nysgærrighed, næsten Forundring; han hørte opmærksomt til, men formaaede i lang Tid ikke at forstaa noget.

— Undskyld, hvis jeg forstyrrer, det drejer sig imidlertid om et temmelig alvorligt Anliggende, begyndte Peter Petrowitsch, henvendt til dem alle og uden at bryde sig det mindste om den enkelte: — Jeg kan ogsaa tale om det, saa alle hører det. Amalie Iwanowna, jeg beder Dem ærbødigst om i Deres Egenskab af Værtinde at henlede Deres Opmærksomhed paa den følgende Samtale med Sofia Semenowna, fortsatte han derpaa og vendte sig saa direkte mod den forundrede og i Begyndelsen endog forskrækkede Sonja: — Der er forsvundet fra mit Bord i min Ven Andrey Semenowitsch Lebesjatnikows Værelse en Statsobligation af en Værdi af hundrede Rubler, lige efter Deres Besøg! Hvis De paa en eller anden Maade kunde angive mig eller vise mig, hvor denne befinder sig, saa forsikrer jeg Dem paa mit Æresord — og tager alle de Tilstedeværende til Vidne paa det — at jeg vil lade Sagen bero med det. I andet Fald er jeg nødt til at gribe til alvorlige Foranstaltninger, og saa — maa De selv bære Ansvaret.

Der herskede en dyb Tavshed i Værelset; selv de grædende Børn tav. Sonja stod dødbleg; hun saa paa Luschin uden at mæle et Ord og syntes endnu slet ikke rigtigt at have forstaaet, hvad det hele drejede sig om. Der forløb nogle Sekunder.

— Naa, hvordan er det saa? spurgte Luschin og mønstrede hende gennemtrængende.

— Jeg ved det slet ikke — jeg kender ikke noget til det — stammede endelig Sonja med tonløs Stemme.

— Ikke? De ved ikke noget? svarede Luschin og tav saa atter nogle Sekunder: — Tænk Dem nu om, Mademoiselle, tog han saa atter fat, strængt, men i en formanende Tone: Jeg er parat til at give Dem nogen Betænkningstid endnu. Tænk blot paa dette ene: Hvis jeg ikke var saa fast overbevist om det, vilde jeg, fordi jeg har megen Erfaring, ikke vove saa direkte at beskylde Dem, thi jeg er selv i en vis Betydning ansvarlig for en ufordulgt, aaben Anklage, ogsaa hvis den skulde bero paa en Fejltagelse. Det ved jeg meget vel. I Dag til Morgen har jeg for min egen Regning indløst nogle Femprocents Papirer til en vis nominel Værdi af tretusind Rubler; Afregningen ligger i min Tegnebog. Da jeg kom hjem, talte jeg — Andrey Semenowitsch er mit Vidne til det — Pengene efter, gemte atter to tusind trehundrede Rubler i min Tegnebog og stak denne i min Overfrakkes Sidelomme. Paa Bordet blev der liggende omtrent femhundrede Rubler i Pengesedler, og imellem disse tre paa hver hundrede Rubler. Paa det Tidspunkt var De efter min Indbydelse tilstede i Værelset og var hele Tiden igennem yderst ængstelig, saaledes at De endog tre Gange rejste Dem op midt under Samtalen og af ubekendte Grunde vilde forlade Værelset, skønt vor Forhandling aldeles ikke var til Ende. Alt dette kan Andrey Semenowitsch bevidne. De selv, Mademoiselle, vil sandsynligvis ikke vægre Dem ved at bekræfte og erklære, at jeg har ladet Dem kalde gennem Andrey Semenowitsch og alene af den Grund, at jeg vilde forhandle med Dem om de faderløse Børn og deres Plejemoder, Katharina Iwanownas hjælpeløse Stilling. Det havde ikke været mig muligt at komme til hendes Mindemaaltid, og saa var det, jeg talte med Dem om den mest egnede Maade, hvorpaa man kunde gøre noget for dem i Form af en Subskription, Lotteri eller lignende. De takkede mig, ja, fældede endog Taarer — jeg fortæller det hele, som det var, for at bringe Dem det i Erindring og for at bevise Dem, at ikke det mindste Træk udviskes i min Hukommelse. Derefter tog jeg en Tirubelseddel fra Bordet og gav Dem den i mit Navn som den første Hjælp til Fordel for Deres Stedmoder. Alt dette har Andrey Semenowitsch set paa. Saa fulgte jeg Dem til Døren — De befandt Dem stadigvæk i en meget opskrømt Sindsstemning — hvorpaa jeg blev alene tilbage med Andrey Semenowitsch. Jeg talte omtrent ti Minuter med ham, saa gik Andrey Semenowitsch,

og jeg traadte igen hen til Bordet, som Pengene laa paa, i den Hensigt at tælle dem efter, førend jeg, som jeg i Forvejen havde bestemt det, lukkede dem inde. Til min Forundring fandtes nu ikke længere den ene Hundredrubelseddel, der manglede en i Antallet. Og betænk nu: mistænke Andrey Semenowitsch kan jeg ubetinget ikke; jeg skammer mig allerede ved den blotte Mulighed af en saadan Tanke. Jeg kan heller ikke have taget fejl i min Sammentælling, fordi jeg et Minut, førend De kom, havde befundet den rigtig. Indrøm nu selv, naar man tager Hensyn til Deres Forlegenhed, Deres Hastværk med at ville gaa bort og dette, at Deres Hænder har hvilet en Tid lang paa Bordet; naar man ser hen til den Samfundsstilling, De indtager, og de Vaner, der er intimt forbunden med den, maatte selv jeg blive tvunget til med en vis Skræk, ja endog mod min Vilje at fatte Mistanke, som jo ganske vist er haard, men — rigtig! — Jeg tilføjer endnu og gentager det, at der ganske vist trods den Betydning, jeg har som Øjenvidne, ligger en vis Risiko for mig selv i denne min Beskyldning. Jeg kommer nu til at sige Dem, hvorfor De har gjort det: Ene og alene af den sorteste Utaknemmelighed!! Ikke sandt! Jeg indbyder Dem til mig af Interesse for Deres nødlidende Slægtninge, jeg giver Dem en væsentlig Understøttelse i Form af ti Rubler, og De, straks — umiddelbart derefter, gengælder De mig det med en saadan Handling. Nej, det var sandelig ikke smukt. Der maa statueres et Eksempel. Tænk nu over det; jeg taler som en, der mener Dem det oprigtigt vel, og jeg beder Dem — der kan i dette Øjeblik ikke gives nogen bedre Ven, end jeg er det — kom til Fornuft! Ellers — vil jeg være ubønhørlig! Naa, hvordan er det saa? —

— Jeg har ikke taget noget fra Dem, hviskede Sonja forfærdet: — De gav mig ti Rubler, her, tag dem igen. —

Sonja tog et Tørklæde op af Lommen, fandt Knuden paa det og løste den op, hvorpaa hun trak en Tirubelseddel frem og rakte den til Luschin.

— Og De aflægger ingen Tilstaaelse angaaende de andre hundrede Rubler? spurgte han smilende uden at tage mod Pengene.

Sonja saa sig om i Kredsen; alle saa de paa hende med forskrækkede, alvorlige eller spodske, hadefulde Blikke. Hun saa hen til Raskolnikow; denne stod ved Væggen med korslagte Arme og rettede sit flammende Blik paa hende.

— Aah Gud! fik hun over sine Læber.

— Amalie Iwanowna, saa maa der tilstilles Politiet Meddelelse, og for at gøre det beder jeg Dem om at sende Portneren af Sted, fortsatte Luschin halvhøjt og hæftigt.

— Gud, du Albarmhjærtige! Jeg vidste jo, at hun stjal! udbrød Amalie Iwanowna og slog Hænderne sammen.

— De vidste det? — indskød Luschin: — Har De maaske allerede forhen haft Grund til at antage det? Jeg beder Dem, meget ærede Amalie Iwanowna, lægge Mærke til, hvad De siger, De har jo for Resten ytret disse Ord i Vidners Nærværelse! —

Fra alle Sider rejste der sig nu pludselig en høj Snakken; alt var i Oprør.

— Hvad for noget? raabte paa en Gang Katharina Iwanowna, der var kommet til Besindelse og nu henvendte sig til Luschin: — Hvad? De beskylder hende for Tyveri? Sonja! Aah, I Elendige! I Elendige!

Og hun kastede sig hen mod Sonja, hendes afmagrede Arme omfavnede hende.

— Sonja! Hvor kunde du vove at tage mod Penge af ham? Aah, din Stakkel, frem med dem! Giv ham straks disse ti Rubler!

Hun rev Pengene fra Sonja, Katharina krammede Papiret i Haanden og kastede det saa lige i Ansigtet paa Luschin. Papirsklumpen traf ham i Øjet og faldt saa paa Gulvet. Amalie Iwanowna skyndte sig at tage Pengene op. Peter Petrowitsch var blevet rasende.

— Faa den Vanvittige der væk, udbrød han.

I Døren kom der nu flere Personer til Syne ved Siden af Lebesjatnikow, blandt disse befandt sig ogsaa hine to fremmede Damer.

— Hvorledes? En Vanvittig? Ja, maaske en Vanvittig? — Nar! hylede Katharina Iwanowna: — Du er netop en Nar, en Politimand og et lavt Menneske! Sonja, Sonja skal have taget Penge fra ham! Sonja en Tyv! Hun vilde snarere give dig Penge end tage dem, Nar! rasede hun og vendte sig til alle Sider, idet hun pegede paa Luschin: — Hvad, og du ogsaa? — raabte hun til Værtinden: — din tyske Pølsesælderske, du paastaar, at hun har »stjaalet«, din elendige prøjsiske Hønsefod i Krinoline! Aah, hun staar langt over Eder! Hun har ikke været ude af dette Værelse, siden hun vendte tilbage, og har straks sat sig ned ved Siden af Rodion Romanowitsch. Ransag hende dog! Naar hun ikke har været borte, maa Pengene jo være at finde paa hende. Søg, søg, søg! Men hvis du ikke finder noget, min Kære, saa skal du staa til Ansvar! Til Kejseren, til Kejseren, til Czaren selv, den milde og højhjærtede, skal jeg henvende mig og kaste mig for hans Fødder, lige nu, endnu i Dag! Jeg er en Faderløs! Man vil lade mig komme ind! Du tror vel, at de ikke vil gøre det? Du lyver, jeg skal gaa! Du har vel regnet med, at hun er saa sagtmodig? Du har haabet paa det! Naa, men netop derfor, min Kære, er jeg saa meget modigere! Tag saa fat da, undersøg hende, ja, søg blot, søg! —

Hun greb fat i Luschin og drev ham, ude af sig selv, over mod Sonja.

— Jeg er parat til at staa til Ansvar, — men slip mig, Højstærede, slip mig! Jeg ser kun altfor tydeligt, at De er modig, mumlede Luschin: men hvad vil De? Det tilkommer Politiet, skønt der for Resten ogsaa er Vidner nok til Stede nu. Jeg er parat. Men det er jo i hvert Fald ikke let for en Mand — Kønsforskellen — hvis vi med Amalie Iwanownas Hjælp — — ja, saa lod det sig vel gøre. Hvordan stiller det sig?

— Som I vil! Det maa være hvem som helst, der undersøger hende! — udbrød Katharina: — Sonja, kræng dine Lommer ud. Saadan, saadan! Se, Uhyre, tomme, her er Lommetørklædet, denne Lomme er tom, ser du det? Og saa den anden! her, her, — kan du se? Ser du?

Katharina Iwanowna havde snarere revet Lommerne ud end vendt dem, den ene efter den anden. Pludselig faldt der ud af den anden et lille Papir, som beskrev en Bue i Luften og derpaa faldt ned for Luschins Fødder. Alle havde set det, og der lød flere Skrig og Udraab. Peter Petrowitsch bøjede sig mod Gulvet og tog Papiret op med to Fingre, hvorefter han foldede det ud for alles Øjne. Det var en Hundredrubelseddel, lagt sammen til en Ottendedel af sin Størrelse. Peter Petrowitsch gjorde en kredsformet Bevægelse med Haanden for at alle kunde se den.

— Hun er en Tyvekvind, ud af Lejligheden! Politi, Politi! skreg Amalie Iwanowna: — Hun skal til Sibirien! Afsted med hende!

Der lød Udraab fra alle Sider. Raskolnikow tav, men han vendte ikke Blikket fra Sonja, kun i et Nu, hvor han rettede det mod Luschin. Sonja stod endnu stadig paa det samme Sted, hun stod aldeles sanseløs og syntes ikke en Gang at være forundret. Men pludselig farvedes hendes Ansigt af en glødende Rødme; hun skreg op og pressede Hænderne mod Ansigtet.

— Nej, jeg er ikke skyldig! Jeg har ikke taget den og kender ikke noget til det! skreg hun, saa det skar gennem Marv og Ben, og kastede sig til Katharina Iwanownas Bryst. Denne omfavnede hende og trykkede hende saa fast ind til sig, som vilde hun med sit Bryst beskytte hende mod alle Farer.

— Sonja, Sonja! Jeg tror det ikke! Forstaar du, jeg kan ikke tro det, skreg Katharina Iwanowna trods den aabenbare Kendsgærning, idet hun holdt hende i sine Arme som et Barn og bedækkede

hende med utallige Kys. Hun greb Sonjas Haand og pressede Kys efter Kys mod den.

— Du skulde have stjaalet den? Aah, hvor taabelige er dog disse Mennesker, Herre Gud i Himlen! Daarer er I, Daarer, skreg hun og vendte sig mod sine Omgivelser: — I ved jo bare ikke, hvad hun har for et Hjærte, hvad det er for et Pigebarn! Hun skulde stjæle, hun! Hun vilde hellere give sine sidste Pjalter bort, sælge dem, gaa nøgen og give Jer, hvad I behøvede; saadan er hun. Og har hun ogsaa maattet modtage den gule Seddel, fordi mine Børn ellers vilde være døde af Sult, saa har hun jo givet sig hen for vor Skyld. Aah du, der nu er død! Ser du det? Dette er din Mindefest! Barmhjærtige Gud! Men skærm hende dog, hvad staar I her rundtom for? Rodion Romanowitsch, vil De ikke træde frem? Tror De ogsaa paa hendes Skyld? Saa er De ikke hendes lille Finger værd — ikke De — ikke I allesammen — allesammen! Gud, saa beskærm hende dog!

Den stakkels, syge, enligtstillede Katharina Iwanownas Jammer syntes at gøre et dybt Indtryk paa de Omkringstaaende. Der laa saa meget smærtefuldt og lidende i denne uhyklede Sorg og i dette af Sygdommen hærgede Ansigt, paa disse blodfattige Læber og i denne hæst skrigende Stemme, i hele denne Fortvivlelse, som lignede et Barns, og i denne indtrængende, naive og samtidig fortvivlede Bøn om Beskyttelse, at alle fik Medlidenhed med de Ulykkelige.

Peter Petrowitsch tog straks fat:

— Højstærede, Højstærede, udbrød han med en salvelsesfuld Stemme: — Denne Sag angaar aldeles ikke Dem. Der er ingen, som vil understaa sig i at gøre Dem medskyldig, hverken som Hæler eller Deltager, saa meget mindre som De ved at vende hendes Lommer har bevist, at De intet anede om alt dette. Jeg føler stor Medlidenhed med Dem, og hvis Armoden har drevet Sofia Semenowna til denne Gærning, hvorfor, Mademoiselle, vil De saa ikke indrømme det? Frygter De for Skammen? Dette er vel det første Skridt? De er fortabt, sandsynligvis! Kendsgærningen er aabenbar, meget klar! Men hvorledes kunde De ogsaa gaa saa vidt. Mine Herrer! henvendte han til de Omkringstaaende: — mine Herrer! Opfyldt af Medlidenhed og paa en vis Maade selv smærteligt berørt, vil jeg maaske endnu være beredt til at tilgive trods den lidte personlige Krænkelse. Dette Optrin maa tjene Dem, Mademoiselle, som en Lære for Fremtiden, henvendte han til Sonja: — Jeg vil se bort fra alt det øvrige og dermed slutte Sagen. Nok om det!

Peter Petrowitsch skævede hen til Raskolnikow; deres Blikke mødtes. Raskolnikows funklende Øjne syntes at ville brænde den andens til Aske. Katharina Iwanowna hørte ingenting til det altsammen; hun holdt Sonja i sine Arme og kyssede hende aldeles ude af sig selv. Ogsaa de smaa rakte fra alle Sider med deres smaa Arme op mod deres Søster; Polenka var helt badet i Taarer og skjulte skælvende af Hulken sit udtærede lille Ansigt mod Sonjas Skuldre.

— Hvor nederdrægtigt! lød pludselig en dyb Stemme i Døren.

Peter Petrowitsch saa sig hurtigt om.

— Hvad er det dog for en Nederdrægtighed! gentog Lebesjatnikow og saa ham skarpt ind i Øjnene.

Peter Petrowitsch syntes at blive forskrækket; alle bemærkede det. Lebesjatnikow traadte nu ind i Værelset.

— Og De vover at paaberaabe Dem mig som Øjenvidne? sagde han idet han traadte hen til Peter Petrowitsch.

— Men hvad skal det betyde, Andrey Semenowitsch? Hvorfor udtrykker De Dem paa denne Maade? svarede Luschin.

— Det skal betyde, at De — er en Æreskænder, det skal mine Ord sige! udbrød Lebesjatnikow vred, idet han barskt rettede sit nærsynede Blik mod den anden. Han befandt sig i en voldsom Ophidselse, Raskolnikow formelig sugede sig fast til ham med Øjnene, som vilde han opfange hvert Ord og af-

veje det. Der indtraadte en Pavse, Peter Petrowitsch havde næsten helt mistet Fatningen, især i de første Øjeblikke.

— Naar De siger den Slags til mig, begyndte han usikkert: — Hvad skal jeg da foretage mig mod Dem? Er De ved Sans og Samling?

— Aa jo, sikkert fuldstændigt, men De, De er en — Slubbert! Aah, hvor var dette her nedrigt! Jeg har hørt paa det altsammen og med Forsæt ventet — for at se klart paa det hele, thi, det tilstaar jeg, indtil nu forekom det mig ikke rigtig logisk altsammen. Men hvorfor har De egentlig anstiftet hele den Historie — det forstaar jeg ikke!

— Hvorfor jeg har anstiftet det? Hør nu op med Deres vanvittige Vrøvl! Eller De er maaske beruset?

— Maaske De er det, ynkelige Karl, jeg er det ikke! Jeg drikker overhovedet aldrig Brændevin, fordi det ikke stemmer overens med mine Anskuelser. Tænk Dem, *han, han selv* har egenhændigt stukket denne Hundredrubelseddel i Lommen paa Sofia Semenowna, jeg har set det, jeg er Vidne til det og kan aflægge min Ed paa det! Han, han er Gærningsmanden, gentog Lebesjatnikow, idet han vendte sig mod dem alle.

— Er De vanvittig eller ikke, Flødeskæg! skreg Luschin: — Her staar hun foran Dem, for Deres eget Aasyn, hun har selv lige forsikret overfor alle, at hun intet har faaet af mig udover de ti Rubler! Hvordan skulde jeg saa have kunnet give hende Sedlen?

— Men jeg har set det, jeg har set det! udbrød Lebesjatnikow med Varme: — selv om det ikke lader sig forene med mine Anskuelser, saa er jeg ikke desmindre parat til hvert Øjeblik at aflægge enhver som helst forønsket Ed for Retten paa, at jeg har set, hvorledes han hemmelig stak Pengene til hende! Ved Døren, da hun var ved at gaa, og vendte sig om mod Dem, trykkede De hendes Haand med Deres ene, og med den anden, den venstre, stak De forsigtigt Pengene i Lommen paa hende. Jeg har set det. —

Luschin var blevet bleg.

— Hvad er det for noget, De staar og lyver sammen! skreg han op: — hvordan kunde De, der stod ved Vinduet, se Pengesedlen? Det har vel bare flimret for Deres sløvede Øjne! De fantaserer!

— Nej, jeg har ikke fantaseret! Og selv om jeg ogsaa stod langt derfra, har jeg dog set alt, alt. Det var virkelig vanskeligt at se Pengene henne fra Vinduet, det bemærkede De ganske rigtigt, men jeg genkendte paa Grund af en særlig Omstændighed tydeligt, at det i Virkeligheden var en Hundredrubelseddel, thi da De gav Sofia Semenowna den Tirubelseddel, saa jeg med mine egne Øjne, hvorledes De tog en Hundredrubelseddel fra Bordet — jeg stod tæt ved Siden af, og da jeg lige var blevet slaaet af en Tanke, saa glemte jeg ikke, at De stadig beholdt den Seddel i Haanden. — De foldede den sammen og holdt den hele Tiden inde i Deres foldede Haand. Saa glemte jeg det en Stund, men da De rejste Dem, tog De den fra den højre over i den venstre Haand og var derved endogsaa lige ved at tabe den. Da faldt dette mig atter ind; og Spørgsmaalet om, hvorfor De mon havde vist hende en Velgærning til, og hemmelig for mig, dukkede op i mig. De vil alle sammen kunne formode, hvad jeg sluttede mig til — nu, jeg saa, hvorledes det lykkedes Dem at stikke Pengene i Lommen paa hende. Jeg saa det — ja, jeg har set det og kan bevidne det.

Lebesjatnikow var næsten aandeløs, fra alle Sider lød der Udbrud af den højeste Forbavselse. Men der hørtes ogsaa nogle af mere truende Karakter; alle trængtes om Peter Petrowitsch, Katharina Iwanowna ilede over mod Lebesjatnikow.

— Andrey Semenowitsch! Jeg har taget fejl af Dem. Beskyt hende! De alene er hendes Redningsmand! Hun er en Faderløs, og Gud har sendt os Dem. Andrey Semenowitsch, De kære, gode Menneske!

Hun faldt ned paa Knæ for ham næsten uden at vide mere, hvad hun gjorde.

— Smagløst Pak! skreg Luschin, der var rasende ophidset: — Tygger De sta-

dig Drøv paa det tomme Vrøvl, Hu — han forglemte sig, besindede sig og forglemte sig atter: Hvad skal det sige? Skal jeg maaske forsætlig have stukket de Penge til hende? Hvorfor da? I hvilken Hensigt? Hvad har jeg vel fælles med denne —

— Ja, hvorfor? Det forstaar jeg ganske vist ikke selv, men at jeg lige har berettet en fuldstændig Kendsgærning, det staar fast! Jeg tager ikke fejl i det, at De er en hæslig, ja, ligefrem forbryderisk Karakter, og at et bestemt Spørgsmaal hver Gang rejste sig hos mig, da jeg takkede Dem og trykkede Deres Haand. Hvorfor stak De saa hemmeligt Haanden i den Lomme? Hvorfor netop saa hemmeligt? Maaske blot for at skjule Velgærningen for mig i Bevidstheden om, at jeg er af en modsat Anskuelse og forbander den midlertidige Velgærning, fordi denne ikke udrydder Ondet? Naa, jeg var nu selv af den Mening, at det ikke var Dem behageligt at give saa mange Penge i mit Paasyn, og desuden maaske, tænkte jeg, vil han berede hende en Overraskelse, sætte hende i Forbavselse, naar hun finder hele hundrede Rubler i sin Lomme! Der er jo mange Velgørere, der holder af at skjule deres Handlemaade paa den Maade; jeg kender det. Jeg tænkte derpaa ogsaa, at De maaske vilde prøve hende, om hun maaske vilde komme tilbage, efter at hun havde fundet Pengene, og takke Dem! Maaske vilde De ogsaa undgaa hendes Taknemmelighed, for at — naa, hvordan er det nu, det hedder — den højre ikke skal vide, hvad den venstre gør! I hvert Fald for der mig saa mange Tanker gennem Hovedet, at jeg besluttede senere endnu en Gang at overveje Sagen, men jeg ansaa det alligevel for betænkeligt at lade Dem mærke, at jeg kendte Deres Hemmelighed. Der var ogsaa et andet Spørgsmaal, som samtidig paatvang sig mig: det var det, om Sofia Semenowna ikke kunde tabe Pengene, førend hun var blevet klar over, hvad hun havde! Derfor besluttede jeg mig til at gaa herhen, lade hende kalde ud og meddele hende, at man havde stukket hundrede Rubler i hendes Lomme. Paa Vejen aflagde jeg Besøg i Damerne Kobyljatnikows Bolig for at bringe disse en Bog om Methoden og for at anbefale dem nogen Lektyre; saa kommer jeg herhen og bliver Vidne til dette Optrin. Vilde jeg overhovedet kunne have næret alle disse Formodninger og Meninger, hvis jeg ikke i Virkeligheden havde set, at De stak de hundrede Rubler i Pigebarnets Lomme. —

Da Andrey Semenowitsch havde endt denne lange Udvikling med dens logiske Slutning, følte han sig overordentlig udmattet, og Sveden løb ham endog ned over Ansigtet. Det faldt ham vanskeligt at udtrykke sig godt i det russiske Sprog, skønt dette var hans Modersmaal, og han ikke forstod andet, derfor følte han sig aldeles træt og var endogsaa blevet bleg efter denne advokatoriske Heltegærning. Hans Tale havde alligevel gjort en mægtig Virkning, han havde talt med en saadan Skarphed og Overbevisning, at alle aabenbart troede ham. Peter Petrowitsch følte, at hans Sag stod daarlig.

— Hvad kommer det mig ved, om Deres Hoved opfyldes af den Slags taabelige Tanker og Spørgsmaal, udbrød han: — det er dog ikke noget Bevis! De kunde lige saa godt i Drømme have fantaseret om alt det, saa vilde det vel blive det samme. Jeg siger det en Gang til, De lyver, Ha! De lyver og fornærmer mig i en eller anden ond Hensigt, vel særlig af Ærgrelse over, at jeg ikke har formaaet at være enig med Dem i Deres fritænkeriske, gudløse, socialistiske Ideer; saadan forholder det sig! —

Dette Indfald var ikke til stor Nytte for ham, der rejste sig snarere en dump Knurren imod ham.

— Aah, se nu, hvordan han vil dreje det! udbrød Lebesjatnikow: — Det er mig, der lyver! Naa, men saa tilkald Politiet, jeg vil jo aflægge Ed paa det altsammen! Der er kun et, jeg ikke kan begribe: Hvorfor har han begaaet den nederdrægtige Streg? Det er dog et ynkeligt, lavt Menneske!

— Jeg kan paavise, hvorfor han har

vovet denne Streg, og skal endog, hvis det er nødvendigt, beedige det! lød det nu, og Raskolnikow traadte endelig frem.

Han syntes rolig og fast. Det var klart for enhver blot ved det første Blik paa ham, at han vidste, hvad der laa til Grund, og at det nu vilde komme til en Forklaring.

— Jeg har nu forklaret mig det hele, fortsatte Raskolnikow og henvendte sig direkte til Lebesjatnikow.

— Jeg har været til Stede lige fra Begyndelsen af dette Optrin og straks haft den Anskuelse, at der forelaa et elendigt Komplot; og jeg kender nogle ganske bestemte Omstændigheder, som alene er mig bekendte, og som vil forklare det hele. Jeg vil straks aabent fortælle om dem, og saa er Sagen aabenbar.

— De, Andrey Semenowitsch, har ved Deres rigtige Afsløringer, forklaret mig det hele aldeles afgjort, og jeg beder Dem nu alle, allesammen, om at skænke mig Opmærksomhed.

Denne Herre — han pegede paa Luschin — har for kort Tid siden været forlovet med en ung Pige, min Søster, Avdotja Romanowna Raskolnikowna. Efter at han var kommet til St. Petersborg, blev han ved sit første Bekendtskab med mig — i Forgaars — uenig med mig. Jeg viste ham Døren og ovenikøbet i to Vidners Nærværelse. Dette Menneske er overordentlig slet! I Forgaars vidste jeg endnu ikke, at han boede her hos Dem, Andrey Semenowitsch, og at han maaske paa samme Dag, hvor vi kom i Strid med hinanden, altsaa i Forgaars, har været Vidne til, hvorledes jeg i Egenskab af den salige Hr. Marmeladows Ven overgav hans Enke, Katharina Iwanowna, nogle Penge til Begravelsen. Straks efter har han saa skrevet et Brev til min Moder og meddelt denne, at jeg havde givet alle mine Penge ikke til Katharina Iwanowna, men til Sofia Semenowna, og udtalte sig derpaa i de skammeligste Udtryk om dennes Karakter eller snarere om Karakteren af mit Forhold til hende. Alt dette har han, som De vel kan tænke Dem, gjort for at sætte Splid mellem mig og min Moder og Søster, idet han søgte at bibringe dem den Opfattelse, at jeg kun i uædel Hensigt bortødslede hendes sidste Penge, med hvilke hun søgte at hjælpe mig.

I Gaar Aftes, i Nærværelse af min Moder og Søster og ham selv, afslørede jeg saa Sandheden og beviste dem, at jeg havde givet Katharina Iwanowna disse Penge til Begravelsen og ikke til Sofia Semenowna, og ydermere at jeg endnu i Forgaars slet ikke kendte hende, ja ikke en Gang havde set hende. Jeg tilføjede ved den Lejlighed at han, Peter Petrowitsch Luschin, med alle hans Værdigheder, ikke en Gang var Sonjas Lillefinger værd, den Sonja om hvilken han havde udtrykt sig saa hæsligt. Paa hans Spørgsmaal, om jeg vilde sætte Sofia Semenowna i Række med min Søster, svarede jeg ham, at jeg allerede en Gang havde gjort det, den samme Dag. Nu begyndte han i Vrede over, at min Moder og Søster ikke efter hans Ønske vilde være Uvenner med mig, begyndte han Ord for Ord at sige de utilgiveligste Frækheder, saaledes at der tilsidst rejste sig en Storm af Uvilje mod ham, og man fik ham paa Porten! Alt dette tildrog sig i Gaar Aftes. Og nu beder jeg Dem lægge vel Mærke til, hvad jeg siger: Man maa betænke, at han, hvis det var lykkedes ham at paavise, at Sofia Semenowna var en Tyv, sikkert først og fremmest havde vist min Moder og Søster, at han med Rette turde fortørnes, naar jeg regnede Sofia Semenowna for lige saa god som min Søster, at han, naar han angreb mig, maaske blot beskyttede og værnede om min Søsters — hans Bruds! — Ære. — Derefter havde han paany kunnet forsøge paa at gøre mine Slægtninge vrede paa mig, og han har sikkert troet paa den Maade at genvinde deres Velvilje. Jeg vil slet ikke omtale, at han ogsaa har hævnet sig paa mig, da han maatte eje nogen Grund til den Antagelse, at Sofia Semenownas Ære og Velfærd var mig meget magtpaaliggende. Dette er hele hans Plan! Saaledes opfatter jeg den, dette var Drivfjedren for ham, der kan ikke eksistere nogen anden!

Slutningen af Raskolnikows Tale blev afbrudt af Tilraab fra Tilhørerskaren, som forøvrigt havde lyttet meget opmærksomt til ham. Men trods alle Tilraab talte han videre, skarpt, roligt og fast. Hans klare Stemme, Overbevisningen i Tonen og hans meget alvorlige Mine udøvede en overordentlig Virkning.

— Javist — ja, saadan forholder det sig! indrømmede Lebesjatnikow oplivet: — Det maa nok være saadan, thi han spurgte mig allerede, efter at Sofia Semenowna var traadt ind hos os, om De var til Stede, og om jeg havde bemærket Dem blandt de Indbudte. Han kaldte mig alene af den Grund hen til Vinduet og spurgte mig sagte om det. Maaske har det været nødvendigt for hans Hensigt, at De var her. Ja, ja, saadan er det nok!

Luschin smilede blot foragteligt; dog saa han meget bleg ud. Han syntes at overveje, paa hvilken Maade han bedst kunde trække sig ud af det. Han havde maaske med Fornøjelse overladt alt til sig selv og var gaaet sin Vej; men dette var nu næsten umuligt; det havde været ensbetydende med en Tilstaaelse af, at alle de Beskyldninger, der var rettet mod ham, havde været rigtige, altsaa ogsaa den, at han i Virkeligheden kun havde bagvasket Sonja. Men desuden befandt samtlige Tilstedeværende sig i en stor Ophidselse, nogle var endog berusede. Intendanten skreg højere end alle de andre, skønt han ikke var helt klar over Sagen, og foreslog en for Luschin ikke altfor behagelig Procedure. Men der var dog ogsaa forskellige nøgterne Folk til Stede; man kom ilende til fra alle Lejlighederne. De tre Polakker larmede op, skreg mellem hinanden og udstødte Trudsler i det polske Sprog. Sonja havde lyttet anstrængt til, men hun havde alligevel ikke forstaaet alt, det var, som om hun lige var vaagnet op af en Afmagt. Hendes Blik forlod ikke Raskolnikow, idet hun følte, at al Redning for hende kom fra ham. Katharina Iwanowna aandede tungt og syntes at være frygtelig udmattet.

Men mest maalløs stod dog Amalie Iwanowna, som spærrede Munden vidt op uden at kunne samle blot en eneste Tanke. Hun saa blot, hvorledes Peter Petor Petrowitsch ligefrem sank sammen. Raskolnikow vilde sige endnu mere, men man lod ham ikke komme til Orde; alle skreg og trængtes om Luschin, udstødende Smædeord og Trudsler; men Peter Petrowitsch tabte ikke Modet. Da han saa, at Forsøget paa at anklage Sonja var slaaet fuldstændig fejl, tog han ganske simpelt sin Tilflugt til Frækhed.

— Tillad mig, de Herrer, tillad mig! Træng ikke saadan paa; gør dog Plads! udbrød han og tvang sig igennem Skaren: — Hold op med Deres Trudsler, jeg forsikrer Dem, at De ikke naar noget med det, intet — tværtimod, De vil bare blive nødt til at svare overfor Domstolene til den Voldsomhed, hvormed De tager en kriminel Forbryder under Deres Beskyttelse. Tyven er nu klart overbevist, og jeg vil lade hende forfølge ved Retten. Man er ikke saa blind og — ikke saa drukken ved Domstolene, at man vil tro, hvad to aabenlyse Gudsfornægtere og Oprørere og Fritænkere, som anklager mig paa Grund af personlig Hævntørst for det, som de i deres Indskrænkethed gaar i Borgen for. Altsaa, vær saa venlig, hvis De vil! —

— Jeg ønsker ikke, at De længere skal indaande samme Luft som jeg, forlad mig, alt skal være forbi mellem os! Og naar jeg betænker, at jeg næsten er gaaet ud af mit gode Skind, naar jeg udviklede mine Ideer for ham — uf! — og saa hele to Uger igennem — —

— Jeg har jo selv forlængst sagt Dem, Andrey Semenowitsch, at jeg vil tage bort, men De holdt mig jo stadig tilbage. Nu tilføjer jeg blot en Ting til, at De er en Nar. Jeg raader Dem til at faa Deres Forstand kureret saavelsom Deres nærsynede Øjne. Tillad mig, de Herrer! —

Han trængte sig ud; men Intendanten vilde ikke lade ham slippe saa let ud, kun ledsaget af Forsmædelsen, han greb et Glas paa Bordet, svang det og slyngede det efter Peter Petrowitsch; imid-

lertid ramte det Amalie Iwanowna med stor Applomb. Denne skreg hæftigt op, og Intendanten, som havde mistet Ligevægten, da han kastede det, faldt tungt ned under Bordet. Peter Petrowitsch begav sig til sit Værelse, og blot en halv Time senere, var han ude af Huset.

Sonja, der jo var af et forlegent Naturel, havde vel vidst, at det kun var alt for let at styrte hende i Ulykke, paa hvad Maade man saa vilde det; turde hun vel krænke ligemeget hvem? Hun troede imidlertid at kunne undgaa denne Elendighed ved at være forsigtig og vise Blidhed og Forekommenhed overfor enhver. Skuffelsen tyngede derfor svært paa hende; hun havde haabet at kunne udholde alt dette med Taalmod og Resignation, men i de sidste Øjeblikke var hun blevet tung om Hjærtet og trods hendes Triumf og Retfærdiggørelse knugedes hendes Hjærte sammen i Følelsen af Hjælpeløshed og Nedværdigelse; hun blev grebet af en hysterisk Krampegraad. Da hun ikke kunde staa imod længere, løb hun ud af Værelset og hen til sin egen Bolig. Dette skete næsten i samme Moment, hvor Luschin forlod Huset. Heller ikke Amalie Iwanowna formaaede, efter at hun under Gæsternes skraldende Latter var blevet ramt af Glasset, mere at udholde det forvirrede Drikkelag. Hylende ilede hun hen til Katharina Iwanowna, som hun ansaa for Aarsagen til alt det forefaldne:

— Ud af mit Hus! Straks! Marsj! —

Med disse Ord begyndte hun at skrabe til sig alt, hvad hun kunde faa fat i af Katharina Iwanownas Sager, og at smide det altsammen paa Gulvet. Skønt allerede fuldstændig udmattet, en Afmagt nær og aandeløs, sprang Katharina Iwanowna op fra Lejet, hvor hun kraftesløs var sunket om, og kastede sig over Amalie Iwanowna; men Kampen var dog altfor ulige, den anden skubbede hende væk som om hun var en Fjer.

— Hvad! Ikke nok med at man har fornærmet os saa skrækkeligt, men saa vover denne Skabning, mig — hvorledes? Paa min Ægtefælles Begravelsesdag jager man mig ud af Hjemmet, efter alt mit Gæstevenskab, ud paa Gaden med de faderløse Børn! Hvor skal jeg vende mig hen? raabte den stakkels Kvinde, hulkende og stønnende. — Gud i Himlen! fortsatte hun pludselig med et funklende Blik: — skulde der ikke findes nogen Retfærdighed? Hvad skulde du deroppe ellers beskytte, naar det ikke var de Faderløse? Naa, men vi vil faa at se! Der findes endnu nogen Retfærdighed i Verden, ja, vist gør der det, og jeg skal nok finde den! Vil du øjeblikkelig pakke dig, du gudsfornægtende Skabning! Polenka, bliv hos dine Søskende, jeg skal komme tilbage. Vent paa mig, selv om det saa skulde være paa Gaden. Jeg vil dog se, om der findes Retfærdighed i Verden. —

Hun kastede sit eneste, grønne Tørklæde om Hovedet, det samme Tørklæde som den afdøde Marmeladow havde omtalt i sin Fortælling, trængte sig gennem den forvirrede, drukne Hob af Husets Naboer, som nu havde samlet sig i Værelset, og løb jamrende og grædende ned paa Gaden i den ubestemte Hensigt straks, koste hvad det koste vilde, at finde Retfærdigheden. Polenka sad forskrækket paa Kassen i Hjørnet sammen med sine Søskende, og hun blev siddende der med de to Smaa, idet hun skælvende ventede paa Moderens Tilbagekomst. Amalie Iwanowna løb op og ned i Værelset, skreg og regnede op, alt medens hun slyngede alt, som hun fik i Hænde, paa Gulvet. Naboerne skreg mellem hverandre, nogle snakkede meget, blev underrettet om og drøftede det forefaldne, andre stredes og kivedes, og atter andre begyndte at synge.

— Nu er det min Tid, tænkte Raskolnikow —: Nu, Sofia Semenowna, skal vi høre, hvad du vil sige!

Han gik for at begive sig hen til Sonjas Bolig.

4.

Raskolnikow havde været en duelig og dristig Defensor for Sonja overfor Luschin trods det, at han selv bar paa sin egen Smærte, sin egen Sjælslidelse. Efter at han allerede om Formiddagen havde lidt saa meget, var det ham nu en Tilfredsstillelse at finde Lejlighed til at frigøre sig for de Indtryk, der var blevet ham utaalelige, rent bortset fra det, som personligt og i Følge hele hans Karakter bevægede ham til at gaa hen til Sonja. Han følte alligevel en stærk Uro ved Tanken om det forestaaende Gensyn med Sonja. Han maatte sige denne, *hvem* der havde myrdet Lisabeta, og han følte i Forvejen en frygtelig Smærte, saa at han med Armene gjorde en afværgende Bevægelse. Da han, idet han forlod Katharina Iwanownas Bolig, havde udraabt: Hvad vil du nu sige, Sofia Semenowna? ejede han endnu et vist, indre, livfuldt Mod, fremkaldt ved hans Sejr over Luschin. Men saa besynderligt! Da han nærmede sig Kapernaumows Bolig, følte han sig pludselig svag og beklemt. Hensunken i Tanker stod han foran Døren med det besynderlige Spørgsmaal paa Læberne: *Skal* jeg da absolut sige hende, hvem der har myrdet Lisabeta? Spørgsmaalet var underligt, fordi han paa samme Tid sagde til sig selv, at han kunde ikke blot ikke undgaa at tilstaa det, men ogsaa aldeles umuligt trække den forestaaende Samtale ud — om det saa blot var for en ringe Tid. Han vidste endnu ikke, hvorfor det var umuligt, han følte det blot, og den pinende Erkendelse af sin egen Afmagt ligeoverfor den frygtelige Nødvendighed var ved næsten at kvæle ham. For at gøre en Ende paa Grublerierne og Overvejelserne aabnede han hurtigt Døren og saa, staaende paa Tærsklen, Sonja. Denne sad med Ansigtet skjult i Hænderne og støttet paa Albuerne ved det lille Bord; da hun opdagede Raskolnikow rejste hun sig hurtigt for at gaa ham i Møde, og som havde hun længe ventet paa ham.

— Hvad var der blevet af mig! begyndte hun hastigt, idet hun mødte ham i Midten af Værelset. Det var hende aabenbart magtpaaliggende at være den, der talte først. Derpaa tav hun i Forventning.

Raskolnikow traadte hen til Bordet og satte sig paa den Stol, som hun lige havde rejst sig fra. Hun stod to Skridt fra ham, aldeles som den foregaaende Dag.

— Hvorledes, Sonja? begyndte han pludselig og følte, hvorledes hans Stemme skælvede: — Komplottet var beregnet med Hensyn til Deres Samfundsstilling og de Følger, den har. Har De allerede forstaaet det?

Et Drag af Lidelse prægede hendes Ansigtstræk.

— Tal fremfor alting ikke igen med mig som i Gaar! afbrød hun ham: — Begynd saa hellere slet ikke. Jeg har jo desuden Sorg nok —

Hun smilede forskrækket, da hun antog, at hun kunde have gjort ham nogen Bebrejdelse.

— Jeg løb bort derfra uden at tænke over det. Hvad skulde jeg her? Jeg var lige i Begreb med at gaa derhen igen, da — da — De kom.

Han fortalte, at Amalie Iwanowna vilde jage hendes Familje ud af Huset, og at Katharina Iwanowna var løbet bort for »at finde Retten«.

— Min Gud! udbrød Sonja: — Kom hurtig med mig!

Hun greb sin Kaabe.

— Evig og altid den samme! bruste Raskolnikow op: — De har kun Tanke for, at de er alene i Verden. Kom dog med mig!

— Men — Katharina Iwanowna —

— Katharina Iwanowna undslipper Dem ikke; hun kommer nok selv hen til Dem, hvis hun allerede er løbet ud af Huset, tilføjede han haardt.

Sonja sank i smærtefuld Uvished om paa en Stol. Raskolnikow tav, stirrede mod Gulvet og grublede.

— Lad os en Gang antage — Luschin vil ganske vist ikke mere more sig med

det — — begyndte han og saa paa Sonja: — Men sæt, at det var Tilfældet, at det passede i hans Kram, og han skulde forvise Dem til Sibirien, idet han overlod Lebesjatnikow, men ikke mig, til Dem. Ikke sandt?

— Ja, svarede hun med svag Stemme: — Ja! — Hun talte adspredt og foruroliget.

— Jeg vilde saa i Virkeligheden ikke kunne komme til Dem, Lebesjatnikow derimod forsøgte det for at indsmigre sig hos Dem. —

Sonja tav.

— Naa, og hvis jeg var i Sibirien, hvad saa? Husker De endnu, hvad jeg sagde i Gaar?

Hun svarede stadig intet, medens han tav og ventede.

— Jeg troede, De igen vilde udbryde: Tal ikke, hør op! smilede Raskolnikow tvungent: — Hvad? Stadig tavs? spurgte han et Minut efter: — Vi maa dog tale om noget. Det vilde for Eksempel være meget interessant for mig at kunne erfare, hvorledes De nu vilde løse dette Spørgsmaal, som Lebesjatnikow vilde kalde det. Jeg mener det fuldstændigt alvorligt. Tænk Dem, Sonja, at De allerede forud havde erfaret alle Luschins Anslag og ganske nøjagtigt vidste, at Katharina Iwanowna saavelsom Børnene derved vilde gaa helt til Grunde, baade De, selv om De vel ikke regner Dem som nogen »Tilgift«, og Polenka, der jo er Moderen saa dyrebar. Naa, hvis nu alt afhang af Deres Dom: om denne Fyr, det vil sige Luschin, skulde leve længere og fuldføre sine onde Gærninger, eller om Katharina Iwanowna skulde ødelægges? Hvad vilde De da bestemme: Hvem af de to skal dø? Jeg spørger Dem om det?

Sonja saa uroligt paa Raskolnikow; det forekom hende, at der laa noget ejendommeligt i denne vage Tale, som i en eller anden Hensigt nu blev fremsat.

— Jeg anede, at De vilde spørge mig om saadan noget, svarede hun og saa forskende paa ham.

— Godt; det er muligt, men hvad vilde De bestemme?

— Hvorfor spørger De mig om Umuligheder? svarede Sonja med stor Modvilje.

— Maaske er det bedre, hvis Luschin bliver i Live og synder videre! Tør De heller ikke bestemme det?

— Jeg kender ikke det guddommelige Forsyn, og hvorfor spørger De mig om Ting, som ikke lader sig besvare? Hvad skal det til med alle disse tomme Spørgsmaal? Hvordan kunde det blive muligt, at det skulde afhænge af min Bestemmelse? Og hvem har vel sat mig til Dommer over, hvem der skal leve, og hvem ikke?

— Det vil ikke være muligt at naa noget, hvis det guddommelige Forsyn allerede igen skal indblandes, sagde Raskolnikow mørkt.

— Saa sig dog rent ud, hvad det er, De vil, udbrød Sonja smærteligt: — De sigter igen til et eller andet — eller skulde De kun være kommet herhen for at plage mig?

Hun holdt det ikke længere ud og brast i Graad, hun saa paa ham med en smærtefuld Længsel. Saaledes forløb fem Minuter.

— Du har Ret, Sonja, svarede han endelig i en sagte Tone, men pludselig forandredes han, hans stolte og umaadelig udfordrende Tone forsvandt, selv hans Stemme klang svagere: — Jeg har selv sagt til dig i Gaar, at jeg kom for at bede om Forladelse, og alligevel har jeg næppe faaet begyndt paa det.

Han smilede, men der laa noget kraftløst og intetsigende i hans tomme Latter. Han sænkede Hovedet og skjulte Ansigtet i sine Hænder.

Pludselig fyldtes hans Bryst af en besynderlig fremmed Følelse, ligesom et brændende Had mod Sonja. Ligesom forundret og forskrækket over denne Følelse løftede han hurtigt Hovedet og saa skarpt paa hende; et urofyldt og af smærtelig Bekymring dugget Blik mødte hans; det var Kærligheden — hans Had forsvandt som et Drømmebillede, men alligevel dukkede der afvekslende Følelser op i ham; det ene blev ham imidlertid klart, at nu var Minutet kommet.

Atter skjulte han Ansigtet i Hænderne og lod Hovedet falde ned paa Brystet. Han blegnede, rejste sig saa fra Stolen, saa paa Sonja og satte sig — uden at mæle et Ord — paa hendes Seng.

Dette Øjeblik lignede forfærdeligt det, da han stod bagved den Gamle, allerede havde faaet Øksen ud af Slyngen og følte, at der nu ikke mere var noget Minut at spilde.

— Hvad er der i Vejen med Dem? spurgte Sonja, sky og frygtsomt.

Han kunde ikke tale. Han havde aldeles ikke tænkt, at han skulde se sig selv saaledes og forstod slet ikke, hvad der nu foregik med ham. Hun traadte sagte hen til ham, satte sig ned ved Siden af ham paa Sengen og ventede, i det hun ufravendt saa paa ham. Hans Hjærte bankede og stod saa næsten stille. Det var utaaleligt; han drejede sit dødblege Ansigt om mod hendes, det trak blødt om hans Læber, han gjorde sig Anstrængelser for at tale. En Skræk bemægtigede sig Sonjas Hjærte.

— Hvad er der dog med Dem? spurgte hun endnu en Gang og fjærnede sig lidt fra ham.

— Intet Sonja! Bliv ikke forskrækket, det er ikke noget! Ja, rigtigt er det; naar man betænker sig længe, saa er dette en Fejl, mumlede han som et febersygt Menneske, der ikke er ved Bevidsthed.

— Hvorfor skulde jeg ogsaa være kommet for at plage dig? tilføjede han og saa paa hende: — Hvorfor i Virkeligheden? Jeg stiller mig selv det samme Spørgsmaal, Sonja!

Han vilde maaske endnu fire Timer senere have forelagt sig det samme Spørgsmaal; men nu talte han i fuldstændig Udmattelse, næppe ved Bevidstheden, og i det han uafbrudt følte en Skælven gennem hele Legemet.

— Aah, hvor De dog piner Dem selv! udbrød hun fuld af Medlidenhed og med Blikket fæstet paa ham.

— Alt er taabeligt! Hør nu, Sonja — han smilede ad noget, udmattet og med et blegt Ansigt: Ved du, hvad jeg vilde sige dig i Gaar?

Sonja forblev stum.

— Jeg sagde, da jeg gik, at jeg maaske havde taget Afsked for stedse med dig; men at jeg, hvis jeg kom i Dag, skulde sige dig, hvem der har dræbt Lisabeta.

Han skælvede pludselig over hele Legemet.

— Naa — jeg er kommen for at sige det.

— De har altsaa virkelig i Gaar — fremstammede hun med Besvær: — hvoraf ved De det? fortsatte hun hastigt, som om hun pludselig kom til Besindelse.

Sonja aandede besværligt, hendes Aasyn blev blegere og blegere.

— Nu forstaar jeg!

Hun tav i et Minut.

— Har man opdaget ham? spurgte hun derpaa sky.

— Nej, man har ikke opdaget ham.

— Hvordan kan De saa vide det altsammen? spurgte hun atter, næppe hørligt og efter en længere Pavse.

Han vendte sig om mod hende og saa fast og roligt paa hende.

— Gæt kun! svarede han derpaa med hint krusede, svage Smil.

Hans Legeme rystede konvulsivisk.

— Men De — hvorfor — forskrækker De mig? svarede hun med et Barns Smil.

— Jeg er meget intim Ven med ham, fortsatte Raskolnikow, idet han stadig saa hende ufravendt ind i Ansigtet, som om han ikke havde Styrke til at vende sine Øjne bort fra hende: — Han har — ikke villet dræbe — Lisabeta, — han — gjorde — det — i Fortvivlelse — kun den Gamle — vilde han; — — da hun — var alene — og han kom — — men saa kom — ja — saa kom — Lisabeta — han var der nu — — engang — og — saa — saa dræbte han ogsaa hende.

Der paafulgte et frygteligt Minut; de maalte bægge hinanden med Øjnene.

— Kan du ikke gætte? spurgte han pludselig med en Følelse af, at han styrtede ned fra et Kirketaarn.

— Nej — svarede Sonja tydeligt.

— Se blot nøje til.

Han havde ikke saasnart udtalt disse Ord, da hin Følelse af Bedøvelse, som

han allerede flere Gange før havde følt, lagde sig om hans Sjæl; han saa opmærksomt paa Sonja og syntes pludselig i dennes Ansigt at se Lisabetas. Han mindedes klart hendes Udtryk, da han nærmede sig Lisabeta med Øksen, og hun veg tilbage mod Væggen af Frygt for ham med fremstrakte Hænder og med barnlig Forfærdelse i alle Træk; aldeles ligesom smaa Børn, der pludselig er blevet forskrækkede, stift og uroligt ser paa den Genstand, der har gjort dem bange, og viger tilbage for den med udstrakte Arme og grædefærdige. Det samme viste sig nu hos Sonja: uden Beherskelse, med den samme Skræk saa hun nogen Tid paa ham, saa løftede hun pludselig den venstre Arm op, stemte let Fingrene mod Brystet og rejste sig langsomt fra Sengen, idet hun stadig fjærnede sig mere og mere fra ham, medens hendes Blik dog stadig hang stift ved ham. Hendes Skræk meddelte sig ogsaa til ham; ganske den samme Forfærdelse viste sig paa hans Træk, han stirrede ganske paa samme Maade efter hende, ja endog med det samme barnlige Smil.

— Har du gættet det? hviskede han endelig.

— Du store Gud! — som en ynkelig Jamren banede dette Udbrud sig Vej fra hendes Bryst. Udmattet kastede hun sig ned paa Sengen og begravede Ansigtet i Puderne. Efter en Tids Forløb rejste hun sig imidlertid atter, traadte hurtigt hen til ham, greb bægge hans Hænder og trykkede dem fast som i Jærnkramper med sine tynde Fingre, og paa ny saa hun ubevægeligt paa ham, som var hun fastnaglet til ham. I dette sidste fortvivlede Blik vilde hun søge det sidste Haab for sig selv. Men der var ikke noget Haab mere; der var ingen Tvivl tilbage om, at det forholdt sig saa. Naar hun senere hen erindrede sig disse Minuter, blev hun saa besynderlig til Mode. Hvorfor havde hun i disse Øjeblikke med et Slag erkendt, at der slet ikke var nogen Tvivl mulig? Og hun kunde dog ikke paastaa at have haft blot saa meget som den mindste Forudanelse. Men ikke desmindre forekom det hende, som om hun nu virkelig havde besiddet nogen Mistanke, førend han knapt nok var blevet færdig med at tilstaa sin Hemmelighed.

— Det maa være nok, Sonja! Pin mig ikke, bad han lidenskabeligt.

Han havde aldeles ikke tænkt paa det at aabenbare sig for hende, men det var sket alligevel.

Som ude af sig selv sprang hun op, vred Hænderne og ilede ind i Stuens Midte. Saa vendte hun igen atter hurtigt om og satte sig igen ved Siden af ham, i det hendes Skulder næsten berørte hans. Pludselig skælvede hun, som var hun stukket af et giftigt Dyr, skreg op og kastede sig paa Knæ foran ham uden at vide hvorfor.

— Hvad har De gjort, hvad har De gjort mod Dem selv! udbrød hun fortvivlet, sprang op og kastede sig om Halsen paa ham, i det hun trykkede ham fast i sine Arme.

Raskolnikow var rystet og saa paa hende med et smærteligt Smil.

— Hvor du er besynderlig, Sonja, du omfavner og kysser mig, efter at jeg har fortalt dig *det*. Du kender ikke dig selv mere!

— Nej, nej, der gives ikke paa hele Jorden en ulykkeligere Skabning end du! udbrød hun som i Henrykkelse og uden at høre paa hans Bemærkninger; saa brød hun pludselig ud i en hysterisk Taarestrøm.

Allerede i nogen Tid havde han mærket en ukendt Følelse i sig, lig en varm Bølge, og paa en Gang blev han saa usigelig blød om Hjærtet; han gjorde ikke mere Modstand: To Taarer trængte sig ud fra hans Øjne og blev hængende i Øjenvipperne.

— Saa forlader du mig altsaa ikke, Sonja? spurgte han næsten haabefuldt og saa paa hende.

— Nej, nej aldrig, aldrig! skreg Sonja højt: — Jeg vil følge dig, jeg skal drage med dig. Oh Gud, hvor er jeg dog ulykkelig! Og hvorfor har jeg dog ikke tidligere lært dig at kende, hvorfor kom du dog ikke før til mig? Barmhjærtige Gud!

— Naa, jeg er jo kommen!

— Først nu, aah, hvad er der nu at gøre? Vi vil vedblive at være sammen, forenede, gentog hun, forglemte sig selv og tænkte paa ny paa ham: — jeg vil drage til Sibirien sammen med dig! —

Det var, som om hans Indre pludselig forandredes; det tidligere, hadefulde og næsten hovmodige Smil saas atter paa hans Læber.

— Jeg bryder mig ikke om at tage til Sibirien endnu, Sonja, svarede han.

Sonja tilkastede ham et hurtigt Blik.

Trods den første, lidenskabelige og smærtefulde Deltagelse for den Ulykkelige, rystede hun dog pludselig ved Tanken om hans Forbrydelse; i Klangen af disse hans Ord hørte hun med et Mordere n. Bestyrtet saa hun paa ham; hun vidste endnu ikke hvorfor eller hvorledes eller i hvilken Hensigt han havde begaaet Udaaden.

Nu vaagnede alle disse Spørgsmaal i hendes Forstand og hun maatte atter og atter forsikre sig selv, at han var en Morder, at det virkelig var Tilfældet.

— Hvad er det? Hvor er jeg? sagde hun med dyb Eftertanke, som var hun ikke helt ved sig selv: Men hvordan har De dog kunnet udføre det, De, en saadan Mand, bestemme sig til det? Hvorfor?

— For at røve! Hold nu inde, Sonja! svarede han, som var han helt udtømt og næsten med Fortrydelse. Sonja stod som forstenet, saa udbrød hun pludselig:

— Du var sulten! Du — du vilde hjælpe din Moder? Ja?

— Nej, Sonja, nej, mumlede han og vendte sig bort fra hende med dæmpet Stemme: — jeg var ikke sulten; jeg vilde ganske vist hjælpe min Moder, men — heller ikke det er aldeles overensstemmende med Sandheden. Pin mig ikke mere!

Hun lagde Armene overkors.

— Men skulde virkelig alt dette være sandt! Min Gud, hvilken Sandhed! Hvem kan tro paa det? De giver jo sikkert Deres sidste Ejendele bort og myrder for at kunne røve. Ha! — udbrød hun pludselig: — de Penge, de Penge, som De gav Katharina Iwanowna, de Penge, Herre min Gud, de Penge skulde de være —

— Nej, Sonja, afbrød han hende hurtigt: — De Penge hidrører ikke derfra, berolig dig i den Henseende! Moder havde sendt mig dem gennem en Købmand, og jeg fik dem under min Sygdom, paa den samme Dag, hvor jeg gav Jer dem. Rasumichin har set det; han har taget imod dem i mit Sted — de Penge var min Ejendom, *min* virkelige Ejendom.

Sonja hørte tvivlende paa ham og anstrængte sig for at forstaa.

— *De* Penge — jeg ved ikke en Gang, om der var Penge hos dem, tilføjede han hensunken i Tanker: — Jeg tog kun en lille Portemonnæ fra Halsen, den var tyk og helt proppet, men jeg har ikke set i den; jeg kunde ikke faa mig til det. Men Sagerne, nogle Stene, Kæder ogsaavidere, har jeg allesammen og Pungen med gravet ned under en stor Sten i en ensom Gaard ved W-Prosjekt — allerede den næste Morgen. Der ligger de endnu den Dag i Dag.

Sonja lyttede aandeløs.

— Naa, men hvorfor gjorde De det da? De sagde, for at røve; men De har jo ikke taget noget! spurgte hun hastigt, i det hun greb efter Halmstraaet.

— Jeg ved det ikke; jeg har endnu ikke fattet nogen Beslutning om, hvorvidt jeg skal tage Pengene eller ikke, fortsatte han tankefuld, men pludselig kom han atter til Bevidstheden og smilede hastigt og kort: — Ha, hvilken Daarskab jeg lige har begaaet.

Der dukkede en Tvivl op hos Sonja, om han ikke kunde være sindssyg? Men hun kom hurtig bort fra den igen — »nej, her drejede det sig om noget andet.«

Men hun forstod ikke noget af det hele.

— Ved du, Sonja, tog han sukkende til Orde: Ved du, hvad jeg maa sige dig? Hvis jeg alene, fordi jeg var sulten, havde besluttet mig til at begaa Gærningen, — han betonede ethvert af sine Ord,

alt medens han saa paa hende med et gaadefuldt Blik: — Saa skulde jeg sige, at jeg var lykkelig. Forstaar du det?

— Men hvad vedkommer det dig! udbrød han fortvivlet et Øjeblik efter: — hvad bryder du dig om, hvis jeg ogsaa i dette Minut vilde tilstaa, at jeg ligefrem har handlet af Ondskab! Hvad bryder du dig om denne taabelige Triumf over mig! Aah, Sonja, hvorfor kom jeg ogsaa nu hen til dig?

Hun vilde svare, men fik ikke et Ord frem.

— Jeg opfordrede dig i Gaar til at gaa med mig, da du alligevel er bleven ene tilbage med mig.

— Gaa, hvorhen? spurgte Sonja sky.

— Ikke for at stjæle og myrde, vær ikke bange, ikke for at gøre det, smilede han ironisk: vi er forskellige Naturer. — Og ved du, Sonja, nu først forstaar jeg selv, hvorhen jeg vilde have taget dig med i Gaar! I Gaar, da jeg opfordrede dig til det, vidste jeg endnu ikke selv hvorhen! Jeg vilde bare, at du skulde komme med mig. Forlad mig ikke. Du bliver hos mig, ikke sandt, Sonja?

Hun trykkede hans Haand.

— Aah, hvorfor har jeg sagt hende det, aabenbaret det for hende, udbrød han en Stund efter i Fortvivlelse og seende paa hende med en uendelig Smærte: — Du venter naturligvis paa Forklaringer af mig, Sonja, du sidder og venter, jeg ser det; men hvad skal jeg sige til dig? Du vilde ikke forstaa noget af det, men kun føle dig overvældet af Medlidenhed — — med mig! Du vilde græde og atter omfavne mig, — naa ja, hvorfor omfavner du mig i det Hele taget? Maaske fordi jeg ikke formaaede at udholde det altsammen alene og er kommen for at skubbe en anden med ind under det: lid du ogsaa, saa bliver det lettere for mig? Kan du elske en saadan nedrig Fyr?

— Er du ikke ogsaa pint nok? udbrød Sonja.

Atter kom hin Bølge op i hans Sind og stemte ham blødhjærtet.

— Sonja, jeg har et slet Hjærte, det maa du huske paa, thi meget lader sig forklare af det. Jeg er netop kommen, fordi jeg er slet; der findes ogsaa Mennesker, som ikke var komne! Men jeg er fejg og — nederdrægtig! Dog, lad det nu være. Alt det er jo ikke noget — Jeg maa nu tale, men jeg ved ikke, hvordan jeg skal begynde. —

Han tav og overvejede.

— Ja, vi to Mennesker er saa forskellige! udbrød han atter: — vi er intet Par! Men hvorfor, hvorfor er jeg saa kommet? Jeg vil aldrig nogensinde kunne tilgive mig det.

— Nej, nej, det var meget godt, at du kom! udbrød Sonja: — det var bedre, at jeg fik alt at vide. Langt, langt bedre.

Han saa bedrøvet paa hende.

— Hvad det i Virkeligheden drejede sig om? sagde han, som var han fortabt: — naa — om det ene: jeg vilde være Napoleon, derfor har jeg dræbt! Er det nu klart for dig altsammen?

— Nej, hviskede Sonja naivt og forlegent: men tal dog, tal! Jeg skal nok forstaa det, jeg forstaar det altsammen inderst inde! tilføjede hun.

— Du vil forstaa det? Naa godt, vi faar jo se!

Han tav og tænkte sig længe om.

— Sagen forholder sig paa følgende Maade: Jeg stillede mig en Gang det Spørgsmaal: Hvad vilde der være sket, hvis for Eksempel Napoleon havde levet i mit Sted, og denne ikke havde haft en saadan Løbebane, intet Toulon, intet Ægypten, ingen Overgang over Mont Blanc, men i Stedet for alle disse herlige og mindeværdige Gærninger ganske simpelt en gammel, uanselig Registratorenke, som han maatte være nødt til at dræbe for at kunne tage Pengene ud af hendes Kister — til hans egen Karriere, forstaar du? — Naa altsaa, vilde han have besluttet sig til det, naar der ikke havde staaet ham nogen anden Udvej aaben? Vilde han ikke have krympet sig ved det, da det var alt for lidt bemærkelsesværdigt og — og tillige syndigt? Nu, jeg siger dig, at jeg allerede uendelig længe har pint mig selv med det Spørgsmaal, saaledes at det forekom mig usigelig beskæmmende, da jeg ende-

lig — aldeles uventet — udfandt — at han ikke blot ikke vilde have stræbt imod, men at det endog slet ikke vilde være faldet ham ind, at dette ikke var Forevigelse værd — han havde vel slet ikke forstaaet, hvorfor der gaves nogen Tøven! Hvis han ikke havde haft anden Vej, saa vilde han selv uden Betænkning have kvalt hende, uden at hun havde kunnet kny det allermindste. Naa ja — jeg har ogsaa opgivet alle Skrupler, jeg har myrdet efter de Stores Forbilleder. Ja netop saaledes! Forekommer dette dig latterligt? Ja Sonja, det latterligste ved det er, at Sagen forholder sig saaledes —

Sonja var ikke netop stemt til at finde det latterlige frem.

— Tal dog hellere lige ud og aabent til mig — uden de Eksempler, — bad hun sky og næppe hørligt.

Han vendte sig om mod hende, saa bedrøvet paa hende og greb hendes Haand.

— Du har igen Ret, Sonja. Det er overflødigt altsammen, det er tom Snak. Men se, du ved maaske, at min Moder næsten er ludfattig. Min Søster har faaet en Opdragelse under gunstige Vilkaar og har været nødt til at tage en Plads som Gouvernante. Alt deres Haab havde de bægge to sat til mig. Jeg studerede, men kunde ikke længere faa Raad til at gaa paa Universitetet og blev tvunget til for et Tidsrum at forlade det. Skulde nu dette ogsaa trække længere ud, selv en ti, tolv Aar, indtil jeg kom i bedre Kaar, saa kunde jeg alligevel haabe paa, at jeg kunde blive Lærer eller Embedsmand med tusind Rubler i Gage. — Han sagde dette, som havde han lært det udenad: — men inden det vilde min Moder være død af Græmmelse og Bekymringer, og jeg havde ikke en Gang formaaet at trøste hende; men min Søster, naa ja, hende kunde det nær have gaaet langt værre! — Hvad er der for Glæde ved Livet, naar man sin hele Levetid maa holde sig fjærnt fra alt, vende sig bort fra alt, glemme sin Moder og tillige roligt skal bære Tilsidesættelsen af sin Søster? Hvorfor skulde man ogsaa det? Naa, kun for at bringe hende til den evige Hvile og faa andre — Kone og Børn og lade disse være uden en Skilling og uden Brød. Saa havde jeg altsaa besluttet mig til at bemægtige mig den Gamles Penge og anvende dem i de første Aar uden at behøve at plage Moder til at sikre mig, at jeg kunde gaa paa Universitetet, — — og jeg skulde udføre det stærkt og radikalt, saaledes at jeg kom ind paa en helt ny Vej og grundlagde mig en ny, uafhængig Livsbane. Naa, det er alt. Jeg har ganske vist dræbt den Gamle og jeg har handlet slet ved at gøre det — nu, nok om det —

Han var næsten udmattet kommen til Enden af sin Fortælling og sænkede nu Hovedet.

— Aah, saadan kan det ikke være, ikke saaledes, udbrød Sonja smærtefyldt: skulde det virkelig være muligt; nej, det er ikke saadan!

— Du vil selv se, at det ikke er saaledes; men jeg fortalte oprigtigt første Gang; du havde jo Ret!

— Ret i hvad? Aah Gud! —

— Nuvel, jeg har blot dræbt et Kryb, Sonja, et unyttigt, hæsligt og ondt.

— Et Menneske er altsaa et Kryb!

— Jeg ved nok, at det ikke er et saadant, svarede Raskolnikow og saa med et ejendommeligt Blik paa hende: — for Resten — lyver jeg, Sonja, tilføjede han: — jeg har allerede længe løjet, det forholder sig aldeles ikke saadan — altsammen, du har haft helt Ret. Jeg havde helt andre Bevæggrunde til Handlingen. Det er saa lang Tid siden, jeg har talt med noget Menneske, Sonja, nu gør det ondt i mit Hoved.

Hans Øjne flammede i Feberild, han syntes næsten at fantasere og et uroligt Smil skælvede om hans Mund. Fra hans Sjæls aabne Indre gabede blot den frygteligste Udmattelse. Sonja anede, hvor han led; det begyndte ogsaa at angribe hendes Hoved. Han havde talt saa besynderligt, som var alting saa let forstaaeligt, og alligevel — aah, saa sikkert, saa sikkert — Gud i Himlen!

Hun vred i Fortvivlelse Hænderne.

— Nej Sonja, det forholder sig ikke saaledes, begyndte han og hævede pludselig Hovedet, som blev han optaget af en ny Tanke, som atter ophidsede ham: — Det er ikke saadan. Det er bedre! Tænk dig — og paa den Maade ligger Sagen virkelig bedre — antag, at jeg var egoistisk, hadefuld, slet, nederdrægtig og hævnsyg — og maaske tilbøjelig til Sindssyge. Alt dette paa samme Tid! Om Vanviddet har vi allerede tidligere talt! Jeg sagde dig nylig, at jeg ikke kunde forblive paa Universitetet. Ved du nu, om jeg maaske ikke kunde have gjort det alligevel? Moder havde blot behøvet at sende det nødvendige; jeg skulde selv have tjent til Støvler, Klæder og Maden. Jovist! Jeg kunde give Timer, som man tilbød mig det — for en halv Rubel. Rasumichin arbejder jo ogsaa! Men jeg var genstridig og vilde ikke! Jeg var virkelig genstridig; det Ord er meget træffende! Som en Edderkop krøb jeg op paa mit Tagkammer, du har jo selv været der; jeg vilde ikke forlade det. Ved du, Sonja, at lave Stuelofter og snævre Rum indsnævrer Sjæl og Forstand? Aah, hvor jeg hadede dette Værelse! Og vilde alligevel ikke forlade det! Jeg vilde ikke med fuldt Forsæt. Hele Dagen igennem forlod jeg ikke min Bolig, kunde heller ikke arbejde, ikke en Gang spise, — bare stadig ligge ned. Om Nastasja saa bragte mig Mad eller ikke, det var ligemeget — saaledes gik hver Dag; jeg spurgte med Vilje ikke om noget. Om Aftenen havde jeg ikke noget Lys, jeg laa i Mørke, jeg evnede ikke en Gang at arbejde for at faa Penge til Lys. Man skulde studere — he, — jeg solgte mine Bøger; paa mit Bord ligger der nu Støv over Skrifter og Hæfter. Jeg elskede netop det at ligge saadan og ruge. Jeg rugede altid over noget, og hvad havde jeg for Tanker, besynderlige, forskelligartede var de, ikke til at beskrive! Den Gang begyndte det ogsaa at flimre saadan for mine Øjne, at jeg — nej, ikke saadan! Jeg kan ikke fortælle det en Gang til! Jeg spurgte mig selv den Gang evig og altid: Hvorfor jeg egentlig var saa taabelig, hvorfor jeg, naar andre var taabelige, og jeg vidste, at de var det, ikke vilde være fornuftigere? Jeg erfarede senere, Sonja, at det vilde vare for længe, skulde man vente, til alle er forstandige. Jeg indsaa den Gang, at det aldrig kunde blive Tilfældet, at Menneskeheden ikke bliver anderledes, og at ingen skulde spilde sin Møje paa at ville ændre den. Saadan er det! Det er Loven. En Lov, Sonja, er det! Jeg ved nu, at den, der er fast og stærk i sin Vilje, gaar ud af Kampen med Sejr. Den, der vover meget, har en Ret der! Den, der ser ned paa Mængden, er en Lovgiver, og den, der vover mere end alle andre, er retfærdigere end Massen. Saadan har det været hidtil, og saadan vil det ogsaa være i Fremtiden! Kun den Blinde vil ikke indse dette. —

Under disse Ord havde Raskolnikow, skønt han saa paa Sonja, ikke mere bekymret sig, om denne endnu vilde kunne forstaa det eller ikke. Han var ganske og aldeles grebet af en Feber, han befandt sig i en Slags skæbnesvanger, krampagtig Tilstand; han havde jo virkelig i lang Tid ikke talt med nogen, — Sonja forstod, at dette mørke Evangelium udgjorde hans Tro og hans Lov.

— Jeg fandt den Gang, Sonja, fortsatte han ivrigt, at Magten kun er givet den, der vover at bøje den ind under sig og tage den. Det kommer kun an paa det ene, at man vover. Jeg havde den Gang for første Gang i mit Liv en Tanke, som næppe nogen anden før mig har udtænkt. Ingen! Det blev mig pludselig klart, klart som Dagen, det, som endnu ikke en eneste har vovet og vover; paa vor Vej gennem alt det jordiske Besvær maa vi ligefrem tage Tingene i Nakken og ønske dem Pokker i Vold. Jeg — jeg vilde være modig og myrdede — jeg har bare villet blive modig! Sonja, det er hele Grunden —

— Aah ti, ti stille! udbrød denne og værgede med Hænderne for sig: Vi kommer alle fra Gud, men Gud har slaaet Eder med Forblindelse og overantvordet Eder til Djævlen. —

— Ganske rigtig, Sonja, da jeg den Gang laa i Mørket og rugede, har Djævlen sikkert forvirret mig!

— Stille! Le ikke, Spotter! Jeg forstaar ingenting, ingenting af det! Aah Gud, intet, intet formaar han at indse!

— Rolig, Sonja! Jeg spotter aldeles ikke og ved selv, at Satan har forledet mig. Ti, Sonja, ti! gentog han mørk og bestemt: — Jeg ved alt! Alt dette har jeg allerede tidligere tænkt over, da jeg laa i mit Mørke. Lige til de sidste og mindste Omstændigheder har jeg prøvet det altsammen, jeg er fuldstændig klar over mig selv, fuldstændig! Og hvor meget, hvor meget pinte ikke al den Snak mig den Gang. Jeg vilde kun glemme og igen begynde forfra, Sonja, jeg vilde ophøre med at snakke! Skulde du mene, at jeg er løbet om som en Besindelsesløs, der ganske har tabt Hovedet? Jeg gik som et forstandigt Menneske, og netop det var min Ulykke. Tror du nu, at jeg ikke havde vidst det; saavelsom at jeg, hvis jeg først begyndte med at spørge, atter og atter vilde spørge: har du Ret til at tiltage dig en Magt? Jeg vidste ogsaa, at jeg saa maaske ikke havde nogen Ret til at besidde Magten. Eller naar jeg forelagde mig Spørgsmaalet: Vilde Napoleon være skredet til den Gærning eller ikke, saa følte jeg tydelig, at jeg selv ikke var nogen Napoleon. Al denne taabelige Snaks Martren har jeg lidt under, Sonja, og jeg ønskede at ryste det altsammen af mine Skuldre, jeg vilde forbande al den falske Lære og dræbe kun for min egen Skyld, — kun for mig alene! Selv heri vil jeg ikke lyve om mig selv. Jeg har ikke myrdet for at hjælpe min Moder. — Vrøvl! Jeg har ikke myrdet for at komme i Besiddelse af Rigdom og Magt til at kunne blive en Menneskehedens Velgører. Vrøvl! Jeg har slet og ret begaaet et Mord for min egen Skyld, for mig alene; om jeg nu er en Velgører for Menneskeheden eller hele Livet igennem lig en Edderkop skal fange Mennesker i mit Spind og suge deres Hjærteblod, er mig i dette Øjeblik fuldkommen ligegyldigt! Og saa især dette, Penge, Sonja, havde jeg ikke Brug for, da jeg myrdede, Penge betød intet mod dette andet at faa Vished — jeg ved nu alt — forstaa mig rigtig: — Jeg vil vel ikke nogensinde mere paa min Vej komme til at begaa et Mord; jeg maatte skaffe mig Vished gennem det, jeg begik; det laa mig paa Sinde: jeg vilde vide og hurtigt lære at erfare, om jeg var et Kryb eller et Menneske? Om jeg kunde begaa en Forbrydelse eller ikke? Kan jeg begaa den i min egen Interesse eller ikke, er jeg et skælvende Kreatur, eller har jeg *en Ret!*

— Til at dræbe? Om De har Ret til at dræbe? udbrød Sonja med løftede Arme.

— Ak, Sonja, svarede han lidenskabeligt; han vilde føje noget til, men tav, idet han smilede ringeagtende: Afbryd mig ikke, Sonja; jeg ønsker blot at bevise dig en Ting, at Djævlen vel nok den Gang har forledt mig, men senere har gjort mig det indlysende, at jeg ingen Ret besad til at følge ham, fordi jeg er et ganske sædvanligt Kryb som alle de andre. Han lo mig ud, og da er det, jeg kom hen til dig. Tag imod den Fremmede! Hvis jeg ikke var et sølle Kryb, vilde jeg da være kommet til dig? Hør endnu blot en Ting: da jeg gik hen til den Gamle, gjorde jeg det for at anstille et *Forsøg*. Nu ved du det.

— Og saa har De myrdet, myrdet!

— Det kaldes myrdet! Skulde man da myrde *saadan?* Gaar man hen til et Mord, som jeg den Gang gik? Jeg skal senere en Gang fortælle dig hvorledes! Har jeg virkelig myrdet den Gamle? Jeg har myrdet mig selv, ikke den Gamle! ! Det derhenne var kun et Øjeblik, men jeg har ramt mig selv for hele Evigheden! Den Gamle har Djævlen myrdet, ikke jeg! Men det er nok, Sonja, nok, nok! Forlad mig! udbrød han pludselig i krampagtig Angst: — lad mig være ene!

Han støttede sine Albuer mod Knæene og stemmede Hovedet mod sine Haandflader.

— Hvilke Lidelser! undslap det Sonja under smærtefuld Stønnen.

— Naa, sig saa, hvad der nu er at gøre? spurgte han, idet han pludselig hævede Hovedet og saa paa hende med et i Fortvivlelse fordrejet Ansigt.

— Hvad der er at gøre? udbrød hun og sprang med et Sæt op fra sin Plads; hendes hidtil taarefyldte Øjne funklede nu. — Rejs Dem! Hun greb ham ved Skulderen; han rejste sig og saa fuld af Forundring paa hende. — Gaa straks, i dette Øjeblik, hen til en Skillevej, bøj dig, kys saa Jorden, som du har besudlet, bøj dig derpaa for Lyset — bøj dig mod alle fire Sider og sig højt og klart: Jeg har myrdet! Da vil Gud skænke dig Livet. Vil du gaa? Vil du gaa? spurgte hun ham skælvende som i Feber, greb bægge hans Hænder og trykkede ham fast ind til sig, medens hun hæftede et brændende Blik paa ham.

Han var forbavset og følte sig truffet af dette uventede Følelsesudbrud.

— Du siger det for Sibiriens Skyld? Skal man da anklage sig selv frivilligt? spurgte han mørkt.

— Det er fornødent, at man tager sit Kors paa sig og soner.

— Nej, Sonja, jeg vil ikke gaa!

— Men hvordan vil du da kunne leve? Paa hvad Maade vil du leve? udbrød hun: — Er dette dig muligt? Hvordan vil du endnu kunne tale med din Moder? Hvad skal der overhovedet nu blive af dem; men hvad siger jeg, du har jo forladt Moder og Søster; ja forladt dem har du! Aah Gud! udbrød hun: — men han ved det jo selv altsammen! Ja sikkert, sikkert maa han nu henleve Livet uden Samkvem med Mennesker! Hvad skal der dog blive af dig!

— Vær ikke barnlig, Sonja, svarede han sagte: — Hvad er jeg skyldig i overfor de to? Hvorfor skulde jeg endnu gaa til dem, og hvad skulde jeg tale med dem om? Det er kun et Drømmebillede altsammen. Man styrter Mennesker i Fordærvelse i Millionvis og anser det for en Dyd; og det er Ødelæggelse, Sonja! Jeg vil ikke gaa! Hvorfor skulde jeg ogsaa sige, at jeg har myrdet, men ikke vovede at tage Pengene, og at jeg har skjult dem under en Sten! tilføjede han med et bidende Smil. — De maa nødvendigvis le ad mig og sige, at Narren ingenting har taget! Han var fejg og dum! De forstaar mig aldrig, Sonja, og de er ikke værdige til at forstaa mig! Hvorfor skal jeg gaa? Jeg gør det ikke! Vær ikke barnlig, Sonja!

— Du piner dig mere og mere, gentog hun, idet hun fortvivlet bedende strakte Hænderne ud mod ham.

— Jeg tror, at jeg har ramt mig selv, svarede han mørkt og som hensunken i Tanker.

— Maaske er jeg endnu et Menneske og ikke noget Kryb, og maaske har jeg dømt mig selv for overilet. Jeg vil kæmpe endnu en Gang!

Et stolt Smil saas paa hans Læber.

— Men at bære paa en saadan Kval et helt Liv igennem, et helt Liv!

— Jeg vil vænne mig til det, sagde han mørkt og eftertænksomt: — Men hør nu, fortsatte han et Minut efter: — nu er det nok med Graaden, nu er det Tid at handle: Jeg er kommen for at sige dig, at man nu søger efter mig og vil fange mig.

— Aah! udbrød Sonja forskrækket.

— Naa, hvad er der at skrige for? Du ønskede jo selv, at jeg skulde tage til Sibirien, og nu bliver du forskrækket. Det drejer sig om, at jeg ikke vil overgive mig! Jeg vil endnu kæmpe med dem, og de kan ikke gøre mig noget. De har ikke nogle sikre Beviser. I Gaar var jeg i stor Fare og ansaa mig allerede for fortabt; i Dag har Stillingen forbedret sig. De har Beviser til to Sider, det vil ganske vist sige, at jeg kan benytte deres Beskyldninger til min egen Fordel, forstaar du? Og jeg skal gøre det, thi nu har jeg lært det. Men man vil vel alligevel bringe mig i Fængsel. Hvis ikke et Tilfælde var indtraadt, saa kunde det allerede være sket i Dag. Men det har ikke noget at betyde, Sonja. Jeg skal sidde i Fængsel, og de skal atter blive nødt til at løslade mig, da

de hverken besidder det mindste Bevis eller kan faa fat i noget, det giver jeg mit Ord paa! Med det, som de raader over, kan de ikke sætte noget Menneske fast. Dog, nok om det! Jeg sagde det kun, for at du kunde vide det. — Jeg skal anstrænge mig for at arrangere alt saadan for Søster og Moder, at jeg ved dem i Sikkerhed og ikke forskrækker dem. Min Søster synes nu helt at være sikret og maaske ogsaa Moder. Saadan ligger Sagen. Du maa forøvrigt være opmærksom paa alt. Vilde du saa ogsaa komme i Fængslet, hvis de sætter mig bag Laas og Slaa?

— Aah, jeg kommer, jeg kommer!

De sad ved Siden af hinanden, bedrøvede og nedslaaede, som to Skibbrudne, der efter Stormen er kastet i Land paa en øde Strand. Han saa paa Sonja og følte, hvor dyrebar hendes Kærlighed var ham. Mærkeligt var det, han blev pludselig saa tung og bedrøvet til Mode over, at man kunde elske ham saaledes. Ja, det var en vidunderlig og alligevel sørgelig Følelse. Da han var kommet hen til Sonja, havde han følt, at alt hans Haab og hans Redning afhang af hende. Han tænkte, at han kunde give hende en Del af Lidelsen, og pludselig — efter at hun med hele sit Hjærte var kommet ham i Møde — følte og forstod ham, at han nu kun var endnu mere ulykkelig end før.

— Sonja, begyndte han: — det er maaske bedre, om du ikke kom til mig, saasnart jeg er i Fængsel.

Sonja svarede ikke, hun græd.

Nogle Minuter forløb.

— Har du et Krucifix? spurgte hun saa uformodet, som vaagnede hun af en Drøm.

Han forstod ikke lige straks dette Spørgsmaal.

— Nej, det har du vel ikke? Naa, men saa tag det derhenne, af Cyprestræ; jeg har et andet et, af Kobber, Lisabetas. Jeg havde byttet Krucifix med hende; hun gav mig sit, jeg gav hende mit. Lisabetas vil jeg beholde, tag du dette. Her er mit! Ja, mit! Vi vil lide sammen, sammen bære vort Kors.

— Giv mig det, sagde Raskolnikow; han vilde ikke krænke hende, men alligevel drog han Haanden, som han allerede havde strakt ud mod Helgenbilledet, tilbage igen:

— Ikke nu, Sonja! Hellere senere, tilføjede han for at berolige hende.

— Ja, ja, det er bedre, svarede hun oprørt: — naar du skal til at lide, saa tag det til dig. Kom til mig, saa vil jeg hænge det paa dig, saa beder vi og gaar.

I dette Øjeblik lød der to Slag paa Døren.

— Sofia Semenowna, tør man komme ind? lød en meget bekendt, høfligt klingende Stemme.

Sonja ilede forskrækket hen mod Døren; Herr Lebesjatnikows blonde Fysiognomi saa ind i Værelset.

5.

Lebesjatnikow syntes meget urolig.

— Jeg kommer til Dem, Sofia Semenowna! Undskyld, men jeg formodede, at jeg ligeledes vilde træffe Dem, henvendte han til Raskolnikow: — det vil sige, jeg havde maaske ikke netop tænkt noget — i saa Henseende —, jeg formodede bare — Katharina Iwanowna er nemlig blevet fuldstændig afsindig, forklarede han kort og vendte sig bort fra Raskolnikow.

Sonja udstødte et Skrig.

— Det vil sige, det ser blot saadan ud. Naa, der er jo ingen af os, som ved, hvad der er at gøre. Hun er vendt tilbage igen — man har, synes det, jaget hende ud et eller andet Sted og ovenikøbet slaaet hende, i det mindste ser det saadan ud. Hun var løbet hen til Distriktsforstanderen Semen Zacharitsch, men hun traf ham ikke hjemme; han spiste til Middag hos en General. Tænk Dem,

saa er hun løbet derhen, hvor der var Middag, hos denne General, og tænk Dem, der har hun faaet sat igennem, at man kaldte hende ind til Oberst Semen Zacharitsch, som det lader, endog midt under Taflet. De vil let kunne tænke Dem, hvad Følgen blev af det. Man har ligefrem smidt hende paa Porten; hun fortæller selv, at hun har dadlet ham og udtalt sig meget uforbeholdent overfor ham. Dette lod sig jo ogsaa meget let formode, hvordan har de i det Hele taget kunnet indvillige i hendes Anmodning — jeg begriber det ikke! Nu meddeler hun sig til alle og enhver ogsaa til Amalie Iwanowna; men hun er vanskelig at forstaa; hun skriger og slaar løs paa sig selv. Ak ja, hun taler og skriger, at hun, da alle støder hende fra sig, vil tage sine Børn og gaa ud paa Gaden og spille paa Lirekasse. Børnene skal synge og danse og hun selv, hun selv vil samle Pengene ind og hver eneste Dag gaa forbi Generalens Vinduer. »De skal se, siger hun: — hvorledes Børnene efter en ærlig Embedsmand maa strejfe om paa Gaden som Tiggere.« Hun slaar sine Børn, og de græder, hun lærer Ljona at synge og den lille Dreng at danse, for Resten ogsaa Polina Michailowna, og hun flaar alle deres Klæder i Stykker. Hun deler gamle Hatte ud til Børnene, som var de Skuespillere; hun selv vil slaa paa Bækken i Stedet for Musik. Hun tager ikke mod Fornuft, tænk Dem blot hele dette Optrin! Det kan dog umuligt gaa an!

Lebesjatnikow havde sikkert talt videre længe endnu, men Sonja, som havde hørt paa hans Beretning uden at trække Vejret, greb nu pludselig sin Kaabe og Hat og ilede løbende ud af Kammeret. Raskolnikow fulgte efter hende og bagest kom Lebesjatnikow.

— Hun er uden Tvivl blevet sindssyg, sagde han til Raskolnikow, da de kom ud paa Gaden: — Jeg vilde blot ikke forskrække Sofia Semenowna og sagde hele Tiden, at »det forekom« saaledes; men der er i Virkeligheden ingen Tvivl mulig. Man kan vel sige, at det er disse Svulster, som hos Brystsyge slaar sig paa Hjærnen; Skade, at jeg ikke forstaar mig noget paa Medicin. Jeg har for Resten forsøgt paa at berolige hende; men hun lader sig intet sige.

— Har De talt om disse Svulster til hende?

— Naa, ikke direkte om dem; hun vilde jo forøvrigt ikke have forstaaet noget af det. Men jeg mener nu dette: naar man ad logisk Vej kan overbevise et Menneske om, at vedkommende i Virkeligheden ikke har noget ud af at jamre, saa skal han høre op med det. Det er indlysende. Er det Deres Mening, at man ikke behøver at høre op?

— Saa vilde Livet være meget let at leve, svarede Raskolnikow.

— Tillad mig, tillad mig! Det var ganske vist meget vanskeligt for Katharina Iwanowna at forstaa dette; men er det Dem bekendt, at der i Paris allerede er blevet anstillet alvorlige Forsøg angaaende Muligheden af at helbrede Sindssyge blot ved Logikens Virkninger? En Professor dernede, som for kort Tid siden er død, en meget lærd Mand, var af den Anskuelse, at det var muligt. Hans til Grund liggende Idé er den, at der ikke i den Vanvittiges Organisme er nogen Fejl, og at Sindssyge paa en vis Maade er en logisk Fejl, en Mangel ved Dømmeevnen, et urigtigt Syn paa Tingene. Han retledede Skridt for Skridt de Syge og naaede, tænk Dem det, en Del Resultater! Men da han herunder ogsaa tog sig af Sjælen, saa tillod Resultaterne selvfølgelig, at der opstod Tvivl. Men, det forekommer mig, at man i det mindste —

Raskolnikow var allerede forlængst ophørt med at høre paa ham. Da han var naaet til sit Hjem, nikkede han til Lebesjatnikow og gik ind ad Porten. Lebesjatnikow studsede, saa sig om efter ham og skyndte sig saa videre.

Raskolnikow steg op til sit Kammer; men da han var kommet op, blev han staaende midt i det. Hvorfor var han da vendt tilbage hertil? Han saa atter paa det gule, pjaltede Tapet! Og saa det Støv! Da lød der pludselig udefra en høj, uafbrudt Banken, det lød, som om

man slog et Søm i et eller andet Sted. Han traadte hen til Vinduet, strakte sig op paa Taaspidserne og saa længe og med et Udtryk af den største Nysgærrighed ned i Gaarden. Den var imidlertid tom, og den Person, der bankede, var ikke synlig. Paa den venstre Side, i Fløjbygningen, stod der nogle Vinduer aabne, i Vindueskarmene stod der Geranier i Potter. Bag ved Vinduerne hang Linned til Tørring; han kendte allerede alt dette, vendte sig atter bort og satte sig paa Sofaen. Aldrig, aldrig nogensinde før havde han følt sig saa forfærdelig ensom.

Ja, han følte nu igen, at han i Virkeligheden kunde hade Sonja, især nu, efter at han havde gjort hende ulykkelig. Hvorfor var han gaaet hen til hende, alene for at lokke hendes Taarer frem? Hvorfor sporede han den Trang i sig til at forgifte hendes Liv? Hvilken Nederdrægtighed af ham!

— Jeg vil forblive ene, sagde han pludselig bestemt til sig selv: hun skal ikke tage med til Sibirien!

Nogle Minuter efter løftede han Hovedet og smilede saa sælsomt; en ejendommelig Tanke opstod hos ham: — Maaske er det endog bedre at leve i Forvisning? spurgte han pludselig sig selv.

Han vidste ikke, hvor længe han havde siddet saaledes med alle de ubestemmelige Tanker, som rørte sig i hans Hoved; da aabnedes Døren, og Avdotja Romanowna traadte ind. Hun blev straks staaende og saa fra Dørtærsklen hen paa sin Broder, ganske som Sonja for lidt siden. Derpaa nærmede hun sig og satte sig ned paa en Stol — lige overfor ham, paa den samme Plads som Dagen i Forvejen. Tavs og uden klare Tanker saa han paa hende.

— Bliv ikke vred, kære Broder; jeg kommer her kun for et Øjeblik, sagde Dunja. Hendes Ansigtsudtryk tydede paa megen Eftertanke, men ikke nogen Bitterhed. Hendes Blik var klart og roligt, og han saa, at hun var kommen til ham opfyldt af Kærlighed.

— Kære Broder, jeg ved nu alt, alt. Dmitri Prokopjitsch har forklaret og fortalt mig alting; man forfølger dig og plager dig med den taabelige og nedrige Mistanke. Dmitri Prokopjitsch sagde til mig, at der aldeles ikke var nogen Fare til Stede, og at du unyttigt piner dig selv med hint Skræmmebillede. Jeg tænker nu ikke helt saadan og forstaar fuldkommen, hvor pinefuldt dette maa være for dig, og at dette Fantom kan efterlade sig Spor for stedse. Jeg er endog bange for det. Derfor vil jeg heller ikke dømme over det, at du skiller dig fra os, jeg tør det ikke; tilgiv mig hellere, at jeg før har gjort dig Bebrejdelser. Jeg føler ved mig selv, at jeg, hvis jeg havde en ligesaa stor Lidelse at bære, ligeledes vilde trække mig tilbage fra alt. Jeg vil ikke sige det mindste om alt dette til Moder, men hyppigt tale om dig og sige til hende, at du snart vil komme til hende. Gør dig ingen Bekymringer om hende, jeg skal nok berolige hende; men gør du hende heller ikke bange — kom i det mindste en Gang! Tænk paa, at hun er din Moder. Nu er jeg kommet til dig, for at meddele dig — Dunja rejste sig fra sin Plads: — at du, hvis du en Gang skulde behøve mig, ligemeget i hvilken Henseende, hvis du behøver noget, om det saa ogsaa var mit Liv, eller hvad du ellers vil have — skal kalde paa mig — jeg skal nok komme! Levvel!

Hun vendte sig hurtigt om og gik henimod Døren.

— Dunja — udbrød Raskolnikow; han rejste sig og fulgte efter hende: — denne Rasumichin, Dmitri Prokopjitsch, er et meget bravt Menneske!

Dunja saa ud til at rødme lidt.

— Naa? spurgte hun og ventede et Øjeblik.

— Han er meget dygtig, arbejdsom, hæderlig og værdig til en stærk Kærlighed — — lev vel, kære Dunja!

Dunja var blevet bevæget; hun følte sig pludselig urolig.

— Men hvad skal det sige, Broder; skilles vi da virkelig for evig, siden du kommer med saadanne — saadanne Hentydninger.

— Det har intet at sige — lev vel! —

Han vendte sig bort fra hende og traadte hen til Vinduet. Hun stod endnu og saa fuld af Bekymring paa ham og gik saa endelig sorgfuld ud af Værelset.

— Nej, han var ikke følelsesløs overfor hende. Der havde været et Øjeblik — det var netop det sidste — hvor Fristelsen til inderligt at omfavne hende havde bemægtiget sig ham. Han vilde saa have taget Afsked med hende, ja, endog tilstaa for hende, men han formaaede ikke en Gang at beslutte sig til at række hende Haanden.

— Hun vilde maaske senere skælve, naar hun mindedes, hvordan jeg nu havde omfavnet hende, og sige, at jeg havde røvet et Kys fra hende.

— Men vil hun saa kunne udholde det? tilføjede han efter nogle Minuters Overvejelse: — Nej, hun kan ikke bære det; det er ikke til at bære! Det vil aldrig være til at udholde!

Han tænkte paa Sonja!

Det bølgede friskt ind fra Vinduet; udenfor var det ikke mere særlig lyst. Pludselig tog han sin Hue og gik.

Han hverken kunde eller vilde plage sig selv mere i denne hans sygelige Tilstand; denne uafladelige Angst og denne Skræk kunde ikke forblive uden Følger for ham, og naar han ikke allerede var helt feberasyg, saa kom det muligvis kun af, at netop blot denne indre, uudslettelige Angst holdt ham paa Benene og ved fuld Bevidsthed, men just lige netop, kunstig og periodisk.

Han vandrede af Sted uden Maal og Med; Solen var ved at gaa ned, en vis besynderlig Længsel havde i den sidste Tid begyndt at vise sig hos ham, der laa imidlertid ikke noget bittert eller brændende i den; samtidig bølgede noget uophørligt, evigt imod ham; han følte hin kolde, drebende Kval i de endeløse Aar, han følte i Forvejen Uendeligheden i denne »Alen i Kvadrat.« Den samme Følelse havde allerede Aftenen i Forvejen plaget ham.

— Der har vi denne taabelige, rent fysiske Sygelighed, som sniger sig ind paa os, hver Gang Solen gaar ned, og som skulde afholde os fra at begaa en Dumhed. Jeg vil ikke begive mig hen til Sonja, men til Dunja, mumlede han.

Pludselig hørte han nogen kalde paa sig; han saa op, Lebesjatnikow kom ham ilende i Møde.

— Tænk Dem, jeg har lige været og søgt Dem i Deres Bolig. Hun har sat sit Forehavende i Værk og taget Børnene med sig! Vi og Sofia Semenowna har med Besvær opsporet hende! Hun slaar paa et Vandbækken og lærer Børnene at danse; de græder blot. De stiller sig op paa Gadehjørner og ved Butikerne, der er en Masse Mennesker efter dem. Kom!

— Og Sonja? spurgte Raskolnikow, idet han fulgte Lebesjatnikow.

— Hun er fortvivlet! Det vil sige ikke Sofia Semenowna, men Katharina Iwanowna; men ogsaa den første er det! Jeg siger Dem, Katharina Iwanowna er fuldstændig vanvittig; man vilde saa bringe hende paa Politistationen; De kan nok tænke Dem, hvordan det virkede. Nu staar hun ved Kanalen paa X-Broen, ikke ret langt fra Sofia Semenownas Bolig! —

Ved Kanalen, lige ved Broen og ikke to Huslængder borte fra Sonjas Bolig, trængtes en Hob Mennesker; det var særlig Drenge og Piger, der havde samlet sig. Katharina Iwanownas hæse Stemme hørte man allerede midt paa Broen. Det var virkelig et besynderligt Optog, som vel formaaede at sætte et Gadepublikum i Oprør. Katharina Iwanowna i sit gamle, grønne, drap-dedames*)-Sjal og en defekt Straahat var aabenbart ganske utilregnelig. Hun var fuldkommen udmattet og aandeløs. Hendes udtærede, lidende Ansigt syntes mere medynkvækkende end ellers — paa Gaden og i Solskin synes en Brystsyg altid mere syg og reduceret end hjemme. — Imidlertid lod hun sig ikke berolige i sin ophidsede Tilstand; denne voksede snarere for hvert Minut. Hun traadte hen til Børnene, skreg til dem, talte dem til og underviste dem for Mængdens Øjne i at danse og synge og forklarede for dem, hvorfor dette var nødvendigt. Hun blev

*) Sjal af fint Kjolestof. O. A.

ude af sig selv, naar de ikke kunde lære, og slog dem endog; derpaa vendte hun sig om mod den glanende Mængde uden at være blevet færdig med Børnene. Men bemærkede hun i denne et blot nogenlunde anstændigt klædt Menneske, som var standset for at betragte dem, saa begyndte hun straks at forklare vedkommende, at hendes Børn var blevet tvunget til dette, fordi de stammede fra et adeligt, ja, man kunde endog sige fra et aristokratisk Hus! Hørte hun Latter eller haanlige Bemærkninger fra Mængden, styrtede hun sig straks løs paa de Formastelige og begyndte at skælde dem ud. Der var virkelig ogsaa nogle, der lo, andre rystede paa Hovedet; men de var alle meget interesserede i at se paa den Vanvittige med sine forskræmte Børn. Det Vaskebækken, som Lebesjatnikow havde talt om, var ikke til at opdage, i det mindste kunde Raskolnikow ikke faa Øje paa det, men i Manglen deraf slog Katharina Iwanowna Takt med sine benede Hænder, i det hun lod Polja synge og Ljona og Kolja danse; undertiden sang hun ogsaa selv med, men allerede ved den anden Node blev hun hindret i det af den smærtefulde Hoste, og hun geraadede i Fortvivlelse, forbandede sin Hoste og begyndte endogsaa at græde, men fremfor alt bevirkede de to Smaas Graad og Angst, at hun blev oprørt i Sindet. Hun havde i Virkeligheden gjort Forsøg paa at iføre Børnene et Slags Kostyme, som Gadesangere og Gadesangersker plejer at optræde i. Den Lille havde en Turban af hvidt og rødt Stof for at han kunde se ud som en Tyrk. Ljona havde et rødt Klæde om Hovedet og en af Kamelhaar strikket Hat eller snarere Nathue, som den afdøde Semen Zasharitsch havde baaret, og paa hvilken der fandtes en knækket Strudsfjer, som stammede fra Katharina Iwanownas Bedstemoder, og som hun hidindtil havde opbevaret som en Familjerelikvi i en Æske. Polenka gik i sin daglige Dragt. Hun iagttog forsagt og opgivende sin Moder, forlod hende ikke et eneste Øjeblik og slugte sine Taarer, da hun vel havde Anelse om sin Moders Vanvid; ængstelig saa hun sig om i Kredsen. Gaden og Menneskemængden forskrækkede hende i højeste Grad. Sonja fulgte uafladelig efter den Syge, hun græd og besvor hende fra Tid til anden at vende tilbage til Hjemmet, men Katharina Iwanowna var ubønhørlig.

— Lad mig dog være, Sonja, lad mig dog være! udbrød hun ilsomt og stakaandet, idet hun hostede: — Du ved ikke, hvad du forlanger, og du er endnu selv som et Barn! Jeg har allerede sagt dig, at jeg ikke mere vil vende tilbage til det fordrukne tyske Fruentimmer. Alle skal se det, hele St. Petersborg, hvorledes Børnene efter en hæderlig Fader, der har henlevet hele sit Liv i Troskab og Ærlighed, og er død saa at sige i sin Embedstjeneste, tigger om Almisser! —

Katharina Iwanowna havde ordnet alt dette i sin Fantasi og troede fuldt og fast paa det.

— Han, denne haardhjærtede General, ja, han netop skal se det! Og du er taabelig, Sonja! Hvordan skulde vi ellers friste Livet nu, Sonja; jeg spørger dig bare? Vi har saamænd udnyttet dig tilstrækkeligt, jeg vil ikke have mere af dig! Ak, Rodion Romanowitsch, er De der! udbrød hun højt, da hun opdagede Raskolnikow og ilede hen til ham: — Fortæl De denne Tosse her, at man ikke kunde foretage sig noget fornuftigere! Lirekassemusikanterne tjener dog ogsaa til deres Livsophold, men os vil enhver udmærke, man vil indrømme os, at vi er en fattig, men fin Familje, som er sunken ned i Armod, fordi den har mistet sin Forsørger; men den General skal blive afskediget fra sit Embede, det skal De faa at se! Hver Dag skal vi stille nedenfor hans Vindue, og hvis Czaren kører forbi, saa vil jeg falde paa Knæ for ham, løfte Børnene op imod ham, vise ham dem og raabe: — Beskyt dem, lille Fader, Czar! — Han er Fader for de Forældreløse, han er Forbarmelsen og vil tage dem i sin Varetægt, det skal De faa at se; — men den General — — — Sonja! Tenez vous droite!*) Du Kolja,

*) Hold dig ret! O. A.

skal ligestraks danse! Hvad græder du for? Nu græder han sandelig igen! Hvad er du da bange for, du lille Nar? Herre Gud! Hvad skal jeg nu stille op med dem? Hvis De vidste, hvor de er lidet lærvillige! Hvad skal jeg dog gøre med dem? —

Idet hun selv var grædefærdig, hvad der dog aldeles ikke hindrede hende i hendes uafbrudte Talestrøm, pegede hun paa de hulkende Børn. Raskolnikow forsøgte at overtale hende til at gaa hjem og sagde endog i den Hensigt at smigre hendes Forfængelighed, at det var upassende for hende at rende omkring i Gaderne som Lirekassemusikanterne, naar hun tænkte paa at blive Leder af en Pension for adelige Døtre.

— Pension! Hahaha! Den, der kommer med det, lyver ordentlig! — udbrød Katharina Iwanowna atter rystet af et Hosteanfald: — Nej, Rodion Romanowitsch, den Tand er slaaet ud! Os har alle forladt! Men denne General! — Ved De, Rodion Romanowitsch, at jeg har smidt et Blækhus efter ham, nede i Tjenerstuen; det stod paa Bordet ved Siden af et Stykke Papir med en Fortegnelse, og der har jeg ogsaa skrevet under; jeg smed det og løb min Vej. Aah, de Elendige, de Elendige! Men jeg bryder mig ikke noget om det; jeg kan nu selv ernære dem allesammen og behøver ikke at bukke for nogen! Vi har saamænd længe nok benyttet os af hende der, hun pegede paa Sonja: — Polenka, hvormeget har I saa faaet ind? Vis mig det en Gang! Hvadfornoget? Kun to Kopeker ialt? Aah, disse ynkelige Fyre! De giver ikke noget, men render efter os og rækker Tunge! Hvorfor ler den Tølper? Hun pegede paa en i Mængden: — Vel fordi Kolja har saa vanskeligt ved at begribe; hvilken Modvillighed! Hvad er der med dig, Polenka? Tal Fransk med mig, parlez-moi français!*) Jeg har jo dog lært dig det, du kan allerede flere Talemaader! Vi maa udmærke os, da vi er af god Familje, har velopdragne Børn og ikke er som disse Lirekassemusikanter, der kun synger almindelige Gadeviser, medens vi foredrager ædle Romancer. Ak ja! Hvad skal vi nu egentlig synge. I kan søge overalt, vi — ser De, vi er nu standsede her, Rodion Romanowitsch, for at vælge os et eller andet til at synge, saa at Kolja kan danse efter det; hos os gaar jo endnu alt, som De kan tænke Dem, efter Improvisation. Vi skal og maa til at aftale i Forvejen, saa at alt kan blive rigtigt i Gentagelsen; men saa vil vi ogsaa gaa ud paa Newsky Prospekt, hvor der findes langt flere Folk af den fornemme Verden, og de vil straks lægge Mærke til os. Sonja kan ganske vist synge *én* Folkevise, men netop kun den ene, og netop den synger alle og enhver! Vi skal foredrage noget langt bedre. Hvad mener du om det, Polenka, naar du blot kunde bistaa din Moder. Jeg har ikke nogen Hukommelse mere, ingen Hukommelse, ellers vilde jeg hurtigt komme paa det. Nu synger vi paa Fransk: Cinq sous!*) Jeg har jo lært jer den! Deri ligger det hovedsagelige, at vi synger Fransk. Saa vil man straks blive klar over, at I er adelige Børn, og det er langt mere rørende! Vi kunde ogsaa synge: Marlborough s'en va-t-en guerre!**) skønt det jo bare er en Barnesang og kendes i alle de aristokratiske Hjem, naar man skal have Børnene til at slumre ind:

Marlborough s'en va-t-en guerre
Ne sait quand reviendra — —***)

begyndte hun at synge. Dog nej! »Cinq sous« er bedre! Fremad Kolja, Armene i Siden, hurtig, og du Sonja, ligeoverfor ham — paa den anden Side, jeg og Polja skal synge og slaa Takt:

— Cinq sous, cinq sous
Pour monter notre ménage — —†)

*) Tal Fransk til mig! O. A.

*) Fem Sous — »Femogtyveøren«.
**) Marlborough han gaar i Krigen. Paa Dansk populær som: Mallebrok er død i Krigen!
***) Ingen ved naar han kommer igen —
†) Fem Sous, fem Sous, for at købe Husgeraad — O. A.

— Keh — keh — keh! — Hun blev angrebet af et voldsomt Hosteanfald. — Saml din Kjole bedre, Polenka, læg Skuldrene tilbage, formanede hun, idet hun pustede ud midt under Anfaldet: — I maa i særlig Grad passe paa Jeres gode Holdning, for at enhver kan se, at I er adelige Børn! Jeg sagde allerede den Gang til dig, Sonja, at den skulde have været skaaret kortere, og at der behøvedes to Længder. Men du kom jo saa med dine Raad og sagde, at den i Forvejen var altfor kort, altfor kort, og derfor staar vi nu, saa at Barnet ser helt vanskabt ud. Naa, græder I nu igen? Hvad vil I dog, I Tossehoveder? Fremad, Kolja, hurtigt, hurtigere — stadig hurtigere — aah, hvor det dog er et utaaleligt Barn:

Cinq sous, cinq sous! —

— Der kommer der igen en Politibetjent. Hvad mon nu han vil? —

Der var virkelig en Politibetjent, som trængte sig igennem Hoben. Men i samme Øjeblik nærmede sig ogsaa en Herre i Uniform og Kappe, en højerestaaende Embedsmand paa maaske halvtreds Aar, og med en Orden om Halsen — hvilken sidste Omstændighed var meget behagelig for Katharina Iwanowna og heller ikke forfejlede sin Virkning paa Politimanden. Den fine Mand stak hende tavs en grøn Trerubelseddel i Haanden; hans Ansigt udtrykte en uhyklet Medlidenhed. Katharina Iwanowna tog imod Gaven og bøjede høfligt, næsten ceremonielt Hovedet til Tak.

— Jeg takker Dem, min Herre, svarede hun affekteret: — Det er Omstændighederne, som har bevæget os til — tag Pengene, Polenka. Ser du, der findes endnu ædle og højmodige Mennesker, som straks er parat til at hjælpe en stakkels Adelig i hendes Ulykke. De ser her, højtærede Herre, nogle adelige Faderløse for Dem, ja, man kunde næsten sige Børn af aristokratisk Herkomst — — men alligevel blev den General siddende ned og spiste Hjærper; han stampede med Fødderne, fordi jeg forstyrrede ham; Deres Excellence, sagde jeg: — De vil beskytte de stakkels Faderløse. De kendte den afdøde Semen Zacharitsch godt — der er den Politibetjent igen — hjælp os dog! — raabte hun til Embedsmanden: — Hvorfor trænger den Mand der sig ind paa os? Vi maatte allerede før flygte for saadan en henne i M-gade. Hvad vil du da egentlig, du Nar?

— Jeg staar her, fordi det er forbudt at synge paa Gaderne. Udtal Dem for Resten ikke saa uhøfligt.

— Det er Dem selv, der er uhøflig! Om jeg gaar med en Lirekasse, hvad vedkommer det saa dig?

— Man skal have Autorisation til at spille paa Lirekasse paa offentlige Steder; men De generer desuden Folk ved den Maner, De opfører Dem paa. Hvor bor De?

— Hvadfornoget? En Autorisation! skreg Katharina Iwanowna: — Jeg har begravet min Mand i Dag, hvad skal jeg saa med en Tilladelse?

— Kære Frue, kære Frue, berolig Dem, begyndte nu Embedsmanden: — Kom, jeg skal ledsage Dem. Det passer sig ikke her med denne Hob Mennesker; De er ogsaa syg —

— Kæreste Herre, De forstaar det ikke! skreg Katharina Iwanowna: — Vi vil jo til Newsky-Prospekt — Sonja, Sonja! Hvor er hun dog? Hun græder ogsaa! Men hvad gaar der af Jer allesammen? Kolja, Ljona, hvor skal I hen? skreg hun pludselig fuld af Skræk: aah, disse tossede Børn; Kolja, Ljona, hvor vil I hen?

De to Børn var blevet forskrækkede baade paa Grund af Folkestimlen paa Gaden og Optrinnene med Moderen, der var blevet afsindig, og da de nu saa Politibetjenten komme, og da denne forsøgte at faa fat i dem og føre dem med sig, tog de pludselig og som efter Aftale hinanden ved Haanden og begyndte at løbe bort. Med Skrigen og Hylen gav den ulykkelige Katharina Iwanowna sig til at løbe efter dem. Det var et sørgeligt og uhyggevækkende Syn at se hende,

som hun der fløj af Sted, grædende og forpustet stønnende. Sonja og Polenka fulgte efter hende.

— Hent dem tilbage, hent dem! Sonja! Aah, de tossede, utaknemmelige Børn! Polja, fang dem, hvorfor skulde jeg — hun snublede og styrtede omkuld.

— Hun har slaaet sig til Blods, aah Gud! skreg Sonja, idet hun bøjede sig ned over hende.

Alle løb til og trængtes om dem. Raskolnikow og Lebesjatnikow kom først til, Embedsmanden saas ogsaa og bag ham den brummende Politibetjent: — Ak ve! Ak ve! Han slog ud med Haanden i Anelse om, at Sagen kunde faa et uheldigt Forløb.

— Tilbage — straks! — udbrød han og drev den sammenpressede Klynge fra hinanden.

— Hun dør, raabte en.

— Hun er afmægtig! skreg en anden.

— Gud bevare og beskytte os! sagde en Kone og slog Kors for sig: Hun vilde fange den lille Pige og Drengen. Nu fører man dem bort, den ældste har indhentet dem.

Da man nærmere undersøgte Katharina Iwanowna, opdagedes det, at hun ikke, som Sonja formodede, havde slaaet sig mod nogen Sten, men at Blodet, som farvede Jorden rød, kom ud af Munden fra Brystet.

— Jeg kender det godt, mumlede Embedsmanden, henvendt til Raskolnikow og Lebesjatnikow: — Saa kommer der en Blodstyrtning, som kvæler Mennesket. Jeg har netop for nylig været Vidne til det hos en af mine Slægtninge; hun spyttede et Glas halvt fuldt, og pludselig, der var ingenting at stille op, var hun død.

— Denne Vej, her hen, bring hende til mig! bønfaldt Sonja: — Jeg bor der! Det Hus der, det andet herfra!

— Hurtigt, hurtigt, hen til mig! sagde hun til Folkene: Send Bud efter en Læge. Aah Gud!

Det lykkedes ved Embedsmandens Anstrængelser, som Politimanden ogsaa hjælpsom tog Del i, at faa Katharina Iwanowna bort. Blodstyrtningen vedblev stadig, men hun saa ud til atter at komme til sig selv. Foruden Sonja selv traadte ogsaa Lebesjatnikow og Raskolnikow, Embedsmanden og Politibetjenten, som nu havde faaet Hoben splittet, ind i hendes Kammer. Det var lykkedes nogle af Tilskuerne at slippe med ind i Huset og trænge sig helt hen til Døren. Polenka førte Kolja og Ljona, som skælvede og græd, ind ved Haanden. Ogsaa nogle Medlemmer af Familjen Kapernaumow kom til; Kapernaumow selv, lam og pukkelrygget, et Menneske af sælsomt Ydre med strittende opstrøget Haar og Bakkenbarter; dennes Kone, der altid saa ud, som om hun var forskrækket, og nogle af Børnene med forundret-stivnede Ansigter og aabentstaaende Munde. Blandt alle disse Mennesker saas pludselig ogsaa Swidrigailow.

Raskolnikow maalte ham fuld af Forundring, da han ikke kunde begribe, hvordan denne Mand kom her, og da han ikke havde bemærket ham mellem Mængden.

Man talte om Læge og om Præst. Embedsmanden hviskede rigtignok til Raskolnikow, at en Læge var overflødig, men han anordnede alligevel, at der skulde sendes Bud efter en saadan, og den gamle Kapernaumow løb selv efter ham.

Imidlertid var Katharina Iwanowna igen kommet til sig selv, og Blodet standsede. Hun saa med et smærtefyldt, skarpt og gennemtrængende Blik paa sin blege, bævende Sonja, som med et Tørklæde hviskede Sveddraaber bort fra Panden; endelig bad hun, om man vilde lægge hende lidt højere. Hun blev sat op i Sengen og støttet paa bægge Sider.

— Hvor er Børnene? spurgte hun med svag Stemme: — Har du faaet dem med, Polenka, aah, de Tossehoveder! Hvorfor løb I dog bort? — Ak ve!

Blodet laa endnu paa hendes udtærede Kinder; hun lod Øjnene flakke om i Kredsen: — Her bor du altsaa, Sonja? Jeg har endnu aldrig været hos dig.

Hun saa med uendelig Smærte paa sin Datter.

— Vi har udsuget dig, Sonja. Polja, Ljona, Kolja, kom herhen! Saadan, der

er I jo, Sonja, tag dig af dem, del med dem — for mig er der nu gjort nok! Dansen er forbi! Forlad mig, lad mig i det mindste dø i Fred.

Man lod hende glide tilbage i Puderne.

— Hvad? En Gejstlig? Det er ingen Nytte til! Hvem af Jer besidder vel en overflødig Rubel. Jeg har ingen Synder paa Samvittigheden! Gud vil langt snarere tilgive mig! Han ved selv, hvad jeg har lidt! Men ikke noget Skriftemaal, det er ikke nødvendigt. —

En rastløs Fantaseren greb hende nu mere og mere. Undertiden fo'r hun sammen i Rædsel og saa sig om i Kredsen; hun genkendte straks dem alle; men hurtigt omtaagedes atter hendes Bevidsthed, og hun hensank i Fantasier. Hun aandede hæst og besværligt, i hendes Strube var der noget, som syntes at ville bane sig Vej.

— Jeg vilde sige til ham: — Deres Excellence! — udbrød hun og stønnede ved hvert Ord: — denne Amalie Iwanowna, ak! Ljona, Kolja! Hænderne i Siden, hurtigere, glissez, pas-de basque!*) — stamp med Fødderne! Vær gratiøs! —

Du hast Diamanten und Perlen —**)

sang hun paa Tysk: — Hvordan er det saa, — I skal synge:

Du hast ja die schönsten Augen —
Mädchen, was willst du noch mehr?***)

Naa ja, hvorfor ikke? Hvad vil du mere? Ja, saadan tænker den Enfoldige! — — Eller saaledes:

— In Mittagsglut —

Ak, hvor jeg elskede denne — jeg har forgudet den Romance, Polenka:

In Mittagsglut, im Thale Dagestan —†)

*) Sværv, Kjoleskøderne.
**) Gammel tysk Vise.
***) Du har jo de smukkeste Øjne, Pigelil, hvad ønsker du mer?
†) I Middagsheden, i Dagestans Dal. O. A.

— Ved du, at din Fader — sang den som Brudgom. Aah, de Dage! Den maa vi endelig synge! Javist, ja — absolut — men, — jeg har ogsaa glemt den; tænk Jer dog om, naa?

Hun laa hen i et frygteligt Sindsoprør og anstrængte sig for at komme op. Endelig begyndte hun at synge med en forfærdelig fordrejet, hæsere og usammenhængende Stemme, idet hun skreg ved hvert Ord og stønnende hev efter Vejret, og medens et Udtryk af stigende Forfærdelse lejrede sig over hendes Ansigt:

—In Mittagsglut, im Thale Dagestan —
Das Blei im Busen —*)

Deres Excellence! hylede hun pludselig med en hjærteskærende Jamren, og medens Taarerne brød frem: — Beskyt de Faderløse! De kender den afdøde Semen Zacharitschs Gæstevenskab, man kan sige, at det var aristokratisk! Ha!

Hun skælvede, idet hun atter kom til Bevidsthed og med Skræk opmærksomt iagttog dem alle. Sonja genkendte hun straks.

— Sonja! Sonja! sagde hun blidt og kærlighedsfuld, som var hun forandret ved at se denne hos sig: — Sonja, du gode Pige, er du ogsaa her?

Man løftede hende atter op.

— Nok; det er Tid nu. Tilgiv mig, Ulykkelige. Hesten er skamridt! udbrød hun fortvivlet og gennemrystet af Smærte, med Hovedet dybt boret ned i Puderne.

Hun mistede paa ny Bevidstheden, men det varede ikke længe. Hendes bleggule, knokkelmagre Ansigt sank tilbage, Munden aabnedes, og hendes Fødder straktes i Dødskamp. Dybt, dybt sukkede hun Gang paa Gang og sov hen.

Sonja kastede sig over hendes Lig, slyngede Armene om det og forblev som livløs i denne Stilling med Hovedet hvilende paa den dødes visne Bryst. Polenka smed sig for Moderens Fødder og kyssede dem, medens Taarerne strøm-

*) Saa tung om Hjærtet. — O. A.

mede. Kolja og Ljona, som ikke endnu kunde forstaa noget af det forefaldne, men dog havde Følelsen af, at noget frygteligt tildrog sig, greb om hinandens Skuldre med de smaa Arme og stod saa og saa hinanden ind i Øjnene, derpaa aabnede de samtidig Munden og begyndte at skrige. De var endnu i deres hele Stads, den ene i Turban, den anden med en lille Kappe, besat med Strudsfjeren.

Men hvordan var pludselig dette »Æresdiplom« kommen hen paa Sengen ved Siden af Katharina Iwanowna? Det laa der, ved Siden af Hovedpuden. Raskolnikow lagde Mærke til det.

Han traadte hen til Vinduet; Lebesjatnikow fulgte efter ham.

— Hun er død! sagde den sidste.

— Rodion Romanowitsch, jeg har et Par Ord af Vigtighed at sige Dem, begyndte nu Swidrigailow. Lebesjatnikow forlod straks sin Plads og trak sig fintfølende tilbage. Swidrigailow trak den forundrede Raskolnikow med sig længere væk —helt hen i Hjørnet.

— Jeg skal paatage mig hele denne Sag, altsaa Begravelsen og alt det øvrige. De ved jo, at jeg er rig — jeg har jo sagt Dem, at jeg sidder inde med overflødige Penge. De to Smaa og Polenka skal jeg faa anbragt i et Vajsenhus og udsætte femtenhundrede Rubler for hver af dem, til de naar deres Fuldmyndighed, for at Sofia Semenowna kan være rolig. Men hende selv vil jeg trække ud af Sølet, thi det er et godt Pigebarn, ikke sandt? Naa, saa meddel da Avdotja Romanowna, at jeg har anvendt de titusind Rubler, som var bestemt for hende, paa den Maade.

— I hvad Hensigt er De da saa velgørende? spurgte Raskolnikow.

— Aah, hvor det Menneske er mistroisk, lo Swidrigailow: — jeg har jo sagt, at de Penge er uden Nytte til for mig! Naa, altsaa gør jeg det ud af blot og bar Menneskekærlighed, tillader De ikke det? Hun har sikkerlig ikke været noget »Kryb« — han viste med Fingeren hen til Krogen, hvor den Døde laa: — saadan som den gamle Pantelaanerske. Naa, sig selv: »skal Luschin leve og vedblive at synde, eller skal han dø?« Hvis jeg ikke hjælper her, saa vil for Eksempel Polja komme ind paa den selvsamme Vej, ad hvilken —

Han sagde alt dette med en vis let Blinken, et Slags godmodigt Skælmeri, uden at vende Blikket fra Raskolnikow. Denne var blevet bleg, det gik ham koldt gennem alle Lemmer, da han nu hørte sine egne Talemaader, dem han havde sagt Sonja. Hurtigt fo'r han op og stirrede sælsomt paa Swidrigailow:

— Hvorfra ved De? — hviskede han og trak næppe Vejret.

— Jeg bor her, bagved den Væg, hos Fru Reszlich. Der bor Kapernaumow og der Fru Reszlich, en gammel, meget hengiven Veninde af mig. Jeg er Nabo.

— De?

— Jeg, svarede Swidrigailow og rystede af indeklemt Latter: — Jeg kan forsikre Dem paa min Ære, kære Rodion Romanowitsch, at De har interesseret mig overmaade. Jeg havde jo sagt, at vi skulde genses, jeg har forudsagt Dem det — naa, og vi har set hinanden igen. De ser nu, hvilket gemytligt Menneske jeg er, og De vil desuden komme til at erkende, at man meget godt kan komme ud af det med mig. —

Sjette Del.

1.

Der oprandt nu en sælsom Tid for Raskolnikow; det var som en Sky faldt ned om ham og sluttede ham inde i en omklamrende, blygraa Ensomhed. Da han senere mindedes dette Tidsrum, forekom det ham, som havde hans Forstand den Gang undertiden været omtaaget, og at det med enkelte Afbrydelser varede saadan ved umiddelbart lige til Slutkatastrofen. Han var fast overbevist om, at han den Gang havde faret vild i meget, for Eksempel i Tidsforholdene og i Varigheden af mange Hændelser. Da han som Følge deraf anstrængte sig for at blive klar i Erindringen, fandt han en hel Del vedrørende sig selv, idet han retledede sig ved Hjælp af de Meddelelser de, der stod ham nær, gav ham.

For Eksempel forvekslede han altid den ene Hændelse med den anden; eller han ansaa en Tildragelse for Følgen af et eller andet, som kun eksisterede i hans Indbildning. Til Tider beherskedes han af en sygelig, kvælende Uro, som endog steg til panisk Rædsel. Men han mindedes ogsaa, at der havde været Øjeblikke, ja endog Timer, og maaske hele Dage, paa hvilke han i Modsætning til den forudgangne Skræk betoges af en fuldstændig Sløvhed —, en Sløvhed, som var lig den sygeligt ligegyldige Opgivelse hos mangen Døende. I Almindelighed anstrængte han sig ogsaa under disse sidste Dage for, som det syntes, at gaa af Vejen for den aabne, fulde Erkendelse af sin Stilling. Nogle Kendsgærninger, der fordrede en øjeblikkelig Afgørelse, foruroligede ham ganske særlig; og alligevel, hvor glad vilde han have været, hvis han havde kunnet frigøre sig for dem, undfly mange Bekymringer, som han ikke desmindre ikke maatte glemme, fordi han da truedes med at blive styrtet i fuldstændig og uundgaaelig Fordærvelse.

Frem for alt foruroligede Swidrigailow ham; man kunde sige, at han formelig bed sig fast i Tanken om ham. Hans Ideerækkes rolige Udvikling var aldeles blevet forvirret straks ved Swidrigailows kun altfor truende og altfor klare Antydninger i Sonjas Bolig ved Katharina Iwanownas Død. Men trods det, at denne nye Kendsgærning gjorde ham yderst forskrækket, forsømte Raskolnikow alligevel ikke at finde en Forklaring paa det hele. En Dag fandt han sig selv ganske alene i et beskedent Værtshus i en afsidesliggende, ensom Bydel. Han sad ved et Bord hensunken i Tanker og egentlig aldeles uden at vide, hvorledes han var kommet derhen; da tænkte han paa Swidrigailow, og pludselig fik han kun altfor klart og foruroligende Forstaaelsen af, at han saasnart som muligt maatte søge at faa en Samtale med denne Mand for at faa en endegyldig Afgørelse. Da han en anden Gang gik ud af Stadporten, faldt det ham pludselig ind, at han skulde vente Swidrigailow der, at en Samtale var aftalt. Endelig vaagnede han en Gang ved Dagens Frembrud i et Krat, liggende paa Jorden: han formaaede ikke at aflægge sig selv Regnskab for, hvordan han var kommen derhen. Han havde for Resten i de første to, tre Dage efter Katharina Iwanownas Død flere Gange mødt Swi-

drigailow, altid i Sonjas Bolig, hvortil han selv uden Maal, men altid og altid styrede sine Skridt. De mødtes paa den løfligste Maade og omtalte ikke med et Ord Pengeanliggenderne, aldeles som om alting var blevet saa fast bestemt mellem dem, at man nu for Eftertiden kunde tie om den Sag.

Katharina Iwanownas Lig laa endnu i Kisten; men Swidrigailow havde baaret Omsorg for Begravelsen. Ogsaa paa Sonja var der blevet lagt meget Beslag. Ved det sidste Møde havde Swidrigailow erklæret overfor Raskolnikow, at han havde ordnet alt for Katharina Iwanownas Børn og ovenikøbet ordnet det godt for dem; at han takket være forskellige Bekendte nu var i Færd med at faa Forbindelse med Personer, ved hvis Hjælp de tre Forældreløse kunde blive anbragt i Stiftelser saa snart som muligt, og hvor Forholdene ovenikøbet var særlig gode for de Smaa. De Penge, der var udsat for dem, støttede dem betydeligt, da Forældreløse med Formue langt lettere kunde blive forsørgede end de fattige. Han talte om Sonja og lovede selv at ville komme hen til Raskolnikow en af de nærmeste Dage; han bemærkede, at han ønskede at raadføre sig med ham, der var noget at overveje, og der forelaa forskelligt. — Denne Samtale fandt Sted ude paa Trappegangen. Swidrigailow saa Raskolnikow skarpt ind i Øjnene, pludselig tav han, sænkede Hovedet og sagde saa:

— Hvorfor er De aldeles ikke Dem selv, Rodion Romanowitsch? De hører, De ser, men De synes ikke at forstaa; mand Dem op! Lad os snakke lidt sammen; det er kun Skade, at jeg har saa meget at gøre med Ting, der ikke vedkommer mig, og jeg har jo dog ogsaa mine egne Anliggender — ja, Rodion Romanowitsch, tilføjede han pludselig: — alle Mennesker behøver Luft, Luft, Luft — det gaar fremfor alting. — —

Han vendte sig pludselig om med Ryggen mod Væggen for at gøre Plads for en Gejstlig, der kom op ad Trappen med Kirketjeneren, de kom for at synge Dødsmessen. Efter Swidrigailows Bestemmelse skete dette samvittighedsfuldt to Gange om Dagen; Swidrigailow gik nu sin Vej, men Raskolnikow blev staaende, tænkte sig om en Stund og fulgte saa efter den Gejstlige ind i Sonjas Kammer.

I Døren blev han staaende; Gudstjenesten begyndte, sagte, ceremonielt, alvorligt. Det havde lige fra hans Barndom haft noget trykkende, noget hemmelighedsfuldt frygteligt ved sig, denne Tanke om Døden og ligefrem en Følelse af dennes personlige Tilstedeværelse; det var allerede lang Tid siden, han havde hørt en Dødsmesse. Men her fandt han desuden noget andet, forfærdeligt og skræmmende. Han saa paa de Smaa; de laa paa Knæ omkring Kisten, Polenka græd. Bag hende, stille og næsten forlegent grædende, bad Sonja.

— Hun har hele denne Tid ikke haft et eneste Øjekast, intet Ord tilovers til mig, tænkte han ved Synet af hende. Solen skinnede klart ind i Værelset, Virakduften bølgede frem og tilbage; den Gejstlige læste: — Giv hende den evige Ro, Herre!

Raskolnikow afventede staaende Gudstjenestens Slutning, ved Velsignelsen saa den Gejstlige ligesom noget forundret op.

Efter at Dødsmessen var sunget til Ende, nærmede Raskolnikow sig Sonja; denne greb pludselig bægge hans Hænder og lænede sit Hoved mod hans Skuldre. Den blide Bevægelse fyldte ham med vuggende Følelser; han blev saa besynderlig til Mode. Hvordan? Hun nærede ikke den mindste Aversion imod ham, ikke det ringeste Gran af Afsky: ikke den svageste Skælven mærkedes i hendes Hænder? — Dette var den virkelige Uendelighed af Selvnedværdigelse! Saaledes opfattede han det i det mindste. —

Sonja sagde ikke et Ord, Raskolnikow trykkede hendes Haand og forlod hende saa; han var blevet saa uendelig tung om Hjærtet. Hvis det havde været muligt at skjule sig i dette Øjeblik, søge ind i Ensomhed, selv om det saa skulde have været for hele Livet, han vilde have skattet sig selv lykkelig. Men det

var jo netop det, at han i den sidste Tid, skønt han næsten stadig levede alene, aldeles ikke følte sig ensom. Han var allerede kommet udenfor Staden, paa Landevejen, en Gang endog i en Skov, men jo ensommere Omgivelserne var, jo mægtigere følte han den nære og knugende Tilstedeværelse af noget væsenløst, som var mindre frygteligt end udpræget beskæmmende; saa at han hurtigt atter vendte tilbage til Staden, blandede sig i Menneskevrimlen, gik paa Værtshuse og i Ølknejper. Her forekom det ham, at han befandt sig lettere, ja, endog ensommere: I et Spisehus sang man henimod Aften; han blev siddende derinde i en hel, lang Time og hørte til, han blev sig bevidst, at dette var ham ganske behageligt. Men endelig rejste han sig atter paa ny grebet af Uroen. Nu begyndte ogsaa Samvittighedsnagene at forfølge ham: Her sidder nu jeg og hører paa Sang, har jeg ogsaa Lov til det? Men han følte derved ogsaa meget vel, at dette ikke alene plagede ham, der var tillige et Ønske i ham om en snarlig Afgørelse, noget som ikke lod sig klart overtænke, ikke gengive i Ord. Det laa altsammen i ham som en tung Klump, der ikke var til at løsne eller dele. — Nej, saa er en Kamp alligevel bedre, saa hellere Porphyrius eller Swidrigailow en Gang til! Hellere igen en Stævning eller en Overraskelse! Ja, ja, tænkte han. Han gik ud af Spisehuset og begyndte at vandre bort derfra paa Lykke og Fromme. Tanken om Dunja og om Moderen vakte pludselig en frygtelig Skræk i ham. I hin Nat var det, at han henimod Morgen vaagnede i Krattet paa Krestowsky-Øen, rystende af Feber. Han begav sig hjem og kom hen til det i den gryende Morgen. Efter at han havde sovet nogle Timer, var hans Feber borte, han vaagnede først sent, henimod Klokken to om Eftermiddagen.

Han kom i Tanker om, at Katharina Iwanownas Jordefærd fandt Sted denne Dag, men det glædede ham, at han ikke havde været tilstede. Nastasja bragte Mad op til ham; han spiste og drak med stor Appetit, næsten begærlig; hans Hoved blev lettere og han selv roligere, end han havde været i de sidste tre Dage. Han næsten undredes over sine tidligere Anfald af Skræk. Da gik Døren op, og Rasumichin traadte ind.

— Aha, han spiser, naa, saa kan han vel ikke være syg! — sagde denne, tog en Stol og satte sig ved Bordet ligeoverfor Raskolnikow. Han var urolig og gjorde sig ikke Umage for at skjule det. Han talte med en tydelig Irriterethed, men uden Overilelse og uden at gøre Stemmen stærkere. Man skulde kunne tænke, at han havde taget en ganske særlig, ejendommelig Beslutning.

— Hør, begyndte han i en afgjort Tone: — Djævlen synes at være med i Spillet med Jer allesammen, alene fordi jeg selv nu ser helt klart, at jeg ikke kan blive klog paa noget af det. Du skal for Resten endelig ikke tro, at jeg er kommen herhen for at spørge dig ud. Det vedkommer altsammen slet ikke mig! Jeg vil intet vide! Jeg er nu selv kommet bag paa det hele, bag paa alle Jeres Hemmeligheder, jeg har ogsaa hørt om det; men jeg vil ikke opholde mig ved det, jeg ignorerer det altsammen og gaar af Vejen. Nu er jeg bare kommet for selv og afgørende at erfare, om det er en Kendsgærning, at du er afsindig? Du selv, ved du jo, nærer den Overbevisning, at du er det, eller i det mindste at du i betænkelig Grad nærmer dig til det! Jeg tilstaar, at jeg selv ligeledes er meget tilbøjelig til at bifalde din Anskuelse, først naar jeg ser hen til dine taabelige og delvis ynkelige Handlinger, der aldeles ikke mere er helt ubekendte, dernæst i Betragtning af din Optræden lige nylig overfor din Moder og Søster. Kun et Uhyre og en Elendig — om ikke en Gal — kunde have handlet saaledes mod dem, som du gjorde; følgelig er du sindssyg! —

— Har du nylig set dem bægge?

— Lige nu. Men du ikke siden den Dag! Hvor driver du dog nu omkring, vær saa god at sige mig det; jeg har nu allerede tre Gange rendt efter dig. Din Moder er alvorlig syg siden den

Dag; hun vilde hen til dig, men Avdotja Romanowna holdt hende tilbage. Hun vilde ingenting høre: — Hvis han er syg, siger hun: — hvis hans Forstand har taget Skade, hvem skal saa bistaa ham, om ikke hans Moder? — Vi gik saa herhen allesammen, da vi umuligt kunde lade hende gaa alene, lige indtil Døren her anraabte vi hende om dog at berolige sig. Vi kom, men du var her ikke; saa satte hun sig ned og hvilede sig ti Minuter, men vi stod tavse ved Siden af hende. Endelig rejste hun sig og sagde:

— Hvis han er gaaet ud, er han maaske rask, han har glemt sin Moder; det er rigtignok usømmeligt og beskæmmende for en Moder at staa paa sin Søns Dørtærskel og tigge om Sønnens Kærtegn, som var det Almisser.

Hun gik igen hjem og lagde sig til Sengs; nu har hun Feber: — Jeg ser, siger hun: — at han kun har Tid tilovers for »hende«, hans egen! — Hun tror, at denne »hende«, Sofia Semenowna, er din Forlovede eller i det mindste din Elskede, jeg ved ikke rigtig hvad. Nu har jeg saa straks været hos Sofia Semenowna, da jeg, kære Ven, vilde vide alt, — jeg kommer derhen — og hvad ser jeg? En Ligkiste og omkring den grædende Børn. Sofia Semenowna prøver Sørgeklæder, men af dig — var der ikke Spor! — Jeg ser mig om, undskylder mig og gaar igen for at aflægge Beretning for Avdotja Romanowna. Maaske er det altsammen bare Hjærnespind, han har slet ingen Forlovede; men alt er kun Vanvid, hvad der ogsaa er det sandsynligste. Men saa sidder du her og svælger i kogt Flæsk, som om du ikke havde spist i tre Dage, — du — er — ikke nogen Gal! Det kunde jeg sværge paa! Pokker i Vold ogsaa med Jer, der ligger en Hemmelighed bagved alt dette her; men jeg vil ikke bryde mit Hoved med Jeres Hemmeligheder. Jeg er bare kommet her for at skælde dig ud, sluttede han og rejste sig: — for at udøse min Vrede; og nu ved jeg, hvad jeg har at gøre!

— Hvad tænker du da saa paa at gøre?

— Vedkommer det dig, hvad jeg agter at gøre?

— Ah, ser vi det, du vil drikke dig fuld?

— Hvoraf — — hvorfra slutter du det?

— Naa —

Rasumichin tav et Øjeblik.

— Du har altid været et meget skarpsindigt Hoved, og du har aldrig — aldrig været afsindig! bemærkede han pludselig ivrigt: — Ja, saadan forholder det sig, jeg vil drikke! Levvel!

Han vendte sig for at gaa.

— Jeg har i Forgaars talt til Dunja om dig, Rasumichin!

— Om mig? Saa, hvordan kunde du overhovedet se hende i Forgaars? spurgte den anden og blev staaende, idet han blegnede let. Det lod sig let formode, at hans Hjærte slog langsomt og i Spænding i hans Bryst.

— Hun kom herhen, alene, og hun sad hos mig og talte med mig.

— Hun?

— Ja, hun!

— Hvad er det, du siger — jeg gad nok vide, hvad du har sagt om mig?

— Jeg sagde til hende, at du var et meget godt, hæderligt og arbejdsomt Menneske. At du elsker hende, har jeg ikke fortalt hende, hun ved det selv.

— Hun ved det selv?

— Naa ja, og hvorfor ikke? Hvor jeg ogsaa skulde komme hen, hvad der ogsaa skulde hændes for mig, — du vilde vedblive at være et Forsyn for hende. Jeg overgiver hende til dig, Rasumichin, og taler saaledes, fordi jeg nøje ved, hvordan du elsker hende, og fordi jeg er overbevist om din Sjæls Renhed. Jeg ved ogsaa, at hun vil kunne komme til at elske dig og muligvis allerede gør det. Bestem nu selv, hvad du anser for bedst — at gaa hen og drikke dig fuld eller ikke! —

— Rodja — ser du — naa ja! Aah, for Pokker! Men hvor vil du egentlig komme hen? Naturligvis, hvis det endelig skal være en Hemmelighed, saa, saa

du om det. Men jeg — jeg kender denne Hemmelighed; jeg er overbevist om at den bestaar af Vrøvl, af latterlige Betydningsløsheder, og du har selv alene anstiftet det hele! For Resten er du et udmærket Menneske, et herligt Menneske!

— Jeg vilde kun endnu bemærke, men du afbrød selv mig, at du meget rigtigt ytrer, at den Hemmelighed ikke er til at faa at vide. Vent til Tiden kommer og forurolig dig ikke. Du vil til rette Tid faa alt at vide, fra det Tidspunkt nemlig hvor det er paatvingende nødvendigt. I Gaar sagde et Menneske til mig, at vi Mennesker fremfor alting behøvede Luft, Luft, Luft! Jeg vil straks gaa hen til ham for at faa at vide, hvad han mente med det.

Rasumichin stod eftertænksom og i et vist Sindsoprør.

— Det er et snedigt politisk Hoved! Der er ikke nogen Tvivl om det; han staar umiddelbart foran en afgørende Historie, — i hvert Fald! Andet er ikke muligt; — og — og, — Dunja ved — — tænkte han sig ved sig selv.

— Altsaa, Avdotja Romanowna maa komme hen til dig, sagde han højt, idet han betonede hvert Ord: — men du selv ønsker at træffe sammen med den Mand, der sagde, at man fremfor alt behøvede frisk Luft, og — maaske — maaske hører ogsaa — dette Brev — med til det, tilføjede han som for sig selv.

— Hvad for et Brev?

— Hun har modtaget et Brev, i Dag, det har gjort hende meget urolig: Overordentlig, for meget endog. Jeg talte om dig, men hun bad mig om at tie. Derpaa — derpaa sagde hun til mig, at vi maaske meget snart vilde blive nødt til at skilles og begyndte saa at takke mig paa det varmeste; saa gik hun ud af Stuen og lukkede sig inde hos sig selv.

— Hun har modtaget et Brev? spurgte Raskolnikow tankefuld.

— Ja, et Brev; har du ikke erfaret det? Hm!

Bægge tav.

— Undskyld Rodion. Jeg — der var en Tid — lev vel, der var en Tid — —. Naa, ogsaa for mig bliver det Tid. Drikke vil jeg ikke. Det er ikke mere nødvendigt nu.

Han gik; han var allerede kommet udenfor og i Begreb med at lukke Døren i efter sig, men saa aabnede han den atter helt og sagde pludselig, idet han rettede Blikket til Siden:

— Endnu et, du mindes dog nok det Mord! Du ved det, som Porphyrius har faaet lagt i sine Hænder! Det, der blev begaaet paa den Gamle? Morderen er nu opdaget; han har selv tilstaaet og fremlagt alle Beviser. Det er en af disse Arbejdere, en Hvidter, tænk dig, en af dem, som jeg nok den Gang selv forsvarede! Kan du tænke dig, at hele den Scene, Slagsmaalet og Latteren paa Trappen med den anden, medens Portnerne gik op med de to Vidner, er blevet arrangeret i Forvejen for at bortlede Mistanken. Hvilken Durkdrevenhed, hvilken Aandsnærværelse hos saadan en Knægt! Man evner kun vanskeligt at forstaa det. Han har forøvrigt frivilligt tilstaaet, indrømmet alt. Jeg er næsten kommet ud af mig selv! Efter min Mening foreligger der her en Genistreg i Retning af Forstillelse og Opfindsomhed, en Genistreg af juridisk Dressur, — maaske er der slet ikke noget at forundre sig over i det altsammen. Thi kan der ikke ogsaa findes saadanne? At han ikke er blevet sin Karakter tro, men har tilstaaet, gør at jeg kun saa meget mere tror paa hans Begavelse. Men hvor var jeg forbavset den Gang!

— Sig mig, hvorfra ved du det da, og hvorfor interesserer den Sag dig saa meget? spurgte Raskolnikow tydelig ophidset.

— Naa, hvorfor skulde den ikke det! Hvorfor den interesserer mig, spørger han! Jeg har erfaret det af Porphyrius, jeg hører i det Hele taget alting først hos ham.

— Af Porphyrius?

— Af ham, ja!

— Hvad, hvad har han da sagt? spurgte Raskolnikow forskrækket.

— Han har forklaret mig alt ganske nøje; paa psykologisk Maade, hans egen Methode.

— Han har forklaret det? Han selv, og til dig?

— Han selv, ja, men lev vel! Jeg skal nok senere fortælle dig det, nu har jeg travlt. Ja, der var en Tid, da jeg troede — naa — senere! — Hvorfor skulde jeg nu beruse mig? Du har allerede gjort det uden Vin. Jeg er drukken Rodja! Jeg er det allerede nu og uden Vin, altsaa lev vel; jeg kommer igen, meget snart.

Han gik.

— Et politisk snedigt Hoved, det er utvivlsomt! afgjorde Rasumichin for sig selv, idet han langsomt gik ned ad Trappen: — Ogsaa Søsteren har han dannet efter sig. Der har været et Gensyn mellem de to. Hun har jo ogsaa selv ladet mig forstaa det. Af mange af hendes Ord og Udbrud — og af hendes Antydninger fremgik det. Og hvordan skulde jeg ogsaa ellers kunne forklare mig hele denne Forvikling? Hm! Jeg har jo tænkt over det, du store Skaber, hvor har jeg spekuleret. Ja, der var en Skygge, og jeg er skyldig førend ham. Den Forblændelse kom over mig den Gang i Korridoren, ved Lampen. Føj! Hvor det var en nederdrægtig, raa og smudsig Tanke af mig! Den Knægt til Mikolay har jo tilstaaet — og ogsaa alt det forudgangne har han forklaret! Det har været hans Sygdom, alle hans sælsomme Handlinger, allerede før, allerede paa Universitetet var han jo altid mørk, indesluttet! Men hvad har det Brev at betyde? Her er vel nok en Hage! Fra hvem kan det vel være? Jeg mistænker — hm! Nej, jeg vil jo erfare det. —

Han tænkte nu paa Dunja, og hans Hjærte hørte næsten op at slaa, han styrtede hurtigt af Sted.

Da Rasumichin var traadt ind til Raskolnikow, havde denne rejst sig og vendt sig mod Vinduet, idet han var traadt hen i den ene Krog, som om han helt havde glemt sit eget Kammers Indskrænkethed; derpaa havde han atter sat sig paa Sofaen. Han følte sig som nyfødt — der var igen fundet en Udvej.

— Fundet en Udvej! Og i Sandhed det havde ogsaa altsammen været altfor indeklemt og raadvildt, det begyndte at tynge ham pinende stærkt. Siden hin Scene med Mikolay hos Porphyrius havde han med Besvær trukket Vejret og beklemt spejdet uden at kunne finde reddende Udvej. Efter det Optrin fulgte paa den samme Dag Scenen hos Sonja; han gennemførte den fuldstændig, men rigtignok ikke saa fuldstændig, som han i Forvejen havde foresat sig det — han var blevet svagere, paa et Øjeblik og ganske og aldeles. Med et Slag! Han havde ligeoverfor Sonja været klar over, fuldstændig og af hele sin Sjæl, at han ikke vilde kunne leve alene med en saadan Gæ ning paa Samvittigheden! Og Swidrigailow? Denne Gaade med Swidrigailow — den foruroligede ham, det var vel sandt, men alligevel ikke paa den Maade. Med ham kunde der muligvis endnu være en Kamp at kæmpe; den dannede maaske hin Udvej; men Porphyrius forfulgte et andet Spor.

Og saa havde denne dog selv givet Rasumichin Forklaringer — paa psykologisk Maade! Der rykkede han igen i Marken med sin forbandede Psykologi, denne Porphyrius! Skulde Porphyrius blot et eneste Minut kunne tro, at Mikolay var skyldig, efter alt det, der den Gang var blevet talt mellem de to, Ansigt til Ansigt, *efter* hin Scene, og for hvilket der ikke gaves nogen fornuftig Forklaring — undtagen en eneste? Raskolnikow havde gentagne Gange i de sidste Dage genoplevet i Erindringen hele den Scene med alle Enkeltheder, fuldstændig kunde han ganske vist ikke mindes den. Der var den Gang blevet sagt Ord dem imellem, der var kommet Bevægelser og Lister tilsyne, de havde vekslet Blikke og der var blevet talt i en Tone, saaledes at Mikolay ikke var i Stand til bagefter at gøre det dybeste Grundlag for Porphyrius Overbevisning usikkert — den samme Porphyrius, som ved de første Ord, han havde henvendt til ham, og ved hans første Gestus havde gennemskuet ham!

Men ogsaa Rasumichin begyndte at fatte Mistanke! Mødet i Korridoren

med Lampen havde ikke været uden Følger. Saa var han gaaet til Porphyrius. Men af hvilken Grund bestræbte denne sig for at vildlede den anden? Hvad nærede han for en Hensigt, naar han søgte at henlede Rasumichins Opmærksomhed paa Mikolay? Han havde aabenbart en bestemt Tanke, en fast Hensigt, men hvilken? Der var allerede forløbet en rum Tid siden hin Morgen, langt for meget, men til Porphyrius havde han hverken set eller hørt noget. Sagen gaar absolut i den ønskværdige Gænge!

Raskolnikow greb sin Hue og forlod Kammeret. Det var paa den første Dag i denne Tid, i hvilken han i det mindste befandt sig en hel Del bedre. — Nu gælder det at blive færdig med Swidrigailow, tænkte han: — og det saa hurtigt som muligt; det ser endog ud til, at han venter paa, at jeg skal komme til ham!

I dette Øjeblik opstod der i hans forpinte Sind et saadant Raseri, at han i disse Minuter havde kunnet ombringe den ene af dem: Swidrigailow eller Porphyrius! Han følte i hvert Fald, at han, om ikke netop nu saa dog senere vilde være i Stand til at gøre det.

— Vi faar se, vi faar se, gentog han for sig selv.

Han havde næppe aabnet Døren ud til Gangen, da han uventet stødte sammen med Porphyrius. Denne havde netop villet besøge ham; Raskolnikow var i Øjeblikket som forstenet. Besynderligt, han undrede sig slet ikke over dette Besøg og følte aldeles ingen Frygt. Han skælvede blot, men ikke længe, i et Nu havde han samlet sig.

— Maaske kommer Løsningen! Men han kommer saa listende, som en Kat; jeg har ikke hørt noget; skulde jeg virkelig ingenting have hørt?

— De ventede vel ikke Besøg, Rodion Romanowitsch — udbrød den anden smilende: — Jeg vilde være kommet til Dem for længe siden, naa, og nu gik jeg netop her forbi og tænkte — hvorfor skal man ikke kigge op en fem Minuter? Hvor skal De da hen? Naa, jeg vil ikke opholde Dem. Jeg vil bare ligge faa Ild paa en Cigaret, hvis det er tilladt?

— Tag Plads, Porphyrius Petrowitsch, sæt Dem, indbød Raskolnikow sin Gæst med den rareste og venskabeligste Mine, saa at han maaske vilde have undret sig over sig selv, hvis han havde kunnet se sit eget Billede. Alle Erindringer forekom ham som bortvejrede. Undertiden lider et Menneske Dødsangst i en halv Time foran en Røver, men saasnart Kniven er plantet i hans Strube, er Skrækken forsvunden.

Raskolnikow satte sig lige overfor Porphyrius og stirrede paa ham uden at blinke med Øjnene. Porphyrius kneb sine sammen og gav sig til at ryge sin Cigaret.

— Naa, saa tal dog, tal, syntes det ligesom hurtigt at løsrive sig i Raskolnikows Indre: — Naa, hvad kan du saa have at fortælle mig! —

2.

— Disse Cigaretter, begyndte Porphyrius, idet han pustede Røgen ud og trak Vejret dybt: — de gør Skade, ren Skade, og alligevel kan jeg ikke lade være med det; man faar Hoste, Irritation i Halsen og Trykken for Brystet af dem. Jeg er nu noget ængstelig af mig og kørte derfor hen til den berømte B., som undersøger enhver Patient i mindst en halv Time. Han lo og saa paa mig; han bankede og lyttede: Tobakken er særlig skadelig for Dem, sagde han saa: — Deres Lunger er udvidede! — Jamen, hvordan skal jeg kunde lade være? Hvad skal jeg faa i Stedet for? Jeg drikker ikke; det er en Ynkelighed, hæhæhæ; at jeg ikke drikker, det er netop Fejlen! Alt staar jo i Forbindelse med hinanden, altsammen, Rodion Romanowitsch!

— Hvad mener han med det, forberedes nu igen det samme Forhør over mig? tænkte Raskolnikow, fuld af Ækelhed. Hele hin Scene for nylig under deres sidste Sammenkomst traadte atter

uformodet frem for hans indre Øje, og den samme Følelse fra den Gang bølgede igen i hans Bryst.

— Jeg har allerede været hos Dem i Forgaars Aftes; De ved det vel slet ikke endnu? — fortsatte Porphyrius Petrowitsch og saa sig om i Værelset: — Jeg traadte herind, i det selvsamme Værelse. Ganske ligesom i Dag gik jeg netop forbi og tænkte paa, at jeg jo en Gang kunde aflægge en lille Visit. Ja, og saa steg jeg altsaa op, men Værelset stod aaben paa vid Gab; jeg tog det i Øjesyn — ventede en Stund; men meddelte ikke noget til Pigen — og gik igen. De laaser slet ikke af her?

Raskolnikows Ansigt blev mørkere og mørkere. Porphyrius gættede rigtig hans Tanker.

— Jeg er kommen for at give en Forklaring, min kære Rodion Romanowitsch — ja, for at forklare! Jeg føler mig forpligtet til det overfor Dem, vedblev han smilende, og idet han endog slog Raskolnikow let over Knæet med sin Haand; men næsten i samme Moment antog hans Ansigt en alvorlig og bekymret Mine, som om han i Smærte henvendte sig til ham, og Raskolnikow blev aldeles forundret. Han havde aldrig nogensinde ville anse det for muligt at møde en saadan Mine hos denne Mand.

— Der fandt en besynderlig Scene Sted for nylig mellem os to, Rodion Romanowitsch, sagde Porphyrius: — Der hændte ganske vist allerede da vi første Gang traf sammen noget lignende, men den Gang — naa, nu kommer jo alt ud paa et. Sagen er følgende: Jeg vil muligvis synes meget skyldig overfor Dem, det føler jeg godt? Da vi for kort Tid siden skiltes, ved De jo nok selv, at Deres Nerver skælvede, og Deres Lemmer rystede, men ogsaa mine Nerver skælvede, og mine Lemmer rystede. De ved jo, at det den Gang ikke gik særligt formfuldendt til mellem os, ikke gentlemanlike. Og vi er alligevel Gentlemen, det vil sige, vi er det i hvert Fald mere end enhver anden, som vi kan tage i Betragtning. De ved jo, hvor vidt det er kommet mellem os, endog til Uanstændigheder.

— Hvad kan han ville, hvorfor plager han mig saaledes? spurgte Raskolnikow sig selv aldeles ude af Fatning, han løftede Hovedet og saa lige ind i Ansigtet paa Porphyrius.

— Jeg er nu kommen til den Anskuelse, at vi vil naa videre ved at tale aabent med hinanden, fortsatte Porphyrius, idet han lagde Hovedet noget tilbage og sænkede Blikket, som om han ikke ønskede at forvirre sit tidligere Offer med det og som om han forsmaaede sine tidligere Hjælpemidler og Snarer: — Ja, den Slags Mistænkeliggørelser og saadanne Scener kan ikke gentages sig. Mikolay har den Dag løst os fra hinanden, jeg ved virkelig ikke, hvortil det ellers skulde være kommet med os. Denne forbistrede Borger sad der hos mig, bag Skillevæggen — kan De forestille Dem det? De ved det i hvert Fald allerede! Ogsaa mig var det meget ubehageligt, at han siden løb hen til Dem. Men det, De troede den Gang, var ikke Tilfældet; jeg havde ikke sendt Bud efter nogen og ingen Foranstaltninger truffet. De kan spørge, hvorfor jeg ikke gjorde det, og hvad skal jeg svare paa det, da alt virkelig opfordrede mig til det. Jeg havde sendt Bud efter bægge Portnerne; De har vel ogsaa i Forbigaaende bemærket dem — jeg havde den Gang en Tanke, der kom over mig uden videre og hurtigt som et Lyn; jeg følte mig allerede fast overbevist i det Øjeblik, Rodion Romanowitsch. Aah hvad, tænkte jeg, hvis jeg lader den ene gaa fri en kort Tid, saa har jeg til Gengæld den anden i mine Klør — den rigtige lader jeg mig ikke slippe af Hænde!

De er meget pirrelig af Natur, Rodion Romanowitsch, næsten noget for meget trods alle Deres Karakters og Hjærtes Fortrin, som jeg smigrer mig med til Dels at have lært at kende. Naa, naturligvis, jeg havde jo nok kunnet tænke mig, at det ikke forekommer ofte, at et Menneske staar frem og haarfint afdækker for os alle sine egne Anliggender. Dette hænder jo som oftest, naar et Menneskes sidste Rest af Taalmodighed er opbrugt, men i hvert Fald sjældent. Det kunde jeg nok forudse. Men nej,

tænkte jeg saa, naar jeg dog bare kunde faa fat i et lille Træk! Det mindste Vink, bare et, men et saadant, at man kan gribe det med Hænderne, en Kendsgærning, ikke mere en psykologisk Iagttagelse. Hvis et Menneske er skyldigt, tænkte jeg, saa maa det i hvert Tilfælde være muligt at opnaa noget haandgribeligt om ham; ja, det var endog tilladt at haabe paa et Resultat, der oversteg Forventningen. Nu havde jeg i den Anledning gjort Regning paa Deres Karakter, Rodion Romanowitsch; fremfor alting paa Deres Karakter, og jeg haabede meget af Dem —

— Men — hvad er det dog, De nu taler om, mumlede Raskolnikow, der endnu ikke helt havde forstaaet det sagte.

— Hvad er det dog, han kan tale om, gentog han selvopgivende: — behandler han mig virkelig som en Uskyldig?

— Hvad jeg nu siger? Jeg er kommet for at forklare mig, hvad jeg paa en vis Maade anser for en hellig Pligt for mig. Jeg vil forklare Dem det altsammen paa en Prik, ganske som det var, hele Historien om denne, hvad skal jeg sige, Forblindelse. Jeg har foraarsaget Dem megen Lidelse, Rodion Romanowitsch, men jeg er ikke noget Uhyre. Jeg forstaar særdeles vel, hvad det vil sige plagende at forfølge et Menneske, som allerede er nedtrykt i Forvejen, men stolt, uafhængig og utaalmodig, i ganske særlig Grad utaalmodig.

Jeg anser Dem i alle Tilfælde for en meget ædel Karakter, hvem selv Højmodigheden ikke er fremmed, selv om jeg ikke er enig med Dem i alle Deres Anskuelser, hvad jeg anser det for min Pligt forud, hensynsløst og i fuld Aabenhed at bemærke, thi jeg vil fremfor alt undgaa al denne Hemmelighedsfuldhed! Da jeg lærte Dem at kende, følte jeg Interesse for Dem. De vil maaske le ad disse Ord? Naa, De har jo Ret til det! Jeg ved meget godt, at De selv lige fra det første Øjeblik af ikke har holdt af mig, at De ikke for nogen Pris virkelig kunde holde af mig. Men anse det, for hvad De vil, jeg ønsker nu paa min Side af al min Magt at udslette dette forudfattede Indtryk hos Dem og at vise, at jeg er et Menneske med Hjærte og Følelse. Jeg skal være oprigtig.

Porphyrius Petrowitsch standsede en Stund med en værdig Mine. Raskolnikow overvældedes af Følelsen af en helt ny Skræk. Tanken om at Porphyrius kunde anse ham for at være uskyldig, begyndte pludselig at forskrække ham.

— At fortælle alt i Rækkefølge, som det begyndte den Gang, vil næppe være nødvendig, — vedblev Porphyrius: — Jeg tænker ogsaa, at det er overflødigt, og desuden formaaede jeg det vel næppe en Gang. Hvorledes skulde jeg nu kunne forklare mig udførligt? Nu ja — først trængte der Rygter ind til mig. Hvordan, naar og hvor og ved hvilken Følelse de udstrakte sig til Dem — det, tror jeg, ogsaa er overflødig at anføre. For mit eget Vedkommende skete det paa Grund af et Tilfælde, en ret og slet Hændelse, der aldeles lige saa godt slet ikke havde behøvet at indtræde, som det gjorde; — og hvilket da? Hm! Jeg mener, at jeg heller ikke behøver at udvikle det. Alt tilsammen, disse Rygter og dette Tilfælde, flød nu i mine Tanker over i hinanden, blev til et Hele. Jeg tilstaar oprigtig, — thi naar jeg nu en Gang gør Bod, saa vil jeg gøre det i alt — at jeg den Gang var den første, som faldt paa Dem. Disse Notaer af den Gamle vedrørende Laantagerne og den Slags og saa videre, det er altsammen noget unyttigt Stads; der findes Hundreder af Sidestykker til det. Jeg havde Lejlighed til den Gang at lære en Scene i Kvarterets Politikontor at kende til dens nøjeste Enkeltheder, det var ligeledes tilfældigt og kun i Forbigaaende, meddelt af en ganske ejendommelig Fortæller Mund, og han udsmykkede uden at ville det Optrinet ret betydeligt. Han berettede mig det hele under fire Øjne, min kære Rodion Romanowitsh! Naa, hvorfor skulde jeg saa ikke have lagt det Materiale til det, jeg allerede i Forvejen kendte. Der kommer aldrig nogen Hest af hundrede Kaniner, aldrig et Bevis af hundrede Grunde til Mistanke, saadan siger et engelsk Ordsprog; det

udspringer af den nøgterne Forstand, men regner med Lidenskaberne, Lidenskaberne! Jeg har ogsaa tænkt paa Deres Artikel i det Tidsskrift, ved De nok; De talte selv udførligt om den under Deres første Besøg. Jeg spøgte den Gang, men jeg gjorde det alene af den Grund, at jeg vilde udfordre Dem endnu mere. Jeg gentager det, De var den Gang endnu utaalmodig, lidende, Rodion Romanowitsch. Hvad De vovede, stolt og hovmodigt, og — hvad De følte, følte dybt, det har jeg længst gennemskuet. Alle Deres Følelser var mig bekendte, og jeg havde læst Deres Opsats, som om jeg allerede kendte den. I søvnløse Nætter, med bølgende Bryst og bankende Hjærte, med en knugende Enthousiasme var den udtænkt; men en saadan Begejstring, stolt og dog knuget, virker farebringende i Ungdomstiden. Jeg søgte den Gang, dog siger jeg Dem nu, at jeg i al Almindelighed holder overordentlig meget af den første, unge, gærende Prøven-Kræfter, det vil sige som Amatør. Det er endnu bare Uklarhed og Taage, men der klinger en Tone gennem Taagen. Deres Afhandling var jo noget kejtet og altfor overfyldt af Fantasi, men der lyste ud af den en Oprigtighed, i hvilken der laa en ungdommelig, ufravigelig Stolthed, en Fortvivlelsens Mod; det var en dobbelttydig Artikel, men den var god saaledes! Jeg har jo læst den og derpaa gemt den, og — da jeg havde faaet den lagt ned, tænkte jeg den Gang: — Vi er ikke færdig med det Menneske! Naa, men sig mig nu, kunde man ikke efter saadanne Antecedentia blive henvist til det følgende? Imidlertid, siger jeg noget med det? Hævder jeg en Kendsgærning? Jeg antydede det kun den Gang. Men hvad maatte jeg mene? Naa ja, intet, slet intet, maaske absolut ingenting! Og at lade mig friste, mig som Kriminalembedsmand, dette var endog upassende. Jeg har jo Mikolay i mine Hænder, ovenikøbet med Beviser, — saa mange Beviser De vil! Han ejer ligeledes sin Psykologi, og man maa beskæftige sig med ham: — det drejer sig dog her om et Spørgsmaal paa Liv og Død. De spørger vist, hvorfor jeg forklarer Dem alt dette? Naa ja, for at De kan vide det og ikke med Hjærte og Forstand anklage mig paa Grund af min hæslige Optræden nylig. Jeg taler ikke noget ondt, kun det sande, hæhæhæ! Og hvad mener De om, at jeg den Gang ikke skulde have haft en Husundersøgelse hos Dem nødig? Vist havde jeg, jeg var her, hæhæhæ, netop medens de laa til Sengs og var syg. Jeg var her ikke officielt i min Egenskab af Embedsmand, men jeg var her dog! Deres Bolig er blevet undersøgt lige til den sidste Krog — men — forgæves! Jeg tænkte derpaa, at han maa nu komme til dig, maa komme selv og tilmed snart; hvis han er skyldig, maa han ufejlbarlig komme! En anden ikke, kun han! Husker De endnu, hvorledes Hr. Rasumichin fortalte sig? Vi havde aftalt det saadan, for at bringe Dem i Ophidselse. Derfor havde jeg forsætlig talt om Ryget, for at han skulde udtale sig mod Dem, thi Hr. Rasumichin er et Menneske, som ikke formaar at lide nogen Uret. Zametow havde allerede tidligere fundet Deres Vrede og Deres aabne Spot paafaldende, allerede da De i Restauranten sagde til ham: Jeg har myrdet hende! Det har været for dristigt, altfor dristigt, og hvis jeg skulde mene en, der taler saadan, skyldig, saa maa jeg anse denne for en frygtelig Modstander. Saaledes tænkte jeg den Gang! Jeg ventede nu. Jeg ventede paa Dem af hele min Sjæl — Zametow havde De den Gang ligefrem knust — deri laa der jo et Hovedpunkt — Psykologi paa alle Sider! Jeg ventede altsaa paa Dem, og Gud skikkede det saaledes, — at De kom! Hjærtet bankede ogsaa i Livet paa mig! Ha! Hvorfor skulde De vel være kommet den Gang? Deres Latter, Deres Latter, da De traadte ind til mig, ved De nok, lod mig se alt saa tydeligt som gennem en Glasrude; ganske vist, hvis jeg ikke havde ventet Dem under saa besynderlige Omstændigheder, saa vilde jeg vel slet ikke have kunnet slutte noget af Deres Munterhed. Der ser De, hvad det vil sige, at være forberedt! Hr. Rasumichin var

ogsaa tilbøjelig til — aah, husker De Stenen, den Sten, hvorunder Sagerne endnu er skjult? Naa, det var som jeg saa ham, — i den Køkkenhave, — saaledes sagde De dog til Zametow og senere ogsaa til mig. Da jeg derpaa endnu en Gang læste Deres Opsats, efter at De havde givet mig Oplysninger om den, ja, da kunde man forstaa hvert Ord paa to Maader, der syntes formelig at ligge en Tanke skjult bagved enhver enkelt fremsat. Saaledes, Rodion Romanowitsch, kom jeg op paa de øverste Trin, og da jeg deroppe stødte Panden mod Muren, kom jeg atter til Besindelse. Nej, sagde jeg til mig selv, hvad bestiller du der? Naar man har noget til Hensigt, saa kan man, sagde jeg til mig selv, udføre dette lige til det sidste Skaktræk paa en anden Maade, og det vil saa ogsaa forekomme meget naturligere. Hans Kval? Et om end nok saa lille Tegn paa den var jo det eneste nødvendige for mig! Da jeg saa hørte om den Dørklokke, blev jeg næsten helt afmægtig og blev grebet af en Skælven. Jeg tænkte, der har du jo det lille Tegn! Det er det! Men jeg overvejede ikke den Gang, jeg vilde ikke! Jeg havde af mine egne Midler gladelig givet tusind Rubler i hint Minut for bare at kunne se Dem »ind i Øjnene«! Da De derpaa gik hundrede Skridt med Borgeren, efter at denne havde raabt »Morder« lige ind i Ansigtet paa Dem, vovede De under alle disse hundrede Skridt ikke at spørge ham om noget som helst! Havde De Isfornemmelser i Rygraden? Hørte De ikke Dørklokken klinge i Deres Sygdom, under Feberdelirierne?

Det maa efter alt dette forekomme Dem besynderligt, Rodion Romanowitsch, at jeg saa endnu konverserede Dem paa denne spøgefulde Maade? Men hvorfor skulde De komme til mig netop i det Moment? Der var vel nogen, som havde bevæget Dem til det — hvis Mikolay ikke havde bragt os ud af vor Samtale, saa — De erindrer Dem vel endnu den Fyr, ikke sandt? Vel ganske godt? Det var et Tordenslag for mig! Han kom ud af Skyen som et uberegneligt Lyn. Naa, hvorledes havde jeg kunnet tage imod ham? Hvortil skulde jeg trække mig tilbage? Alene bagved Dem, da denne svarede mig altfor beredvilligt paa alt, saa at jeg hensattes i den største Forundring, skønt jeg dog ikke ansaa ham for ret meget værd! Jeg havde bidt mig helt fast i dette. Nej, tænkte jeg, i Morgen tidlig! Det er dog et sælsomt Menneske, den Mikolay!

— Rasumichin meddelte mig netop, at De nu anser denne Mikolay for skyldig, og at De selv har forsikret ham det! —

Det overvældede ham, han fik ikke sagt mere. Han hørte til i ubeskriveligt Sindsoprør som et Menneske, der har sagt sig fri af alt og helt har opgivet det. Han ængstedes baade for at tro og for ikke at gøre det. Han søgte begærligt i de tvetydige Ord og fandt ogsaa den finere og sande Mening.

— Herr. Rasumichin! udbrød Porphyrius Petrowitsch glad over dette Spørgsmaal fra Raskolnikow, der hele Tiden havde forholdt sig tavs: — Hæhæhæ! Ham har jeg maattet lade helt ude af Spillet; man kan ikke tjene to Herrer. Herr. Rasumichin hører ikke til Sagen, vi har ikke noget at bestille med ham her. Der kom han for kort Tid siden løbende helt bleg hen til mig, Gud være med ham! Hvad der iøvrigt angaar Mikolay, saa tør jeg vel sige Dem, paa hvilken Maade jeg opfatter ham? For det første er han endnu et ungt Menneske, ikke en Gang myndig endnu, og har noget af en Kunstners Væsen, hvis han ikke var en Kujon. Jeg glæder mig over, at De ikke ler, naar jeg udtrykker mig saaledes. Han er ufordærvet og modtagelig for alt; han har ogsaa Følelse og er Fantast. Han synger og danser og fortæller, har man sagt mig, at Folk kommer til, andre Steder fra, for at høre paa ham. Han har den Gang ogsaa stjaalet, dog ved han intet selv om det, thi »naar noget bliver taget op fra Jorden, er det saa et Tyveri?« Det er Dem maaske bekendt, at han hører til Lektererne? Han har selv for ikke ret længe siden

levet paa Landet to Aar igennem under en Oldings aandelige Førerskab. Jeg har erfaret alt dette af ham. Han vilde ligeledes forberede sig selv til en Eneboertilværelse og er meget gudsfrygtig. Om Natten beder han til Gud og læser gamle Andagtsbøger. St. Petersborg har gjort et dybt Indtryk paa ham, især det kvindelige Køn og saa ogsaa Brændevinen. Han er meget modtagelig og har helt glemt sin Gamle og alt det øvrige. Jeg ved, at en Kunstner her elsker ham meget og ofte har opsøgt ham; saa kom jo denne Historie, og Følgen var, at han aldeles mistede Fatningen og vilde hænge sig. Hvad er der at stille op mod den Opfattelse, som har bredt sig i Folket om vort Retsvæsen! For mangen en lyder det frygteligt: »man dømmer ham!« Hvem er Skyld i det? Det er den nye Retspleje, hedder det. Ha, Gud give, at det var Tilfældet! I Fængslet kommer endnu mangen en Olding til Besindelse, og Biblen bliver ogsaa Forsyn igen. Ved De, Rodion Romanowitsch, hvad det vil sige »at tale« hos mange af dem? Det er ikke blot, at man ligefrem maa lide for en anden Persons Skyld, det gælder langt snarere her, at paatage sig Lidelsen, tilføjet en af Magten, og dette er værre. Der sad paa min Tid en meget rolig Arrestant over i Sibirien et helt Aar og læste Natten igennem Biblen ved Ovnlyset, naa, han læste og læste den helt igennem, og se saa, uden videre tog han en Teglsten op og kastede den efter en Embedsmand uden nogen som helst Krænkelse fra dennes Side. Og hvordan havde han kastet den, med velberaad Hu en halv Alen til Siden, for at Kastet ikke skulde anrette nogen Skade. Naa, De ved vel, hvilken Skæbne der forestaar en Straffefange, som med Vaaben i Haand kaster sig over en Opsynsvagt. Han »tog netop Korset paa sig«. Saaledes nærer jeg ogsaa nu en vis Mistanke om, at Mikolay vil tage sit »Kors paa sig«. Jeg ved det aldeles sikkert ogsaa af Kendsgærningerne. Han selv aner blot ikke, at jeg ved det. Indrømmer De ikke, at der ogsaa kan opstaa Fantaster i dette Folk? Jo, meget ofte! Hin Gamle har nu igen begyndt at paavirke ham, især da han efter det Selvmordsforsøg atter kom til Besindelse. Han vil for Resten af egen Drift forklare mig alt, komme til mig. De mener vel, at det varer længe? Vent bare, han skal nok komme frem med Aabenbaringen. Jeg venter fra Time til Time, at han skal vise sig for at tilbagekalde sin Tilstaaelse. Jeg holder af denne Mikolay og vil iagttage ham. Men af hvilken Mening var De? Hæhæ! Paa nogle Punkter er Svaret ikke vanskeligt for mig, thi jeg har faaet aabenbare Vidnesbyrd, som jeg straks har tilrettelagt; men ved andre ender man ligefrem i et Morads; man ved saa ingenting, man kan ingenting erfare, og han selv formoder slet ikke, at man ingenting ved. Nej, min kære Rodion Romanowitsch; her drejer det sig ikke om Mikolay. Hele Affæren er kun et fantastisk, dunkelt, ægte Vidnesbyrd om vor Tid, i hvilken Menneskets Følelse bliver forplumret, i hvilken man anser »Blod« for et Forfriskningsmiddel og kun vil henslæbe Tilværelsen i Overflod. Her — boglige Refleksioner — der — teoretisk ophidsede Gemytter — saa en aabenbar Viljestyrke til det første Skridt, men af en besynderlig Art — han bestemmer sig til det, men han synes som om han var styrtet ned af en Klippe eller sprunget ud fra et Kirketaarn; og han er gaaet til Forbrydelsen, som om det ikke var paa egne Fødder. Han har glemt at lukke Døren til bag efter sig og myrdet — to Mennesker — af det bare Teori! — han har myrdet, men ikke forstaaet at røve Pengene, og det som han har faaet fat paa, har han skjult under en Sten. Han regnede ikke, at han bar Samvittighedsnag med sig derfra; medens han lurede bagved Døren, og de andre ruskede i den, klang Dørklokken, — men han kom dog senere tilbage til den tomme Lejlighed, halvt febersyg, han kom for at genkalde i Erindringen hin Dørklokke, han længtes efter atter at lade en isnende Gysen risle ned over Ryggen. Naa, vi antager,

at dette var sket i Sygdom, saa staar der dog tilbage at betænke, at han har myrdet, men anser sig for et hæderligt Menneske, foragter andre og gaar omkring som en bly Engel, — nej, hvad skulde vi med Mikolay, min kære Rodion Romanowitsch, her er ikke Tale om Mikolay! —

Disse sidste Ord var altfor uventede efter det forudsagte, de stod i saa afgjort Modsætning til det øvrige. Raskolnikow rystede, som var han blevet gennemboret.

— Hvordan — hvem — har myrdet? spurgte han med aandeløs Stemme. Porphyrius Petrowitsch tumlede tilbage mod Stoleryggen, saa uventet syntes dette Spørgsmaal at ramme ham.

— Hvorledes, hvem der har myrdet? svarede han, som troede han ikke sine egne Øren: — Naa ja — — *De*, Rodion Romanowitsch! De har myrdet! tilføjede han næsten hviskende og i en Tone, der klang af Overbevisning.

Raskolnikow sprang op fra Sofaen, blev staaende nogle Sekunder og satte sig derpaa atter uden at frembringe et Ord. Lette Trækninger drog sig pludselig hen over hans Ansigt.

— Læberne skælver igen som den Gang; han ryster, mumlede Porphyrius Petrowitsch, som det syntes fuld af Deltagelse: — De ser ud til ikke rigtigt at have forstaaet mig, fortsatte han saa efter en kort Pause: — De bliver helt forbavset over det. Jeg er især kommet herhen af den Grund, at jeg vilde tale helt ud og gøre Sagen klar. —

— Men jeg har ikke myrdet, hviskede Raskolnikow som et forskrækket Barn, som er blevet grebet i et Fejltrin.

— Jo, De, kun De! Rodion Romanowitsch, De alene og ingen anden! ytrede Porphyrius barskt og selvbevidst.

Derpaa tav de begge; denne Tavshed udstrakte sig i en Uendelighed af ti lange Minuter. Raskolnikow havde stemt Albuerne mod Bordfladen og strøg sig med Fingrene gennem Haaret. Porphyrius Petrowitsch sad rolig og ventede. Pludselig tilkastede Raskolnikow ham et foragteligt Blik:

— Nu er De igen paa det gamle Spor, Porphyrius Petrowitsch! Hvad iøvrigt angaar alle Deres Formodninger, saa — keder De Dem virkelig ikke endnu?

— Aah, nok om det! Lad os lade Formodningerne ligge! Sagen vilde ligge anderledes, hvis der var fundet Vidner; men saa maa vi nøjes med at staa den ene overfor den anden. De ser nok selv, at jeg ikke er kommet hen til Dem i den Hensigt at jage Dem eller fange Dem som en Han. Om De tilstaar det eller ikke — det er mig i dette Øjeblik ganske ligegyldigt. Jeg har min faste Mening om Dem personlig ogsaa uden Deres Medvirkning.

— Men hvis det forholder sig saaledes, hvorfor er De saa kommet herhen? spurgte Raskolnikow opfarende: — Jeg gentager mit tidligere Spørgsmaal til Dem, hvis De anser mig for skyldig, hvorfor sætter De mig saa ikke i Fængsel?

— Naa, hvad er det saa for et Spørgsmaal? Jeg skal svare Dem i Rækkefølge, først og fremmest: at sætte Dem i Arrest saadan uden videre forekommer mig ikke heldigt.

— Hvorledes det, ikke heldigt? Naar De er overbevist, maa De dog —

— Aah, hvad vil det sige, overbevist? Alt er indtil nu kun en Idé af mig. Og til hvad Nytte skulde jeg nu roligt lade Dem indsætte? De ved det jo bedst selv, naar De beder om det! Hvis jeg for Eksempel førte den Borger hen til Dem, for at han skulde overbevise Dem, og De saa svarer ham: — Er du beruset eller ikke? Hvem har set mig sammen med dig? Jeg har simpelthen anset dig for beruset, og du var det — — naa, hvad skulde jeg saa svare dertil, saa meget des vanskeligere som Deres Anskuelser her var endnu sandsynligere end hans, da den sidste ganske simpelt hviler paa en Psykologi, som i den Mund synes upassende. De vilde straks selv være faldet paa det, da han, Stymperen, gærne drikker en Bitter og kun er altfor kendt for det. Jeg har jo ogsaa selv allerede og ovenikøbet flere Gange oprigtigt indrømmet Dem, at

denne Psykologi har to Sider, og at den anden er den vægtige og saa langt den sandsynligste; men desuden har jeg hidtil ikke haft det ringeste imod Dem. Og selv om jeg alligevel maatte lade Dem føre i Arrest og kom personlig — ikke mere som et harmløst Menneske — for at meddele Dem det, saa siger jeg alligevel aabent og ligefrem — ikke som et harmløst Menneske — at dette vilde være mig ubehageligt. Dernæst, for det andet, er jeg kommet hen til Dem —

— Naa ja, altsaa for det andet? — Raskolnikow sad stadig aandeløs.

— Fordi jeg, som jeg allerede har forklaret, anser mig for forpligtet til en Forklaring overfor Dem. Jeg vil ikke have, at De anser mig for et Uhyre, saa meget mindre som jeg er oprigtig imod Dem, tro De mig nu, eller tro mig ikke! Sluttelig, for det tredie, kom jeg med et hensynsløst og aabent Forslag til Dem — et Forslag om at aflægge en angergiven Tilstaaelse. Det vil være af en uberegnelig Fordel for Dem, og ogsaa behageligere for mig — fordi jeg derved befriede mine Skuldre fra at bære en tung Byrde. Naa, er jeg saa oprigtig eller ikke?

Raskolnikow tænkte efter en Stund.

— Hør, Porphyrius Petrowitsch, De siger ganske vist, at der kun findes Psykologi, men derved kommer De dog ind paa Matematiken. Hvad nu, hvis De skuffer Dem selv?

— Nej, Rodion Romanowitsch, jeg tager ikke fejl! Jeg har et sikkert Spor! Det Spor fandt jeg den Gang, Gud Herren har sendt mig det.

— Hvilket da?

— Det siger jeg ikke, Rodion Romanowitsch. For Resten har jeg i hvert Fald heller ikke Ret til at tøve endnu længere og skal — sætte Dem i Arrest. De kan nu overveje; mig er det ligegyldigt altsammen, og det er kun for Deres egen Skyld. Ved Gud, De gør bedre i, Rodion Romanowitsch —

Raskolnikow smilte hadefuldt.

— Det er ikke alene latterligt, nej skamløst! Forudsæt altsaa, at jeg var skyldig, hvad jeg slet ikke siger, naa, hvilken Grund havde jeg saa til angerfuldt at tilstaa overfor Dem, naar De selv siger, at De sætter mig i Fængsel for at faa Ro.

— Ak, Rodion Romanowitsch, tro dog ikke altfor meget paa Ord. Det er jo muligt, at det ikke gik af »i Ro«! Dette er jo netop bare en Teori og ovenikøbet min; men hvad er jeg for en Autoritet lige overfor Dem? Det kan jo være, at jeg selv endnu skjuler noget for Dem. Jeg tør jo heller ikke saa aabent lægge alting frem for Dem, hæhæhæ! Hvilken Fordel De vilde have af det! Det staar Dem vel klart, at dette kun vilde være en Fordel for Dem. Jeg skal nok afsløre Dem, men naar? Det afgører sig selv! Efter at en anden har taget Forbrydelsen paa sig og har forrykket hele Sagen? Jeg sværger Dem til ved den hellige Gud, at jeg vil føre det hele dertil, at Deres Tilstaaelse skal komme som en fuldstændig uformodet. Hele denne Psykologi vil vi lade være, jeg vil kaste enhver Mistanke mod Dem overbord, saaledes at Deres Forbrydelse fremtræder som en Følge af en vis aandelig Omtaagethed, fordi der jo altid er en Formørkelse til Stede med Henblik paa Samvittigheden. Jeg er en Mand af Ære, Rodion Romanowitsch, og skal holde mit Ord.

Raskolnikow tav og bøjede mørk Hovedet; han tænkte længe efter; endelig begyndte han at smile, men dette Smil var mildt og bedrøvet.

— Aah, det er ikke nødvendigt! svarede han, som om han ikke mere behøvede at være tilbageholdende overfor Porphyrius: — Det er ikke Møjen værd! Jeg behøver ikke den Fordel, De byder mig!

— Ja, det har jeg frygtet før, udbrød Porphyrius ophidset og ligesom uvilligt: — Det har jeg netop været bange for, at De ikke skulde vilde benytte denne Hjælp fra min Side.

Raskolnikow saa sørgmodigt og gennemborende paa ham.

— Faa ikke Lede ved Livet endnu, fortsatte Porphyrius: — De har endnu et langt Liv for Dem, hvorfor skulde

De ikke ville modtage min Imødekommenhed? De er et utaalsomt Menneske!

— Hvad skulde der endnu være for mig?

— Livet! De ved jo selv, hvilken Profet De var! Og maaske venter Gud paa Dem til det. Forøvrigt vil jo Lænkerne ikke hænge paa Dem til Evighed!

— Det er Imødekommenheden! smilede Raskolnikow.

— Naa, saaledes, De frygter vel altsaa for den borgerlige Skam? Det kan vel være, at De ængstes for den; men egentlig behøver De ikke at nære nogen Bekymring eller vige tilbage for en Tilstaaelse med Bøn om formildende Omstændigheder.

— Aah, for min Skyld! hviskede Raskolnikow foragteligt og fuld af Lede, som væmmedes han ved overhovedet at tale. Han havde atter rejst sig, som om han vilde gaa bort, men sank paa ny fortvivlet ned i Sofaen.

— Saa, saa, for min Skyld! De har mistet al Tiltro og tror blot, at jeg paa en plump Maade smigrer Dem; har De da allerede levet saa meget? Er De allerede overmoden i Forstand? Jeg har der udtænkt mig en Teori; jeg skammer mig næsten over, at den er dukket op i mig og desværre ikke er blevet særlig original. De har jo begaaet en nedrig Handling, det er sandt, men De er ikke nogen haabløst fortabt, ond Fyr. De er ikke nogen fuldstændig Synder. Vil De vide, hvad jeg anser Dem for? Jeg anser Dem for et af disse Mennesker, som man kan flaa i levende Live, og som alligevel bliver staaende og med Smil vil se paa Deres Bødler, — — hvis De blot har en Overbevisning eller Tro. Naa, De vil finde den og leve! En Forandring af Luften er forlængst blevet nødvendig for Dem. Og hvad vil De saa, Lidelsen er ogsaa et godt Værk! Altsaa lide! Mikolay vil vel faa Ret, naar han vil lide. Jeg ved, at jeg ikke bliver troet, men filosofer ikke med Selvbedraget. Riv Dem aabent løs fra dette Liv, og uden Grublen; vær ikke bange, — det vil føre Dem ind paa Bredden og give Dem fast Grund under Fødder. Til hvilken Strandbred? Naa ja, hvordan skal jeg kunne vide det? Jeg tror kun, at De endnu vil have meget at leve for! Jeg ved, at De anser disse mine Ord for at være en udenad lært Lektie; De vil maaske senere hen erindre dem, og De vil maaske nok kunne blive Dem til Nytte; det er ogsaa kun derfor, jeg siger dem. Saa kan det endog endnu komme til at se ud som noget godt, at De har myrdet den Gamle. Men skulde De have en anden Teori, saa vilde det vel være muligt, at De kunde komme til at begaa en hundrede Millioner Gange slettere Handling. Nu er det blot at takke Gud, thi De kan maaske indse, at Gud endnu vil beskytte Dem. De har et ædelt Hjærte, vær derfor ikke altfor bange. Er De bange for at opfylde den forestaaende, ophøjede Pligt? Nej, det vilde kun være beskæmmende, om De nærede Frygt. Naar man har gjort et saadant Skridt, saa gælder det ogsaa om at være fast! Dette er den sande Tingenes Orden. Opfyld hvad Retfærdigheden kræver af Dem. De behøver nu Luft, Luft, Luft!

Raskolnikow forskrækkedes.

— Men hvad er De for et Menneske! udbrød han: — Hvad er De for en Profet? Fra de alt overragende Højders Stilhed forkynder De mig vise Profetier?

— Hvem? jeg? Jeg er et Hverdagsmenneske og iøvrigt intet. Et Menneske med Følelse og Hjærtelag, en, der maaske ogsaa forstaar en lille Smule — men alligevel et Hverdagsmenneske! Hos Dem er det noget andet! Dem har Gud udvalgt til Livet — hvem ved, om det ikke ogsaa hos Dem flyder hen i Taagen og intet betydeligt vil opvise. — Hvad vil De sige, naar De skal træde over i en anden Menneskeklasse? Vil Deres Hjærte ikke saa blive følsomt ved Manglen paa Livsbekvemmeligheder: hvad vil De føle, naar der lang Tid igennem ikke mere kommer nogen til Dem? Det ligger rigtignok ikke i Tiden, men hos Dem selv. Staar De der som Solen, saa skal enhver se Dem; men en Sol maa fremfor alting ogsaa være en Sol. De ler igen, fordi jeg er en saadan Schiller? Jeg vil

vædde paa, at De tror, at jeg vil smigre Dem. Naa, maaske har jeg virkelig ogsaa smigret Dem, hæhæhæ! De tror mig jo ikke en Gang paa mit Ord, Rodion Romanowitsch, og vil heller ikke nogensinde gøre det — dette er nu en Gang min Skæbne, og jeg resignerer, men jeg gad dog endnu tilføje, at De selv, tror jeg, kan dømme om, hvor vidt jeg er god, eller hvorvidt jeg er slet.

— Naar mener De da at sætte mig i Arrest?

— Naa ja, en eller to Dage kan jeg jo nok lade Dem løbe omkring endnu. Tænk nu over det, min Kære, og bed til Gud. Der er min Sandten fordelagtigere — hos Gud!

— Men hvordan, hvis jeg nu vilde undflyr? smilede Raskolnikow sælsomt.

— Aah nej, De undflyr ikke. En Bonde løber bort, en Sekterer, en Lakaj af fremmede Tanker — saadan en behøver man kun at vise sin Fingerspids, og han tror blindt hen, hvad De saa vil have af ham. De tror rigtignok nu ikke mere paa Deres egen Teori — men alligevel, hvorfor skulde De ville flygte? Og hvad søger De i Flugten? Flugten er uærlig og besværlig, og De er frem for alt vænnet til et ordnet Liv, til en tilsvarende Atmosfære; naa, *der* vil De finde den. Skulde De undfly, saa vil De vende tilbage af Dem selv. *De vil ikke mere kunne leve uden mig!* Men sætter jeg Dem bag Laas og Slaa, naa, saa sidder De en, to eller tre Maaneder, og pludselig vil mit Ord atter falde Dem ind, at De selv skal tilstaa og ovenikøbet Dem selv helt uformodet! De kan endnu ikke selv bestemme paa Timen, naar De kommer med Tilstaaelsen. Jeg er ogsaa overbevist om, at De «vil tage Deres Kors paa Dem;« De tror mig ikke endnu paa Ordet; men De vil selv staa fast paa det. Der er noget ophøjet ved Lidelsen, Rodion Romanowitsch; se ikke paa, at jeg er blevet trivelig, det er ikke nødvendigt, jeg ved det nok, le ikke af det — — i Lidelsen ligger der en Tanke. Mikolay har ganske Ret! Nej, flygt bare ikke, Rodion Romanowitsch!

Raskolnikow rejste sig og greb sin Hue. Porphyrius Petrowitsch rejste sig ligeledes.

— Skal De ud at spadsere lidt? Aftenen vil vist blive rigtig smuk; men der vil desværre ikke komme nogen Torden. For Resten er det nok bedre saadan, thi hvis det blev friskere —

Han tog ligeledes sin Hovedbedækning.

— De har dog ikke sat Dem i Hovedet, Porphyrius Petrowitsch, at jeg i Dag har aflagt nogen Tilstaaelse for Dem, begyndte Raskolnikow med haardnakket Tørhed: — De er en Særling, og jeg har hørt paa Dem af ren Nysgærrighed. Jeg har ikke indrømmet det allerringeste. Mærk Dem det vel!

— Naa, naa, det ved jeg nok, mærker mig det ogsaa — saa, nu ryster han igen. Vær ikke bange, min Kære; Deres Vilje ske! Gaa endnu lidt ud i Luften; men gør det nu ikke alt for meget. I hvert Fald har jeg endnu en lille Anmodning til Dem, tilføjede han, idet han sænkede sin Stemme: — Den er af en noget vanskelig Natur, men meget vigtig: Hvis De maaske skulde — for Resten tror jeg det ikke og anser Dem for ude af Stand til det — men skulde De muligvis i disse næste to Gange fireogtyve Timer blive overvældet af Fristelsen til at bringe hele Sagen til Afslutning paa en helt anden Maade, paa en eller anden fantastisk Facon, saadan noget som at lægge Haand paa Dem selv — en ganske kejtet Formodning fra min Side, og som De maa tilgive — saa — efterlad en kort, men nøjagtig Beskrivelse. Bare saadan to Linier; kun to og oplys deri ogsaa om Stenen; det vil idetmindste være ædelt. Naa, paa Gensyn. Gode Tanker og god Begyndelse!

Porphyrius gik noget duknakket, som undgik han at møde Raskolnikows Blik. Den sidste traadte hen til Vinduet og ventede med brændende Utaalmodighed paa det Tidspunkt, hvor den anden efter hans Beregning var naaet ned paa Gaden og kunde være kommet et Stykke Vej bort. Derefter forlod han selv skyndsomst sit Tagkammer.

3.

Han begav sig hastigt hen til Swidrigailow. Hvad han kunde vente sig af dette Menneske, vidste han selv endnu ikke; der skjulte sig hos denne en vis hemmelighedsfuld Magt over ham. Efter at han én Gang havde følt det, lod det ham ikke mere i Ro, og nu var Tiden kommen.

Undervejs pinte særlig et Spørgsmaal ham: havde Swidrigailow været hos Porphyrius? Saavidt han selv kunde dømme og forsikre sig selv — nej — han havde ikke været der! Han tænkte frem og tilbage, genkaldte i sin Hukommelse atter hele Porphyrius Besøg og kom til den Slutning: Nej han havde ikke, sikkerlig ikke været der!

Men hvis det endnu ikke havde været Tilfældet, kunde han saa ikke henvende sig til ham senere?

Indtil nu havde det ikke forekommet ham, at han vilde gaa derhen. Hvorfor? Han formaaede ikke at aflægge sig Regnskab for det, men havde han ogsaa kunnet det, saa vilde han absolut ikke nu af den Grund bryde sit Hoved. Alt dette plagede ham og lod ham dog paa samme Tid paa en vis Maade ligegyldig. Det var besynderligt, og ingen vilde have troet ham, men han tænkte kun lidet og adspredt paa sin nu forestaaende Domfældelse. Der var meget andet, langt mere vigtigt, som pinte ham ganske overordentligt — det stod ogsaa i Forbindelse med den, ikke med noget andet, men var alligevel noget andet, noget fremtrædende. Tillige følte han en grænseløs, moralsk Afslappelse, skønt hans Dømmekraft denne Morgen havde arbejdet betydelig bedre end de foregaaende Dage.

Nu kom det an paa at bekæmpe disse nye Bedrøveligheder. Det galdt for Eksempel om at give sig af med en Intrige, hvorved Swidrigailow blev hindret i at gaa til Porphyrius Petrowitsch; det galdt om at iagttage, at forske og at optage denne Swidrigailows Tid.

Aah, hvor alt dette oprev ham!

Han ilede videre hen til Swidrigailow; kunde han maaske ikke haabe paa noget nyt, et Fingerpeg, en Udvej hos denne? Man klamrer sig ogsaa til et Halmstraa! Førte muligvis ikke Instinktet, Meningsfællesskaberne dem bægge sammen? Dog dette var kun et Ekko af Udmattelsen, Fortvivlelsen hos ham! Han behøvede vel slet ikke Swidrigailow, men en anden; han var kun traadt i Vejen for ham! Maaske Sonja? Hvorfor gik han nu til hende? For atter at tvinge hendes Taarer frem? Sonja — det var ham frygteligt. Hun forekom ham som en Befaling, der ikke lod sig afværge, som en Dom uden Haab om Ændring. Han havde kun den Vej at gaa — eller sin egen, og netop i dette Moment vilde han ikke have følt sig i Stand til at tale med hende. Var det ikke bedre at udforske Swidrigailow og se, hvordan det stod sig med ham? Rigtignok kunde han ikke komme udenom det ene, at det allerede i lang Tid netop havde været nødvendigt for ham.

Naa, men hvad var der af Fællesskab mellem dem? Ikke en Gang Sletheden kunde jo være den samme hos dem bægge. Dertil var den Mand ham meget ubehagelig, en notorisk Vellystning, og ligeledes snu og lumsk; altsaa ogsaa meget slet, sikkert. Man fortalte saa meget om ham. Ganske vist havde han taget Katharina Iwanownas Børn i sin Varetægt, men hvem ved hvorfor, og hvad det havde at betyde? Dette Menneske nærede altid Planer og Projekter.

En Tanke havde i disse sidste Dage stadig været levende hos Raskolnikow og gjort ham forfærdelig bange, skønt han havde anstrængt sig for stadig og stadigt at skubbe den fra sig, fordi den var altfor tyngende for ham. Han tænkte: Swidrigailow har udtalt sig svævende og gør det endnu stadig; Swidrigailow har opdaget min Hemmelighed og nærer visse Hensigter overfor Dunja. Om han ogsaa nærer dem endnu? Næsten aldeles sikkert kan man sige ja! Og hvis han nu, i Besiddelse af min Hemmelighed, vandt en saa mægtig Magt over

mig, som det var muligt, saa morede det ham maaske at anvende den som Vaaben overfor Dunja?

Denne Tanke havde allerede flere Gange, selv i Søvne, martret ham, men nu forekom det ham for første Gang, at den stod helt klar, da han befandt sig paa Vejen til Swidrigailow. Denne ene Tanke bredte et tragisk Skær over ham. Saa vilde alt stille sig helt anderledes, ogsaa i hans egen Stilling; der fulgte altsaa af det, at Dunja straks maatte blive oplyst om Hemmeligheden. Der fulgte ogsaa, at han maaske maatte overlevere sig selv for at holde Dunja tilbage fra at begaa et overilet Skridt. Og saa dette Brev? Dunja havde faaet et Brev om Morgenen! Fra hvem i hele St. Petersborg havde hun kunnet modtage Breve? Maaske fra Luschin? Naa ja, han vogtede nok paa Raskolnikow, men han vidste jo ikke noget videre. Man bliver vel ogsaa nødt til at aabenbare det for Rasumichin; Raskolnikow overvejede alt dette med Væmmelse.

I hvert Fald galdt det om saa snart som muligt at se Swidrigailow, besluttede han endelig. Heldigvis var der ikke videre Omstændigheder ved det, det var bare Kendsgærningen; men hvordan, hvis denne virkelig var i Stand til — hvis Swidrigailow intrigerede mod Dunja — — — — saa — — — —

Raskolnikow var i Løbet af den sidste Maaneds Tid blevet i den Grad udmattet, at han nu ikke længere formaaede at besvare den Slags Spørgsmaal anderledes end, at han altid sluttede med: — saa myrder jeg ham! — en Udvej han i kold Fortvivlelse udtænkte sig. En blytung Følelse tyngede hans Hjærte; han standsede midt paa Gaden og saa sig omkring: — Hvor befandt han sig egentlig, og hvor vilde han hen? Han gik i X-Gaden, tredive, fyrretyve Skridt borte fra Sjemaja, over hvilken han nu gik videre. Hele Facaden af en Bygning tilvenstre var optaget af en Restaurant. Alle Vinduer i samme stod helt aaben; det var et Gæstgiversted. At dømme efter Skikkelserne ved Vinduerne, var der overfyldt af Gæster. I Salen hørtes nogle Visesangere, en Klarinets Toner klang, og en Violin akkompagneret af en tyrkisk Baraban.*) Der lød Sang fra Kvindestruber. Han vilde atter vende om, uklar over hvorfor han var løbet herhen, da han pludselig i et af de sidste, aabne Vinduer i Restauranten saa Swidrigailow sidde nær ved Karmen ved Theen og med en Pibe mellem Tænderne. Dette ramte ham voldsomt, frygteligt. Swidrigailow iagttog og mønstrede ham tavst, og han syntes, hvad der ligeledes bragte Raskolnikow ud af Fatning, at ville rejse sig for stille og ubemærket at gaa bort. Raskolnikow lod straks, som om han endnu slet ikke havde bemærket den anden og saa hensunken i Tanker hen til Siden, men fortsatte samtidig skjult at iagttage ham. Hans Hjærte bankede voldsomt. Det var nok saaledes, Swidrigailow ønskede aabenbart ikke at blive bemærket. Han tog Piben ud af Munden og vilde trække sig tilbage, men idet han rejste sig og rykkede Stolen bort, havde han øjensynlig opdaget, at Raskolnikow saa ham og iagttog ham. Der skete nu hos dem bægge noget lignende som havde afspejlet sig hos Raskolnikow ved den Lejlighed, da de traf sammen første Gang.

Et forslagent Smil saas paa Swidrigailows Træk, og det blev stadig og stadig større. Han saavelsom hans Modstander vidste, at de bægge havde set hinanden og gav Agt paa hinanden. Endelig begyndte Swidrigailow at le højt.

— Naa, naa, saa kom dog ind, hvis De vil! Jeg sidder jo her! raabte han ud af Vinduet.

Raskolnikow gik derind.

Han fandt Swidrigailow i en temmelig lille Bagstue med et enkelt Værelse, der stødte ind til den store Sal; i denne fandtes henimod en Snes smaa Borde, ved hvilke Købmænd, Embedsmænd og en Mængde andre Folk drak The under Larmen fra et skrækkeligt Sangerselskab. Ind i hele Støjen lød der smaa

*) Tromme.

Smæld fra Billardkuglerne. Paa Bordet foran Swidrigailow stod der en optrukken Flaske Champagne og et Glas, der var fyldt til Hælvten med Vinen. I Rummet opholdt sig en Dreng med en Lirekasse, og et sundt, rødkindet, ungt Pigebarn i stribet Trøje og Tyrolerhat, besat med Baand, en Sangerinde paa omtrent atten Aar, som trods Korsangen i Sideværelset sang en Vise med en Stemme, der var blevet temmelig hæs, og til Akkompagnement af Lirekassen.

— Saa, nu er det nok, afbrød Swidrigailow hende, da Raskolnikow traadte ind.

Pigebarnet brød straks af og stod ret op og ned i respektfuld Tavshed. Hun havde ogsaa sunget sin simple Vise med et vist Anstrøg af Alvor og Selvfølelse.

— Hæ — Philipp, et Glas til! raabte Swidrigailow.

— Jeg drikker ikke Vin, bemærkede Raskolnikow.

— Som De vil! Det var ikke til Dem! Drik Käthi! Det er tilstrækkeligt for i Dag, gaa! —

Han fyldte et Glas Vin til hende og lagde en gul Pengeseddel ved Siden af det. Käthi tømte Glasset i et Drag, saaledes som tarvelige Kvinder plejer at drikke Vin, det vil altsaa sige uden at sætte det fra sig og nippe det i sig i tyve Slurke. Saa tog hun Pengene, kyssede Swidrigailow paa Haanden, som denne med en værdig Mine rakte frem mod hende, og forlod Værelset, idet hun drog Drengen med Lirekassen med sig. De var bægge kommet ind fra Gaden. Swidrigailow havde endnu ikke været en Maaned i St. Petersborg, og alligevel havde han allerede indført et Slags patriarkalsk Forhold mellem sig og dem, han saadan traf paa. Restaurantens unge Opvarter, Philipp, var ogsaa allerede »bekendt« med ham og var meget omsorgsfuld for ham. Døren til Salen blev lukket. Swidrigailow befandt sig som hjemme i denne Stue og tilbragte her næsten hele Dagen. Værtshuset var snavset, mangelfuldt og knapt af anden Rang.

— Jeg var just paa Vejen hen til Dem for at søge Dem, begyndte Raskolnikow: — men hvorfor jeg nu fra S-Gaden bøjede ind i X-ski Prospekt — jeg kommer maaske aldrig her, kender slet ikke dette Kvarter. Vejen hen til Dem fører jo heller ikke forbi her — jeg var kommen ind paa en anden Vej og træffer Dem nu her! Det er virkelig besynderligt!

— Hvorfor siger De ikke rent ud forbløffende?

— Fordi det kun drejer sig om et Tilfælde.

— Hvor dette Folk er tvetydigt! lo Swidrigailow: — han indrømmer det ikke, skønt han inderst inde har den faste Overbevisning om det! De siger jo selv, at De »maaske« kun er kommet denne Vej ved et Tilfælde. Hvor der dog findes mange Kujoner, naar det drejer sig om Meninger, De kan slet ikke forestille Dem det, Rodion Romanowitsch! Jeg taler nu ikke her om Dem! De har Deres egen Mening og er ikke bange for at gaa i Skranken for den. Derfor har De ogsaa vakt min Interesse!

— Ikke af anden Grund?

— Er det ikke nok?

Swidrigailow var aabenbart i oprømt Stemning, men ikke ret stærkt, han havde kun drukket et halvt Glas Vin.

— Det forekommer mig, at De henvendte Dem til mig allerede før De vidste, at jeg var i Stand til at have det, som De kalder en egen Mening, bemærkede Raskolnikow.

— Aah, den Gang drejede det sig endnu om andre Ting! Enhver har sine egne Anliggender. Men hvad nu det »forbløffende« angaar, saa maa jeg sige Dem, at De ser mig ud til at have sovet de sidste to tre Dage. Jeg har selv opgivet Dem denne Restaurant, og der er aldeles ikke noget besynderligt i, at De straks er kommet herhen. Jeg har endog selv beskrevet Vejen for Dem og nævnet Stedet, baade hvor det ligger og den Tid paa Dagen, hvor man kan træffe mig her. Kan De huske det?

— Jeg har glemt det, svarede Raskolnikow forbavset.

— Ja, det tror jeg. Jeg har endog sagt det til Dem to Gange! Adressen har altsaa kun holdt sig helt mekanisk i Deres Hukommelse. De er gaaet herhen helt mekanisk, men tillige strængt efter Adressen uden at være klar over den. Jeg havde den Gang under Samtalen med Dem ikke ventet, at De vilde forstaa mig. De udleverer for Resten altfor meget Dem selv, Rodion Romanowitsch, og desuden er jeg overbevist om, at der findes en Masse Mennesker her i St. Petersborg, som holder store Samtaler med sig selv, medens de spadserer; det ser ud til her at være de Sindssyges By. Her kunde Læger, Jurister og Filosofer gøre de værdifuldeste Studier over St. Petersborg, hver i sin egen Specialitet, thi der findes vel vanskeligt noget andet Sted en saadan Mængde af mørke, skarpe og besynderlige Sjælsindtryk af Mennesker som i St. Petersborg. Hvad bringer ikke alene Klimaets Indflydelse med sig! Desuden maa Karakteren af at være dette Forvaltningscentrum for hele Rusland præge sig skarpt i alting. Men det drejer sig jo ikke om det, men om at jeg allerede flere Gange har iagttaget Dem fra Siden af. Naar De træder ud af Deres Hus, holder De Hovedet oprejst, tyve Skridt længere borte lader De det allerede falde og lægger Armene om paa Ryggen. De ser aabenbart slet intet foran Dem og intet paa Siden af Dem! Endelig begynder De at bevæge Læberne og tale med Dem selv, hvorunder De stundom gør den ene Haand fri og deklamerer; men saa bliver De pludselig midt paa Gaden i en rum Tid. Det er aldeles ikke gode Tegn. Hvis en eller anden foruden mig en Gang bemærker Dem, saa kan dette maaske endog faa ubehagelige Følger. Mig er det jo i Virkeligheden ligegyldigt, jeg kan heller ikke helbrede Dem, men De vil vel i hvert Fald kunne forstaa mig.

— Ved De, om man forfølger mig? spurgte Raskolnikow og saa spændt paa Swidrigailow.

— Nej, jeg ved ikke noget, svarede denne ligesom forundret.

— Naa, men saa kan man jo lade mig være i Fred, mumlede Raskolnikow gnavent.

— Godt, godt, saa lader vi Dem være i Fred.

— Sig mig hellere, hvorfor De, naar De gaar herhen for at drikke, og naar De to Gange skal have sagt mig det, saaledes at jeg er kommen her, hvorfor De saa, netop da De saa mig gennem Vinduet paa Gaden, vilde skjule Dem og begive Dem bort? Jeg har meget godt bemærket dette!

— Haha! Hvorfor blev De da, den Gang da jeg stod paa Deres Dørtærskel, liggende paa Deres Sofa med tillukkede Øjne og anstillede Dem, som om De sov, skønt De jo slet ikke sov? Jeg har meget godt bemærket dette!

— Jeg havde maaske Grunde til det. De kender dem maaske selv!

— Nu ja, ogsaa jeg kunde vel have mine Grunde, skønt De *ikke* kender dem.

Raskolnikow støttede sig med den højre Albue mod Bordet, stemmende den højre Haands Finger under Hagen og saa gennemborende paa Swidrigailow. Han forskede et Minut igennem dennes Træk, som altid før og ogsaa nu forvirrede ham. Det var et saa besynderligt Ansigt, lignede en Maske, hvidt og rødt, med røde, friske Læber, lyseblondt Skæg og et endnu temmelig tæt, lyseblondt Haar. Hans Øjne var næsten for blaa, og hans Blik altfor gennemtrængende og ubevægeligt. Der laa noget uhyre ubehageligt i dette røde Ansigt, der var overordentligt ungdommeligt i Betragtning af Aarene. Swidrigailows Toilette var lapset, sommerligt let, og der var lagt særlig Vægt paa Linnedet. Paa Fingeren sad der en uhyre Signetring med en kostbar Sten.

— Som om jeg var nødt til at drive Narrestreger med Dem, sagde Raskolnikow pludselig, og idet han talte djærvt paa Grund af sin feberagtige Utaalmodighed: — skønt De synes at være et meget farligt Menneske, naar De vil gøre Skade, saa vil jeg ikke længere holde mig tilbage. Jeg vil straks sige Dem, at jeg ikke skatter mig selv saa

højt, som De sandsynligvis tror. Ved De af, at jeg gik hen til Dem for aabent at sige Dem, hvis De stod fast ved Deres tidligere Beslutning med Hensyn til min Søster, og De for at opnaa det vilde betjene Dem af et bestemt Middel, som støtter sig paa det, der er blevet aabenbart i den allersidste Tid, saa vilde jeg myrde Dem forinden, førend De kunde have bragt mig i Fængsel! Men Ord staar fast: De ved vel, at jeg forstaar at holde det. Endvidere, hvis De har et eller andet at aabenbare mig, — jeg har i det mindste i lang Tid formodet, at De havde noget at sige mig, — saa gør det hurtigst muligt, da min Tid er kostbar, og det maaske ogsaa meget snart vilde kunne blive for sent.

— Men hvad har De da saa travlt med! spurgte Swidrigailow og betragtede ham nysgærrigt.

— Hver vandrer sin Vej, svarede Raskolnikow mørkt og utaalmodigt.

— De opfordrer selv til Aabenhjærtighed og nægter alligevel at give Svar paa mit Spørgsmaal, smilede Swidrigailow:

De synes hele Tiden at mene, at jeg forfølger visse Hensigter og ser derfor saa mistroisk paa mig. Naa, det er jo ganske vist ogsaa begribeligt i Deres Stilling. Men da jeg ikke har Lyst til at blive Uvenner med Dem, saa vil jeg alligevel gøre mig det Besvær at forsikre Dem om det modsatte. Ved Gud, Spillet er ikke klart; dog har jeg ikke haft til Hensigt at tale med Dem om noget særligt.

— Men hvad vil De da mig? De har dog næsten efterstræbt mig?

— Javel, men alene som et interessant Objekt for min Iagttagelse. De tiltrak mig ved det fantastiske i Deres Stilling — det er alt! — Desuden er De Broder til en Person, som har interesseret mig levende, og sluttelig havde jeg netop af denne Person i sin Tid hørt saa meget og saa ofte om Dem, hvoraf jeg sluttede, at De maatte besidde den største Indflydelse paa hende, eller er det ikke sandt? Haha! Forøvrigt tilstaar jeg, at Deres Spørgsmaal er meget betydningsfuldt for mig, alligevel falder det mig vanskeligt at besvare det! De vilde altsaa nu hen til mig for en Nyheds Skyld, trods alt det De har at gøre? Er det ikke Tilfældet? Hvadbehager? vedblev Swidrigailow med et lystigt Smil.

Naa, og forestil Dem efter dette, at jeg selv netop er kommet hertil — i Jærnbanen har jeg tænkt paa Dem — for at De kunde sige mig noget nyt, og hvis det kunde lykkes for mig, træde i et eller andet gensidigt Forhold til Dem.

— Hvordan det?

— Ja, hvordan skal jeg forklare det? Ved jeg overhovedet selv hvorledes! Se, her i dette Værksted sidder jeg altid, og det er mig en Nødvendighed, det vil sige ikke netop en Nødvendighed, men det er mig nødvendigt at sidde et eller andet Sted. Der er nu den stakkels Käthi — har De set hende? Ja, hvis jeg var en Fraadser, en Gastronom — men se, det er just det, jeg spiser, — han pegede med Fingeren hen i Hjørnet, hvor der paa en Tintallerken paa et lille Bord stod Resterne af en sølle Bøfsteg med Kartofler. Har De allerede spist? Jeg har tygget af, og nu kan jeg ikke mere. Vin for Eksempel drikker jeg næsten slet ikke. Intet uden Champagne, og af den kun et Glas for en hel Aften, og alligevel foraarsager selv det mig Hovedpine. Jeg havde ladet dette bringe, fordi jeg vil begive mig et bestemt Sted hen, og De finder mig netop i en besynderlig Stemning; jeg skjulte mig som en Skoledreng, da jeg mente, at De kunde opholde mig; men det ser ud til — han tog sit Ur frem: — at jeg endnu kan være en Time sammen med Dem; den er nu halvfem. Tro mig, blot man i det mindste var noget: Jeg var Godsejer, Fader, Uhlan, Fotograf, Journalist, ingenting, og har ingen som helst Specialitet! Det bliver stundom ret kedsommeligt for en. Naa saa tænkte jeg, det er rigtigt saaledes, han skal fortælle mig noget nyt.

— Men hvad er De for et Menneske, og hvorfor er De kommet hertil?

— Hvem jeg er? Det ved De jo, en

Adelsmand, der har tjent to Aar i Kavalleriet, saa sværmet lidt her i St. Petersborg, derpaa gift med Martha Petrowna og endelig levet paa Landet! Det er hele min Biografi.

— De er vel Spiller?

— Nej, absolut ikke nogen Spiller! En Elev — ingen Spiller!

— Men De var jo tidligere Discipel?

— Ja, jeg har været det.

— Har De duelleret?

— Det hændte jo ogsaa! Hvad mener De med det?

— Naa, De har maaske udfordret til Duel — det opmuntrer jo ogsaa.

— Det fragaar jeg ikke; jeg er jo heller ikke nogen Mester i at filosofere. Imidlertid tilstaar jeg aabent, at jeg er rejst her hen saa hurtigt særlig paa Grund af Kvinder.

— Saa hurtigt efter Martha Petrownas B:sættelse?

— Naa ja, smilede Swidrigailow med overbevisende Oprigtighed: Men hvad mener De med det? Det forekommer mig, at De ligesom finder noget slet i det, at jeg taler om Kvinderne.

— Det maa langt snarere hedde, om jeg finder noget slet i Udsvævelsen eller ikke.

— I Udsvævelsen? Naa, hvor De dog tager paa Vej! Dog vil jeg for en Ordens Skyld allerførst svare Dem med Henblik paa Kvindespørgsmaalet i al Almindelighed; ved De, at jeg holder meget af at snakke. Sig mig dog hvorfor jeg skulde holde mig tilbage? Hvorfor forskyde det kvindelige Køn, naar jeg dog tilbeder det saa meget? Det er jo i det mindste en Beskæftigelse!

— Saa venter De Dem altsaa nu alting ene og alene af Udsvævelsen?

— Aa, hvad skal det dog sige — af Udsvævelsen? Jeg holder iøvrigt af et aabent Spørgsmaal. I det mindste ligger der noget bestandigt i denne Udsvævelse, noget, der har sin Grund i Naturen og ikke stammer fra Fantasien, noget som glødende Kul i Blodet, en Glød, der altid lyser og selv med Aarene maaske ikke bliver slukket. Indrøm selv, er det ikke en Beskæftigelse i sin Art?

— Skulde det være noget at fryde sig over? Det er en Sygdom og ovenikøbet en farlig.

— Hvor vil De hen? Jeg indrømmer, at det er en Sygdom, som alt der overskrider Grænsen, og her sker det ganske særlig, at man gaar altfor vidt; — men det viser sig dog hos den ene saaledes, hos den anden anderledes, og dernæst forstaar det sig, af sig selv, at man netop i alt maa holde Maade, handle med Overlæg, selv om det er nok saa lidt; men hvad er der at stille op mod det? Hvis det ikke var muligt, saa var der intet tilbage uden at skyde sig selv. Jeg medgiver for Resten, at et ordenselskende Menneske er forpligtet til at kede sig.

— Vilde De kunne skyde Dem?

— Naa! — sagde Swidrigailow undvigende og fuld af Modvilje: — bliv bare ved, men tal ikke om det.

Han talte hurtigt, men uden noget af den Opstyltethed, som havde ytret sig bag alle hans tidligere Ord. Selv hans Ansigt var noget forandret.

— Jeg tilstaar min utilgivelige Svaghed, men hvad er der derved at gøre? Jeg er bange for Døden og holder ikke af, at man taler om den. De maa vide, at jeg i en vis Henseende er Mystiker.

— Ah! Martha Petrownas Tilsynekomster! Hænder de endnu stadig?

— Aah, de! Mind mig ikke om det! Endnu ikke i St. Petersborg! Pokker ogsaa tage dem! udbrød han med en barsk Mine: — Nej, lad os hellere tale om — ja, iøvrigt — hm! Jeg har nu kun daarlig Tid, og jeg kan desværre ikke være ret længe sammen med Dem: og jeg havde dog endnu noget, jeg skulde have sagt Dem.

— Har De sat et Fruentimmer Stævne?

— Ja, en Frue! Det er et enkelt, uformodet Anliggende! Dog — jeg vil ikke tale om det —

— Men indvirker da ikke Nederdrægtigheden ved en saadan Sag paa Dem? Har De allerede mistet Styrke til at yde Modstand?

— De taler om Styrke? Hahaha! De har lige nylig beundret mig, og jeg

vidste dog nok i Forvejen, at det maatte komme saaledes. De taler til mig om Udsvævelser og Æstetik. De er en — Schiller — en Idealist! Ganske vist, det maa ogsaa være saaledes, og man maatte forundre sig, hvis det var anderledes, men alligevel, det er virkelig i en vis Henseende besynderligt — — —. Det er sandelig Skade, at jeg har saa lidt Tid, da De selv er en saa interessant Personlighed. For Resten — holder De af Schiller? Jeg elsker ham overordentlig meget.

— Hvad De dog er for et Vrøvlehoved! svarede Raskolnikow modvilligt.

— Aah nej, ved Gud i Himlen! lo Swidrigailow: — jeg vil imidlertid ikke strides om, hvorvidt jeg er det. Hvorfor skal man ikke være et Vrøvlehoved, naar det ikke skader nogen? Jeg har henlevet syv Aar paa Landet ved Martha Petrownas Side, og naar jeg saa nu en Gang igen er truffet sammen med et forstandigt Menneske, som De er det, et saa forstandigt og i højeste Grad interessant saa glæder jeg mig over at kunne snakke lidt paa ny; desuden har jeg nu drukket dette halve Glas Vin, og det er steget mig lidt til Hovedet. Der er kun en Omstændighed, som er bemærkelsesværdig, og som har lagt megen Beslag paa mig, — men om den maa jeg tie. Men — hvor vil De hen? spurgte Swidrigailow forskrækket.

Raskolnikow havde rejst sig. Det var blevet ham saa trykkende og beklumret, og det forekom ham taabeligt, at han var traadt derind. Han evnede i Swidrigailow kun at se den huleste og nederdrægtigste Slubbert, som kunde tænkes.

— Aah, sæt Dem blot ned igen, bliv dog en lille Smule endnu, bad Swidrigailow: — Lad dem dog bringe Dem en The. Tag Plads igen, jeg skal ikke mere vrøvle, det vil sige, for saa vidt det staar til mig. Der var noget endnu, som jeg gad fortælle Dem! Hvis De vil, saa skal jeg berette Dem om, hvorledes et Kvindemenneske har »reddet« mig, som De siger! Det skal være Svaret paa Deres første Spørgsmaal, thi den Person var — Deres egen Søster. Tør jeg fortælle? Vi kan paa den Maade faa Tiden til at gaa.

— Fortæl, men jeg haaber, De —

— Vær ikke bange! Avdotja Romanowna kan dog kun indgyde den dybeste Højagtelse, ogsaa hos et saa lavt og slet Menneske som jeg.

4.

— De ved jo — jeg har for Resten selv fortalt Dem det — begyndte Swidrigailow: — at jeg sad i Gældsfængsel her paa Grund af en uhyre stor Fordring og manglede ethvert Middel til at kunne betale den. Er det nødvendigt at fortælle udførligt, hvorledes Martha Petrowna den Gang har løskøbt mig; De ved vel, til hvilket Højdepunkt af Exalterethed en Kvinde undertiden kan elske? Hun var en hæderlig, noget indskrænket, egentlig ganske udannet Skabning. Forestil Dem, at hun, en skinsyg og ærgærrig Kvinde, nedværdigede sig til efter mange skrækkelige Optrin og Bebrejdelser at indgaa paa en Slags Kontrakt med mig, som skulde være gældende for hele vort Ægteskabs Tidsrum. Grunden laa deri, at hun var betydelig ældre end jeg; hun havde forøvrigt bestandig en Kryddernellike i Munden. Jeg sad nu paa min Maade inde med saa megen Dristighed og Æresfølelse, at jeg hensynsløst tilstod for hende, at jeg ikke i noget Tilfælde kunde forblive hende fuldstændig tro. Denne Meddelelse gjorde hende ude af sig selv, men det ser alligevel ud, som om mine grove Aabenhjærtigheder har glædet hende. Hun skal have sagt til sig selv, han vil ikke bedrage dig, da han straks forud har sagt dig Sandheden. Naa, hos en skinsyg Kvinde er det den første Pligt. Efter lange Fortvivlelsesudbrud kom der endelig en Kontrakt i Stand imellem os. Først og fremmest hed det i den, at jeg

aldrig vilde forlade Martha Petrowna og altid være hendes Ægtefælle, dernæst aldrig uden Tilladelse forlade vor Bolig, for det tredie ikke have nogen vedvarende Elskovsforbindelse, for det fjerde tillod Martha Petrowna mig undertiden at turde se med Venlighed paa en Bondepige, men kun i hemmelig Forstaaelse med hende, for det femte at Himlen skulde holde mig til at elske min Kone og for det sjette, at jeg, hvis jeg, hvad Gud skulde vogte mig for, blev grebet af en mægtig, pludselig og alvorlig Lidenskab, straks skulde tilstaa denne for Martha Petrowna. Særlig med Hensyn til det sidste Punkt var Martha Petrowna altid fuldkommen rolig; hun var en meget forstandig Kvinde og kunde derfor ikke betragte mig som andet end et vellystigt og udsvævende Menneske, som ikke var i Stand til at elske alvorligt. Men en forstandig og skinsyg Kvinde er to forskellige Ting, og heri laa Fortrædeligheden. For imidlertid lidenskabsløst at kunne dømme om mange Mennesker, maa man først og fremmest mange Gange frigøre sig for den Forudindtagethed og den kedelige Sædvane, som man har faaet over de Mennesker og Ting, der altid omgiver os. Jeg har Ret til at vente mig noget mere af Deres Dom end ellers af andres. Maaske har De allerede hørt meget om Martha Petrowna, baade latterligt og komisk. Hun besad virkelig ogsaa flere meget komiske Ejendommeligheder; men jeg tilstaar aabent, at jeg oprigtigt beklager den Mængde Krænkelser, som disse var Aarsagen til. Men dette forekommer mig at være tilstrækkeligt til en anstændig »oraison funèbre«*) for en fintfølende Mands mest fintfølende Hustru. Naar det indtraf med ægteskabelige Scener plejede jeg oftest at tie og ikke komme i Harnisk, og denne Finfølelse forfejlede aldrig sin Virkning. Den havde Indflydelse paa hende, hun syntes endog om den; det forekom, at hun selv blev stolt af mig. Men Deres Søster evnede hun alligevel ikke at udholde. Og hvorledes var det i det Hele taget sket, at hun havde vovet at tage en saadan en Skønhed i sit Hus som Guvernante. Jeg maa nu forklare, at Martha Petrowna var en ildfuld og forudindtaget Kvinde, og at hun ligefrem — bogstaveligt talt — var blevet forelsket i Deres Søster. Avdotja Romanowna havde rigtignok selv gjort det første Skridt dertil, De kan tro mig eller ikke! Vil De tro, at Martha Petrowna gik saa vidt, at hun endog blev vred over min fuldkomne, stedsevarende Tavshed angaaende Avdotja Romanowna? Jeg var alt for ligegyldig lige over for hendes evindelige, elskovssvulmende Lovtaler. Jeg ved aldeles ikke selv, hvad hun egentlig har villet med det! Martha Petrowna havde rigtignok fortalt Avdotja Romanowna de aller ubetydeligste Smaating. Hun havde den ulyksalige Vane at fremlægge for hvem som helst det mest intime af vor Familiehemmeligheder og at beklage sig over mig til alle og enhver, som om jeg ignorede en saa ny og smuk Ven.

Jeg tror, at de bægge ikke har haft noget andet Underholdningstema end mig, og Avdotja Romanowna er uden Tvivl ogsaa blevet bekendt med alle de dunkle, hemmelighedsfulde Historier, som man tilskriver mig. Jeg vædder paa, at De allerede har erfaret noget af den Slags?

— Javist. Luschin har anklaget Dem for, at De var Skyld i et Barns Død. Er det sandt?

— Gør mig den Tjeneste at lade disse Gemenheder ligge, svarede Swidrigailow med Afsky og Vrede: — Hvis De ønsker at erfare noget korrekt om det Vanvid, saa skal jeg en Gang fortælle Dem det altsammen, i Dag imidlertid —

— Man sagde ogsaa noget om en af Deres Tjenestefolk derude paa Landet, og i hvis Død De ligeledes skulde have nogen Del. —

— Lad det nu være nok med det, beder jeg Dem! afbrød Swidrigailow med aabenbar Utaalmodighed.

— Var det ikke den Tjener, som efter sin Død viste sig for at stoppe en Pibe?

*) Ligtale. O. A.

spurgte Raskolnikow, der blev mere og mere ivrig.

Swidrigailow saa opmærksomt paa ham; Raskolnikow syntes, som om der pludselig i dette Blik lyste en hadefuld Spot, i et Nu, som en Lynstraale; men Swidrigailow betvang sig og svarede høfligt:

— Det var den samme. Jeg ser, at dette ogsaa interesserer Dem overordentligt og anser det derfor for min Pligt ved den første passende Lejlighed at tilfredsstille Deres Nysgærrighed paa alle Punkter. Pokker tage det! Jeg ser, at jeg virkelig kan komme til at staa som romantisk Person i nogens Øjne. Naa, døm nu selv, hvor meget jeg maatte være Martha Petrowna takskyldig for, at hun har fortalt Deres Søster saa meget hemmelighedsfuldt og interessant om mig. Jeg vover ikke at dømme om Indtrykket, men i hvert Fald har hendes Madmoder været til Gavn for mig. Trods den naturlige Aversion, som Avdotja Romanowna nærede mod mig, og uagtet min Mine altid var mørk og utilgængelig, har hun alligevel følt Medlidenhed med mig, Medlidenhed med den Fortabte. Men naar en ung Piges Hjærte først føler Medlidenhed, saa staar det naturligvis farligt til med hende. Hun vil saa sikkerligt »redde« og gøre sig forstaaet, oprejse, lede til højere Maal, til et nyt Liv, ny Virksomhed — nu ja, det er jo bekendt nok, hvad man saa tænker. Jeg forstod straks, at Fuglen af sig selv var fløjet ind i Nettet og traf paa min Side de nødvendige Forberedelser. De rynker maaske paa Panden, Rodion Romanowitsch? Det er intet af Betydning, Sagen løb jo, som De ved, ud i Sandet. — Pokker ogsaa i det, at jeg drikker saa meget Vin i Dag! — Ved De, jeg har altid beklaget, at Deres Søster ikke var født i andet eller tredie Aarhundrede af vor Tidsregning, maaske som Datter af en mægtig Fyrste, en Rigsforstander eller Prokonsul i Lilleasien. Hun vilde uden Tvivl være blevet en af hine, som havde taget Martyriet paa sig, som havde smilet, naar man flængede hendes Bryst med glødende Tænger. Hun havde frivilligt opofret sig selv; men i det fjerde eller femte Aarhundrede vilde hun være gaaet ind i den ægyptiske Ørken og have levet tredive Aar der, ernærende sig af Rødder, Henrykkelsesanfald og Drømmesyn. Hun tørster selv efter det, og hun længes efter at tage en eller anden Kval paa sig for en andens Skyld; men giver man hende ikke den, saa styrter hun sig maaske ud af Vinduet. Jeg har ogsaa hørt om en Hr. Rasumichin. Han skal være en meget forstandig ung Mand — i Følge sin Stilling vel Studerende — naa, han kan beskytte Deres Søster.

Med et Ord, jeg tror at have lært hende at kende, hvad jeg gør mig en Ære af. Men i Begyndelsen af et Bekendtskab er man altid, De ved det vel selv, noget letsindigere og ubetænksommere, man ser falsk og ser ikke. For Pokker ogsaa, hvorfor skal hun være saa smuk? Jeg bærer ikke nogen Skyld.

Imidlertid, kort at sige, der begyndte hos mig at flamme op en Lidenskab, som ikke var til at udholde.

Avdotja Romanowna viste sig forfærdelig tilbageholdende, hun var ikke til at se eller høre. Bemærk vel, at jeg meddeler dette om Deres Søster som Kendsgærninger. Hun var tilbageholdende, maaske lige indtil Sygelighed, trods hendes store Forstand — og det har skadet hende!

Vi havde et Pigebarn i Huset; Parascha hed hun, den sortøjede Parascha, som lige var kommet til os fra en anden Landsby og tjente i Huset. Jeg havde endnu aldrig set hende, hun var meget smuk, men ubeskrivelig dum. Hun brød en Gang ud i Taarer, skreg og jamrede op nede i Gaarden, og saa var Skandalen der. En Gang, efter Middagsmaaltidet, søgte Avdotja Romanowna mig med Hensigt op i Alleen nede i Haven og forlangte med funklende Øjne, at »jeg skulde lade den stakkels Parascha i Fred.« Dette var vel den den første Samtale, som fandt Sted mellem os. Jeg ansaa det naturligvis for en Ærespligt at efterkomme hendes Ønske og anstrængte mig for at synes forvirret og bestyrtet og spillede virkelig

heller ikke min Rolle daarligt. Der begyndte nu et nærmere Forhold, efterfulgt af hemmelige Forklaringer, Moralprædikener, Belæringer, Forespørgsler og Forklejnelser og endog rørende Scener — tro mig, ogsaa med Taarer! Til en saadan Magt kan hos mangt et Pigebarn Lidenskaben efter at forbedre vokse! Jeg tog naturligvis alt paa min Kappe, anstillede mig hungrende og tørstende efter Forstaaelse og bragte endelig det vigtigste og sikreste Middel til at vinde et Kvindehjærte i Anvendelse, et Middel, som aldrig svigter, og som virker overvældende paa alle uden Undtagelse, dette Middel er — som bekendt — Smigren. Intet er vanskeligere her i Livet end Retskaffenheden, og intet er lettere end Smigeren! Hvis i Retskaffenheden blot en hundrede Del af en Side er falsk, opstaar der straks en Dissonans og af den — en Skandale. Men hvis Smigeren alt lige til den sidste Node synes falsk, saa er dette derfor alligevel behageligt og bliver ikke ugærne hørt, og selv om det kun skete med en vis halv Tilfredsstillelse, saa er det alligevel Tilfredsstillelse. Hvor groft Smigreriet ogsaa undertiden kan klinge, Halvdelen af det vil i det mindste altid alligevel blive betragtet som Sandhed! Dette gælder for enhver Dannelsesgrad og for alle Samfundsklasser. Dog, jeg vil slet ikke tale om de almindelige Mennesker. Jeg kan ikke uden at le tænke paa, hvorledes jeg en Gang forførte en Dame, der var sin Husbond, sine Børn og Velgørere meget hengiven! Det var en munter Historie og ganske uden større Møje! Og Damen var virkelig dydig, i det mindste efter hendes Mening. Al min Taktik bestod deri, at jeg stadig væk knælede i Støvet for hendes Renhed. Jeg smigrede hende over al Maade, og næppe var jeg saa vidt, at jeg kunde trykke hendes Hænder og kunde vove et Blik, før jeg dadlede mig selv, fordi jeg havde aftvunget hende det med Magt, fordi hun gjorde Modstand, i den Grad Modstand, at jeg maaske ikke havde naaet noget, hvis jeg ikke selv havde været saa lastefuld. I hendes Uskyld og uden at faa Øje paa Forstillelsen gav hun sig ubetænksom hen uden selv at blive klar over det. — Kort sagt, jeg opnaaede alt, og min Dame blev samtidig overordentlig overbevist om, at hun var uskyldig og tilbageholdende og opfyldte samtlige sine Pligter — og alligevel var hun falden fuldstændig! — Men hvor geraadede hun ikke i Raseri mod mig, da jeg endelig forklarede hende, at hun efter min oprigtige Opfattelse havde søgt Lysten ligesaavel som jeg!

Ogsaa den stakkels Martha Petrowna var meget tilgængelig for Smigren, og hvis jeg kun selv havde villet, saa havde jeg sikkert allerede i hendes Levetid kunnet faa hele hendes Formue. Men det er ogsaa sandt, jeg drikker alligevel altfor megen Vin i Dag! — Jeg haaber, at De ikke vredes paa mig, naar jeg nu erindrer Dem om, at den samme Virkning ogsaa begyndte at vise sig hos Avdotja Romanowna. Jeg har blot selv været taabelig og utaalmodig og fordærvet alting. Avdotja Romanowna havde allerede tidligere flere Gange — ganske særlig en Gang — været skræmt tilbage af Udtrykket i mine Øjne, kan De anse det for muligt? Der maatte vel lyse en altfor mægtig og uforsigtig Glød i det, en Glød, som satte hende i Forskrækkelse og tilsidst blev hende forhadt. Jeg vil ikke gaa i Detaljer, men vi skiltes. Derefter begik jeg igen en Daarskab. Jeg begyndte at gøre mig lystig paa den mest barnagtige Maade over disse Kvinder, der er syge efter at forbedre; Parascha kom igen frem paa Scenen, og nu ikke længere alene, kort sagt, der blev en større Ballade.

Ak, hvis De, Rodion Romanowitsch, blot en Gang i Deres Liv havde set Deres Søsters Øjne, hvordan de er i Stand til at funkle. Det gør ingenting, at jeg nu er beruset og atter lige har drukket et helt Glas Vin, jeg siger Sandhed; jeg forsikrer Dem, at jeg drømmer om det Blik; hendes Kjoles Raslen kunde jeg ikke en Gang længere udholde. Jeg havde aldrig anset det for muligt, at jeg nogensinde kunde komme op til en saadan Højde af Ophidselse. Alligevel blev jeg tvunget til at beherske mig; men

det viste sig aldeles umuligt; og tænk Dem nu, hvad jeg gjorde den Gang! Til en saa høj Grad af Forblindelse kan et Menneske naa, naar han er grebet af Lidenskaben, foretag Dem aldrig noget i Raseri, Rodion Romanowitsch. I den Antagelse, at Avdotja Romanowna i Virkeligheden dog var meget fattig — undskyld, jeg vilde ikke udtrykke mig saaledes — men, — men det er vel ligegyldigt, om Begrebet dækkes af det Ord? — Kort sagt, at hun levede af sine Hænders Værk, at hun desuden ogsaa havde Deres Moder at underholde, og at De — for Pokker, nu faar De igen saadan et skummelt Udtryk — — — besluttede jeg mig til at tilbyde hende hele min Formue — jeg kunde maaske den Gang gøre saadan noget som hundred tredive Tusind Rubler løse — paa Betingelse af, at hun tog bort med mig, selv om det bare var hertil, til St. Petersborg. Jeg havde naturligvis lovet evig Troskab, Lykke og alt muligt. Vil De tro, at jeg har været besluttet paa, hvis hun havde sagt til mig: Giv Martha Petrowna Gift eller myrd hende og gift Dem med mig, straks at gøre det altsammen? Men Enden paa det Hele blev en Katastrofe. Den kender De jo allerede, og De vil selv kunne afgøre i hvilken Grad jeg blev rasende, da jeg hørte, at Martha Petrowna havde fundet dette ynkelige Kontormenneske, Luschin, og næsten allerede fastsat Bryllupet — som i Virkeligheden nok var, hvad jeg havde foreslaaet! Var det muligt? Virkelig muligt? Jeg mærker, at De har hørt meget opmærksomt paa mig — De er en meget interessant ung Mand. —

Swidrigailow slog utaalmodigt Næven i Bordet; han var blevet rødmusset. Raskolnikow saa tydeligt, at det halvandet Glas Champagne, han havde nydt, begyndte at virke stærkt paa ham — og han besluttede at benytte denne Lejlighed. Swidrigailow forekom ham meget fordægtig.

— Jeg har ogsaa været af den faste Overbevisning, sagde han aabent og uforbulgt til denne, for at ophidse ham endnu mere: — at De var kommet her 'til Byen for min Søsters Skyld.

— Aah, nok om det, udbrød Swidrigailow pludselig: — Jeg har jo sagt Dem — og desuden kan Deres Søster jo heller ikke lide mig.

— Det tror jeg ganske vist ogsaa, at hun ikke kan, men det drejer sig jo ikke om det.

— Jeg tror ogsaa, at hun ikke kan det? — Swidrigailow blinkede og begyndte at smile spottende: — De har Ret, hun elsker mig ikke; indestaa blot aldrig for Ting, der er forefaldet mellem Mand og Kvinde eller mellem et Kærlighedspar. Der er altid en Krog, som oftest forbliver ubekendt for hele Verden, og som kun netop hine to er sig bevidst. De indestaar for, at Avdotja Romanowna ser paa mig med Afsky?

— Af enkelte Ord og Sætninger i Deres Fortælling har jeg lagt Mærke til, at De ogsaa endnu nærer Deres nederdrægtige Hensigter og Planer overfor Dunja.

— Hvorledes! Skulde den Slags Ord være undsluppet mig? — Swidrigailow fo'r pludselig sammen i naiv Forskrækkelse, uden at ofre den Betegnelse, der var blevet tillagt hans Planer, mindste Opmærksomhed.

— Ja, netop! Men hvorfor bliver De saa stærkt forskrækket af den Grund? Hvorfor forfærdes De saaledes?

— Jeg, forfærdes? For Dem? De maatte snarere frygte *mig*, chernani.*) Hvilken Besynderlighed! For Resten bliver jeg lidt efter lidt beruset, jeg ser det nok; jeg havde nær fortalt mig. Pokker ogsaa staa i den Vin! Hæ, Vand, hid med Vand!

Han greb Flasken og slyngede den udenvidere ud gennem Vinduet, medens Philipp bragte Vand ind.

— Det er Vrøvl altsammen, sagde Swidrigailow, idet han fugtede en Serviet og lagde den paa sit Hoved: — men jeg formaar at gøre Dem bange med et eneste Ord og forvandle al Deres Mis-

*) Kære Ven. O. A.

tanke til intet! Ved De for Eksempel allerede, at jeg gifter mig?

— De har før sagt mig det.

— Har jeg det? Det har jeg glemt. Men den Gang kunde jeg dog ikke tale afgørende om det, da jeg endnu slet ikke havde set min Brud; jeg havde kun den Hensigt. Nu derimod har jeg en Brud, Sagen er moden, og hvis jeg ikke havde nogle uopsættelige Forretninger først, saa vilde jeg straks tage hende under Armen og føre hende til Dem — da jeg gad høre Deres Mening. For Pokker! Jeg har ti Minutter endnu. Efter Uret da! Men jeg skal fortælle Dem min Ægteskabshistorie — fordi den er ovenud interessant — paa min Maade — men hvor vil De hen? Vil De gaa?

— Nej, jeg gaar ikke endnu.

— De gaar ikke endnu? Naa, saa kan vi jo se — jeg skal saa føre Dem hen til min Brud; rigtignok ikke nu; De bliver ogsaa snart nødt til at gaa, De til højre, jeg til venstre. Kender De denne Fru Reszlich? Den samme Reszlich, som jeg bor hos — hvad? Har De hørt om hende? Nej; — hvad mener De, det er den selvsamme, om hvem man fortæller det om dette Pigebarn, som i Vinter sprang paa Hovedet — i Vandet — naa, har De hørt om det? Ja? Nu ja, det er hende, der har arrangeret alt for mig. Det vilde dog ellers blive mig altfor kedeligt, siger hun, og jeg skulde have noget at fordrive Tiden med. Jeg er ganske vist et kedeligt, alvorligt Menneske. De tror maaske, at jeg er munter af Sind? Aah nej, jeg er meget alvorlig, gør aldrig noget ondt og sidder stille i Krogen; undertiden taler jeg tre Dage igennem ikke med et Menneske. Denne Reszlich, den gamle Heks, fører noget i Skjoldet, siger jeg Dem. Hun mener, at jeg keder mig, lader min Kone i Stikken og rejser væk, men hun har opdaget en Kone til mig og vil overlade mig denne; det er saaledes i vor Stand og ogsaa højere oppe. Der er, sagde den Gamle, en lam Fader, en afskediget Embedsmand, som allerede i tre Aar har siddet lænket til en Lænestol og ikke kan bevæge Fødderne. Hun har ogsaa en Moder, en meget forsigtig Mama, og en Søn, der er i Embede i Provinsen, men ikke kan yde nogen Understøttelse. Den ene Datter er gift, men kommer ikke til dem; den yngste Datter, hun bliver først seksten Aar om en Maaned, vil de give mig til Kone om fire Uger. Det er denne, der er bestemt for mig.

Vi kørte hen til Familjen; hvor det var komisk! Jeg forestillede mig som Godsejer, Enkemand, af god Familje, med gode Forbindelser og Kapital — naa, hvad gør det, at jeg er halvtreds og hun endnu ikke seksten? Hvem ser paa det? Men er det ikke lokkende? De skulde blot have set, hvordan jeg underholdt mig med Papa og Mama! Det havde været Penge værd at se mig i det Minut! Hun kom saa tilsyne og satte sig hen til mig, naa, De kan vel tænke Dem det, endnu i kort Kjole, en endnu ikke udsprungen Krop, hun bliver rød og sukker, hun ser ud som Morgenrøden; man har vel indstuderet det saadan med hende. Jeg ved ikke, hvad De mener om kvindelige Ansigter, men efter min Mening er disse seksten Aar, disse Barneøjne, denne Kejtethed og grædefærdige Skamfuldhed mere værd end Skønhed, og hun er ovenikøbet billedskøn! Lyst Haar i lokket Puer, svulmende Læber og smaa Fødder — det er pragtfuldt! Naa, vi blev altsaa bekendt med hinanden, jeg forklarede for hende, at jeg paa Grund af Forretninger i Hjemmet havde travlt og den næste Dag, altsaa den tredie, forlovede vi os. Naar jeg siden da kommer hen til hende, tager jeg hende straks paa mine Knæ og lader hende ikke mere slippe derfra. Hun rødmer saa som Morgenrøden, og jeg kysser hende uophørligt. Mama er naturligvis paa det rene med det og siger, han er din Mand, og det hører sig til saaledes! Denne Forlovelsesstand er nu maaske endnu smukkere end Ægtestanden. Her er alt det, man kalder la nature et la vérité!*) Haha!

Jeg har talt to Gange med hende —

*) Naturen og Sandheden. O. A.

og hvad vil hun ikke, det taabelige Barn; undertiden ser hun saa stjaalent paa mig — hun er helt opflammet. Ved De, hun har et lille Ansigt saadan i Retning af den Rafaelske Madonna. Den sixtinske har saadan at fantastisk Udtryk, saadan en lidende Henrykkelse; har De ikke nok faaet Øje paa det? Naa, men altsaa i den Art.

Næppe havde vi forlovet os, før jeg den næste Dag bragte halvandet Tusind Rubler, et Brillantsmykke, et Perlehalsbaand og et Damenecessaire af Sølv, et Pragtstykke med alt Tilbehør; ja, den lille Madonnas bitte Ansigt blev endog endnu rødere end ellers.

Jeg tog hende op paa mit Knæ, men det maa vel have være noget ublidt, thi hun blev oprørt, og Taarerne strømmede ud af Øjnene; hun vilde ikke give sig og blev rasende. De andre var gaaet ud for en Stund, og jeg blev af den Grund alene med hende; saa kastede hun sig pludselig om Halsen paa mig, for første Gang, omfavnede mig med bægge sine smaa Arme og kyssede mig og svor, at hun altid vilde være mig en lydig, tro og god Kone, hun skulde gøre mig lykkelig, ofre hele sit Liv for mig, hvert Minut af sin Tilværelse, alt, alt vilde hun ofre og for alt det kun have »min Agtelse«, men alt var intet for hende, som hun sagde, ingenting var mere nødvendigt, ingen yderligere Fare! De vil vel selv indrømme, at en saadan Tilstaaelse givet i Enrum af en sekstenaarig Engel med pigebly Skamrødme og med Begejstringens Taarer i Øjnene virkelig er besnærende. Ikke sandt, besnærende? Er det ikke noget værd? Men hør nu først selv — kom med hen til min Brud — rigtignok ikke nu! —

— Det er vel saa særlig Forskellen i Aar og Modenhed, som har antændt Lidenskaben hos Dem? Skulde De i Virkeligheden ville gifte Dem med hende?

— Hvad er der i Vejen for det? Naturligvis! Enhver svarer kun for sig selv, og den lever lykkeligst af alle, som forstaar at benytte alle paa den bedste Vis til sin egen Glæde. Haha! Er De da egentlig selv saa rodfæstet i Dyd? Tag Dem iagt, min Kære, jeg er et syndigt Menneske. Hahaha!

— De har overtaget Opdragelsen af Katharina Iwanownas Børn. At De samtidig har ogsaa Deres egne Bevæggrunde til det, ved jeg nu ganske nøjagtigt! —

— Jeg elsker i al Almindelighed Børn, endog meget, lo Swidrigailow: — Jeg kan i saa Henseende fortælle Dem en højst interessant Episode, der strækker sig helt ind i disse Dage. Den første Dag efter min Ankomst hertil gik jeg en Tur i Byen; saadan efter syv Aar er der meget, der forandrer sig. De har maaske bemærket, at jeg ikke er kommet sammen med min tidligere Vennekreds, med tidligere Kammerater og Bekendte? Naa, jeg søger at blive fra dem, saa længe som muligt. Ved De, at hos Martha Petrowna paa Landet er jeg blevet usigelig pint ved Erindringerne om alle disse hemmelige Steder, hvor alle de, der kender dem, kan finde saa meget. Pokker tage dem! Folket er hengivent til Drik, og den dannede Ungdom ødelægger sig i Lediggang og i Drømmerier, der ikke kan virkeliggøres, eller fordærvet af Teorier. Saa kommer Jøderne og hober Guld sammen; medens alt det øvrige har hengivet sig i Udsvævelse. Denne By har fra den første Time atter indblæst mig sin bekendte Duft. Jeg kom ind i et saakaldet offenligt Dansekursus — et elendigt Hul — jeg elsker den imidlertid med al dens Snavs — der var rigtignok ikke Kankan, det var allerede afskaffet paa min Tid, der ligger et Fremskridt deri. Pludselig ser jeg et trettenaarigt, henrivende klædt Pigebarn, der dansede med en Virtuos; hun havde ham vis-a-vis, og Moderen sad ved Væggen. Naa, De kan tænke Dem, hvad for en Kankan, der blev danset. Pigebarnet blev forvirret, rød, endelig fornærmet og brast i Graad. Virtuosen griber hende, begynder at dreje hende og at gøre Pantomine foran hende, alle rundtomkring begynder at le — jeg elsker vort Folk i saadanne Momenter, skønt det elsker Kankan og ler, saa lyder det dog: —

Det er ganske rigtigt paa den Maade! Saadan skal det være; hvem bringer ogsaa Børn med sig herhen! Naa, Sagen angik ikke mig; de trøster sig ogsaa nok, med eller uden Logik. Jeg søgte mig straks mit Maal, satte mig hen til Moderen og begyndte at fortælle hende, at jeg var rejst hertil, der fandtes her altfor mange Idioter, som ikke forstod at finde de sande Fortrin og at iagttage den tilbørlige Agtelse; jeg lod forstaa, at jeg havde mange Penge og indbød hende til at køre i min Vogn. Jeg kørte dem hjem og blev bekendt med dem. Hun forklarede mig, at hun som hendes Datter ikke kunde andet end føle Bekendtskabet med mig som en Ære; jeg erfarede nu, at de ikke kendte nogle Mennesker her og kun var kommet til St. Petersborg paa Grund af en Retssag, hvorfor jeg tilbød dem min Tjeneste og Penge. Jeg hørte, at de var gaaet hen til dette Dansekursus paa Grund af en Fejltagelse og i den Opfattelse, at man der lærte at danse. Nu foreslog jeg dem paa min Side, at jeg vilde lade den unge Pige undervise i Dans og Fransk. Man modtog det Tilbud med Henrykkelse, ansaa det for en Ære, og siden da har jeg været i Bekendtskab med dem. Hvis De vil, saa tager vi derhen en Gang — men ikke straks —

— Hold nu op med Deres nederdrægtige, usle Anekdoter, De udsvævende, ynkelige og vellystige Menneske!

— Den rene Schiller! Vor Schiller! Ja, det er Schiller! — Ou va-t-elle la vertu se nicher?*) De maa vide, at jeg med Vilje har fortalt Dem disse Ting for at kunne glæde mig ved Deres Skrig!

— Mon jeg ikke selv forekommer latterlig i dette Øjeblik? mumlede Raskolnikow vred.

Swidrigailow lo af fuld Hals, endelig kaldte han paa Philipp, betalte og rejste sig:

*) Hvor vil Dyden gemme sig? O. A.

— Naa, jeg er beruset, assez causé!*) sagde han: — men det var mig en Tilfredsstillelse!

— De vil nok ikke føle dette som en Tilfredsstillelse, udbrød Raskolnikow og rejste sig ligeledes: — thi saadanne Æventyr kan man fortælle en ussel Vellystning, som ligeledes er optaget af den Slags Forhold, — men under de nuværende Omstændigheder og ligeoverfor et Menneske som jeg — er det ikke nogen Tilfredsstillelse — der virker det blot ophidsende.

— Naa ja, og om saa er, svarede Swidrigailow næsten forbavset og saa paa den anden: — hvis det er saaledes, saa er De en overordentlig Kyniker. De har idetmindste en uhyre Mængde Materiale til det i Dem selv. De kan forstaa meget, meget — men De kan ogsaa gøre meget. Naa, nok om det. Jeg beklager oprigtig, at jeg ikke længere kan snakke med Dem og vilde gærne, at De ikke skulde gaa. Men vent blot —

Swidrigailow forlod Restaurationen, medens Raskolnikow fulgte ham. Han var nu ikke saa synderlig beruset, og han havde kun for et Øjeblik været tung i Hovedet, saa Rusen nu formindskedes for hvert Minut. Han var til en vis Grad bekymret, men til Dels ogsaa betydelig ophidset og rynkede Panden; der var øjensynlig en Formodning, som oprørte og foruroligede ham. Han havde i de sidste Minuter næsten pludselig forandret sig overfor Raskolnikow, og han blev stadig mere og mere hensynsløs og haanende overfor denne. Raskolnikow bemærkede meget godt det og faldt ligeledes hen i bekymrede Tanker. Swidrigailow forekom ham højst mistænkelig, og han besluttede at gaa efter denne.

De traadte ud paa Fortovet.

— De gaar vel til højre, jeg til venstre, altsaa i modsat Retning. Maaske — adieu mon plaisir — paa et fornøjet Gensyn.

Han drejede til højre ind i S-Gaden.

*) Nu er der talt nok! O. A.

5.

Raskolnikow fulgte efter ham.

— Hvad skal det betyde, udbrød Swidrigailow og vendte sig om: — jeg havde jo sagt —

— Det skal sige, at jeg vil være i Hælene paa Dem.

— Hva—a—d?

Bægge blev staaende og maalte gensidig hinanden et helt Minut.

— Gennem al Deres vinberusede Snak, svarede Raskolnikow bestemt: — har jeg faaet den faste Overbevisning, at De ikke blot har opgivet Deres nederdrægtige Anslag mod min Søster, men at De snarere netop nu er stærkt optaget af dem. Jeg ved, at min Søster i Dag til Morgen har faaet et Brev, De har ikke haft Ro paa Dem et eneste Øjeblik og kunde maaske blot saadan i Forbigaaende have til Hensigt at søge Dem en Kvinde; dog det har ikke noget at sige. Jeg ønsker personlig at forsikre mig om —

Raskolnikow formaaede selv ikke rigtig i dette Øjeblik at afgøre, hvad han egentlig havde til Hensigt, dog ønskede han netop frem for alt at overbevise sig selv.

— Ah saaledes! Vil De have, at jeg skal tilkalde Politiet?

— Kald bare!

De stod atter et helt Minut tavse overfor hinanden. Endelig foregik der en Forvandling med Swidrigailows Ansigt. Da denne følte Vished for, at Raskolnikow ikke var til at skræmme ved Trudsler, paatog han sig pludselig den muntreste og venskabeligste Mine af Verden.

— De er en løjerlig Fugl! Jeg har med Vilje ikke talt med Dem om Deres egen Sag, skønt Nysgærrigheden selvfølgelig pinte mig. Det er en ret fantastisk Sag. Jeg vilde have gemt den til en anden Gang; men De er jo virkelig i Stand til endog at ophidse en Død. Naa, kom saa, dog vil jeg straks i Forvejen bemærke: Jeg gaar nu først et Minut op i min Bolig for at tage nogle Penge; saa lukker jeg min Lejlighed og tager en Droske for hele Aftenen. Hvor vil De nu hen med mig!

— Jeg skal imidlertid blive i Boligen, det vil naturligvis sige ikke hos Dem, men hos Sofia Semenowna og samtidig undskylde mig hos hende, fordi jeg ikke har været til Stede ved Begravelsen.

— Som De vil; men Sofia Semenowna er ikke hjemme. Hun har bragt alle Børnene hen til en Dame, en gammel, værdig Dame, en tidligere Veninde af mig, som besidder megen Erfaring i at opdrage Forældreløse. Jeg har faaet denne Dame interesseret for Sagen, givet hende Penge for Katharina Iwanownas efterladte tre Børn og endvidere bestemt en vis Sum ekstra for deres Opdragelse; jeg har ogsaa fortalt hende Sofia Semenownas Historie med alle Enkeltheder og uden at lade noget unævnt. Virkningen af Fortællingen var ubeskrivelig, og paa Grund deraf er Sofia Semenowna blevet tilsagt til at komme hen i Hotel N. i Aften, hvor min Dame undertiden opholder sig.

— Det er unødvendigt, saa vil jeg selv gaa derhen.

— Som De vil, blot vil jeg ikke være Deres Ledsager! Hvad angaar den Sag mig? Men vi er straks ved min Bolig. Indrøm mig dog, — jeg er overbevist om det — at De kun betragter mig med saa megen Mistænksomhed, fordi jeg hidtil var saa fintfølende ikke at forurolige Dem med Spørgsmaal — forstaar De mig? Det forekom Dem i hvert Fald mod Forventning. Jeg vædder paa, at det forholder sig saadan! Naa, saa er De jo ligeledes finfølende!

— De lytter bagved Dørene!

— Hvorfra ved De det? lo Swidrigailow: — jeg vilde ganske vist have undret mig, hvis De efter det forudgangne havde forbigaaet dette i Tavshed. Haha! Jeg har idetmindste set det ene af det, at De den Gang — derhenne — selv har fortalt Sofia Semenowna alting, — naa, men hvad saa? Jeg er et Menneske, der ingensomhelst

Del har i det, der slet intet kan forstaa af hele Sagen. Forklar den for mig, min Bedste! Ved alle Helgene forklar! Oplys mig om de nyeste Grundsætninger!

— De har ikke kunnet høre noget og lyver blot!

— Aah, jeg taler ikke om det, ikke om det, — skønt jeg ganske vist har hørt paa noget af det — nej, jeg taler kun om, at De klager Dem saa meget, evigt klager De! Undertiden gærer en Schiller i Dem! Men nu skal jeg ikke lytte ved Døren! Hvis det er Tilfældet, gaa saa hen og stævn mig for Domstolen, sig hvordan Sagen forholder sig, og hvordan det er gaaet Dem; men der er en lille Fejltagelse i Theorien. Hvis De er overbevist om, at man ikke maa lytte ved Døren og kan dræbe gamle Kvinder, hvor man træffer paa dem, bare for ens Fornøjelses Skyld, saa tag hurtigst muligt til Amerika. Skynd Dem, unge Mand! Maaske er det Tid endnu! Jeg taler helt oprigtigt, har De ingen Penge? Jeg vil give Dem til Rejsen?

— Det tænker jeg slet ikke paa, afbrød Raskolnikow ham uvilligt.

— Jeg forstaar! — Gør Dem for Resten ikke saa meget Besvær. Hvis De vil, saa sig endnu ikke saa mange Ord forinden. Jeg forstaar, hvilke Spørgsmaal der interesserer Dem: Samfundsspørgsmaal og Menneskeretten! Men kast dog denne til Side! Hvad skal De nu med dem? Haha! Findes der ikke baade Borgere og Mennesker? Da det er saadan, saa skulde man ikke blande sig i saadanne Ting; ikke gøre dem til sine! Naa, skyd Dem saa! Eller vilde De ikke gøre det?

— De ser ud til med Hensigt at ville spotte mig, for at jeg nu skal forlade Dem.

— Det er dog et besynderligt Menneske! Men nu er vi her jo, nu gaar vi om ad Trappen, hvis De behager. Se der, er Indgangen til Sonja Semenowna — De ser, der er ikke et Menneske hjemme! De tror mig vel ikke? Spørg en Gang hos Kapernaumow; hun maa vel have ladet Nøglen blive tilbage. Ah, der er hun jo selv, Madame de Kapernaumow. Naa? — Hun er en Smule tunghør! — Gaaet ud? — Hvorhen da? — Har hun da forstaaet mig? Naa ja, hun er ikke hjemme og vil sagtens ikke vende tilbage før sent paa Eftermiddagen eller først til Aften.

Naa — saa kom med ind til mig. Vil De træde indenfor hos mig? Saa her er vi. Madame Reszlich er ikke hjemme, den kære Kone har alletider Forretninger, det er ikke af de allerbedste, det forsikrer jeg Dem — maaske kunde hun blive nyttig for Dem, hvis De var noget mere durkdreven. Se nu her, jeg tager nu ud af dette Skrivebord dette fine Precents Papir — jeg sidder endnu inde med en Masse af dem — det skal i Dag sættes i Omløb hos Vekslererne. Saadan, har De set? Men Tid har jeg ikke at miste. Bordet er atter aflaaset, min Bolig ogsaa, og vi er nu igen ude paa Trappen. Nu ja, hvis De vil, saa tager De ogsaa en Droske: Jeg vil til Øen. Vil De ikke køre en Tur med? Jeg vil tage den Vogn der. De siger nej? Kør dog med, det gør jo ikke noget! Det forekommer mig at det snart vil regne; ligemeget, lad os stige ind! —

Swidrigailow sad allerede i Vognen. Raskolnikow overvejede og forstod, at hans Mistanke i hvert Fald for Øjeblikket var uretfærdig. Uden at svare et Ord vendte han om og gik derfra i Retning af S-Gaden. Hvis han blot en eneste Gang havde vendt sig om paa Vejen, vilde han have kunnet se, at Swidrigailow kun kørte hundrede Skridt med Vognen, derpaa betalte Kusken og gik ind paa Fortovet. Dog kunde han ikke mere se dette, da han var drejet om Hjørnet. En dyb Væmmelse drog ham bort fra Swidrigailow.

— Og jeg der blot et Øjeblik kunde vente noget af den følelsesløse Slyngel, dette vellystige Nydelsesmenneske og ynkelige Slubbert, sagde han uvillig til sig selv.

Imidlertid havde Raskolnikow fældet denne Dom noget for overilet og letsindigt. Der laa stadig noget i denne Mands Atmosfære, som i det mindste

grænsede til en vis Originalitet, hvis det ikke skulde kaldes hemmelighedsfuldt. Hvad der desuden angik hans Søster, saa var Raskolnikow ligeledes overtydet om, at Swidrigailow ikke vilde undlade at fornærme hende, og det blev saa usigeligt tungt, ja, utaaleligt, at tænke paa alt det og atter at tænke paa det.

Efter hans Sædvane sank han efter de første tyve Skridt henad Vejen i dybe Overvejelser. Han gik over Broen, blev staaende ved Rækværket og saa ned paa Floden. — Da pludselig stod Avdotja Romanowna foran ham.

Han var allerede ved Begyndelsen af Broen truffet sammen med hende, men var gaaet hende forbi uden at se hende. Dunja havde endnu aldrig saaledes truffet sin Broder paa Gaden og blev derfor yderst forskrækket. Hun blev staaende og vidste ikke, om hun skulde kalde paa ham eller ikke. Da saa hun pludselig paa den anden Side Swidrigailow komme over mod hende.

Denne nærmede sig — som det saa ud til — hemmelighedsfuldt og forsigtigt. Han betraadte ikke Broen, men blev staaende paa Fortovet med Siden til, idet han med Besvær søgte at undgaa at Raskolnikow skulde faa Øje paa ham. Dunja havde allerede for længe Siden faaet Øje paa ham, og han gjorde nu Tegn til hende. Det forekom hende, som om han paa den Maade vilde bede hende om, at hun ikke raabte sin Broder an, men rolig lod ham staa, og som om han vinkede hende over til sig.

Dunja fulgte hans Vink; sagte gik hun udenom Broderen og nærmede sig Swidrigailow.

— Kom hurtigt med, hviskede denne til hende: — Jeg ønsker ikke at Rodion Romanowitsch erfarer noget om vor Sammenkomst. Jeg vil i Forvejen sige Dem, at jeg lige har siddet sammen med ham i en Restaurant ikke langt herfra, og der har han forsøgt at udforske mig, saa at jeg kun med Besvær kunde slippe af med ham. Han ved om mit Brev til Dem og har Mistanke. De har dog sikkert intet meddelt ham om det? Men naar De ikke har gjort det, hvem kan det saa være?

— Vi er allerede omkring Hjørnet, svarede Dunja: min Broder kan ikke mere se os. Jeg maa erklære Dem, at jeg ikke kan gaa længere med Dem. Sig mig alting her, det kan vel siges paa Gaden?

— Fremfor alt er det ganske umuligt at tale om det paa Gaden; og desuden maa De ogsaa høre Sofia Semenowna; endelig gad jeg for det tredie vise Dem visse Dokumenter — naa, men hvis De ikke vil gaa ind paa at komme med hen i min Bolig, saa vil jeg straks afholde mig fra alle Forklaringer og øjeblikkelig gaa min Vej. Samtidig beder jeg Dem dog ikke glemme, at Deres elskede Broders meget interessante Hemmelighed er fuldstændig i mine Hænder.

Dunja standsede uvis og saa med et gennemborende Blik paa Swidrigailow.

— Hvad er De bange for, bemærkede denne roligt: — Hovedstaden er ikke nogen Landsby, og i Landsbyen har De tilføjet mig mere Skade end jeg Dem, men her —

— Ved Sofia Semenowna noget om alt dette her?

Nej jeg har ikke sagt et Ord til hende og ved ikke en Gang bestemt, om hun er hjemme. Det er forøvrigt sandsynligvis Tilfældet. Hun har i Dag jordet sin Moder, og det er ikke en Dag, hvor man gaar ud for at gøre Visiter. Jeg har for Resten hidtil ikke talt med nogensomhelst om den Sag og angrer endog, at jeg har givet Dem Meddelelse om den. Den mindste Uforsigtighed er allerede som en Angivelse.

Her bor jeg i dette Hus. Lad os gaa op; der er Husets Portner; han hilser paa os. Han bemærker, at jeg gaar med en Dame og har sikkert indpræget sig Deres Ansigt i sin Bevisthed, hvad der maa være af Vigtighed for Dem, hvis De ængstes og mistror mig. Undskyld blot, at jeg taler saa ligeud med Dem; jeg bor kun til Leje her, og Sofia Semenowna bor til Leje lige ved Siden af, Væg til Væg. Hele Etagen er optaget af Logerende. Hvorfor er De bange —

som et Barn? Er jeg da saa frygtindgydende?

— Swidrigailows Ansigt fortrak sig til et nedladende Smil; men han var slet ikke saa vel til Mode. Hans Hjærte bankede voldsomt, og Aandedrættet stemte ham for Brystet. Han talte forsætligt højt for at skjule sin voksende Ophidselse, men Dunja bemærkede godt denne paafaldende Bevægethed; hans Bemærkning gjorde hende vred, det, at hun skulde være bange for ham som et Barn, og at han skulde være frygtindgydende.

— Skønt jeg ved, at De er et Menneske — uden Ære, — saa er jeg dog ikke i mindste Grad bange for Dem. Gaa i Forvejen, sagde hun øjensynlig ubevæget; kun hendes Aasyn var meget blegt.

Swidrigailow standsede ved Sonjas Dør.

— Vil De forsikre Dem om, at hun er hjemme? Nej, hun er der ikke, — det er Skade! Jeg ved imidlertid, at hun kommer tilbage maaske endog meget snart. Naar hun er gaaet ud, saa er det blot for at begive sig hen til en Dame, i Anledning af de Forældreløses Varetægt. Hendes Moder er nemlig død, og jeg har taget alt paa mig og ordnet det fornødne. Hvis Sofia Semenowna ikke er vendt tilbage inden ti Minutter, saa skal jeg selv sende hende hen til Dem, endnu i Dag, hvis De vil. Her er mit Værelse; jeg har to. Bagved denne Dør bor min Værtinde, Fru Reszlich. Men se her; jeg vil nu vise Dem mine vigtigste Dokumenter. Den Dør fører fra mit Soveværelse til to aldeles tomme Stuer, som staar til Leje. Her er de, — De maa betragte dem noget opmærksommere. —

Swidrigailow aabnede til to temmelig rummelige, møblerede Værelser. Dunja saa sig mistroisk om derinde, men hun bemærkede ikke noget særligt hverken i Værelsernes Udstyr eller Beskaffenhed, skønt det kunde være paafaldende, at Swidrigailows Bolig laa midt imellem to ubeboede Rum. Adgangen til dem var heller ikke direkte fra Korridoren, men gik gennem to af Værtindens næsten tomme Værelser. Fra Soveværelset viste Swidrigailow, idet han aabnede en Dør, som havde været aflaaset, atter et tomt Værelse for Dunja, ogsaa det var bestemt til Udlejning. Dunja var blevet staaende paa Tærskelen; hun forstod ikke, hvorfor hun blev anmodet om at se sig om her, men Swidrigailow fremkom med en Forklaring:

— Se her paa dette store Værelse. Har De lagt Mærke til den aflaasede Dør der? Foran den staar der en Stol, det er den eneste i bægge Værelserne. Jeg har baaret den her hen fra min Bolig for bekvemmere at kunne lytte. Paa den anden Side, tæt ved Døren, staar Sofia Semenownas Stol; paa den sad hun, da hun talte med Rodion Romanowitsch. Men jeg lyttede her, siddende paa Stolen, to Aftener efter hinanden, bægge Gange et Par Timer igennem — og saa kunde man jo nok faa noget at vide; hvad mener De om det?

— De lurede?

— Ja, jeg har lyttet; men kom nu ind til mig; her kan man jo ikke en Gang sidde ned.

Han førte atter Avdotja Romanowna tilbage til det første Værelse, der tjente ham som Salon, og bad hende om at tage Plads paa en Stol. Han selv satte sig ved den modsatte Ende af Bordet, en to, tre Alen borte fra hende. Men i hans Blik glødede den samme Ild, som allerede en Gang før i Tiden havde gjort Dunja saa forskrækket. Hun skælvede og saa sig endnu en Gang mistroisk om. Denne Bevægelse var ganske uvilkaarlig; hun tænkte aldeles ikke paa at forraade nogen Frygt; imidlertid foruroligedes hun dog af den afsides Maade, hvorpaa Swidrigailows Bolig laa. Hun vilde spørge om Værtinden var hjemme; men hun spurgte ikke — af Stolthed. Desuden pintes jo ogsaa hendes Sjæl af en anden, ganske anderledes stor Smerte end den, denne Angst i sig selv paaførte hende. Hun følte sig usigelig martret.

— Her er Deres Brev, begyndte hun og lagde Brevet paa Bordet: Hvorledes er det muligt, at De har kunnet skrive mig saaledes til! De antyder deri en Forbrydelse, som skulde være begaaet af min Broder. Ja, gør det altfor tydeligt

til, at De nu vil kunne trække Dem ud af det med Udflugter. Ved De, at jeg allerede før Deres Meddelelse har hørt om den dumme Snak, men ikke troet det allermindste paa den? Hvilken modbydelig og latterlig Mistanke. Jeg kender Historien og ved, hvorfor og hvordan den er udtænkt. De kan dog umuligt have noget Bevis. Men De har i hvert Fald lovet mig det: tal altsaa! Men mærk Dem det forud, at jeg ikke stoler paa Dem. Nej, aldrig tror jeg Dem!

Dunja talte flydende og ilfærdigt, paa et Øjeblik var hendes Kinder farvede røde.

— Hvis De overhovedet ikke vil skænke mig Tiltro, saa var det jo aldeles ikke nødvendigt for Dem at vove at gaa herhen alene med mig, vel? Hvorfor er De da fulgt med herhen? Altsaa af Nysgærrighed? —

— Plag mig ikke, tal, tal!

— Det kan ikke modstrides, De er et tappert Pigebarn. Jeg troede ved Gud — eller var lige ved det, — at De havde bedt Hr. Rasumichin om at følge Dem herhen. Men han er ikke kommet sammen med Dem, var heller ikke i Nærheden af Dem; jeg har set mig godt om. Dette er forvovent, De vil beskytte Deres Broder, Rodion Romanowitsch! Alt, alt, hos Dem er ved Gud i Himlen guddommelig. Hvad der nu angaar Deres Broder, saa — ja, hvordan skal jeg fortælle Dem det? De har vel selv lige set, hvorledes han ser ud?

— Støtter De Dem alene paa den eneste Omstændighed?

— Aah nej, ikke paa den, men paa hans egne Ord. Han har to Aftener efter hinanden været hos Sofia Semenowna, og jeg viste Dem, hvor de sad bægge to. Han har aflagt en uforbeholden Tilstaaelse for hende. Han er en Morder og har taget Livet af denne gamle Embedsmandsenke, en Pantelaanerske, til hvem han selv havde bragt Panter, saa vel som hendes Søster, en Marskandiserske ved Navn Lisabetha; den sidste dræbte han, da hun intetanende kom hjem netop i det Øjeblik hendes Søster blev myrdet. Han myrdede dem bægge med en Økse, som han bar hos sig. Han myrdede dem for at plyndre dem, og han har plyndret; han tog Penge og nogle Genstande med sig. Alt dette har han selv Ord for Ord bekendt for Sofia Semenowna, som er den eneste som ved om Hemmeligheden, men ikke har nogen Andel selv hverken direkte eller indirekte i Mordet, tværtimod blev hun ligesaa forfærdet, som det nu er Tilfældet med Dem. Vær blot rolig, hun vil ikke forraade ham.

— Det kan ikke være Tilfældet! stønnede Dunja med dødblege Læber, hun aandede besværligt: — det kan ikke være muligt, nej der forelaa jo ikke ringeste Aarsag, ikke den mindste Grund — det er en Løgn! Ja, en Løgn!

— Han har stjaalet, det er ogsaa Grunden. Han har taget Penge og Genstande med sig. Det er ganske vist rigtigt, at han efter sin egen Tilstaaelse hverken har gjort Brug af Pengene eller Genstandene, men at han har skjult dem under en Sten, hvor de nok ligger den Dag i Dag. Han har gjort det, fordi han ikke dristede sig til at drage Fordel af dem.

— Skulde det da kunne være muligt, at han stjæler, at han røver? Skulde han virkelig blot have kunnet fatte den Tanke? udbrød Dunja og sprang op fra Stolen: — De kender ham jo; De har jo set ham. Kan han da være en Tyv?

Hun syntes formelig at bønfalde Swidrigailow og havde fuldstændig glemt sin Ængstelse for ham.

— Der findes tusinder og atter tusinder af Kombinationer og Antagelser. En Tyv stjæler, fordi han allerede ved om sig selv, at han er en Slyngel; jeg hørte en Gang om en anstændig Mand, at han havde bestjaalet Postvæsenet; dem, der kendte ham, vilde kunne antage, at han har tænkt paa den Vis at fuldbringe en Gærning, der er fuldstændig i Overensstemmelse med den rette Tingenes Orden! Jeg troede det naturligvis heller ikke, vel lige saa lidt som De, hvis det blot var noget, man havde sladret om til mig. Men jeg maa tro mine egne Øren. Han har ogsaa udviklet Grunden til Udaaden for Sofia Semenowna, denne troede i Begyndelsen heller ikke sine egne Øren; men tilsidst troede hun ogsaa paa

det paa Grund af hans Blikke, hans ejendommelige Blikke. Han har personlig betroet hende det altsammen.

— Hvad var det — for nogle — Aarsager?

— Det er en lang Historie, Avdotja Romanowna. Der ligger, hvorledes skal jeg udtrykke det, noget som en Teori af en særlig Art til Grund for dem. Den er omtrent den samme, som hvis jeg eksempelvis fandt, at den allerstørste Forbrydelse var tilladt, naar blot Hovedformaalet er godt. En slet Gærning under hundrede gode Værker! Det maa jo i alt Fald være temmelig pinefuldt for en ung Mand med Talenter og en meget udpræget Egenkærlighed at indse, at maaske blot tretusinde Rubler var nødvendige for ham for at hans hele Løbebane, hans hele Livs Fremtid kunde skikke sig anderledes, — men samtidig besidder han altsaa ikke de tretusind Rubler!

Regn nu hertil hans irriterede Sindsstemning paa Grund af Savn og paa Grund af den snævre Bolig, hans pjaltede Dragt og den skærende Bevisthed om hans sociale Samfundsstilling, og dertil kom ovenikøbet Erindringen om hans Moders og Søsters Situation! Men mest af alt har dog Ærgærrighed og Stolthed, disse iøvrigt ellers meget udmærkede Egenskaber, været de fremherskende hos ham. Dog vil jeg ikke anklage ham, tro for Guds Skyld ikke det; mig vedkommer jo hele Sagen slet ikke. Der forelaa her en helt besynderlig Teori — en Teori ganske for sig selv — og efter den deles Menneskene i Materialet og i de virkelige Mennesker, det vil sige i saadanne, for hvem der paa Grund af deres egen høje Stilling ingen Love er skrevne, men som snarere selv giver Lovene for de øvrige, nemlig for Materialet, den store Masse. Der lader sig ikke sige noget til det: Une théorie comme une autre!*) Napoleon har han følt sig overordentlig tiltrukken af, det vil sige, det, der tiltrak ham ved denne, var den Kendsgærning, at særlig mange geniale Mennesker anser en enkelt Misgærning for ingenting, men skrider hen over den uden at tænke paa det. Han har tænkt sig, forekommer det mig, at han var et saadant genialt Menneske, eller snarere, han var overbevist om det i nogen Tid. Han har lidt meget under Tanken og lider endnu, hvor han vel har forstaaet at udvikle sin Teori men ikke formaaede at gennemføre den uden at tænke over det, fordi han var et Menneske, der ikke hørte til disse geniale Naturer. Dette maa jo sikkert ogsaa være beskæmmende for en ung Mand, opfyldt af Egenkærlighed, tilmed i vor Tid.

— Og Samvittighedsnagene? De benægter vel enhver moralsk Følelse hos ham? Er han da saadan et Menneske?

— Ak, Avdotja Romanowna; Moralen er nu helt formørket hos ham; det vil sige, det ser ud til, at den aldrig helt har været i Orden.

Vi Russere er jo i Almindelighed Folk af en vidtsvævende Natur, vid og bred som vort Land, og overordentlig tilbøjelige til Fantasi, til det overordentlige; men desværre er vi brede uden særligt Geni. De mindes nok, hvor meget vi har talt om dette Tema og paa den Maade naar vi sad sammen paa Terrassen om Aftenen nede i Haven efter Aftensmaden. De gjorde mig allerede den Gang Bebrejdelser paa Grund af denne store Vidtløftighed. Hvem ved, maaske har vi talt om det paa samme Tid, hvor han her rugede i Ensomhed og overtænkte sine Teorier. Hos os, særlig i det dannede Selskab, eksisterer der ingen hellige Overlevninger, Avdojta Romanowna; det skulde alene være den, som en vilde stille op i Bøger eller uddrage af gamle Annaler. Men dette vilde snarere være Studium; vi er alle i en vis Henseende begrænsede, og det er meget beskæmmende for en Verdensmand. De kender vel for Resten min Mening; jeg beskylder af Princip aldrig nogen! Jeg er selv et meget tilbageholdende Menneske, det bemærker jeg udtrykkelig. Vi har imidlertid endnu aldrig talt om det; men jeg havde den Lykke at interessere Dem for mine An-

*) Den ene Teori kan være saa god som den anden. O. A.

skuelser. De ser meget bleg ud, Avdotja Romanowna?

— Jeg kender denne hans Teori og har i en Journal læst hans Opsats om de Mennesker, som alt bør tilgives. Rasumichin bragte mig den.

— Herr Rasumichin? En Artikel af Deres Broder? I et Tidsskrift? Eksisterer en saadan? Det har jeg ikke vidst. Det maa sikkert være interessant! Men hvor vil De hen, Avdotja Romanowna?

— Hen og se Sofia Semenowna, svarede Dunja med svag Stemme: — Hvordan kan jeg finde hende? Maaske er hun nu kommet? Jeg maa absolut straks tale med hende. Hun kan —; Avdotja Romanowna kunde ikke fuldende, hendes Stemme kvaltes i Hulken.

— Sofia Semenowna vil ikke med tilbage før Aften; det tror jeg idetmindste. Hun kan komme tilbage meget snart, men hvis hun ikke gør det, saa vender hun sent hjem.

— Saa lyver du altsaa! Jeg ser, at du har løjet, du har altid løjet! Jeg tror dig ikke! Nej, jeg tror dig ikke! skreg Dunja i fuldkommen Fortvivlelse, og idet hun helt mistede Bevidstheden. Næsten afmægtig sank hun atter om paa Stolen, som Swidrigailow skyndte sig at stille hen til hende.

— Avdotja Romanowna, hvad er der i Vejen, kom til Dem selv! Her er Vand, tag en Slurk — —

Han sprøjtede lidt Vand paa hende, Dunja skælvede og kom atter til sig selv.

— Det har virket stærkt, tænkte Swidrigailow ved sig selv og med et mørkt Udtryk i Ansigtet.

— Avdotja Romanowna, berolig Eder! De ved jo, at han har Venner. Vi skal redde ham, hjælpe ham! Vil De have, at jeg skal faa ham bragt over Grænsen? Jeg har Penge; paa tre Dage kan jeg faa en Billet. Hvad der angaar hans Mordgærning, saa vil han senere gøre mange gode Gærninger og saaledes atter sone sin Synd. Berolig Dem! Han kan endnu blive en betydelig Mand. Naa, hvordan er det med Dem? Hvordan befinder De Dem?

— Onde Menneske! Han haaner mig endnu! Slip mig —

— Hvor vil De hen? Hvorhen?

— Til ham! Hvor er han? Ved De det? Hvorfor er den Dør laaset af? Vi kom ind ad den, men nu er den aflaaset! Naar har De laaset den af med Nøglen?

— Vi kan dog ikke skrige hele Lejligheden over om den Sag, som vi her har talt om. Og desuden haaner jeg aldeles ikke; det har blot været mig pinligt at skulle tale saaledes. Men hvor vil De hen i en saadan Tilstand? Vil De forraade ham? De vil blot gøre ham fuldstændig rasende, og han overgiver sig selv. De ved jo, at man allerede forfølger ham, er paa Spor efter ham. De vil altsaa blot ødelægge ham. Vent lidt endnu, jeg har først lige set ham og talt med ham, han staar meget vel til at redde endnu. Vent, sæt Dem ned og vi vil sammen overveje Sagen! Netop derfor har jeg jo tilkaldt Dem for at vi ene og med Overlæg kunde overtænke Stillingen. Sæt Dem dog!

— Hvorledes vil De redde ham? Er det overhovedet muligt?

Dunja satte sig atter ned, og Swidrigailow tog Plads ved Siden af hende.

— Det afhænger altsammen af Dem, kun af Dem, ene og alene af Dem, begyndte han med funklende Øjne og næsten hviskende, medens enkelte Ord paa Grund af hans Ophidselse slet ikke blev udtalte.

Dunja rykkede forskrækket væk fra ham. Han skælvede.

— De — bare et Ord fra Dem, og — han er reddet! Jeg — jeg skal redde ham! Jeg har Penge og Venner! Jeg vil straks faa ham væk, tage et Pas, ja to Pas! Et til ham og et til mig selv. Jeg har Venner, meget brugbare Venner! Vil De? Jeg skal ogsaa tage et Pas til — til Dem. Deres Moder — hvad Nytte er Rasumichin til? Jeg elsker Dem ogsaa! Jeg elsker Dem uendeligt! Lad mig blot kysse Kanten paa Deres Kjole, lad mig det! Jeg kan ikke høre, naar

det raser i mig! Sig mig, hvad De vil, og jeg gør det. Jeg gør alt! Selv det umulige. Hvad De tror, det vil jeg ogsaa tro. Alt, alt vil jeg gøre! Se ikke saaledes paa mig! Ved De, at De dræber mig paa den Maade —

Han begyndte at snakke næsten i Vildelse. Der maatte være foregaaet noget i ham, noget som pludselig helt magttog hans Hoved. Dunja sprang op og fo'r henimod Døren.

— Luk op, luk op! — Hun ruskede i Døren, raabte og greb fat med bægge Hænder i den.

— Luk op, er der da ikke nogen her?

Swidrigailow rejste sig og kom til Besindelse. Et ondt, haanligt Smil saas brede sig over hans skælvende Læber.

— Der er ikke en Morsjæl hjemme, sagte han sagte og stammende: — Værtinden er gaaet ud, det er forgæves Besvær at kalde paa hende. Man ophidser blot sig selv til ingen Nytte.

— Hvor er Nøglen? Luk Døren op straks, straks Elendige.

— Jeg har tabt Nøglen og kan ikke finde den!

— Aah, altsaa Vold! skreg Dunja bleg som Døden og ilede hen i en Krog, hvor hun stillede sig bagved et lille Bord, som hun derhenne fik fat paa. Hun skreg ikke, men hun gennemborede med sit Blik ham, der pinte hende, og fulgte skarpt alle hans Bevægelser. Swidrigailow rørte sig ikke fra sin Plads, han stod ligeoverfor hende i den anden Ende af Værelset. Han beherskede sig, idetmindste i det rent Ydre, men hans Ansigt var endnu ligesaa blegt som forhen. Der laa et haansk Smil over det.

— De sagde lige »Vold«, Avdotja Romanowna. Hvis der her er Tale om Vold, saa maa De dog selv indrømme, at jeg modererer mig meget. Sofia Semenowna er ikke hjemme; der er for langt hen til Kapernaumow, der ligger fem aflaasede Værelser imellem; og for Resten er jeg dobbelt saa stærk som De og havde aldeles intet at frygte, fordi De aldeles ikke kan anklage mig; skulde De ikke ofre Dem selv i Deres Broders Sag? Ingen vil desuden tro paa Dem. I hvad Hensigt gaar da en ung Pige alene op i en enlig Herres Lejlighed? Selv om De altsaa alligevel opofrer Deres Broder, saa vil De derved ikke kunne bevise, at her blev forøvet en Voldsgærning. Det er vanskeligt at bevise Vold, Avdotja Romanowna!

— Elendige, hviskede Dunja forfærdet.

— Som De vil; men betænk, at jeg nylig kun talte i Form af Forslag. De har efter min personlige Overbevisning fuldkommen Ret: Vold er en Frækhed! Jeg taler kun om det, at der saa intet bliver tilbage paa Deres Samvittighed, hvis De selv — hvis De selv søger at redde Deres Broder, saadan som jeg foreslaar Dem. De har saa ligefrem underordnet Dem Omstændighederne, for min Skyld gærne Voldsgærningen, hvis det Ord ikke kan undgaas. Tænk paa, at Deres Broders og Deres Moders Skæbne ligger i Deres Haand. Jeg vil være Deres Tjener, hele mit Liv igennem — jeg vil vente her —

Swidrigailow satte sig paa Divanen, otte Skridt fra Dunja, som ikke nærede den mindste Tvivl om hans urokkelige Bestemthed. Hun havde lært ham at kende —

Hurtig tog hun en Revolver op af Lommen, spændte Hanen og støttede Haanden med Revolveren mod Bordpladen. Swidrigailow sprang op.

— Aha! Staar det saadan til! udbrød han forundret, men med et lumskt Smil: — Naa ja, det forandrer ganske vist fuldstændig Sagen. De letter mig selv min Opgave overordentlig meget, Avdotja Romanowna! Hvordan er De da kommet i Besiddelse af en Revolver? Maaske ved Herr Rasumichins Hjælp? Bah! Revolveren tilhører jo mig, det er en gammel Bekendt! Hvor har jeg ikke den Gang ledt efter den! Vore Skydetimer ude paa Landet, som jeg havde den Ære at turde give Dem, har altsaa ikke været forgæves. —

— Dette er ikke din Revolver, men Martha Petrownas, hun, som du har myrdet, Slyngel. Du ejede ikke mere noget i hendes Hus. Jeg tog den, da

jeg begyndte at ane, hvad du vilde være i Stand til. Vov at gøre et Skridt fremad, og jeg sværger dig til, at jeg skyder dig ned paa Stedet.

Dunja kendte ikke sig selv mere; hun holdt Revolveren i Sigte.

— Naa, og din Broder? Jeg spørger kun af pure Deltagelse, spurgte Swidrigailow, idet han blev staaende paa sin Plads.

— Forraad ham, om du vil! Men ikke ud af Stedet! Rør dig ikke! Eller jeg skyder! Du har forgivet din Hustru, jeg ved, at du selv er en Morder! —

Du er fast overtydet om, at jeg har forgivet Martha Petrowna?

— Du! Du har selv ladet mig forstaa det! Har talt til mig om Gift — jeg ved, at du den Gang hørte efter det — det var parat. Der er ingen Tvivl om, at du er — en elendig Usling!

— Selv om det nu ogsaa var sandt, saa er du nu ude af dig selv — og du vilde dog i og for sig have været Aarsagen til det!

— Du lyver! — Jeg har altid hadet dig, altid!

— Oho, Avdotja Romanowna! De har aabenbart glemt, hvorledes De grebet af Omvendelsens fyrige Lyst glemte Dem selv og næsten faldt i Afmagt. Jeg har set det i Deres Øjne. Husker De ikke mere den Aften, i Maaneskinnet, Nattergalen sang —

— Du lyver!

Den mest rasende Vrede funklede i Dunjas Øjne: — Du lyver, Æreskænder!

— Lyver jeg? Naa, for min Skyld saa — lad mig lyve. Jeg har løjet. Ved den Slags Lejligheder passer det Kvinderne bedst ikke at huske. — Han smilede: — Jeg ved nok, at du vil skyde, dit lille Uhyske — naa, men saa skyd blot!

Dunja løftede Revolveren; dødbleg med en farveløs, skælvende Underlæbe og de store sorte Øjne, der flammede som Ild, saa hun paa ham, besluttet og som hun ventede paa den sidste Bevægelse fra hans Side. Aldrig nogensinde havde Swidrigailow set en saadan Skønhed. Den Ild, som i dette Øjeblik gnistrede i hendes Øjne, da hun løftede Revolveren, syntes næsten at svie ham, og hans Hjærte snørede sig smærtefuldt sammen. Han gjorde et Skridt fremad, Skuddet gik af, en Kugle strejfede hans Haar og slog ind i Væggen bagved ham. Han standsede og lo halvhøjt:

— Hvespen har stukket! Sigtet lige paa Hovedet! Hvad er det? Blod? —

Han trak sit Lommetørklæde frem for at aftørre Blodet, som i en smal Stribe flød ned ad højre Tinding, Kuglen havde aabenbart strejfet Hovedhuden.

Dunja sænkede Revolveren og stirrede paa Swidrigailow, ikke forskrækket, men i en Slags stum Forbavselse. Hun syntes ikke selv at vide, hvad hun havde gjort, og hvorledes alt var gaaet for sig.

— Haha! Det var et Fejlskud! Skyd en Gang til, jeg vil vente, sagde Swidrigailow roligt, endnu stadig smilende, men med et mørkt Udtryk: — Jeg kunde allerede have grebet Dem, før De igen havde faaet Hanen spændt!

Dunja skælvede, hastigt spændte hun Hanen og løftede paa ny Vaabnet.

— Lad mig gaa! svarede hun i Fortvivlelse: — Jeg sværger paa, at jeg skyder igen — og dræber Dem.

— Saa? — Saa? Paa tre Skridts Afstand og ikke ramt? De skal og vil ikke dræbe mig — men nu! — Hans Øjne flammede op, han gjorde endnu to Skridt fremad. Dunja trykkede af, — Skuddet klikkede.

— De har ladet den daarligt! Det var ingenting! De har vel endnu en Patron! Forsøg bare, jeg venter!

Han stod foran hende, i to Skridts Afstand, ventede og stirrede paa hende i vild Besluttethed med et lidenskabeligt, funklende og begærende Blik. Dunja indsaa, at han før vilde dø end slippe hende; men hun maatte dog kunne ramme ham sikkert nu, paa to Skridts Afstand?

Da kastede hun Revolveren fra sig —

— Smide den? udbrød Swidrigailow forbavset, og idet han trak Vejret dybt. Der bølgede pludselig noget op fra hans

Bryst, noget som egentlig ikke var Dødsangst; nogen saadan følte han aldeles ikke i dette Øjeblik; det var snarere det, at han blev befriet for en anden, bitter og mørk Følelse, som han, selv om han anstrængte sig, ikke vilde have formaaet at bryde.

Han traadte hen til Dunja og lagde blidt sin Arm om hendes Liv; hun satte sig ikke til Modværge, men skælvende af Angst saa hun paa ham med besværgende Blikke. Han vilde tale, men kun hans Læber trak sig sammen; der trængte ikke noget Ord frem.

— Slip mig, bad Dunja.

Swidrigailow skælvede. Det »du«, der nu kom, var et andet end det tidligere anvendte.

— Du elsker mig ikke? spurgte han sagte.

Dunja rystede afgjort paa Hovedet.

— Og — du vilde heller ikke kunne det? Aldrig? hviskede han i dybeste Fortvivlelse.

— Aldrig, svarede Dunja sagte.

Der forløb et Minut, hvor der kæmpedes en frygtelig, lydløs Kamp i Swidrigailows Sjæl. Denne saa paa den unge Pige med et ubeskriveligt Udtryk. Men pludselig drog han Armene tilbage, vendte sig om og gik hurtigt hen til Vinduet, hvor han blev staaende.

Der forløb endnu nogle Sekunder.

— Her er Nøglen! Han tog den frem af venstre Lomme i sin Overfrakke og lagde den bagved sig paa Bordet uden samtidig at se paa Dunja: — Tag den og gaa hurtigt herfra, hurtigt!

Han stirrede ubevægeligt ud gennem Vinduesruden.

Dunja nærmede sig Bordet for at tage Nøglen.

— Hurtigt, hurtigt! udbrød Swidrigailow, endnu stadig ubevægelig og uden at vende sig om. Men der laa en skrækkelig Klang i dette »hurtigt«.

Dunja forstod, hun greb Nøglen og ilede til Døren, aabnede den skyndsomst og styrtede ud af Værelset. Et Minut senere skyndte hun sig, som var hun fra Besindelsen og uden endnu at have samlet sig, langs Kanalen og i Retning af X-Broen.

Swidrigailow stod endnu nogle Minuter ved sit Vindue; endelig vendte han sig langsomt om, saa sig omkring og fo'r sig saa med Haanden over Panden. Et sælsomt Smil fortrak hans Aasyn, et bedrøvet, lidende og træt, Fortvivlelsens Smil. Det Blod, der var flydt, havde plettet hans Haand; han betragtede det med et ondt Udtryk, saa fugtede han et Lommetørklæde og vaskede Tindingen. Pludselig fik han Øje paa Revolveren, som Dunja havde slynget fra sig og var faldet ned henne ved Døren. Han tog den op og betragtede den, et lille treløbet Vaaben af forældet Konstruktion. Hun vilde have kunnet fyre en Gang til. Han blev eftertænksom, stak Revolveren i Lommen, tog sin Hat og gik ud.

6

Swidrigailow besøgte den Aften lige indtil Klokken ti en helt Antal Restaurationer og tvivlsomme Steder, idet han gik fra den ene til den anden. Han stødte paa den Maade ogsaa paa Käthi, som i Dag sang en helt ny Vise, der drejede sig om en af disse elendige Tyranner, som —

havde ville kysse Käthi —«

Swidrigailow trakterede paa Käthi, Lirekassespilleren, Sangerne, Opvartningspersonalet og ovenikøbet paa to fattige Skriversjæle. Med de sidste var han blevet bekendt hovedsagelig af den Grund, at de bægge havde krumme Næser; den enes havde imidlertid Retning til højre, den andens til venstre. Dette havde interesseret ham. Swidrigailow havde taget dem med sig bægge to hen i en Forlystelseshave, hvor han selv ogsaa betalte Entréen for dem. I Haven stod der et magert, treaarigt Grantræ og tre smaa Buske. Desuden fandtes der en Salon, i Virkeligheden en

Ølstue, hvor man imidlertid ogsaa kunde faa The, og hvor der stod flere grønne Smaaborde og Stole. Et Selskab bestaaende af snavsede Sangere optraadte og en drukken Münchener som Harlekin med rød Næse, han morede Publikum overordentlig. De to Skrivere kom i Klammeri med nogle Fagfæller, og det blev til Slagsmaal; Swidrigailow blev opfordret til som Voldgiftsmand at skulle skille Trætten; denne søgte et Kvarterstid igennem at mægle, men der blev skreget saaledes, at der ikke var den svageste Mulighed for at forstaa noget. Aabenbar var kun en Ting, at en af dem havde stjaalet og solgt den stjaalne Genstand til en Jøde, men at han nu efter Salget ikke nærede nogen Lyst til at dele med sine Kammerater. Det saa ud, som om den stjaalne Genstand var en Theske, som hørte til Etablissementets Ejendom. Swidrigailow erstattede tilsidst Skeen og gik sin Vej.

Den var henimod ti; han havde endnu ikke drukket en Draabe Vin og i Haven kun forlangt The, men selv det blot af Sædvane. Aftenen var kvalm og mørk. Uhyre Skymasser havde ophobet sig paa alle Sider; Tordenen begyndte at rulle, og som et Skybrud styrtede derpaa Regnen ned; ikke mere i Draaber, men i tykke Straaler. Et Lyn lyste undertiden op saa stærkt, at man kunde tælle til fem, inden det blev mørkt igen. Gennemblødt til Skindet kom Swidrigailow hjem til sit; han laasede sig inde, aabnede sit Skrivebord, tog alle sine Penge ud af det og sønderrev flere Papirer. Derpaa stak han Pengene til sig; han havde nok villet skifte Dragt, men efter at han havde kigget ud af Vinduet og hørt Regnens stadige Plasken gjorde han en afvisende Haandbevægelse, greb atter sin Hat og forlod Værelset uden at lukke i Laas efter sig. Han begav sig sporenstrengs til Sonja, som var hjemme.

Sonja var ikke alene; Kapernaumows fire mindste Børn sad i Kreds omkring hende. Sofia Semenowna gav dem netop The. Tavst og ærbødigt hilste hun paa Swidrigailow, saa forundret paa dennes dyngvaade Klæder, men sagde ikke et Ord. De Smaa løb straks ud i største Skræk.

Swidrigailow satte sig ned ved Bordet, men Sonja bad ham sætte sig ved Siden af hende, hvorfor hun forlegent ventede for at høre.

— Jeg vil maaske tage til Amerika, begyndte Swidrigailow: — og da vi af den Grund sandsynligvis ses for sidste Gang, saa er jeg kommet ind til Dem for at træffe nogle Bestemmelser. Har De set den Dame i Dag? Jeg ved, at hun nok skal have talt med Dem, her er enhver yderligere Bemærkning overflødig. —

Sonja gjorde en Bevægelse og rødmede.

— Hvad Deres smaa Søstre og Broder angaar, saa er disse nu anbragte, som det bør sig, og Pengene, som er bestemt for dem, ligger parat til hvert enkelt Barn mod dets Underskrift, og indtil da forvaltes de i absolut samvittighedsfulde Hænder. Tag nu for hvert Tilfældes Skyld disse Stadfæstelser til Dem. Her, tag dem! Saa, det var det. Her er endvidere tre fem Procents Papirer, der ialt andrager tretusind Rubler. Tag dem til Dem selv, udelukkende til Dem, det kan blive ganske mellem os, ikke nogen skal erfare det, hvad De saa ogsaa skulde høre. Det vil være nødvendigt for Dem, thi De skal ikke mere, Sofia Semenowna, leve i det forrige Smuds; mere er heller ikke nødvendigt for Dem for at komme ud af det.

— Jeg er jo allerede saa forpligtet til Taknemmelighed overfor Dem, de Forældreløse og den Afdøde, stammede Sonja hurtigt; — at De ikke vil blive vred paa mig, hvis jeg nu takker Dem altfor lidt. — —

— Det er nok, nok. —

— Jeg er Dem hjærtelig taknemmelig, Arkadius Iwanowitsch, for disse Penge, men jeg behøver dem virkelig ikke. Jeg vil altid ernære mig selv, men anse ikke dette for Utaknemmelighed. Hvis De altsaa vil være saa velgørende, saa giv disse Penge til —

— Til Dem, til Dem, Sofia Seminowna,

og ovenikøbet uden særlige Aftaler; da jeg ikke behøver dem. Men De har dem nødig. Rodion Romanowitsch har to Veje at gaa! Enten en Kugle gennem Hovedet eller — Wladimika! —

Sonja saa forbavset paa ham og forskrækkedes.

— Bliv ikke bange, jeg ved alting, fra ham selv, men jeg er ikke nogen Sladderhank og vil ikke sige noget til Nogen. Jeg har nylig givet ham det gode Raad, at han skulde gaa hen og stille sig selv for Domstolen. Det vilde være det fordelagtigste for ham. Naa ja, skulde han blive dømt til Forvisning, saa er De vel ved hans Side? Ja vist, javist følger De ham! Ja, og hvis det nu skulde gaa saaledes, saa kan Pengene blive Dem rigtig nyttige. For hans Skyld forstaar De? Idet jeg giver Dem dem, giver jeg samtidig ogsaa ham. Desuden har De vel ogsaa lovet Amalie Iwanowna at ville afbetale al Gælden? Jeg har hørt noget saadant. Hvad tænker De dog paa, Sofia Semenowna, naar De paatager Dem saadanne Kontrakter og Forpligtelser uden Overlæg? Katharina Iwanowna er ganske vist bleven denne tyske Kone nogle Penge skyldig, men De dog ikke, og hvad skal De bryde Dem om det tyske Fruentimmer? Saadan skal man ikke leve her i Verden! Men skulde nu nogen spørge Dem en Gang — i Morgen eller i Overmorgen — om mig eller med Hensyn til mig — og man vil vel spørge Dem — saa tilstaa ikke, at jeg nu var hos Dem og hverken nævne eller hentyde noget til Pengene; ikke til nogen som helst! Naa ja, saa paa Gensyn altsaa!

Han rejste sig.

— Jeg beder Dem blot om at bringe Rodion Romanowitsch en Hilsen. Og et endnu, deponer foreløbig Pengene indtil de bliver nødvendige, hos Hr. Rasumichin. Kender De Rasumichin? Det vil De nok. Han er en Mand, bring ham dem i Morgen, eller — naar Tiden er inde til det, men skjul dem indtil da.

Sonja sprang forskrækket op fra sin Stol og saa paa Swidrigailow. Hun ønskede hæftigt at sige noget, at rette et Spørgsmaal til ham, men hun fik ikke Mod til det og fandt heller ikke de rigtige Ord.

— Men De vil da ikke — vel ikke — gaa ud nu i det Regnvejr?

— Haha, den, der tager til Amerika, maa ikke være bange for Regn, haha! Lev vel, min Yndling, lev vel Sofia Semenowna! Lev længe og bliv lykkelig, De duer til noget bedre. Og saa et endnu: sig til Hr. Rasumichin, at jeg bad hilse ham. Saaledes, sig det saadan, naar De overbringer det: Arkadius Iwanowitsch Swidrigailow hilser Dem.—

Han gik, efterladende Sonja forbavset, forskrækket og opfyldt af en ubestemt, trykkende Bekymring.

Det saa ud, som han endnu denne Aften, i den tolvte Time, vilde aflægge et meget usædvanligt og uventet Besøg. Regnen var endnu ikke ophørt. Helt drivvaad traadte Swidrigailow tyve Minuter over elleve ind i sin Forlovedes Forældres lille Bolig paa Wasiljewsky Øen i den tredie Gade paa M-Prospekt. Han bankede stærkt og fremkaldte derved med megen Støj. Dog var Arkadius Iwanowitsch, naar han selv vilde, en Mand med meget indtagende Manerer, saaledes at de brave Forældres første Formodning som for Resten var temmelig skarpsindig, den nemlig at Arkadius Iwanowitsch sandsynligvis havde drukket sig en ordentlig Rus, der berøvede ham al Evne til Overvejelse, straks blev til intet. Kærestens hjærtesyge, meget forstandige Moder kørte straks sin svage Ægtefælle i Rullestol hen til Arkadius Iwanowitsch og begyndte derpaa efter sin Sædvane at rette en Mængde Spørgsmaal til denne. Denne Dame havde endnu aldrig gjort et direkte Spørgsmaal; hun lod altid et Smil gaa forud for et saadant, gned sig i Hænderne, og hvis det drejede sig om at erfare noget bestemt, noget nøjagtigt, saadan som naar det vilde være Arkadius Iwanowitsch behageligt at fastsætte Bryllupet, saa begyndte hun med alle Slags nysgærrige, næsten ivrige Spørgsmaal om Paris og Livet ved Hove der, og derefter gik hun videre paa Rejse, indtil hun var naaet hen til den tredie Gade paa Wasi-

jewsky Øen. Til enhver anden Tid kunde dette paakræve megen Opmærksomhed, men nu viste Arkadius Iwanowitsch sig paafaldende utaalmodig og forlangte ligefrem at se sin Forlovede, skønt man straks havde ladet ham forstaa, at han Brud allerede var gaaet til Ro. Kæresten kom imidlertid dog, og Arkadius Iwanowitsch forklarede hende, at han paa Grund af et meget vigtigt Anliggende maatte forlade St. Petersborg for en Tid. Men han medbragte derfor femtusind Rubler Sølv i Papirer og bad hende om at ville modtage dem i Form af en Gave, da han desuden allerede for lang Tid siden havde haft til Hensigt at vise hende en Opmærksomhed med denne Ubetydelighed før Brylupet. Der var jo aldeles ikke derved forklaret nogen egentlig logisk Sammenhæng mellem Gaven, den forestaaende Afrejse og den uafviselige Nødvendighed af at komme derhen ved Midnat og i øsende Regn, men Sagen i sig selv var alligevel ikke ganske ubehagelig. Selv den uundgaaelige Hulken og Veklage, Spørgsmaal og Forundring blev paa en Gang usædvanligt nedstemt og hæmmet, men til Gengæld blev der udtalt den mest glødende og hedeste Tak endog af den i Taarer henflydende værdige Mama.

Arkadius Iwanowitsch rejste sig op, smilede og kyssede sin Kæreste, kneb hende i Kinderne og forsikrede, at han snart vilde vende tilbage igen; da han i hendes Øjne læste en barnlig Nysgærrighed, men tillige et meget alvorligt, stumpt Spørgsmaal, blev han eftertænksom; men han kyssede hende atter, nu med en oprigtig Bedrøvelse i Sjælen over at hans Gave straks var blevet taget i Forvaring og gemt under Laas og Slaa af den højt agtede Mama, og gik saa efterladende dem alle i den største Bevægelse.

Den hjærtelidende Moder ytrede straks, halvt hviskende og med rivende Hurtighed, nogle Formodninger, især denne, at Arkadius Iwanowitsch maatte være en stor Mand med vigtige Pligter og Forbindelser, at han var rig, og — Gud maatte vide, hvad han pludselig havde fundet paa, naar han bestemte sig til at komme hen til dem og overgive dem Pengene; maaske var der slet ikke noget at forundre sig over ved det. Ganske vist maatte det forekomme besynderligt, at han var kommet helt drivende af Vand, dog er jo for Eksempel Englænderne endnu mere eksentriske, og alle de, der tilhører det højeste Selskab bryder sig ikke om, hvad man siger om dem og blæser ad Ceremonier. Maaske var han kommet saaledes med velberaad Hu for at vise, at han ikke brød sig om sligt. Men Hovedsagen var vel nok den, at man ikke talte om den til noget Menneske, fordi man ikke kunde vide, hvad der endnu vilde blive ud af hele Sagen; Pengene skulde straks gemmes hen; og det var godt, at Teodosia havde været i Køkkenet. Det var jo en Hovednødvendighed, at man for alt i Verden ikke fortalte den gamle Reszlich noget.

Saaledes sad de og hviskede med hinanden i omtrent et Par Timer. Bruden var allerede langt tidligere atter gaaet til Ro, forundret og samtidig betaget af en let Sørgmodighed.

Swidrigailow gik imidlertid uberørt af det hele ud i Natten, over Broen til Bysiden. Regnen var hørt op, men der blæste en hæftig Vind. Han rystede og saa nu et Minut med en vis Nysgærrighed og næsten spørgende ned paa den lille Newa's sorte Strøm. Imidlertid blev det ham snart for koldt at staa ved Vandet; han vendte om og gik i Retning af Y-Prospekt. Allerede en rum Tid havde han gaaet hen ad den endeløse Vej, næsten en halv Time, uden i Mørket blot en eneste Gang at støde mod Træfortovet. Han syntes ikke at blive træt af at søge efter et eller andet paa den højre Side af Prospektet. Endelig bemærkede han i Udkanten af det, han var lige ved at være gaaet forbi, et Gæstgiversted, der var bygget af Træ og temmelig stort; det saa ud til at have Navnet »Adrianopel«.

Han havde ikke taget fejl: Gæstgiveriet var et saa fremragende Punkt i denne afsides Egn, at det forekom umuligt ikke at finde det selv i Mørke. Det var

en langstrakt, røgsværtet Træbygning, hvor der trods den sene Nattetime var tændt Liv og herskede Liv og Røre. Han traadte ind og forlangte et Værelse af den Opvarter, der kom ham i Møde. Denne rystede paa Hovedet, efter at han havde mønstret Swidrigailow med et Blik, og førte ham til et afsidesliggende Kammer, beplumret og snævert, og som laa helt henne ved Enden af Korridoren i en Krog under Trappen. Han kunde ikke faa noget andet, alt var optaget. Opvarteren saa spørgende paa ham.

— Kan jeg faa The, spurgte Swidrigailow?

— Javel.

— Og er der andet?

— Kalvesteg, Brændevin, Kompot.

— Bring mig Kalvesteg og The.

— Herren ønsker intet andet? spurgte Opvarteren noget forundret.

— Nej intet videre!

Manden gik overordentlig forundret.

— Stedet er godt, her maa det være, tænkte Swidrigailow: — som om jeg ikke vidste det. Jeg ligner sandsynligvis en eller anden, der kommer fra en Syngepigeknejpe, men undervejs allerede har oplevet noget. Jeg gad kun vide, hvem der skal blive her og overnatte! —

Han tændte et Lys og saa sig om. Det var et lille Rum af saa ringe Omfang, at det næsten syntes for lavt for Swidrigailows Skikkelse, og der var kun et Vindue i det. Sengen var yderst smudsig, et simpelt malet Bord og Stol optog næsten hele Pladsen. Væggene saa ud, som om de var sammentømrede af Brædder og overklistret med Tapetpapir; disse var saa støvede og slidte, at deres oprindelige gule Farve ikke mere kunde skælnes, og selv Mønstret var fuldkommen ukendeligt. En Del af Væggen og Loftet var skraat, som det ofte er Tilfældet med Kvistværelser; her skyldtes Skraaningen imidlertid Trappen. Swidrigailow stillede Lyset fra sig, satte sig paa Sengen og hensank i dybe Tanker. Snart tildroges imidlertid hans Opmærksomhed af en ejendommelig, uafbrudt Hvisken, som undertiden næsten syntes at ville udløse sig i et Skrig. Den kom fra Sideværelset og var ikke ophørt et Øjeblik, siden han var traadt ind. Han begyndte at lytte: det lød, som om nogen gjorde Bebrejdelser, og en anden med Taarer søgte at formilde; men der hørtes dog kun en eneste Stemme.

Swidrigailow rejste sig, skjulte for Lyset med sin Haand, og nu saas der straks en Spalte i Væggen. Han traadte hen til den og saa igennem den. I Sideværelset, som var noget større end hans, var der to Gæster.

Den ene af dem, uden Overfrakke, med et overordentligt pjusket Hoved og et rødt, oppustet Ansigt stod i en oratorisk Stilling med spredte Fødder for at holde sig i Ligevægt, og i det han slog sig for Brystet med den ene Haand. Patetisk lagde han den anden paa Sinde, at denne var en Tigger og ikke en Gang havde nogen Rang, at han havde trukket ham op af Sølen, og at han, naar han vilde, atter den Dag i Dag kunde jage ham bort, »kun den Almægtiges Finger vilde se det.« Den anden sad forknyt paa Stolen og saa ud som et Menneske, der særdeles gærne vil nyde, uden at det lykkes ham. Undertiden saa han med et blødt, sløvet Blik paa Taleren, men han havde aabenbart ingen Anelse om det, der blev sagt og syntes i det Hele taget slet ikke at høre stort af det.

Paa Bordet stod der et næsten nedbrændt Lys, ved Siden af stod en næsten tømt Karaffel Brændevin, Glas, Brød, Agurker og Service, hvori den længst slugte The havde været. Efterat Swidrigailow opmærksomt havde betragtet dette Billede vendte han sig ubevæget bort og satte sig paa Sengen.

Opvarteren, som nu vendte tilbage med The og Kalvesteg, kunde ikke dy sig for endnu en Gang at komme med det Spørgsmaal: Om der ikke var noget andet, Herren ønskede? Efterat han endnu en Gang havde faaet det bestemte Afslag, overvant han sig selv til at gaa.

Swidrigailow tog straks Theen for at opvarme sig, han drak et Glas af den; men han formaaede ikke at spise en Bid, da han intet kunde faa ned. Det var, som han var angrebet af Feber. Han

tog Overfrakken af og derpaa sin Jakke, hyllede sig ind i Sengetæppet og lagde sig. Det smærtede i ham. Det vilde dog have været bedre, hvis jeg samtidig var rask! Et Smil gled over hans Træk. Der var kvalmt i Rummet, Lyset oplyste kun sparsomt, udenfor peb Vinden, og en Mus gnavede i Væggen. Det syntes at lugte af Mus i hele Værelset og desuden ligesom af Læder. Han laa og fantaserede, Tanker skiftede med Tanker. Det saa ud, som vilde han i sin Forestillelseskraft klamre sig fast til noget. — Der, nedenfor Vinduet, maa der være en Have, tænkte han: — Det rusker i Træerne. Hvor jeg dog elsker denne Løvets Raslen i Stormnætters Mørke, den bibringer mig altid en gysende Følelse. Det faldt ham ind, hvorledes han for kort Tid siden, da han gik gennem Petrowsky Park, med Modvilje havde tænkt paa det samme. Han huskede ogsaa, hvorledes han havde staaet paa N-Broen over den lille Newa, og han var bleven kold, ganske ligesom i Dag, da han stod ved Vandet.

— Jeg har aldrig i mit Liv holdt af Vandet, selv ikke paa Landskaber, tænkte han ved sig selv, idet han atter og pludselig sprang over i en anden besynderlig Tankegang. — Det maa nu forekomme ligegyldigt altsammen, især Æsthetiken og Komforten. Jeg er nu kun kræsen som et Dyr, der søger sit Leje; det er ganske det samme. Nu skulde jeg igen gaa ind i Petrowsky Park. Himlen er mørk, det er koldt udenfor, hahaha! Der kan vel næppe eksistere nogen behagelig Følelse for mig mere — men, hvorfor slukker jeg ikke Lyset? —

Han blæste det ud.

— Mine Naboer har lagt sig til at sove, fortsatte han, da han ikke mere bemærkede Lysstraalen gennem Væggens Sprække.

— Nu Martha Petrowna, maa De besøge mig; her er det mørkt, Stedet er meget egnet dertil, og Tidspunktet højst originalt. Men nu vil De vel netop slet ikke komme.

Pludselig faldt det ham ind, at han først i Dag, en Time før sit Anslag mod Dunja, havde anbefalet Raskolnikow at betro hende til Rasumichin.

— Jeg har dog virkelig sagt det for at opmuntre mig selv, mere end Raskolnikow vil kunne have troet; men en Skæbne er han alligevel, denne Raskolnikow; han har meget paa Samvittigheden. Man kan blive en stor Skælm, naar Galskaben tager overhaand; nu ønsker han for enhver Pris at leve! Med Hensyn til dette Punkt er Folket dog lavtstaaende. Naa Pokker tage ham; lad ham gøre hvad han vil, hvad kommer det mig ved!

Søvnen vilde ikke indfinde sig. Lidt efter lidt traadte Dunjas Billede frem for ham, og pludselig gennemrystedes han af en Skælven: — Nej, det maa nu overvindes, tænkte han, da han kom til Besindelse: — Vi maa tænke paa noget andet. Det er sært og samtidig latterligt; jeg har jo aldrig næret noget betydeligere Had mod nogen, aldrig har jeg sporet Lyst til at hævne mig; og saa skal denne hæslige Ide vise sig! Jeg har heller ikke holdt af at kives, er aldrig bleven rasende — og saa kommer dette hæslige! Og hvor ofte har jeg ikke den Gang rost hende — for Pokker, — hun maatte saa i hvert Fald hellere slaa mig ned.

Han tav og bed Tænderne sammen. Atter viste sig Billedet af Dunja for ham, saaledes som da hun første Gang havde skudt paa ham og frygtelig forfærdet lod Revolveren synke, idet hun dødsensbleg saa paa ham, saaledes at han to Gange havde kunnet gribe hende, uden at hun selv havde løftet sine Hænder til Forsvar, hvis han ikke selv havde opmuntret hende dertil. Han huskede, hvordan han den Gang næsten havde faaet Medlidenhed med hende, og det forekom ham, at han fik Hjærteklemmelse.

— For Pokker! Igen disse Tanker, det maa glemmes altsammen, altsammen.

Han slumrede let ind; Febergysningerne var ophørt — pludselig var der noget som under Sengetæppet løb hen over Hænder og Fødder. Han forskrækkedes. — For Pokker, var det ikke

en Mus? tænkte han: — Jeg har desværre ladet Kalvestegen staa paa Bordet.

Han havde aldeles ikke Lyst til at kaste Tæppet til Side og staa op, men snart løb der atter noget ubehageligt hen over hans Fødder; han kastede Tæppet af sig og tændte Lyset. Rystende af Feberkulde undersøgte han sin Seng — der var intet at opdage; han rystede Tæppet og pludselig kom en Mus springende frem. Han forsøgte at fange den, men Musen løb ned fra Sengen og i Zigzag til alle Sider, snart gennem hans Fingre, snart gennem Hænderne og skjulte sig endelig under Hovedpuden. Han kastede denne til Side, men i samme Øjeblik følte han, at noget sprang op paa hans Bryst, løb hen ad Legemet, ned over Ryggen og ind bag Skjorten. Han skælvede og — vaagnede. — I Værelset var der mørkt; han laa paa Sengen, endnu hyllet i Sengetæppet og udenfor, ved Vinduet, hylede Vinden. — Dette er jo rædselsfuldt, tænkte Swidrigailow.

Han rejste sig og satte sig paa Sengekanten med Ryggen vendt mod Vinduet.

— Det er nok bedre slet ikke at sove her, besluttede han. Det trak koldt og fugtigt fra Vinduet; uden at røre sig fra sin Plads trak han Tæppet op og viklede sig ind i det; Lyset tændte han ikke. Han tænkte nu ikke længere og vilde heller ikke tænke. Men Fantasierne fulgte, den ene efter den anden, løsrevne Tanker uden Begyndelse og Ende og uden Sammenhæng. Derpaa faldt han hen i en Halvslummer. Kulden, Mørket, Fugtigheden og Vinden, som hylede udenfor Vinduet og ruskede i Træerne fremkaldte et fantastisk Syn, et Fata-Morgana hos ham; — der kom Blomster til Syne. Han saa et yndefuldt Landskab, lyst, varmt, paa en Solskinsdag, en Festdag; det maatte være Pinse. En rig, luksuriøs Villabygning i engelsk Stil, helt omgivet af vellugtende Blomstermasser, som stod i Kreds omkring Huset, steg frem for hans indre Øje. Sidefløjene var overbevoksede af Slyngvækster og omgivet af Rosenbede, den venlige bekvemme Trappe var dækket af et kostbart Tæppe, og udenom den stod der sjældne Blomster i kinesiske Kar. Han bemærkede ogsaa saadanne kinesiske Vaser med Vand og Buketter af hvide, sarte Narcisser, som vuggede paa deres lysegrønne, tynde Stængler i stærk, aromatisk Duft. Han vilde ganske vist ikke slippe dette Billede af Syne, men gik dog op ad Trappen og traadte ind i en stor, høj Sal, ogsaa her var der Blomster overalt, i Vinduerne og i den Port, der var aabnet til Haven. Gulvet var bestrøet med friskmejet, duftende Græs, Vinduerne stod aabne, og en frisk, let behagelig Luft bølgede ind i Rummet. Smaa Fugle kvidrede udenfor Vinduerne, men midt i Salen stod der paa et Bord, behængt med hvidt Atlask en Ligkiste prydet med hvidt Gros-de-Noples. Blomsterguirlander prydede den paa alle Sider, og helt dækket af Blomster laa der i Kisten en Jomfru, klædt i en hvid Tyllskjole, Hænderne laa sammenfoldede over Brystet, de saa ud, som var de hugget i Marmor. Men hendes udslaaede Haar, der var lyseblondt i Farven, var vaadt, en Krans af Roser omslyngede hendes Pande. Ogsaa den strænge, ligesom forstenede Ansigtsprofil saa ud som hugget i Marmor, medens et Smil paa de blege Læber tydede paa barnlig, uendelig Smærte og ophøjet Jammer.

Swidrigailow kendte dette Pigebarn; intet Helgenbillede, ingen nedbrændt Kærte stod ved denne Baare, ingen Dødsmesse blev holdt ved den. Denne Jomfru var en Selvmorderske —, hun havde druknet sig. Hun var lige fyldt fjorten Aar, og dog var dette Hjærte allerede knust; hun havde styrtet sig selv i Fordærvelse, og Sindet var forgiftet af Fornærmelser, som i uhørt Skændsel havde flydt hen over den forfærdede, forbavsede unge Barneaand og denne englerene Sjæl; man lod hende udstøde de sidste Fortvivlelsens Skrig, som hendøde uden at blive hørte, og som den mørke Nat, Skummelheden, Kulden, Væden og Vindens Hylen frækt forhaanede. — —

Swidrigailow vaagnede; han stod op af Sengen og gik hen til Vinduet. Han famlede efter Vindueshasperne og fik aabnet en Skodde. Stormen jog rasende

ind i hans snævre Kammer og lagde som et isnende Baand om hans Hoved og Bryst, der kun var dækket af en Skjorte. Udenfor Vinduet fandtes virkelig noget, der lignede en Have, det saa ud til at være en Forlystelseshave. Sandsynligvis optraadte der her om Dagen Sangere, medens man serverede The ved smaa Borde. Men nu fløj Regnstøv fra Træer og Buskadser ind ad Vinduet, alt var mørkt som i en Grav, saaledes at man kun med største Møje kunde opdage nogle mørke Pletter, der forestillede Genstande. Swidrigailow havde allerede i fem Minuter set ud i denne Nat. Og igennem Mørket lød et Kanonskud og straks derpaa et andet.

— Ah, et Signal! Vandet stiger, tænkte han: — I Morgen tidlig vil det foraarsage Oversvømmelser i de lavereliggende Egne, i Kælderne og Stueetagerne der. Saa kan Rotterne svømme, og midt i Regn og Storm begynder Folk at skændes og dyngvaade at bringe deres Pjalter og Bohave op i de øvre Etager. Hvad kan mon Klokken være?

Han havde næppe tænkt paa dette, da et Vægur lige i Nærheden slog tre, hurtigt og med fuld Kraft.

— Ja saa, om en Time vil det blive lyst — altsaa? Hvad skal jeg trække Tiden ud med? Jeg vil gaa, ligestraks, ja, øjeblikkelig hen i Petrowsky Parken; der udsøger jeg mig en stor Busk helt gennemblødt af Regnen, saa at man kun behøver at strejfe den med Skulderen for at Millioner af Regndraaber skal falde ned paa ens Hoved. — Han traadte bort fra Vinduet, lukkede det i og tændte Lyset. Derpaa slog han sine Klæder om sig, tog Overfrakken paa, satte Hatten paa Hovedet og traadte med Lyset i Haanden ud i Korridoren for at faa fat i den Gud ved i hvilket Kammer sovende Portier og betale ham for Værelset og forlade Hotellet.

— Det er det bedste Tidspunkt nu, ja noget bedre kan ikke gives.

Længe ravede han omkring i den lange smalle Korridor uden at finde nogen; han skulde allerede til at begynde at kalde højlydt, da han pludselig i en mørk Krog imellem et gammelt Skab og Døren fik Øje paa en besynderlig Genstand, der saa ud, som om den var levende. Han bøjede sig med Lyset over den, og opdagede et — Barn, en lille Pige paa næppe fem Aar i gennemblødte Klæder, skælvende og grædende. Hun blev aabenbart aldeles ikke forskrækket ved at se Swidrigailow, men saa paa denne i sky Forbavselse med sine store, sorte Øjne, alt medens hun af og til hulkede og snøftede som Børn, der har grædt længe, men endelig holder op og trøster sig, men alligevel ikke helt kan give sig tilfreds og pludselig begynder en Gang endnu at hulke.

Barnets Ansigt saa blegt og udmagret ud, og Pigen var næsten stiv af Kulde, men — men hvordan kom det her? Det havde aabenbart skjult sig og ikke sovet hele Natten. Swidrigailow begyndte at spørge ud. Der kom Liv i Barnet, og det begyndte at lalle noget til ham paa Barnemaner. Han forstod noget som »Mama« og »Mama har slaaet mig« paa Grund af en sønderslaaet Kop. Barnet talte uophørligt; af hendes hele Tale forstod man tydeligt, at det var et ikke elsket Væsen, hvis Moder, der maaske var en stadig drukken Kokkepige i dette Værtshus, havde slaaet hende og jaget hende bort i Skræk. Hun var saa forskræmt, fordi hun havde slaaet Mamas Kop i Stykker, at hun havde holdt sig skjult siden Aften; hun maatte nok i lang Tid have holdt sig gemt i Gaarden under hele Regnvejret og endelig være sluppet herind; nu havde hun hele Natten igennem holdt sig gemt bagved Skabet i Krogen, grædende og skælvende af Væde, ængstelig for Mørket og i dyb Skræk for, at hun nu igen skulde have Prygl.

Swidrigailow tog Barnet ved Haanden og førte det ind i sit Værelse, satte det op i Sengen og klædte det af. De gennemhullede gamle Sko, som dækkede de bare Fødder, var saa vaade, som om de havde ligget den hele Nat i en Regnpyt. Efterat han havde klædt den Lille af, lagde han hende i Sengen og tildækkede hende helt op til Hovedet med Senge-

tæppet. Hun sov straks ind, medens han atter sank hen i Eftertanke.

— Naa, jeg vilde dog hænge mig, jog det ham pludselig med en tung, smærtelig Følelse.

— Hvor er det Vanvid alt det!

Uvilligt greb han igen Lyset for at gaa ud og i hvert Fald faa fat paa Portien, saa at han kunde komme af Sted snarest muligt.

— Men det Barn der? tænkte han ærgerligt, da han allerede havde aabnet Døren og vendte atter tilbage for at se efter, om den lille Pige sov, og hvordan hun sov. Forsigtig løftede han Tæppet til Side. Den Lille sov blidt og roligt, hun var blevet varmet under Tæppet, og der var atter kommet Farve paa hendes blege Barnekinder. Men besynderligt nok, Farven syntes meget klarere og stærkere end det ellers sædvanligvis forekommer hos Børn. — Er det Feberrødme? tænkte han: — dette er en Rødme som af Vin, som om man havde givet hende et helt Glas at drikke. De røde Læber næsten gløder, hvad er dog det? Det forekom ham nu, som om ogsaa de lange, sorte Øjenvipper skælvede og bevægede sig, som om de lukkedes op og et snu, skarpt, ikke mere barnligt blinkende Blik trængte frem; som om Barnet slet ikke sov, men bare forstillede sig. Ja, det var saaledes. Hendes Læber fortrak sig nu til et Smil, Mundvigerne rørte sig, som om hun anstrængte sig for at holde igen. Men snart er hun ikke mere i Stand til det, han ser, at hun ler, ja, det er en tydelig Latter! Noget frækt udfordrende ligger der i dette ikke mere barnlige Aasyn. Det er Lasten, Kameliadamens Ansigt, det udfordrende Udseende hos den faldne Kvinde, som sælger sig. Se, nu slaar hun uden mere at gøre nogen Hemmelighed deraf Øjnene op, hun indbyder ham med et funklende, skamløst Blik, hendes Øjne kalder paa ham, de smiler ham i Møde. Der laa noget ubeskriveligt gement og krænkende i dette Smil, i disse Øjne, i al denne Frækhed ved det barnlige Ansigt. — Hvordan dog, og kun fem Aar? hviskede Swidrigailow i mægtig Skræk: — Hvordan, hvad er dette her? — Hun havde allerede helt vendt sig om mod ham med sit glødende lille Ansigt og strakte nu Armene ud.

— Ha! Fordømte! raaber Swidrigailow forfærdet, idet han strakte Haanden ud mod hende — og vaagnede. —

Han sad endnu paa Sengen indhyllet i Tæppet; Lyset brændte, men Dagen gryede allerede ind gennem Vinduet.

— Mareridt hele Natten igennem! — Han stod op i yderst mismodigt Lune og følte sig som mørbanket; hver Lem smærtede ham. Udenfor laa en tæt Taage, saa at det var umuligt at se noget; den var over fem. Swidrigailow gik hen og tog Jaket og Overfrakke paa, den sidste var endnu stadig fugtig. Da følte han Revolveren i Lommen; han tog den frem og undersøgte Laasen. Derpaa satte han sig ned, tog en Notesbog frem af Lommen og skrev nogle Linier paa den første, mest iøjnefaldende Side. Han gennemlæste dem endnu en Gang, overvejede en Stund og støttede sig med Albuerne mod Bordet. Revolveren og Notesbogen laa ved Siden af ham. Søvnig summede nogle Fluer omkring den endnu urørte Portion Kalvesteg, som stod paa Bordet. Han saa længe paa dem, saa forsøgte han at snappe en af dem med Haanden. Men han anstrængte sig med mange Forsøg, uden at det vilde lykkes ham. Endelig opmandede han sig dog til at opgive denne interessante Beskæftigelse; han blev forskrækket, rejste sig og forlod med faste Skridt Værelset. Et Minut senere befandt han sig ude paa Gaden.

En tyk, hvid Taage laa over Staden. Swidrigailow gik paa det slibrige, snavsede Træfortov hen i Retning af den lille Newa. Han saa paa Vandet i den, som var steget endnu mere i Løbet af Natten, saa Petrowsky-Øen, de vaade Gader, det vaade Græs, de dryppende Træer og Buskadser og endelig — og den bestemte Busk! Fortrædelig begyndte han at se paa Husene for dog at tænke paa noget andet; han mødte ingen Forbigaaende og ingen Droskekusk paa Prospektet. Triste og snavsede saa de ud disse lysegule,

smaa Træhuse med de lukkede Vinduesskodder. Kulden og Fugtigheden indvirkede paa hans Legeme, og han begyndte at fryse. Fra Tid til anden saa han paa Butiksskiltene og Frugthandlernes Forretninger og læste omhyggeligt hver enkelts Firmanavn. Endelig ophørte Træfortovet; han stod ved Siden af et Stenhus. En snavset, skælvende Hund løb ham i Møde med Halen mellem Benene. En døddrukken Fyr i en Kappe laa paa tværs af Fortovet med Ansigtet nedad. Til venstre saas et højt Vægterhus. Bah! tænkte han, der er jo en Plads, hvorfra man gaar lige til Petrowsky-Parken. Jeg er jo i alle Fald dog her i Nærheden af et officielt Vidne!

Han smilede ved denne nye Tanke og drejede ind i F-Gaden. Der stod en stor Bygning med en Vagtbygning. Foran dennes mægtige, aflaasede Port stod der, lænet med Skulderen mod Muren, en undersætsig Mand i graa Soldaterkappe og med en Kobberhjælm paa Hovedet. Med søvnigt Blik saa han uden at røre sig paa Swidrigailow, der kom nærmere. Over hans Ansigt laa dette evindelige, stærktmarkerede Drag af Lidelse, som uden Undtagelse er særegent for ethvert Ansigt af hebraisk Afstamning. Bægge, Swidrigailow og den hjælmklædte, maalte hinanden en lille Tid med Øjnene. Der var noget, som tilsidst nok forekom Soldaten ikke at være helt i Orden; maaske var den Nyankomne drukken, thi han blev staaende tre Skridt fra ham, stirrede paa ham og udtalte ikke en Stavelse.

— Naa, men hvad staar De her for? spurgte Hjælmmanden endnu uden at røre paa sig eller forandre sin Stilling.

— Det kommer ikke dig ved, min Ven, god Morgen! svarede Swidrigailow.

— Her er ikke Stedet at blive staaende!

— Jeg vil bort til et andet Land, min Ven!

— Til et andet Land?

— Til Amerika!

— Til Amerika?

Swidrigailow tog Revolveren frem og spændte Hanen. Soldaten gjorde store Øjne.

— Aah, hvad skal nu de Narrestreger til! Det er ikke Stedet her.

— Hvorfor dog ikke?

— Fordi der ikke er Plads til det her! —

— Aah, min Ven, det er jo fuldkomment ligegyldigt. Pladsen her er særdeles velegnet; hvis man skulde spørge dig, saa svar blot, at jeg vilde til Amerika!

Han satte Revolveren op til højre Tinding.

— Det gaar ikke an, ikke her, ikke her! ivrede den Behjælmede, idet hans Pupiller udvidedes mere og mere.

Swidrigailow trykkede af.

7.

Paa den samme Dag, henimod Klokken syv om Aftenen, saas Raskolnikow i Moderens og Søsterens Bolig, i den Lejlighed i Bakalejews Hus, hvor Rasumichin havde faaet dem anbragt. Adgangen til Trappen førte lige ind fra Gaden; Raskolnikow traadte ind, hans Skridt sagtnedes, han syntes at være ubeslutsom, om han skulde gaa op eller ikke; men saa besluttede han sig til det, hans Bestemmelse var afgjort.

— Forøvrigt gør det jo ikke noget; de har jo ingen Anelse om det, tænkte han ved sig selv: — og anser mig snarere for en Særling. Hans Klædedragt saa yderst reduceret ud; den var dækket med Snavs, da han hele Aftenen havde strejfet om i Regnvejret, den var itu flere Steder og slidt. Hans Ansigt var næsten ukendeligt paa Grund af Afslappelse, legemlig Udmattelse og en Kamp med sig selv, der næsten havde varet fireogtyve Timer. Hele Natten havde han tilbragt udenfor sin Bolig. Men — han havde nu i det mindste taget sit Parti.

Han bankede paa Døren, og hans Moder aabnede for ham. Dunja var ikke til Stede, og Pigen var ogsaa gaaet ud.

Pulcheria Alexandrowna blev straks overvældet af glædesblandet Skræk, men derpaa tog hun Sønnen ved Haanden og trak ham ind i Stuen.

— Ak, der er du jo! begyndte hun, idet hun af Glæde knapt kunde finde Ord: — Bliv ikke vred paa mig, Rodja, fordi jeg kommer dig i Møde paa saa taabelig en Maade, endog med Taarer; jeg ler jo, jeg græder ikke. Tror du maaske, at jeg græd? Nej, det er Glæde! Jeg glæder mig, og saa er det en daarlig Vane hos mig, at Taarerne maa flyde. Det har været saadan med mig lige siden din Faders Død, jeg maa græde over alting. Sæt dig, min kæreste, du maa være træt, jeg ser det. Aah, men hvor ser du ud!

— Jeg har været ude i Regnen i Gaar, Mama, begyndte Raskolnikow.

— Nej, aah nej, udbrød Pulcheria Alexandrowna og afbrød ham: — men du har vel formodet, at jeg igen straks skulde begynde paa min Gammelkonemaner at udspørge dig, vær ikke bange. Jeg forstaar alting, forstaar nu alting. Jeg har en Gang for alle sagt til mig selv, hvorledes vilde det være muligt at forstaa dine Tanker eller endog forlange Regnskab af dig? Gud maa vide, hvilke Planer og Tanker du har i Hovedet, Ideer, der har dannet sig derinde; lad mig kun trykke din Haand, hvad tænker du nu paa? Jeg — aah Herregud — hvorfor snakker jeg saadan hen i Vejret. Jeg har ogsaa læst din Artikel i denne Journal, Rodja, tre Gange har jeg læst den; Dmitry Prokopjitsch har bragt mig den. Jeg har virkelig været bange, da jeg læste den; jeg, Nar, tænkte nemlig, ja, det maa vel være det, hvormed han beskæftiger sig, dette er Gaadens Løsning. Han har nye Ideer i Hovedet, han beskæftiger sig med dem, og jeg, jeg plager og forstyrrer ham. Jeg læste den, meget af det forstod jeg rigtignok ikke, men det ene ved jeg nu, hvor jeg staar.

— Og det er, kære Moder?

Raskolnikow greb Tidsskriftet og fløj sin egen Artikel igennem. Hvor meget end alt det, som stod i den, ogsaa stod i Modstrid med hans Anskuelser og Stilling, saa følte han alligevel en besynderlig, sarkatisk tilfredsstillende Følelse; den samme som Forfatteren har, naar han første Gang ser noget af sit eget trykt og dertil kun er treogtyve Aar gammel. Et Minut forløb. Han læste flere Linier og rynkede derpaa Panden, en frygtelig Smærte nagede hans Indre. Hele den sidste Maaneds sjælelige Kamp stod atter for ham, og med Ækelhed og Raseri smed han Artiklen paa Bordet.

— Saa fordomsfuld jeg end kan være, Rodja, saa kan jeg imidlertid dog nok se, at du meget snart vil blive en af de mest fremragende, om ikke den betydeligste Mand i vor lærde Verden. Og saa vovede man at tro om dig, at du var vanvittig! Hahaha! Du ved slet ikke, at man har troet det? Aah, de Stakler, hvad kender De til, hvad Forstand virkelig er? Nu ja, Dunja har naturligvis ikke troet paa det! Din afdøde Fader har to Gange sendt Arbejder til Tidsskrifter — først Vers, jeg har endnu opbevaret et helt Hæfte fuldt af dem og vil ved Lejlighed vise dig dem — og saa en hel Fortælling — jeg bad ham selv om at lade mig faa Lov til at skrive den af, — og hvor har vi ikke bægge to bedt til, at man vilde antage den, men det lod sig ikke gøre. Blot for otte Dage siden, Rodja, var jeg ganske haabløs, naar jeg tænkte paa dine ydre Forhold, din Bolig og dit Liv! Men nu ser jeg, at det var en Dumhed af mig, thi hvis du vil, kan du straks opnaa alt ved din Forstand og dit Talent. Du vilde ganske vist ikke endnu, men beskæftiger dig med vigtigere Ting. —

— Dunja er ikke hjemme, Moder?

— Nej, Rodja. Det er ofte, meget ofte, at jeg ikke ser hende, hun lader mig alene. Dmitry Prokopjitsch kommer ofte til mig og taler saa altid kun om dig. Han elsker og agter dig, min Søn; om din Søster kan jeg ikke hævde, at hun er uærbødig mod mig. Jeg kan ikke beklage mig; hun har sin egen Karakter og jeg min, ogsaa hun har sine Hemmeligheder; jeg har ikke nogen for Jer. Ganske vist er jeg fast overbevist om, at Dunja er meget forstandig, og hun el-

sker mig ogsaa, men jeg ved ikke, hvortil alt dette skal føre. Du har virkelig gjort mig lykkelig, Rodja, med dit Besøg, hun er atter gaaet ud for at spadsere. Hvis hun nu kommer tilbage, saa vil jeg sige til hende, din Broder var her i din Fraværelse, hvor har du nu igen fundet Behag i at fordrive Tiden? Du forvænner mig rigtignok heller ikke særlig, Rodja; hvis det er dig muligt, saa kom dog hen til mig, — kommer du ikke, naa ja, saa maa jeg naturligvis vente. Men naar jeg blot ved, at du holder af mig, saa har jeg ogsaa nok i det. Jeg vil læse dine Værker, jeg vil søge hos alle og enhver at opsnappe et og andet om dig eller nej, nej, du skal selv komme for at fortælle mig alt! Nu er du kommet for at trøste din Moder, og jeg siger dig —

Pulcheria Alexandrowna brød pludselig ud i en Taarestrøm.

— Aah, nu er jeg igen taabelig, bryd dig ikke om det! Aah, Herregud, men hvorfor sidder jeg dog her! udbrød hun pludselig, idet hun for op af Stolen: — — Jeg har jo Kaffe og tænker ikke paa det! Hvor er jeg dog ogsaa gammelkone-egoistisk! Jeg vil straks bringe dig —

— Maminka, lad være med det, jeg gaar straks igen; det er ikke derfor, jeg kommen. Hør dog en Gang paa mig.

Pulcheria Alexandrowna traadte kærlighedsfuldt hen til ham.

— Maminka, hvad der saa end skulde hændes, hvad man saa ogsaa skulde høre om mig, ja, hvad man overhovedet fortæller Jer om mig — vil I saa stedse elske mig saa højt som nu? spurgte han pludselig; dybt fra Sjælen kom det, og han tænkte ikke paa sine Ord, ja, vovede det ikke.

— Rodja, hvad er der i Vejen med dig? Hvordan kan du spørge mig saaledes? Hvem skal fortælle mig noget om dig? Jeg tror ikke nogen, og hvem der saa skulde komme til mig, saa vil jeg ligefrem jage dem ud.

— Jeg er kommet for at forsikre Eder, at jeg elsker Eder, at jeg glæder mig over, at vi er alene, og endog at Dunja ikke er her, fortsatte Raskolnikow hurtigt: — Jeg er kommen for aabent at tilstaa Eder, at I maaske bliver ulykkelig, men at I dog samtidig skal vide i det mindste det, at Eders Søn elsker Jer, om end han elsker sig selv, og at alt det, man har sagt om mig, er urigtigt, naar det drejer sig om, at jeg er haardhjærtet og uden Kærlighed overfor Eder. Jeg vil aldrig ophøre med at elske Jer — og nu nok om det! Det forekommer mig, at jeg maatte sige det for at begynde —

Pulcheria Alexandrowna omfavnede tavs sin Søn, trykkede ham til sit Bryst og græd stille.

— Hvad er det dog med dig, Rodja; jeg ved slet ikke — — spurgte hun endelig: — Jeg tænkte i hele den sidste Tid, at vi blot gjorde dig Ulejlighed, men nu ser jeg selv, at du bærer paa en stor Smærte, som gør dig syg. Jeg har allerede længe anet det, Rodja. Tilgiv mig, at jeg taler saadan med dig; jeg tænker jo stadig paa det og kan ikke mere sove. I Nat har din Søster hele Tiden lidt af Fantasier og kun talt om dig. Jeg har meget vel hørt det, men ikke kunnet forstaa noget. Og hele Morgenen var hun i en Sindsstemning, som skulde hun til en Henrettelse, som om hun følte og ventede et eller andet. Rodja, Rodja, hvor vil du hen? Vil du nu ogsaa gaa din Vej?

— Ja!

— Jeg tænkte det vel. Men saa kunde jeg jo gaa med dig, hvis du en eller anden Gang skulde have Brug for mig. Og Dunja; hun elsker dig, lad hende gaa med, hun elsker dig saa meget, og Sofia Semenowna, hun maa for min Skyld ogsaa gærne komme med, hvis det er nødvendigt. Ser du, jeg vil gærne antage hende i Datters Sted. Dmitry Prokopjitsch kan være os behjælpelig dermed — men — hvor vil du hen?

— Lev vel, Maminka!

— Hvad! Allerede i Dag? skreg hun, som skulde hun miste Sønnen for evigt.

— Jeg kan ikke; det er paa Tiden — jeg maa —

— Kan jeg ikke gaa med dig?

— Nej. Fald paa Knæ og bed for mig

til Herren! Eders Bøn vil maaske kunne gavne mig.

— Ja, men jeg vil først velsigne dig; jeg velsigner dig! Saaledes! Aah Gud, hvad skal vi nu gøre?

Ja, Raskolnikow var glad, virkelig glad over, at der ikke var nogen til Stede, saa at han kunde tale alene med sin Moder. Hans Hjærte var i Løbet af denne forfærdelige Tid blevet blødt, han sank ned foran hende og kyssede hendes Fødder, hvorpaa de omfavnede hinanden og græd. Hun var ikke forundret og spurgte heller ikke mere; allerede forlængst havde hun indset, at der foregik noget forfærdeligt med hendes Søn, nu var det skrækkelige Øjeblik kommet for ham.

— Rodja, min kære Søn, min Førstefødte, begyndte hun under Taarer: — naar du som lille Barn kom hen til mig, omfavnede og kyssede mig, det var, medens din Fader endnu levede, og vi var fattige, da trøstede du os med, at du var hos os. Efterat man saa havde lagt din Fader i Jorden, hvor mange Gange har vi da staaet ved Graven og under Taarer omfavnet hinanden! Men jeg græd, fordi mit Moderhjærte anede Elendigheden. Imidlertid havde jeg næppe genset dig, den Aften ved du, da vi kom hertil, før jeg af dit Blik gættede det, da skælvede mit Hjærte, og i Dag, da jeg aabnede for dig og saa paa dig, saa tænkte jeg, nu er Timen kommen. Rodja, Rodja, du gaar dog ikke bort herfra for stedse?

— Nej!

— Kommer du tilbage endnu en Gang?

— Ja — jeg kommer igen.

— Rodja bliv ikke vred paa mig, fordi jeg vover at spørge. Jeg ved, at jeg ikke burde vove det, men sig mig blot to Ord, vil du langt bort herfra?

— Meget langt!

— Hvad har du der? En Løbebane, en Stilling?

— Hvad Gud sender mig — bed blot for mig.

Raskolnikow gik hen til Døren, men hun klamrede sig til ham og saa ham fortvivlet ind i Øjnene. Hendes Ansigt var frygtelig fordrejet.

— Det er nok, Maminka, sagde Raskolnikow, opfyldt af den dybeste Anger over, at han var kommet herhen.

— Ikke for evigt? Nej, ikke sandt, aldeles ikke for evigt, du kommer altsaa igen — i Morgen maaske? —

— Jeg skal komme igen, lev vel!

Han rev sig løs og gik.

Aftenen var frisk, varm og klar; Vejret var allerede klaret op om Morgenen. Raskolnikow begav sig til sin Bolig; han skyndte sig, thi han længtes efter, at alt skulde være forbi inden Solnedgang. Han undgik at møde nogen. Idet han steg op til sit Kammer, bemærkede han, at Nastasja forlod sin Samowar og i det hun stirrede fast efter ham, fæstnede sit Blik paa ham.

— Har der endnu ikke været nogen hos mig? spurgte han sig selv og tænkte fuld af Modvilje paa Porphyrius. Da han traadte ind i sit Kammer, opdagede han Dunja; hun sad alene, fortabt i dyb Eftertanke, og saa ud til længe at have ventet paa ham; han standsede paa Tærsklen. Hun rejste sig forskrækket fra Sofaen og stirrede stift paa ham. Hendes Blik, som var ubevægeligt rettet paa ham, forraadte Forfærdelse og en ulidelig Kval. Paa dette Blik alene forstod Raskolnikow, at hun vidste alt.

— Skal jeg gaa ind til dig eller gaa igen? spurgte han mistroisk.

— Jeg har ventet hele Dagen hos Sofia Semenowna; vi ventede bægge paa dig og mente, at du sikkert vilde komme.

Raskolnikow traadte ind i Værelset og lod sig udmattet falde ned i en Stol.

— Jeg føler mig svag, Dunja, saa forfærdelig syækket, jeg evner ikke i dette Øjeblik at røre et Lem.

Han saa endnu stadig mistroisk paa hende.

— Hvor var du henne sidste Nat?

— Jeg ved det ikke bestemt. Ser du, kære Søster, jeg vilde gøre en Ende paa det og har flere Gange været nær ved Newaen; det er lige det jeg ved. Jeg vilde gøre en Ende paa det der; men —

jeg kunde ikke træffe Afgørelsen, — hviskede han, idet han atter saa paa Dunja.

— Gud være lovet! Hvor har vi ikke frygtet det, jeg og Sofia Semenowna; du tror altsaa endnu paa et Liv. Gud være lovet, Gud være lovet.

Raskolnikow smilede bittert.

— Jeg tror ikke paa det; jeg har lige talt med Moder og omfavnet hende, vi har grædt sammen. Jeg tror ikke paa det og har bedt hende om at bede for mig. Kun Gud kan vide, hvad der skal ske, jeg ved det ikke.

— Du har været hos Moder! Har du sagt hende det? udbrød Dunja forskrækket: — Har du haft Mod til at sige det til hende?

— Nej, jeg har ikke sagt noget — intet med Ord, — men hun har forstaaet meget! Hun har hørt dig fantasere sidste Nat; jeg er overbevist om, at hun nok ved Halvdelen. Jeg har muligvis handlet falsk, naar jeg gik hen til hende, og jeg ved ogsaa, hvorfor jeg egentlig gjorde det. Jeg er et lavt Menneske, Dunja!

— Et lavt Menneske, men dog villig til at tage Straffen. Du vil jo dog gaa derhen?

— Jeg gaar, straks. For at undgaa den Skændsel vilde jeg styrte mig i Vandet, Dunja, men jeg tænkte, medens jeg stod ved Bredden, at jeg, naar jeg havde bevaret min Styrke indtil nu, heller ikke nu behøvede at vige tilbage for Skammen. Er det Stolthed, Dunja?

— Det er Stolthed, Rodja!

Det lyste op som en Flamme i Raskolnikows udslukte Øjne; det foraarsagede ham en Tilfredshed, at han idetmindste endnu var stolt.

— Du tror dog ikke, Søster, at jeg har næret nogen Frygt for Vandet? spurgte han og saa med et udtrykløst Smil Dunja ind i Øjnene.

— Det er nok, Rodja, tilstrækkeligt, udbrød Dunja bittert.

Der indtraadte en Tavshed paa flere Minutter, han sad sammensunken og stirrede mod Gulvet, Dunja stod ved den anden Side af Bordet og iagtog ham smærtefyldt.

Pludselig rejste Raskolnikow sig.

— Det er sent nok; det er paa Tide. Jeg vil straks gaa derhen og overlevere mig selv. Men jeg ved ikke hvorfor jeg gaar hen for at gøre det.

Store Taarer løb hende ned over Kinderne.

— Du græder, Søster, kan du endnu give mig din Haand?

— Tvivler du om det?

Han trykkede den fast til sig.

— Udsoner du ikke allerede Halvdelen af din Skyld, naar du selv og frivillig underkaster dig Straffen?

— Min Skyld? Hvilken Skyld? udbrød han pludselig som i et opstaaende Vanvid: — Hvad, jeg dræbte et modbydeligt ondt Udyr, en gammel Aagerske, som ikke mere var nogen til Gavn, hvis Udryddelse er det samme som Syndsforladelse, en, som sugede Blodet af de Fattige; det kalder man en Forbrydelse? Jeg tænkte ikke det mindste paa det og vil intet udsone. Hvorfor raaber de til mig fra alle Sider: Forbrydelse, Forbrydelse! Nu først ser jeg klart hele min modløse Ubehjælpsomhed, nu først, hvor jeg har besluttet mig til at gøre et unyttigt Skridt. Kun paa Grund af min Talentløshed og Ynkelighed indlader jeg mig paa det, ikke med klog Beregning, som denne Porphyrius mente!

— Broder, kære Broder, hvad er det du siger! Du har jo udgydt Blod! udbrød Dunja forfærdet.

— Det udgyder alle, svarede han næsten ude af sig selv: — det udgydes og er altid blevet udgydt i Verden ligesom i en Katarakt, som man fylder med det, som var det Champagne, og for denne Udgydelse bliver man kronet paa Kapitolium og kaldet Menneskehedens Velgører! Se blot skarpere paa mig! Jeg selv har kun villet det gode for Menneskene og vilde have gjort det hundrede, ja tusind Gange hellere end blot den ene Dumhed, eller ikke Dumhed, men snarere Ubehjælpsomhed, da jo hele Tanken overhovedet ikke var saa dum, som den nu, da den er mislykket, synes. Alt forekommer latterligt, naar det mislykkes! Vd Hjælp af denne — Ubehjælpsomhed

vilde jeg ene og alene skaffe mig selv en uafhængig Stilling, gøre et første Skridt for at opnaa Midler, og alt skulde saa være faldet ud til en uforholdsmæssig Nytte for mig. Men jeg, jeg magtede ikke at gøre det første Skridt helt, fordi jer er en — — elendig Stymper! Derom drejer det altsammen sig! Og alligevel kan jeg ikke se det med Jeres Øjne. Hvis det var lykkedes for mig, saa havde man løftet mig op til Himlen, nu kaster man mig i Fængsel.

— Aah, tal dog ikke saadan, tal dog ikke saadan, Broder!

— Aha ikke i den Form, ikke saa æstetisk! Men jeg kan nu ikke faa ind i min Hjærne, hvorfor man skyder med Bomber paa Mennesker ved en regelret Belejring? Det er vel en anstændig Form? Frygten for det æstetiske er det mest fremtrædende Kendetegn paa Svagheden. Jeg har aldrig, aldrig nogensinde erkendt dette tydeligere, end netop nu, og jeg har aldrig før været mig min Forbrydelse klarere bevidst. Aldrig har jeg været fastere og sikrere overbevist om det end nu!

Der var igen kommet Farve i hans blege, udtærede Ansigt, men, da han udtalte den sidste Sætning, mødte han Dunjas Blik, fra hvilket der strømmede ham saa megen Smærte i Møde, at han uvilkaarlig kom til Besindelse. Han følte nu, at han dog samtidig havde gjort to stakkels Kvinder ulykkelige.

— Dunja, min dyrebare Søster! fortsatte han: — Hvis jeg er skyldig, saa tilgiv mig, — skønt jeg ikke er til at tilgive, hvis jeg er skyldig. — Tilgiv! Vi vil ikke skændes! Det er paa Tiden, ja høje Tid! Følg mig ikke, jeg besværger dig, følg mig ikke — jeg maa endnu — — men begiv dig straks til Moder og bliv hos hende. Jeg anraaber dig om det! Det er min sidste, største Bøn! Forlad hende ikke i den Tid, der nu kommer, jeg har efterladt hende i Uro, og den vil hun næppe kunne udholde; hun vil dø eller miste Forstanden. Bliv hos hende! Rasumichin vil være hos Jer, jeg har talt med ham. Græd ikke over mig, jeg prøver paa at være mandig og hæderlig — hele mit Liv selv som Morder. Maaske vil du endnu en Gang høre om mig, jeg skal ikke gøre Jer Skam, vil du faa at se. Og nu vil jeg blot sige — — paa Gensyn! afsluttede han hurtigt, da han atter opdagede det ejendommelige Udtryk af Smerte i Dunjas Øjne, medens han sagde de sidste Ord og gav Løfter.

— Hvorfor græder du endnu? Græd ikke, vi skilles ikke for evigt! Ak ja! Vent, dette havde jeg nær glemt —

Han traadte hen til Bordet, tog en tyk, støvbedækket Bog, slog op i den og trak et Portræt, en Akvarel paa Elfenben, frem mellem Bladene. Det var Billedet af Værtindens Datter, hans tidligere Forlovede, som var død af Feber. Hun var en ejendommelig ung Pige, som havde haft til Hensigt at gaa i Kloster. Et langt Minut saa han paa det udtrykksfulde, sygelige Ansigt, kyssede Portrættet og gav Dunja det.

— Jeg har talt meget med hende, ogsaa om det Spørgsmaal, kun med hende, sagde han fortabt i Mindet: — Hendes Hjærte har jeg betroet meget af det, som senere har skikket sig saa hæsligt. Vær ikke bange, henvendte han til Dunja: — hun var ikke enig med mig i det, saa lidt som du, og jeg er glad nu over, at hun ikke er mere. Det drejer sig om, at alt nu gaar efter nye Love, — alt skal ødelægges, skreg han pludselig, idet han atter faldt tilbage i sin tidligere Galskab: — alt, alt —; men er jeg forberedt til det? Vil jeg det virkelig selv? Man siger, at det var nødvendigt for min Lutring — hvorfor saa alle disse meningsløse Fristelser? Hvad duer de til, naar det hele blot gaar ud paa, at jeg kommer til den bedre Erkendelse, nedtrykt af Smerte og Forrykthed, i oldingesvag Afmagt efter tyve Aars Forvisning til Sibirien. Hvad skal jeg saa forstaa, og for hvilket Maal skal jeg endnu leve? Hvorfor er jeg ogsaa nu blevet enig med Jer i at leve saaledes? Aah, jeg vidste, at jeg var en Stymper, da jeg ved Daggry i Dag stod ved Newaen. —

De gik bægge to. Det faldt Dunja

vanskeligt, men hun elskede sin Broder! De gik, men efterat hun havde gjort halvtreds Skridt, vendte hun sig endnu en Gang om efter ham. Han var endnu at se, men da han kom til Hjørnet, drejede han sig ligeledes om; for sidste Gang mødtes deres Blikke. Da Raskolnikow bemærkede, at hun saa efter ham, vinkede han utaalmodigt og endog ærgerligt med Haanden, indtil hun gik, men derpaa bøjede han selv om Hjørnet.

— Jeg er slet, jeg ser det selv, tænkte han ved sig selv og følte i et Minut Anger over sin hæftige Gebærde mod Dunja.

— Men hvorfor holder de saa meget af mig, naar jeg ikke er det værd! Aah, var jeg dog alene og ikke havde nogen, der holdt af mig; men jeg behøvede heller ingen at holde af, behøvede heller ikke at elske nogen! Da var alt dette ikke sket! Men jeg gad nok erfare, om min Sjæl efter disse femten til tyve Aar vil have beroliget sig saa vidt, at jeg kan jamre mig overfor Menneskene og kalde mig selv en Morder? Naa, ja vist, ja vist! Netop derfor forviser de mig jo, det maa de jo! De kan tage enhver, som her gaar paa Gaden foran eller bagved mig, enhver vil være en Elendig, en Røver, i Følge sin Natur, eller — hvad der er endnu værre — en Idiot. Skulde man betænke mig med Forvisning, saa vil alle disse fly for mig i ædel Uvilje. Aah, hvor jeg hader dem!

Han tænkte over, hvoraf det vel kom, at han allerede forlængst, ogsaa uden Afgørelsen, havde tilpasset sin Overbevisning efter dem. Nu ja, hvorfor skulde han det ikke? Det maatte jo være saa. Skulde endelig tyve Aar i uafbrudt Pine ikke bevirke noget? Vandet udhuler ogsaa Stenen. Men hvad saa senere leve for, hvorfor gaar jeg nu derhen, da jeg dog selv ved, at altsammen vil gaa for sig som skrevet staar i Bøgerne og ikke anderledes?

Vel for hundrede Gang havde han den foregaaende Aften forelagt sig dette Spørgsmaal, men han gik alligevel. —

8.

Da Raskolnikow traadte ind hos Sonja, begyndte det allerede at skumre. Hele Dagen igennem havde Sonja sammen med Dunja ventet paa ham i den dødeligste Uro. Denne var kommet hen til hende om Morgenen i Erindringen om de Ord, Swidrigailow havde sagt den foregaaende Dag, at Sonja nok vidste Besked med det Hele. Det vilde være overflødigt at skildre Enkelthederne i Samtalen mellem de to unge Piger og deres Taarestrømme og at fortælle hvor stærkt knyttede til hinanden de efterhaanden blev.

Dunja bar i det mindste den Trøst med sig fra sit Besøg, at hendes Broder ikke vilde blive forladt. Til Sonja, til denne fremfor til nogen anden var han fremkommen med sin Tilstaaelse,hos hende havde han søgt det Menneske, som en Gang vel kunde blive ham nødvendig. Hun skal følge ham, hvorhen hans Skæbne saa ogsaa maatte føre ham. Dunja havde ikke spurgt om dette, hun forstod, at det vilde blive saa. Hun saa kærlighedsfuldt paa Sonja og hensatte derved i Begyndelsen denne i en vis Forlegenhed og Ængstelse. Sonja var nær ved at briste i Graad, hun ansaa sig selv for alt for uværdig til blot at se Dunjas Blik hvile roligt paa hende. Dunjas elskelige Aasyn, da denne under hendes første Besøg hos Raskolnikow med Opmærksomhed og Agtelse havde bøjet sig for hende, var siden hin Tid blevet staaende i hendes Sjæls Bevisthed som et af de elskeligste og mest uberørte Drømmesyn i hendes Liv.

Dunja havde ikke holdt det ud ret længe at vente paa sin Broder hos hende; hun havde absolut troet, at han først vilde været kommet derhen. Efter at Sonja var blevet alene begyndte Skrækken at overvælde hende ved Tanken om, at Roskolnikow maaske vilde begaa Selvmord. Dette frygtede jo ogsaa Dunja,

og bægge havde nu hele Tiden anstrængt sig for med alle Grunde at eftervise, at dette ikke kunde ske, og de havde vundet en vis Ro tilbage, saa længe de var sammen. Men næppe var de skiltes, saa begyndte hver enkelt for sig igen at overtænke Muligheden af Selvmordet.

Sonja mindedes, at Swidrigailow i Gaar havde sagt hende, at der kun stod to Veje aabne for Raskolnikow — Forvisning eller —. Hun kendte ogsaa Raskolnikows Selvfølelse, hans Stolthed, Ærgærrighed og hans Mistro. Skulde da Forsagtheden og Dødsfrygten bevirke, at han levede videre! tænkte hun endelig fortvivlet. Solen var imidlertid dalet: Opfyldt af Smærte stod hun ved Vinduet og saa ubevægeligt ud af det — udenfor det saa hun kun Nabohusets snavsede Mur. Hun var allerede fuldkommen naaet til den Overbevisning, at — Selvmordet maatte være begaaet — — da traadte Raskolnikow ind — — —

Et Glædesskrig tvang sig frem fra hendes Bryst, dog da hun saa skarpere paa ham blev hun bleg.

— Nu ja, smilede Raskolnikow: — Jeg gaar nu hen paa din Korsvej, Sonja; du har selv vist mig derhen; hvorfor bliver du saa bange, nu da det skal ske?

Sonja saa ængsteligt paa ham; hvor besynderlig forekom ikke hans Tone hende nu! Den kolde Sved trængte ud af hendes Porer, men et Minut senere gættede hun, at Tonen i hans Ord var kunstlet. Han talte med hende, medens hans Blik fortabte sig i en Krog af Stuen og undgik paa den Maade at se Sonja lige ind i Ansigtet.

— Jeg har fundet, Sonja, sagde han: — at det vil være bedst saaledes. Der gives en Omstændighed ved det — naa, en lang Forklaring er ikke fornøden. Ved du, hvad der nu bringer mig i Vrede? Det gør mig rasende, at hele Historien var saa ubehjælpsom; dyriske Karikaturer omsværmer mig, de vil se lynende paa mig og stille mig Spørgsmaal, som jeg maa besvare, de vil pege ad mig med Fingeren. Føj! Ved du, jeg vil ikke gaa til Porphyrius, han er blevet mig altfor ækel. Saa begiver jeg mig hellere hen til min Ven, Løjtnanten, ham vil jeg gøre maalløs og opnaa en Effekt af egen Art. Rigtignok maa jeg være koldblodigere, jeg er blevet altfor galdesyg i den sidste Tid. Vil du tro, at jeg lige nu var nær ved at have truet min Søster med Næven, for at hun skulde afstaa fra at sende et sidste Blik efter mig? Hvad er det for en Sentimentalitet? Hvad har jeg da besluttet mig til? Hvor er Korsene?

Han syntes ikke at være helt ved klar Forstand, og han kunde ikke taale at blive et Øjeblik paa en Plads, han formaaede ikke at ofre nogen Genstand en bestemt Iagttagelse, og hans Tanker fløj imellem hverandre, saaledes at han stedse fortalte sig; ogsaa Hænderne skælvede let paa ham.

Sonja tog stum de to Kors ud af en Æske, det ene var af Cyprestræ, det andet af Kobber; hun korsede sig og derpaa ham og gav ham derpaa Cyprestrækorset paa Brystet.

— Dette betyder, som Symbol, at jeg nu tager mit Kors paa mig, hahaha! Som om jeg ikke havde lidt nok endnu! Det Kors af Cyprestræ er ret almindeligt; det af Kobber — Lisabetas — vil du tage det — vis mig det alligevel en Gang? Hun har baaret det — ogsaa i hint Minut? Jeg kender to Kors, der ligner det, af Sølv — og et Helgenbillede, som jeg den Gang lagde paa den Gamles Bryst. Du skulde nu have givet mig dette paa Brystet. Naa, men jeg lyver vel bare, jeg vil ogsaa glemme min Hensigt, thi jeg er altfor adspredt. Ser du Sonja, jeg er alene kommet herhen for at underrette dig, for at du kunde vide det. — Naa det var jo alt — alene derfor er jeg kommet. Hm, jeg havde egentlig tænkt at ville sige mere endnu. Du havde jo selv ønsket, at jeg skulde komme hen til dig; jeg vil gaa i Fængsel, som du ønsker det. Hvad, græder du nu? Ogsaa du? Hør nu op, det er tilstrækkeligt; oh, hvor er det ogsaa tungt for mig!

En Følelse steg op i ham; hans Hjærte var tungt, han saa paa Sonja: Hvad mon hun tænker? sagde han til sig selv:

— Hvad skal jeg sige til hende? Hvorfor græder hun, hvorfor forbereder hun mig ligesom Moder eller Dunja; vil hun være mit Forsyn?

— Slaa Korsets Tegn og bed endnu en Gang, bad Sonja ham med skælvende, sagte Stemme.

— Aah, det er nok det bedste du ved! Af rene Hjærter, af rene.

Han vilde egentlig sige noget andet, men alligevel korsede han sig flere Gange.

Sonja tog et Tørklæde og kastede om Hovedet. Det var hint grønne drap-de-dames, det samme, som Marmeladow en Gang havde gjort opmærksom paa som et »Familietørklæde«. Raskolnikow kom i Tanker om det, men spurgte ikke. Han havde Følelsen af, at han var frygtelig adspredt og fuldstændig forvirret, og dette gjorde ham forskrækket. Den Tanke, at Sonja kunde ville gaa med ham, forvirrede ham.

— Hvad gør du der? Hvor vil du hen? Bliv her, bliv! Jeg vil gaa alene! raabte han modfalden og uden Fatning og begav sig næsten fortørnet hen til Døren. — Hvad skal jeg nu maaske med et helt Følge? mumlede han, i det han gik.

Sonja blev staaende midt i Værelset. Han tog ikke Farvel med hende, havde aldeles glemt hende. En Følelse af Vrede og Oprørthed steg op i hendes Sjæl.

— Saadan altsaa, det var alt? — tænkte hun atter og atter, i det hun gik hen til Trappen: — Skulde han ikke lade sig holde tilbage, lod ikke alting sig ændre — saa at han ikke gik?

Men han gik. Pludselig indsaa han, at der ingen Mening var i at stille sig Spørgsmaal. Da han traadte ud paa Gaden, faldt det ham ind, at han slet ikke havde taget Afsked med Sonja, at denne var blevet staaende midt i Værelset i sit grønne Tørklæde og uden at vove at røre sig paa Trods af hans Befaling — han blev staaende et Øjeblik. I dette Øjeblik lyste en blændende Tanke op i ham — det var, som om den havde ventet med at komme for at bringe ham fuldstændig fra Fatningen.

— Men hvorfor til hvad Nytte har jeg egentlig været hos hende? Jeg har sagt til hende: jeg har noget at gøre færdigt! Hvad da? Jeg har intet, slet intet at fuldføre! Vilde jeg forklare hende, at jeg vilde gaa derhen? Hvorfor det? Hvad nødvendigt var der vel i det? Elsker jeg hende da? Dog vel ikke! Jeg har jo lige jaget hende fra mig som en Hund. Havde jeg i Virkeligheden Brug for hendes Kors? Oh, hvor er jeg faldet dybt! Nej — jeg længtes efter hendes Taarer, jeg vilde se hendes Skræk, hvordan hendes Hjærte pines og oprives! Jeg havde burdet blive nogen Tid endnu, dvælende ved Synet af et sandt Menneske! Men jeg haabede dog altfor meget af mig selv, jeg tænkte kun paa mig, jeg Elendige, Nederdrægtige, jeg Stymper!

Han gik langs Kanalens Bred. Da han var kommet til Broen, blev han staaende, saa vendte han sig pludselig om, skraaede over den og gik ned ad S-Gaden.

Han saa rastløst til højre og venstre, iagtog opmærksomt enhver Genstand og skænkede den dog ikke nogen særlig Iagttagelse; alt gled forbi ham.

— Her vil de om en Uge eller en Maaned føre mig forbi, i en af disse Fangevogne, over den samme Bro — hvor vil jeg saa ikke se paa denne Kanal og erindrer mig selv om dette Øjeblik, — saaledes jog Tankerne gennem hans Hoved: — Se nu der, det Butiksskilt. Med hvilke Øjne vil jeg til den Tid læse dets Bogstaver? Der staar skrevet »Selskab« — det »l« der, vil jeg kunde mindes det »l«, naar jeg om en Maaned atter ser det, ser paa det alene, »l«et? Gud i Himlen, hvor de saa vil synes mig lave, alle de smaa Bekymringer, som nu bevæger mit Sind? Ganske vist kan jo selv alt dette synes interessant — i sin Art, — hahaha, hvad tænker jeg dog paa? Jeg er blevet et Barn og vrøvler noget op for mig selv. Men hvorfor skammer jeg mig for det? Hæ, hvor

der er Trængsel her! Den Tykke der — det er sikkert en Tysker — hvorfor puffer han til mig? Om han vidste, hvem han stødte til! Den Kvinde der med Barnet paa Armen beder om Almisser, det er virkelig interessant, at hun anser mig for lykkeligere, end hun selv er. Naa, jeg vil give hende noget for Kuriositets Skyld. Bah, der opdager jeg endnu en Fem'er i min Lomme, hvor kommer den fra? Naa, tag den blot, lille Moder!

— Gud beskytte dig for det! hørtes Tiggerskens klagende Stemme.

Han gik hen ad S-Gaden. Det var ham besværligt og utaaleligt at lade sig skubbe og støde mellem Menneskene, men han gik alligevel ligeud og videre i den Retning, hvor han opdagede en Menneskehob. Han havde givet alt for at kunne være alene; men han følte, at det intet Øjeblik vilde blive Tilfældet. I den omtalte Klynge saas en Beruset, som som stadig anstillede nye Forsøg paa at danse og uafladelig faldt om paa Jorden derved. Man var flokkedes om ham, Raskolnikow trængte sig gennem Mængden, saa nogen Tid paa den Fulde og brast saa ud i en kort Latter. Men nogle Minuter efter havde han aldeles glemt det hele, og saa ingen foran sig, skønt han stirrede paa Menneskene. Han gik uden at vide, hvor han befandt sig, men da han var kommet til Midten af Pladsen, overvældedes han af Bevægethed; en Følelse beherskede ham pludselig og greb ham med Liv og Sjæl.

Sonjas Ord kom ham i Sinde: Gaa hen paa en Korsvej, hils Folket, kys Jorden, fordi du ogsaa har syndet mod den og sig højt til alle: Jeg er en Morder! Han skælvede, da han mindedes disse Ord. Den uudslettelige Smærte og Fortvivlelse i den sidste Tid havde nedtrykt ham saa forfærdeligt — allermest de sidste Timer — at han helt havde levet sig ind i Muligheden af denne nye, mægtige Følelse.

Det kom over ham som et Anfald, en Funke syntes at lyse op i hans Sjæl, og hans Indre fyldtes som af en Ild. Pludselig blev han blød om Hjærtet, og Taarefloder strømmede fra hans Øjne; ligesom han stod op, faldt han ned paa Jorden.

Han laa paa Knæ midt paa Pladsen, bukkede sig ned mod Jorden og kyssede den snavsede Brolægning med en Følelse af Befrielse og helt lykkeberuset. Derpaa rejste han sig og bøjede sig for anden Gang —

— Der er en, der har kastet sig ned paa Gaden! udbrød en Dreng ved Siden af ham.

Der rungede en Latter.

— Han vil sandsynligvis gaa til Jerusalem og tage Afsked fra Hjemmet med sine Børn. Han hilser hele Verden og Hovedstaden Sankt Petersborg, han kysser dens Jord, tilføjede en halvdrukken Fyr inde fra Hoben.

— Han er for Resten ganske ung! udbrød en tredie.

— Og vel ovenikøbet adelig! svarede en Mand med en meget værdig Stemme.

— Det kan man nu ikke se paa ham, om han er adelig eller ikke.

Alle disse Udraab og Bemærkninger gjorde Raskolnikow bestyrtet, og Ordene »Jeg er en Morder«, som han netop lige var i Begreb med at udtale, hendøde paa hans Læber. Roligt fandt han sig i Skriget, saa ikke op og gik sporenstregs ned ad en Sidegade i Retning af Politistationen. Undervejs stod der et bestemt Ansigt for hans Indre, men han undrede sig ikke af den Grund; han følte, at det maatte komme saaledes. I det Øjeblik hvor han for anden Gang henne paa Pladsen havde bøjet sig mod Jorden, havde han, idet han vendte sig mod venstre Side, bemærket Sonja, der stod et halvt hundrede Skridt borte fra ham; men hun skjulte sig straks for ham bagved nogle Træbuske, som stod paa Torvet; hun havde ligeledes ledsaget ham paa hans triste Vandring.

Raskolnikow følte og forstod i dette Øjeblik for hele Livet, at Sonja evigt vilde være forbunden med ham, at hun vilde følge ham til Verdens Ende, hvor Skæbnen end vilde kaste ham hen. Der var lige ved at foregaa et Omslag i hans

Hjærte; men — saa var han kommet til sit Bestemmelsessted.

Temmelig dristig traadte han ind i Gaarden. Han havde tre Etager at stige op, »jeg maa derop!« tænkte han; det forekom ham iøvrigt, som om de afgørende Minuter endnu laa langt borte, som om han endnu havde megen Tid for sig, og at han endnu kunde overtænke meget.

Her laa endnu stadig Fejeskarn, og endnu stadig saa han Æggeskaller ligge paa Vindeltrappen; Dørene stod endnu stadig aabne paa vid Gab, og atter saa han hint Køkken, hvorfra det trængte Røg og ilde Lugt. Raskolnikow havde ikke været her igen siden hin Tid. Hans Ben blev stive og lammede under ham, men de lystrede ham dog endnu. Han blev staaende et Øjeblik for at drage Aande og komme helt til sig selv, saa at han kunde træde ind som et »Menneske«. Men hvorfor for Resten? tænkte han pludselig, idet han overvejede denne Tanke. »Naar jeg alligevel en Gang skal tømme denne Kalk, kan det saa ikke være ligemeget med alt? Jo elendigere jeg ser ud des bedre!« —

For hans indre Øje fremsteg Ilja Petrowitschs Skikkelse, Løjtnanten. Vilde han altsaa virkelig til denne? Kunde han ikke gaa til en anden? Maaske til Nikodemus Thomitsch? Det var bedst at gaa til den øverste? Med ham kunde han dog i det mindste tale paa en utvungen Maade, ikke? — — Nej, nej, til Ilja Petrowitsch; han skulde have det hele at vide, altsammen paa en Gang!

Forstenet og næppe mere sig selv fuld bevidst aabnede han Døren til Kontoret. Der befandt sig i dette Øjeblik kun to Personer derinde, en Portner og en Fremmed, der saa ud til at være af ringe Stand. Portneren saa slet ikke frem fra sin Skillevæg. Raskolnikow gik ind i det næste Værelse.

— Det er endnu muligt, endnu stadig muligt *ikke* at tale, fo'r det ham gennem Hovedet. I dette Rum var en af Skriverne beskæftiget ved sit Skrivebord. I Krogen sad der en anden Skriver. Han bemærkede ikke Zametow, heller ikke Nikodemus Petrowitsch var at se.

— Er der ingen her? spurgte Raskolnikow og henvendte sig til Kontoristen ved Skrivebordet.

— Med hvem vilde De tale?

— Deres Tjener! udbrød i dette Øjeblik en ham bekendt Stemme bagved ham.

Han skælvede. Løjtnanten stod foran ham, han var pludselig kommet ind fra det tredie Værelse.

— Skæbnen selv, tænkte Raskolnikow: — hvorfor kommer han ellers her?

— Hvem ønsker De at tale med? Hvad Ærinde har De? udbrød Ilja Petrowitsch; han var aabenbart i udmærket og muligvis endog i et noget oprømt Lune.

— Hvis De kommer i Forretningsanliggender, saa er det endnu lidt for tidligt, Deres Besøg. Jeg selv er her kun tilfældigt. Men, naturligvis, hvis det staar i min Magt — jeg tilstaar, at — men, om Forladelse, hvad — hvad er det nu, De hedder?

— Raskolnikow!

— Aha! Raskolnikow? Kunde De virkelig tro, at jeg skulde have glemt Dem? De anser mig dog vel ikke for saadan en — — — Rodion Ro-Ro-Rodionitsch, ikke sandt, det er jo det, De hedder?

— Rodion Romanowitsch!

— Aah ja, javel! Rodion Romanowitsch, Rodion Romanowitsch! Jeg skulde nok være kommet paa det, jeg har jo selv forhørt mig om det. Jeg tilstaar ærligt, at det den Gang gjorde os oprigtigt ondt, at vi handlede saaledes med Dem —, man har først senere forklaret mig, og jeg erfarede det ogsaa selv, at De var en ung og endog lærd Literat, at De saa at sige havde gjort Deres første Skridt — — Gud! — hvem af de unge Lærde og Skribenter har ikke begyndt med at gøre originale Skridt. Saavel jeg som min Hustru agter Literaturen, min Kone elsker den lidenskabelig — Literaturen og Kunsten. Naar jeg blot er af god Slægt, kan jeg ved Talent, Viden,

Dømmeevne og Geni naa alt det øvrige! Denne Hat for Eksempel — hvad betyder den? Hatten er en saakaldet Pandekage, jeg købte den hos Zimmermann —, men hvad der skjuler sig under Hatten, det kan jeg ikke købe mig! Jeg vilde dog være gaaet hen til Dem for at sige Dem dette, jeg tænkte, at De maaske — men jeg spørger jo slet ikke, hvad Deres Ønske er? Deres Slægtninge er kommet hertil?

— Ja, min Moder og min Søster.

— Jeg har ogsaa haft den Ære og Lykke at hilse paa Deres Søster, — hun er en højt dannet og meget smuk ung Dame. Jeg tilstaar, jeg beklager, at vi den Gang forivrede os saadan. Og naar jeg den Gang i Anledning af Deres Besvimelse betragtede Dem med et ejendommeligt Blik, saa er det borte nu, hvor alt er opklaret paa den allerbedste Maade. Det var Overtro og Fanatisme fra min Side! Jeg forstaar meget godt Deres Uvilje. De vil formodentlig paa Grund af Deres Familjes Tilstedeværelse nu skifte Bolig?

— Nej — jeg vilde blot — jeg kom for at spørge — jeg mente at træffe Zametow her!

— Aah saadan, ja, jeg har jo nok hørt, at De var Venner! Naa, men Zametow er ikke mere hos os. Vi har afskediget Alexander Gregorjewitsch, og han hører siden i Gaar ikke mere til vort Personale. Han lagde sig ud med alle, kom i Strid med enhver og er endogsaa selv blevet uhøflig. En vindig Knøs er han, intet andet, selv om han ogsaa berettigede til, at man stillede Forhaabninger til ham. Jeg har sagt ham, at han kun skulde pleje Omgang med Byens »jeunesse dorée«. Han talte om en Eksamen, han vilde tage, han havde mellem os sagt ikke andet at snakke om, naa, og derved blev det ogsaa med hans Eksamen. Er Hr. Rasumichin ikke ogsaa blandt Deres Venner? Deres Livsvej ligger i Arbejdet med Videnskaben, og et enkelt Fejltræk kan ikke afskrække Dem. Man kan jo sige, at alle Livets Behageligheder er intet for Dem, De er Asket, Munk og Eneboer! For Dem er det Bogen og Pennen bag Øret; lærde Undersøgelser opfylder ganske Deres Sind! Jeg har selv — har De læst Livingstones Dagbøger?

— Nej!

— Jeg læste dem. Der findes for Resten nu særdeles mange Nihilister, det er ganske vist ogsaa forstaaeligt. Hvad er det for Tider, vi lever i; jeg beder Dem blot! Jeg er iøvrigt ganske af Deres Mening, — De er dog sikkert ingen Nihilist? Svar mig oprigtigt og uforbeholdent.

— Nej! —

— Nej. Ved De, De er oprigtig overfor mig og staar ikke Dem selv i Lyset, som man vel ofte gør overfor sig selv. Tjenesten er en hel anden Sag, helt anderledes! De troede maaske, at jeg skulde sige »Venskabet«! Nej, det vilde være galt gættet! Ikke Venskabet, men Statsborger- og Menneske Følelsen, Humaniteten og Kærligheden til den Allerhøjeste, er det største. Jeg kan være en officiel Person, ansat i Embede, men Borgeren og Mennesket er jeg forpligtet til altid at føle i mig, jeg er forpligtet til at aflægge Regnskab overfor ham. De taler om Zametow. Zametow skandaliserer kun en Smule paa fransk Facon i uanstændigt Selskab og med Champagneglasset — det er Zametow! Jeg derimod gløder — om jeg tør sige saaledes — af Hengivenhed for de ædleste Følelser og sidder desuden inde med Betydning, Rang og udfylder min Stilling. Jeg er gift og har Børn. Jeg opfylder min Pligt som Borger og Menneske, han derimod, — hvis De kan spørge om det i det Hele taget? Jeg henvender mig til Dem som til et Menneske, der er adlet ved sin Dannelse. Hvor bliver til Eksempel ikke nuomstunder disse — Jordemødre provocerede!

Raskolnikow spilede Øjnene op. Ilja Petrowitsch, der aabenbart maatte have spist særlig godt, havde sagt Ord, der for Størstedelen var trængt til hans Øre som tom Snak og glemt igen, men noget af det havde han alligevel opfattet. Han saa spørgende og uden at vide, hvad der egentlig skulde følge paa.

— Jeg talte lige om disse Fruentimre, fortsatte Ilja Petrowitsch snakkesaligt: — Jeg kaldte dem Jordemødre og finder, at denne Betegnelse er ganske træffende. Haha! De gaar paa Akademiet, de studerer Anatomi, men om jeg blev syg og lod tilkalde en saadan Skabning for at kurere mig? Haha!

Ilja Petrowitsch lo, yderst tilfreds med sin Idé!

— Mon Tørsten efter Erkendelse kan være uden Maal; det er dog allerede blevet klart nok, skulde jeg mene. Hvorfor da altsaa gøre slet Anvendelse af den? Hvorfor rage sig i Klammeri med anstændige Folk, saadan som den afskyelige Zametow har gjort? De vil vel spørge, hvorfor denne har fornærmet mig? Hvor der gives mange Selvmord nuomstunder — det kan De ingen Forestilling gøre Dem om! Alverden bortøder ligefrem dens sidste Penge og dræber sig derpaa, ligemeget om det er unge Mænd, Pigebørn eller Oldinge. Netop i Morges blev der afgivet Melding om en fremmed Herre, der nylig er kommet hertil. Ha, Nil Pawlitsch, hvad var det dog, han hed, den Herre, den Gentleman, som vi har faact Melding om, at han har skudt sig?

— Swidrigailow! lød det højt og kraftigt fra Sideværelset.

Raskolnikow skælvede.

— Swidrigailow! Swidrigailow har skudt sig, skreg han op?

— Hvad? De kender Swidrigailow?

— Ja! Jeg kender ham! Han er lige kommet hertil — for kort Tid siden.

— Ja, rigtig. Han var løs og ledig og et Menneske af udsvævende Livsvandel; han har pludselig skudt sig og ovenikøbet paa en saa skandaløs Maade, at man næppe formaar at tro paa det. Han har efterladt sig nogle Ord i sin Lommebog, og i Følge dem har han dræbt sig med klart Overlæg og beder om, at ingen skal anses for skyldig i hans Død. Han skal have haft Penge, efter hvad man siger. Ved De noget om det?

— Jeg — har kendt. — ham, — min Søster — var — Lærerinde hos hans Familje —

— Ah — ah, saa kan De vel give os Oplysninger om ham? Har De ikke haft nogen Anelse om hans Forehavende?

— Jeg saa ham endnu i Gaar. Da — drak — han — Vin, — og jeg har intet anet.

Raskolnikow følte det, som om noget styrtede ned over ham og truede med at knuse ham.

— De ser ud til atter at blive bleg. De er i en underlig nedtrykt Stemning i Dag —

— Ja, nu er det ogsaa Tid for mig, — mumlede Raskolnikow: — undskyld, at jeg har ulejliget Dem.

— Aah, ingen Forseelse, sig blot, hvad det er, De ønsker! Jeg har glædet mig over at se Dem og vilde gærne erklære —

Ilja Petrowitsch strakte sin Haand ud mod ham.

— Jeg vilde kun — Zametow —

— Jeg forstaar, ja, jeg forstaar, men det har ogsaa glædet mig —

— Mig i lige Maade — — — jeg — paa Gensyn! smilede Raskolnikow.

Han gik og virrede med Hovedet, det var som om alt gik i Ring for ham. Han følte slet ikke mere, om han i det Hele taget endnu stod paa Benene, og da han gik ned ad Trappen, støttede han sig med den ene Haand til Væggen. En Portner, som kom ham i Møde op ad Trappen med en Bog under Armen, syntes han at have skubbet til, da denne traadte ind i Kontoret. I en Etage længere nede løb en Hund gøende afsted, og en Kvinde forfulgte den og skreg samtidig til ham. Men han gik helt ned og traadte ud af Døren. Ude i Gaarden, ikke langt fra Indgangen, stod Sonja, bleg og halvdød, og stirrede ham vildt i Møde. Han standsede foran hende. Et sygt, lidende Drag lagde sig som i Fortvivlelse over hendes Aasyn; hun slog Hænderne sammen. Et vanvittigt, selvopgivende Smil spillede om hendes Mund.

Raskolnikow blev staaende, smilede til hende og vendte atter om, tilbage til Kontoret.

Ilja Petrowitsch havde i Mellemtiden taget Plads og rodede nu i en Del Papirer. Foran ham stod den samme Mand,

som Raskolnikow før havde skubbet til, da han kom op ad Trappen.

— Ah! Atter Dem! Har De glemt noget? Hvad ønsker De?

Raskolnikow nærmede sig ham sagte og med farveløse Læber og stirrende Blik. Han traadte hen til Bordet, stemte Haanden mod det for at støtte sig og vilde tale, men formaaede det ikke. Knapt nogle uartikulerede Lyde hørtes.

— De er upasselig, se her, en Stol! Sæt Dem her paa denne Stol, sæt Dem! Her er Vand!

Raskolnikow satte sig, men vendte ikke Øjet bort fra Ilja Petrowitschs Ansigt, denne blev meget ubehagelig berørt deraf. Bægge saa en lille Stund paa hinanden og ventede; man kom med Vand.

— Jeg — begyndte Raskolnikow.

— Drik bare! —

Raskolnikow afviste Vandet og sagde sagte, med Afbrydelser, men hørligt:

— Jeg har med en Økse ihjelslaaet den gamle Embedsmandsenke og hendes Søster, Lisabeta, og plyndret dem.

Ilja Petrowitsch spærrede Munden op; fra alle Sider kom Bureauets Assistenter og Skrivere ilende til.

Raskolnikow gentog sin Tilstaaelse.

Epilog.

1.

Sibirien!

Ved Bredden af en mægtig, øde Flod ligger en By; det er et af Ruslands Administrations Knudepunkter. I denne By ligger der en Fæstning, og i Fæstningen er der et Tugthus. I dette har allerede i ni Maaneder hensiddet en Tugthusfange af anden Klasse, Rodion Raskolnikow. Der er gaaet næsten halvandet Aar siden Forbrydelsens Dag.

Gangen i Processen var blevet gennemført uden større Vanskeligheder. Forbryderen fastholdt, klart og sikkert, sin Tilstaaelse, uden at indvikle sig i Modsigelser, uden at mildne noget til sin egen Fordel eller at fordreje Kendsgærningerne, og uden at glemme selv den mindste Enkelthed. Han skildrede Mordet lige til de mindste Detaljer, aabenbarede Hemmeligheden med det Pant — det lille Stykke Træ med Metalstrimlerne, — som var blevet fundet i Hænderne paa den Gamle, fortalte udførligt hvorledes han havde taget Nøglen fra den Gamle, beskrev denne Nøgle og beskrev Chatollet og alt det, der var i det; han omtalte endog selv endnu flere Genstande, som havde ligget i det; ogsaa Gaaden med Mordet paa Lisabeta afslørede han og fortalte endvidere, hvorledes Koch var kommet og havde ringet, men efter ham en Student, og berettede om bægge disses Samtale, og om hvorledes han, Forbryderen, saa havde sneget sig ned ad Trappen og hørt Mikolkas og Mitkas Skrigen. Hvordan han havde skjult sig i den tomme Lejlighed, derpaa var gaaet hjem og opgav sluttelig den Sten bagved Porten til Gaarden paa W-Prospekt, hvorunder Genstandene og Pungen laa skjult. Kort sagt, Sagen var saa klar som Dagen. Kriminalrettens Assessorer og Dommere var højst forundrede over, at han havde skjult Sagerne og Portemonæen under Stenen uden at bruge noget til sin egen Fordel, og endnu mere over, at han nu ikke blot ikke formaaede at erindre sig alle de enkelte Værdigenstande, som han havde røvet, men endog tog fejl, naar det gjaldt Antallet. Særlig den Omstændighed, at han ikke en Gang havde aabnet Pungen og slet ikke vidste, hvormange Penge der var i den, forekom højst utroværdig — i Portemonæen blev der fundet trehundrede og femten Rubler Sølv og tre Tyvekopekstykker. Nogle af de øverste Papirhylstre var blevet fuldstændig ødelagte af den lange Henliggen under Stenen. I lang Tid formaaede man ikke at forstaa, hvorfor den Anklagede løj i denne eneste Henseende, da han dog frivilligt udtalte Sandheden i det, der angik alt det øvrige. Pludselig indrømmede nogle — særlig Psykologerne — Rigtigheden af den Mulighed, at han virkelig ikke kunde have set i Pungen og derfor ikke vidste, hvad der fandtes i den, og at han havde lagt den ind under Stenen uden at have noget Kendskab til Indholdet. Derudfra sluttede man, at Forbrydelsen ikke kunde betegnes som andet end fremkaldt ved en temporær, aandelig Utilregnelighedsgærning, én saa at sige sygelig Mord- og Rovdrift, uden yderligere Maal eller Hensigt paa egen Fordel. Der blev her taget Hensyn til hin nye, moderne Teori om det temporære Vanvid, en Teori, som nu saa mange Forbrydere søger at dække sig

under. Dertil kom, at Raskolnikows langvarige hypokondriske Tilstand ogsaa fuldstændig var blevet klargjort og bevist ved flere Vidner, Doktor Zosimow, hans tidligere Studerekammerater, hans Værtinde og dennes Pige.

Alt dette førte til den Slutning, at Raskolnikow ikke ganske var at sammenstille med en Morder, en Drabsmand og Røver, men at det her drejede sig om et andet Tilfælde. Til største Fortrydelse for de, der understøttede denne Mening, forsøgte Morderen næsten slet ikke at forsvare sig selv. Paa de bestemte Spørgsmaal om, hvad der egentlig havde foranlediget ham til Drabet, og hvad Aarsag han havde haft til Plyndringen — svarede han klart og med den skarpeste Afgjorthed, at Aarsagen til alt havde været hans bedrøvelige Stilling, hans Armod og Hjælpeløshed og Ønsket om at kunne gøre det første Skridt paa sin Livsbane ved Hjælp af i det mindste en tretusind Rubler, som han havde haabet at finde hos den Myrdede. Han havde besluttet sig til Mordet paa Grund af sin letsindige Karakter og sin Modløshed, der desuden var blevet forøget paa Grund af Savn og Uheld. Paa Spørgsmaalet om hvad der havde bevæget ham til den frivillige Tilstaaelse, svarede han uden Betænkning: den ligefremme Anger.

Dommen faldt alligevel mildere ud, end det vel havde været ventet med Henblik paa den gennemførte foreliggende Forbrydelse; sandsynligvis fordi Forbryderen aldeles ikke forsøgte paa at retfærdiggøre sig og endog næsten ytrede det Ønske at anklage sig selv endnu haardere. Alle paafaldende og besynderlige Omstændigheder ved Sagen blev taget i Betragtning; den sygelige, halvt vanvittige Tilstand hos Forbryderen lige til Forbrydelsen var udført, var ikke den mindste Tvivl underkastet; ogsaa det at han saavel i Følelse af Anger som paa Grund af sin under Gærningen ikke tilregnelige Tilstand ikke havde anvendt noget af Byttet til sin Fordel. Den Omstændighed at Lisabeta tilfældigt var blevet myrdet tjente endog som et Eksempel, der skulde bestyrke den foregaaende Opfattelse. Et Menneske begaar to Mord og glemmer samtidig, at Døren staar aaben! Endelig bidrog ogsaa den aabne frivillige Tilstaaelse til en Mildnen af Dommen over den Skyldige. Den var jo netop kommet paa et Tidspunkt, hvor den usædvanlige Omstændighed med Sværmeren Mikolays falske Selvanklage forelaa, medens der samtidig ikke blot manglede aabenbare Beviser mod den virkelige Morder, men endog Holdepunkter for en Mistanke, — Porphyrius Petrowitsch havde fuldstændig holdt Ord.

Men til alt dette kom der ogsaa aldeles uventet endnu andre Ting frem, som var til højeste Gunst for Forbryderen. Den tidligere Student Rasumichin havde tilvejeskaffet Vidnesbyrd om og Beviser for, at den Anklagede, Raskolnikow, paa den Tid hvor han endnu var ved Universitetet, af sine egne sidste Midler havde underholdt en stakkels syg Studenterkammerat i næsten et helt Aar. Efterat denne var død, gik han hen til den døde Vens endnu levende, gamle syge Fader, som var blevet underholdt af Sønnen ved dennes eget Arbejde næsten siden Drengen var kun tretten Aar. Han fik den Gamle anbragt paa et Sygehjem, og da ogsaa denne døde, drog han Omsorg for Begravelsen.

Alle disse Omstændigheder øvede en gunstig Indflydelse paa Raskolnikows Dom. Selv hans tidligere Værtinde, Enken Zarmizina, bevidnede, at Raskolnikow, da de før i Tiden havde boet i et andet Hus, ved en Ildebrand om Natten havde frelst to smaa Børn ud af en Bolig, der allerede stod i Flammer, og at han ved den Lejlighed var blevet meget stærkt forbrændt. Dette blev omhyggeligt bevist og bekræftet af en Mængde Vidner. Kort sagt, alt i alt førte det til, at den Anklagede kun blev dømt til Straffefange af anden Klasse og kun til en Varighed af otte Aar i Anledning af hans frivillige, angerfulde Tilstaaelse.

Raskolnikows Moder var allerede bleven syg ved Begyndelsen af Processen. Dunja og Rasumichin forstod at mulig-

gøre, at hun kom bort fra St. Petersborg, saa længe Sagen stod paa. Rasumichin havde valgt en By med Jernbanestation, for at han kunde opnaa stadig at følge Processens Gang regelmæssigt og samtidig hyppigt se Avdotja Romanowna. Pulcheria Alexandrownas Sygdom var ængstende; hun laa hen i en Nerverystelse, som havde megen Lighed med en Sjælssvækkelse, om ikke fuldkommen, saa dog delvis.

Da Dunja kom hjem fra sit sidste Besøg hos Broderen, traf hun allerede sin Moder syg, liggende hen i Feber og med Fantasier. Paa den samme Aften raadslog hun med Rasumichin om, hvad hun skulde svare Moderen paa dennes Spørgsmaal om Broderen, og hun opfandt sammen med ham en hel Fortælling om Raskolnikows Afrejse langt bort, udover Ruslands Grænser paa Grund af en Privatmission, der vilde indbringe ham meget Guld og Ære. Men det forundrede dem bægge, at Pulcheria Alexandrowna, hverken den Gang eller senere hen spurgte om noget mere. Tværtimod havde hun selv sat sig i Hovedet en Historie om Sønnens Afrejse, og den fortalte hun grædende. Den handlede om hvorledes han var kommet hen til hende og havde taget Afsked med hende. Hun gav tillige ved Tegn til Kende, at mange, meget vigtige og hemmelighedsfulde Omstændigheder ved denne Rejse alene var hende bekendt, og at Rodja havde mange mægtige Modstandere, for hvis Skyld han maatte skjule sig. Hvad hans Fremtidsløbebane angik, saa forekom denne hende som uden for al Tvivl betydende og glimrende, saa snart blot nogle ubehagelige Hindringer var rigtigt overstaaede. Hun forsikrede Rasumichin, at hendes Søn en Gang med Tiden vilde blive en stor Mand, hvad jo hans Artikel og hans fremragende literære Talent beviste. Denne Artikel læste hun uophørligt, undertiden højt, hun næsten sov med den, men hvor Raskolnikow nu befandt sig, det spurgte hun ikke om, skønt man aabenbart netop undgik at berøre dette Emne for hende — hvad der jo allerede skulde have været nok til at vække hendes Mistanke. De begyndte bægge foranlediget af denne sælsomme Tavshed og af flere andre Grunde at ængstes for Pulcheria Alexandrowna. Hun beklagede sig ikke en Gang over, at der ingen Brev kom fra Raskolnikow, skønt hun dog tidligere, da hun endnu boede i sin lille By, alene havde levet i Haabet og Forventningen om saasnart som muligt at faa et Brev fra sin elskede Rodja. Denne sidste Omstændighed var dem uforklarlig og opfyldte Dunja med den allerstørste Bekymring; hun fik den Tanke, at Moderen muligvis kunde have er ond Forudanelse om Sønnens Skæbne, og hun var bange for at spørge, at hun ikke skulde faa noget forfærdeligt at høre.

Imidlertid forstod Dunja klart, at Pulcheria Alexandrowna ikke ejede sin fuldstændige Aandsfriskhed.

Det skete for øvrigt to Gange, at hun selv drejede Samtalen saaledes at det var umuligt at omgaa Svaret paa, hvor Rodja befandt sig. Naar saa Svarene pludselig blev meget utilstrækkelige og mistankevækkende, blev hun stærkt nedslaaet bedrøvet og tavs, og denne Tilstand varede lang Tid igennem. Dunja saa, at det vilde være hende umuligt at lyve og søge Udflugter, derfor kom hun til det Resultat, at det vilde være bedst at tie fuldstændig om bestemte Punkter. Men det blev mere og mere aabenbart at den beklagelsesværdige Moder anede det forfærdelige. Dunja tænkte undertiden paa Broderens Ord om, at Moderen kunde have hørt hende fantasere hin Nat før den sidste afgørende Dag, efter den Scene hun havde haft med Swidrigailow. Kunde hun ikke den Gang have opfattet et og andet? Hyppigt, undertiden efter flere Dages lang, ja, ugelang dyb, mørk Tavshed og stille Graad kunde den Syge fare op i hysterisk Ophidselse; hun begyndte pludselig at tale højt, uden at falde til Ro, om Sønnen, hendes Forhaabninger og Fremtiden. Hendes Fantasier var undertiden ret besynderlige. Man søgte at berolige hende, bestyrkede ogsaa hendes Ord — hun saa maaske selv, at man berolige hende og talte hen-

de til Rette; — men hun snakkede rastløs videre.

Fem Maaneder efter Morderens frivillige Tilstaaelse var hans Dom fældet. Rasumichin talte med Raskolnikow i Fængslet, saa snart dette var gørligt. Sonja ligeledes; og saa fulgte Adskillelsen. Dunja besvor Broderen, at Adskillelsen ikke skulde vare evig, og Rasumichin sagde det samme. Hos Rasumichin, det unge Brushoved, havde der dannet sig en bestemt Plan, som var anlagt paa at gennemføres de følgende tre, fire Aar og gik ud paa at samle saa mange Penge som muligt sammen for derpaa at rejse til Sibirien, hvor Jorden endnu var saa rig og alligevel fattig paa Arbejdskraft, Mennesker og Kapital. Der vilde man saa tage Ophold i den samme By, hvor Raskolnikow befandt sig, og der vilde de allesammen i Fællesskab begynde et nyt Liv. Ved Afskeden græd de alle.

Raskolnikow var i de sidste Dage meget eftertænksom, spurgte meget efter Moderen og var i bestandig Uro for hendes Skyld; ogsaa han frygtede det, som Dunja foruroligedes af. Efter at han fuldstændig var sat ind i sin Moders Tilstand, hensank han i mørke Grublerier; og Sonja havde næsten ikke talt med ham i den Tid. Denne var allerede takket være de Penge, hun havde faaet af Swidrigailow, forberedt paa at følge den Afdeling Arrestanter, hvortil Raskolnikow hørte, dog blev der ikke ytret noget Ord om det mellem hende og ham, skønt de bægge vidste, at hun vilde følge efter ham.

Ved deres Afskedstagen smilede Raskolnikow selv blot ad Søsterens og Rasumichins glødende Forsikringer om Lykken en Gang i Fremtiden, naar han atter vendte tilbage fra Sibirien, og han forud sagde, at Moderens Sygdomstilstand meget snart vilde ende bedrøveligt. Han og Sonja brød op sammen.

To Maaneder senere giftede Dunja sig med Rasumichin; Bryllupet blev fejret i Stilhed og under megen Alvor; blandt de Indbudte befandt sig ogsaa Porphyrius Petrowitsch og Zosimow, Rasumichin havde allerede i lang Tid haft en alvorlig, bestemt Mands Udtryk over sig, og Dunja stolede blindt paa, at han vilde virkeliggøre alle sine Planer; hun formaaede ikke at tro, at denne Mand ikke skulde være begavet med nogen Jærnvilje. Han havde for Resten atter begyndt at gaa paa Universitetet for at fuldende sit Studium. De byggede bægge bestandig Planer for Fremtiden og regnede fast med at kunne tage fast Ophold i Sibirien efter en fem Aars Forløb. Men i den Anledning haabede de ogsaa paa Sonja.

Pulcheria Alexandrowna velsignede med Glæde sin Datters Forening med Rasumichin; men da Højtideligheden var forbi, blev hun bedrøvet og bekymret. For at gøre hende glad for en lille Stund fortalte Rasumichin hende om Raskolnikows Handlemaade overfor sin syge Studenterkammerat og dennes affældige Fader, saavelsom at Rodja nær var bleven brændt ihjæl, da han forrige Aar havde reddet to Børn ud af Ilden. Disse to Fortællinger bragte den i Forvejen tilstrækkelig eksentriske Pulcheria Alexandrowna i fuldkommen Henrykkelse, hun talte uophørligt om det og fortalte det endog til Folk paa Gaden, skønt Dunja altid var i Følgeskab med hende. I Sporvognene, i Butikkerne — hvor hun bare formaaede at finde en Tilhører, begyndte hun at underholde Folk om sin Søn, om dennes Artikel, om hvordan han havde hjulpet Studenten, og om hvordan han nær var indebrændt. Dunja vidste knap nok, hvordan hun skulde holde Moderen tilbage. Foruden den Fare en saadan sygelig ophidset Tilstand bragte med sig, kunde ogsaa Muligheden for, at en eller anden paa Grund af den stedfundne Proces skulde genkende Raskolnikows Familje og tale om Sagen. Pulcheria Alexandrowna kendte allerede Adressen paa den Moder, hvis to Børn var blevet reddede ud af Ilden og vilde absolut hen til hende; hendes Utaalmodighed steg over alle Grænser. —

Undertiden brast hun i Taarer, blev hyppigt syg og fantaserede. En Morgen forklarede hun, at Raskolnikow efter hendes Beregning nu meget snart vilde

vende tilbage, hun kom i Tanker om, at han ved Afskeden selv havde mindet hende om, at hun turde vente ham om ni Maaneder. Nu begyndte hun at indrette alt i Boligen paa Modtagelsen, hun gjorde det for ham bestemte Værelse i Stand, rensede Møblerne, vaskede og hængte nye Gardiner op .

Dunja ængstedes meget, men hun tav til det og hjalp endog med ved Indretningen af det Værelse, der var bestemt til Broderens Bolig. Efter en Dag fuld af Uro, afbrudt af Fantasier, glad Oprømthed og Taarer blev Moderen syg om Natten og henlaa næste Morgen i stærk Feber. En hidsig Sygdom brød ud og efter fjorten Dages Forløb døde hun. Af hendes Fantasier var det let at forstaa, at hun havde anet langt mere om sin Søns sørgelige Skæbne, end man havde troet.

Raskolnikow erfarede længe ikke noget om sin Moders Død, skønt hans skriftlige Samvær med St. Petersborg var blevet regelmæssigt plejet siden Afrejsen til Sibirien begyndte. Dette blev kun muliggjort paa Grund af Sonja, som hver Maaned modtog omhyggelige Efterretninger fra Hovedstaden. Sonjas Breve forekom i Begyndelsen Dunja og Rasumichin tørre og ufuldkomne, men senere indsaa de bægge at det ikke var muligt at skrive bedre, da netop i disse Breve den vigtigste og ægteste Fremstilling af den ulykkelige Broders Skæbne kom for Dagen.

Sonjas Breve indeholdt den sørgeligste Virkelighed med den jævneste og klareste Skildring af alle Omstændigheder ved Raskolnikows Fangeliv. Der fandtes ikke i den nogen Udvikling af Fremtidshaab, ingen Planer for Fremtiden eller Beskrivelser af Følelser. I Stedet for Forsøg paa at give Meddelelser om hans Sjæleliv og hans aandelige Befindende, stod der kun Kendsgærninger i dem, Ytringer af ham, Efterretninger om hans Sindstilstand, hvilke Ønsker han havde ytret, naar hun var til Stede, hvad han havde bedt hende om, og hvad han havde betroet hende. Alle disse Efterretninger blev meddelt med den største Samvittighedsfuldhed. Billedet af den Ulykkelige traadte derved netop frem af sig selv, det tegnede sig klart og med skarpe Omrids. Der forelaa ikke den Mulighed at antage, at disse Kendsgærninger kunde være usande.

Rigtignok formaaede baade Dunja saa vel som hendes Mand ikke at finde ret meget trøstende i disse Breve, især i Begyndelsen. Sonja skrev til enhver Tid, at han bestandig var bedrøvet og ordknap og næsten slet ikke interesserede sig for at høre det Nyt, som hun meddelte ham, hver Gang hun havde faaet Brev. Han spurgte undertiden efter sin Moder, og da hun, idet hun bemærkede, at han anede Sandheden, endelig havde givet ham Meddelelse om hendes Død, da havde til hendes store Forbavselse denne Dødsefterretning slet ikke haft nogen større Virkning paa ham; idet mindste havde det forekommet hende saa, naar hun skulde dømme efter hans Ydre. Hun meddelte endvidere, at han i sin øjensynlige Tilbagetrukkethed i sig selv holdt sig borte fra enhver som helst; han forberedte sig i Alvor og Ro til et nyt Liv. Hans Stilling kendte han nøje han ventede intet bedre og nærede ingen letsindige Haab; ingen af hans nuværende Omgivelser vakte hans Opmærksomhed, skønt de dog var de tidligere saa ulig. Sonja skrev, at hans Sundhedstilstand, var tilfredsstillende; han gik regelmæssigt til Arbejdet, som han hverken afskrækkedes af eller nærede nogen særlig Tilbøjelighed for. Føden var han ligegyldig overfor, og dog var denne, naar lige undtages Søn- og Festdage, saa slet, at han tilsidst villigt havde modtaget Penge af hende, for at kunne skaffe sig The til sit daglige Behov. Med Hensyn til alt det øvrige havde havde han bedt hende om ikke at bekymre sig om det, og forsikrede, at al denne Omsorg for ham kun pinte ham selv.

Endvidere meddelte Sonja, at hans Installering i Tugthuset havde været fælles med de øvrige Fanger. Hun havde ikke set det Indre af Kasematterne, men hun troede alligevel, at der var snævert, hæsligt og usundt i dem. Han maatte

sove paa en Briks, dækket af et Filttæppe; noget andet vilde han slet ikke have. Imidlertid levede han maaske ikke saa elendigt og ynkeligt i Følge en forudfattet Plan eller Beslutning, men simpelthen fordi han saa paa sin Skæbne med Ringeagt og udvendig Ligegyldighed. Sonja skrev rent ud, at han især i Begyndelsen slet ikke havde været glad ved hendes Besøg, men endog uhøflig overfor hende, han svarede med Enstavelsesord og havde ligefrem været raa imod hende. Men til Slut havde han dog vænnet sig til disse Besøg, og de var nu næsten blevet ham til en Nødvendighed, saaledes at han nu længtes meget efter dem, naar hun en Gang havde været syg nogle Dage og ikke havde kunnet komme.

Hun traf sammen med ham om Søndagene, foran Tugthusporten eller i Vagtstuen, hvor man kaldte ham ind til hende for nogle Minuter. Paa Søgnedagene var han paa Arbejde, saa gik hun hen til ham, enten i Værkstederne eller i Teglladerne og Skurene ved Irtisch's Bredder.

Om sig selv meddelte Sonja, at det var lykkedes hende at knytte nogle Bekendtskaber i Byen og finde Beskyttelse. Hun beskæftigede sig med Syning, og da der i hele Byen næsten ikke fandtes en Modist, blev hun ligefrem snart uundværlig i flere Huse. Men hun omtalte ikke, at Opsynets Opmærksomhed paa Raskolnikow ved hendes Mellemkomst var vakt, og at man derved havde faaet lettet Arbejdet for ham og lignende. Imidlertid fulgte saa endelig Meddelelsen om — Dunja havde allerede bemærket en vis ejendommelig Ophidselse og Uro i hendes sidste Breve —, at Raskolnikow havde stødt alle fra sig, og at Straffefangerne i Tugthuset ikke kunde lide ham. Han forblev tavs hele Dage igennem og saa meget bleg ud. I sit sidste Brev skrev Sonja, at han var meget alvorlig syg og laa paa Hospitalet, i Fangesalen.

2.

Han havde allerede længe været syg; men det var ikke Rædsel ved Straffefangelivet, ikke Arbejdet eller den slette Ernæring, og heller ikke det ragede Hoved og den pjaltede Dragt, som havde nedbrudt ham! Aah, hvad gjorde alt det Plageri og Jagen-til-Døde vel ham! Tværtimod, han var endog glad over at kunne arbejde, thi paa Grund af Arbejdsudmattelsen formaaede han at faa i det mindste et Par Timers Søvn. Hvad kom den elendige Kost — den modbydelige Schtschi, hvor der svømmede alle Slags Trævler om i — vel ham ved! Som Student havde han jo selv hyppigt og ikke blot en enkelt Gang spist denne Ret! Hans Dragt var varmende og passede for hans Levevis, Lænkerne han bar følte han slet ikke. Skulde han føle nogen Skam over det ragede Hoved og hans Straffefangejakke! Overfor hvem? Maaske for Sonja? Hun der var bange for ham, og for hende skulde han føle Skam!

Men han følte det alligevel overfor Sonja, hvem han derved pinte ved sit tilbageholdende Væsen og raa Optræden, og saa foraarsagede det ragede Hoved og Lænkerne ham ikke Skam; hans Stolthed nagede ham, og han blev syg af denne Stoltheds Lidelse. Aah, hvor vilde han have været lykkelig, om han havde kunnet anklage sig selv, han skulde da have taget alt paa sig, ogsaa Skændselen og Foragten. Men han bedømte sig selv strængt, og alligevel fandt hans forhærdede Samvittighed aldeles ikke nogen stor Skyld i det forudgangne med Undtagelse af denne »Ophøjelse over de andre«, som vilde kunne blive mulig hos enhver en eller anden Gang.

Det knugede ham især til Jorden, at han, Raskolnikow, saa blindt hen, haabløst og taabeligt var gaaet til Bunds paa Grund af Skæbnens blinde Kendelse, at han maatte stille sig tilfreds med og betvinge sig overfor Udfaldets »Meningsløshed«, hvis man overhovedet formaaede at blive beroliget paa dette Punkt.

En genstandsløs, ubestemt Uro var hans Andet for det nærværende, i Fremtiden blev han et stadigt Offerdyr, for hvem der intet var tilovers — dette stillede Verden ham i Udsigt. Og naar han saa betænkte, at han efter otte Aars Forløb allerede var treogtredive Aar gammel, og da først skulde til at begynde et nyt Liv! Hvad skulde man saa egentlig leve for? Hvilket Maal kunde han vel finde for sin Tilværelse? Hvorefter kunde han endnu stræbe? Bare leve for at eksistere? Han havde dog tusind Gange — ogsaa før i Tiden været parat til at ofre sit Liv for en Idé, for et Haab, ja for en Fantasi! Den blotte Tilværelse var ham for lidt, han vilde altid noget mere! Maaske det alene var hans Ønskers Styrke, som havde gjort, at han den Gang ansaa sig for et Menneske, der er bestemt til noget mere end mange andre.

Havde hans Skæbne da kun medbragt Anger til ham — en brændende Anger, som martrede Hjærtet, jog Søvnen bort, en Anger, hvis Kval var saa frygtelig, at Rebet eller Havbunden vinkede! Aah, hvor glad vilde han have været ved det! Pinsel og Taarer — det var jo hans Tilværelse hidtil! Men han angrede *ikke sit Fejltrin*.

I det mindste formaaede han at geraade i Raseri over sin Daarskab, som han før blev rasende over de slette og ubegribelige Handlinger, som havde ført ham herhen til dette sibiriske Tugthus. Men nu, i Tugthuset, bedømte og overtænkte han »i Fritiden« paa ny alle sine tidligere Handlinger, og fandt dem endnu ligesaa taabelige og ubetænksomme, som de allerede forhen var forekommet ham.

— Og hvormeget taabeligere, tænkte han: — var ikke min Mening, som om der ikke altid, saa længe denne Verden staar, er andre Idéer eller Teorier, som jo ogsaa mødes rundt om paa Kloden. De standser og ser paa Gærningen, uafhængige og fri for indsnævrede Indflydelser, og saa synes min Idé slet ikke saa — saa besynderlig! — I Anderledestroende og Vise, hvorfor er I blevet staaende paa Halvvejen! Hvorfor forekommer da min Gærning saa vild? — sagde han til sig selv: — Fordi den var ond? Hvad vil det sige: ond? Min Samvittighed er rolig. Der er ganske vist forøvet en kriminel Forbrydelse, Lovens Bogstav er ganske vist overtraadt, der er blevet udgydt Blod, naa ja, saa tag dog mit Hoved for at fyldestgøre Lovens Krav! Og lad det saa være nok med det! Rigtignok skulde i dette Tilfælde ogsaa en Mængde af Menneskehedens Velgørere, som ikke adlød Magten og alligevel angreb den, ligeledes have været henrettede ved deres første Skridt. Men de har fuldendt deres Løbebane, og derfor er de »i deres gode Ret«; jeg gjorde det ikke, maaske har jeg ikke haft Ret til at bestemme mig selv for dette Skridt!

Heri saa han kun en Bebrejdelse mod sig selv.

— Deri, at han ikke havde fuldendt sit Værk, men havde aflagt en frivillig Tilstaaelse — — — —

Han led ogsaa under den Tanke, hvorfor han ikke hellere havde taget Livet af sig? Hvorfor han den Gang havde staaet ved Floden og dog foretrukket Selvanklagen foran Retten! Skulde Ønsket om at leve være saa kraftigt i ham og saa vanskeligt at betvinge? Swidrigailow havde betvunget det, — maaske af Dødsfrygt?

Han stillede sig til sin egen Martren dette Spørgsmaal og formaaede ikke at begribe, at han allerede den Gang, da han stod ved Flodstrømmens Rand, forudfølte det i sig selv i Overbevisning om den forhaandenværende tunge Løgn. Han begreb ikke, at denne Forudfølelse om en kommende Brist i hans Liv, en Opstandelse, der laa i Fremtiden, kunde være Forkynderen om et fremtidigt, nyt Syn paa Livet. Han overgav sig ganske i en vis blytung Instinktets Følelse, som han ikke formaaede at gennemtrænge og lige saa lidt at kæmpe sig igennem paa Grund af Svækkelse og Afmagt. Han saa paa sine Medfanger og undredes: hvor elskede de alle dette Liv, og hvor hang de ikke ved det! Det forekom

ham, som holdt man mere af Livet i Tugthuset og der endog satte det højere end Friheden.

Hvilke forfærdelige Pinsler og Lidelser havde mange af disse Mennesker at udholde, for Eksempel de, som allerede var undflyede. Hvor meget gjaldt for dem ikke en eneste Solstraale; den ruskende Vind; den i Skovtykningen skjulte Kilde, som de allerede i tre Aar havde lagt Mærke til og om hvis Gensyn de drømte som om et Stævnemøde med den Elskede? De ser det i Søvne, det grønne Græs rundt omkring og den lille Fugl, som vederkvæger sig der i Busken! — Og hvis han saa sig endnu mere omkring, opdagede han endnu flere Eksempler, der ikke var til at beskrive.

I Fængsel, i hans Omgivelser undgik ganske vist meget ham; men han vilde heller ikke se noget. Han levede der med bortvendt Blik, thi at se her var ham modbydeligt og utaaleligt. Men med Tiden begyndte dog meget at sætte ham i Forundring, og han bekvemmede sig uvilkaarligt til at iagttage. I al Almindelighed og fremfor alt satte den uhyre, uoverstigelige Kløft, som laa mellem ham og de andre Folk, ham i Forbavselse. De syntes at være af alle mulige Afstamninger og mødte hinanden med Mistro, ja fjendtligt. Han kendte og forstod Aarsagerne til denne Fjendtlighed, men aldrig nogensinde før vilde han have indrømmet, at disse Aarsager i Virkeligheden laa saa dybt og var saa mægtige. Der befandt sig ogsaa forviste Polakker i Fængslet, politiske Forbrydere; disse betragtede alle deres Omgivelser som unyttigt Pak og Utøj og saa fra oven og nedad paa dem. Raskolnikow kunde ikke andet; han indsaa meget klart, at dette Kryb i flere Henseender var langt mere dannet end Polakkerne selv. Der var ogsaa Russere til Stede, som ligeledes foragtede deres Landsmænd — en tidligere Officer og to Seminarister. Raskolnikow saa klart paa deres Fejltagelse.

Ham holdt man slet ikke af, alle flygtede endog for ham, og endelig begyndte de at hade ham. — Hvorfor? Han vidste det ikke. Man foragtede og spottede ham, og de, der havde begaaet noget langt slemmere, lo ad hans Forbrydelse.

— Du er en fornem Herre, udbrød de: — du skulde egentlig gaa herind med Øksen; det er netop ikke nogen særlig fornem Beskæftigelse.

I den anden Uge af den store Faste kom Turen til hans Afdeling at indtage den hellige Aftennadver. Han begav sig til Kirken for at bede i Fællesskab med de andre? Pludselig, af en ubekendt Aarsag, opstod der en Strid, og alle styrtede sig over ham.

— Du er en Gudsfornægter, du tror ikke paa Gud! raabte de til ham: — Man skal slaa dig ihjel!

Han havde aldrig talt med dem om Gud eller Tro, men de vilde ombringe ham som en Gudsbespotter; han tav og svarede dem ikke. En enkelt Fange kastede sig med særlig Raseri over ham. — Raskolnikow ventede rolig og tavs paa ham, hans Øjne glippede ikke og ikke en Muskelfiber i hans Ansigt fortrak sig. De ledsagende Opsynsmænd lagde sig imellem de andre og Morderen — hvis det ikke var sket, vilde der være flydt Blod.

Der var et Spørgsmaal, som stadig stod ubesvaret for ham: Hvorfor elskede de allesammen Sonja? De mødte hende kun saa sjældent, ofte blot medens de var paa Arbejde, og hun kun kom til Syne et Minut for at se Raskolnikow. Alligevel kendte de hende alle og vidste, at hun var fulgt med herover »for hans Skyld«, de vidste ogsaa, hvordan hun levede og hvor. Hun gav dem ingen Penge og viste dem ingen Tjenester. Kun en Gang, til Julen, bragte hun en Gave med sig til Tugthuset, Postejer og Franskbrød. Alligevel udformede der sig mellem dem og Sonja et vist, intimere Forhold; hun skrev Breve for dem til deres Slægt og bragte dem paa Posthuset; naar Forældre eller Familje til Fangerne kom til Byen lod de tilbage i Sonjas Hænder Sager og Penge til dem, det var Fangerne selv, der bad om det saaledes; deres Hustruer og Kærester kendte hende og kom til hende. Naar hun viste sig

under Arbejdet, traadte hen til Raskolnikow eller mødte en Afdeling Straffefanger paa deres Marsch til Arbejdspladsen, tog de alle deres Huer af og hilste hende: — Matuschka, Sofia Semenowna, du er vores Moder og saa fin og syg! udbrød disse raa, forhærdede Tugthusfanger til den lille, spæde og undseelige Skabning, og denne smilede til Tak. De elskede endog hendes Gang og saa efter hende, saalænge de kunde se, og de priste hende i høje Toner. De lovpriste hende ogsaa, fordi hun var saa lille, de vidste slet ikke, hvad de mest skulde kunne fremhæve hos hende. Selv for at hun skulde kurere paa dem, kom de til hende.

Raskolnikow laa hele Resten af Fasten og endnu længere paa Hospitalet. Da han kom sig, huskede han de Drømme, han havde haft under sin Febervildelse. Det havde været ham, som var hele Verden blevet Offer for en frygtelig, uhyre Pest, der aldrig var set Mage til, og som fra Asien var kommet til Europa. Alt maatte gaa til Grunde med Undtagelse af nogle faa Udvalgte. Der viste sig en ny Art af Trikiner, mikroskopiske Væsener, som satte sig fast i Menneskehedens Legemer. Disse Væsner var imidlertid Sjæle, som var begavede med Vilje og Forstand, og de Mennesker, hos hvem de satte sig fast, blev straks angreben af Raseri og Vanvid. Men ingen i hele Verden ansaa sig for klogere og mere ufejlbarlige end netop de angrebne Syge. Ingen ansaa sin Dom for mere afgørende, eller sine lærde Undersøgelser og moralske Grundregler og Meninger. Hele Landskaber, ja Stæder og endog Nationer blev smittede og angrebne af Vanvidet. Alt hvirvledes mellem hinanden, ingen forstod den anden mere, enhver tænkte, at han alene var i Besiddelse af Sandheden og plagede sig selv dermed, idet han saa ned paa de andre, slog sig for Brystet, græd og vred Hænderne. Man vidste ikke mere, hvem og hvad der skulde dømmes, hvad der var ondt og hvad godt, man anede ikke mere, hvem man skulde anklage og hvem forsvare. Man myrdede hverandre i vanvittig Exaltation; man drog mod hinanden med hele Hære, men disse Hære begyndte allerede paa Marschen at ødelægge sig selv; de opløste deres Orden, begyndte at kæmpe mod hinanden, sloges og fortærede hinanden. I Byerne hørte man hele Dagen igennem Stormklokkens Klimten; man kaldte Menneskene sammen, men hvem der gjorde det, og hvorfor det skete, det vidste intet levende Væsen, alt var i Kaos. Selv de simpleste Haandværk laa stille, fordi enhver ansaa sin Forstand for altfor højtliggende og ikke forstod sig paa noget som helst; Agerdyrkningen blev indstillet. Folk løb omkring i Hobe, begyndte i Fællesskab at tage fat paa noget og svor ikke at ville opgive det — men snart begyndte de at tage fat paa noget nyt, som de havde faaet Øje paa, de begyndte at beskylde hinanden for slette Ting, sloges og dræbte. Ildebrande hærgede, og Hungersnød fulgte paa. Alt gik til Grunde; Pesten tog Overhaand og skred videre og videre frem. Kun faa Mennesker i hele Verden formaaede at redde sig; det var de Rene og Udvalgte, som var bestemt til at danne en ny Menneskeslægt, et nyt Liv, at rense Verden og genskabe den. Men ingen saa disse Mennesker, ingen hørte deres Ord og Stemmer.

Det pinte Raskolnikow, at den meningsløse Drøm prægede sig saa trist og trykkende i hans Erindring, at Indtrykket af disse Febersyner altfor længe ikke vilde forsvinde. Den anden Uge efter hans Helbredelse var allerede begyndt, og der kom varme, klare og smukke Dage. I Sygehusets Sal for Fanger stod Vinduerne aabne, de var tilgitrede, og foran dem gik en Skildvagt op og ned. Sonja havde under hele hans Sygdom kun maattet besøge ham to Gange; hver Gang havde hun maattet indhentet en speciel Tilladelse, og det var meget besværligt. Hun saas imidlertid hyppigt i Hospitalsgaarden nedenfor Vinduerne, særlig henimod Aften og selvfølgelig i den Hensigt blot at kunne staa her en lille Smule og turde se op mod Vinduerne i Salen.

En Gang henimod Aften var Raskolnikow sovet en Smule ind. Han var allerede næsten rask. Efterat han var vaagnet, traadte han uformodet hen til Vinduet og saa pludselig i det Fjærne Sonja ved Hospitalets Port! Hun stod og saa ud, som hun ventede. Da trængte en ejendommelig Følelse gennem hans Hjærte; han skælvede og traadte hurtigt tilbage fra Vinduet. Den følgende Dag saas Sonja ikke og heller ikke den næste. Han opdagede nu, at han ventede med Længsel. Endelig udskrev man ham fra Hospitalet.

Da han vendte tilbage til Tugthuset, hørte han af Fangerne, at Sofia Semenowna var syg, hun laa til Sengs hjemme og kunde ikke gaa ud.

Han følte sig meget foruroliget og lod spørge til hende; meget snart erfarede han, at hendes Sygdom ikke var farlig. Da Sonja paa sin Side hørte, at han ængstedes og bekymredes for hende, sendte hun ham et Brev, skrevet med Blyant, hvori hun meddelte ham, at hun nu var langt raskere, hun havde blot paadraget sig en lettere Forkølelse og skulde snart, snart, komme for atter at se ham ved Arbejdet. Efter at han havde læst denne Skrivelse, begyndte hans Hjærte at banke hæftigt.

Dagen var atter klar og varm. Tidlig om Morgenen, Klokken seks, gik han til Arbejdet ved Flodbredden. Her var der i et Skur bygget en Brændeovn til Alabaster, han var beordret derhen med to andre Arbejdere. Den ene af dem begav sig tilbage til Fæstningen med Vagtsoldaterne for at hente et Værktøj, den anden traadte ind i Skuret for at hugge Træet i Stykker og lægge det paa Ovnen.

Raskolnikow forlod Hytten og gik hen til Flodbredden, satte sig ned paa en Bjælke, der laa udenfor Huset, og stirrede ud paa den brede, stille Strøm. Fra den høje Bred saa man langt ud i Omegnen, fjærnt ovre fra den anden Bred klang en Sang næppe hørligt over til ham. Der borte — ude paa den i Sollys badede, uendelige Steppe — rejste sig som en Mængde knapt synlige, mørke Pletter, Nomadernes Telte. Der var Friheden, der boede andre Menesker saa helt ulige disse her, det var, som om Tidsregningen var standset derovre, og Abraham endnu var i Live med sine Hjorder. Raskolnikow sad uden at vende sig og stirrede stift derover; hans Tanker løb ud i Fantasier og Betragtninger. Han tænkte ikke paa noget, kun en Længsel bølgede i ham og pinte ham.

Da kom pludselig Sonja til Syne paa denne Side af Floden. Næppe hørligt traadte hun hen til ham og satte sig ned ved Siden af ham. Det var endnu meget tidligt og Morgenkulden endnu ikke helt forsvundet. Hun havde sin tarvelige gamle Burnus og det grønne Tørklæde paa. Hendes Ansigt bar endnu Spor af den overstaaede Sygdom, det var blegt, udtæret og indfaldent. Hun smilede blidt og venligt til ham og strakte efter Sædvane forlegent Haanden ud mod ham.

Hun gjorde altid dette frygtsomt, undertiden rakte hun ham den endog slet ikke, som var hun bange for, at han skulde vise den fra sig. Han havde altid grebet hendes Haand med Modvilje, var næsten altid kommet hende i Møde med fortrædelig Mine og havde undertiden haardnakket tiet under hele hendes Besøg. Da hændte det vel, at hun havde skælvet for ham og var gaaet bort i dyb Sjælesmærte. Men nu blev ikke deres Hænder fremmede for hinanden; hurtigt saa han op paa hende, han sagde intet og sænkede saa Blikket mod Jorden. De var alene, ingen saa dem; Vagtsoldaten var borte nu.

Hvorledes det skete, vidste han ikke selv, men pludselig var det, som grebes han af en uimodstaaelig Magt, der kaster ham ned for hendes Fødder; han græd og omfavnede hendes Knæ. I første Øjeblik blev Sonja meget forskrækket, hendes lille Ansigt blev dødblegt. Hun sprang op og saa skælvende paa ham. Men i samme Øjeblik havde hun forstaaet. I hendes Blik lyste nu en usigelig Glæde; hun forstod nu, og der fandtes ikke mere nogen Tvivl for hende, at han elskede hende, elskede hende uendeligt, og at det var dette Minut, som endelig skulde bringe Forklaringen — — —

De forsøgte at tale, men de formaaede det ikke. Taarerne fyldte deres Øjne, bægge saa blege og rystede ud. Men over disse lidende, blege Træk dæmrede en ny Fremtids Morgenrøde, en sand Opstandelse til et nyt Levned. Deres Kærlighed havde opvakt dem, den enes Hjærte løste for talløse Livskilder i den andens.

De besluttede at vente og at taale; der var endnu syv Aar tilbage —, hvor megen utaalelig Pine og samtidig hvor meget endeløs Lykke laa der ikke for dem!

Han var opstanden, og han vidste det. Han følte det fuldkommen i hele sit nye, oplivede Væsen, og hun — hun levede jo alene kun i hans Liv! —

Paa dennes Dag Aften, da Fængselsportene allerede var lukkede, laa Raskolnikow paa sin Briks og tænkte paa hende. Det havde hele Dagen igennem forekommet ham, som om samtlige Fanger, hans tidligere Fjender, nu saa paa ham med andre Øjne. Han selv talte med dem, og de svarede ham venligt. Han tænkte saa paa, at saadan maatte det jo være. Skulde da ikke nu alting forandres?

Han tænkte paa hende. Han mindedes, hvordan han længe havde plaget hende og bedrøvet hendes Hjærte, han genkaldte i sin Sjæl hendes blege, magre lille Ansigt, men nu martrede disse Erindringer ham ikke mere. Han vidste, med hvilken uendelig Kærlighed han nu vilde gengælde hende alle hendes Lidelser!

Og hvad gjaldt de ogsaa, alle disse Fortidens Kvaler? Alt, ogsaa hans Forbrydelse, Dommen og Forvisningen forekom ham nu i den første Opbrusen som en udvendig, fremmed Kendsgærning, der ligesom ikke vedrørte ham.

Han formaaede for Resten ikke denne Aften at tænke længe og vedholdende paa noget, hans Aand kunde han ikke koncentrere mod noget bestemt; han havde ikke kunnet dømme velovervejet om noget nu, han bare følte.

I Dialektikens Sted traadte nu Livet og noget fuldstændig nyt brød sig Vej i hans Bevidsthed.

Under hans Hovedpude laa et Evangelium, mekanisk tog han det; Bogen var hans Ejendom, det var nemlig i den, Sonja en Gang havde læst om Lazarus Opstandelse for ham. I Begyndelsen af sin Forvisningstid ængstedes han blot for, at hun skulde plage ham med Religion, udlægge Evangeliet for ham og bringe ham Bøger. Men til hans højeste Forundring sagde hun aldrig et Ord om det til ham og anbefalede ham aldrig Evangeliet. Men han bad hende selv om det kort Tid før sin Sygdom og tavs bragte hun ham Bogen, men han havde dog hidtil ikke slaaet op i den.

Raskolnikow aabnede den heller ikke nu, kun en Tanke oplivede ham: — kunde da ikke hendes Tro og Overbevisning nu ikke ogsaa være min? Hendes Følelser, hendes Bestræbelser — i det mindste — — — —

Ogsaa Sonja havde tilbragt den hele Dag i en mægtig Bevægethed; henimod Aften blev hun atter upasselig. Dog følte hun sig saa lykkelig, at hun næsten ængstedes for sin Lykke. Syv Aar! *Kun* syv Aar! I Begyndelsen af sin Lykke følte hun sig mange Gange næsten fristet til at se paa disse syv Aar som paa ligesaa mange Dage. Han vidste rigtignok ikke samtidig, at et nyt Liv ikke vilde kunne komme til at staa ham billigt, at han maatte købe det dyrt og havde at erhverve det med en stor, ædel Gærning. — — —

Men dermed begynder en anden Fortælling, Historien om den fremadskridende Fornyelse som Menneske, Historien om hans Genfødelse, hans Overgang fra en Verden til en anden, hans Evne til Virketrang, der hidtil havde været ham fuldstændig ukendt.

Det skal imidlertid tjene som Emne for en senere Fortælling — — den foreliggende er hermed til Ende.